Experimentarius medicinae Continens Trotulae curandarum aegritudinum muliebrium, ante, in, & post partum lib. unicum, nusquam antea editum ... Oct. Horatiani de curationibus omnium ferme morborum homini accidentium. De acutis & chronicis passionibus. De mulierum accidentibus: & curis eorundem. Deque physica scientia experimentorum libros quatuor. Lib. item quatuor Hildegardis de elementorum, fluminum aliquot Germaniae metallorum, leguminum, fruticum, herbarum, arborum, arbustorum, piscium, volatilium, et animantium terrae naturis et operationibus. Oribasii de simplicium, quae medicis praecipue in usu sunt, virtutibus lib. quinque. Theodori dietam: quibusnam vel salubriter utendum, vel cautius abstinendum. Hippocratis item brevissimam, per singulos anni menses. Esculapii de morborum, infirmitatum, corporisque accidentium origine, caussis, descriptionibus & cura lib. unum.

Contributors

Asclepius.
H.

Publication/Creation

Argent [orati] : Apud Joannem Schottum, 1544.

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/mqegb6bk

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

wellcome collection

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
https://wellcomecollection.org

HILDEGARDIS DE Pinguia, eiusdem PRAEFATIO.

A

IN CREATIONE Hominis de terra, alia terra sumpta est, quae homo est: et omnia elementa ei seruiebant. quia uiuere eum sentiebant, & obuiam omnibus conuersationibus eius cum illo operabantur, et ipse cum illis. Et terra dabat uiriditatem suam secundum genus, & naturam, & mores, & omnem circũitionem hominis. Terra enim cum utilibus herbis, ostendit circumitionem spiritalium morũ hominis, eos discernendo: sed in inutilibus herbis, demonstrat inutiles & diabolicos mores eius. Quaedam enim herbae sunt, quae cum quibusdam cibis coquuntur: & hae hominem uelocem ad pastum faciunt: & leues sunt. quia hominem non multũ grauem faciunt: & istae carni hominis assimulantur. Et succus pomiferum arborum incoctus, & noctuus est: sed coctus, leuis: & comparatur sanguini hominis. Infructifera autem ligna, quae non generant, ligna sunt, & non arbores, sed tantum folia habent, quae homini ad comedendum inutilia sunt: ita, ut si quis illa comederet, ei nõ multum prodessent, etiamsi eum non multum lædunt: & tabi hominis comparantur. Illud uero quod in arboribus & in lignis est, unde funes fiunt, uenis hominum assimilatur. Lapides etiam terrae, ossibus hominis comparantur: & humiditas lapidum, medullae ossium. quia lapis cum humiditate hac, calorem etiam habet. Sed lapides cum quibus tecta teguntur, unguibus hominis in manibus, & in pedibus assimilant. Et quaedam herbae aëriae sunt, ita quod de aëre crescunt: et hae etiam ad digestionem hominis leues sunt, & lętae naturae: ita, ut hominem qui eas cõmederit lętum faciant, crinibus hominis assimilantur. quia ipsi leues sunt & aërię. Et aliae quędam herbae uentosae sunt, ita quod de uento crescunt: & etiam siccae sunt, & graues ad digestionem hominis, et tristis naturae, ita, ut hominem qui eas comedit, tristem faciant: hae sudori hominis assimilantur. Succus autem inutilium herbarum quae comedi non possunt, uenenosus est. quoniam ipsę ad cibum hominis mortiferae sunt: hae digestioni hominis, comparantur. Et terra sudorem, humorem, atqꝫ succum habet. Sudor enim inutiles herbas profert. Humor eius utiles, quae comedi possunt, & qnae ad alios usus hominum ualent. Succus autẽ uindemiam, & germinantes arbores producit. Sed herbę quae per laborem hominis seminantur, uelut domestica animalia, quae homo in domo sua cum sollicitudine enutrit, per laborem illum quo ab homine exarantur et seminantur, acerbitatem et amaritudinem amittunt, ita ut humiditas eorundem succorum, qualitatem succi hominis tangat, & quod modo cibis & potibus bonae & utiles sunt. Herbae autem quae cadente semine suo, absqꝫ labore hominis

Applicatio hominis ad creaturas.

B

Terrae Sudor. Humor Succus.

C crescunt, & repente ac festinanter ut indomitę bestiæ surgunt, contrariæ sunt homini ad comedendum. quia homo lactendo, comedendo, & temperato tempore nutritur: quod in herbis istis non fit: sed tamen noxios et infirmos humores in hominibus quædam earum in medicina compescunt. Omnis autem herba aut calida, aut frigida est: & sic crescit. quia calor herbarum animam, & frigus corpus significat: & in his secundum genus suum uigent, cum aut in calore, aut in frigore habundant. Si enim herbæ omnes calidę essent, & nullę frigidæ, contrarietatem utentibus facerent: si autem omnes frigidæ, & nullæ calidæ essent, item inæqualitatē hominibus pararent. quia calidæ frigori, & frigidæ calori hominis resistunt. Et quædam herbę uirtutem fortissimarum aromatum, et austeritatem amarissimarum in se habent: unde et plurima mala cōpescunt. quoniam maligni spiritus has fugiunt, & in indignatione habent. Sed & quædam herbæ sunt, quæ uelut speciem elementorum in se habent. & in quibus homines decepti, fortunam suam quærere conantur: et has diabolus amat, et se his admiscet.

¶ Partitur autem PHYSICA hæc S. Hildegardis in Quatuor Libros.

PRIMVS, continet Elementorum, Fluminumq; aliquot Germaniæ, Metallorum item naturas & operationes.

SECVNDVS, naturas & effectus Leguminum, Fructuum, & Herbarum.

TERTIVS, Arborum, & Arbustorum.

QVARTVS, Piscium, Volatilium, & Animantium terræ.

GARDIS LIB. I.

CONTINENS ELEMENTO rum, Fluminum aliquot Ger maniæ, Metallorumq; naturas & effectus.

DE AERE. CAP. I.

RER SPIRAMEN EST, QVOD IN RORE humorē germinantibus infundit, ita quod oīa uirescunt, & quod per flatū flores educit, & quod per calorem omnia ad maturitatem confirmat. Aer autem qui proximus dispositioni lunæ & stellarum est, sidera humectat, uelut terrenus aer terram, & animalia irrationabilia, & sensibilia secundum naturam ipsorum uiuificat et mouet: nec ideo in se minoratur: sed cum eadem animalia moriuntur, idem aer ad pristinum statum suum reuertitur, nec inde in se augmentatur, sed manet ut prius fuit. Aer autem terrenus qui terram humectat, arbores ac herbas uirescere, crescere, ac moueri facit: nec cum in multis est, in se deficit: nec ipsis abscisis, aut euulsis, cum eis inciditur, aut in se deficit, sed in statu suo ut ante permanet. Cum in uere ad æstatem surgit, & cum etiam ad hyemem inclinatur, aer tunc est quasi torpescat, uelut uinum quod iam in uiribus suis deficit: & tūc idem aer quandam albuginem emittit, quæ quasi B uolutando super terram cadit. Homo autem de ea albugine accipiat quantum potuerit: & si alicui homini aut albugo, seu hebetudo in oculo iam crescit: prædictam albuginem äeris super eundem oculum sæpe liget, & curabitur. Quod si uermis carnem hominis comedit, uel iam comedere incipit: ibi de eadem albugine äeris desuper ponatur, & uermis ulterius non procedet, sed morietur. quia prædicta despumatio äeris uermem ex despumatione humorum hominis procedentem, et de malis humoribus natum, mortificat.

Ad albuginem oculorū.

Ad Vermē.

DE AQVA CAP. II.

AQVA DE uiuente fonte est, & de ipso etiam salientes aquæ sunt. Omnes sordes abluit. Si autem sanguis, & aqua in oculis hominis, aut præ senectute, aut præ aliqua infirmitate supra modum attenuantur: ad flumen uadat, aut nouam aquam in aliquod uas fundat, & se desuper inclinans, humorem eiusdem aquę oculis excipiat: & sic humor ille aquam oculorum suorum, quæ iam in ipsis arescit, eos lucidos reddet. Lineum quoq; pannum accipiat, & illum in pura et frigida aqua intingat: ac eum sic temporibus suis & oculis circumponēs, liget: cauens, ne oculos interius tangat: ne ab aqua exulcerentē. Ideo autem lineo panno: quia suauis est, et oculos madefaciet frigida aqua, quatenus aqua ocu

Ad oculos sanguineos, uel aqueos.

Colorum per aquam istam ad uisum resuscitetur. quia enim oculi igne sunt, de igne pellicula oculorum exspissatur, & cum aqua (ut prędictum est) tangitur, eadem pellicula per frigiditatem & humiditatē aquę attenuatur. Qui autem sanos & firmos dentes habere uult: in mane diei cum de lecto suo surgit, puram & frigidam aquam in os suum sumat, & ita per mediam horam in ore teneat: scilicet ut liuor qui circa dentes est suos, emolleſcat, et sic aqua ipsa quam in ore tenet, dentes lauet: & hoc sæpe faciat, & liuor circa dentes amplius non crescet, sed sani permanebunt. Quia enim liuor dentibus per somnum adhæret, cum homo de somno surgit, frigida aqua purget. quia ipsa dentes magis quam calida aqua purgat: quia calida aqua eos fragiliores facit. Sed & mulier quæ iniusto tempore multa menstrua inordinate patitur, lineum pannum in aqua frigida intingat, & femoribus suis sæpe circumponat: ut interius in frigescat: quatenus per frigiditatem linei panni, & frigidæ aquę, iniustus fluxus sanguinis retineatur. Deinde omnes uenas suas, scilicet quę in cruribus, et in uentre, a pectore ac brachijs sunt, sursum manibus suis leniter comprimendo sæpe moueat: quatenus coerceantur, ne iniustum iter sanguini faciant.

Firmatura Dentium.

Ad menstrua inordinata.

Sed et caueat, ne nimis laboret: et ne multum in eundo fatigetur: ne inde sanguis moueatur. Et etiam caueat,

D

ne duros et amaros cibos comedat: ne ei iniustam digestionē parent: sed mollia, et suauia cibaria interim sumat: quatenus eam interius sanent: et uinum, ac ceruisiam bibat: quatenus ex his confortetur, ut sanguinem retinere possit.

DE SALE. CAP. III.

SAL DE IGNE siccum est, de humiditate uero aquæ gustum habet. Sal itaq; ualde calidus est, et aliquantum humidus, et ad multos usus homini utilis est. Si quis homo cibum absq; sale comedit, ipsum interius tepidum facit: sed si eum moderate temperatum cum sale comedit, ipsum confortat, et sanat. Qui autem salsum cibum comedit, eum interius aridum facit, et lædit: et tunc sal super pulmonem ut arena cadit, et pulmonem siccat (quia pulmo humiditatem quærit) et sic pulmonem lædit et opprimit. Et si etiam tunc super iecur cadit, illud etiam aliquantum lædit, quamuis iecur fotte sit, et quamuis sal exuperet. Vnde omnis cibus ita saliri debet, ut cibus saporem suum plus habeat q̄m sal in eo sentiatur. Sal autem super ignem assus, sanabilior est quam crudus sal. quia humiditas quæ in eo fuit, exsiccata est. Et si homo eum cum pane, aut cum quolibet cibo moderate comedit, bonum et sanum ei est.

Sal est quasi sanguis, & quasi flos aquarum est: & ideo moderate utenti uires tribuit, inmoderate uero utenti uelut inundatio, & uelut procella est. Lucidus uero sal maiorem calorem habet quam alius sal, & etiam quandam humiditatem habet: & utilis est ad usum hominis, et ad omnia medicamenta: ita ut si eis modicum quid ex ipso additur, tanto meliora sunt: & ita preciosior est etiam alio sale, sicut pigmenta alias hærbas præcellunt. Et si homo de sale isto modicum cum cibo, aut cum pane comedat, etiam absq; alio condimento, tunc eũ confortat, & sanat, pulmonẽq; eius iuuat. Si autem inmoderate, & sine temperamento eum comedit, pulmonem ipsius in ipso debilitat, & lædit. Nam de fortissima ui humiditatis aquarum, & terræ sudat: ideoq; moderate utenti, bono calore, & bonis uiribus suis uires tribuit: inmoderate autem utentem sicut repentinus fluctus euertit. Quod autem homo multã sitim patitur, cum plurimum sal comedit, hoc ideo est: quia sal pulmonem eius siccat, & bonos humores in eo arefacit, & tunc pulmo & humores humiditatem in illo requirunt, et sic homo sitit. Quod si homo ille tunc multum de uino bibit, ut sitim in se extinguat, in insaniam se ducit. quemadmodum Loch fecit, cum uinum supra modum bibit. Vnde salubrius & sanabilius est homini, ut aquam post sitim bibat, quam uinum: ut sitim in se extinguat. A

Salis origo. B

De MARI Cap. IIII.

MARE FLVMINA emittit, quibus terra irrigatur uelut sanguine nenarum corpus hominis. Quædam autem flumina in impetu, quędã in lenitate, quædã in procellis a mari exeunt. Et terra in decursu uniuscuiusq; fluminis aliquod genus æramentorũm habet: nisi quę aut nimis pinguis, aut nimis arida, aut rigosa est, ita quod ex illa æramenta fieri nequeunt. Sed ab illa, quæ in his temperata est, æramenta fiunt.

De SEH. Cap. V.

SEH IMPETV maris oritur: & fundus, & arena eius uelut pallus sordidantur. quoniam cum procellis interdum surgit, ac interdum cum eis cadit. Aqua eius nec cruda in potu, nec cocta in cibo sumpta ad digestionem, aut ad alias sanitates sana est: quia de spuma maris oritur. Sed qui ex illa balneum facit, & faciem lauat, cutem albam & sanam exterius parat. quoniã falsa est: sed eum interius lędit. In id uero Seh diuersa animalia pisciũ de mari exeunt. quæ de salsugine arenosi fundi eius sana & pinguia efficiunt.

C

De RHENO. Cap. VI.

RHENVS impetu emittitur, atq; lucidus est, et arenosam terram decurrit: cuius arena leuis, et temperata est: unde etiam in ea æramentū reperitur. Et quoniam a mari in impetu egreditur, aliquantū asper est ut lixiua: et cruda sumpta, noxios et liuidos humores in homine consumit: sed si noxios et liuidos humores in homine non reperit, cruda eius aqua sumpta, hoiem sanū magis exulcerat. quia in eo nō inuenit quod purget. Deniq; cum cibus cum eo coquitur, liuores eiusdem cibi consumit, & sic ipsum cibum aliquantum sanum reddit. Sed tamen si eadem aqua in cibis, aut in potibus sumitur, aut si caro hominis balneo, aut lauatione faciei perfunditur, eam inflat, & tumidam & distortam reddit, & nigram parat: ac etiam carnes cum ea coctas nigras facit, & inflat. quia aspera est, & carnem hominis cito pertransit. Pisces uero eiusdem fluminis nouiter capti, ad comedendum sani sunt: sed inueterati, cito putrescunt: quia eadem asperitate contriti sunt.

De MOGO. Cap. VII.

MOGVS ab origine maris, aliquantū tepide impellitur: & quia tardus est, facile impeditur & cessat: & ideo etiam aqua eiusdem fluuij pīguis est, et arena eius limosa. Aqua eiꝰ in cibo et in potu sumpta, et caro hoīs balneo perfusa, seu facies lota, cutē et carnē lucidā et leuē facit: nec hominem transformat, nec infirmum reddit. Carnes quoq; cum ea coctas, albas reddit, et inflat. quoniam in cursu suo aspera nō est, sed le
D nis. Et pisces eius si nouiter capti sunt, sani sunt, et diu durare possunt, quia propter lenitatem eiusdem aquæ non fatigantur, nec in ea laborant, ideoq; et caro eius durat.

De DVNOVVA Cap. VIII.

DVNOVVA de impetu maris oritur, et ideo aqua eius lucida et aspera est, et arena eius sana et pulchra est: sed eadem aqua ad cibum et ad potum non est sana. quoniam uiscera hominis asperitate sua lædit: cutem hominis propter asperitatem suam nigram facit, sed cutem infirmam non parat. quoniam lucida et aspera est. Pisces eius sani sunt, et durare possunt: quia eadem aqua aspera est.

De MOSELLA. Cap. IX.

MOSELLA de aquis oritur quæ de mari fluunt: et ideo lenis et lucida': & turbulētia eius ad fundū cadit: unde et arena eius limosa est: et ideo etiam pisces eius non sunt sani, nec diu durare possunt, quia de fœditate pascuntur.

De NA. Cap. X.

NA ORITVR de sordidis aquis quæ de mari effluunt: de quibus quidam lucidi riuuli interdum fluunt: et ideo Na in cursu suo instabilis est, ita quod aliqñ in impetu, aliquando in torpore fluit.

& quia interdum uelociter currit, cito impeditur, & cito ceſſat: & arenã & litus nõ multũ in profunditate edit. Cutem hominis albam, et ſpiſſam, ſed rugoſam parat, & uiſcera dolere non facit. Quoniam impetus & tor= por curſus eius nociui non ſunt, quamuis inſtabiles ſint. Piſces eius pin= gues, & ſani ſunt, nec cito putreſcunt. quia eadem aqua inſtabilis eſt, ita quod modo uelociter, modo tepide currit, nec arenã fodit: & ideo etiam piſces in ea ſtabiliores ſunt: quia plurima paſcua in ea inueniunt. A

De GLAN. Cap. XI.

GLAN de alijs fluminibus ortum habet, idcirco & aqua eius a= liquantum aſpera & ſana eſt, atq; ad cibos & ad potus, ad bal= nea, & ad faciem lauandã ualet. Piſces quoq; eius ſani ſunt, ſed diu dura= re non poſſunt: propter aſperitatem eiuſdem aquę: arenaq; eius pulchra & ſana eſt.

De TERRA. Cap. XII.

TERRA naturaliter frigida eſt, & plurimas uires in ſe habet. Ip= ſa namq; in eſtate inferius frigida eſt, & ſuperius ardore ſolis ca lida: quoniam ſol per uires radiorum ſuorum calorem tunc gignit. In hye me autem interius calida eſt: alioquin de frigida ariditate ſcinderetur: & ſuperius frigida eſt. quoniam ſol tunc uires ſuas ſuper terram ſubtrahit: & ſic terra in calore uiriditatem, in frigiditate ariditatem oſtendit. Nam in hyeme ſol ſuper terram ſterilis eſt, & ſub terram calorem ſuum fi= git: quatenus terra diuerſa gramina ſeruare poſſit: & ſic illa per calorem & frigiditatem cuncta gramina profert. Et terra alba, id eſt pallida, & nigra, ruſa, & ſubuiridis eſt. Terra quæ alba, ſcilicet quę pallida eſt, & a= renoſa, aliquantũ arida eſt, ac groſſam humiditatẽ, & guttas groſſas plu= uiæ habet: et ex humiditate hac groſſa, uinum, et pomifera ligna gignit, et modicum frumenti. quoniam terra quæ ſubtilem humiditatem (uelut mi nutę guttę ſunt) in ſe retinet, ex ipſa ſubtili humiditate frumentum gignit, & modicum uini, & pauca ligna pomifera. Terra autem quæ nigra eſt, in recto temperamento, frigidulam humiditatem habet, quæ nec nimis multa, nec nimis parua exiſtit, ſed moderata: & ex hu= miditate iſta non omnes fructus gignit, ſed fructũ quem gignit pleniter affert, & de humiditate ſua tempe= ſtatibus interdum quaſſata, in fructu defectum habet. Sed terra rubea, rectum tempera= mentum in humiditate & in ariditate habet: & ideo plurimos fru= ctus profert, qui prę multitudine ita ad perfectum peruenire non poſſunt: & quia rectum temperamentũ habet. tempeſta= tibus nõ facile læditur. B

Terræ color uarius.

C De terra quæ Calaminum dicitur. Cáp. XIII.

TERRA quæ dicitur Calaminum, nec temperate calida, nec temperate frigida est, sed tepida: & fructus ad perfectum non gignit, sed tamē quosdam fructus profert, qui ad perfectum nō ueniunt: quia tepida est: & si alijs pigmentis addit̄, liuores quorundā post triduū minuit.

DE TERRA quæ Creta dicitur. Cap. XIII.

TERRA quæ Creta dicitur, frigida est, nec multum fructum gignit: quoniam frigida est, et arida: sed a uelliribus putredinem uitat, ne putrescant, cum eis superponitur: & medicinæ non conuenit.

De AVRO. Cap. XV.

AVRVM calidum est, & quandam naturam uelut sol habet: & quasi de aēre est, & ruborem ex igne habet: & etiam de humido aēre est. Sed qui febrem in stomacho habet, cum ignito auro purū & bonum uinum calefaciat, & sic bibat, & febris eum relinquet. quoniā bona uirtus eiusdem auri, cum alterato calore, ui ignis, ut predictum est, prauos humores stomachi aufert. Vino autem, & non aquę imponatur, quia uinum liuorem in stomacho hominis plus consumit quam aqua.

Ad Febres.

Ad Tumores corporis.

Quod si alicubi in corpore hominis tumor exurgit, aurum in sole calefaciat, & illud ita circum inflationem eiusdem tumoris, quasi liniendo D ducat: & idem tumor euanescet. quoniam bona uirtus auri, cum ad ignē solis excitatur, mox idem aurum, quod ab igne sit, quasi per calorem solis reuiuiscit, atq; insurgentes humores fortitudine sua fugat.

De ARGENTO. Cap. XVI.

ARGENTVM frigidum est, & de frigido aēre est, qui frigidū uentum illum habet, qui etiam terram frigidam facit. Homo autem qui superfluitatem humorum in se habet, & illos per excreationē sæpe eijcit: argentum ualde purum frigidum in igne, igniri faciat: & sic ignitum in bonum uinum ponat: & hoc quater, uel ter faciat. quatenus idem uinum ab eo satis incalescat: & sic illud ieiunus, & ad noctem sæpe bibat: & superfluos humores in eo minuit & consumit. fortis enim natura frigiditatis argenti, calidos & frigidos, ac humidos humores, acumine suo, cum ardore ignis, & cum calore alterati uini minuit: ut præfatum est. Si autem in argenteo uase cibū, seu potum accipit: nec ipsi multum proest, nec ipsi ad sanitatem corporis obest. Quod si aliquis argentū in puluerem redactum comederet, nimis graue & nimis frigidum in stomacho eius esset, et etiam inde postea læderetur, etiam si eum tunc contra aliq̄ infirmitatem iuuaret.

Ad humores corporis superfluos.

De PLVMBO. Cap. XVII.

PLVMBVM frigidum est, & hominem lęderet, si illud aliquo modo in corpus suū duceret: & hoc quidē faceret propter frigus quod in se habet: & quia etiam aliquantum crudosum est, et quasi despo

matio & purgamentum aliorum æramentorum. Si mortuus homo intumeſcit, & ei plumbum ſuperponitur, tumorem eius aufert, & frigiditate ſua aliquantum reſtringit, qm̃ ille uitalem halicum non habet. Si autem ſuper uiuum hominem poneretur qui intumeſceret, totus ſcinderetur, nec uiuere poſſet. quoniam frigiditas eius pertranſiret illum, & ſcinderet. quia uelut deſpumatio aliorū æramentorū eſt. Sed nec cibus, nec potus in plumbeo uaſe ualet: propter frigiditatē quam in ſe habet. A

DE CVPRO CAP. XVIII.

CVPRVM CALIDVM exiſtit, et ciro frigeſcit, et eſt uelut fauillæ auri, ſcilicet ut fauillæ quæ de ardentibus prunis cadunt. Homo autem qui quaſlibet febres habet, & etiam febres illas quæ in ſtomacho naſcuntur, ita tamen quod nec quotidianæ, nec tertianæ, nec quartanæ ſunt: ſed quod idem homo oſcitat, & quod brachia actotum corpus ſuum ſępius extendit, & quod tardus eſt, ac quod faſtidium ciborum habet: purum cuprum ad pondus quinq; nummorum accipiat, & in uinum franconicum & purum ac bonum ponat quantum picarium capit: & ita uinum illud fortiter coquat, ſcilicet uſq; dum minorari incipiat: & ſic de igne auferat, & poſtea per nouem dies idem uinum ieiunus modice bibat, & febres in eo ceſſabunt. Cuprum enim calorem de repentino & furente igne habet, qui quadam flagrantia de recto igne eſt; & iſtud in uinum ponatur, ac fortiter coquat: quatenus uirtus cupri uirtuti uini pleniter commiſceatur, & ita prauos humores, et coagulationem eorum examinet. Sed & ſi quis per guttam paraliſis debilitatus eſt, ita quod ſe totum contrahit: purum cuprum accipiat, & illud in ignē proiiciat, uſq; dum igneſcat: et ſic ab eo auferat, ut infrigeſcat: & denuo in ignem proiiciat, ut iterum incaleſcat: et iterum ab igne auferat, ut infrigeſcat denuo: & tertia uice in ignem ponat: et cum tunc igneſcit, ita ignitum in bonum uinum ponat, & uaſculum in quo idem uinum eſt ſuperius tegat: ne calor, aut uapor eius egrediatur: & ſic modice calidum idem uinum bibat, et paraliſis in eo ceſſabit. Tertio autem cuprum hoc in ignem ponitur: ut ſi quid fęditatis & corruptionis in eo ſit, per ignem examinetur, et ita uinum per illud calefactum bibitum, bono calore et uirtute ſua, & bono calore uini, noxios humores de quibus paraliſis naſcitur, fuget.

Et ſi quis uenenū comedit, aut bibit: bonum uinum accipiat, & quanta tertia pars eius eſt, acceti addat: & tunc uelut medietas iſtorum duorum eſt, de ſucco rutæ commiſceat, & ſic uelut quadrantem puri cupri in ignem ponat: ſicq; ignitū, uino illi imponat, ut ita incaleſcat: et deinde ſic calidum per tres dies ieiunus bibat, et tum aut per nauſeam, aut per ſeceſſum ab eo uenenum recedit. Sed & ſi equi, aſini, aut boues, aut oues, aut caprę, aut porci, aut alia quælibet animalia conſtrictionem gutturis, ſeu dolorem capitis habent: homo magnum fruſtum cupri in calidarium, ſeu in ollam, ſeu in patinam ponat, & aquam deſuper fundat: &

Ad Febres.

B

Ad Paraliſim

Ad ueuenum bibitum, uel comeſtum.

Ad dolorem gutturis, aut capitis animalium.

C deinde aquam cum eodem cupro ad ignem feruere faciat, ac sic cum eadem aqua calida pabulum eorundem iumentorum, siue auena, siue fenū sit, semel, aut bis aspergat, ut ita aspersum comedāt, & prædicta pestis ab eis cessabit. Cum enim præfatus calor, & uirtus cupri in aqua ad ignem excitatur, & cum sic in pabulo, aut in potu dolentibus pecoribus datur, prauos humores qui in ea lædunt, et qui in capitibus eorum de corrupto aēre contracti sunt, minuit.

DE AVRICALCO. CAP. XIX.

AVRICALCVM calidum est, et de alio metallo factum est: uelut miles qui de genere suo miles non est, sed factus est miles: ideo ad medicamenta non ualet, sed hominem magis lædit quam ei prosit: ita, ut si homo illud in digito suo uelut anulum gestauerit, aut si alia caro eius corporis inde incaluerit, magis infirmitatē quam sanitatem ex hoc sibi attrahat. quia idem metallum per se nullam uirtutem habet.

DE STAGNO. CAP. XX.

Ad carnem circa oculos natam.

STAGNVM frigidum esse noscitur. Homo autem cuius caro circa oculos suos emergit, stagnū in cineres redigat, illoscp in pulrum uinum ponat, et ad noctem cum se in lectum collocat, palpebras et
D cilia oculorum suorum illiniat: ita tamen ne oculos interius tangat: & palpebrę & cilia oculorū sana & pulchra erunt. Nam frigiditas stagni cum labore uini temperata, carnem quam calidi humores excutiunt, & emittunt, sanat & componit: sed tamen oculorum caliginem non fugat.

Quod si aliquis stagnum ad cutem suam ponit, ita quod cutis & caro eius inde incalescit, infirmitatem corpori suo affert: propter frigiditatem suam. Vel si quis homo in stagneo uase comedit, aut bibit, infirmitatem inde contrahit: ita quod uelut uenenum ei est.

DE FERRO. CAP. XXI.

Ad frigiditatem stomachi

FERRVM VALDE calidum in sua uirtute est: & ideo forte est, & fortitudo eius ad plurima utilis est. Homo cuius stomachus infrigidatus est, ita quod inde dolet: laminam tenuem de ferro accipiat, illamcp ad ignem calefaciat, & ita calidam stomacho suo superponat: eamcp iterum auferat, ac denuo eam calefaciat, et stomacho suo eam iterum calidam superponat: et sic sæpe faciat, et melius habebit. Quia ferrum calidum, & recti temperamenti est, cum calor eius ad ignem excitatur, & stomacho hominis superponitur, frigidos humores, de quibus stomachus dolet, fugat, ut prædictum est. Quod si aliquis homo ferrum iuxta se habet, ita quod caro eius ab illo incalescit, minus ab eo lædituꝛ quam de stagno. quoniam idem ferrum calorem in se habet: et qm̄ rectum æramentum est.

DE CHALYBE. Cap. XXII.

CHALYBS VALDE calidus est: & quod fortissimũ est, in æramento ferri est: & diuinitatem dei, fortitudine sua significat: unde & diabolus eum fugit & deuitat. Si autem homo uenenum, aut in cibo, aut in potu esse suspicatur, tunc si cibus humidus est, uelut forbiciũcula, aut cibus ex oleribus factus, ignitũ chalybem ei imponat: et si uenenum in eo est, illud debilitando attenuat. Vel si cibus siccus est: ut carnes, aut pisces, aut oua: ignitum chalybem uino imponat, & uinum illud super eundem cibum fundat: & si uenenum in illo est, ipsum debilitat. Vel si panis est, ipsum panem, uel similem siccum cibum, uino ignito chalybe calefacto imponat: & si uenenum in eo fuerit, in ipso deprimit, ita quod hominem illud comedentem minus lædit. Nam fortitudo chalybis fortissima fortitudo est, quæ ad maiorem fortitudinem æramentorum procedere non potest: & fundamentum omnium inscidentium ferramentorum est: & tantam fortitudinẽ in se habet, ut cum calore eius ad ignem excitatur, qꝫ & absqꝫ calore uini, & cum calore uini uenena debilitat, & ea bono calore & bona fortitudine sua ad nihilum ducit. Nam si chalybs ad ignem ignitus ita in cibum, aut in potum positus fuerit: uel si uinum cum ignito chalybe calefactum super cibum, siue panis, siue caro, siue pisces, siue alij huiusmodi cibi sint, superfunditur, si uenenum in illis est, tunc fortitudo eiusdem constringitur, & debilitatur. quia maxima uis chalybis est, qꝫ uenenum hoc modo arescere facit, quod comedentem, uel bibentem minus lędere poterit: etiam si ille intumescat, uel etiam si aliquandiu infirmetur, tamen certo mortem euadere poterit: ut si etiam aliquis homo idem uenenum gustauerit, eum minime ad mortem perducere poterit, si uenenum illud cum ignito chalybe debilitatum fuerit, ut prædictum est.

Contra uenenum in cibo.

A

B

PHYSICAE S. HILDEGARDIS LIB. II.

De naturis, & effectibus Legumi-num, Fructuum, & Herbarũ.

DE TRITICO CAP. I.

TRITICVM CALIDVM EST: ET PLEnus fructus est, ita ut in eo totus fructus sit: & cum recta farina de tritico fit panis ex eadem farina factus, sanis, & infirmis bonus est: & rectam carnem in homine parat. Sed qui medullam ex eadem farina excutit, & inde panes facit, panis ille infirmior & debilior est, quam si ex ipsa recta farina factus fuisset. quia eadem medulla uires suas aliquantũ perdit, et habet plus liuoris quam ipsa recta farina tritici. Qui autem triticum absqꝫ farina, integris granis coquit, &

non in molendino terit, et sic uelut alium cibum comedit: iste nec rectum sanguinem, nec rectam carnem in se parat, sed plurimū liuoris, ita q̄ quix digeritur, et sic infirmo omnino non ualet: etiam si sanus, hoc modo co-

Ad phrenesim. mestum superare non poterit. Sed tamē si quis uacuum cerebrum habet, et ob hoc ita in amentia fatigatur, uelut freneticus sit, integra grana tricici accipiat (quia fructus iste plenus in pinguedine est) et ea in aqua coquat. quoniam dementiā deprimit. Et deinde eisdem granis de aqua ablatis, totum caput illius ita calidis cum eis circumponat, cauens, ne nimis calida, aut frigida sint: et panno desuper liget, crinibus de capite abrasis, si fieri potest: ut idem succus caput tanto cicius pertranseat: et sic cerebrum illius de succo illo implebitur, et uires suas ad sanitatem recipiet.

Ad dolorem dorsi, & renum. Et hoc faciat usq; dum ad mentem suam redeat. Et qui in dorso, aut in renibus dolet, grana tritici in aqua coquat (quia aqua quasdam maiores infirmitates magis compescit quam alius liquor) et ita calida super locū illum ponat ubi dolet: et calor tritici uires pestis illius fugabit. Si autem

Ad morsum canis. canis dentibus hominem mordet: ille pastam farinæ similę, cum albugine oui paratam accipiat, et super morsum canis per tres dies, et totidem noctes ponat, ut eundem uenenosum morsum extrahat: qui morsus de halitu illius uenenosior est, quam alterius animalis: postea pastam auferat, et millefolium cum albugine oui contundat, et super eundem mor-

D sum per tres, aut per duos dies ponat, et postea auferat: et deinde ungentis sanet ut aliud nullus sanari solet.

DE SILIGINE. CAP. II.

Serale. SILIGO calida est: sed tamen frigidior est tritico, et multas uires habet. Panis autem ex ea factus, sanis hominibus, et etiam illis qui pingues carnes habent, bonus est. quoniam carnes eorum minuit, sed tamen fortes eos facit. Sed illis qui frigidum stomachum habent, et plurimum ex hoc infirmantur, contrarius est, quoniam ipsorum debilitas illā ad digestionem superarē nō ualet, et ideo plurimam tempestatem in eis

Ad glandes corporis. parant. Qui autem Glandes in corpore suo habet, cuiuscunq; generis sint, siligineum panem ad ignem calefactū, uel de fornace calidum, ad latū et ruptū super glādes ponat: et calor uiriū eius illas consumit et euanescere facit: et hoc faciat, usq; dū euanescāt. Et si quis Scabiē in capite

Ad Scabiem. habet: crūstā siliginei panis in puluerē redigat, et puluerē ibi imittat. quia hoc malū aufert. Et post tres dies eundē locū oleo oliuæ inungat. quoniā illud calidū est, et sanat. Sic autem faciat, usq; dum sanetur. Et si Can-

Ad Vermiculos. cri, scilicet gracilluni uermiculi, carnem hominis comedunt: calida mica panis superponatur: et hoc sæpe faciat, et de calore illius peribunt.

DE AVENA CAP. III.

AVENA CALIDA existit: & lætus, ac sanus cibus est sanis hominibus, & lætam mentē, purum & clarum intellectum eis parat: bonum calorem, & sanam carnem eis facit. Illis etiā qui aliquan

qum, & modice infirmantur, bona tam ad panem, quam in farina ad co- A
medendum: et eiusmodi non lædit. Istis autem qui multum infirmi, & fri
gidi sunt, ad comedendū nō ualet. quia auena calorē semper quęrit: unde
si isti aut panem, aut farinam auenæ comederent, in stomacho, & in uisce
ribus eorum coagularetur, & liuorē in eis pararet, & uires eis non daret.
quoniam frigidi sunt. Sed qui a paralisi fatigatur, & inde diuisam men Ad Paralisim.
tem, & uarias cogitationes habet. ita, quod sic aliquantū amens efficitur:
in asso balneo, cum auena in aqua cocta, totum corpus suum circumpo-
nat, atq; cum eadem aqua ignitos lapides illos perfundat: & hoc sæpe fa-
ciat, & ad se reuertetur, & sanitatem recipiet.

De ORDEO. Cap. IIII.

ORDEVM frigidum est, & frigidius & debilius cęteris frugib. Et si aut in pane, aut in farina tomeditur, tam infirmos, quam sa-
nos lædit. quia tantas uires non habet ut cætera genera frugum. Sed in Instauratio uirium.
firmus qui toto corpore iam defecit, ordeū in aqua fortiť coquat, & aquā
illam in dolium fundat, & in ipsa balneum accipiat: & hoc tam diu faciat,
donec sanetur: & carnes recipiet, & ad sanitatem perueniet. Et qui etiam
tantæ infirmitatis est, quod panem comedere non potest, ordeum, et aue
nam æquali pondere accipiat, & modicum fœniculi, & sagiminis addat,
& in aqua similiter coquat: & postquam coquitur, succum illum colat,
& eum uelut ius, p comestione panis bibat: & hoc faciat usq; dum conua
lescat. Sed & qui in facie duram & asperam cutē habet, et quæ de uen- B
to facile in asperitatem ducitur: ordeum in aqua coquat, & aqua per pan- Ad asperitatē cutis faciei.
num colata, & temperate calefacta, in facie leniter, & sæpe se lauet: & cu-
tis eius lenis & sana erit, et pulchrum colorem habebit. Et si caput ho-
minis infirmum est, aqua ista sæpe lauetur, & sanum erit.

De SPELTA. Cap. V.

SPELTA optimum granum est, & calida, pinguis, & uirtuosa, & suauior aliis granis est, et eis qui eam comedunt, rectum sanguinem, et rectam carnem parat, gaudium in mente hominis faciens, et quomodo cunq; comedatur, siue in pane, siue in aliis cibis, bona et suauis est. Et si quis ita infirmus est, quod præ infirmitate comedere non potest, integra grana eius accipiat, et ea in aqua coquat, sagimine, aut uitello oui addito, ita ut propter meliorem saporem libenter comedi possint, et hoc modo comedat, et eum uelut bonum et sanum unguentum interius sanat.

De PISA. Cap. VI.

PISA frigida existit, et pulmonem comedentis aliquantum deprimit, sed tñ homini qui calidæ est naturæ, ad comedendum bona est, et fortē illū facit, illi aūt q frigidus et infirmus est, in comestiōe non ua
let. qa plurimū liuorē in eo parat. Pisa eñ oībus infirmitatibus nociua est, nec ullas uires in se habet, ut infirmitates expellat. Atñ qui de superfluo Ad dolorem frontis.
suo flegmate in frōte cap. dolet, pisam albā dētibus masticando terat, et
h ac purissimo melle cōtemperet, et sic temporibus apponat, & ligamine

C comprimat: & sic faciat usq; dum melius habeat. Sed & qui uiscera interius infirma habet, ius pisæ calidum sæpe sorbeat, & melius habebit.

De FABA. Cap. VII.

FABA frigida est, & sanis & fortibus hominibus bona est, & melior pisa. Nam si infirmi fabam comedũt, eos non multum lædit, quoniam tantum liuorem in eis non parat ut pisa facit. Farina enim fabę tam infirmo, q̃ sano homini bona & utilis. quia leuis est, & facile digeri potest. Sed & qui in uisceribus dolet: fabam in aqua coquat, modico sagimine, aut oleo addito: & separata faba, ius eius calidum sorbeat: & hoc sæpe faciat, & eum interius sanat. Et qui ebullientem dolorem, & scabiem, ac ulcera, cuiuscunq; naturæ sint, in carne sua habet: farinam fabæ accipiat, & modicum de puluere seminis fœniculi addat: et hęc cum minima farinula tritici in aqua contemperet, ut cohęrere possit: & sic tortellos, aut ad ignem, aut ad solem paret, & eos desuper sæpe ponat, & dolorem illius extrahet, & sanabitur.

Ad dolorem uiscerum.

Ad pruritum scabiem, & ulcera.

De LENTE. Cap. VIII.

LENS FRIGIDA est, & comesta nec medullam hominis, nec sanguinem, nec carnem eius auget, nec uires ei tribuit, sed tantum inanitatem uentris implet, & infirmos humores ad procellam in hominibus excitat. Si cui maculæ scabiei, & inmundi crines, qui radicem ulcerum in se habent, in capite hominis crescunt: lentem super ignito lapide in puluerem leniter redigat, & concham testudinis cum liuore, quæ in ea est, in puluerem redigat, & æquo pondere puluerí lentis addat, & super maculas ponat: & liuorem eiusdem doloris absterget, et sic sanabit.

Erbgrind.

D

De VICHBONA. Cap. IX.

VICHBONA frigida est. Qui in uisceribus dolet, ita ut quasi interius intumescat, uichbonã in farinam redigat, & huic modicum panis in puluerem redacti addat, & modicum seminis fœniculi, seu de succo leuisticí: & ita cum aqua uelut cibũ coquat, & altquantum calidum comedat: & hæc fæpe faciat, et infirma uiscera sanat.

Ad dolorem uiscerum.

De CICERE. Cap. X.

CICER calidus existit, et lenis, et suauis ad comedendum est: nec malos humores comedenti auget. Qui autem febres habet, cicer super uiuos carbones asset, et comedat: et sanabitur.

Cõtra febres.

De VISELA. Cap. XI.

VISELA frigida, et etiam sicca est: et in comedente febres excitat, et stomachum eius infrigidat, et medicinæ non conuenit.

De VVICHIM. Cap. XII.

VVICHIM frigida est, nec homini ad comedendum ualet, sed pecoribus non nocet. Si autem caro hominis inter cutem et

carnem ebullit, uelut ibi uerruca naſcatur, Vuichim accipiantur, & in aqua coquantur, & ita caltda ſuper eundem locum ponantur: & exurgens uercuca euaneſcit, quæ de prauis humoribus ibi coagulari cœpit

A Contra Verrucas.

De MILIO. Cap. XIII.

MILIVM frigidum eſt, nec utile ad comedendum. quia nec ſanguinem, nec carnem in homine auget, nec uires ei tribuit, ſed tm̃ modo uentrē implet, et famē minuit: quia guſtū refocillationis nō habet. Sed & cerebrū hoīs aquoſum facit, et ſtomachū tepidū & tardū parat, et humorib. qui in hoīe ſunt procellā incutit: et eſt fere ut inutilis campeſtris herba, nec ad comedēdū homini ſana. Sed q̃ in pulmone dolet, miliū ſup̃ ignito lapide calefactū puluerizet, et huic bis tm̃ de puluere ſcolopendriq̃ addat: et eum buccella panis tam ieiunus cp̃ pranſus ſæpe comedat, & ſanabitur.

Ad Pulmonē

De VENICH. Cap. XIIII.

VENICH frigidū eſt: et homini ad comedendū parū ualet. qa reſocillationē et modicas uires tribuit: ſed eū non tm̃ lædit quantū miliū, nec etiā malos humores & peſtes in hoīe tam ualide comouet. Qui aut ardentes febres habet, uenich in uino coquat, & uinum illud calidū ſæpe bibat: & curabitur.

Ad febres ardentes.

De SEMINE LINI. Cap. XV.

SEMEN LINI calidum eſt, & ad comedendum homini non ualet. Sed qui in latere dolet, ſemen lini in aqua coquat, et lineum pannum in aqua illa calida intingat, et abſcp̃ ſemine illo eundē pannū ita cal. ſuper latus ſuū ſæpe ponat: et dolor ille aliquantū, quamuis modice attenuat̃, et remittit̃. Itē qui in latere dolet, ſemen lini accipiat, et modicū minus gumi de parſico, ita ut ſemen lini in .x. pte gumi excedat: et in ſartagine ut glutē coquat. Deinde uiſcū piri ī mortario ad ſuccū rat, ita ut de ſucco iſto plus ſit cp̃ prędicti gumi: et ſuc. iſtū, et medullā cerui maioris ponderis cp̃ præfatum gumi, aut cp̃ ſuccus piri ſit, in ſartaginē ad ſemen lini, et ad gumi ponat, et iterū ſimul feruere faciat. Q̃ ſi medullam cerui nō habuerit, ſepū iuuēis tauri addat, eodē modo ut medulla cerui eſſe deberet. Quo facto, hęc per pannū ſubula ubicp̃ pforatū colat, et ī nouū fictile uas ceratū fundat: ſi latere vo dolet, ad ignē cū illo ſe perūgat. Et qui alicubi ī corpore ſuo aliq̃ modo ab igne uſtus eſt: itē ſemen lini ī aqua fortiter coquat, et lineum pannum aqua illi intingat, et ita calidum ſuper locum illum ubi uſtus eſt ponat: et uſtionem extrahit.

B Ad dolorem laterum.

Ad combuſturam.

De CANABO. Cap. XVI.

CANABVS calidus exiſtit: et cum aër nec multū calidus, nec multū frigidus eſt, creſcit: et ita etiā natura ipſius. et ſemen eius ſanabile eſt ſanis hoibus ad comedēdū, et ī ſtomacho eoꝝ lene et utile eſt, ita ut etiā liuorē de ſtomacho auferat, & facile digeri poteſt: niſi homo ille ualde infirmet̃: et malos humores minuit, et bonos cōfortat. Et ſi quis infirmū ſtomachū habet: canabū in aq̃ ut cibū coquat, et comedat et eū eructare facit, et facilē digeſt. ei infert. Sz cū q̃ ualde infirmat̃, illū ī ſtomacho aliquantū dolere facit: eū aūt qui moderate ifirmus eſt, comeſtū nō ledit.

Ad Stomachū infirmū.

C Qui autem frigidum ſtomachum habet, canabum in aqua coquat, & expreſſa aqua panniolo inuoluat: & ita calidū ſtomacho ſæpe ſuperpo-
Ad Stomachi frigiditatē nat: & illum confortat, & loco ſuo reſtituit. Et qui etiam uacuum cerebrum habet, ſi canabum comederit, aliquantum in capite dolere facit: ſed ſanum caput, & plenum cerebrum non lædit. Pannus quoq; ex canabo factus, ad ulcera & uulnera liganda ualet: quia calor in eo temperatus eſt.

De GALANGA. Cap. XVII.

GALANGA in toto calida, & fortis roboris eſt. Homo qui ardentes febres in ſe habet, galangam puluerizet, & pul-
Ad febres ardentes. uerem iſtum cum frigida aqua bibat: et ardentem febrem in eo extinguit.
Ad dorſi, & laterum dolorem. Et qui in dorſo, aut in latere de malis humoribus dolet: galangā in uino feruere faciat: & calidum ſæpe bibat: & dolor ceſſabit. Sed qui in cor
Ad Cordis defectum. de defectum ſentit: mox galangā ad ſufficientiam comedat, & melius habebit. Homo quoq; qui fœtentē halitum patitur, qui ad pulmonem
Ad Halitum fœtentem. tranſit, ita ut etiam aliquando raucam uocem habeat: galangam, & fœniculum æquali pondere accipiat, & bis tantum de nuce muſcata, & de piretro, ut iſtorum duorum eſt: & hæc puluerizet, & ſimul commiſceat, & de puluere iſto ad pondus duorum nummorum cum tenui buccella panis cotidie ieiunus comedat: & mox modicū calidi uini bibat, & alias nobiles herbas, quæ bonum odorem habent, tam pranſus, q̄ ieiunus frequenter comedat: ut bonus odor earum fœtentem halitum compeſcat.

D Qui uero quolibet modo in pulmone dolet: pingues carnes deuitet, &
Ad Pulmonē a cibo qui multo ſanguine perfuſus eſt, & īcocto cibo ſe abſtineat. quia tabem circa pulmonem faciunt. Sed & piſam, & lentem, cruda poma, cruda olera, nuces, & oleum deuitet. quoniam liuorem pulmoni inferunt. Quod ſi carnes comedere uult, macras comedat: & ſi caſeum, nō coctum, nec crudum, ſed aridum comedat. quia mali liuores in eo ſedati ſunt. Et ſi oleum comedere uult, modice comedat: ne inde pulmoni liuores contrahant. Aquam uero non bibat. quoniam circa pulmonem liuorem parat. Sed et nouum muſtum, quod nondum in feruore ebulliendo ſordes eiecit, non bibat. quia nondum purgatum eſt. Ceruiſia autem eum non multum lædit. quoniam cocta eſt. Vinum uero bibat. quoniam bono calore ſuo pulmonem iuuat, ut ab humida et a nebuloſa aura ſe obſeruet: quia
Ad malos humores uiſcerum, aut ſplenis. hæc humiditate ſua pulmonem lædit. Si mali humores in uiſceribus, et in ſplene hominis ſuperabundauerint, et cordi multas paſſiones per melancholiam intulerint: ille galangam, et piretrum æquali pondere accipiat, et album piper ad quartam partem unius iſtorum: uel ſi albū piper non habuerit, accipiat pfeffertruch quater tantum ut albi piperis eſt, et hæc in puluerem redigat. Deinde farinam fabæ tollat, et ei prædictum puluerem addat: atq; hæc omnia cum ſucco fœnugræci, abſq; aqua et uino, alioq; liquore commiſceat. Quo facto, ex omnibus his cortellos paret, et eos ad calorem ſolis exſiccet, unde in æſtate dum ſolem habere po-

test, eos faciat, quatenus in hyeme eos habeat. Deinde eosdem tortellos tam pransus quam ieiunus comedat. Postea liquiricium tollat, & quinquies plus de fœniculo, & zucc. ad pondus liquiricij, & modicum mellis: & ex his potum faciat, & tam pransus quam ieiunus contra dolorem cordis bibat. A

Sed & homo cui flegma fumum in capite facit, & auditū eius cōfundit: galangam accipiat, & ad eius tertiam partem aloe, & origani bis tantū ut galangę, et folia persici eiusdem ponderis ut origani est: & ex his puluerem faciat, & eo tam pransus quam ieiunus quotidie utatur. Ad auditum.

Qui autē in pectore, in corde, et in splene dolet, & qui stomachū de flegmate infrigidatum habet: galangam accipiat, et bis tantū origani, & semen apij ponderis ut origanum est, & parum albi piperis: & hæc in puluerem redigat, & huic modicum cocti mellis addat, et inde electuariū faciat: ita ut illud absq; repentino feruore leniter coquatur: et idem electuarium sæpe comedat: et puro, leni & bono uino frequenter utatur. Ad dolorem pectoris, cordis, splenis, & stomachi.

Sed et qui a paralisi fatigatur, galangam accipiat, & ad eius medietatē nucem muscatam, & spicam ad medietatem nucis muscatæ, & githerut, & leuisticum æqualis ponderis: sed utriusq; singillatim plus quam spicæ: & his saxifricam, et polypodium æqualis ponderis addat: sed eorundem duorum simul tantū erit quantum quinq; superiorum: & hæc in puluerem simul redigat. Et si sanus, puluerem istum in pane comedat: si autem infirmus, inde electuarium faciat, & comedat. Ad paralisim

DE ZYTVAR CAP. XVIII.

ZYTVAR temperate calidus est, & magnam uirtutem in se habet. Nam homo qui in membris suis tremet, et in quo uirtus deficit, zytuar in uinum inscidat, et parum minus galangę addat, et hoc cum modico melle in uino coquat, et sic calidū sæpe bibat: et tremor membrorum ab eo abscedet: et uirtūtem recipiet. B Ad tremorē membrorum

Er qui multam saliuam, et multas spumas in se habet, zytuar puluerizet, et puluerem istū in panniolum liget, et ita in uasculum aqua infusa imponat: quatenus eadem aqua saporem inde habeat: et sic per noctem in aqua dimittat, et ieiunus in mane sæpe bibat: et saliua et spuma in eo cessabit. Ad saliuam superfluā.

Sed et qui in capite ualde dolet, cum prædicto puluere in panno ligato, et in aqua madefacto, frontē et timpora madefaciat: et melius habebit. Ad capitis dolorem.

Et cui stomachus prauis cibis repletus, et multum grauatus est: zytuat puluerizet, et cum puluere isto, et modica farina similę, et aqua tortellum faciat: et eum in sole, aut in fornace iam fere infrigidata coquat: et eundē tortellum ad puluerem redigat, et puluerem istum ieiunus in manu sua sæpe lingat, etiam cum ad noctem dormitū uadit, et grauedinem stomachi aufert.

DE ZINZIBERO. CAP. XIX.

ZINZIBER ualde calidum est, et diffusinū, et sano et pinguī homini comestum obest. quia eum inscium, et ignarum, tepidū et lasciuum facit. quia repentinum calorem habet. qui ardore suo sensus

C

C. hominis hebetat, genitalia membra mouet. Sed qui in corpore aridus eſt, & qui iam fere defecit, zinziberum puluerizet, & deinde ius faciat, et puluerem in eo ieiunus modice ſumat, & etiam cum pane interdum modice comedat: & meliorabitur.

Ad oculos ulceroſos.

Et qui ulceroſos oculos, & turbidos habet, zinzibernm puluerizet, & puluerem iſtum in pannum liget, & in uinum ponat: ut idem uinum ex hoc acre fiat: & ad noctem cum dormitum uadit, circa palpebras & oculos de uino iſto liniat: & ſi etiam modicum ex eo oculos tetigerit, non nocebit: & ita ulceroſum uenenum & turbulentiam ab oculis auferet. quia dum homo uiſum oculorum habet, oculis ſic ſubuenire poteſt: poſtquam autem uiſum perdiderit, oculis hoc modo prodeſſe non poterit.

Caligineſos.

Et cui oculi caligant, ſuccum rutæ, & hyſopi æquali menſura accipiat, & huic ter tantum de prędicto uino addat, & hoc in æreum uas fundat, ut in illo uirtutem ſuam retineat: & ad noctem cum dormitum uadit, oculos & palpebras exterius cum illo circumliniat: & ſi oculos interius aliquantulum tetigerit, non eos nocebit: & hoc ſæpe faciat, et caliginem oculorū fugabit.

Ad conſtipationem.

Sed et qui conſtipationem in ſtomacho et in uentre patitur, zinziberum puluerizet, et cum modico ſucco ancuſę puluerem iſtum commiſceat, et ex eodem puluere, et farina fabę tortellos faciat, et eos in fornace qui iam a calore ignis aliquantum ceſſauit, coquat. Et ſic tortellos iſtos tam pranſus quam ieiunus ſæpe comedat, et fœditatem ſtomachi minuit, et hominem confortat.

D

Ad Stomachi dolorem.

Item homo qui in ſtomacho quemlibet dolorem patitur, zinziber, & bis tantum galangæ, et zituaris ad mediam partem puluerizet, et poſt cibum puluerem iſtum in uinum ponat: et ſic bibat, et etiam ad noctem cum dormitum uadit, et ſic ſæpe faciat, et in ſtomacho melius habebit.

Si quis quoq; ziterdruſen in corpore ſuo habet, de puluere zinziberi in panniolum liget, et in acetum ponat, et modicum uini addat, ne nimis acre fiat, et panniolo iſto locum illum liniat, et ſanabitur. Homo autem quem vich fatigat: modicum zinziberi, et plurimum cinnamomi accipiat et hæc puluerizet. Deinde tollat ſaluiæ minus quam zinziberi, et fęniculi plus quam ſaluiæ, et tanaceti plus quam ſaluiæ, et hæc in mortario ad ſuccum terat, et per pannam colet. Deinde mel modice in uino coquat, et ei parum albi piperis addat: uel ſi illud non habuerit, parum de nīmolo: & prædictum puluerem, & prædictum ſuccum inmittat. Poſtea merlinſen ſumat, & tormentillæ bis tantum, & ſynape, quod in campo creſcit, tantum ut tormentillæ, ſed minus quam merlinſen ſit: & hæc in mortario ad ſuccum terat, & in ſaccellum ponat, & præfatum mellitum & puluerizatum uinum ſuperfundat, & ex his clarum potum faciat. Qui autem prædictum dolorem patitur, potum iſtum quantum uno halitu bibere poteſt ieiunus bibat, & ſimili modo ad noctem cum ſe in lectum reponit: & hoc faciat uſq; dum ſanetur.

Ad poriones pr. paratoria.

Sed & homo qui potiones facere, & ſumere uult, zinziberum, & dimidiam partē tantū de liquiricio, et tertiam partem de zituare quantū de zinzibero puluerizet,

et tolet: et deinde eundem puluerem simul pensет: postea sumat tantum A
de zucharo quantū puluis iste pensat. Omnia hæc simul pensет ad pon-
dus triginta nummorum. Deinde accipiat de purissima farinula similæ
quantum dimidia testa nucis capit, et tantum lactis citocatiæ quantum
insciſa penna scriptoris in incisione tenere potest, et sic de prædicto pul-
uere, et de farina, et lacte citocatiæ tenuissimam massam, uel tortellum fa-
ciat: et hanc massam in quatuor partes diuidat, et ad solem in martio, uel
in aprili siccet. quoniam in mensibus istis radius solis ita temperatus est,
quod nec nimis calidus, nec nimis frigidus: et ideo sanitatem præcipue
affert. Quod si in istis mensibus lac de prædicta citocatia habere nō po-
terit, ita ꝙ eum oportet differre ad maium: tunc etiam præfato tortello in
maio facto, ad solem etiam maij exsiccet, et sic ad opportunum tempus
obseruet. Et qui tunc potionem sumere uoluerit, quartā partem de præ-
dicta massa ieiunus sumat. Quod si stomachus illius tam fortis et spissus
est, ut tactum potionis huius non sentiat, iterum dimidiam partem tertię
partis prędicti tortelli accipiat, et denuo totam cum lacte citocatiæ illiniat:
& sic iterum in sole siccatam ieiunus sumat. Sed antequam aliquis potio
nem istam accipiat, si frigus est, se calefaciat, & sic sumat: & postquā eam
sumpserit, in lecto uigilando modicū requiescat, & deinde surgens hac
& illac modice deambulet, ita tamen ne frigus patiatur. post solutionē
autem, triticeum panem, non siccum, sed in sorbiciuncula intinctum co- B
medat, & pullos gallinarum, & porcinas carnes, atq; alias suaues carnes
edat. Grossum autē panem, & bouinas carnes, & pisces, et alios grossos
cibos, et assos, exceptis assis pyris, deuitet: et a caseo et a crudis olerib⁹
et pomis se abstineat. Vinum aūt, sed tamē modice bibat: et aquā dimit-
tat. Claritatem quoq; solis fugiat, et sic per tres dies hæc obseruet.

DE CIMINO. CAP. XX.

CIMINVM temperati caloris est, et siccum: et homini qui
dumpfet bonū, sanum et utile ad comedendū quomodocumq;
comedat. Sed illum qui in corde dolet, lædit. quia cor perfecte non cale-
facit, quod semper calidum esse debet. Sano autem homini bonum est
comestum: quia bonum ingenium parat ei. quoniam magnum calorē
in illo extinguit, unde ignorantiam incurreret: et illum temperat qui ni-
mis calidus est. Vnumquemq; autem infirmum lædit, si illud comede-
rit. quoniam pestem in eo excitat, præter illum qui in pulmone dolet.

Homo qui coctū, uel assum caseum comedere uult: ne inde doleat, ci-
minum superponat, et sic comedat. Qui uero nauseam patitur: cimi- Ad Nauseam
num accipiat, et ad eius tertiam partem piper, et bibinellam, uelut quar-
tam partem cimini: et hæc puluerizet, et puram farinam similę accipiat,
et puluerem istum farinæ huic immittat: et sic cum uitello oui et modica
aqua tortellos, aut in calido fornace, aut sub calidis cineribus faciat, et tor
tellos istos comedat. Sed et prædictum puluerem super panem positum

C manducet, & in uiſceribus calidos & frigidos humores, qui nauſeam homini inferunt, compeſcunt.

DE PIRETRO. Cap. XXI.

PIRETRVM temperati caloris exiſtit, & aliquantum ſiccit: & eadem temperies pura eſt, & uiriditatem tenet. Nam ſano homini bonum eſt comeſtum. quia tabem in eo minuit, & ſanguinem auget, & purum intellectū in eo facit. quia calor piretri nec nimis magnus, nec nimis paruus eſt, ſed temperatus. Sed et infirmum qui in corpore pene defecit, ad uires ſuas reducit: & in homine nihil indigeſtum relinquit, qui id frequenter comedit. Et homo qui multum flegmatis in capite habet, ſi eum frequenter comedit, flegma in eo minuit. Sed ſæpe comeſtus, pleuriſin ab homine depellit, & puros humores in eo parat, et oculos clarificat. Homo quoq; qui paraliſi fatigatur, piretrum, & ſecundum eius tertiam partem zinziber puluerizet, et ieiunus comedat, et uinum poſtea bibat: & melius habebit. Et quomodocunq; piretrum comedatur, ſcilicet aut ſiccum, aut in cibo, bonum & utile eſt, tam infirmo, quam ſano homini. Si enim homo eum frequenter comedat, ab eo infirmitatem fugat, & eum infirmari prohibet. Quod autem comeſtus in ore humiditatem & ſaliuam educit, hoc ideo eſt, quia malos humores extrahit, & ſanitatem reddit.

Inſtauratio uirium.

Ad paraliſim

DE LIQVIRICIO. CAP. XXII.

LIQVIRICIVM temperati caloris eſt, & homini claram uocem parat, quomodocunq; comedatur: mentem ſuauem facit, & oculos eius clarificat, & ſtomachū illius mollificat. quia calor eius bonus eſt, & utilis, & non nociuus. Sed & frenetico multum prodeſt, ſi illud ſæpe comedit.

DE CVBEBE. CAP. XXIII.

CVBEBE calidum eſt, & calor ille temperamentū in ſe habet: & etiam ſiccum eſt. Si quis aūt Cubebe comedit, indignum ardorem qui in ipſo eſt temperat, et mentem hominis lætam parat: ingenium ipſius, & ſcientiam purā facit. quoniā utilis et temperatus calor eius, indignos ardores libidinis, in quibus fętidi et limoſi liuores latent, extinguit, & mentem hominis & ingenium eius accendendo clarificat.

DE GARIOFYLO. CAP. XXIIII.

GARIOFYLVM ualde calidum eſt: et quandam humiditatem in ſe habet, quæ ſe ſuauiter extendit: ut ſuauis humiditas mellis. Et ſi quis in capite dolet, ita q̄ caput ipſius ſtridet, uel ſurdus ſit, gariofylum ſæpe comedat: et ſtridorem capitis eius minuit. Et cum infirma uiſcera in homine aliquando intumeſcūt, multotiens fit, q̄ tumor ille uiſcerum hydropicum morbum in eo creſcere faciat. Vnde cum iam hydropis in homine creſcere incipit, gariofylum ſæpe comedat: et illud initium morbi huius compeſcit. Sed et calor medullæ hominis mul-

Ad ſtridorem capitis.

Ad hydropiſim incipientem.

totiens exsudat, & podagram in eo parat. Quæ cũ iam crescere incipit, ille Garyophyllum sæpe comedat: & uirtus eius medullam eiusdem hominis transit, & prohibet ne podagra crescat. Et qui singultum patitur, Garyophyllum frequenter manducet. Sed & zituar pransus frequenter comedat: & hæc etiam per mensem unum faciat. A Contra Podagram.

De CRISTIANA. Cap. XXV.

CRISTIANA igneum calorẽ, & mordax frigus in se habet. Homo autem in quo pessimi & mortiferi humores eriguntur, & in aliquo membro eius ebulliunt, sic quod dicuntur freislichaz: cristianam frequenter comedat, et meliorabitur. Sed et qui quartanas habet: in ipso accessu earum cristianam comedat, & melius habebit. Et qui de paralisi fatigatur: in ipsa fatigatione cristianam comedat, & meliorabitur. Et qui ardentes febres in stomacho habet, cristianam in uinum incidat, & idem uinum calefaciat, & calidum bibat, & curabitur. Ad Quartanam. Paralisim.

De PEFFERTRVCH. Cap. XXVI.

PEFFERTRVCH calida & humida est: & eadem humiditas temperamentum in se habet, & infirmis, & sanis bona & utilis est ad comedendum: et acerbitas quę in ea est, hominem interius non mordet sed sanat. Et homo qui cor debile, & infirmum stomachum habet, eam crudam comedat: & illum confortat. Sed & qui tristẽ mentem habet: si ipsam comedit, eum lętum facit. Et etiam comesta oculos hominis sanat, & clarificat. Ad stomachũ debilem. B

De ACITVLA. Cap. XXVII.

ACITVLA nec calida, nec frigida, in recta mensura est, sed tepida: unde homini ad comedendum non ualet. quia contra naturam eius: et si homo illã comederit, eum tristem facit, et naturam eius in iniustam mensuram in uisceribus ipsius diffundit. Sed ad pabulum pecorum ualet, et bubus et ouibus utile est. quoniam quod in ea debile est ad uires hominis, hoc uiribus pecorum utile est.

De SALVIA. Cap. XXVIII.

SALVIA calidæ et siccæ naturæ est: et magis de calore solis quam de humiditate terræ crescit: et contra infirmos humores utilis est, quia sicca est. Nam cruda et cocta bona est illi ad comedendum, quem noxij humores fatigant. quoniam eos compescit. Sed et saluiam puluerizet, et puluerẽ istum eum pane comedat, et superfluitatem malorum humorum minuit. Et qui ab aliqua sordida re fœtorem patitur, saluiam naribus infigat, & ei prodest. Si quis etiam in superfluitate noxiorum humorum et flegmatis abundat: aut si quis fœtentem halitum habet: saluiam in uino coquat, et deinde per pannum colet, et sæpe bibat: et mali humores et flegma in ipso attenuantur. Q; si ille qui has infirmitates habet aliquantum per paralisin fatigatur: saluiam in aqua coquat, ut prędictũ est, et eam bibat: et calor eius cũ aqua delinitus, paralisin in homine Contra malos humores. Ad Paralisim

C compescit. Nam si homini isti cum uino daret uinũ paralisiacos humo-
Ad appetitũ comedendi. res in ipso modum suum transilire faceret. Qui autem fastidium come
dendi habet, saluiam accipiat, & minus de cerefolio, & modicum de al-
lio: & hæc in aceto simul contundat: & sic condimentum faciat, & cibos
quos comedere uult, in eo intingat: et appetitũ comedendi habet. Cum
Ad capitis do lorem. cibus qui madidum succum habet, hominem in capite dolere facit, saluia-
am, & origanum, & fœniculum æquali pondere accipiat: & marrubij
plus quam horum omniũ sit: et ad succum contritum buttyrum sufficien-
ter addat: uel si illud non habuerit, aruina addita, ex his unguentum faci-
Ad Ilium do lorem. at, & caput inungat: & melius habebit. Si etiam malus fumus de sto-
macho ad ilia hominis extenditur, & eum ibi dolere facit, saluiam accipi-
at, et quinquies tantum seuwurtz ut saluiæ est, et decies tantum rutæ ut sal
uiæ: & herbas istas in noua olla cum aqua usq; ad primam feruentem e-
bullitionem coquat: & deinde expressa aqua, easdem herbas ita coctas &
Ad urinæ de- stilationem. calidas super locum ubi dolet ponat, & paño desuper liget. Si quis u-
rinam præ frigiditate stomachi retinere non potest, saluiam in aqua co-
quat, & per pannum colet: & eam calidam sæpe bibat, & curabitur. Si
etiã mali et concreti, et uenenosi humores in homine superabũdauerint,
te eum sanguinem excreare & mouere per aliqua tempora fecerint: inte-
rim nullam medicinam idem homo sibi adhibeat, ne sanguis per medi-
D cinam exterritus ipsum interius exulceret, & plus solito effluat: sed post
quam sanguis aliquantum cessauerit, saluiam inleni & suaui uino, modi-
ca aqua mixta, coquat: modico quoq; oleo oliuę, aut butyro addito, & co
cto, per pannum colet: & modice non ieiunus, sed pransus bibat: & eum
confortat, & interius sanat.

De RVTA. Cap. XXIX.

RVTA DE forti & plena uiriditate terræ magis quam de ca-
lore crescit: & calorem temperatum in se habet, & magnam uir-
tutem. quia uis caloris tam fortis est, quod frigiditatem incongruam ex-
cellit. Est etiam fortis uiribus in humiditate, & bona contra aridas a-
maritudines quæ in homine crescunt, in quo recti humores deficiũt. Sed
& melior & utilior est cruda quam puluerizata in comestione. quia tota
uis eius in uiriditate est. Et comesta, iniustum feruorem sanguinis in ho-
mine compescit. Calor etiam ipsius melancholiam attenuat: unde ex
Contra Me- lancholiam. pertum est, quod qui melancholicus est, melius habebit, si eam post
alios cibos comederit. Sed et si quis cibum aliquem comederit unde
dolet, rutam postea comedat, et minus dolebit, et infirmitatem ciborum
Ad oculos humentes, attenuat. Homo quoq; qui humentes oculos habet, rutam accipiat, et
bis tantũ saluię, et cerefolij bis tm̃ ut saluię, et herbas istas in mortario mo
dice contũdat, ut aliquantũ succi reddant: et deinde easdẽ herbas ita cõmi
tas claro oui intingat, et ad noctẽ cum dormitũ uadit, illas super frontem
usq; ad utraq; timpora ponat, et malos humores extrahũt: uel si aliquis de

pomo ſuccum ſugat. Qui nigros, ſeu turbulentos oculos habet, ut ali- A
quando nubes eſt, & in eis aliquo modo caligat: ſuccum rutæ accipiat, Ad oculos ca
& bis tantum puri liquoris mellis, & modicum boni & clari uini his cō- liginoſtes.
miſceat, & micam triticei panis his imponat: et ſuper oculos ſuos in nocte
cum paño liget. Quod ſi homo in renibus, & in lumbis interdum do- Ad Renum et
let: hoc multotiens de infirmitate ſtomachi fit: tunc idem homo rutam, lumborum
& abſinthiū æqualis ponderis accipiat: & plus his de aruina urſi addat: dolorem.
& hæc ſimul contundat, & cū his circa renes & lumbos ſuos ubi dolet
ſe iuxta ignē fortiter inungat. Si homo aliqñ ita in delectatione cōmo-
uetur, quod ſperma ad articulum emiſſionis peruenit, ſed tamen intrà
in corpe aliquo modo retēta fuerit, et inde infirmari cœperit: rutā, et mo-
dicū minus de abſinthio accipiat, & ſuccū earū exprimat, & huic ſucco
zuccharum, et plus de melle, et tantū uini quantū ſuccorū iſtorum eſt, ad-
dat, et ignito chalybe in uoua olla, aut in patella qnuies calefaciat: et poſt-
quam modicū comederit, iſtud cal. bibat. Quod ſi in hyeme eſt, q̄d præ-
dictas herbas habere non poteſt, baccas lauri, et bis tantum
de dictamno puluerizet, et poſt modicū cibi, in calido
uino ignito chalybe caleſacto bibat: et ſic no
xius liuor qui in eo remāſit, cum uri-
na et digeſtiōe egeritur. Si quis B
autem homo comederit. unde mox dolet: rutam,
et bis tantum de ſaluia cum ſale temperatas
ſtatim comedat: et melius habebit.

De HYSOPO. Cap. XXX.

HYSOPVS ſiccæ naturæ eſt, et calidus: et tam magnę uirtutis, ut etiam ei petræ reſiſtere non poſſint quin ibi creſcat ubi ſemina tur. Et ſæpe comeſtus, infirmas et fœtidas ſpumas humorum purgat. ſicut feruor in olla ſpumas eiȝcit. Et ad omnes cibos utilis eſt coctus. unli or enim eſt coctus, et puluerizatus, quam crudus. quia cruda ſiccitas eius hominem lędit. Hyſopus etiam comeſtus, cor confortat, et pulmonem aliquantum uiribus ſuis purgat. Nam qui tuſſitat in iecore, et qui dump- Ad Tuſſim.
fet, in pulmone dolet, uterq; iſtorum hyſopum aut cum carnibus, aut cū ſagimine comedat, et meliorabit. quia ſi quis aut ſolo uino, aut ſola aqua addita comederit, et non cum alio condimento, plus inde lædtur quam iuuetur. Cum enim in iecore, aut in pulmone dolet, liquiriciū, et plus Ad iecur, & pulmonem.
cinnamomi, et hyſopi plus quam iſtorum duorum, et fœniculi plus iſto-
rum triū ſumat, et hēc in noua olla ſufficient melle addito, ita ne amaritu-
do in eis ſit fortiſſime coquat, et deinde ollā iſtam tectam reſeruet cum eiſ-
dem hærbis per nouem dies, et totidem noctes, et deinde per pañum
colet, et bibat. Et ſi multum dolet, in nouem diebus per
ſingulos dies bibat: ſed antequam in mane diei bibat,
modicum prādeat, ſed & ad noctem ad ſufficientiā ſibi comedat, et ſatius

C ex eo bibat. Si aũt modice dolet: eodẽ modo tribus diebus transactis bi-
Ad Iecur. bat: & hoc faciat, et curabitur: nisi Deus nolit. Sed si iecur de tristicia hominis infirmatur: antequam infirmitas in eo superabundet, pullos gallinarum coquat cum hysopo: & tam hysopum, quam pullos istos sæpe comedat. Sed & crudum hysopum uino impositum frequenter manducet: & idem uinum bibat. quia hysopus ei utilior est ad infirmitatem istã quam illi qui in pulmone dolet.

De FOENICVLO. Cap. XXXI.

FOENICVLVM suauem calorem habet: & nec siccæ, nec frigidæ naturæ est. Et crudũ comestum, hominem non lædit: & quo modocunque comedatur, hominem lætum facit, & suauem, calorem ac bonum sudorem ei infert, & bonam digestionem ei facit: semen quoq; eius calidæ naturæ est, & utile ad sanitatem hominis, si alijs hærbis additur in medicamentis. Nam qui fœniculum, aut semen eius ieiunus quotidie comedit, malum phlegma, & putredines in eo minuit: & fœtorem ab halitu eius compescit: & oculos eius clare uidere facit, bono calore, & bonis uiribus suis. Qui autẽ aliqua contrarietate occupatus dormire non potest: si in æstate est, fœniculum, & bis tantum millefolij modice coquat: & aqua expressa, herbas istas calidas timporibus & fronti et capiti circumponat, & desuper panno liget. Sed & uiridem saluiam accipiat, & eam uino modice aspergat, & sic supra cor suum, & circa collum
D suum ponat: & dormitione alleuiabitur. Quod si in hyeme est, semen fœniculi, & radicem millefolij in aqua coquat, & capiti, ut prædictum est, circumponat, & saluiam puluerizatam, & uino modice madefactam super cor & collum ponat, & melius habebit. Cum uero aliquis griseos oculos habens, in eis aliquo modo caligat, et dolet, cum dolor ille adhuc recens est, fœniculum, uel semen eius terat, et sic sumat succum eius, et rorem quem super recto gramine inuenerit, et modicũ farinæ similæ, et hoc cortello commisceat, et in nocte oculis suis circumponat, et panno liget, et melius habebit. Sed et si aliquis oculos similes turbidę nubi, quę nec ad plenum ignea, nec ad plenum turbida, sed aliquantum glauca, et in eis caliginem et dolorẽ sustinet: fœniculum si in æstate est terat: uel si in hyeme est, semen eius tritũ claro oui bene despumato imponat, et cum dormitum se collocat, oculis superponat, et caliginẽ oculorum minuit. Si etiam nimius dolor præ multo fluore in naribus hominis excreuerit, fœniculum, et quater plus de aneto accipiat, et super lapideã tegulam tecti, uel super tenuem laterem igne calefactum ponat, et hac, et illac fœniculũ illud, et anetum uerset, ut fumiget: et fumum istum, et odorem eius naribus et ore introrsum in se trahat, et deinde herbas illas ita calefactas cum pane comedat. Hoc autem per quatuor, aut per quinq; dies faciat, ut illi effluentes humores tanto suauius separentur. Homo autem qui malũ liuorẽ in infirmo stomacho suo habet, fœniculum accipiat, et modicum

Flegmatũ, mali halitus, & oculorum medicina. Somni prouocatio.

Ad caliginis oculorum.

Ad fluorem narium.

Ad liuorem stomachi.

plus de urtica: et leuistici bis tantum ut istorum duorū est: et ex his cum modica farina, aut modico pane cibum faciat, et sæpe comedat: et infirmo stomacho liuorem aufert. A

Homo etiam quem melancholia lædit: fœniculum ad succum contundat, et frontem, et tempora, et pectus et stomachum sæpe perungat: et melancholia in eo cessabit. Ad Melancholiam.

Sed et si quis assas carnes, uel assos pisces, uel aliud quicquam assum comederit, et inde dolet: mox fœniculum, uel semen eius comedat, & minus dolebit.

Si etiam interdum a malis humoribus in uirilibus uiri inflatio pessimi tumoris insurgit, quæ illum ibi dolere facit: fœniculū accipiat, & tertantum fenugręci, & modicum butyri uacarum, & hæc simul contundat, & desuper ponat, & malos humores extrahunt. Deinde idem uir tortellos ex quibus ceruisia fit accipiat, & cum calida aqua eos modice faciat, & sic calefaciat, & super præfatum tumorem ponat. Ad inflationes uirilium.

Sed et si pregnans mulier in partu multum laborat, tunc cum timore & magno moderamine suaues herbulas, ut fœniculum, & asarum in aqua coquat, & expressa aqua, ita calide circa femora & dorsum eius ponantur, & desuper panno ligato suauiter teneantur, ut dolor, & claustra illius tanto suauius & facilius soluantur. Ad facilitatem partus.

Homo quoq; semen fœniculi accipiat, & ad medietatē eius galangam, & ad eandem medietatem dictamnum, et ad medietatem dictamni pilosellam: & hæc simul puluerizet, & per pannū colet, & post modicam horam prandij puluerē hunc calido uino, & non feruente imponat, & bibat. Et puluis iste hominem qui sanus est, sanum retinet: infirmum autem confortat, et digestionem homini parat, et uires tribuit, et bonum & pulchrum colorē faciei subministrat, & unicuiq; homini siue sanus, siue infirmus sit. post cibū eius comestus prodest. B

Quod si oues infirmari incipiunt: fœniculū, et plus de aneto accipiat, et in aquā ponat, ut aqua saporem ab eis accipiat: et infirmis ouibus ad potandū imponat. Ad oues infirmas.

DE ANETO. CAP. XXXII.

ANETVM siccæ et calidæ, et temperatæ naturæ est: et crudū, et coctum, seu quomodocunq; comedatur, tristem facit hominem. Et crudum non ualet homini ad comedendum, quia maiorem humiditatem terræ in se habet, quam fœniculum, et quandam pinguedinē de terra sibi attrahit: unde malum est homini crudum ad comedendum.

Sed tamē coctum paralisim compescit. Cui ergo multus sanguis de naribus fluit: accipiat anetum, et bis tantum millefolij, et has herbas uirides fronti, timporibus, et pectori suo circumponat. Et hæ herbæ uirides esse debent, quoniā uirtus earum in uiriditate pręcipue uiget. Quod si in hyeme est, herbas istas puluerizet, et ipsum puluerē modico uino aspersum in saccellum ponat, et fronti, timporibus, et pectori superponat, ut prædictum est. Igitur ut homo delectationem et libidinem carnis in se extinguat: accipiat in æstate anetum, et bis tantum bachminzę, et brochnurtz modicū plus, et radicem irsilliricę, et hęc omnia in acetum inscidat, Ad paralisim. Ad fluxum sanguinis e naribus.

C & ex eis condimentum faciat, & sic frequenter cum omnibus cibis suis comedat. In hyeme autem hæc puluerizet, & puluerem item cum escis suis manducet. quia uiriditatem earundem herbarum tunc habere non potest. In humida enim & leni aura, quia tunc boues facile infirmari incipiunt, anetum, et minus de radice irsilliricæ pabulo eorũ intermisce, & prauos humores in eis consumit.

Ad boues infirmas.

DE PETROSELINO. CAP. XXXIII.

PETROSELINVM robustę naturę est, et calorem in se habet, et de uento et humiditate terræ crescit, et melius et utilius est homini crudum quam coctum in comestione. quoniam si coquitur, uis uiriditatis eius aliquantũ lædit, et comestum febres quæ hominẽ non cõcutiunt, sed leniter tangũt, attenuat: sed tñ in mente hominis grauitatẽ generat, cum calore suo febres fugat. Sed & quia de uento & humiditate terræ crescit, mentem hominis repente grauat, sed tamẽ corpus nõ lædit.

Contra dolorem cordis, splenis, & laterum.

Qui autem in corde, aut in splene, aut in latere dolet: petroselinum in uino coquat, modico aceto addito, et satis de melle, et per pannum colet, sæpe bibat, et eum sanat. Sed & qui infirmum stomachum habet: petroselinum accipiat, & bis tantũ fœniculi, et lanariæ tantũ ut petroselini, & ex his pulmentũ faciat, cui butyrum, aut bouinam aruinam, & affum sal addat, & sic coctum sæpe comedat. Sed & qui allium comedit, & inde dolet, mox petroselinũ comedat, & minus dolebit. Et qui de calculo dolet: petroselinum accipiat, & ad eius tertiam partem saxifricam in uino coquat, et per pannum colet, et in asso balneo bibat: sed & iterum petroselinum, et ad eius tertiam partẽ saxifricam in aqua coquat, et ignitos lapides eiusdem assi balnei cum eadem aqua perfundat, ut uapor eorũ illũ pertranseat: et hoc sæpe faciat, et melius habebit. Item qui a paralisi torquetur: petroselinũ, et fœniculum æquo pondere accipiat, et modicum minus de saluia: et herbas has simul in mortario modice terat, et eis rosatum oleum oliuę addat, et in locum ubi patitur ponat, et desuper cum panno liget. Et qui mollem carnẽ habet, et de superfluis potationibus de gutta in aliquo membro suo fatigatur. petroselinum accipiat, et quater tantum de ruta, et in patella cum oleo oliuę frixet: uel si oleum hoc non habuerit, cum hyrcino sepo infrixari faciat, et herbas istas calidas loco ubi dolet ponat, et pannum desuper liget, et melius habebit.

D Ad Calculũ.

Ad paralisim

DE APIO. CAP. XXXIIII.

APIVM calidæ naturę est, et plus uiride quam siccum, et multum succum in se habet: et crudum non ualet homini ad comedendum. quoniam malos humores in eo parat. Coctum autem eum nõ lædit: sed sanos humores ei facit. Quomodocumq; autem comedatur, uagam mentem homini inducit. quia uiriditas eius eum interdum lædit, interdum tristem in instabilitate facit. Et homo qui humectantes oculos habet, ita q̃d de superabundantibus humoribus lachrymas stillando

superfundunt: apium accipiat, et parum plus fœniculi, et hæc ad succū A
contundat, et in claro oui absq; uitello eius intingat: et cum ad noctem
dormitum uadit, eas super humectantem oculū cum panno liget, et hæc
sępe faciat, et curabitur. Qui uero de gith ita fatigatur, quod oculi eius Contra pa-
quasi sagittando hac et illac mouentur, et quod uisus eius contrahendo ralisim.
contorquetur, et quod membra eius trement, et quod etiã alias in mem-
bris suis contrahit: semen apij puluerizet, et ad eius tertiam partem semẽ
rutæ, et nucis muscatæ minus quam puluueris rutæ, et garioſyli minus
quam nucis muscatæ, et saxifricæ minus quam garioſyli: et omnia hæc
in puluerem redigat, et tam pransus quam ieiunus puluerem istum co-
medat, et gutta ab eo cessabit. quia optimum remedium contra parali-
sim est. Sed et qui a paralisi non fatigatur, etiam si puluerem istum sæ-
pe comederit, paralisim ab eo fugat.

DE CERIFOLIO CAP. XXXV.

CERIFOLIVM siccæ naturę est, et nec de forti aëre, nec de
forti humiditate terrę crescit, sed in debili aura antequam fertilis
aër æstatis oriatur: sed tamen magis calidum quam frigidum est, et idem
calor sanus est. Inutilibus autem herbis aliquantum assimilatur. quia si
crudum comeditur, plurimum fumum in capite hominis facit. Nam nec
coctum, nec crudū corpori hominis ad comedendū prodest, nisi quod
tantum ad medicamenta ualet, & fracta uulnera uiscerū sanat. Homo B
enim qui fracta uulnera uiscerum habet, cerifolium in mortario contun-
dat, & succum eius exprimat, & uino infundat, & sæpe bibat, & curabit.

Cum autem homo aliquando crudum cibum comedit, mali humores
eorundem ciborum, quia per nullum condimentum temperati sunt, ad
splen ascendunt, & illud dolere faciunt: unde idem homo cerifolium ac- Ad Splen.
cipiat, & minus de aneto, & cum triticeo pane in aceto, uelut offas, & cõ-
dimentū faciat, & frequenter comedat. Postea etiam semen lini accipiat,
& illud in sartagine coquat, & expressa aqua in saccellū fusum loco sple-
nis quanto calidius pati potest, cū saccello superponat. Homo quoq; Ad ulcera &
qui diuersa ulcera & scabiem patitur, cerifoliū accipiat, et ter plus de po- scabiem.
lypodio, & enulæ quinquies plus quam cerifolij sit: & hæc in aqua co-
quat: postea aqua expressa, et per pannum colata, eam in sartaginem fun
dat, & modicū noui thuris & sulphuris addat, & nouam aruinam porci
plus quam aliorum prædictorū sit addat: ut simul in sartagine super ignẽ
aliquantulum uelut unguentū inspissetur. Et cū unguento dolens circa
ulcera se inungat: hæcautem per quinq; dies faciat, ut cutis & caro eius
per istud transfundantur: & postea idem dolens balneo se abluat, qua-
tenus liuores isti, & fœtor de ipso auferantur.

DE LEVISTICO CAP. XXXVI.

LEVISTICVM temperati caloris est. Quod si crudū come-
ditur, hominẽ in natura sua dissoluit, & eū in natura sua destituit,

C Sed et coctum si quis absq; alijs cõdimentis solũ comederit, eum grauem & tædiosum mente & corpore facit: si aũt cum alijs condimentis coquit, & sic comeditur, comedentem non multum lædit. Qui aũt glandes in collo habet, et inde dolet, ita quod uenæ colli ipsius inflantur: leuisticum accipiat, & modicum plus asari, et in aqua simul coquat, et herbulas istas collo calidas circumponat, et curabit. Et si quis in pectore tussitat, ita quod ibi primũ dolere incipit: leuisticũ accipiat, et saluiam æquali modo: et fœniculi bis tantũ ut istorũ duorũ est, et in bonũ uinum tam diu simul ponat, usq; dum idem uinũ saporem ex eis capiat: et tunc abiectis herbulis, idem uinũ calefaciat, et calidum post cibũ bibat, usq; dum sanetur. Si aũt tussis modica est, homo prædictum poculum non calefactum bibat. quoniã dolor lenis est. Si uero dolor fortis est, idem uinũ calefactum bibat, quatenus tanto suauius soluatur. Quod si reuma de naribus equi fluit, ita quod inde tussitat: homo qui eum liberare uult, leuisticũ accipiat et modicũ minus urentis urticæ, et eas in aqua coquat, et deinde de aqua ablatis, fumũ earum ita calidũ in nares et in os eius frẽno impositio transire permittat, et sanabitur. Si aũt equus in uentre uelut de morsibus dolet: homo leuisticum accipiat, et modicũ minus de urente urtica, et pabulo illius sæpe intermisceat, quatenus ita simul comedat, et curabitur.

Ad Glandes.

Tussim.

Reuma equi.

DE PVNGO CAP. XXXVII.

D PVNGO calidæ naturæ est. Quod si homo ex eo solũ cibũ facit, sagimine, aut oleo addito, et sic comederit, uentrẽ suũ uelut quędã potio aliquantũ soluit. Sed et pungo comesta, vich cõpescit calore suo.

DE NASTVRTIO. Cap. XXXVIII.

NASTVRTIVM magis calidũ quam frigidũ est, et etiã humidũ existit, et magis de uiriditate terrę, quã de sole crescit: et comestum, malos humores in hoĩe auget, et splen lędit. qm̃ illud molle est, et facile lædítur.

DE BRVNNECRASSO CAP. XXXIX.

BRVNNECRASSVM calidæ naturę est, & comestũ nõ multum prodest homini, nec eum multũ lædit. Homo qui regium morbum, aut febres habet, brunnecrassum in patella calefaciat, et calidũ sæpe comedat: et curabit eum. Et qui comestos cibos uix digerere potest, eandem herbam in patella calefaciat. quia uires eius de aqua sumit: & sic comedat, & iuuabit eum. quoniam uires ab igne accepit.

Regium morbum febres.

DE PORTVLACA CAP. XL.

PORTVLACA frigida est, et comesta liuorem in homine facit, nec ei ad comedendum prodest.

DE BACHMINZA. CAP. XLI.

BACHMINZA calida, & moderate comedi potest, & comesta nec multum prodest, nec multũ obest homini. Sed homo qui dumpfet, et pinguia uiscera habet, aut cuius stomachus de multis cibis et potibus grauatur: bachminzam crudam, aut cum carnibus, aut insorbiciuncula, aut

in alio cibo ex oleribus facto coctam sæpe comedat, et dumpso cessabit. A
Sed homo qui de infirmo pulmone dumpfet, flegma exscreat, et uoce se
mouendo tussitat: qui aũt in moderaca pinguedie, et de multis cibis et po
tibus dumpfet, halitũ difficulẽ trahit, et flegma nõ extrahit: et sic discernit.

De ALIA MENTA. Cap. XLII.

ALIA MENTA, quæ magna est, calida existit. Ista contun
datur, & ubi sotim, aut snebelza comedendo lædunt, circa desu
per ponatur, & panno ligetur, & morientur.

De minori MENTA. Cap. XLIII.

MINOR Menta calida est. Ista etiam tundatur, & oculis qui Ad oculos
liuorẽ dolendo patiunt superponat, et panno ligeẽ, & prauos hu humentes.
mores extrahit. Sed et qui frigidum stomachum habet, & cibos di
gerere nõ potest: istã Mentam crudã, aut cum carnibus aut cum piscibus
coctã comedat, & stomachũ eius calefacit, quocumq; modo comedatur.

De Rœmische MENTA. Cap. XLIIII.

ROEMISCHE Menta moderati caloris est, sed tamẽ aliquan
tum temperati. Homo quem uich lædit, herbã istã tundat, &
succum eius per pannum colet, & modicum uini addat: & mane & sero B
ad noctem eundem succum bibat, et uich cessabit. Et ut sal omnem ci
bum moderate additus temperat, sic herba ista aut carnibus, aut piscibus
aut alijs leguminibus, seu cibo ex oleribus facto moderate addita, bonũ
saporẽ, & bonum condimentum cibo illi præstat: et sic etiam comesta,
stomachum calefacit, & bonam digestionem parat.

De BALSAMITA. Cap. XLV.

BALSAMITA calida existit. Si aueem multis & diuersis
cogitationibus scientia & sensus cuiuspiam hominis euacuantur,
ita quod qs in amentiã uertitur: balsamitam accipiat, & ter tantum fœni
culi, & in aqua simul coquat: & abiectis herbulis, eandem aquam in
frigidatam frequenter bibat. Homo idem aridos cibos deuitet, bonos aut
em & delicatos comedat. quia ei bonum sanguinem subministrant. Sed
& pultes similæ, aut butyro, aut sagimine, non autem oleo factos come
dat. quia inanitum cerebrum repleret, oleum flegma attraheret. Et ui
num non bibat. quia dissipatos humores in eo magis dissiparet. Sed
nec aquam simplicem bibat. quia sensus ipsius in maiorem inanitatem
deduceret. Prædictum autem potum, & ceruisiam bibat. Caput quoq;
suum pileo, aut filtro de pura lana facto operiat: ut cerebrum leniter &
paulatim incalescat. Et homo qui uenenum comederit, aut biberit, Contra ue-
mox balsamitam, rutam, & pandoniam, æquali pondere accipiat, & in nenum.
mortario tunsis succum earũ exprimat: & deinde etiã de succo purgaro
rio bis tantũ sumat, nec minus istorũ, et prędicto succo addat, et simul cõ
misceat, et per pannũ colet: et ieiunus bibat: et cũ illud bibit, in calido loco

C sedeat, ne infrigescat. quia si tunc frigus habuerit, periculosum ei erit. Et postquam illud biberit, mox etiam potum ex melle confectum bibat, & aut uenenum quod sumpsit per nauseam euomet, aut per eum per posteriora transibit, & sic liberabitur. Qui autem multos pediculos habet, balsamitã cum aruina tundat, & hæc simul cõmisceat: et deinde cũ illo circa collum suum, & sub ascellis suis se perungat, & pediculi morient. Et sicut balsamita ueneno resistit, sic etiã pediculis contraria est. Sed & homo in quo lepra crescere uidetur, balsamitã in aqua coquat, & satis sagiminis addat, & sic cibum paret, et eum sæpe comedat, & lepram ab eo fugat. Qui autem tertianam febrem patitur: balsamitam accipiat, & minorem huflathethã æquali pondere, & ter tantum de rhaphano ut istorũ duorũ est, et in uino coquat, et per pannũ colet: et gariofyl. sumat bis tm̃, et zinziberi tertiam partẽ ut istorũ duorũ est: et hæc in puluerem redigat, & ex his cũ prædicto uino quod per pannũ colauit, purum potũ faciat, et illo in ipsa accessione atq; sequẽtibus nouẽ dieb. utat, ut plenius adiuuet.

Ad Pediculos.

Ad Tertianã.

De ALLIO. Cap. XLVI.

ALLIVM rectum calorẽ habet, et de fortitudine roris crescit, et uegetat, scilicet a primo somno noctis, usq; dum diescere fere incipit. Et cum maturũ est, sanis & infirmis salubrius est quã porrum. Et crudum comedi debet. quia si quis illud coqueret, quasi perditũ uinum absq; uiribus fieret. quoniam succus eius temperatus est, et rectum calorẽ habet. Nec oculis obest: nisi cum propter calorẽ eius sanguis circa oculos hominis ualde erigitur, sed postea ex hoc puri fiunt. Moderate aũt comedatur: ne sanguis in homine supra modũ incalescat. Cum uero alliũ uetus, sanus & rectus succus eius euanescit: sed si tunc cum alijs cibis temperatur, ad uires suas redit.

D

De ASCHALONIA. Cap. XLVII.

ASCHALONIA frigida & uenenosa est, & nec sano, nec infirmo ad comedendum ualet. Sed tamẽ qui eam comedere uult, prius in uinum per breuem horã ponat, & sic tam infirmus quam sanus comedat: attamen infirmo melior est modice cruda comesta, quam cocta. quia si coctam comederet, ei in uentre quosdã morsus faceret: et ideo cum eam crudã comedere uoluerit, eam prius in uino temperet, ut prælatũ est.

De PORRO. Cap. XLVIII.

PORRVM flagrantem, & uelocem, & inutilẽ calorẽ in se habet: ut uile lignũ, scilicet uirgultorũ, sepium, quod uelociter accenditur, & accensum uelociter cadit. Et sic idẽ porrũ homini inquietudinẽ in libidine facit. Et comestum crudũ, tam malũ et contrariũ est homini, sicut uenenosa & inutilis herba. quia sanguinẽ, et tabẽ, et humores hoĩs in contrariũ feruorẽ puertit, ita q̃d sanguis per eũ recte nõ crescit, et tabes in homine nõ minuit, & mali humores in eo nõ mundant. Sed qui porrũ crudum comedere uult, uino, sale addito, aut aceto primum imponat, ita ut in eis tam diu iaceat, usq; dum in eis sic temperetur, quod malas uires su-

us perdat. Et sic temperatum bonum est sano ad comedendum, & crudū melius est hoc modo quam coctum. Sed infirmus nec crudum, nec coctū ualet. Quod si tamen aliqui infirmi magnum appetitum habuerint, illud crudum temperatum modice comedant. Et medicamentis non multum congruit. quia instabili aura crescit, scilicet cū calor auræ humiditatē, humiditas calorem in se habet. A

De CEPE. Cap. XLIX.

CEPE rectum calorē non habet, sed acutam humiditatem, & de rore illo uegetatur qui est circa ortum diei, idest, cum uires roris iam elabuntur: & crudum tam nociuū & uenenosum est ad comedendū, ut succus inutiliū & inculcarū herbarum: sed coctū ad comedendum non insanum est. quia per ignem nociua quæ in eo sunt minuuntur. Et illis qui quotidianas, aut tertianas, aut quartanas habent, seu alias febres, seu paralisim, bonum est coctum. quoniam acuta humiditas eius, ardorem & frigus illorum temperat. Illos autem qui infirmū & debilem stomachum habent, tam coctum quam crudum dolere facit. Ad febres, & paralisim.

De PORRO concauo. Cap. L.

DVME porrum quod cauum est, ut surrigo, priseloch, planza, & similia, nimis calidū non est, sed temperatū & aliquantum uinosum succum habet, & de uento & de humiditate terræ crescit. & præcipue inter alia porra minus nociuū est, & cito digeri potest. Sanis autem crudum comestum non nocet, infirmis autem coquatur.

De CAVLE. Cap. LI. B

CAVLIS, & wendelkœl, & rubeę caules humidæ naturę sunt, et in frigiditate debiles uires habent, & ideo medicamētis non multum conueniunt: sed succus eorum quibusdā aliis succis additus, humores soluit. Compositum autem, id est, kompest, plus frigidum quam calidum, & aliquantū siccæ naturæ est. Et omnia hæc prædicta olera de liuore roris & acris crescunt, & exinde quasi uiscera & uires habent: & succus eorum aliquantum inutilis est: et infirmitates in hominibus generant, & debilia uiscera uulnerant. Sed sani homines qui fortes uenas habent, nec multum pingues sunt, si hæc comederint, ea uiribus suis superare poterunt: pinguibus autem nociua sunt fere quemadmodū infirmis.

De VVEGGRAS. Cap. LII.

VVeggras, et suregras, et rœmesgras temperatę naturę, et tēperati succi sunt, et sanis et infirmis sunt quasi ad medelā ad comedendū, et nociuos humore non generant, et facile digeruntur cum sanitate.

De STVTGRAS. Cap. LIII.

STVTGRAS, quæ minora sunt, frigida in natura sua & debilia sunt, & infirmos humores in debilibus hominib. parant, & melancholiā augent: et grauia sunt ad digerendū et contraria homini ad comedendum. quoniam uiriditas eorum mala est.

De STVR. Cap. LIIII.

C STVR FRIGIDA est, et eam comedenti nec multū prodest, nec multum obest, per se autem nullas fere uires habet: & quoniam sic inutilis est, alijs quibusdam herbis addita, quosdam inutiles humores expellere interdum iuuat.

De CVCVRBITA. Cap. LV.

CVCVRBITA sicca & frigida est, & de aere crescit: & tam infirmis quam sanis ad comedendum bona est iquia malos humores in hominibus non auget.

De PEPONIBVS. Cap. LVI.

PEPONES humidæ & frigidæ sunt, & de humiditate terræ crescunt, & amaritudines humorum in hominibus mouent, & infirmis ad comedendum non ualent.

De RAPA. Cap. LVII.

RAPA CALIDA est: & grauis in stomacho hominis est, sed tamen facile digeri potest. Et qui crudam comedere uult, exteriorem corticem totum auferat quam spissa sit. quia uiriditas illius hominem lædit. Sed cocta melior est quam cruda, & malos humores non
D parat. Quod si aliquando malus humor in ulceribus in homine exurgescit, rapam comedat, & ulcus compescitur. Sed & si quis in pectore, et in pulmone uelut ptisicus dolet, si rapam crudam, aut coctam comedit, eum in pectore & in pulmone aliquantū grauedine sua fatigat. quia tantas uires non habet, ut magnis infirmitatibus resistat.

De RADICE. Cap. LVIII.

RADIX calida existit: sed postquam effoditur, sub terram in humido loco, aut per tres, aut per duos dies fossa ponatur: ut uiriditas eius temperetur, quatenus tanto melior ad comedendū sit. Et comestum, cerebrum purgat, & noxios humores uiscerum bono calore suo & medicabili succo minuit. Nam si fortis & pinguis homo radicem comedit, eum iuuat, & interius purgat: infirmum autem & corpore aridum lædit. Sed si infirmus eam comedere uoluerit, illum supra ignitum lapidem prius exsiccet, & in puluerem redigat, & puluери huic lucidum, uel assum sal addat, et semen fœniculi: & cum pane comedat, et fœditatem eius interius purgat, & ipsum confortat. Sed qui plurimum flegma in se habet, radicem hanc puluerizet, & mel cum uino coquat, & puluerem iestum inmittat, & modice infrigidatum tam pransus quam ieiunus bibat, & flegma ab eo purgat.

Ad Cerebrū purgandum.

Ad flegmata.

De RHAPHANO. Cap. LIX.

RHAPHANVM frigidum est: et cum in martio omnes herbę uirescunt, tunc etiam rhaphanum mollescit, sed tamen per breue

tempus:et tunc comestum,sanis et fortibus hominibus bonum est:quo= niam uiriditatem bonorũ humorum in eis confortat. Sed postquam in= duresci t,& forte in cortice fuerit,periculosum est ad comedendũ,quem= admodum si quis lignum comederet, sed tantum sugat si siccum habue= rit,& quod residuum est ex ore abijcit. Et cum raphanum uiride est, in sole siccetur,& galangam æqui ponderis addat: & qui in corde dolet, puluerem istum pransus & ieiunus cum pane comedat,& melius habe= bit. Sed qui dolet in pulmone, eundem puluerem aut in calido uino, uel in calida aqua ieiunus & pransus sæpe bibat,& curabitur. A Ad dolorem cordis. Pulmonis.

DE LACTVCA. CAP. LX.

LACTVCA domestica,quæ comedi potest, ualde frigida est, & sine condimento comesta, inutili succo suo cerebrum hominis inane facit,& stomachum hominis infirmitare.unde qui eam comedere uult,primum aneto,aut aceto, aut allio condiat & temperet, ita ut breui tempore his perfusa sit antequam comedatur: & si hoc modo temperata comeditur,cerebrum confortat,& bonam digestionem parat. Si quis dolorem,seu tumorem in gingiuis patitur,lactucas accipiat: uel si eas nõ habuerit,primum nascentia folia de quercu sumat,et parum plus de ceri folio addat:& hæc modice terat,& uinũ eis addat,& ori suo imponat,& aliquamdiu in ore teneat, & iniustos humores gingiuarum expellunt. Ad tumorem ginginarum.

DE LACTVCA AGRESTI. CAP. LXI

AGRESTIS Lactuca eandem fere naturam habet, quã lactu= ca domestica. Homo autem qui agrestem lactucam crudam,aut coctam comederet,amens fieret,& in medulla sua uacuus efficeretur.qm̃ nec calida,nec frigida est,sed est ut inutilis uentus, qui fructus terræ are= facit, & nullum fructum affert.Et agrestis lactuca ista de spuma sudoris terræ crescit,& ideo inutilis est. Sed si asinus in uentre dolet,agrestem lactucam ad furfures in aqua modice calefactos inscidendo misce,et hoc sæpe fac,et curabitur. Si quis etiã scrofulas habet,antequam rumpan= tur,accipiat lactucam,maiorem scilicet,quę exterius alba,et interius uiri dis est,et iuxta eaudam abrumpat secundum latitudinem scrofularum,et cætera abijciat,et super illud quod retinuit mel liniat, et sic per tres dies et noctes super scrofulas ponat: et cum illud exsiccatur,iterũ eodem mo= do superponat,et minorari incipient. B Ad scrophu= las.

DE GERLA. CAP. LXII.

GERLA calida & sicca est, & moderate comesta, nec multum iuuat, nec lædit. Sed si quis ex ea multum comederet, calor & siccitas eius febres in illo excitaret,& uiscera ipsius lęderet. Et qui in= firmam cutem in facie habet, ita quod facile dehiscit: gerlam accipiat,& in mortario tundat,& tritæ oleum oliuæ addat: & sic ad noctem cum in lectum se collocat,faciem suam inungat,& hoc faciat dum sanetur.

C DE LACTVCA SILVESTRI. CAP. LXIII.

Ad libidinem frenandam.

SILVESTRIS Lactuca frigida est, et libidinem in homine extinguit. Nam uir qui in lumbis suis superfluus est, silvestres lactucas in aqua coquat, & asso balneo sedens aqua illa se perfundat, & lactucas ita coctas calidas circa lumbos suos in balneo ponat: & hoc sæpe faciat, & libidinem in eo extinguit: nec ad sanitatem corporis ei nocebit.

Et si etiam mulier intumescentē matricem in libidine habet, ita quod incontinens est: & ipsa cum silvestribus lactuci assum balneum faciat, et in balneo sedens aquā in qua coctæ sunt, lapidibus ignitis superfundat, & eas calidas super umbilicum suum ponat: et hoc sæpe faciat, et libidinem ab ipsa fugabit, ita tamen, ut sanitatem eius non minuet. Sed etiam siue uir, siue mulier quę in libidine incontinens est, silvestres lactucas in sole exsiccet, et in manu sua in puluerem redigat, et in calido uino sæpe bibat: et libidinem in se extinguit absq; læsione corporis sui.

DE HERBA SINAPIS. CAP. LXIIII.

SENEF HERBA quæ in campis, et in uineis crescit, et comeditur, calida est, sed tamen instabilem calorem habet: et humida est, et in eadem humiditate indignum torporem habet. quia de uarijs turbi-
D nibus, et de diuersa aura crescit: et quamuis pauperes eandem herbam comedant, inutilis tamen ad comedendum est, quia uenenosa est, et infirmos humores in homine parat, et stomachum grauat: sed cito digeri potest. Sanos autem et macros non multum lædit, infirmis et pinguibus nociua. Infirmos in stomacho grauat, pingues autem halitum difficulter trahere facit.

DE GRANO SINAPIS. CAP. LXV.

SINAPIS GRANVM quod molitur, ualde calidę, et aliquantum siccæ naturæ est: et in temperato calore et frigore crescit, et uires herbarum et arborum habet. quia de uento illo crescit qui poma educit, et etiam de uiriditate terræ, et inde aliquantum succi habet. Et herba eius nociua est ad comedendum, sed granum seminis eius alios cibos ad bonum gustum ducit. Infirmo autem & debili, & frigido stomacho nō uaAd oculorū claritatem. let. quia eum grauat, & nō purgat, sed fortiē eum superat. Oculos aūt comestum siccitate sua clarificat: sed fumum in cerebro parat, & quandā acerbitatem in capite, ita quod aliquam humiditatem a capite educit, sed tamen maius malum & plus nociuum immittit, & cum dolore digestionem educit, & quasi fumum in homine facit. Vnde quilibet homo illud moderate comedat. quia infirmos lædit, sanos autem nō multum lædere potest. Qui autem sinape libenter comedit, uinum calefaciat, & ad illud fundat, & sic temperando circumferat, cum iam comedere uult, & sic comedat. quoniam hoc modo comestum, infirmos non lædit. Quod si nō habet uinum, frigidum acetum infundat.

DE PASTINACA. CAP. LXVI.

A

PASTINACA frigida existit: et est refectio hominis, nec ei ad sanitatem multum prodest, nec ei obest, sed comesta uentrem hominis tantum implet.

DE ENVLA. CAP. LXVII.

ENVLA calidæ & siccæ naturæ est, & uiriles uires habet. Et per totum annum, tam arida, quã uiridis in uinum ponatur. Sed postquam in uino se contraxerit, & rugosam fecerit, uires in ea defecerunt, tunc illa eijciatur, & noua imponatur. Et qui in pulmone dolet, hãc in uino quotidie ante cibum, sed post cibum modice bibat, & uenenum de pulmone bibentis aufert: & hemigraneam præmit, & oculos purificat. Sed si quis eã frequenter sic biberet, illũ præ fortitudine sua læderet. Quod si homo uinum nõ habet, ut eam illi imponat, cum melle et aqua purum potum faciat, & enulam imponat, & bibat, ut prædictum est. Ad pulmonem, hemigraneam, & oculos.

Homo etiam fructum ficus accipiat, & bis tantum enulæ, et modicũ galangæ, et ex his purum potum faciat, et bibat, si in pulmone dolet, et non de alijs infirmitatibus, et bonum est ei. Quod si cum infirmitate pulmonis alias etiam infirmitates habet, caueat ne sic bibat. quia nimis fortis ipsi esset, et inde læderetur.

DE POLEIO. CAP. LXVIII.

B

POLEIVM suauem calorem habet, et tamen humidum est: et harum quindecim herbarum aliquã uirtutem in se habet, scilicet, zituaris, gariofyli, galangæ, zinziberi, basilicæ, cõsolidæ maioris. lungwurtz, aristologię, millefolij, abrotani, polypodij, agrimonię. stur, storck enschnabel, bachminzæ. Et hæ herbæ omnes febribus contrariæ sunt.

Homo autem qui in cerebro dolet, ita quod inde amens efficitur: poleium in uinum coquat, et ita calidum circa totum caput suum ponat, et desuper panno liget, et cerebrum ad sanum calorem redibit, & insania in eo deprimetur. Cerebrum.

Et cui oculi caligant: succum poleij exprimat, & circa oculos & palpebras suas inungat, ita tamen ne oculos interius tangat, & caliginem eorum bono calore suo fugabit. Si autem oculos interius tetigerit, carnem eorum uirtute sua exulcerabit. Sed & homo de felle galli sumat, & bis tantum de succo poleij, & modicum puri uini addat, & sic colyrium faciat, & in uasculum reponat: & si adolescens est qui in oculis caligat, uel si senex est, moderatæ scilicet ætatis, circa oculos suos et palpebras idem collyrium inungat, ita ꝙ modice ad oculos intret: et hoc faciat per duodecim noctes cum dormitum uadit, & caliginem ab oculis aufert. Oculos caligantes.

Poleium quoqꝫ homo puluerizet, & puluerem istum in aceto, & in mel æqualis mensuræ ponat, & ieiunus sæpe absorbeat: & stomachum suum purgat, & oculos suos clarificat. Sed & qui folia poleij cruda cum sale sæpe comedit, aut ipso solo carnibus addico: si frigidũ

Stomachum habet, eum calefacit: et si etiam ueneno perfusus est, eum bonis uiribus suis purgat & sanat.

DE PAPAVERE. CAP. LXIX.

PAPAVER frigidum est, & modicæ humidũ: et grana papaueris comesta somnum afferunt, et pruriginem prohibent, et efferuentes pediculos, et lendes ex ipsis nascentes compescit: ut sic homo quietem in somno habere possit. Et eadem grana in aquam posita, et in tumorem uersa, comedi possunt: sed cruda meliora et utiliora sunt quam cocta. Oleum uero quod ex eis exprimitur, hominem non nutrit, nec reficit, nec sanitatem, nec infirmitatem ei ad plenum affert. Nam liquor eorundem granorum magis lacteus est, quam uinosus, et ideo frigidus est: quoniam cum ipsa premuntur, quod in eis magis frigidum est emittunt.

DE TANACETO. CAP. LXX.

Ad Catarrũ. TANACETVM calidum existit, et contra omnes superfluentes et effluentes humores ualet. Nam qui catarrum habet, et inde tussitat: tanacetum comedat aut in sorbiciuncula, aut in tortellis, aut cum carnibus, aut aliquo alio modo, et sic cum alijs cõdimentis temperatum bono calore suo compescit humores, ne in illo supercrescant: et ita

Tussim. deficiant. Et qui siccam tussim habet cum farina et tanaceto sorbiciunculam paret, et sæpe comedat, et ariditas et interiora ulcera tussis soluentur, et sordes exsercando eijcit, et melius habebit. Sed et qui in stomacho propter diuersos et malos cibos grauitatem et ponderositatem habet: ius aliquod absq; oleribus, et alijs herbis coctum accipiat, et in illud tanacetum ponat, et denuo coquat, et coctum sæpe comedat: et sto-

Vrinam. machum illius leuem facit, et suauem digestionem parat. Et quicunq; urinam emittere non potest, ita tamen quod a calculo nõ constringitur: tanacetum tundat, et succum eius per pannum colet, et modicum uini ad-

Menstrua. dat, et sæpe bibat: et a constrictione urinæ soluitur. Mulier ergo quæ obstructa menstrua patitur, et inde dolet, accipiat tanacetũ, et febrifugam æquali pondere, et uullenam aliquantũ plus quam unius istorum sit, et eas coquat aperto et fluente flumine, quod et sole et aëre temperatur: et tunc etiam sumat lateres, et eos in ignem ponat, et assum balneum cum prædicta aqua et herbis faciat. Cumq; hoc balneum intrauerit, super scabellum herbas calidas ponat, et desuper sedeat. Et si iterum infrigidatæ fuerint, eas iterum in prædicta aqua calefaciat. Et hoc faciat quamdiu in balneo illo sedet: ut per humores herbarum istarum, cutis et caro illius exterius et matrix interius mollificetur, et ut uenæ eius quæ clausæ sunt aperiantur. Deinde sumat rifelbire, et ad eorum tertiam partem millefolium, et rutam quasi tertiam partem millefolij, et tantum de aristologia longa ut rifelbire et millefolij est, et plurimum de dictamno, et has in

mortario tundat, & bono & puro uino in olla coquat, & coctas cum ui- A
no illo in saccellū fundat, & insuper gariofyl. quantum habere potest, &
de albo pipere minus quam gariofyl. et hæc simul terat, & satis de nouo
& recente melle, quod absq; sorde est, addat, & in optimo uino feruere fa
ciat, & ad prædictas herbas in saccellum fundat: & ex his claretum paret:
& per singulos dies ieiuna & pransa illud bibat. Sed non in præfato bal-
neo. quoniam balneum hominem aliquantum constringit. Et sic faciat
dum soluatur. Sed interim dum præfatam constrictionem sanguinis pa-
titur, bouinas carnes, & alios grossos & fortes cibos deuitet, & suaues ci-
bos comedat, & uinum bibat. Sed interim aquam bibitura, aquam putei
bibat, & aquas salientis & fluentis fontis deuitet. quoniam alijs aquis ali-
quantum asperiores sunt.

DE ARTEMISIA. Cap. LXXI.

ARTEMISIA ualde calida est, & succus eius ualde utilis. Et si coquitur, & in cibo sumitur, suaui calore suo infirma uiscera sanat, & frigidum stomachum calefacit. Sed si quis comederit, aut bi-
berit unde dolet: artemisiam cum carnibus, aut cum sagimine, aut cum o-
leribus, aut in alio condimento coquat et comedat, & putredinem quam
in prioribus cibis & potibus sibi attraxit aufert et fugat. Sed et si trof-
fo, & mali humores, rupte cute absq; uenenato ulcere in aliquo loco cor-
poris hominis coadunati effluunt: homo ille artemisiam accipiat, et expri
mat, & eidem succo mel addat, ita ut succus artemisiæ mel excedat: et sic B
locum doloris perungat. Mox etiam clarum de albugine o-
ui factum superilliniat, & panno desuper liget. Et
hoc tam diu faciat dum sanetur.

DE BORITH. CAP. LXXII.

BORITH calida & humida est. Homo qui in oculis caligat, rubeum pannum de serico accipiat, & borith confringens desu- Ad oculos ea ligantes.
per illiniat, & ad uoctem super oculos suos ita illinitum ponat, & hoc sæ-
pe faciat, & caliginem oculorum fugabit. Quod si de eadem inunctione
oculos quicquam interius tetigerit, non eos nocebit. Si enim albus, uel ui
ridis color in eodem serico esset, in illo succus borith defluere, nec ui-
res suas in eo retineret. Sed et cui aures tinnierint, ita quod inde quasi Tinnitum aurium.
surdus est. sufficienter de borith accipiat, et super filtrum cas liniat, et su-
per totum collum suum, et super occiput, et usq; ad aures suas, non autē
super aures ponat et liget: et hoc sæpe faciat, et tinnitus aurium cessabit.
Et si quis in pectore dumpfet, borith in fumo aliquantū aridas faciat, et Pectus.
sic sæpe comedat, et dumpfedim aliquantū compescunt:
quamuis modice. quoniam prauos humores qui pul-
monē lędunt, etiā fugant. Sed et qui interius in
corpe per ulcera uiscerū dolet: furfures tritici tollat, et in patella cū borith

C calefaciat,& super pannum ponat,& ita calidas uentri, & umbilico suo circumponat,& curabitur.

DE HVMVLO. Cap. LXXIIII.

HVMVLVS calidus & aridus est,sed tamen modicum humiditatis habet,& ad utilitatem hominis non multum ualet, quia melancholiam crescere facit,& mentem hominis tristem parat,& uiscera eius ariditate sua grauat. Sed tamen amaritudine sua quasdã putredines in potibus,phibet quibus additur,ita quod tanto diutius durare possint.

DE ZIZANIA. Cap. LXXV.

ZIZANIA calida & arida sunt, & homini ad cibum non ualent.quia inde doleret:pecoribus autem ad pastum nec prosunt, nec multum obsunt. Si quis autem in capite ulcera habet,ita tamen q̃d scabies capitis non sint:zizania tundat,& assum lardum comisceat: & cũ his ulcera quæ in capite suo sunt sæpe perungat, & ulcera illa emordent & sanant. Item qui scabiem in capite habet, zizania contundat, & eis modicum butyri addat.& cum his scabiem sæpe perungat,& curabitur. Et quem muscæ infestant,zizania ad puluerem contundat,& mel cõmisceat,& ubi multæ sunt in parietem liniat,& infirmabuntur,et cadent.

Ad ulcera capitis.

Scabiem capitis.

Muscas.

DE ROSA. Cap. LXXVI.

D ROSA frigida est, & idem frigus utile temperamentum in se habet. Homo autem qui in oculis dolet, & caligat:in mane orto iam die folium rosæ oculis suis superponat, & humorem eis extrahit, & eos clarificat. Sed & qui modica ulcera in corpore suo habet,superponat rosam, et liuorem ab eis extrahit. Et qui præceps est in ira, rosam accipiat,et minus de saluia,et in puluerem terat: et in hora illa cum ita in ipso surgit, naribus suis apponat. Nam saluia consolatur,rosa lætificat.

Ad Oculos.

Vlcera.

Iram.

Rosa accipiatur, etad medietatem ipsius saluia,recente quoq; aruina quæ insulsa est addita,et hæc in aqua simul coquantur, ut inde unguentum fiat: et ubi homo a crampho,uel a paralisi fatigatur, ipso unguento ibidem inungatur, et melius habebit.

DE LILIO. Cap. LXXVII.

LILIVM frigidum existit. Si quis albam lepram in corpore suo habet, caput radicis lilij accipiat,et illud cum ueteri aruina fortiter tundat,et in patella dissoluat,et in uasculum ponat,et cum illo se frequenter inungat,prius calefacto unguento,et sanabitur. Et qui ursechde habet, lac caprinum sæpe bibat,ut ex eo perfecte exeant: et radicem et stirpem ac folia liliorum accipiat, et ea contundat, et succum istorum exprimat,et cum aruina insimul cõmisceat,et se perungat:et dolores illos aufert.Sed tamen antequam se unguento hoc inungat, lac caprinum sæpe bibat.

Ad Lepram albam.

DE PSILLIO. Cap. LXXVIII.

A

PSILLIVM frigidum est, in illa tamen frigiditate dulce temperamentum habet. Et qui illud in uino coquit, & uinum calidum bibit, fortes febres ab ipso compescit, & oppressam mentem hominis lætificat, & cerebrum eius ad sanitatem iuuat & confortat. Sed & qui febres in stomacho habet: psillium in uino coquat, et uino effuso psillium in pannum ponat, & calidum super stomachum suum liget, & febres fugabit. Ad febres.

DE SPICA. Cap. LXXIX.

SPICA calida & sicca est, et calor eius sanus est. Qui autem spicam cum uino coquit, uel si uinum non habet, cum melle & aqua eam coquat, & ita tepidam sæpe bibat, dolorem iecoris, et pulmonis, et dumpfedim, qui in pectore hominis est, mitigat, et scientiam puram facit.

DE LVNGVVRTZ. Cap. LXXX.

LVNGVVRTZ frigida est, & modicum arida, nec multum ad utilitatem hominis ualet. Cum mali et fœtidi humores noxium fumum ad cerebrum hominis emittunt, quod eundem fumum ad pulmonem ducit, & illum dolere facit: homo ille lungwurtz accipiat, et eam in aqua coquat, et non in uino. quia herba hæc cum uino cocta nimis fortis esset: & coctam in ollam mittat, & per septimanam bibat per pannum colatam. Et cum potus iste defecerit, iterū alium eodem modo coquat. ieiunus autem per singulos dies eum bibat: postquā comederit, usq; dum sanetur. Homo autem cui pulmo inflatus est, ita quod inde tussitat, et spiramen suū uix emittit et inmittit: lunguurtz herbā in uino coquat, et illud ieiunus sæpe bibat, & sanabitur. Nam si oues eam frequenter comedunt, sanæ & pingues fiunt, nec etiam lacti earum obest. B Ad inflationē pulmonis.

DE SCOLOPENDRIA. Cap. LXXXI.

SCOLOPENDRIA calida exístit, & humida est, et iecori, et pulmoni, & dolentibus uisceribus ualet. Vnde homo scolopendriam accipiat, & in uino fortiter coquat, & purum mel addat, & iterum simul feruere faciat: et deinde longum piper, et bis tantum cinnamomi puluerizet, et cum prædicto uino iterum semel feruere faciat, et per pannum colet, et sic luterdranck faciat: et tam pransus quam ieiunus sæpe bibat. Et potus iste iecori prodest, et pulmonem purgat, et dolentia uiscera sanat. Et iterum quilibet homo scolopendriam in feruente sole, aut super calidum laterem suauiter arefaciat, et puluerizet: et puluerem istum ieiunus et pransus in manu sua sæpe lingat, et dolorem capitis et pectoris sui compescit. Sed et homo qui ab aliquo dolore ualde et repente infirmatur, et defectum in se sentit: mox de eodem puluere in calido uino bibat, et melius habebit. Ad pulmonē & iecur.

C DE GENTIANA. Cap. LXXX.

Ad dolorem cordis.

GENTIANA satis calida existit. Qui autem dolorem cordis ita patitur, uelut cor eius uix subsistat, gentianã puluerizet, et puluerem istum in sorbiciuncula, uel in iure comedat, & cor illius confortat.

Febres.

Sed & qui febrẽ in stomacho habet, eũdẽ puluerẽ in calido uino, & ignito chalybe calefacto sæpe bibat, et stomachus eius de febre purgabitur.

DE SERPILLO. Cap. LXXXI.

SERPILLVM calidũ est, et temperatum. Et qui infirmas carnes corporis habet, ita q̃d caro eius uelut scabies exturgescit: serpillũ aut cum carnibus, aut oleribus coctum sæpe comedat, & earnes eius interius purgabuntur.

Ad Scabiem.

Sed & qui minutam scabiem habet, ita quod pruriginem patitur: serpillũ cum recenti aruina tundat, & ex ea unguentũ faciat, & cum illo inungat, & sanitatem habebit.

Cerebrum.

Et cui cerebrum infirmum, & uelut uacuũ est: serpillum puluerizet, & puluerem istum farinæ similæ in aqua cõmisceat, & tortellos faciat, & eos sæpe comedat: & cerebrum eius melius habebit.

D DE MARRVBIO. Cap. LXXXII.

MARRVBIVM satis calidum existit, & satis de succo habet, & contra diuersas infirmitates ualet. Nam qui surdas aures habet, marrubium in aqua coquat, & eam de aqua auferat, & fumũ eius calidum in aures suas ire permirtat, & etiam calidum auribus & toto capiti suo circumponat, & auditum melius capiet.

Aures surdas

Et qui in gutture infirmatur, marrubium in aqua coquat, & per pannum colet, et bis tantum uini addat, & iterum in patella feruere faciat, satis sagiminis addito: & sæpe bibat, et sanabitur.

Guttur.

Sed & qui tussim habet, fœniculũ, & anetum æqualis ponderis accipiat, & tertiam partem de marrubio addat, & hæc in uino coquat, & per pannũ colet: & bibat, & tussis cessabit.

Tussim.

Et qui infirma, aut fracta uiscera habet, marrubiũ cum uino satis de melle addito coquat, & coctum in olla dimittat, et infrigidatũ sæpe bibat, et uiscera sanat.

Viscera.

DE LAVENDVLA. Cap. LXXXIII.

LAVENDVLA calida et arida est: quia modicum succi habet, et homini ad comedendum non ualet, sed tamen fortem odorem habet.

Ad Pediculos.

Homo autem qui pediculos habet, si lauendulam frequenter odoret, pediculi in eo morientur. Et odor eius oculos clarificat. quia quandam uirtutem fortissimorum, et etiam utilitatem amarissimorum aromatũ in se habet: et ideo etiam plurimas malas res constringit: et ex hoc maligni spiritus exterrentur.

De FOENV græco. Cap. LXXXIIII.

FOENVM græcum calidum est, et temperatum, et quandam uim fortissimorum aromatum, et quandam austeritatem amarissimo-

rum habet, & ideo multis inutilibus rebus repugnat, quod etiam mali= A
gnus ſpiritus abhorret & dedignantur. Si quis autem in capite dolet, Ad dolorem capitis.
quod etiam inſanire uidetur: fęnumgrecū naribus ſuis apponat, & ma=
lum fumum furentium humorum compeſcit. Homo autem qui quo= Febres quo-
tidianas febres habet, quæ ſudorem ſæpe educunt, & quæ cibum mole= tidianas.
ſtant: gramen fęnugreci in æſtate accipiat, et in hyeme ſemen eius tollat,
& in uino calefaciat, & uinum illud calidum ieiunus ſæpe bibat, & meli=
us habebit. Sed et qui quartanas febres habet, fęnumgrecum in aqua Quartanas.
coquat, & expreſſa aqua illud utriſq; pedibus & tibijs ſuis ſæpe ad noctē
calidū circumponat, & panno deſuper liget, atq; idem fęnum grecum in
uino calefactum, ut ſupra dictum eſt, ſæpe bibat, & ſanabitur.

DE CICVTA. CAP. LXXXV.

CICVTA calida eſt, & periculum in ſe habet: ita ut ſi homo
eam comederet, omnia bene & recte inſtituta in ſanguine & in
humoribus eius deſtrueret, & malas inundationes in eo faceret, quem=
admodum procellæ inquietudines in aqua parant, & poſtquam procel=
la hæc ceſſaret, peſſimos liuores & infirmitates in homine relinqueret.
Sed ille qui contis et fuſtibus ualde percuſſus eſt, aut qui de altitudine
cecidit, ita quod caro & membra eius cōcitata ſunt: cicutam in aqua co= B
quat, & expreſſa aqua illā ſuper membra in quibus dolet ponat, & pan=
no deſuper liget, & humores qui ibi collecti ſunt diſſipabit. Et etiam
homo qui aut de impulſu, aut iactu, aut ictu inter cutem et carnem intu=
muit: cicutam in aqua calefaciat, & eam ſuper tumorem calidam liget, &
tumorem illum fugabit. Si autem quiſpiam homo in aliquo membro
ſuo ex aliqua infirmitate de ſe ipſo tumet, ad tumorem iſtum expellen=
dum cicuta non ualet.

DE SEMPERVIVA. CAP. LXXXVI.

SEMPERVIVA frigida eſt, et utilis non eſt homini ad come=
dendum. quia pinguis naturæ eſt. Nam ſi quis ſurdus in auribus Ad auditum.
eſt, ita quod auditu caret: lac fęminæ tollat, quæ maſculum peperit cum
iam decem, aut duodecim ſeptimanæ ſunt quod filium genuit, & modi=
cum plus de ſucco ſemperuiuæ lacti huic addat, & in aurem ſuā aut tres,
aut quatuor guttas de eodem modice immitti faciat: & hoc fieri ſæpe per
mittat, & auditum recipiet.

DE BRIONIA. CAP. LXXXVII.

BRIONIA calida eſt, et eſt inutilis ad uſum hominis, uelut her
ba in qua nulla utilitas eſt: et calor eius periculoſus eſt, ubi in lo=
co uenenum paratur. Nam ſi ibi in igne incenditur, ita quod odor eius
idem uenenum tangit, uires illius minuit. ſicut etiam uinum uires ſuas
amittit, quod per noctem in cypho dimittitur. Et ſi in ignem mittitur, et
uelut rapa aſſetur, et deinde ita calida ab igne tollitur, et in fruſta inſcida=
tur, odorem emittit: et odor ille ſi ſerpentem, aut rubetā tetigerit, eos ita

Clædit, quod serpens spumat, & quod rubeta inde ita dolet, quod de loco suo fugit. Sed & si odor eius hominem tetigerit, eum dolere facit, nisi rutam prius comederit. quia tam indignos & molestos humores in se habet, quod tam hominem quam prauos uermes occidit. Quod si pedes hominis per ulcera uulnerati sunt: brioniam in aqua coquat, & aqua effusa eandem herbam calidam super pedes suos ubi ulcera sunt ponat, & putredinem eorum aufert.

Ad ulcera pedum.

DE FRASICA. CAP. LXXXIX.

FRASICA frigida existit: & tam periculosum succū præ quibusdam alijs herbis habet, sicut etiam aliquis uermis peior et acerbior est quam alius. Vbi autem homo magna et eminentia ulcera in se habet, frasicam in aqua coquat, & calidam super ulcera sua ponat, & sæpe hoc faciat, & sanabitur. Si autem homo ferro uulneratus est, & si tunc frasicam hoc modo uulneri suo apponit, periculosum est ipsi. quia in superficie cutem exterius repente sanat, & tabē interius dimittit. quia facta ultera præcipitanter exterius contrahit, & sic intetius lædit: nisi prius alijs bonis aromatibus & unguentis interius curentur. Sed si inter cutem & carnem hominis maculæ, aut pustulæ erumpunt: tunc frasica in aqua coquatur, & eis calida superponatur, et sanabitur. Et pecoribus similiter fiat, si talia ulcera habuerint.

DE SANICVLA. CAP. XC.

SANICVLA calida est, & temperamentum in se habet: & succus eius suauis & sanus est, & infirmo stomacho, & infirmis uiscerib⁹ ualde bona est. Nam in æstate cum uiridis est, homo eam radicitus eradicet, & in aqua coquat, et aquam istam per pannum colet, & mel et modicum liquiricij addat: et sic purū potum faciat, & eū pransus sæpe bibat, & potus iste liuorem de stomacho aufert, & infirma uiscera sanat.

Sed & homo saniculam in sole paulatim exsiccet, ne uires eius minuantur, et siccatam moderate puluerizet, ne per totum cōminuatur: et puluerem istum ad hyemem seruet, & in hyeme uinū cum modico melle & liquiricio feruere faciat, & ei puluerem istū immittat, & pransus sæpe bibat: et liuorem a stomacho illius purgat, et dolentia uiscera ad sanitatē reducit. Qui aūt ferro uulneratus est: succū saniculæ exprimat, et eam in aquā fundat, et prāsus bibat, et uulnera eius interiꝰ purgat, et bene sanat.

Vulnera.

DE HERMODACTILO. CAP. XCI.

HERMODACTILVS frigidus & aridus est: & in eo nec salus, nec sanitas est, & nulli hominum ad comedendum ualet. Et si quis homo eum comederit, ad breue tempus caro eius inde quidme exterius crescit. quoniam interius uis eius deficit, quæ carnem aliquantum extollit quasi crescat: er quod inde etiam sępe moritur. quoniam ipsi magis uenenum quam sanitas est. Sed si pecus hermodactilum comederit, non inde quidem morietur, sed tamen tardum et prauum inde erit.

DE FILICE. CAP. XCII.

A

FILIX ualde calida est, & arida, & modicum succum in se habet: sed multam uirtutem in se tenet, & talem uirtutem, quod diabolus ipsam fugit: & etiam quasdam uirtutes tenet quæ uirtuti solis assimilantur. quia ut sol obscura illuminat, sic ipsa fantasias fugat: et ideo maligni spiritus eam dedignant. Nam in loco illo ubi crescit, diabolus illusiones suas raro exercet: & domum & locum in quo est, diabolus deuitat & abhorret: & fulgura, & tonitrua, & grauedo ibi raro cadunt. Sed & hominem qui eam apud se portat, magica & inuocationes dæmonũ, & diabolica uerba, et alia fantasmata deuitant. Et si etiam aliqua imago secundum aliquem hominem paratur ad læsionem & amorem illius: & si tunc ille filicem apud se habet, eum nocere non ualet. Nam homo interdum per imaginem maledicitur, ita quod inde læditur et amens fit. Cum enim diabolus hominem in paradiso sibi attraxit, quoddam signũ memoriale in diabolo factum est, quod in eo usq; ad nouissimum diem permanebit. Et cum ipse per aliqua uerba, quæ prę deceptiones eius aliquando facta sunt, interdum ab homine aduocatur: signum hoc quod in eo remansit tangitur, & ita ille prouocatus et illectus, multociens per uerba illa aut hominem lædit, aut uoluntatem eius implet super quem dicuntur. Et sicut homo bonam et malam scientiam habet, ita etiam bonę et malę herbę ad hominem creatæ sunt. Succus enim filicis positus est ad B sapientiam, et in honestate naturæ est, et in significatione boni et sanctitatis, et ideo omnia mala et magica illam fugiunt, et deuitant. Vnde etiam cum mulier infantem iam parit, filix illi circumponatur, et inde in cunam infantis, et diabolus tanto minus ei insidiatur. In æstate quoq; cũ uiridis est, homo folia eius super oculos suos sæpe ponat, et sic dormiat, et oculos illius clarificat Sed et qui surdus est, ita quod auditu caret, semen filicis in panniolum liget, et in aurem in qua surdus est sæpe ponat: cauens, ne in caput per aurem intret, et auditum recipiet. Et qui paralisim in lingua patitur, ita quod loqui nõ potest: semen filicis sub linguã suam ponat, et paralisis in lingua cessabit.

Contra illusiones spirituum.

Ad oculos.

Surditatem.

Paralisim.

DE POLYPODIO. CAP. XCIII.

POLYPODIVM calidum et siccum est. Homo qui in uisceribus dolet: si macer est, et si non multum infirmatur, polypodium accipiat, & secundum eius tertiam partẽ saluiam ei addat, & in puluerem redigat, et puluerem istum sæpe comedat, et malos humores minuit. Quod si idem homo multum infirmatur: uinum melle addito ad ignem coquat, et per pannum colatum infrigidari permittat, et prædictum puluerem immittat, et bibat. Homo autem qui in uiscеribus sanus est, et qui pingues carnes corporis habet,
nec puluerem istum comedat, nec potum bibat:
ne sani humores in eo debilitentur.

Ad uiscera.

DE HVMELA. CAP. XCIIII.

HVMELA tepidum frigus in se habet, et quendam torporem, qui luxuriam in homine excitat, et qui eum infatuat. Nam in hoīe illo qui eam comederit, aut in potu sumpserit, luxuriā parat. quemadmodum forte uinū facit cum illud homo biberit: & ideo pene ad nullam medicinam ualet. quia nec multas uires, nec sanitatem per se habet, nisi alijs herbulis aut pigmentis addatur.

DE HASELVVRTZ. CAP. XCV.

HASELVVRTZ ualde calida est, & periculosam uim in se habet, & similis tempestati: & naturam hominis magis destituit quam ei ad sanitatem prosit. Nam si homini ad comedendum daretur, qui aut acutam, aut febres haberet, aut qui a paralisi fatigaretur, maiorē dolorē ei inferret. Et si pregnans mulier eam comederet, aut moreretur, aut infantem cum periculo corporis sui abortiret.

DE HERBA AARON CAP. XCVI.

HERBA AARON nec tepida, nec nimis fortis est, sed æqualem & temperatū calorem habet. quemadmodum sol post auroram suauem calorem tenet, & ideo ad quęq; flecti potest. Et cum in aliquo homine tabes eius in nigram pustulam uertitur, in qua mors hominis est: tunc illi aut radix, aut folia herbæ huius ad comedendum dentur, & pustulam illam mitigat, ita quod suauiter deficit. Sed & homo qui liuosas febres in stomacho habet, de quibus quotidianæ, tertianæ, quartanæ oriuntur: radicem herbæ aaron in puro uino coquat, & infrigescere permittat: & postea ignitum chalybem immittat, ut sic denuo calefiat, & ita calidum bibat: & febres ab eo ita aufert, ut ignis niuem defluere facit. Homo autem in quo melancholia crescit, acrem animum habet, & semper tristis est: iste uinum cum radice aaron coctum sæpe bibat, & melancholiam in ipso minuit.

Ad pustulam nigram.

Febres.

Melancholiā.

DE STIGNO. CAP. XCVII.

STIGNVS frigus in se habet, sed tamen tædium & torporem in eodem frigore tenet: & in loco ubi crescit, diabolica suggestione alīs quam partem & communionem artis suæ exercere studet. Et hæc herba periculosa est homini ad comedendum et bibendum. quia spiritum eius excutit quasi mortuus sit. Sed tamē si homo magnis ulceribus in cute & in carne sua perforatus est: accipiat modicū aruinæ anseris, et de ceruino & hircino sepo quantū habere poterit, & eis guttam unam cum penna de succo stigni addat, & insimul commisceat, hoc modo unguentum faciens: & cum eodē illa magna ulcera moderate & non sæpe perungat, ne inde lædatur. Et ideo modicū de succo stigni addat. quia si ex eo multum addiderit, carnem ipsius comedet, & perforabit. Recte autem temperatum sanat, ut prædictum est.

Ad ulcera magna.

DE CARDO. CAP. XCVIII.

A

CARDVS niger uenenum dicitur, & repentinum calorem habet, qui carnem hominis urit: & etiam indignam humiditatem, quæ eandem destituit habet. Et nulla alia utilitas in ea est, nisi ut medicinarum philosophi inuenerunt, scilicet quod contra induratū stomachū quibusdam potionibus additur, quatenus per eam inutilem, utilia medicamenta temperentur.

DE DEVVRTZ. CAP. XCIX.

DEVVRTZ calida & arida est, & fortes uires habet, & in natura sua munda est. Si quis autem homo eam ut aliam herbam sæpe comedat, stomachum eius purgat, et caliginem oculorum aufert.

DE ESVLA. CAP. C.

ESVLA calida & sicca est, & ad multa utilis. Nam homo qui paralisim habet, uel cum in membris suis comedit, et qui etiam inquietam paralisim intrinsecus in corpore suo habet, ita ut inde pluribus & diuersis cogitationib. in se fatigetur, uelut scientia eius in ipso euanescat: iste esulā cū uino et melle coquat, & per pannū colet, & pransus et ad noctem tepidā sæpe bibat, & eandem esulam in uino coctā super pectus suū calidū ponat, & panno desuper liget, & melius habebit, si sæpe fecerit. Sed & liquiriciū, & brioniā æquo pōdere homo puluerizet, et esulę tantum quantum illorū duorū est accipiat, & cōmisceat modico lucido, aut asso sale addito, & puluerē hoc modo paratū tam ieiunus quam pransus sæpe comedat, & uocē eius serenā facit, pectus illius sanat, & uelut lucidum aērē lucidū parat, & paralisim ita deprimit & minuit, q̄d mēbra illius, eam non franguntur, et quod intelligentiā mentis suę non amittit.

Ad Paralisim

B

DE QVINQVEFOLIO. CAP. CI.

QVINQVEFOLIVM ualde cal. est, et succus eius modicā humiditatē habet, & contra fortes febres ualet. Vnde homo qui fortes febres patit̄, de quinq; folio sufficienter in mortario contundat, et huic farinā similæ cū aqua cōmisceat quasi tortellū facere uelit, et eandē massam cū oleo oliuę, aut papaueris liquefaciat ut mollis fiat: et cum eo cambineū pannū illiniat, totū uentrē suū circūcingens: et dimidia die, uel nocte transacta eundē pannū auferat, et iterū ad ignē calefaciat, et uentri suo circūponat: et sic sæpe faciens febres fugabunt̄, et hominē eructuare facit. Et si quis in oculis caliginē patit̄: quinq; foliū in purum uinū ponat, et terat, et succū eius per pannū colet, et uinū illud in æreo uasculo seruet. Et cū dormitū uadit, de ipo circa oculos suos illiniat, ita ut etiā oculos modice intret: et hoc sępe faciat, et caliginē oculorum aufert. Sed et qui regiū morbū habet: cū quinq; folio, et farina simile modicos tortellos faciat, et per nouē dies ex his ieiunus comedat, et curabit̄.

Ad febres.

Caliginē oculorum.

Morbum regium.

DE MANDRAGORA. CAP. CII.

MANDRAGORA calida est, et aliquantū aquosa: et de terra de qua Adā creatus est dilatata est, et propter similitudinem

C hominis, ſuggeſtio diaboli huic plus quã alijs herbis inſidiatur & adeſt. Et ideo cum de terra effoditur, mox in ſalientem fontem per diem & noctem ponat: et ſic omne malũ, et contrarius humor qui in ipſa eſt eijcit, ita ut amplius ad magica & ad fantaſtica non ualeat. Quod ſi aliquis uir aut per magica, aut per ardorẽ corporis ſui incontinens eſt: accipiat ſpeciem fœminæ herbę huius quæ in prædicto fonte purgata eſt, et quod in ea inter pectus et umbilicũ eſt abſcindat, & ſuper umbilicũ ſuum per tres dies & noctes ligatũ habeat: et poſtea idẽ fruſtũ in duas partes diuidat, & ſuper utrumq; ilium partem unam per tres dies & noctes ligatam teneat. Quod ſi fœmina eundem ardorẽ in corpore ſuo patitur, ſpeciem maſculi inter pectus & umbilicũ accipiat, & ſicut ſupra dictũ eſt et ipſa cum ea faciat. Sed & dextrã manum eius puluerizet, modicum de camphora addens, & puluerem iſtum comedat, et ardor ille extinguetur. Sed et qui in capite ſuo qualicunq; infirmitate dolet, de capite eiuſdem herbæ comedat quomodocunq; uelit: aut ſi in collo dolet, de collo illius: uel ſi in dorſo, de dorſo illius: aut in quocunq; membro dolet, de ſimili membro eiuſdem herbę manducet, & melius habebit. Species autem maſculi eiuſdem herbæ ad medicamenta plus quã mulieris ualet. quoniam maſculus muliere fortior eſt. Et ſi aliquis homo in natura ſua, cõplexionis huius eſt, quod triſtis et in erumnis ſemper eſt: mandragorã cũ iam de ſaliente fonte ablata, ut prædictũm eſt, in lectũ ſuum iuxta ſe ponat, ut de ſudore ſuo eadẽ herba incaleſcat, et ut ipſe calorẽ ſuſcipiat, & dicat. Domine, qui hominẽ de limo terræ abſq; dolore feciſti, terram iſtam quæ nunquã pręuaricata eſt, iuxta me pono, ut etiam terra mea pacem illam ſentiat ſicut eam creaſti. Quod ſi mandragorã non habet: primũ erumpentes groſſos de fago accipiat. qm̃ eandẽ naturam proſperitatis in hoc opere contra aſſiduã triſticiã cordis habẽt: ſed ita eos de ramuſculis ſuis abrũpat, ne eos frangat: & eos in lectũ ſuum iuxta ſe ponens, eadem uerba quæ prædicta ſunt ſuper eos dicat, et læticiã percipiet, et in corde ſuo medelam ſentiet. Sed et idẽ de cedro, et aſpim triſtis homo facere poterit, et curabit ut præfatũ eſt.

Contra incontinentiã.

D Superſtitioſum.

DE VVINDA. CAP. CIII.

VVINDA frigida eſt, nec multum utilis, nec inutilis. Si aliquis homo eam comederet, nec inde doleret, nec ei prodeſſet. Sed ſi ungues in aliquo homine ſcabiem incipiunt habere: ille uuindam contundat, & modicũ uiui argenti addat, & cõmiſceat, & ſuper ſcabioſos ungues ponat, & conſtringat: & ſic aliquamdiu faciat, & pulchri fient.

Ad ungues ſcabioſos.

DE APIAGO. CAP. CIIII.

APIAGO calida eſt, et homo qui eam comederit, in riſum libenter mouet, qm̃ calor eius ſplen tangit, et inde cor lætat. Cui albugo in oculo creſcit, eam eradicet, & ſtatim in ſalientem fontem per noctem ponat, & deinde ablatã in patella modice calefaciat, & calidam ſuper oculum in quo albugo creſcit ponat: & hoc per tres noctes faciat,

Albuginem oculorum.

& albugo euanescet. A

DE SOLSEQVIO. CAP. CV.

SVNNENVVIRBEL calida et humida est, et in natura sua ad honorem tendit. Sed homo qui eam apud se habet, ab alijs hominibus, sicut & ille qui super alios esse appetit, ab alijs diligi non potest.

Qui autem circa pectus dolet, & inde raucam uocem habet: eandē herbam, & maiorem lappā æquali pondere in puro uino coquat, & per pannum colet, & pransus et ad noctē sæpe bibat, & melius habebit. Et qui rectam digestionem non habet, eandem herbam, & maiorem lappam æquali pondere ad solem, aut super ignitum laterē exsiccet, & pulueriz et, & huic pulueri secundum tertiam partem unius istorum lucidum, aut assum sal addat, et cum melle ex eo potum faciat, et pransus, et ad noctem sæpe bibat, & rectam digestionem habebit. Ad pectus. Digestionem.

DE LYLIM. CAP. CVI.

LYLIM ualde calida est. Et homo qui aut de splene, aut de stomacho, aut de infirmis uisceribus spiramen difficulter emittit, & immittit, uel circa pectus suum contritus sit, ita tamen quod in pulmone nō dolet: lylim cum bona ceruisia, modico melle addito coquat, uel si ceruisiam habere non poterit, cum saliente fonte, melle addito per pannū colet: & pransus & ieiunus, et cum dormitum uadit sæpe bibat, et lenitatem & bonam eructuationē ei facit. Sed & qui infirmos humores in se habet, ex quibus flegma in ipso crescit, lylim in puro uino coquat, & poleiū in modico aceto contundat, & cum uino in quo præfata herba cocta est feruere faciat, & per pannum colet, atq; in uasculo aliquo fortiter obtegat, usq; dum infrigescat: & sic pransus & ad noctem sæpe bibat, et humores in ipso purgat, et flegma minuit, quemadmodum uulnus purgatur. B Ad flegma purgandum.

DE MALVA CAP. CVII.

MALVA moderatam frigiditatem in se habet, ut ros, et ut aer in mane temperatus est. Et si diuersis febribus melancholia tacta cerebrum hominis dolere facit: maluam, et bis tantum saluiæ in mortario tundat, et hęc modico oleo oliuæ aspergat, et hoc a fronte per uerticē usq; ad occiput suum ponat, et panno liget, et hoc per triduū faciat: et in his tribus diebus circa noctem, aut oleo oliuæ, aut aceto renouabit: et insuper sic faciat, usq; dum melius habeat. Vt homo uisum oculorum clarificet, supra maluam rorem quærat, uel supra windam, uel supra folia piri, uel quercus, uel fagi (quoniam hæc suauia sunt) et rorem quem in nocte, uel in mane inuenerit, cum nox clara et pura et suauis est, palpebras et alia oculorum suorum circumungat, et post hoc parumper dormiat. Sed nullus homo maluam crudam comedat. quia illi quasi quoddam uenenum esset. quoniam liuosa est. Illi autem qui infirmum stomachum habet, bona est, cum iam crescere incipit cocta, et sagimine addito. quia digestionem aliquantum parat. Et pro hac necessitate infirmus Ad uisum.

C maluam comedat, sed tamē moderate: sanus autem eam omnino deuitet.

DE CARDO. Cap. CVIII.

CARDVS tam lenis quam hirsutus uelocē calorem habet. qui tamen cito torpet. quia de terra sudat. Et sudor iste de quo herba hæc nascitur, hirsutus est: & horum nullus utilis est ad comedendum crudus. Sed tamen si cardus hirsutus coquitur, & comeditur, sanis hominibus nec multum obest, nec prodest. quia nec sanguini, uec pinguedini eius confert, sed tantum esuriem aufert. Infirmos autem tam coctus quam crudus lædit.

DE LAPPA. CAP. CIX.

LAPPA contrarium calorem aliquantum habet, & de succo et sudore terræ crescit, & utilis & inutilis est. Nam radix et stirps eius ad nullam utilitatem ualet: & folia eius tam cocta quam cruda periculosa sunt homini ad comedendum: præter illum cui calculus in corpore nascitur. Et ille folia herbæ huius optimo uino coquat, & uinū hoc per pannum colatum tam pransus quam ieiunus calidum bibat, & calculus conteritur. Homo quoq; flores lappæ, & concham testudinis puluerizet, ut plus sit puluer̄is de concha, & in scabiem capitis puluerem per quindecim, aut per nouem dies proijciat, & in quinta die caput eius cum lixiuia D quæ de fagineo cinere sit lauet, & sanabitur.

Ad Calculū.

Scabiem capitis.

DE VEHDYSTEL. CAP. CX.

VEHDYSTEL frigiditatē quæ de rore est in se habet, & ualde utilis est. Si quis a stechedo in corde, seu in alio aliquo mēbrorum suorum dolet: uehdystel accipiat, & modicū minus de orethdelbim, & hæc in modica aqua in succum redigat, & statim in ipsa hora cum a stechedo fatigatur sic bibat, & melius habebit.

DE VRTICA. CAP. CXI.

VRTICA ualde calida est in genere suo, & nullo modo ualet ut cruda comedatur, propter asperitatem suam: sed cum nouiter de terra procedit, cocta ad cibos utilis est hominibus. quia stomachū eorum purgat, & liuorem ab eo aufert. Et hoc facit quodlibet genus urticæ.

Ad Vermes corporis.

Si de noxijs & malis humoribus qui in homine uenenosi sunt, uermes in aliquo homine excreuerint: ille succum ardentis urticæ, & succū blandoniæ pari pondere, & succum de folijs nucis, uel de cortice eiusdē arboris quantum illorum duorum est accipiat, & modicum aceti, & plurimū mellis addat: & in noua olla feruere faciat, et spumam superius abijciat: et postquam efferbuerit, de igne tollat, et per quindecim dies istud modice ieiunus bibat, sed post cibū sufficienter: & uermes in eo morientur.

Ad memoriā

Et homo qui absq; uoluntate sua obliuiosus est, urentem urticam ad succum contundat, et mo dicum olei oliuæ addat: et cum dormitum uadit, pectus

suum et timpona cum eo perungat, et hoc sæpe faciat, et obliuio in eo mi- A
nuetur. Et si feruor reumatis de naribus equi fluit, ita quod inde hou-
set: urentem urticam, et plus de libistico in aqua coque, et fumum istum
calidum in nares & os eius fræno impositio transire permitte, & sanabi-
tur. Quod si equus in uentre dolet: urentem urticam, et plus de libisti-
co pabulo eius sæpe commisce, ut simul comedat, et sanabitur.

DE PLANTAGINE CAP. CXII.

PLANTAGO calida et sicca est. Et homo qui per parali- Ad paralisim
sim fatigatur: plantaginis succum exprimat, et per pannum cola-
tum, aut uino, aut melle tẽperet, et bibat, et paralisis ab eo cessabit. Sed Glandes.
et qui glandes in se habet, radicem plantaginis igne asset, et calidam super
eas ponat, et panno liget, et melius habebit. Non autem nimium super-
ponat. quia inde læderetur. Sed et qui a stechedo fatigatur: folia plan
taginis in aqua coquat, et calida superponat ubi dolet, et curabitur.

Quod si aranea, aut alius uermis hominem tetigerit, aut fixerit: mox Ictum araneæ
succo plantaginis ungat, et curabitur. Et si uir, uel fœmina maleficium
comederit, aut biberit, unde ad turpem amorem accenditur: succũ plan-
taginis bibat, et postea aliquam fortem potionem accipiat, et post purga
tionem leuius habebit. Si autem homini in aliquo loco os casu frangi- Fracturam
tur: radices plantaginis in mel inscidat, et ieiunus quotidie comedat, et ossis.
etiam uirida folia maluæ, et quinquies plus de folijs, uel radicibus plan- B
taginis cum aqua in noua olla modice coquat, et ita calidas loco illi ubi
dolet frequenter superponat, et fractum os sanabitur.

DE MENVA. CAP. CXIII.

MENVA calida et sicca est: et si folium eius super fractum ul-
cus ponitur, uenenum extrahit, et sanat: sed etiam in pulmento
cocta, et comesta, sanat dolentia uiscera.

DE VIOLA. CAP. CXIIII.

VIOLA est inter calidum et humidum, sed præcipue tempera-
ti frigoris: et de suauitate et lenitate aëris crescit. Homo enim
oleum oliuę ad solem, aut ad ignẽ in noua olla feruere faciat: et dum fer- Ad caliginem
uet, uiolas immittat, ut ab eis inspissẽt, et in uitreum uas ponat, et seruet. oculorum.
Et ad noctem cum eodem oculos et palpebras circumungat, ita ne ocu-
los interius tangat: et caliginem eorum fugabit. Et homo qui igneos
oculos habet, et in eis caligat et dolet: succũ uiolæ, et bis tantum succi ro-
sarum, et succi fęniculi secundum tertiam partem rosarum accipiat, et his
modicum uini addat: et cum dormitum uadit, collyrium hoc circa oculos
suos ungat, cauens ne oculos interius tangat. Homo quoq; qui graui-
tatem in capite habet, aut in renibus, seu alicubi a paralisi fatigat: de suc-
co uiolę per pannum extorqueat, et ei de hyrcino sepo sufficienter addat,

C et ad mediam partem sepi ueterem aruinam: et hæc in patella simul dissoluat, et sic unguentum faciat, et cum eo in capite, et alias ubi dolet, se perungat, et melius habebit. Et si quis in capite dolet, aut cuius carnes cancri comedunt, aut si quælibet ulcera in corpore suo habet: succum uiolæ accipiat, & ad tertiam partem succi huius oleum oliuæ, & ad quantitatem succi uiolæ hircinum sepum: & hæc simul in noua olla feruere faciat, & unguentū paret. Et qui in capite dolet, cum hoc unguento frontem in transuersum perungat, & melius habebit. Sed & ubi cancer, et alij uermes hominem comedunt: desuper ungatur, et morientur cum ex eo gustauerint. Et qui tertianas febres patitur: uiolam, et ad eius tertiam partem plantaginem, & pefferkraut bis tantum ut plantaginis accipiat: & herbulas istas cum aceto, aut assato sale frequenter comedat. Sed & si quis de melancholia per molestiam mente oppressus est, & pulmo eius inde lædituꝛ: hic uiolas in puro uino coquat, & eas per pannum colet: & mel, & galangam, & liquiricium quantum uoluerit addat: & sic purum potum faciat, & bibat, & lætum illum faciet.

Ad caput, cancrū, & alcera.

Febres tertianas.

Melancholiā.

DE ATRIPLICE. CAP. CXV.

DATTRIPLEX frigida est, sed tamen aliquantum temperata: & cum alijs cocta & comesta, bonam digestionem facit. Et si in homine scrofulæ crescere incipiunt: cum attriplice, & prisselouche, & hysopo pulmentum faciat, ita quod prisselouches minus sit quam attriplicis, & hysopi minus quā prisselouches: & istud sæpe comedat, & scrofulæ siccabuntur.

Ad Scrophulas.

DE ASERO. CAP. CXVI.

ASERVM calidum & siccum est, & quasdam uires pigmentorum habet. Homo qui diu languet, & cui caro defecit: cum ea in aqua calefacta balneet, et in pulmento & in iure et cum carnibus coctum sæpe comedat, & multum ei proderit. Et si quis lixiuam cum ea fecerit, & caput suum frequenter inde lauetit, multas infirmitates de capite illius fugat. Sed & cui mali humores caput fatigāt, ita quod aures eius uelut sonus aquarum tinniunt: aserum in aqua feruere faciat, & calidum capiti suo circumponat: & humores minuit, & auditum aperit. Homo quoq; qui circa pectus, uel interius ulcera habet: aserum in balneo pectori suo circumponat, et melius habebit. Quod si etiam homo quolibet dolore in pulmone dolet, et inde raucitatem uocis habet: aserum, et modicum plus de basilia, et plus de humelim quam basiliæ sic in noua olla cum aqua coquat, ita ut aqua in olla herbas istas tertia parte superexcedat, et per pannum colet. Et deinde nucem muscatam, et galangam ad tertiam partem nucis muscatæ, et de uisco piri bis tantum ut nucis muscatæ puluerizet, et puluerem istum cum optimo uino in noua

Pectus.

Pulmonem.

olla coquat, ita ut uinum puluerem istum in olla tertia parte superexcellat. Quod cum fecerit, denuo eundem puluerem cum uino, modico mel le addito, faciat in olla efferuere: & aquam cum prædictis herbis coctam uino addat, ita ut bis tantum uini sit quantum aquę. Et istud ante cibum modice bibat: post cibum autem quantū uno halitu bibere potest, igneto chalybe primum calefacto. A

DE ABROTANO.

CAP. CXVII.

ABROTANVM calidum et siccum est, & odor eius melancholiam, & iracundiam in homine excitat, & caput fatigat.

Sed ubi prauæ maculæ, & inmunda scabies in capite hominis nasci incipiunt: succus eius sæpius infundatur, & caput illius curabitur. Et ubi bulim in corpore hominis eriguntur, uel ubi membrū aliquod contrahitur: abrotanum tundatur, & eidem loco superponatur, & etiam perungatur, & melius habebit. Cum autem scabies & contractio membrorum inmorantur, abrotanum mox auferatur. quia tunc magis lædit quam prosit. Ad Scabiem capitis.

DE CITHYSO. B

CAP. CXVIII.

CITHYSVS CALIDVS et siccus est, et ad pascua pecudum utilis, et contra caliginem oculorum. Flores cithysi oleo oliuæ inponantur, & in illo sine coctione comminuantur: & mox palpebræ & oculi caligantes circumungantur, & solummodo illa hora cum oculi inungendi sunt, in præfatum oleum mittantur, et oculis perunctis statim eiciantur. quia in oleo diu durare non possunt. Si enim homo sæpe hoc modo fecerit, caliginem oculorum suorum fugabit. Caliginem oculorum.

DE ABSINTHIO.

CAP. CXIX.

ABSINTHIVM ualde calidum est, & principalis magister contra omnes languores existit. Nam homo de succo absinthij calido uino sufficienter infundat, & caput suum totum cum eodem temperamento madefaciat cum dormitum uadit, et laneo pileo caput suum totum usq; ad mane diei tegat, et dolorem capitis fortiter deprimit. Ad dolorem capitis.

Si enim huorlen aures hominis intrauerint, uel si alij uermes in eis creuerint: ille absinthium accipiat, et secundum eius mediam partem rutam, et secundum mediam partem rutæ hysopum, et herbas has in aqua coquat: et cum eas coxerit, caput suum inclinet, et fumum istum qui de herbis istis calidis egreditur, per harundinem in aurem illam in qua non dolet, intrare permittat; quatenus idem fumus ad aliam aurem in qua

C uermes sunt, perueniat, et fugiant. Sed et primum ipsam aurem in qua uermes sunt, cum modico melle perungat, & etiam ei modicum de ueteri aruina imponat: ut cum prædictum fumum senserint, ad dulcedinem istorū declinent. Sed & spicam de hordeo cum granis, siue absq; granis ad ignem incendat: ut fumus ab eis egrediatur per arundinem in aurem, ut prædictum est. Hoc autem homo sæpe in die faciat: & liberabitur, aut deus eum liberare non uult. Quod si uermes aurem exierint: oleum oliuæ in nouo uase ad ignem feruere, & fumum istum in aurem in qua uermes fuerunt, transire permittat, ut ulcerata auris ungatur, & deinde cum eodem oleo infrigidato ipsam aurē in circumitu interius perungat: & si modicum ex eo aurem intrauerit, non nocebit. Sed & mettram in aqua coquat, & fumum in sanam aurem transire permittat, & eandem aurem manu sua comprimat, ne fumus egrediatur: & sic sæpe faciat, & sanabitur.

Ad Dentes. Homo autem qui de putrido sanguine, et purgatione cerebri in dentibus dolet: absinthium, & uerbenam æquali pondere in bono uino in noua olla coquat, & uinum istud per pannum colet, & bibat, modico zuccaro addito. Sed & herbas istas calidas cum dormitum uadit, maxillæ suæ circumponat, & panno desuper liget. Et hoc faciat dum sanetur. Et etiam succus absinthij ad oleum oliuæ fundatur, ita ut oleum succum duabus partibus superet, et in uitreo uase ad solem calefiat, & sic per annum seruetur.

D Pectus, & Latera. Et cum quilibet homo circa pectus dolet, & inde tussitat, cum illa perungatur: & si etiam in latere dolet, ibi inungatur: & unctio hæc eū interius & exterius sanat. Sed & absinthium in mortario ad succū contundatur, et sepum cerui ad ceruinam medullā addatur, ita, ut de succo bis tantum sit ut de sepo, et de sepo bis tantum ut de ceruina medulla, & sic unguentum paretur: et qui a fortissima paralisi fatigatur, quā membra illius minantur, cum eo iuxta ignem ubi dolet perungatur, & curabitur. Et cum absinthium recens est, homo succum exprimat, & uinum cum melle modice coquat, & succum illum uino huic infundat, ita ut succus uinum & mel in sapore superet: et istud a maio usq; ad octobrem, non omni die, sed semper tertia, et tertia die ieiunus frigidum bibat. Dolorem renum, et melancholiam compescit, oculos clarificat, cor confortat, pulmonem infirmari non permittit, stomachum calefacit, uiscera purgat, et bonam digestionem parat.

DE IVSQVIAMO. CAP. CXX.

IVSQVIAMVS frigidus est, et mollis absq; uiribus. Et si quis iusquiamum, aut oleum ex granis eius factum comederet, mortiferū nenenū in eo faceret. Sed nbi surim in homine sunt: succo iusquiami locum illum perfundat, & surim morientur. Oleum autem ex semine eius factum non multum utile est.

Ad Ebrietatē Vt autem ebrius ad se redeat, iusquiamum in frigidam aquam ponat, & frontem, tempora, et guttur suum madefaciat, & melius habebit.

DE ORIGANO. CAP. CXXI.

A

ORIGANVM calidum & siccum est. Et si aliquis homo illud comederet, aut biberet, lepram illi inferret, pulmonem inflaret, et iecur eius deficere faceret. Sed qui rubeam lepram habet, siue recens, siue inueterata sit: succum origani, & parum minus de marrubio, & de oleo iusquiami plus quam istorum duorum sit, & modicum uini simul commisceat, & in asso balneo cum iam exire uult, cum liquore hoc se perfundat, & ungat: & prauos humores illius aliquantum expellit. Et postquam de præfato balneo exierit, mox hircino sepo ad ignem resoluto se inungat, & in lectum se collocet, ut exsiccetur: & duricia lepræ emollit & sanat. Et postquam exsiccatus fuerit, tunc origanum & furfurem in patella calefaciat, & post illinitionem unctionis, super ulcera lepræ calida ponat, & desuper ligamine liget, & ita per aliquam horam teneat, dum ab ipso incalescat: & si leprosus homo hoc sæpe fecerit, absq; dubio sanabitur, nisi mors illius sit, aut nisi dominus illum curari nolit. Et qui quotidianã febrẽ patitur: origanũ & modicũ camphoræ, et dornellę plus quam istorum duorũ sit puluerizet, et puluerem istum in ipsa accessione febris calido uino inmittat, et bibat, et in lectum se collocet, et sanabitur.

Ad lepram rubeam.

Febres.

DE MILLEFOLIO. CAP. CXXII.

MILLEFOLIVM calidum et siccum est. Et homo qui de fletu lachrymarum in oculis caligat: millefolium modice tundat, et oculis ad noctem superponat, cauens ne oculos interius tangat: B et sic fere usq; ad mediam noctem dimittat, et tunc auferat: hoc facto mox optimo et purissimo uino cilia oculorum modice circumliniat, et sic oculi sanantur. Millefolium quoq; discretas et subtiles uires ad uulnera habet. Nam si homo percussione uulneratur, postquam uulnus uino lauatur, lineus pannus super illud ponatur, et millefolio in aqua modice cocto calidum super pannum illum qui super uulnus iacet, leuiter ligetur: et sic uulneri putredinem aufert, et uulnus sanat. Et sic sæpe fiat, quamdiu necesse fuerit: sed postquam uulnus astringi et sanari cœperit, panno abiecto, millefolium uulneri superponatur, et tanto suauius et perfectius sanabitur. Qui autem interius in corpore uulnus accępit, ita quod aut casu fractus, aut cõstrictus interius fuerit: millefoliũ puluerizet, et puluerẽ illũ in calida aqua bibat, et postquã melius habuerit eundẽ puluerẽ in cal. uino accipiat dũ saneť. Et homo quem tertiana febris fatigat: millefoliũ, et bis tm̃ polypodij in suaui et bono uino coq̃t, et p pannũ colat, et in ipsa accessione febris uinũ hoc bibat: herbas aũt istas in uino p triduũ dimittat, ut ab eis melius tẽpereť, et sic p triduũ bibat, et si necesse fuerit iterum similibus nouis herbis renouet, et febrẽ istam mitigat, et sanabitur.

Ad oculos caligantes.

Vulnera.

Febrem tertianam.

DE AGRIMONIA. CAP. CXXIII.

AGrimonia cal. est. Cui oculi caligãt, agrimoniã ad succũ tundat, et super oculos suos cum dormitũ uadit ponat, cauens ne oculos interius tangat, & caliginem aufert, et eos clarificat. Sed et in quo scien-

Cetia & ſenſus euacuati ſunt: illi crines capitis abſcindantur, et agrimonia in aqua coquat, & cum aqua iſta calida caput lauetur. Et etiam eadem herba calida ſuper cor primum panno ligetur: ne cordis defectum ſentiat: & tunc ſuper frontē, & tempora illius calida ponat, & inſaniā ab eo aufert.

Contra inſaniam.

Ad ſtomachum.

Qui autem liuorē, & multū flegma de infirmis uiſceribus excreat, & etiam infirmum ſtomachū habet: agrimoniā in uino poſitam tam prauſus quam ieiunus ſemper bibat, & liuorem miuuit, & ſtomachum calefacit. Item ut de ſaliua et exſcreatione & emunctiōe homo purgetur: ſuccum agrimoniæ, & bis tantum ſucci fœniculi accipiat, & his de ſucco ſtorckenſchnabel quantum obolus ponderat addat: deinde de galanga tantum accipiat quantum iſtorū trium fuit, & ſtoracis quantum ſex nummi ponderant, & polypodij ad penſam duorū nummorum: & hęc puluerizet, & puluerem iſtum cum prędicto ſucco comprimat, & ex eo pillulas ad quantitatem fabæ faciat. Poſtea de ſucco chelidoniæ maioris quantum quarta pars nummi penſat, ſuſcipiat, & in illo pillulas intingat, & ad ſolem ponat ut exſiccentur. Quod ſi calorem ſolis non habuerit, in lenem uentum, & ad lenem auram ponat, ut ſuauiter exſiccetur. Cum autem homo pillulas has ſumere uoluerit, ſtomachum & uentrem ſuum agnis,uel alijs pellibus circumponat, ut calidus fiat. quoniam calor earum ſanus eſt: & non multum ad ignem accedat, ſed calore ueſtium utatur, & eas ante ſolis ortum ſumat. quia aurora eo tempore ſuauiter & lenis eſt. Et uel quinq;, uel nouem pillulas accipiat, & unamquamq; ſingillatim modice intingat melle, & glutiat: & cum eas ſumpſerit, modice in umbroſo loco, & non in calore ſolis deambulet, uſq; ſolutionem ſentiat. Circa mediam uero diem poſtquam ſolutionem in ſe ſenſerit, uel ſi eam obdurato ſtomacho nondum habere poterit: primum ſorbiciunculam de farina ſimilæ ſorbeat: ut uiſcera per ſuauitatem ſorbiciunculæ ſanentur, uel ut induratus ſtomachus hoc modo molliſicetur. Si autem homo de libidine, aut incontinentia leproſus efficitur: agrimoniam, et ſecundum eius tertiam partem hyſopum, & aſeri, bis tantum ut iſtorum duorum eſt, in caldario coquat, & ex his balneum faciat, & menſtruum ſanguinem quantum habere poterit admiſceat, & balneo ſe imponat: ſed etiam de aruina anſeris accipiat, & bis tantum aruinæ gallinarum, et modicum ſtercoris gallinarum, et inde unguentū faciat: et cum de prædicto balneo exierit, eodē unguento ſe perungat, et in lectum ſe recollocet. Et ſic frequenter faciat, dum ſanetur.

Dnis,

Lepram.

DE DIPTAMNO. CAP. CXXIIII.

DIPTAMNVS calidus et ſiccus eſt, & uires lapidis & ignis in ſe habet. quia ut lapis durus eſt in uiribus ſuis, & ut calorem habet in igne qui de eo egreditur: ita diptamnus uirtuoſus eſt cōtra infirmitates quibus prævalet. Nam homo qui in corde dolet: puluerem de diptamno factum comedat, & dolor cordis compeſcitur. Sed & cum

Cor.

calculus de pingui natura in homine crescit: dictamnū puluerizet, & pulA
uerem istum cum triticeo pane comedat, & calculum crescere prohibet.

Et homo in quo calculus diu creuit: puluerem dictamni in acetū mel Ad calculum
le mixtum ponat, & hoc ieiunus sæpe bibat: & calculum in eo frangit.

Sed & si quis in aliquo loco membrorum suorum claudicare incæperit: dictamnum in aqua fortiter coquat, & quod in medio uelut cor est abiiciat, & dum coquitur bis tantum huſzmuoſzes addat, & urentis urticæ bis tantum ut huſzmuoſzes, & hęc simul commisceātur. Et postquam cocta fuerint, aqua modice expressa, calida super iuncturam membri illius, & super uenas in quibus claudicare incipit ponat: & hoc sæpe faciat, & curabitur.

DE FEBRIFVGA. CAP. CXXV.

FEBRIFVGA calida est, & suauem succum habet, & dolentibus uisceribus ut suaue unguentum est. Et qui in uisceribus do- Viscerum dolorem.
let: eum aqua, & sagimine, aut oleo coquat, & farinam similæ addat, et sic sorbiciunculā paret, & comedat, & uiscera sauat. Et cum fœminę menstrua habent, eandem sorbiciunculam parēt, & comedant, & purgationē liuorum suauiter educit. Homo autem qui stechedim patitur, succum febrifugæ, & butyrum uaccarum commisceat, & se ubi dolet perungat, & curabitur.

DE PILOSELLA. CAP. CXXVI. B

PILOSELLA frigida est, & comesta cor confortat, & malos humores qui nimium congregati sunt, minuit. Sed homo qui pro necessitate comedere uult, non simplicem comedat. quia nimis aspera est: et ideo aut modicum dictamni, aut galangæ, aut zituaris addat, et comedat, et frigidos humores dissipat.

DE GLADIOLA. CAP. CXXVII.

GLADIOLA calida et sicca est, et omnis uis eius in radice est. Homo enim qui minutam scabiem habet: succo foliorū gla- Ad Scabiem.
diolę, et aruina in maio unguentū paret, ita ut uiride appareat, et se illo sępe perungat, et curabitur. Et qui in facie duram cutem habet, et qui pustulosus est, et qui malū colorem habet: succum gladiolæ in uas ad aquas salientium fontium, uel magnorum fluuiorum fundat, et modice calefaciat, et faciem suam lauet: et hoc sæpe faciat, et cutem mollem et pulchrū colorē parat. Sed et qui freneticus: radicē, uel folia gladiolæ in aqua co- Frenesim.
quat, et calida capiti suo circumponat, ita obdormiens: et hoc sæpe faciat. Deinde in tenues rotunditates radicem inscidat, in melle condiens, et frequenter comedat, et sanabitur. Homo etiam qui calculo, aut difficultate urinę constringitur: radicem gladiolę cum bono uino tundat, et uinum hoc per pannū colatū calidū bibat, & calculus in eo mollescit, et urinalia loca aperiuntur. Contra recentem quoque lepram, homo radicem

C gladiolæ tundat,& in lac asinæ ponat, sagimine quoq; addito in patella fortiter cõmiscendo coquat. Et hoc facto per pañum colet.& sic unguentum fiat. Deinde lixiuia de cineribus cerlen faciat, et lixiuia ista primum corpus suum ubi lepram sentit lauet,& deinde prædicto unguento se ungat:et hoc sæpe faciat,et sanabitur.

DE EBVLO. CAP. CXXVIII.

EBVLVS frigidus et humidus est,et naturæ hominis contrarius, ita ut si homo aliquis eum comederit, periculosum esset illi. Sed si alicuius hominis caput sonũ uelut torrẽs aqua reddiderit, capiti illius ita frigidum circumponatur,& melius habebit. Et si aliquis homo in digitis,aut in pedibus suis scabiosos ungues habet:fructus qui in ebulo nascũtur frequenter superponat,et liget,et ungues aut purgabuntur, aut eradicabuntur,& sic alij renascentur.

Ad sonitum capitis.

Vngues scabiosos.

DE SOLATRO. CAP. CXXIX.

SOLATRVM calidum est & siccũ. Et homo qui in corde dolet,& defectum sentit:solatrum in aqua coquat,et calidum super cor suum ponat,& melius habebit. Sed & qui in dentibus dolet:solatrum in aqua calefaciat, & cum dormitum uadit calidum super maxillam ponat,& melius habebit. Et cui pedes intumescunt: solatrum in aqua calefactum pedibus superponat, & tumor cessabit. Sed & qui in cruribus dolet: præfatam herbam in aqua satis calefaciat,& cruribus suis circumponat,& panno circumliget,& melius habebit.

Dolorem cordis.

Dentes.

Tumorem pedum.

Dolorem crurium.

DE RINGELLA. CAP. CXXX.

RINGELLA frigida et humida est,et contra uenenum ualet. Nam qui uenenum comederit,aut biberit,ringellam in aqua coquat,& super stomachum suum calidum ponat, & uenenum mollificat ut ab eo exeat. Sed & idem homo mox bonum uinum calefaciat, et el satis de eadem herba imponat,& iterum calefaciat,et semicalidum bibat: & uenenum aut per nauseam euomendo, aut spumando de se proijcit.

Et homo cui caput de uellim est: lardum accipiat, & illud quod in eo molle est abijciat,& hoc quod iuxta cutem in lardo durum est cum præfata herba tundat,& caput suum sæpe perungat,& uellim cadent, & caput pulchrum erit. Homo quoq; qui scabiem in capite habet, flores et folia ringellæ tundat, & cum succo isto & modica aqua & farina similæ pastam paret, & eandem capiti suo circumponat, & panno ita ligatum relinquat usq;dum eadem pasta scindatur:et tunc auferat,& aliam pastã simili modo paratam capiti suo circumponat,et sic per nouem dies faciat. Et quotiens pastam de capite suo aufert,totiens lixiuiam de succo ringellæ paratam habeat,caput suum lauans: & sanabitur. Sed & si boues, aut oues aliqutd comederint unde repente inflantur:succus ringellę cum modica aqua in ora eorum fundatur, & inde gustent,& curabuntur. Et

Contra uenenum.

Scabies capitis.

etiam tussitant, succus sine aqua in naribus infundat̃, et meliorabuntur. A

DE BLANDONIA. CAP. CXXXI.

BLANDONIA calida et sicca est. Homo qui debile, et triste cor habet: blandoniã cũ carnibus, uel piscib9, uel alijs cibis absq; alijs herbis sæpe comedat: et cor eius confortatur, et lætificatur. Sed et qui gutture raucus est, et in pectore dolet: blandoniam, et fœniculum æquali pondere in bono uino coquat, et bibat, et uocem recuperat, et pectus sanat. Ad cor debile. Raucedinem, & pectus.

DE ALENTIDIO. CAP. CXXXII.

ALENTIDIVM calidum et pingue est, et nec hominibus, nec pecoribus comestum, aut bibitum prodest. Nam sanguinem minuit, & tabem auget: cum eam nõ aufert. quod si aliquis eam sumpserit, statim potionem purgatoriam sumat. alioquin pestis subsequetur, & caro eius infirmabitur. Sed tamẽ qui minorem scabiem, quæ inter cutem et carnem est, patitur: alentidium cum uetere aruina tundat, et se perungat, et cito sanabitur. Sed postquã aliquantulum sanari cęperit, amodo cum illa se non perungat, quoniam eum lædit. Si autẽ sanguis in homine malis humoribus excitatus, per posteriora eius cum egestione ciborum effluere cœperit: eum nõ restringat. quia purgationem ei affert, sed si supra modũ per eum transit, alentidium oleribus & alijs bonis herbis addat, et cibum faciat, et eum refocillant. Scabiem. B

DE CENTAVREA. CAP. CXXXIII.

CENTAVREA calida et sicca est. Homo cui os aliquod in corpore suo fractum est: centauream, uel radicem eius tundat, et succum aut uino, aut aqua mixtum sæpe bibat, et fractum os conglutinatur. Et etiã eandem herbã in aqua calefaciat, et calidam loco ubi dolet sæpe superponat, et sanabit̃. Quem etiã paralisis ita fatigat, quod lingua eius in loquendo defectum habet, et quod aliquod membrum in eo destituitur: radicem et folia centaureę, cum nouo sepo cerui cõmisceat, et cum farina tortellos faciat, et eos sæpe comedat, et paralisis deprimetur. Sed et qui per totum corpus suum a paralisi fatigatur, centauream in uinum ponat, et inde sæpe bibat, et paralisis in eo cessabit. Ad fracturam ossis. Paralisim.

DE DACTILOSA. CAP. CXXXIIII.

DACTILOSA ignea est, et bonam uirtutem habet. Si eñ tineæ cuiuslibet hominis crines minuũt, cũ radice et semine dactilosæ lixiuiam faciat, et caput suum cum illa sæpe lauet, et tineæ morientur. Et si homo mente excedit, quasi nihil sciat, et quasi in extasi iaceat: semen dactilosę in melle extinguatur, et sub linguam illius ponatur, et uires eius cerebrũ illius ascendunt, ut cito ad mentem suam redeat. Cum etiam aliquis homo caduco morbo fatigatus cadit: semẽ dactilosæ in sanguine hyrundinis intingatur, et mox in farina similę ita madidum inuol- Tineas. Extasin. Morbum caducum.

Cuatur, et in os cadentis ponatur, dum ita iacet, et hoc faciat quotiens per morbum hunc cadit, et tandem curabitur. Sed et qui multum flegma in capite, et circa pectus habet, et qui etiam fœtentem halitum habet: ra-
Ad flegma, & fœtentem halitum. dicem dactiloſæ in modicas rotulas inſcidat, et his etiã de ſemine eius ad-dat, et in uino feruere faciat, et moderate calidum ſæpe bibat: et caput, et pectus illius purgat, et halitum, et bonum odorem habere facit. Et poſt-quam uinum hoc biberit, aliud uinum uſq; tertia uice cum eadem herba
Stomachum. calefacere poteſt. Cum etiã indigeſti cibi in ſtomacho hominis inter-dum coagulantur, ſtomachũ dolere faciunt: quapropter ille dactiloſam, & ad quartam eius partem abrotanum, & quinq; folij minus quam ab-rotani ſit ad ſuccum tundat, & in bono & puro uino coquat, ita ut uinũ ſuccum herbarum duabus partibus ſuperet: & per pannum colet, & in uitreum uas, uel in nouam ollam refundat. poſtea uinum iſtud ſic tempe-ratum in ſartaginem fundat, & ei ignitum chalybem, aut bis, aut ter im-mittat: et iterũ dum per chalybem feruere incipit, galangam, uel piretrũ tritum, & modicum piperis imponat, & ieiunus bibat. Et ſic per quinq; dies ieiunus bibat, ignito chalybe tamen prius calefacto. Quod cum per quinq; dies fecerit, cum triticeo pane, et farina ſimilæ, & cũ præfato uino ignito chalybe calefacto, ſorbiciunculam faciat, uitello oui addito, abſq; ſagimine & oleo: & iterum per quinq; dies hæc ieiunus comedat. Qui-
D bus tranſactis, iterum uinum chalybe calefactum bibat, uſq; dum melius
Febres. habeat. Dactiloſa quoq; contra tertianas & quartanas ualet. Homo qui tertianas, aut quartanas habet, radicem dactiloſæ modice tundat, & in uinum ponat, & ſæpe bibat, et febres ab eo fugat. Sed & puluerem da-ctiloſæ imponat, & ei ſagimen, aut oleum papaueris addat, & ſorbiciun-
Tineas. culam faciat, & ſæpe comedat, & melius habebit. Radix quoq; & fo-lia dactiloſæ inter ueſtes ponantur, & tineæ fugiunt, nec eas lędent.

DE PANDONIA. CAP. CXXXV.

PANDONIA calida eſt, & ſigna ſcientiæ hominis plus quam aliæ herbæ in ſe deſignat: & ideo fallacia & deceptio diaboli, um-bras ſuas interdum ſuper eam parat. Homo qui ſtultus & fatuus eſt, ita quod ſcientia in eo defecit: pandoniam uere ad ſuccum tundat, et eam ſuper pectus & cor ſuum ponat per totam noctem, & hoc ſæpe faciat, &
Inſomnia. curabitur. Et qui a falſis ſomnijs fatigari ſolet, eandem herbam apud ſe in nocte habeat, & figmenta ſomniorũ deprimit. Mulier quę iniuſto tempore multa menſtrua inordinate patitur: pandoniam in uinum po-nat, ut inde ſaporẽ habeat, & ſæpe bibat, & curabitur. Sed et ſi quiſpiã uir a muliere, ſeu aliqua mulier a uiro ulla magica arte illuſa, ſeu ullis fan-taſticis et diabolicis uerbis incantationum coniurata et aduocata fuerit, ita quod uir in amore mulieris, aut mulier in amore uiri ſic incantata in-ſanit: pandoniam quærat per quam nunquam aliquod medicamentũ, uel aliqua fantaſia prius facta ſit, quia ſi tale aliquid per eam ante factum

est,amodo ad medicinam nō ualet. Et cum eam inuenerit,folia de ea au= A
ferat,& unum folium in utrumcꝫ foramē narium suorum figat,& unum
sub linguam ponat,& in utracꝫ manu unum teneat,et sub utrumcꝫ pedē
unum ponat,& eandem herbam oculis suis fortiter inspiciat: & hoc tam
diu faciat,dum eadem folia a corpore eius incalescant: et idem sæpe faci=
at dum melius habeat, & ab insania amoris illius per uirtutem dei soluet:
ita tamen,si non comedendo, aut bibendo incitamentum amoris in cor=
pus suū induxit. Sed et qui per magica uerba ita in amore alterius irre
titus est, siue uir,siue mulier sit:pandoniam apud se semper habeat,et me
lius habebit. Quod si in hyeme folia habere nō poterit,radicem accipiat,
& faciat ut præfatum est. Et nullus homo pandoniam ullo modo come=
dat. quoniam si eam comederit,sensum & intellectum eius lædit,& eum
aliquantum amentem faciet.

DE CITTERVVRTZ. NIG. CAP. CXXXVI.

CITTERVVRTZ quod nigrum dicitur,calidum est. Si Ad caput.
aliquis homo infirmitate in capite fatigatus,sensum et intellectū
suum perdit: citteruurtz,& ad eius tertiam partem quenelam,et seniculi
tantum ut quenelæ est simul tundat, & in patella cum uetere aruina cale=
faciat,& calidas super caput et circa collum suū ponat: & hoc per quincꝫ
dies faciat in mane & ad noctem,per singulos dies calefaciens. Et post B
quintam diem lixiuiam cum cineribus de fago paret, & caput suū lauet,
& curabitur. Quod si nondum mentem suam receperit: iterum per alios
quincꝫ dies,ut prædictū est, faciat,& quamuis pestis fortis sit,fugabitur.

DE CITTERVVRTZ. AL. CAP. CXXXVII.

CITTERVVRTZ quocꝫ album calidū est, et naturam ni=
gri habet: excepto,quod nigrum acerbius est albo. Iuuencu=
la autem mulier cui aliquando menstrua in recto tempore desunt:oleum Menstrua.
rosis impositis accipiat,& de albo citteruurtz dimidiā partem tertiæ par=
tis earundem rosarum,et hanc eidem oleo imponat: et iuxta ignem circa
umbilicum,et supra ilia fortiter et sæpe se inungat, et menstrua eius mo=
uebuntur,et soluentur. Quod si hoc modo menstrua non habuerit,præ=
fatam unctionē iteret, donec ueniant recto tempore. Sed et homo qui Cor.
in corde, et in uobin dolet:citteruurtz album, et ad eius tertiam partem
abrotanum,et minus menuæ quam abrotani sit simul tundat, et his bu=
tyrum uaccarum in maio paratum addat: et hoc unguentū optimum est:
et cum in corde dolet, ibi se inungat: et si in uobim dolet, circa guttur se
ungat,et hoc sæpe faciat, et melius habebit.

DE BASILISCA. CAP. CXXXVIII.

BASILISCA frigida est. Homo aūt qui in lingua sua para= Paralisim.
lisim habet,quod loqui nō potest, basiliscam sub linguā suam po
nat, et uerba recipiet. Sed et qui fortes febres, aut tertianas, aut quar= Febres.
tanas habet, basiliscam in uino coquat, melle addito, et colet, et ieiunus et

C pransus, et ad noctem sæpe bibat, et febres in eo cessabunt.

DE BIBINELLA. CAP. CXXXIX.

Cõtra illusiones spirituũ.

BIBINELLA frigida est, et ad usus hominis non multum ualet. Sed tamẽ si homo eam in collo suo suspensam semp habet, nec ab inuocationibus dæmonum, nec a magicis uerbis, nec ullo præstigio quod nec comedit, nec bibit illudi poterit.

DE ACOLEIA. CAP. CXL.

Scrofulas. Flegma. Febres.

ACOLEIA frigida est. Homo in quo freislichaz nasci incipit: acoleiam crudam comedat, & euanescit. In quo etiam scrofulæ nasci incipiunt, eandem herbã sæpe comedat, & decrescent. Sed & homo qui multum flegma eĩcit, acoleiam in melle condiat, & sic sæpe comedat, & hoiem purgat. Qui aũt febrem habet, eandem herbã tundat, & colet, & eidem succo uinũ addat, & sæpe bibat, & melius habebit.

DE CITOCATIA. CAP. CXLI.

Purgatio lenis.

CITOCATIA frigida est. Nam quicunq; homo eam simplicem comederet, illum interius in corpore suo dissiparet. Sed et qui paruam & lenem potionem sumere uoluerit: cinnamomum, & liquiricium pari pondere puluerizet, & puluerem istũ cum modica farina simile in succo citocatiæ in modum fabarum inuoluat, & ad solem, uel ad fornacem mo dice calidã exsiccet, & de his in mane diei sumat quantũ quinq; nummi, aut nouem, aut quindecim ponderant, & ille leniter purgabitur.

DE BERVVRTZ. CAP. CXLII.

D

Ad febres ardentes. Paralisim. Ictericiam.

BERVVRTZ calida est. Et homo qui fortes & ardentes febres in se habet: beruurtz puluerizet, & puluerem istũ cum pane pransus & ieiunus sæpe comedat, & melius habebit. Sed & qui toto corpore a paralisi fatigatur: eundem puluerem frequenter comedat, & paralisis in eo cessabit. Qui autem gelesuocht habet: radicem eiusdem herbæ in aceto tundat, et sic comedat, et melius habebit.

DE SAXIFRICA. CAP. CXLIII.

SAXIFRICA frigida est, et fortes uires habet: ad usum autem hominis qui tenerunm corpus habet, in comestione nõ ualet. quia corpori illius nimis fortis esset. Sed ubi aut in stomacho, aut in uesica, aut alibi in corpore hominis liuor cõagulatur et induratur uelut lapillus: ille semen saxifricæ in aqua tundat, et pransus et non ieiunus quotidie bibat, et hoc quod in homine durum est frangit, et homo ille saluabitur. Et qui gelesuocht habet, idem semen in uino terat, et per modicam horam in eo iacere permittat, et pransus sæpe bibat, et curabitur.

DE VGERA. CAP. CXLIIII.

Ad ulcera.

VGERA ualde calida est, & magnum & forte ulcus frangit. Nam ugera tundatur, & modicum olei oliuæ ei addatur, & frigida sup ulcus ponatur. Quod si oleũ oliuæ non habuerit, modicũ de

hircino ſepo addat, et in patella calefaciat, et infrigidari permittat, et ita frigidam ſuper ulcus ponat, et uenenum mollificat, et ſanat. Sed et ſi rufa et exturgentia ulcera in homine ſunt, ille ugeram tundat, et ei oleum oliuæ, aut hircinum ſepum addat, et uenenū hoc modo extrahit. Sed cum ulcera iam rubeſcere incæperint, ugeram abſciat, et cum oleo oliuæ, aut hircino ſepo ligamen de canabo paret, et ſuper ulcera ponat, et ſanabunt. Sed radix eius in aceto condiatur, et per noctem ponatur ſuper locum illum ubi uuartzen creſcere incipiunt, et cuaneſcent. A Ad ulcera magna.

DE CHELIDONIA MA. CXLV.

CHELIDONIA maior ualde calida eſt. Nam tam dirum & acre uenenum in ſe habet, quod nullam ſanitatem homini conferre poteſt. quia ſi in una re homini daret exterius ſanitatem, in alia illi maiorem infirmitatem interius afferret. Si enim quiſpiam eam comederit, aut biberit, eum interius lædit: & ideo interdum digeſtionem, & ſolutionem cum dolore & cum ſanitate facit. Qui autem aliquod inmundū manducauit, ſeu bibit, ſeu tetigit, unde puſtuloſus & ulceroſus in corpore ſuo fit: ueterem aruinam ſatis de ſucco chelidoniæ in patella ſimul diſſoluat, & ſæpe ſe perungat, & ſanabitur.

DE EBECH. CAP. CXLVI. B

EBECH frigida eſt, & homini ad comedendum inutilis. Sed et homo qui geelſuocht habet: ebech in patella cum hircino ſepo, aut uetere aruina calefaciat, & calidum ſuper ſtomachū ſuum ponat, & mox bruñcraſſim in frigidarū aqua contundat, & bibat: & curabit. Sed & mulier quæ iniuſto tempore multa menſtrua inordinate patitur: ebech in aqua coquat, & ſibi in femoribus, & in umbilico calidam circumponat, et frigiditas illius contrario fluxui reſiſtit. Si etiam in aliquo homine interior pellicula, in qua inteſtina clauſa ſunt, aliquo caſu ſcinditur: ille ebech, & bis tm̄ de maiore conſolida in bono uino coquat: & poſtq̄ eas coxerit herbas, a uino ſeparet, & illi modicum pulueris dezituare facto, & tantū zuccari quantū ebech fuit, & ſatis de cocto melle inmittat, & ita turſum modice feruere faciat, & deinde per ſaccellū uelut purū potū faciat: & poſt cibū & ad noctē bibat, et hoc ſæpe faciat. Sed et herbas quæ in prefato uino coctę ſunt, ſup locū ubi interior pellicula rupta eſt cal. liget, et ſciſſuras eius colligūt. Radicē quoq; maioris cōſolidę in minuta fruſta inſcidat, et in uinū ponat, ut inde ſaporē capiat, et hoc uinū ſemper bibat, Ictericiam.

DE IBISCO. CAP. CXLVII.

IBISCVM calidum et ſiccū eſt: et contra febres ualet. Homo qui febres habet, qualeſcunq; ſint, ibiſcum cum aceto contundat, & in mane diei ieiunus, et ad noctem bibat, et febres illę cuiuscunq; naturæ ſint, in illo ceſſabunt. Sed et q̄ in capite dolet: ibiſcū, et minus ſaluiæ contundat, et eis modicū olei oliuę cōmiſceat, et iuxta ignē in manu ſua tm̄ calefaciat, et frōti ſuę ſolūmodo ſupponat, et obdormiat, et melius habebit. (uſq; dum ſanet. Febres. Capitis dolorem.

DE DENEMARCHA. CAP. CXLVIII.

Ad Pleurefim.

DENEMARCHA calida eſt et humida. Et homo qui pleuriſim patitur, aut quem fatigat uich: herbam hanc, & minus calamenti puluerizet, & cum puluere & farina & aqua rortellos in patella cum ſagimine paret, & ſæpe comedat, & melius habebit.

DE CALAMEMTO. CAP. CXLIX.

Scrophulas.

CALAMENTVM calidum eſt. Et homo qui ſcrophulas in collo ſuo habet, antequam rumpantur, calamentum puluerizet, & puluerem iſtum cum pane, aut in pulmento, aut in tortellis ſæpe comedat, & euaneſcent. Quod ſi ruptæ fuerint, folia calamenti cruda & recentia ſuperponantur, & ſcrophulæ ſiccabuntur.

Geranion

DE KRANICHSCHNABEL. CAP. CL.

Ad cordis ſanitatem.

KRANICHSCHNABEL ualde calida eſt. Qui autem in corde dolet, herbam iſtam, & minus de piretro, & nucis muſcatæ minus quã piretri ſit in puluerem redigat, & puluerem iſtum aut cum pane, aut abſq; pane comedat, & melius habebit. quia optimus puluis ad ſanitatem cordis. Et qui naſeboz habet: eundem puluerẽ naribus ſuis apponat, & odorem eius in ſe trahat, & cito euaneſcet, abſq; periculo hominis illius. Sed & qui tuſſim, & conſtrictionem in pectore habet: cum prædicto puluere & farina tortellos in patella paret, ſagimine, aut buryro addito: & hos ieiunus & pranſus ſæpe comedat, & tuſſis leniter ſoluetur, & ſic homo melius habebit. Sed & qui in pectore dolet, ita quod uix ſpirare poteſt, & qui in gutture dolet, ita quod uox ei ſubtrahitur: prædictum puluerem in calido uinobibat, & melius habebit. Et qui in capite dolet: pulueri iſti aſſum, uel lucidum ſal addat, & comedat, & ſanabitur.

Tuſſim.

D

Pectus.

Guttur.

Caput.

DE CONSOLIDA. CAP. CLI.

CONSOLIDA frigida eſt. Et ſi aliquod membrum in homine deſtructum, ulceratum, & uulneratum eſt: ſi tunc conſolidã comederit, liuorem qui ibi egreditur repente inſequitur, & ulcera ſuperius in cute ſanat, & non interius in carne: & hoc modo uermiculi, et quęq; ſordida introrſum manebunt: cum effluere prohibentur. Et ſic conſolida iniuſto modo, ſcilicet abſq; temperamento aliorum pigmentorum comeſta, exterius ſanat, & putrida interius dimittit.

DE RVSTICA. CAP. CLII.

Ad ſanitatem perpetuandã.

RVSTICA calida, in bono temperamento eſt. Homa autẽ qui ſanus eſſe uult: radicẽ, & folia ruſticæ puluerizet, et quantũ medietas eius penſat de puluere piretri addat, & quantũ medietas piretri ponderat tm̃ de puluere cinamomi cõmiſceat: et puluerẽ iſtũ quotidie cũ pane, aut in ſorbicio, aut in cal. uino bibat, & nullã magnã, uel diuturnã infirmitatẽ uſq; ad mortem ſnam habebit. Et nullus homo puluerem

iſtum deuitet. quia ſi ſanus homo illum quotidie comederit, infirmus ad longum tempus in lecto decumbens non erit: ſi infirmus comederit, ſanus erit. Sed ut puluis iſte per annum ſeruari poſſit ſanus, in nouum fictile uas ponatur, & clauſum cum terra tegatur, & ſic uires ſuas retinebit. A

DE GELISIA. CAP. CLIII.

GELISIA calida & ſicca eſt. Nam qui a paraliſi fatigatur, et qui geleſuocht habet: ſuccum geliſię uino addat, et qui paraliſim habet ieiunus bibat: & qui regium morbum habet pranſus ſæpe bibat, & curabitur. Sed & geliſia in uino, addito melle coquatur, & homo pranſus & ad noctem ex eo ſæpe bibat, & eum in pectore ſuauem & leuē facit, ſtomachum purgat, & quicquid interius ſordidum eſt minuit.

Ad Paraliſim

Regium morbum,

DE GITH. CAP. CLIIII.

HERBA quæ Gith dicitur, ualde calida eſt. Homo autem qui in ſtomacho dolet, eandem herbam, & ſemen eius modice contundat, & in uino modico melle addito coquat, & calidum ſæpe bibat, & curabitur. Qui ſe obſeruare uult, ne in ſtomacho infirmetur: eundem potum ſæpe frigidum bibat, & ſanitatem retinebit. Sed & qui a paraliſi fatigatur, eandem herbam cum ſemine ſuo contundat, & ei modicum aruinæ urſi addat, & ſecundum tertiam partem aruinæ oleum oliuæ apponat, & hæc omnia in aqua coquat, & unguentum faciat, & cum illlo ſe inungat, & cutem eius ita pertranſit quod paraliſis ceſſabit. B

Stomachum

DE VERBENA. CAP. CLV.

VERBENA frigida eſt. Et ſi de ulceribus, aut uulneribus, aut de uermib. putridæ carnes in homine ſunt: uerbena in aqua coquatur, & lineus pannus ſuper putridum locum ponatur, & uerbena aqua expreſſa modice calida ſuper pannum deponatur. Et poſtquam ex ſiccata fuerit, iterum alia herba hoc modo cocta ſuperponat̄: & hoc tamdiu fiat dum putredo illa auferatur. Quod ſi etiam alicui guttur intumuerit: uerbena in aqua modice calefiat, & calida ſuper guttur illius ponatur, & hoc tamdiu fiat dum tumor ille euaneſcat.

Putredinem carnis.

Tumorem gutturis.

DE SATVREIA. CAP. CLVI.

SATVREIA magis eſt calida quam frigida. Homo autem quē paraliſis fatigat, ita quod membra eius ſemper trement: ſatureiam, et minus de ſaluia, et iterum minus de cimino quam ſaluiæ ſit puluerizet, et puluere iſtos in potum melle conditum commiſceat, et pranſus ſępe bibat, et melius habebit.

Paraliſim.

DE MEGILANA. CAP. CLVII.

MEGILANA frigida eſt. Si autem in quolibet homine ſcrophulæ creſcunt, aut puſtula quę benedicta dicit̄, aut aliquod ulcus in quo uenenū eſt: hic megilanā ieiunus ſępe comedat, et euaneſcent.

Scrophulas.

Ad morbum caducum.

C Sed & qui caducum morbum habet: megilanam sæpe comedat, & cũ eodem morbo proiectus super terram cadit, sub linguam eius ponatur, & tanto citius surget, & leuius dolebit.

DE DORNELLA. CAP. CLVIII.

Febres.

DORNELLA frigida est, & cõtra febres ualet quæ de noxijs cibis oriuntur. Vnde homo qui easdem febres habet, dornellã in uino addito melle coquat: & ieiunus, & ad noctem sæpe bibat, & a febre sanabitur.

DE CICVLA. CAP. CLIX.

Cũmila

Capitis dolorem.

CICVLA calida est. Sed si quis in capite dolet, ciculam in aqua coquat, & calidam capiti suo circumponat, & sic obdormiat, & melius habebit.

Venenum.

Et si quis uenenum sumpserit: ciculam in uino coquat, & modicum mellis & rutæ addat: & postquam coxerit, modicum scammoneæ admisceat, & post cibum ter potum istum bibat, & uenenũ aut per nauseam, aut per secessum per eum transibit: nisi tale uenenũ sit,

Stomachũ.

quod illi mortem inferat. Homo etiam cuius stomachus facile infirmatur, & de cibis limosus sit: ciculam, & ad eius tertiam partem poleium, & fœniculi tantum quanta tertia pars poleij est, in bono uino coquat, modico melle addito: & post cibum & ad noctem sæpe bibat, & stomachus eius purgabitur, et appetitum comedendi habebit. Sed et si quis homo

Cũmila

D aliquid comederit unde dolet: de circula, & ad eius tertiam partem de leuistico, & modico cardo nigro pulmentum faciat, & hæc cum aqua salientis fontis et aceto coquat, et arso sale condiat, et sic per quinq; aut per quatuor dies comedat, et eum sanum reddunt.

DE STORCKENSCHNABEL. CAP. CLX.

Geranũ

Ad cor triste.

STORCKENSCHNABEL frigida est. Qui autem in corde dolet, et semper tristis est: istam herbam, et minus poleij, et rutæ minus quam poleij sit, puluerizet, et puluerem istum cum pane suo sæpe comedat: et cor eius confortabitur, et lætus erit.

Calculum.

Sed et qui calculum in corpore suo habet, eãdem herbam, et minus de saxifrica in aqua coquat, et colet, et postea assum balneum faciat, et illud intret: et cum aqua in qua auena cocta sit, ignitos lapides perfundat, et postquam hoc modo sudauerit, prædictam aquam in qua præfatæ herbæ coctæ sunt, calidam bibat, et calculus in eo suauiter frangetur.

DE ARISTOLOCHIA. CAP. CLXI.

Febres.

ARISTOLOCHIA longa calida est. Nam homo qui febres habet, cuiuscunq; naturæ sint: eandem herbam modice contundat, et dimidium picarium cum ea impleat, et bonum uinum usq; ad summitatem eius super eandem herbam fundat, et per noctem reseruet: et in ma

ne diei iterum ei uinum superaddat, & ieiunus bibat: & hoc per tres, aut A
per quinq; dies faciat, & curabitur. Qui autem comestum cibum di- Ad digestio-
gerere nõ potest: succum aristolochiæ longæ ad pondus duorum num- nem.
morum accipiat, et succum bibinellæ ad pondus unius mummi, et succũ
citocatiæ ad pondus oboli unius, et zinziber eiusdem ponderis, et fari-
nam similæ succis istis admisceat, et tortellos ad latitudinem nummi, sed
aliquantum spissos faciat, et eos ad solem, uel in fornace iam fere infrigi-
dato coquat. Et homo ille qui supradicto modo infirmatur, si interius ca
lidus est, ita quod cibus in eo exustus est, de his tortellis unum in mane
diei ieiunus sumat: uel si interius frigidus est, ita q; cibus in eo præ frigo-
re congelatus, et compressus est, duos, aut tres tortellos in mane ieiunus
accipiat. Et cibus quẽ postea primum comedit, ius, uel sorbiciuncula sit,
et deinde alios bonos et suaues cibos: et sic tamdiu faciat, dum se in sto-
macho liberatum sentiat.

DE BENEDICTA. CAP. CLXII.

BENEDICTA calida est. Si autem ullus homo eam come- Libidinem in-
derit, aut in potu sumpserit, eum ad ardorem libidinis incendit. citandam.
Sed si quis toto corpore et in uiribus corporis sui defecit, benedictam
in aqua coquat, et calidam sæpe bibat, et uires corporis recipiet.

DE RVBEA. CAP. CLXIII. B

RVBEA frigida est, et contra febres ualet. Nam homo qui Febrem.
febrem habet, et fastidiũ comedendi: rubeam in aqua modice
coquat, et in mane diei, et ad noctem calidam bibat, et herbam ipsam ita
calidam stomacho suo per breuem horã superponat: et hoc per aliquot
dies faciat, et febris in eo cessabit. Sed et qui quartanas febres patitur,
rubeam, & herbam ueprium æquali pondere, et brachuurtz ter tantum
ut istorum duorum est, in uino coquat. Deinde clarum & optimum ui-
num infundat, et ignitum chalybem immittat: et hoc decies cum eodem
uino et chalybe faciat: postea sumat uinum illud quod cum prędictis her
bis coxit, et uino cui chalybem immisit infundat, et simul una uice feruere
faciat, et in ipsa accessione febris illud bibat, usq; dum sanetur.

DE FICARIA. CAP. CLXIIII.

FICARIA frigida est, et humida. Homo autem qui ardentes
febres patitur: ficariam, et bis tantum de balilisca in puro uino co-
quat, et infrigidari permittat, et per singulos dies ieiunus ex hoc uino bi-
bat, & ad noctem cum se collocat: et sic faciat dum sanetur.

DE VVEICH. CAP. CLXV

VVEICH frigida est, et idem frigus acutissimum est. Homo
qui in corpore suo a qualibet paralisi cuiuscunq; fortitudinis sit Paralisim.
fatigatur: uueich in aqua fortiter coquat, et per pannum colet, herba ab-
iecta. Deinde aruina uulturis, et secundum medietatem eius sepum de
ceruo, uel de hirco in præfatam aquam ponat, et simul coquat: et ex his

C unguentum faciat, & sæpius se inungat, & paralisis cessabit.

DE HIMELSCHLVZELA. CAP. CLXVI.

HIMELSCHLVZELA calida est, et omnē uiriditatem et uirtutem suā ab acumine solis habet. Nam quędam herbę prędpue de sole, quædam autem de luna, quædam uero de sole & de luna conformantur, sed herba hæc prędpue de uirtute solis uires suas accipit. Vnde & melancholiam in homine compescit. Melancholia enim cum in homine surgit, eum tristem, & in moribus suis turbulentum, & uerba contra dominū proferre facit. Quod aērei spiritus uidentes, illi accurrunt, & suasionibus suis in amentiam illum moltociens euertunt. Vnde idem homo herbam hanc super carnem ad pectus, & ad cor suum ponat, quatenus ab illa incalescat: & aērei spiritus qui eum fatigant, uirtutem eiusdem herbę quam a sole accepit, dedignantes, ipsum hominē fatigare cessabūt.

Ad melancholiam.

Sed & homo qui a malis humoribus in capite ita opprimitur, ꝙ sensu suo interdum euacuatur: eandem herbam accipiat, & in uertice crinibus abrasis ponat, et ligamine liget: similiter et super pectus pooat, nec in triduo eam auferat, & ad sensus suos reducitur. Qui autem per totum corpus suum a paralisi fatigatur: eandem herbam in poculum suum ponat, ut inde saporem habeat, et frequenter bibat, et curabitur.

Paralisim.

DE BIRCHVVRTZ. CAP. CLXVII.

DBIRCHVVRTZ frigida est. Et homo qui superfluos & uenenosos humores in se habet, prædictam herbam, & bis tantū de cephania contundat, & in fictile uas ponat, & desuper bonum et clarum uinum fundat, et post cibū et ad noctem per quindecim dies, uel per amplius bibat, et ei ad annum proderit.

DE ERDTPEFFER. CAP. CLXVIII.

Febres.

ERDTPEFFER frigida est. Homo autem qui febres habet, de herba ista sufficienter accipiat, et in bonum uinum per noctem unam ponat: et eandem herbam abꝛiciat, et idem uinum ignito chalybe calefaciat, et in mane diei ieiunus bibat, et ad noctem cum se collocat: et sic faciat usꝙ dum sanitatem recipiat.

DE HVOFLATHDETHA MA. CAP. CLXIX.

Scrofulas.

MAIOR huoflathdetha frigida et humida est, et ob hoc fortiter crescit. In ipso autem acumine et in frigiditate sua prauos humores extrahit, cum ulceribus superponitur. Si quis etiam scrofulas in corpore suo habet, antequā rumpantur eandem herbam iuxta caudam abrumpat, secundum latitudinem scrofularum, et cętera abꝛiciat, et super partem illam quam retinuit mel liniat, et sic per tres dies et noctes super scrofulas ponat: et postquam exsiccata fuerit, iterum recentem eodem modo superponat, et scrofulæ minorari incipient. Quarta autem die triticeam farinam cum melle temperet, et cōmisceat, et ad latitudinem ca-

rundem scrofularum conficiat, et eis acoleiam primum superponat, et A
desuper prædictam mellitam massam farinæ, & sic quotidie per nouem dies faciat & ultra, dum euanescant.

DE HVOFLATHETHA MI. CAP. CLXX.

MINOR huoflathetha calida est. Et si quis homo diuersos cibos inmoderate sumpserit, et inde iecur illius lædítur & indu Ad iecur.
rescit, hic eandem herbam, & bis tantum de radicibus plantaginis, & tantum müeſ3, quod est circa uiscum piri, quantum minoris huoflathethæ in modicas inscisiones incidat, & inscisiones istas subula, aut alio minuto instrumento perforet, & in foramina ista prædictum müeſ3 infigat, & in purum uinum ponat. Sed ad pondus nummi accipiat tumorem qui aut in folio, aut in ramusculo nucis uelut faba, aut uelut pisa intumuit, & hæc in prædictum uinum mittat: & tam pransus quam ieiunus non coctum, sed tantum uino impositum bibat, & iecur curabitur.

DE PLIONIA. CAP. CLXXI.

PLIONIA frigida est. Homo autem qui a gutta paralisis Paralisim.
frequenter concutitur, radicem plioniæ modice contundat, & uino imponat, ut inde saporem habeat, & ad noctem cum se collocat bibat, & melius habebit.

DE SCAMMONIA. CAP. CLXXII. B

SCAMMONIA acutum & acerbum frigus in se habet, & ad destructionem laborat. Nam cum medici potiones quas dare solent, accelerare, & ueloces facere uolunt, scamphoniam illis addunt: & inutili natura sua tam sanos quam infirmos humores ab homine expellit. Si quis autem eam simplicem homini ad comedendum, seu ad bibendum tradiderit, illum interius scindit.

DE HVNESDARM. CAP. CLXXIII.

HVNESDARM calida est. Sed et si quispiam homo casu ceciderit, uel contis percussus fuerit, ita quod cutis eius inde uarias maculas habet: eandem herbam in aqua coquat, & aqua expressa calidam super locum casus, aut percussionis sæpe ponat, & liuores ibi collectos expellit.

DE RAZELA. CAP. CLXXIIII.

RAZELA repentinum calorem habet. Et si uermes aut car- Vermes.
nem hominis, uel pecoris comedent: succo razelæ sal inmittat, & loco illi ubi uermes carnẽ lædunt imponat, & eas omnino mortificat.

DE DORTH. CAP. CLXXV.

DORTH calida est. Si quis autem profundam & prauam sca Scabiem.
biem in capite habet: dorth in puluerem redigat, et ueteri aruing cõmisceat, et scabiem sæpe inungat, et putredinem illius minuit.

DE CARDO. CAP. CLXXVI.

Ad nenenum

CARDVS calida & ſicca eſt. Sed homo qui uenenũ comedit, aut bibit, caput cardi, & radicem & folia puluerizet, & puluerem iſtum aut in cibo, aut in potu ſuo ſæpe ſumat, & uenenum ab eo expellit. Et ſi quis urſchlechte in corpore ſuo habet: eundem puluerẽ recẽnti aruinæ cõmiſceat, & cum illo ſe inungat, et ſanabitur.

DE HERBA BRAMBERE. CAP. CLXXVII.

Rubus

HERBA in qua brambere creſcunt, calida eſt. Et ſi quis in lingua dolet, ita ꝙ aut intumeſcit, aut ulcera habet, linguam ſuam cum brema, ſeu cum modico flebotomo parumper inſcidi faciat, ut liuor

Dentes. erumpat. Sed & qui in dentibus dolet, idem in gingiuis faciat, & melius habebit. Si quis autem in pulmone dolet, et in pectore tuſſitat: eandem herbam, et hyſopi minus, & origani minus quam hyſopi, et tantum pyretri, quanta medietas omnium iſtorũ eſt accipiat, & his mel addens, in bono uino fortiter coquat: et poſtquam modicum comederit, bibat, et poſt plenum cibum ſatis ex eo bibat: et hoc ſæpe faciat, et ſanabitur.

Vermes. Quod ſi etiam uermes carnem hominis, aut pecoris comedunt: præfata herba puluerizetur, et ſuper locum doloris ponatur, et uermes mori-

D entur. Si quis autem fluxum ſanguinis patitur: præfatã herbam, et bis tantum de bluothuurtz modice tundat, et eas in purum uinum ponat, et inter cibum, ſed non ieiunus bibat. Fructus autem qui in ea naſcitur, nec ſanum, nec infirmum hominem lædit.

DE HERBA IN QVA FRAGA CRESCVNT. CAP. CLXXVIII.

fragaria

HERBA in qua fraga naſcuntur, calida eſt, et ad medicinam parum ualet: fructus quoꝙ eius, nec ſano, nec infirmo ad comedendum ualet. quia liuorem in homine parat.

DE HERBA IN QVA VVALBERE CRESCVNT. CAP. CLXXIX.

Vualbeere

HERBA in qua uualbere naſcuntur, maximum frigus in ſe habet, et medicamentis non multum ſuccurrit. Fructus eius comedentem lædit, ita ꝙ vich in eo excitat.

DE SIMEZ. CAP. CLXXX.

SIMEZ frigida eſt. Et uermes ſi carnes hoĩs comedunt: ſimez per ignem puluerizet, et puluerẽ in locũ ulceris ponat, et uermes morientur.

DE THIMO. CAP. CLXXXI.

Lepram.

THIMVS calidus & ſiccus eſt. Et ſi quis lepram cuiuſcunꝙ generis ſit habet: thimum cum terra radicum eius in igne feruere faciat, & per hoc aſſum balneum ſibi paret: & etiam thimum cum ſibi adhærente terra in chaldario cum aqua coquat, & etiam hoc modo ſibi bal-

neum paret: & hoc sæpe utatur, et prauos humores lepre minuit, aut Do A
mino non placebit. Sed & si quis a paralisi, & a stechedo fatigatur, sal= Ad paralisim
uiam, & bis tantum esulæ, & ter tantū thimi ut esulæ est, in aqua coquat, & eis hircinum sepum, & bis tantum ueteris aruinæ addat: & se iuxta i= gnem ubi dolet inungat, & curabitur. Et idem unguentum pediculos in homine mortificat, cum illo quis inungitur.

PHYSICAE S. HILDEGARDIS LIB. III.

De naturis & effectibus Arborum, Arbustorum, & Fruticum, fructumq; eorundem.

ARBORVM discretio in genere. CAP. I.

ARBORES OMNES AVT CALOREM, aut frigus in se habent, quemadmodum et herbæ: sed ta= men quædam arbores calidiores sunt alijs, quædam autem frigidiores. Nam domesticæ arbores quæ fertiles sunt, & quæ rectos fructus profe= runt, calidiores siluestribus, & infructiferis arboribus & lignis existunt. Sed siluestres arbores quæ grandiores, & plures fructus proferunt, cali= B
diores alijs siluestribus arboribus sunt: quę autem minutos & paucos fru ctus proferunt, frigidiores alijs siluestribus arboribus sunt. Arbores aut= em et ligna, de medulla sua uirescunt, et crescunt, sicut et homo de medul= la sua uiget: & si medulla arboris læsa fuerit, arbor detrimentū sui sentiet.

DE ARBORE NVCIS MVSCATAE. CAP. II.

ARBOR in qua nux muscata crescit, calida est. Lignum autem & folia eius medicinæ non multū conueniunt. Nux quoq; muscata ma= gnum calorē habet, & bonū temperamentū in uiribus suis. Et si quis nu= cem muscatam comedit, cor eius aperit, et sensus eius purificat, & bonum ingenium, bono calore, & suaui uirtute sua illi infert. Homo quoq; nu cem muscatam, & pari pondere cinnamomum, & modicum de garioly= lo puluerizet: & cum puluere isto, & farina similæ, & modica aqua tor= tellos faciat: et eos sępe comedat, et omnem amaritudinem cordis et men= tis eius sedat, et obtusos sensus eius aperit, et mentē ipsius lętam facit, et o= mnes nociuos humores in eo minuit. Sed et quem paralisis in cerebro Ad Paralisim.
fatigat: nucem muscatam, et bis tantum galangę puluerizet, et etiam de ra diee gladiolæ, et plantaginis ęquali pondere modice tundat, sale addito: ex omnibus hijs sorbiunculā faciat, et sorbeat: et hoc semel, aut bis in die faciat, usq; dum sanetur.

DE ARBORE Cinnamomi. CAP. III.

Ad Paralisim & febres.

ARBOR cuius cortex cinnamomū est, ualde calida est. Vnde homo qui a gutta paralisis fatigatur, & qui quotidianas, tertianas, & quartanas habet: uas de chalybe factum tollat, & in illud bonū uinum fundat: & de ligno & folijs præfatæ arboris dum succum in se habent imponat, & ad ignem feruere faciat, & calidum sæpe bibat, & sanabitur. Et homo cui caput grauatū & obtusum est, ita quod flatum per nares difficulter emittit, & introrsum trahit: cinnamomum puluerizet, et eundem puluerē cum buccella panis sæpe comedat, aut in manu sua lingat, & noxios humores per quos caput obtusum est dissoluit.

Caput.

DE ARBORE Piperis. CAP. IIII.

ARBOR in qua piper crescit, ualde calida est: piper quoq; ualde calidum & aridum est. Et multum comestum, hominem lædit, & pleurisim in eo parat, & bonos humores destituit. Homo autē qui poma, aut pira comederit, & inde dolet: mox piper comedat, & melius habebit. Sed & qui spleneticus est, & qui fastidium comedendi habet: iste piper in aliquo cibo cum pane modice comedat, & in splene melius habebit.

Splen.

DE ARBORE Balsami. CAP. V.

ARBOR ex cuius rimulas balsamum sudat, calida est. Liquor autem, scilicet balsamum, regalis naturę, & ualde calidum & humidum est: & in tali temperamento, et tam magna cautela ad medicamenta habendū est, uelut nobiles homines uenerari & timeri debent, ne ad iracundiam prouocentur. Homo autem qui freneticus est: modicum balsami accipiat, & ei satis de oleo oliuæ addat, & plus de medulla cerui quam olei sit: & ex his unguentum faciat, & cum eo tempora & occiput suum inungi faciat: cauēs, ne uerticem, aut cerebrum eius tangat: & ad sanitatem sensuū suorū redibit. Et qui magnas febres habet in stomacho: cum eodem unguento circa stomachum suum se inungat, & febres ab eo aufert. Et qui de gutta paralisis ualde fatigatur: modicum balsami, ad paulinum, uel ad alia bona electuaria addat, & comedat, & sanabitur.

Frenesim.

Febres.

Paralisim.

DE ARBORE ligni Aloe. CAP. VI.

ARBOR ligni aloe calida est. Homo qui febres in stomacho suo habet, et qui quotidianas, seu tertianas, seu quartanas patitur, de ligno hoc in potum suum ponat, et meliorabuntur.

Febres.

DE ARBORE Myrrhæ. CAP. VII.

ARBOR ex qua myrrha sudat, calida est. Et homo qui gelosuocht habet, uel qui gutta paralisis fatigatur: corticem eiusdem arboris in uinum, seu in aquam ponat, et liberabitur. Myrrha etiam calida et arida est: et homo qui in stomacho de noxijs et malis humoribus

Ictericiam, & paralisim.

dolet: myrrham accipiat, et bis tantum aloe, et quinq; folij tantum ut iſtorum duorum eſt: et ex hijs cum noua cera emplaſtrum faciat, et hoc panno de canabo facto imponat, et ſuper ſtomachum ſuum liget. Cum autem magna, ſeu acuta febris hominem in initio inuadit: ſi ei tunc myrrha in calido uino ad bibendum datur, febris ab eo ceſſat. Sed et quem libido inuadit: ſi myrrham comedit, libidinem in eo extinguit. Sed et odor myrrhæ libidinem ab homine depellit: mentem autē eius opprimit, et triſtem facit. Vnde qui myrrham apud ſe portare uoluerit, eam primum in ſole ralefaciat, et iuxta ſe habeat, ita ut de carne et ſudore ſuo calefiat: et fantaſmata, et magicę artes, et magica uerba, atq; inuocationes dęmoniorum per mala uerba et maleficia herbarum ab eo fugantur. A Ad febrem. Frenandam libidinem.

DE THVRE. CAP. VIII.

ARBOR ex qua thus ſudat, calida eſt. thus etiam plus calidū quā frigidū eſt, et odor eius abſq; igne utilis. quia oculos clarificat, et cerebrū purgat. Homo autē thus puluerizet, et puluerī huic modicum farinæ ſimilæ addat, et tortellos faciat, et eos ad ſolem exſiccet: et naribus ſuis ſępe apponat: ipſum confortat, oculos ſuos clarificat, cerebrū eius implet. Sed et qui in capite dolet, ita quod caput ſuum ſcindi putat: tortellum ſic paratum ad utrumq; timpus ponat, et panno conſtringat cum ſe in lectū collocat, et dolor capitis ceſſabit. Qui autem quotidianas febres habet, thus, et roſſeminzim contundat, et ſuper umbilicum ſuum ſępe ponat, et panno conſtringat, ut umbilicus eius ex hoc incaleſcat, et curabitur. quia febres ſtomachum et iecur fatigant. Caput. B

DE ARBORE Camphorę. CAP. IX.

ARBOR de qua camphora ſudat, acutum et mundum frigus in ſe habet, et natura eius munda eſt. Camphora autē, ſcilicet gummi, puram frigiditatem in ſe habet. Quod ſi quiſpiam homo camphoram ſimplicē comederit, mox ignis qui in homine eſt, a frigore illius impeditur, et homo inde lædītur. Homo autem qui ſanus eſſe uult: aloe et myrrham pari pondere accipiat, et de camphora modicū minus qnā unius iſtorum ſit, et cum ſucco wildelachdete, et farina ſimilæ tortellos faciat, et eos in ſole exſiccet, ſiccatos autem ut puluerem terat, et de puluere iſto in calido mellito poculo modicum ieiunus ſæpe bibat: et ſi ſanus et fortis eſt, ſanior et fortior mirabiliter erit: et ſi infirmus eſt, miro modo eū ſtollit et confortat, uelut ſol turbidum diem illuminat. Ad ſanitatem tuendam.

DE CEDRO. CAP. X.

CEDRVS calida eſt, et aliquantum ſieca. Et homo qui ſpleneticus eſt, de ramis, et de ligno eius dum uiride eſt, et dum ſuccū habet contundat, et ad puluerē conminuat, et ex eo electuarium faciat: et pranſus ex eo modice comedat, et ſplen ad ſanitatē recuperabit: ſed dum ſanus fuerit, inde amplius non comedat. Et qui in corpe interius infir- Splen.

C mus est, et putrescit: de eodē uiridi ligno in purū uinū per noctem ponat, ut inde saporem habeat: et pransus inde modice bibat, et sanabit. Et post quā sanitatē senserit, amplius idē uinū non bibat. Qui autem a uich fatigatur: fructum cedri uiridem comedat, & sanabitur.

DE CYPRESSO. CAP. XI.

Ad Stomachum. CYPRESSVS ualde calida est. Et qui in stomacho dolet, de ligno eius siue uiride, siue aridum sit, modicum in uinum inscidat, & coquat, & ieiunus sæpe bibat, & melius habebit. Sed & qui infirmus est, & qui in toto corpore defecit: ramos cypressi in aqua coquat, & in ipsa balnea sæpe accipiat, & sanabitur. Et si quis de ligno, quod cor ipsius arboris dicitur, apud se semper portat, diabolus eum deuitat.

Quod si etiā aliquis homo a diabolo, uel per magica irretitus est: præfatum lignum quod cor dicitur, cum terebro perforet, & in fictili uase aquam uiui fontis tollat, & eam per idem foramen in aliud fictile uas fundat: & cum iam infundit, dicat. Ego fundo te aqua per foramen istud in uirtuosa uirtute quæ Deus est, ut cum fortitudine quę tibi adest in natura tua, fluas in hominem istum qui in sensu suo irretitus est, et omnes contrarietates in eo destruas, et eum in rectitudinem in quam Deus eum posuit, in recto sensu & scientia reponas. Et aquam istam per nouem dies ie

Superstitiosum.

D iunus bibat, & etiam totiens hoc modo benedicatur, & melius habebit.

DE PALMA. CAP. XII.

Ad Pleurisim. PALMA calida est & humida. Homo autem qui pleurisim habet, de cortice & de ligno & de folijs eiusdem arboris contundat, & succum exprimat, & in calido uino sæpe bibat, & curabit. Sed & fructum eiusdem arboris sæpe comedat, & pleurisim in ipso compescit.

Freneſim. Qui autem freneticus est, de ligno & folijs eius in aqua coquat, & ita calida capiti suo circumponat, & hoc sæpe faciat, & sensus suos recipiet.

Sed si quis fructum arboris huius coquit, & ita comedit: corpori suo fere tantam uim confert, quemadmodum panis: sed eum in pectore facile grauat.

DE CASTANEA. CAP. XIII.

Paraliſim. CASTANEA calida est. Et homo quem paralisis fatigat: corticem, fructus, & folia huius arboris in aqua coquat, et cum eadē aqua assum balneum sibi faciat, & paralisis cessabit. Quod si pestis pecora occidit: homo corticem præfatæ arboris contundat, & eam in aquā ponat ut inde saporem habeat: & inde bibant, & pestis ab eis cessabit.

Sed si equus, aut asinus, aut bos, aut aliud quodlibet pecus de auiditate potus aut pabuli dolorem sibi attraxit: homo prędicta folia arboris huius in pabulo pecori huic ad comedendū præponat, et curabitur. Quod si etiam homo de ligno eius baculum parauerit, et in manu sua portauerit, ut manus eius ex hoc calida sit: uenę, et omnes uires corporis eius inde

confortantur. Et odorem eiusdem ligni homo naribus suis sæpe capiat, et capiti ipsius sanitatem confert. Qui aũt in splene dolet: interiores nucleos istos ad ignem modice asset, et calidos sæpe comedat, et splen inde calidum erit. Sed et qui in stomacho dolet: eosdem nucleos in aqua fortiter coquat, & coctos cõminuat, & tunc modicum farinæ cum aqua distemperet, & puluerem liquiricij, & parum minus puluerís de radice polypodij ipsi farinæ addat, & cum præfatis nucleis denuo coquat, & paret ut pulmentum, & comedat, & stomachus eius purgabitur. A Ad splen. Stomachum.

DE NESPELBAVM. CAP. XIIII.

NESPELBAVM ualde calida est. Cortex autẽ et folia eius medicinæ non multũ conueniunt. Sed tamen homo qui quotidianas, seu tertianas, seu quartanas habet: radicem puluerizet, & puluerem istum in calido uino ieiunus & pransus sæpe bibat, & curabitur. Febres.

Fructus autem arboris huius sanis & infirmis hominibus utilis & bonus est, quantumcumq; ex eo comederint.

DE FICO. CAP. XV.

FICVS calida est. Homo autem corticem, & folia eius modice contundat, & in aqua ualde coquat, & aruinam ursi, & parum de butyro addat, & sic unguentum faciat: et si in capite dolet, caput suum cum eo inungat. Vel si oculi eius ulcerosi, & liuosi sunt: tempora sua perungat, & circuitum oculorum: cauens, ne oculos interius tangat. Et si in pectore dolet: pectus perungat, aut si in renibus, renes, et melius habebit. Caput. Oculos ulceroſos. B

Sed & fructus arboris huius temperatus est, et homini sano ad comedendum non ualet. quia facit eum mutabiles mores habere. Infirmo autem, & qui in corpore defecit, ad comedendũ bonus est, usq; dum melius habeat. Quod si sanus homo eum comedere uult, in uino, seu in aceto prius condiat.

DE LAVRO. CAP. XVI.

LAVRVS calida est. Et homo qui in stomacho dolet: corticem, & folia lauri contundat, et succum exprimat, et per pannum colet: & cum succo, & farina tritici tortellos paret, & illos puluerizet, et cum melle & aqua potum faciat, et illi de puluere isto modicum immittat, & bibat: et quociens uoluerit sic faciat, et stomachum ipsius ab omni sorde purgabit, nec eum uulnerat. Homo etiam radicem, et folia eius in aqua coquat, hircino sepo addito: ex his unguentum faciens: et si in capite, in pectore, in latere, in dorso, aut in renibus dolet, cum eo se ungat, et melius habebit. Et si quis fructum eiusdem arboris crudum frequenter comedit, omnes febres ab eo compescit. Et si alicui cerebrum infrigidatum est, et inde amens efficitur: baccas puluerizet, et cum farina et aqua pastam componat, et crinibus capitis abrasis, pastam istam super totum caput suum ponat, et cum pileo de filtro facto constringat, et obdormiat: et cerebro calorem infert. Sed cum pasta ista exsiccatur, iterum Ad Stomachum. Amentiam.

C aliam eodē modo paret, et sic sæpe faciat, & sensus suos recipiet. Et qui in stomacho dolet, baccas in uino coquat, & calidum bibat: & febrem ab eo expellit. Et qui in capite dolet, baccas modico uino infuso contundat, & cum eo totum caput suum perungat, & cum pileo tegat ut incalescat, & in lectum se deponat: & quamuis fortiter doleat, dolor cessabit. Quod si in pulmone dolet, ita quod etiam putrescit: baccas lauri puluerizet, & frequenter cum pane comedat, & curabitur. Sed & homo oleum de baccis lauri exprimat: & ubi de paralisi fatigatur, se inungat, & melius habebit. Si aūt oleo huic secundum tertiam partem eius de sauina additur, uel de succo buxi, tanto fortior erit ad sanandum. Nam cum caligo oculos occupat, oleo baccarum circumungendi sunt. Sed si oculos interius tetigerit, læduntur. Quod si homo in corde dolet: cum eo se inungat, aut si in dorso, aut in latere, & melius habebit. Et si etiā homo fętidum stomachū habet, & inmundam saliuam eijcit; cum eodem oleo, & farina tortellos paret, & comedat, et purgabitur.

Ad Stomachum.

Caput.

Pulmonem.

Paralisim.

Caliginem oculorum.

DE OLIVA. CAP. XVII.

OLIVA calida est et sicca. Homo aūt exteriorem corticē, et folia arboris huius in aqua coquat, ueteri aruina addita unguentum faciat: et ubicunq; de paralisi dolet, se inungat, et melius habebit.

Ad paralisim.

Et cui stomachus infrigidatus est: corticē, et folia eius in aqua coquat, D et aquā illam per pannū colet, et minus de harzt, et minus de mirra quā de hartz sit ad ignem dissoluat, et prędicto succo addat: et sic emplastrum faciat, et in illo pannum de canabo factum intingens, super stomachum suum ponat, et curabitur. Oleum aūt de fructu arboris huius, ad comedendum nō ualet. quia si comeditur, nauseam prouocat: sed ad plurima medicamenta ualet. Nam cum oleum hoc primū paratur, ad ignem coquatur, et aut rosæ, aut uiolæ inponantur: et sic contra diuersas febres ualet. Si aliquis in capite dolet, oleum oliuæ, et minus rosatæ aquæ in sartagine feruere faciat, et de fructu solatri minus quam olei sit, et de urente urtica plus quam de fructu solatri terat, et per pannū colet, et succum istū in sartaginē ad oleum fundat, et denuo feruere faciat. Quod cum fecerit, iterū colet, et in nouum fictile uas fundat. Deinde in uertice, in fronte, et in timporibus suis, quando in capite dolet, cū unguento se ungat, et cerato panno circumliget. Si aūt ulcus aliquod, seu pustula hominē acerbe dolere facit, antequā rumpatur, oleo oliuæ deliniatur. Quod si quispiā a paralisi fatigatur, rosas oleo oliuæ imponat, et se ungat, et melius habebit. Quod si crampho alicubi hominē in corpore suo lædit, cum oleo oliuæ fortiter se perungat, et melius habebit.

Capitis dolorem.

Paralisim.

DE BONCITHERO. CAP. XVIII.

ARBOR in qua boncitherim crescunt calida est. Homo in quo quotidianę febres sunt, folia eius in uino coquat, et bibat, et curabitur. Sed et poma eius comesta febres in homine compescunt.

Febres.

DE MALO. CAP. XIX.

A

MALVS calida et humida est. Et homo siue senex, siue iuuenis sit, qui caliginem in oculis patitur: in uerno tempore antequã fructus ipsius anni proferat, folia tundat, et succo huic guttas de uite effluentes æquali mensura addat: et ad noctem cum se collocat, palpebras et oculos ungat, cauens ne oculos interius tangat: et hoc sæpe faciat, et clarius uidebit. Sed et cum primæ eruptiones florum eiusdem arboris procedunt, homo ramusculum unum absq; ferro abscisionis abrumpat, & nouam corrigiam de corio cerui in ipsa abruptione hac et illac trahat, ut de succo eius madida fiat, & in humidum locum ponat, quatenus succum illum plus in se sumat: & si quis de paralisi, in renibus, aut illijs fatigatur, eadem corrigia ad nudam carnem se cingat, & melius habebit.

Ad caliginem oculorum.

Paralisim.

Homo etiam in uerno tempore terram quæ circa radicem eiusdem arboris est, ad ignem calefaciat, & calidã loco ubi dolet superponat, & melius habebit. Sed fructus arboris istius lenis est, & facile digeri potest: & crudus comestus, sanos homines non lædit. Cocta autem, & assa, tam infirmis quam sanis bona sunt: & etiam in hyeme cum corticem contraxerint, cruda sana sunt.

DE PIRO. CAP. XX.

B

PIRVS frigida est, & tam firma ad similitudinem mali, sicut iecur ad pulmonem. Si quis in pectore, & in pulmone dumphet, uiscum piri puluerizet, & puluerem de liquiricio minoris ponderis addat: et ieiunus & pransus sæpe comedat, et melius habebit. Sed & qui paralisim patitur, uiscum pirorum suauem gustum habentium insciscum per tres dies et noctes oleo oliuæ imponat: & postea ceruini sepi bis tantum ut olei ad ignem resoluat, et spicam nardi bene contritam & commixtam eidem sepo per duos dies & noctes imponat: & deinde oleum cũ uisco cui impositus fuit, fortiter contundat, et succum per pannum exprimat, & etiam ceruinum sepum cum spica denuo resoluat. Quo facto, succum uisci, & olei, & succum sepi, & spicæ in uasculum simul componat, et secundum tertiam partem istorum laurinum oleum addat, et unguentum faciat. Et ubi paralisis in homine furit, eum perungat, et fugabitur: nisi fundamentum mortis ibi sit. Fructus aũt piri grauis, et ponderosus et asper est: et si quis eum crudum superflue comederit, fumum in pectore illius facit, et in iecore, et in pulmone magnas infirmitates sæpissime gignit. unde qui pira comedere uult, in aqua ea coquat, uel ad ignem asset: sed tamen cocta meliora sunt quam assa: pira aũt cocta aliquantum comedentem grauant. quia putredinem perquirendo secum educunt.

Pectus pulmonem.

Paralisim.

Homo aũt pira inscidat, et nucleos eorum abijciat, et ea in aqua fortiter coquat et cõfringat, ut quasi pultis fiant: et postea beruurtz, et galangæ minus quàm beruurtz, et liquiricij minus quam galangæ, et pefferkraut minus quam liquiricij puluerizet, et pulueres istos in mel modice

C calefactum proïjciat, prædicta pira addat, & fortiter mouendo cõmisce-at, & quotidie quantum coclear paruum capit ieiunus comedat, et pran-sus duo coclearia, & ad noctem tria sumat: & hoc electuarium est precio-sius & utilius purissimo auro.

DE NVCE. CAP. XXI.

Ad uermem. NVX calida est. Homo eĩ folia eiusdem arboris cum recen-tia sunt accipiat, & succum eorum in locum ubi uermis hoiem comedit exprimat: & hoc sæpe faciat, & moritur. Sed si uermes in sto-macho hois nascũtur: folia nucis, et persici æquali pondere antequã fru-ctus in eis maturescant, super ignitũ lapidem puluerizet, et puluerem istũ
Lepram. aut in ouo, aut in sorbicio sæpe comedat, et morientur. Et in quo lepra iam crescere incipit: succum eorundẽ foliorũ ueteri aruinę addat, et iuxta
Paralisim. ignem se perungat, et hoc sæpe faciat, & sanabitur. Et qui a paralisi fa-tigatur: terrã quę circa radicem eiusdem arboris est, antequã fructus ma-turescat, ad ignẽ accendat, & cum illa assum balneũ faciat, & sic sæpe bal-neet, et paralisis fugabitur. Sed et qui multum flegma in se habet, acci piat hoc quod de nuce sudat cũ rami eius abscinduntur, siue fungus, siue alius sudor sit: & in uino cum fęniculo, & modico pefferkraut parumper coquat, & colet: et calidũ sæpe bibat, & mundabitur. Et qui profundã
D & prauam scabiem in capite habet: succũ de exteriori cortice nucis quæ
Scabiem. super testã est, super ulcera exprimat, et cũ cutis ex amaritudine succi in tumuerit, mox oleo oliuæ eam ungat: et hoc sæpe faciat, et scabies munda bitur. Sed nuces siue rudes, siue ueteres sint, febres in hoie qui multũ ex eis comederit, excitant: attamẽ sani eas superare possunt, infirmi aũt a-liquantũ ab eis lædunt. Oleum aũt ab eis expressum calidũ est, et carnes comedentis pingues parat, et mentem lætam: sed flegma inde crescit.

DE QVOTANO. CAP. XXII.

QVOTANVS calidus est, & fructus eius calidus & siccus: & cum maturus est, tam infirmum quam sanum crudus comestus lædit, sed coctus, aut assus ad comedendum multum ualet.

Qui multam saliuam eĩcit: si ipsum fructum coctum, uel assum sæ-
Vlcera. pe comederit, eum interius siccat. Si etiam ulcera in homine sunt: ho-mo eundem fructum coquat, uel asset, & secundum tertiam eius partem millefolium, & secundum tertiam partem millefolĩ maluam, & hæc si-mul contundat, & super ulcera illa ponat, & curabuntur.

DE PERSICO. CAP. XXIII.

PERSICVS calida est. Homo cui oculi frequenter hume-ctant: gummi de persico, uel de pruno testæ nucis imprimat, et eã ad ignitum laterẽ modice calefactam oculis circumponat, dum ab illo in calescant: et hoc semper quarta die, et semel in die faciat: ne si supra modũ
Halitum fœ-tentem. fecerit, eos lædat. Et cui halitus male fętet: folia persici ante maturitatẽ fructus eius cõtundat, et manum plenam liquiricĩ, et modicum piperis,

& satis de melle, & hæc in puro uino coquat, & post cibū, & ad noctē sæ= A
pe bibat, & halitū illius bene olentē reddit. Sed & cui minuti uermicu= Ad uermes.
li in stomacho, & in uentre crescunt: radicē, et folia bacheniæ puluerizet, & huic bis tantū de puluere foliorū persici addat (idque fiat cum arbor flores emittit) et in noua olla cum bono et puro uino coquat, et ieiunus & ad noctē sæpe bibat: & uermes in eo morient. Homo quoq; contra do lorē utriusq; lateris q̄modocunq; ibi doleat, et cōtra dolorē pectoris, et pa ralisim: folia persici, & sim pōdus eorū balsamitā, & secundū tertiam par tē balsamitæ basilicā, et secundū tertiā partē basilicę plātaginē in aqua mo dice coquat: et deinde fortiť torquēdo per pannū colet: postea laurinū ole um, & b s tantū ceruini, uel hircini sepi, & secundū tertiā partē eius uete= rem arui nā: & hæc omnia cū prædicta aqua in patella modice calefaciat, & sic nnguentū fiat: & deinde cum illo se in latere dolente pungat, & hoc sępe faciat, & melius habebit. Et fructus persici fere tepidus est, & nec sano, nec infirmo homini ad comedendū ualet. Sed qui eundem fructum comedere uult, corticē & nucleū auferat, & quod reliquū est in uinū po= nat, sale, & modico pipere additis, & hoc modo paratū non multū lædit.

Homo etiam qui sanus esse uult, interiores, recentes nucleos persici ad Sanitatis con seruatio.
lac contundat, & per pannū exprimat ad mensurā quinq; cochleariorum, & etiā galangę ad pondus triū nummorū, & liquiricumi duorū nummo rum, et euforbiū ad pondus unius oboli puluerizet, et lacti nucleorū ad= dat: et de succo citocatię, et farina similę tortellū paret, et eum ad solem, uel B
ad fornacē paulatim siccet, et de tortello isto ad pondus oboli cōmisceat, et sic ante solis ortum ad ignē prius modice calefacto ad pondus quiuq; nummorū cum cochleari ex ipso sumat, et se in lectū ad breuem horā de= ponat: et uelut suauis potio illū aliquantū purgat. Et si idem homo neces= se habet, bis in mense ex eodem sumat. Et ea die qua sumit molles ci= bos comedat, et uinum bibat. Sed et qui in gutture dolet, ita quod a= Ad Gutturis dolorem.
liquantum constrictum est, uel quod in eo quidam malus uapor absq; ul cere et absq; tumore est: accipiat pastam, de tritico, et gumi quod de per= sico effluit, desuper dissoluat, et calidum super guttur suū ad breuem ho= ram ponat: et hoc sæpe faciat, et melius habebit. Et si quis in halsadrin dolet, ita quod supra modum constrictę, aut distentæ sunt: præfatam pa= stam eis sæpe superponat, et si nec ulcus, nec tumor ibi est, curabitur.

DE CERASO. CAP. XXIIII.

CERASVS calidus est. Sed et fructus eius temperate calidus est, et sanum hominem in comestione non lędit: infirmum autem aliquantū dolere facit, si multum ex eo comederit. Homo autē qui tam Vlcera.
mala ulcera in corpore suo habet, quod etiā fere lepræ assimilant, interio res nucleos cerasorū cum recētes sunt, fortiter contūdat, et aruinā ursi ad ignē dissoluat, et cōmisceat, et cum eo iuxta ignē se perungat, et sanabiť.

Et qui in uentre torsiones habet, quas tamē uermes non excitant: eos= dem nucleos crudos frequenť comedat, & melius habebit. Qui aūt in

C uentre uermes habet: nucleos istos in acetum ponat, et sic eos sæpe comedat, & uermes morientur. Et cui oculi rubent, & ulcerosi sunt: micas siliginei panis calidas accipiat, & gummi cerasi igne solutum super micas ponat, et deinde super oculos: et hoc sępe faciat, et oculos sanat. Sed & si mali humores, aures hominis obstruunt, ita quod surdus efficitur: præfatum gummi ad ignem dissoluat, micis siligineis superextendat, & nocte foraminibus aurium imponat, & timporibus præfato gummi illitis: & sic sæpe faciat, & sanabitur.

Ad oculos ulcerosos, ardentes.

DE PRVNO. CAP. XXV.

Vermes. PRVNVS calida est. Si autem uermes carnes hominis corrodunt: ille superiorē corticē, & folia pruni ad solem, aut iuxta ollam calefactam arefaciat, & puluerizet: & puluerem istum in locum doloris mittat: et cum uermes exinde moueri cœperint, acetum, & modicum mel lis cōmiscat, & in eundem locum uermium fundat, & morientē. Et postquam uermes mortui ceciderint, lineum pannum uino intingat, & super ulcera ponat, & putredinem extrahit, & sanabitur. Quod si aliquis homo per magica, aut per maledicta uerba amens efficitur: terram quæ circa radices arboris est ignescat: & postquā accensa fuerit, mox satis de ruta, & minus de polcio super illam ponat, ut succum & odorem eorum in se excipiat, & eandem terram moderate calidam cum eisdem herbis capiti, & nudo uentri, & lateribus suis postquā pransus fuerit circumponat, & se in lectum deponat, et uestibus se tegat, ut cum rerra illa sudet. Et hoc per quinqs, aut per tres dies faciat, et melius habebit. Et si etiam alicui homini labia oris sui tument, aut inflauerint: aut si paralisis in eis saliendo reptat: ille cum se collocat, gummi de pruno modice calefactū, super labia cum paño liget, et hoc sæpe faciat, et dolor ille cessabit. Fructus autem arboris huius tam sano quam infirmo homini ad comedendum nociuus, et periculosus est, uelut inutilis, et negleglecta herba. Nam qui sanus est, eum quidem superare poterit, infirmum autem multum lędit, Sed tamen qui aridam tussim habet, nucleos fructus istius in uinū ponat, dum aliquantum intumescant, et ita sæpe comedat, et etiam cum eodem uino sorbitium paret, et illud sumat, et cito curabitur. Omne autem genus arboris huius, siue sint russesprumin, siue garchsleni, siue krichim, et simile genus, prædictas uires in cortice, et in folijs suis, et eandem naturā in fructu suo habent, ut de arbore hac prædictū est: excepto, quod quæ maiores fructus, pferunt, fortiores etiā uires in se habent.

Contra incantationes.

D

Tussim.

DE ESCVLO. CAP. XXVI.

ESCVLVS cal. et sicca est. Homo enim terram quæ sub arbore hac circa radices eius est, in hortos suos spargat, et uirutscellæ quæ olera corrodunt, propter molestiā eius abscedunt, nec ibi proficere possunt. Fructus enim eius sano homini nec multum prodest, comestus nec obest, infirmo autem non ualet.

DE MVLBERBOVM. CAP. XXVII.

A

MVLBERBOVM frigida, et in bono temperamento est. Homo autem qui scabiem habet: folia arboris huius in aqua coquat, & balneet in ea, uel lauet se cum illa in asso balneo: et hoc sæpe faciat, et sanabitur. Morus. Ad Scabiem. Sed et qui uenenum aut comedendo, aut bibendo sumpsit, de foliis eius succum exprimat, et huic modicum minus de succo absinthij addat, et simul feruere faciat: et prãsus moderate, sed tamen sæpe bibat, et uenenum aut per nauseam exspuet, aut per eum per secessum transibit. Et ubertas in fructu eius est, et nec infirmos, nec sanos lędit. Venenum.

DE AMYGDALO. CAP. XXVIII.

AMYGDALVS ualde calida est. Nam cui cerebrum uacuum est, et facies mali coloris, et ob hoc in capite dolet: interiores nucleos eiusdem fructus sæpe comedat, et melius habebit. Sed et qui in pulmone infirmatur, et in iecore defectum habet, eosdem nucleos crudos, uel coctos sæpe comedat, et melius habebit. Capitis dolorem.

DE CORYLO. CAP. XXIX.

CORYLVS frigida est. Et homo primos erumpentes grossos eius in sole exsiccet, et ubi scrofulæ in homine sunt, puluerem hunc inmittat, et curabitur. Scrophulas. Masculus quoq; qui diffluentem naturã seminis sui habet, ita quod ad prolẽ non germinat: hic eosdem grossos corili, et ad eorum tertiam partem erdpeffer, et quãta quarta pars est erdpeffers tantum de uuinda sumat, et aliquantum de usitato pipere: et hæc cum iecore iuuenis hirci qui iam maturus est ad grauandũ, coquat: additis etiã aliquantũ crudis et pinguibus porcinis carnibus: et herbulis ĩstis abiectis, idem uir carnes has comedat, et etiã panẽ in aqua in qua huiusmodi carnes coctæ sunt intingat, et manducet, et si hoc sæpe fecerit, ad prolẽ florebit: si iustũ Dei iudicium hoc fieri non prohibebit. Fructus aũt corili, scilicet nuces quę in ea nascuntur, sanũ hominem non multum lędunt, infirmo autem oberunt. B

DE SAVINA. CAP. XXX.

SAVINA cal. est. Et si uermes carnẽ hominis comeduut: succo sauinæ modicũ aceti addat, et in ulcera fundat, et uermes morientur. Aduermes.

Sed et qui in pulmone dolet: succo sauinæ ad pondus medietatis eius puluerẽ liquiricij imponat, et in uino coquae, modico sagimine addito: et ita sæpe bibat, et sanabit. Si quis autẽ de gutta paralisis in quolibet Paralisim. loco corporis sui dolet: sauinã, et ad eius tertiã partem saluiam, et ad tertiã partem saluiæ storckenschnabel ad succum tundat, et succo huic butyrũ, et ex eo unguentum faciat, et ubi dolet ad ignẽ se perungat, et curabitur.

DE BVXO. CAP. XXXI.

BVXVS calida est. Homo autem qui ursiethe in corpore suo habet: corticem et folia buxi ad succum contundat, et modicum minus liquiricij, et in puro uino calefaciat, et calidum sæpe bibat, et uenenum extra corpus illius expellit. Et mox idem homo ad prædictum

C ſuccum arboris, modicum plus olei oliuę cõmiſceat, & pennam intingat, & cum illa circa urſlethede ſe leniter ungat, & hoc ſæpe faciat, & ſanabi-
Ad febres. tur. Et qui ex eodem ligno cyathũ, uel picariũ parat, & illi uinum in-
Oculos. fundit, ut ſaporem de eodem ligno capiat, & ſic ſæpe bibat, febres de ſto-macho eius aufert, & oculos clarificat. Sed et qui etiam baculum inde parat, & illum in manu ſæpe portat, & etiam naribus ſuis ſæpe appo-nit, aut odorem eius capiat, & oculos ſuos cum eo tangit, caro, caput, & oculi eius tanto ſaniores fient.

DE ABIETE. CAP. XXXII.

ABIES calida eſt, & multas uires in ſe habet. Nam in quocunq; loco lignum abietis eſt, aerei ſpiritus illũ odio habent, & ma-gis deuitant quam alium locum, & maleficia & magica ibi minus uigent
Ad paraliſim. & prævalent quam in alijs locis. Si quis de gutta paraliſis in capite do-let, uel ſi in cerebro uacuus eſt, uel ſi freneticus eſt: de cortice, & de folijs abietis minutiſſima fruſta inſcidat in martio & in maio, et ad medietatem iſtorum ſaluiam addat: & hæc ſimul in aqua tamdiu coquat dum ſpiſſa fiant, & butyrum quod in maio de bobus paratur addat, & unguentum faciat. Cum eodem enim unguento præcordia ſua primum perungat, ne
D de fortitudine eius in corde deficiat: & mox abraſis capillis ſuis, caput
Stomachum Splen. perungat, & hoc ſecunda, aut tertia die iterum faciat, & ſanabitur. Et ſi quis in ſtomacho, aut in ſplene dolet: cum eodem unguẽto primum cor, & poſtea in alijs locis ubi dolet ſe perungat, & cito ſanabitur. Et qui in pectore dumpfet, & tuſſitat, & cui pulmo inflatur & putreſcere incipit: de ligno abietis cum ſuccus in eo eſt in cineres incendat, cauens ne alius cinis addatur: & cum cineribus iſtis bis tantum bibinellæ, et fœniculi tan-tum ut bibinellæ, et cinnamomi tantum ut tertia pars bibinellæ in bono uino coquat, modico melle addito: et ſic per ſaccellum colet, et purum po-
Cancrum. tum faciat, et ſæpe ex eo bibat, et curabitur. Sed et ſi cancri hominẽ co-medunt: ille ſemẽ quod in ſumitate abietis creſcit, ſuper ignito latere pul-uerizet, et ſuper uulnus ſpargat, et cancri morientur. Quod ſi os, et la-bia hominis ab aliqua infirmitate intumuerint, ille ſemen, uel fructũ abie-tis ſuper calefactum laterem ponat, ut incaleſcat, et ita calidũ ori et labijs
Reuma. ſuis ſæpe ſuperponat, et ſanabitur. Si reuma ſuperflue a naribus effluit, fumus de ligno abietis excipiatur, et fluor ille ſuauius, ſoluetur et ceſſabit.

Cineres quoq; de ligno abietis fiant, et cum eis lixiuia paretur, et caput lauetur: et caput ſanat, et oculos clarificat.

DE PICEA. CAP. XXXIII.

PICEA calida eſt, et humida. Et ſi peſtilentia pecora uexat, et occidit: recentes rami ante ipſa ponantur, ut odorem eorum capi-ant: uel pecora ſub eaſdem arbores ducantur, et incipient tuſſitare, et ejĩ-cere putredines. Sed tamen cauendum eſt, ne quicquam de arbore iſta

gustent, ne inde lædantur.

A

DE TILIA. CAP. XXXIIII.

TILIA magnum calorem habet. Homo autem qui in corde dolet: hoc quod in medietate radicis tiliæ est puluerizet, & sæpe comedat, & melius habebit. Quilibet etiam qui uoluerit, de trunco astulam abscidat, non autem de ramis in æstate cum uiridis est, & astulam illam in aureū anulum perforatū ponat, & desuper uitrū, & non alium lapidē: & inter astulā hanc, et uitrū, telam araneæ, aut bouuel ponat: ne uis eiusdem astulæ uitrum pertranseat: anulum autem istum in digito suo semper habeat. & hęc est fortissima uirtus contra omnes periculosas pestes hominis. Et in æstate cum homo ad dormiendum se collocat, recentia folia tiliæ oculis superponat, & totam faciem suam cum eis tegat: & oculos illius clarificat. Homo quoq; qui a paralisi fatigatur: de terra quæ circa radices tiliæ iacet, in ignem ponat, & in asso balneo sedens, aquam desuper fundat, & sic balneet: & hoc per nouem dies faciat, et curabitur.

Ad cordis dolorem.

Oculos.

Paralisim.

DE QVERCV. CAP. XXXV.

QVERCVS frigida est, & dura, & amara est: sed tamē de fructu eius quædam uirtuosa animalia pascuntur & pinguia fiunt, uelut porci sunt. Ad medicamenta autem nec lignum, nec fructus eius multum ualet.

B

DE FAGO. CAP. XXXVI.

FAGVS in recto temperamento caloris est. Et si quis de foliis fagi cum recentia sunt pulmentum parat, & comedat, & si etiam de fructu eius comedit, eum nō lædit, sed pinguis inde efficitur. Si aūt asinus in capite dolet: homo cineres fagi de quibus lixiuia facta est, calidos ante ipsum ponat, et fumum ab eis egredientem in os et in nares asini transire permittat.

DE FRAXINO. CAP. XXXVII.

FRAXINVS calida est. Si autem quispiam homo in aliquo membro suo de gutta paralisis ita fatigatur, uelut omnia membra eius contrita sint: folia œsch in aqua coquat, et infirmum in linteamē nudum ponat, et foliis ita calidis circumponat, et præcipue in loco illo ubi dolet, et curabitur. Quod si etiam homo ex auena ceruisiam parare uoluerit, eam absq; hopfo paret: sed eam cum gruz, et plurimis foliis fraxini coquat: et stomachum bibentis purgat, et pectus leue facit. Et si cæ præ aliquo modo infirmantur: folia fraxini eis sępe ad comedendū dentur, et curabuntur.

DE TREMVLO. CAP. XXXVIII.

TREMVLVS calida est. Cum igit infans aliquis in cunis iacens multotiens inter cutem et carnem sanguine perfunditur

C & uulneratur: homo recentia folia tremuli ſuper lineum pannū ponat, & infantem ipſius folijs & panno inuoluat, & ad dormiendum collocet,
Ad paraliſim. & ueſtibus tegat ut ſudorem emittat, & ſanabitur. Sed et ſi quis a gutta paraliſis fatigatur: aut ſi quis frigidum ſtomachum habet: corticem eiuſdem arboris cum uiridis eſt, & lignum eius exterius, & non ipſum quod cor arboris dicitur, in minuta fruſta inſcidat, & in aqua coquat, & in doliū fundat, & balneet: & hoc ſæpe faciat, & melius habebit. Homo quoq; in maio corticem, & lignum eius uſq; ad interius cor in minutas haſtulas inſcidat, & ſuccū exprimat, & alijs unguentis addat, & plus ualebunt.

DE ALNO. CAP. XXXIX.

ALNVS frigida eſt. Si aliquis in cute ulceroſus eſt, recentia folia eius ulceribus ſuperponat, & interim leuius habebit.

DE PLATANO. CAP. XL.

Febres. PLATANVS frigida eſt. Qui quotidianas, & diuturnas febres habet: ramos eius cum folijs in aqua coquat, et in ea balneet, et mox cum balneo exierit, ſuccum de ſuperiori cortice alni exprimat, et purum uinum addat, et frigidum poſt balneum bibat: et hoc ſæpe faciat, et febres in eo ceſſabunt. Poſtquam acuta febris hominem inuaſit, hoc
D remedium faciat, & aliquantū leuius habebit, et ad ſudorem ſuauius perueniet. Ergo de ligno platani, et bis tantū de ſicca ſalice, et in frigidam aquam modicum abradat, et tantum agrimoniæ eidem imponat: et eam frequenter bibat, et leuius dolebit. Quod ſi remediū iſtud ad quintam,
Paraliſim. uel ad ſextam diem diſtulerit, ei poſtea non proderit. Et ſi quis in aliquo loco de paraliſi fatigatur: de ligno eius ualde calefaciat, et calidum ſuper locum doloris ponat, et melius habebit. Sed et ſi alicui nares inflantur: ille terram quæ circa radices platani eſt, ualde calefaciat, et ſuper nares ſuas ad noctem ponat, et ita per paruam horam iaceat, et melius habebit.

DE TAXO. CAP. XLI.

TAXVS frigida eſt. Si autē lignum eius ad ignem incenditur, nec humor, nec fumus qui ab ea egrediuntur aliquem lædunt. Nam ſi aliquis in naribus ſuis, et in pectore tuſſitando et emungendo dolorem patitur: fumum eiuſdem ligni in nares, et in os ſuum excipiat, et eum leniter ſoluit. Sed et ſi quis baculum ex eodem ligno in manibus ſuis geſtat, bonum illi eſt ad ſanitatem corporis ſui.

DE VIBICE. CAP. XLII.

VIBEX calida eſt. Si autem cutis alicuius hominis rubeſcere, uel intumeſcentes puſtulas habere incæperit: ille primū erumpentes groſſos eiuſdē arboris ad ignem calefaciat, et calidos loco ubi dolet ſuperponat: et hoc ſæpe faciat, et tumor ille ceſſabit.

DE FVSARIO. CAP. XLIII.

A

FVSARIVS frigida est. Qui autem hydropicum morbum habet: corticem, et lignum eius quod interius est in igne accendat, & inde cineres faciat, nullis alijs cineribus additis: & eosdem cineres in panno in purum & bonum uinum ponat, a mane diei usq; ad mediam diem: & sic sæpe ieiunus bibat, & morbum illum in eo consumit. Et qui in splene dolet: de fructu eius in puro uino coquat, & colet, & prandsus sæpe bibat, & splen eius sanabitur. Et quem uermes in uentre lædunt, & qui stechedum patitur, eundem potum sæpe bibat, & melius habebit.

Ad hydrōpos im.

Splen.

DE CARPENO. CAP. XLIIII.

CARPENVS frigida est. Ramusculi arboris huius cum foliis, quando uiriditas in eis est, in lacte uaccarum, aut ouium, sed nō caprarum coquantur, & ramusculis cum foliis abiectis, idem lac cum farina & ouis paretur ut comedi possit: & sic mulieres illæ in quibus conceptus perire solet, quæ tamen steriles nō sunt, sed fœcundæ, lac hoc modo paratum sæpe comedant, & eis ut conceptum retineant multum proderit. Sed & ramusculi eius cum foliis in aqua coquantur: & ille qui amens et hirnuūtich est, in ea balneet, et abrasis crinibus eius, lineus pannus in eadem aqua intingatur, et caput illius in eodem balneo calefaciat. Et postquam balneum exierit, in lectum deponatur, et de fructu eiusdem arboris in aqua coquatur, et capiti illius calidus superponatur, quatenus ita obdormiat: et hoc sæpe fiat, et melius habebit. Si quis autem malas maculas in corpore suo habet: de ligno arboris huius hastulam sub cortice abscindat, et ad ignem calefaciat, et maculis calidam superponat, et euanescent.

Amentiam.

B

DE CORNO. CAP. XLV.

CORNVS calida est. Homo de cortice, de ligno, et de foliis eius in aqua coquat: et qui a paralisi fatigatur, siue infans, siue iuuenis, siue senex sit, in eo sæpe balneari non cesset, et in balneo eadem folia sibi circumponat: et hoc in æstate fiat cum eadem arbor uiridis est, et melius habebit. Et fructus eius comestus hominē non lædit, et tam infirmum quam sanum stomachum purgat.

Ad paralisim.

DE MIRTO. CAP. XLVI.

MIRTVS calida est. Et si scrofulæ in homine surgunt, antequam rumpantur, folia eiusdem arboris in aqua coquat, et calida scrofulis superponat, et euanescent. Quod si ad dirumpendum paratæ sunt: homo de ligno isto ad ignem calefaciat, et calidum in modū crucis super eas sæpe ponat: et euanescent. Et si quis ceruisiam parat, folia et fructus cum ea coquat, et sana erit.

Scrophulas

DE IVNIPERO. CAP. XLVII.

Ad febres. IVNIPERVS calida est. Et homo ramusculos eius uirides in aqua coquat, et cum ea assum balneum faciat, et sæpe in eo balneet, et diuersas febres in eo minuunt. Homo autem cuius caput tam sanū & forte est, quod mali humores cerebrum eius lædere non ualent, sed tamen

Pulmonem. pulmonem eius sorde & tabe inficiunt: baccas iuniperi, & bis tantum lanariæ, & piretri bis tantum ut lanariæ in puro & bono uino coquat, & in olla dimittat, & crudam enulam in modica frusta inscisam imponat, & uinum hoc tam ieiunus quam pransus bibat, dum sanetur.

Sed & baccæ iuniperi in aqua coquantur, & eidem aquæ mel addatur, & modicum aceti & liquiricij, & minus zinziberi: & denuo coquatur, & per saccellum purus potus inde fiat: & homo qui dolorem pectoris, pulmonis, & iecoris patitur, eundem potum sæpe bibat, & melius habebit.

DE HOLDERBOVM. CAP. XLVIII.

Ad Ictericiam. HOLDEBOVM calida est. Et qui gelesuocht habet, assum balneum intret, & folia arboris huius super ignitos lapides ponat, & aquam desuper fundat, & ciclim, id est, flores eius in purum uinū ponat, ut ex hoc saporem capiat, & in balneo modice bibat. Et postquā balneum exierit, in lectum se collocet, ut sudet: & hoc sæpe faciat, et sanabitur.

DE MELTZBOVM. CAP. XLIX.

Scrofulas. MELTZBOVM frigida est. Et qui scrofulas in corpore suo habet: primum erumpentem fructum eius in modico uino contundat, & bis tantum aruinæ porci addat, et secundum tertiam partem istorum de puluere talpæ apponat, et hæc simul commisceat, et coquat: et cum eo locum ubi scrofulæ exurgunt, sæpe inungat antequam rumpantur, et euanescent. Quod si diruptæ fuerint: homo grossos puluerizet, scrofulis immittat, et exsiccabuntur.

DE YFFA. CAP. L.

Paralisim. YFFA æstiuum calorem habet. Homo qui a paralisi fatigatur: cum solo igne arboris huius se calefaciat, et paralisis in eo ad illam horam cessabit. Sed quem paralisis in lingua sua ita fatigat, quod in loquendo defectum habet: folia eiusdem arboris recentia in frigidam aquam ponat, et bibat, et loquelam recipiet. Et qui freislichaz in corpore suo habet: eandem aquam cum foliis temperatam sæpe bibat, et euanescet. Sed et qui de ligno solo eius ignem accendit, et cum eo aquam calefacit, et in ea balneum accipit, lætam mentem habebit.

DE HARTBOVM. CAP. LI.

A

HARTBOVM æstiuum calorem habet. Homo autem qui magnam & minutam scabiem habet: folia eiusdem arboris, cum recente porcina aruina contundat, & in patella simul dissoluat, & cum ea sæpe se ungat, et sanabit̃. Ad scabiem. Sed & si quis ramusculos arboris huius, cũ foliis in aqua coquit, & ei rutam addit, & de saluia plus quam rutæ, & de fœniculo plus quam de saluia, & sic sæpe bibit: febres in illo purgat, & eũ sanum faciunt. Febres.

DE MIRICA. CAP. LII.

MIRICA ualde calida est. Et homo qui leprosus est, miricã in manibus suis terat, & succo lepram suam sępe perungat, & illam leuiorẽ reddit. Lepram. Sed & flores eius cum butyro coquat, & sæpe cum illo se inungat, & lepra minorabitur. Ad oculorũ claritatem. Cui etiam oculi caligant, & infirmi sunt: flores eius tamdiu inspiciat, usq; dum oculi sui lachrymas mandendo emittant: & etiam flores super oculos suos ponat, dum dormit: & hoc sæpe faciat, & oculos ipsius clarificat.

DE TRIBVLO. CAP. LIII.

TRIBVLVS ualde calidus est. Et qui de solis cineribus ligni eius lixiuam parat, & cum illa caput suum lauet: si sanum est, sanius et firmius erit: et si infirmum est, sanum erit. B Et qui in corpore sanus est, & tantum in stomacho infirmatur de fructu tribulorũ coquat, & sæpe comedat, & stomachum illius purgabit. Stomachum. Qui autem toto corpore infirmatur, fructus iste ad comedendum non ualet.

DE SPINA. CAP. LIIII.

SPINAE calidæ sunt. Homo qui a paralisi fatigatur, et inde amens efficitur, & claudicare incipit: spinas ad ignem incendat, et cineribus earum de puluere gariofyli, et bis tantum de puluere cinnamomi ut gariofyli est, cõmisceat, cocto et puro melle addito cum uino: et sic purum potum faciat, et ieiunus modice bibat, pransus autem sufficienter: et hoc sæpe faciat, et paralisis ab eo cessabit. Paralisim. Sed et fructus spinarũ homo cum melle temperet, et paralisin, sordes, et liuorem a stomacho eius aufert. Quod si cancri, et non alij uermes carnem hominis comedunt: interiores nucleos spinarum puluerizet. et puluerem in locum ubi cancri comedunt mittat, et morientur. Cancros.

DE VITE. CAP. LV.

VITIS igneum calorẽ habet. Et si quis in oculis caligat: guttis quæ de uite effluunt cum palmes abscinditur, palpebras suas liniat, & modice oculos intrare permittat: & hoc sæpe faciat, & oculos proculdubio claros facit. Postquam enim palmes de uite primũ abscinditur, guttæ illæ quæ tunc a mane diei usque ad mediam diem

C in insisione illa effluunt, bonæ & utiles sunt ad claritatẽ oculorũ. Vnde homo illas in uasculum excipiat, & eis oleum oliuæ addat: & si in auribus, uel in capite dolet, cum eo se inungat & melius habebit. Et qui tussitat, et in pectore et in stomacho dolet: summitatem palmitis cum iam flores primum erumpunt, cum foliis abscindat, et fortiter in aqua coquat, et per pannum colet, et illam ieiunus et pransus sæpe bibat, et melius habebit. Vt autem ebrius homo ad se redeat: si in autumno est, de uiridi uite palmitem cum recentibus foliis fronti, timporibus, et gutturi suo circũponat, et refrigerabit. Sed et cui caro circa dentes putrescit, et cui dentes infirmi sunt: calidos cineres uitis in uinum ponat, et cum illo dentes et carnem quæ circa illas est lauet: et hoc sæpe faciat, et sanabitur. Vinum autem quod de uite nascitur, si purum fuerit, bibenti sanguinẽ bonum et sanum, turbidum uero malum et uelut cineribus aspersum facit. Franconicum, et forte uinum, uelut procellas in sanguine parat: et ideo qui eum bibere uoluerit, aqua temperet. Sed necesse non est, ut hunonicum aqua permisceatur: quoniam illud naturaliter aquosum est. Et homo cum in lectum se deponit, puro franconico uino palpebras madefaciat, cauens D ne oculos interius tangat: et putredinem quæ oculis dormentium adhæret, et eos caligare facit, aufert. Cum autem aliquis homo in iram, aut in tristiciam prouocatur: mox uinũ ad ignem calefaciat, et frigida aqua commisceat, et bibat, et leuius habebit.

Tussim.

Dentes.

Vini uirtus.

Si aliquis urinam præ frigiditate stomachi retinere non potest, uinum igne calefactum sæpe bibat, et omnescibos suos aceto commisceat, et acetũ quomodocunq; poterit sæpe bibat.

¶ PHYSICAE S. HILDEGARDIS LIB. IIII.

De naturis et effectibus Piscium, Volatilium, et Animantium terræ.

PARS I. LIB. IIII.

PISCIVM uaria discretio et natura. CAP. I.

QVIDAM EX PISCIBVS SVNT QVI ex natura sua circa fundum maris, et fluminum uersantur, et ibi pascua quærunt, et fundũ ita sulcant ueltu porci terram, et ibi quasdam radices et herbas comedũt, quibus diu uiuunt; et etiam interdum fere ad medietatem aquarum ascendunt, et interdum

ad fundum, et ibi præcipue manent. Et caro istorum aliquantum mollis, A
et infirma est, nec satis sana ad comedendum. quia circa fundum aquarū
semper uersantur. Et quidā ex istis solis splendorem magis diligunt quā
noctem. Quidam uero noctem, et lunæ splendorem magis quam diem.
Quidam autem ex istis granula seminis sui post ordinem effundunt, ita,
ut postquam semen suum uitalē aërem acceperit, statim aliud effundunt,
& ita donec per omnia a granulis & a lacte suo euacuentur: et ideo debi
litantur, quoniam in hac effusione hoc modo festinant. Quidam uero ex
eis in effusione hac interualla habent, quemadmodum & luna in splen=
dore suo: ita, ut postquam granula & lac seminis sui effuderint, & illud ui
talem aerem acceperit, interuallum habent, & expectant dum plus con=
fortentur: & ita semina sua effundūt, ita quod saltem a martio usq; ad au=
tumnū a semine suo se euacuant. Sed & alij pisces sunt, qui in medieta=
te & in puritate maris, & aliorum fluminum præcipue uersantur, & ibi
pascua sua quærunt, & etiam quasdam herbas in prominentibus sco=
pulis ualde sanas inueniunt, de quibus pascuntur: scilicet quę tantam sa=
nitatē in se habēt, ut si homo eas habere posset, omnem infirmitatem per
ipsas a se depelleret: & pisces illi ad comedendū sani sunt, & caro eorum
aliquantum fortis est, & minores illis piscibus existunt qui circa fundum
libenter uersantur. Et alij pisces sunt, qui circa summitatē maris, & alio
rum fluminum uersari solent, & ibi in spumis, et in superioribus multis
sordibus pascua sua quærunt, & a calore solis magis quā alij perfundun= B
tur, et etiam interdum in quibusdam cauernulis se abscondunt, in quibus
fœtida aqua est quę effluere non potest: & ideo caro eorum mollis & in
firma est, nec ipsi ad comedendū sani sunt. Et omnes pisces secundū ge=
nus suum herbas sibi conueniētes per hyemem, & etiam interdum in æ=
state comedunt: unde et lac, et granula seminis sui in eis crescunt, et de his
fœcunditatem habent: ita ut eriam si mulier, quę infœcunda est, ex eis co ,,
mederet, fœcunda fieret, et conciperet. Et alio modo ad concipiendum si ,,
bi non commiscentur, quatenus lac, aut granula in eis nascuntur, quem=
admodum alia animalia sibi commisceri solent, sed solummodo ad effu=
sionem seminis sui tam magnum desyderium habent, ut alia animalia ad
coitum. Et unusquisq; parem et conuenientem sibi quærit. Et cum tem=
pus effusionis seminis eorum instat, locum circa scopulos, aut littus quæ Piscium con-
runt, ubi nec uenti, nec porcelli eos lędere possunt, et ubi herbulę quibus ceptus.
interim pascantur, circum natæ sint: et tunc piscis ille qui fœmina est, in
modum lineæ granula sua fundendo præcedit, usq; dum secundum na=
turam suam ab effusione hac desistat: et ubi finem effusionis huius facit,
ibi piscem, uidelicet masculum aduenire prędstolatur. Mox masculus sub=
sequitur, et lac suum eo ordine et mensura super granula fundit, quo pis=
cis fœmina præcessit: et deinde lac suum fundere desistit: et euacuati et
fatigati aliquantum debiles efficiuntur, et iuxta eundem locum quietem
sibi quærunt dum uires suas recipiant; et herbulis circumpositis interim

C pascuntur. A tempore autem illo quo simul effunduntur, se cognoscũt, & simul uersantur: & postquam creuerint, semina sua simul effundunt: & si aliqui eorum capiuntur, illi qui remanent alios sibi ætate similes iterum quærunt. Et sicut homo naturam suam destituit, pecoribus se cõmiscens: ita etiam & pecora extra genus suũ aliquando in cõmixtione ducunt, & sic etiam pisces a genere suo in aliud genus interdum in effusione seminis sui declinant, & aliud genus extraneum generi suo producunt. ut in anguilla, & in alijs quibusdam piscibus notari potest. DEVS autem quibusdam piscibus quandam scientiam secundum naturam & genus suum dedit, quod quasdam herbas & radices in aquis cognoscunt, quibus interdum uescuntur, cum alios cibos non habent: quarum fortitudo & natura talis est, cum eas semel gustauerint, quod aut per dimidium annum, aut per quatuor menses nullo pastu indigent. Quod autem pisces clamosas uoces non habent, quemadmodum cætera animalia concipiuntur: & etiam pro clamore uocis, quam ipsi in aluo non habent, aqua in qua conuersantur sonum in cursu suo tenẽt. Reptantia autem, & illa quæ interdum in aqua, interdum super terram sunt, uel quandam cognationem cum animalibus habent, & ideo linguas ad sibilos & ad sonos uocum habent.

DE CETE. CAP. II.

DCETE igneum calorem, & aquosum aërem in se habet, & naturam piscium, & etiam quandam cognationem de natura bestiarum, scilicet leonis, & ursi: & caro piscis huius sana est, sanis, & infirmis hominibus ad comedendum. Homo autem qui freneticus est: de carnibus eius, pane tantum addito, sæpe & sufficienter comedat, & sensus suos recipiet. Et frequenter a paralisi fatigat, de eisdem carnibus sæpe comedat, & paralisis in eo cessabit. Cerebrum autem eius ad comedendũ non ualet, nec cerebrũ alterius piscis, aut auis, aut animalis. quia hominẽ qui illud comederit, debilem facit, & cibos ei molestos parat. Sed homo cerebrum piscis huius in noua olla cum aqua fortiter coquat, & colcari fortiter moueat, & postea hoc in aliud uas fundat, & fortiter contundat, & ei herbam quæ gith dicitur addat, & satis de oleo oliuæ, & denuo coquat, & fortiter cõmoueat & cõminuat: & sic unguentum faciat, & qui a ualidi paralisi fatigatur, et qui scabiem, aut alia ulcera in corpore suo habet, cum eo se ungat, et sanabitur. Et qui in corde suo defectum sentit: aut qui de uuich dolet, cor piscis huius puluerizet, et puluerẽ istum in aqua bibat, et melius habebit. Et si quis uenenum comedit, aut bibit, pulmonem prędicti piscis, et iecur æquali pondere puluerizet, et tantum de marrubio addat, et modicum mellis cum puro et bono uino coquat, et semicalidus ieirnus in mane diei aut ter, aut bis bibat, et uenenum aut per nauseam euomet, aut per secessum per eum transibit. Sed et qui albuginem, aut mel, aut lapillum in oculo suo habet, aut qui caliginem in

Ad Pleuresim.

Paralisim. Scabiem. Ylcera.

Venenum.

oculis patitur: de crudo felle cete ad oculos suos teneat, & etiã palpebras suas cum penna liniat, ut oculos modice interius tangat, & claros oculos ad uidendum habebit. Et etiam uesica ceti per annum seruetur: ut si ulcus, aut slier in corpore alicuius hominis creuerit, ipsa uesica in aqua mollificetur, et desuper ponatur, & ille curabitur. Sed & eandem uesicam super scrofulas ponat, et euanescent. Et homo manubrium cultelli de osse eiusdem piscis in manu sua teneat, ut incalescat, et fere nullus dolor in eo est, quin a furore suo cesset. Sed & homo de cute ceti cingulum faciat, & se ad nudam cutem cum eo cingat, & omnes infirmitates ab eo fugabit: & de cute eius homo ealceos habeat, et sanos pedes & sana crura habebit. A Ad Scrofulas

DE MERSCHVIN. CAP. III.

MERSCHVIN de calido aëre est, et naturam piscium, & etiam fere porcorum habet. Homo autem qui a paralisi fatigatur: de iecore, & pulmone eius æquo pondere puluerizet, & in aquã ponat, & sæpe bibat, & paralisis ab eo cessabit. Ad paralisim.

DE ECHINO. CAP. IIII.

ECHINVS de calido aëre est. Homo autem in quo hydropis morbus crescere incipit: uesicam piscis huius in aquam ponat, ut saporem inde habeat, et sæpe bibat, & morbus euanescet. Ad hydropisim.

DE ROMBO. CAP. V.

ROMBVS de frigido aëre est. Homo autem quem vich fatigat: de iecore piscis huius sufficienter & sæpe comedat, & vich in eo cessabit. Et cuius caro circa oculos suos euoluitur, uel cui oculi caligant: de felle piscis huius, de succo rutæ, & minus de calimino cõmisceat, & in cuprinum uasculum mittat, & cum eo oculos suos superius sæpe ungat, & clare uidebit. Si autem homini in aliquo loco corporis sui aliquo casu os frangitur: os strutionis puluerizet, et puluerẽ istum in puram aquam de puteo non falso extractam mittat, et ieiunus bibat: et hoc faciat dum sanetur, sed tamen modice. B Oculorum caliginem.

DE SALMONE. CAP. VI.

SALMO de frigido aëre est. Homo aũt cui caro circa dentes putrescit, et cuius dentes cõmoliuntur et fragiles sunt: de ossibus piscis huius puluerizet, et ei modicum assi salis addat, et dentibus suis puluereẽ istũ circumponat, et saliuam ex ore emittat: et caro circa dentes eius mundabitur, & sana erit. Cętera quæ in eo sunt, ad medicamenta non ualent. Dentes.

DE VVELRA. CAP. VII.

VVELRA de calido aëre est, et sanas carnes habet, quæ infirmis et sanis hominibus bonæ sunt. Cor autẽ eius, nec ad comedendum, nec ad medicamenta ualet. Si quis uero de iecore eius cocto comedit, illud omnem liuorem et uenenum quod in stomacho eius est,

circa se colligit, & per secessum educit. Et homo qui in oculis caligat, felli eiusdem piscis de succo fęniculi addat, & paucas guttas uini circa palpebras, & oculos suos modice ungat: præcauens, ne oculos interius tangat, & caliginem eorum fugabit. Quod si homo de superfluitate libidinis in oculis caligat, siue masculus, siue fęmina sit: cuticulam fellis piscis huius, felle effuso, ad solem exsiccet, & purissimo & optimo uino intingat, et ad noctem cum se in lectum ponit eam super oculos suos panno liget, & circa mediam noctem auferat, ne oculos transuerberet. In tertia nocte, & in quinta, & in septima idem faciat: non autem in secunda, nec in quarta, nec in sexta. Et si de alia peste homo caliginem senserit, istud remedium ei non proderit.

Ad caliginem oculorum.

DE ESOCE. CAP. VIII.

ESOX de calido aëre est, et carnes eius saniores carnibus salmonis sunt, & sanis hominibus bonæ sunt ad comedendū: infirmos autem lædunt. Iecur eius molle est, & comedentem illud lædit.

DE LVCIO. CAP. IX.

LVCIVS de calido aëre est. Si quis aūt homo iecur eius sępe comedit, ei bonam & suauem digestionem parat. Quod si uermis carnem hominis, aut pecudis comedit: ossa piscis huius puluerizet, et super locum illum ponat, et uermis ille morietur.

DE SILVRO. CAP. X.

D

Siluro

SILVRVS de calido aëre est. Si quis aūt caput eius frequenter comedit, dolorem in capite eius excitat, & alias febres in illo facit. Et nullus cerebrum, nec fauces eius, nec lac, nec granula quæ in eo sunt comedat: quia ei quasi uenenum sunt.

DE CARPONE. CAP. XI.

CARPO calidus est: & caro, et lac, et granula sanum hominem in comestione nō necant: infirmum autem aliquantum lædunt.

Homo autem qui febres habet, et cui cibus in fastidio est, piscem istū coquat, et caput eius auferat, et per medium diuidat, et in ueru ad ignem modice asset, et in uinum ponat, et tertiam partem aceti et modicum mellis: et sic paratum sæpe comedat, et febres in eo cessabunt, et libenter comedet. Cætera quæ in eo sunt ad medicinam non conueniunt.

Febres.

DE BRESMA. CAP. XII.

BRESMA calida est, et nec sanis, nec infirmis ad comedendū satis ualet. Et qui in stomacho dolet, hūc piscē in aqua coquat, et cimino et aceto addito comedat, et stomachū a liuore et a febre purgat.

Ad Stomachum.

DE ELNA. CAP. XIII.

ELNA de frigido aëre est. Caro autem eius comesta, nec sanum, nec infirmum multum lædit. Sed si quis iecur eius sæpe comedit, in corde suo confortatur, et in stomacho suo sanus erit.

DE MECHEFISCH. CAP. XIIII. A

MECHEFISCH de frigido aëre est: & comestus nec sanos, nec infirmos multum lædit: sed sæpe comestus, liuorem in stomacho hominis aliquantum parat.

DE SCOLLO. CAP. XV.

SCOLLVS calidus est: et nec sanis, nec infirmis hominibus satis uâlet ad comedendum. Quod autem ex altera parte corporis sui carnes fere non habet, cute tantū super spina extensa: hoc ideo est, quia si ibi carnes haberet, uenenosæ essent, et comedentem uelut uenenū læderēt. In capite etiam uenenum gestat, & illum lædit qui comedit.

DE FORNA. CAP. XVI.

FORNA de calido aëre est, & infirmis hominibus ad comedendum non multum ualet, sanos autem non lædit.

DE MVNIVVA. CAP. XVII.

MVNIVVA de frigido aëre est, & caro eius sana non est, nec sanis, nec infirmis hominibus in cibo multum ualet.

DE PORCA. CAP. XVIII.

PORCA de calido aëre est: & caro eius sana est, & tam infirmis, quam sanis bona est. B

DE ESCH. CAP. XIX.

ESCH de frigido aëre est: et carnes sanæ sunt, tam infirmis quam sanis hominibus. Et fel piscis huius acutum est, & calore uini temperatum, frigidos humores de quibus albugo in oculo nascitur attenuat. Ad oculos humides.

DE ALLEC. CAP. XX.

ALLEC de frigido aëre est: & cum capitur, & recens est, sanis & infirmis ad comedendum nociuus est. Et infirmo & sano melius & salubrius est allec assum quam coctum. Et lac & grana eius comedi poterunt. Si allec recens est, cum adhuc de coctione calidum est, uinum aceto mixtum desuper fundat̄, & tanto minus comedentem lædet. Si aūt siccum est, & uetus, cum adhuc de coctione calidum est, uinum cimino addatur, & desuper fundat̄, et minus inde dolet. Homo aūt qui in capite suo profundam scabiem, aut in corpore suo minutā scabiem habet, seu lepra opprimitur: allec quod longo tempore sale pfusum est in aqua purget, et caput, seu scabiem, aut locum lepræ lauet, et post modicam horam calida aqua se lauet. Secunda autem die asperam lixiuam de cineribus fagi paret, & cum ea præfata loca iterum lauabit, & tertia die hircino sepo se ungat, & sic per ordinem sæpe faciat, et mundabitur. Ad scabiem. Lepram.

DE CRASSO. CAP. XXI.

CRASSVS de calido aëre est: et sanis et infirmis ad comedendū bonus est. Homo autem qui furentem paralisin in se habet;

piſciculos iſtos in patella modice coquat, & poſtea ſuper ignitum lapidē puluerizet, & modicum de puluere gith, uelut poleij addat, & modicum aſſi ſalis: & inde ieiunus & pranſus ſæpe comedat, & ſanabitur.

DE STEINBIZA. CAP. XXII.

STEINBIZA de frigido aëre eſt: et homini ad comedendum ſana nō eſt, ſed fere ut uermis. Si quis aūt incontinens in libidine eſt: ſteinbizim, & brunnecraſſim æquo pondere puluerizet, & huic tertiam partem camphoræ addat, & per quindecim, uel per plures dies in frigida aqua modice bibat, & continentiam habebit.

Contra libidinem.

DE CANCRO. CAP. XXIII.

CANCER calidus eſt, et ſanas carnes habet, quas ſanus et infirmus comedere poteſt: excepto illo cui ſtomachus frigidus eſt, et comeſtos cibos uix digerere poteſt, huic cancri ad eſum nimis fortis eſt.

In capite eius quoddam uiride eſt, quod dicitur crebezes malz: hoc homo accipiat, & butyrum maioris ponderis addat, & mouendo ſimul comprimat: & ſi in facie, aut circa nares minutiſſime puſtulæ inſurgunt, cum in lectum ſe collocat cum eo ungat, & in mane cum uino abluat, & pulchram cutem habebit.

Puſtulas faciei.

DE ANGVILLA. CAP. XXIIII.

DANGVILLA de calido aëre eſt, & caro eius aliquantum immunda eſt, nec ſana homini ad comedendum uelut porcor: ſed tamen ſanos nō multum lædit, infirmos autem in omnibus malis humoribus & infirmitatibus eorum concutit, et comedentes amaros animo, et aſtutos, et ſuſpicioſos facit. Sed fel eius pingue eſt, et qui contra caliginem cum eo oculos ſuos inungeret, per modicum clari efficerentur, ſed poſtea tanto plus infirmarentur. Si autem quempiam hominem pediculi interius lædunt, et nō egrediuntur: fel anguillę, et ter minus de acerrimo aceto, et tantum mellis ut iſtorum duorum eſt in patella fortiter coquat. Poſtea zinziberum, et bis tantum longi piperis, et tantum baſiliæ, inſuper ebur ad tertiam partem baſiliæ, et de roſtro uulturis ad tertiam partem eboris, et puluerem iſtum in prædictum acetum ponat, et denuo ſimul feruere faciat. Quod cum fecerit, hoc in ſaccellum ponat, et unum infundat, ut per illum uelut purus potus tranſeat, et in nouo fictili uaſe recipiat. Et homo quem pediculi interius lædunt, potum hunc ieiunus quotidie bibat, et ad noctem pediculi deficient et morientur, et arui na in ipſo renouabitur.

Pediculos.

DE ALROPA. CAP. XXV.

ALROPA de frigido aëre eſt: et nec ſanis, nec infirmis ad comedendum ualet: præter iecur, quod ſanis, et infirmis utile et bonū eſt. Quod ſi ſcrofulę in homine rumpuntur: caput alropæ puluerizetur, et ſuper ulcera ponatur, et exſiccabuntur.

Scrofulas.

DE PISCIBVS CONCHAS HABENTIBVS CAP. XXVI. A

QVODDAM genus piſcis eſt, quod conchas ſuper ſe habet, & ſanis & infirmis ad comedendum parum ualet. Nam ſi boues aut de noxio ſanguine, aut de forti labore infirmant: homo conchas iſtas puluerizet, et cum uetonica in aquã mittat, et bubus tribuatur, & ſanabuntur.

PARS Secunda LIB. IIII.

DE VOLVCRIBVS.

Volatilium natura, & uarietas. CAP. I.

VOLATILIA frigidiora ſunt animalibus quæ in terra B uerſant: quoniã tanto calore libidinis non generantur: & etiam mundiores carnes terrenis animalibus habẽt. quia nõ nuda de matre procedunt, ſed teſta cooperta. Quædam etiam ab igneo aëre uiuunt: & ideo uelut ignis ſurſum tendunt. Sed illa quæ altitudinem in uolatu ſuo petunt, plus de igneo aëre in ſe habent, quam illa quæ circa terram uerſantur. Hæc autem quæ & in aquis, & in terra, & in aëre uerſantur, erectam altitudinem aëris non petunt, ſed quo aër terræ, & aër aquæ ſe extendit. Illa quoq; quæ plurimis pennis abundant, calidiora illis ſunt quæ penuriam pennarum patiuntur. Et quoniam uolatilia de aëre uiuunt, in aliquo caſu de quo aër tangitur, motum aliquando naturaliter ſentiunt: et quia etiam aërea ſunt, mutationem aëris multotiens in ſe ſentiunt, & ſecundum eandem uoces ſuas ſæpiſſime producunt. quemadmodum gallus horas diei & noctis uocibus ſuis diſtinguit: & ut etiã aliquando cantare incipit cum aura ſeipſam in aliũ modũ mutare uidetur. VOLATILIA quoq; uirtutem hanc deſignant, qua homo cogitando dictat, & qua in ſemetipſo præmeditando multa deputat antequã in fulgens opus procedant. Et ut uolatilia in aërem pennis attolluntur, & ubiq; in aëre uerſantur: ſic etiam anima dum in corpore hominis eſt, cogitationibus ſuis eleuatur, & ubiq; ſe dilatat.

DE GRIFONE. CAP. II.

GRIFO ualde calidus eſt, & quiddã de natura uolucrum, & etiam beſtiarum in ſe habet. Et caro eius ad eſum hominis non ualet. quia ſi homo de carnibus illius comederet, multum inde lædere-tur: & nec caro, nec oua eius, nec cætera quæ in eo ſunt medicinæ conueniunt.

DE STRVTIONE. CAP. III.

STRVTIO ualde calidus est: & de natura bestiarum in se habet: Homo aũt qui caducũ morbũ in se habet, de carnibus strutionis sæpe comedat, & ei uires tribunnt, & insaniam caduci morbi auferunt.

Ad morbum caducum.

Sed & pinguibus & fortibus hominibus caro eius ad comedendum bona est. quoniam superfluas carnes eorum minuit: macris autem et infirmis non ualet. Et qui melancholicus est, & grauedinẽ & torporem mentis habet: de iecore eius sæpe comedat, & eum alleuiat. Oua eius ad comedendum non ualent. quia uenenosa sunt. Sed si quis hydropicus est: testas eorundem ouorum de quibus pulli egrediuntur, puluerizet, & in aquã ponat: et eam tam pransus quam ieiunus sæpe bibat, & curabit.

Ad hydropisim.

DE PAVONE. CAP. IIII.

PAVO calidus & humidus est, & de natura uolucrum & bestiarũ in se habet: & uox eius secundum uolucres & bestias permixta sonat. Carnes eius nec sanis, nec infirmis ad comedendum ualent. quia omnes noxios humores qui in homine sunt cõmouent & excitant. Homo autem qui hydropicum morbum habet: pauonẽ, scilicet masculum, in aqua putei, non autem in aqua salientis fontis cum hysopo coquat, & carnes illas comedat: postea cor, & os quod in genu illius uoluitur, et un-

D gues ipsius puluerizet, ita quod puluis de osse genuum bis tantus sit quantus puluis unguium, & quod puluis cordis eius tribus partibus puluerem ossium, & genuũ excedat. Deinde pandoniam, et ter tantum de leuistico, & modicum de sanguine anguillæ in uino coquat, & per pannũ colet, & huic uino prædictum puluerẽ inmittat, & ita bibat: & hoc per decem & octo dies faciat. Et homo uesicam pauonis exsiccet, & eam seruet: & si ulcus, aut slier in aliquo homine ebullit: eam desuper liget, et suauiter rumpetur, & postquam rumpitur, iterum desuper ponat, & putredines extrahit, & tanto citius sanabitur. Quod si homo cocturam habet: uesicam pauonis super corticem consuat, et tanto minus fœtebit, et solummodo sordes extrahit, et non sanitatem. Sed et de minutissimis pennis eius homo globum paruum faciat, et cocturæ suę imponat: et illę quod nociuum est extrahunt, et minus fœtere faciunt. Oua eius ad comedendum non ualent.

Vlcera.

DE GRVE. CAP. V.

GRVS calidus est, et mundam naturam habet: caro eius tam sanis quam infirmis hominibus ad esum bona est. Vnde et homo qui a paralisi fatigat: de carnibus eius frequenter comedat, et paralisis in eo cessabit. Si quis per melancholiã tristis et cõpressus efficit: cor, & iecur gruis sup ignitũ lapidẽ exsiccet: & enulam, et rhaphanũ ad tertiã partẽ enulę, & uiscum piri ad pondus rhaphani puluerizet, et frequenter cum pane comedat. Sed et omnia pulmẽta quæ idẽ homo comedit, spissa sint: et bono uino, et pinguib. escis utatur. Et homo qui uich in se habet:

Paralisim.

de iecore eius sæpe comedat,& uich in eo sedat. Q; si scrofulę in homi A
ne ruptæ sunt:ille uesicam eius puluerizet,& in locum doloris proiiciat,
& exsiccabuntur. Sed ubi snebelza carnes hominis comedunt: ille de
ossibus gruis puluerizet,& super ligamine constringat: & morientur.

Et si pestis porcos occidit:homo rostrū gruis puluerizet, & in pascua Ad facilitatē partus.
quę comedūt,aut in aquā quā bibunt ponat:et pestis in eis cessabit. Sed
et desanguine gruis exsiccet, et seruet: et dexter pes eius.Et si tunc aliqua
fœmina in difficultate partus laborat: de eodē sanguine in modica aqua
cōminuatur,et cum illa supra os uuluæ inungatur, et in eadem aqua ipsa
fœmina uelut in speculo se conspiciat:et dexter pes gruis super umbilicū
eius ligetur:et tanta uis naturæ in istis est,quod clausa uiscera tanto citius
ad partum aperiuntur. Sed oua eius ad comedendum non ualent.

DE CIGNO. CAP. VI.

CIGNVS frigidus et humidus est,et caro eius sanis ad come- Ptisim.
dendum bona est:infirmis autem nō ualet. Homo autem qui
ptisicus est:iecur eius coquat,et sæpe comedat,et eum curat. Sed et ho-
mo qui in splene dolet:pulmonem cigni coquat,et sæpe eum comedat, et
splen eius sanabitur. Et qui ursletheda in corpore suo habet, cignum
pinguem faciat,et eo occiso sagimen eius primum dissoluat, et artemisiā,
et cineres de cortice quercus factos æquali pondere addat,ita, ut bis tan-
tum de sagimine sit, et denuo simul coquat, et sæpe cum eo se inungat.
Sed cutis eius ubi se ungit primum pustulosa erit,et postea sanabitur. B

DE ARDVA. CAP. VII.

ARDVA calida et sicca est, et caro eius tam infirmis quam sa- Caligines oculorum.
nis ad comedendum bona est. Homo autem cuius oculi cali-
gant,aut ulcerosi sunt,caput arduæ in aqua coquat,et postquam coxerit,
oculos eius in sole exsiccet, et postea in frigidam aquam per modicā ho-
ram ponat,ut in ea mollescant,et sic tertio faciat.Et postquam hoc fecerit,
eos puluerizet,et tunc cum oculi eius caligant,aut in eis dolet, puluerem
in purum et bonū uinū ponat,et ei peñam intingat,et cum ea palpebras,
et cilia oculorū suorum circumliniat,et si oculos interius tetigerit,nō obe
rit,et hoc sæpe ad noctem faciat,et oculi eius sanabuntur. Et qui tristē
mentem habet,cor arduæ sæpe comedat,et eum lætum facit. Cui etiā Stomachum induratum.
stomachus induratus est,ita quod digestionem non habet, de iecore ar-
duæ sępe comedat,et sanabit. Sed et qui in splene dolet,de ossibus eius
sufficienter in aquam ponat,et ieiunus ad noctem sæpe bibat, et melius
habebit.

DE ANSERE. CAP. VIII.

ANSER CALIDVS EST ET DE AERE DE
quo bestiæ uiuunt:& etiam de aquoso aëre qui ei pennas educit.
Sed homines qui sani sunt,carnes eius comestas aliquo modo superare

C poterunt. Si quis autem anſerem comedere uult, eum per tres, aut per duos dies ualde eſurire permittat, & deinde frumento nutriatur. Et poſtq̃ occiditur, ad ignem aſſetur, & ſaluia, & aliæ bonæ herbæ ei imponantur, ut ſuccus earum ipſum pertranſeat: & etiam uino, aut aceto cum flabello ſemper aſpergatur, ut ſagimen eius effluat. Et qui ſanus eſt, hoc modo eũ aſſatum comedat: ſed qui infirmus eſt, modice ex eo comedat. Coctus aũt in aqua ad eſum hominis malus eſt. Sagimen eius accipiatur, & quanta tertia pars eius eſt ueteris aruinæ ei addatur: & ille qui ſcabiem quamuis fortem habet, & cui cutis ſcinditur, aut cui caput ſquamoſum eſt, cum eo inungatur, & ſanabitur. Oua autem eius quomodocunq; parentur mala ſunt ad eſum hominis, quia ſcrophulas, & alias multas infirmitates in homine parant.

Ad ſcabiem.

DE GRANDVLA. CAP. IX.

GRANDVLA VALDE CALIDA EST: ET tam infirmis quam ſanis ad comedendũ bona eſt. Homo autem quem uich fatigat: iecur grandulæ coquat, & ſæpe comedat, & melius habebit. Et qui tuſſim habet: de pulmone eius cocto ſæpe comedat, & tuſſis in eo ceſſabit. Sed & qui in oculis caligat: fel eiuſdem alitis, & bis cantum puri uini in cuprinum uaſculum ponat, & ex eo ad noctem cum penna palpebras, et cilia oculorum ſuorum liniat: ita ut etiam oculos interius modice tangat: & hoc ſæpe faciat, & oculi ſui clari & ſani erunt.

Tuſſim.

Ad caliginem oculorum.

D Homo quoq; qui in ſtomacho dolet: grandulam, capite & uiſceribus abiectis, in aqua fortiter coquat, & tunc oſſa de carnibus ſeparet, & carnes in mortario, ſuccumq; qui in eis eſt per pannum extorqueat, & cum eo modica farina ſorbitiunculam paret, et illam ieiunus ſorbeat, & liuorẽ a ſtomacho illius leniter auferet.

Stomachum

DE ANETA. CAP. X.

ANETA quæ domeſtica eſt, grauem calorem habet, & ſani carnes eius comeſtas ſuperare poſſunt, infirmis autem non ualent. Sed qui anetam comedere uoluerit, in aqua coctam non comedat, ſed ut de anſere prædictum eſt eam ad ignem aſſet. Oua autem uenenum, & ut fixura araneæ homini ſunt.

DE ANETA SYLVESTRI. CAP. XI.

SILVESTRIS aneta eandem naturam habet, quam & domeſtica: ſed ſylueſtris ſalubrior eſt ad eſum hominis, quia ſemper in aqua uerſatur. Iſta aneta in noua olla ad puluerẽ cõburatur, capite, uiſceribus, et peñis abiectis, & puluis iſte in fractas ſcrofulas ſæpe mutat̃, & ſanabunt̃.

Scrophulas

DE GALLO. CAP. XII.

GALLVS et gallina utriq; frigidæ naturæ et ſiccæ ſunt. Et carnes eorum ſanis hominibus ad comedendum bonæ ſunt, ſed ta-

men comestæ, eos pingues nō faciunt: infirmos aūt refocillant. Quod A
si aliquis ualde infirmatur: carnes gallinarum cum alijs quibuslibet car-
nibus coqui faciat, ut succo illarum temperentur: assas autē deuitet. Et
gallina ad esum infirmi melior est quā gallus. Sed qui sanus est in cor-
pore, de utriscp comedere potest. Et iecur tam galli quam gallinæ sæ-
pe comestum, contra omnes infirmitates ualet quæ homines interius læ
dunt. Quælibet oua uolatilium magis frigidæ quam calidæ naturæ
sunt, & ad comedendum nociua sunt: sed oua gallinarum quæ domesti-
cæ sunt, comedi poterunt: sed tamen moderate. Sed qui infirmus est, si
oua comedere uoluerit, aquam & uinum cōmisceat, & in patella feruere
faciat, & oua hoc modo testa abiecta coquat, & eum non lædent. Ho-
mo autē qui dysentieriam habet: uitella ouorum in scutella terendo pul- Ad dysenteriā
uerizet, & cimīnum, & modicū piperis addat, & iterum in testas ouorum re-
set, & cimīnum, & modicū piperis addat, & iterum in testas ouorum re-
ponat, et ad ignem asset, et dolenti postquam modicū comederit ad man
ducandum tribuat. Quæcunq; aūt idem infirmus interim comedit, cali
da sint, & mollia: scilicet pullos gallinarū, & cæteras molles carnes, & pi-
sces: sed allec, & salmonem deuitet, & bouinas carnes, & caseum, & cru-
da & grossa olera, & porrū, & siligineum et ordeaceum panem, & quid-
quid assum est: præter assum pirum nō comedat: & uinum bibat. Sed Fluxum
si quis fluxum sanguinis habet, duo uitella ouorū distemperet, & succū sanguinis.
metr. quantū medietas unius uitelli est addat, & aceti quantū duæ testæ B
oui capiunt, & modicum de puluere ciñamomi, & minus de puluere zi-
tuaris immittat: et sorbicium aliquantum spissum inde paret, et modice
calidum tam ieiunus quam pransus sorbeat, et melius habebit.

DE VRHVN. CAP. XIII.

VRHVN calidum, et aliquantum humidum est: et ideo tam in-
firmis quam sanis in comestione bonum est. Si autem tarmus,
seu alius uermis carnē hominis comedunt: uesicam urhunes puluerizet,
et in locum ulceris ponatur, et uermes morientur.

DE PERDICE. CAP. XIIII.

PERDIX frigida est: et caro eius fragilis est, et comesta sanos nō
multum lædit, infirmis autem non ualet. Fel autem alitis huius Pediculos
ueteri aruinæ cōmisceatur, et si in cute alicuius hominis pediculi exteri-
us de sudore carnis crescunt: cū isto ungatur, et pediculi amplius nō cres-
cunt. Quod si interius ex aruina eius crescunt, unctio ista nō proderit.

DE BIRCHVN. CAP. XV.

BIRCHVN eandem fere naturā habet quā perdix: prēter quod
caro birchunes tam infirmis quā sanis melior et sanior ad come-
dendum est quam caro perdicis. Si aūt cancri carnem hominis come-
dunt: uesica birchunes exsiccetur, & deinde modico uino perfundatur,
& humida super locum ulcerum extendatur, & diu iacere permittatur:
& cancri morientur.

DE COLVMBA. CAP. XVI.

COLVMBA frigida est: & caro eius firma non est, & sano homini nec multū prodest, nec multum obest, infirmum aūt lædit. Sed palumbes, & holduba, & ringelduba eandem naturam habent: excepto quod illæ in siluis morantur, & inde aliquantum acriores & maiores istis sunt.

DE VVLTVRE. CAP. XVII.

VVLTVR frigidæ naturæ est, et artes uolucrum et bestiarum aliquantum sentit, & inter alias uolucres uelut propheta est: & caro eius comedi nō debet. quia homini mortifera esset. Cerebrum aūt eius, naturæ huius est dum ipse uultur uiuit, ut si homo illud incorruptū habere posset, omnem infirmitatem, præter mortem cum eo a se depelleret. Sed cum mors uulturem aliquo modo inuadit, ita quod uitalis aer ab eo egreditur: ipso moriente, pellicula cerebri frangitur, & mox cere-
Ad frenesim. Paralisim. brum dissipatur, & uirtutem suam amittit. Sed cum uultur iam occidi-
tur, cum adhuc calidus est pennę eius auferant̄, & uiscera in quibus ster-
cora sunt, & totum aliud corpus in aqua in noua olla fortiter coquant̄: & sagimen quod superius natat auferatur: et sagimini huic modicū olei oliuæ, et minus olei iusquiami addatur: et sic unguentū fiat: et ille qui fre-
neticus est, et quē paralisis fatigat, et qui alicubi in corpore suo ulla infir-
D mitate, præter scabiem dolet, cū eo ungatur, et curabitur. quia unguentū hoc precioſum est: qm̄ cutem infirmantis cito ptranſit, et sanat. Sed qui
Ad Scrofulas scrofulas habet: iecur uulturis exsiccet, et sup eas sępe ponat, et euanescēt.

DE AQVILA. CAP. XVIII.

AQVILA ualde calida est, et oculi eius magis ignei sunt quam aquosi: et caro eius homini ad comedendum mortifera est. Sed aquilę quamuis diuersa noīa habeant, omnes tm̄ eandē naturam habent: nisi quod alia acrior, alia leuior est, et q̄d alia uelocius, alia tardius uolat.

DE CICONIA. CAP. XIX.

CICONIA calida est: et caro eius ad esum hominis non ualet.
Frenesim. Paralisim. Ciconia em̄, capite, uisceribus, et pennis abiectis in noua olla modico foramine perforato, absq; aqua ad ignem incendatur, et sub ollam istam alia noua ponatur, et sic effluens sagimen excipiatur, et ad tertiam partem eius aruina ursi ipsi addatur, et tantū de butyro uelut tertia pars est aruinę, et herba gith, et herba kranchschnabel ęquo pondere tundatur: et cum illis in noua olla coquatur, et per pannum coletur, et sic unguentum fiat. Et si quis freneticus est, et qui a paralisi in aliquo membro debilitatur, unguento isto perungatur, et melius habebit.

DE HERODIO. CAP. XX.

HERODIVS calidus et siccus est, et magnam uim cordis habet: et caro ipsius non comeditur. Si aūt scrofulæ in homine sunt,

siue integræ, siue ruptæ sint: sagimen herodij desuper ungatur, et sicca- A
bunt. Sed alij herodij de quacunq; terra sint, eandem naturam habent: nisi quod interdum secundum naturam regionum in quibus nutriuntur, alij alijs fortiores, et uelociores existunt.

DE ACCIPITRE. CAP. XXI.

ACCIPITER calidus & humidus est: nec caro eius propter ferocitatē ipsius comeditur. quia homo inde læderetur. Homo autē qui in iecore, aut in dextro latere dolet: pulmonem accipitris in aqua coquat, eiq; cicutam addat, et consolidę plus quam cicutæ, & de butyro uaccarū in maio parato plus quam istorū trium sit, et simul coquat, & per pannum colet: & cum eo circa iecur, et in dextro latere se inungat, & melius habebit. Et qui leprosus est: fel eius accipiat, et ei bis tantum uini addat, & ubi in corpore suo lepra est se ungat, & mox etiā sagimine eiusdem accipitris ipsum locum inungat, & lepra sanabitur. Ad dolorem iecoris.

DE NISO. CAP. XXII.

NISVS calidus est, & lætus & uelox in uolatu. Quod si uir, uel fęmina in libidine ardet: nisum pennis, capite, uisceribus abiectis, in noua olla modico foramine perforata ad ignem incendat, & effluens sagimen excipiat, & de calandria, & minus de camphora contundat, & sagimini cōmisceat, & denuo ad ignem calefaciat, & unguentum paret. Et si uir est, uirilia sua, & renes cū eo per quinq; dies inungat: mulier autem circa umbilicum: et ardor ille in ipsis per mensem unum cessabit. Et mense per acto, iterum tam uir quam fęmina in prædictis locis cū eodem unguento ungantur, & remedium de libidine habebunt. Frenandam libidinem. B

DE MILVO. CAP. XXIII.

MILVVS calidus est, et caro eius ad comedendū homini contraria est. quia omnes aues quæ ungúibus rapaces sunt, ad comedendum homini contrarię sunt. Homo autem qui scrofulas habet, miluum, pennis, et uisceribus abiectis, cætera cum capite et unguibus in noua olla modico foramine perforata ad ignem incendat, et sagimen excipiat. Quod cum fecerit, carnes quæ in olla remanserunt, ad puluerem comburat. Et prædicto sagimine scrofulas, si integræ sunt, sæpe inungat, et euanescent. Si autem scrofulæ ruptæ fuerint, de puluere in ulcera ponat, et exsiccabuntur. Scrofulas.

DE LARO. CAP. XXIIII.

LARVS de calido ardore solis procedit: et caro eius sanis et infirmis hominibus ad comedendum bona est. Homo autem qui uenenum aliquo modo bibit, aut comedit: cor alitis huius, iecur, pulmonem, et uiscera purgata in aqua coquat, et cū uino & albo pipere, et parū minus de cimino condimentum faciat, et illis carnes has imponat, ut eis perfundantur: et eas ieiunus sæpe comedat. Et si uenenum in stomacho Ad uenenum

C eius induratum est, eædem carnes hoc modo temperatæ, illud auferent, & homo ille sanabitur.

DE PICA. CAP. XXV.

Ad scabiem. PICA grauem calorem in se habet: & caro eius ad comedendum homini ut uenenum contraria est. Si quis autem homo profundam scabiem in capite habet: sagimine eius caput suũ ungat, & sanabit.

DE HERA. CAP. XXVI.

HERA calida, & aliquantum sicca: & caro eius homini quasi uenenum esset qui eam comederet. Auis autem hæc, capite, pennis, & uisceribus abiectis, in nouam ollam ponatur, eiq; fenum græcum, & minus de malua addatur, et postea de medulla cerui, & minus sagiminis gallinarum, & de butyro uaccarũ in maio parato eis tantum addatur quantum istorum duorum est: & hæc omnia in aqua coquantur, & de pinguedine quæ desuper natat, unguentum fiat: & hoc optimũ est contra dolorem capitis, scapularum, renum, & iliorum. Paralisim. Si se dolens homo cum illo unxerit, & gutta paralisis ibi cessabit quamuis fortis sit. Et si boues, aut porci, aut oues aliquo modo infirmantur: auis hæc in aqua coquatur, & illis ad comedendum detur, & sanabuntur a quacunq; peste teneantur.

DE VLVLA. CAP. XXVII.

D VLVLA calida est: & si homo carnes eius comederet, ei quasi uenenum essent. Vlula autẽ, capite, pennis, & uisceribus abiectis ad ignem assẽt, & sagimen eius suscipiatur: & postea ibi scum, & bis tantum de tanaceto: in aqua coquantur, et herbulis abiectis sagimen in aquam infundatur, & denuo ad ignem ponatur: & eis etiam olei oliuæ tantum addatur uelut quarta pars sagiminis est: et omnibus his per pannum expressis, unguentum fiat. Et homo qui a paralisi fatigatur, cum eo sæpe ungatur, & melius habebit.

DE RVBONE. CAP. XXVIII.

Ad Scrofulas RVBO calidus est, et caro eius homini contraria est. Sagimen autem in patella dissoluatur, & scrofulæ siue integræ, siue ruptę sint, cum eo sæpe inungantur, & exsiccabuntur.

DE PELLICANO. CAP. XXIX.

PELLICANVS calidus est. Homo qui freneticus est, et qui obliuiosus est in scientia sua, cor pellicani ad solem exsiccet, et super uerticem illius liget, ut caro ipsius ab illo incalescat, et ad intellectum scientiæ redibit. Capitis dolorem. Et si quis in capite dolet, quod etiam feruere uidetur: iecur pellicani puluerizet, et modicum plus de semine fęniculi, et parum minus de semine fenugræci addat, et super pannum ponat, et super frontem, et ad tempora sua liget et melius habebit. Sed et uesica

eiusdem auis exsiccetur, & ubi flier, aut alius tumor alicubi in corpore hominis insurgit, uesica cum saliua hominis, seu modica aqua humida fiat, & desuper ponatur, & tumor ille suauiter frangetur. Quod si etiã alicuius hominis os frangitur, aut aliquod membrum de loco suo exilit: intestinum auis huius purgatum ad solem exsiccetur, & postquam fractum os compositum fuerit, intestinum oleo oliuæ modice illiniatur, & super fracturam os ligetur, & os conglutinat. A

DE CVCVLO. CAP. XXX.

CVCVLVS calidus est: & caro eius homini ad comedendum non ualet. Et homo qui urflethede in corpore suo habet, ita quod etiam cutis eius scindit: & si paralisis eum fatigat: caput, & uiscera, & pennas cuculi abijciat, et reliquo corpori artemisiam, et saluiam æqua li pondere addat, & modicũ plus de dictamno, & parum aruinæ ursi: & hæc omnia simul in noua olla cum aqua coquat, & sagimine q̃d desuper manat unguentũ paret, et cũ eo sæpe se ungat, et urflethedi eo sanabunt.

DE SCHNEPFA. CAP. XXXI.

SCHNEPFA calidus est. Homo aũt cuius oculi caligant: fel auis huius accipiat, eiq; modicum uini addat, & in cuprinum uascu- lum fundat: & ad noctẽ palpebras, & cilia oculorum suorum ex eo inun- gat: & si oculos interius tetigerit, non nocebit, & caligo oculor; fugabit. B Ad caliginem oculorum.

DE PICO CAP. XXXII.

PICVS calidus est. Homo aũt qui leprosus est, uiridẽ picum assatum sæpe comedat, & leprã in eo consumit. Sed & picus ad ignẽ asset, & superior cutis quæ ad ignẽ accensa est auferat, & aliud cor- pus modice contundat, & in aqua fortit coquatur, aut per omnia cõmi- nuat. Et postea ossa abijciant, et carnes super ignitũ laterẽ ad puluerem comburant: et deinde puluis iste, et prędicta superior cutis eius, et satis de ruta in aquã illã ponatur in qua idẽ picus prius coctus est, et ei satis de ar uina uulturis, et parũ de sæpo hirci addat, et de sagimine quod desuper manat unguentũ fiat, et cum hoc unguento lepra hominis sepe ungat: et quamuis fortis et magna sit, homo ille sanabitur. Sed et cor eiusdẽ auis in auro, uel in argento, uel in anulo componat, et confirmetur: et quam diu homo illud apud se habet, gutta paralisis ab eo cessabit. Reliqua quę in eo sunt, medicinæ non conueniunt. Lepram. Paralisim.

DE VVICHDEVVALE. CAP. XXXIII.

VVICHDEVVALE calidum est, et instabile, et caro eius usui hominum in cibo non conuenit. Homo autem qui gel- suocht habet, auiculã istã mortuã cum penis super stomachũ suum liga- bit, et gelsuocht in auiculam transibit, et homo ille curabit. Sed et ean- dem auiculã puluerizet, et puluerẽ istũ cũ oleo oliuæ modicũ aspergat, et sic per tres, aut per duos dies super stomachum suum ligabit, & curabit Idericiam.

C tur. Et qui in aure ſurdus eſt: cor eius in aurem ponat, & auditum recipiet. Sed & qui naſebor habet: iecur eius puluerizet, et naribus ſuis apponat, & mali humores ſuauius ſoluentur.

DE PARICE. CAP. XXXIIII.

Adparaliſim

PARIX calidus eſt: & caro eius ſanis & infirmis ad comedendū bona eſt. Homo autē qui a paraliſi fatigat̄, auem hanc in aqua coquat, & ſagimen, acetū, & modicū uini addat, & hoc ſępe comedat, & curabitur. Sed & qui regium morbū habet: candem auiculam pennis ablatis, integrum ſuper ſtomachum ſuum liget, & gelſuocht in auiculam tranſit, ita quod gelfarb erit.

DE AMSLA CAP. XXXV.

AMSLA cal. eſt & ſic. Homo autem iecur auiculæ huius exſiccet, & in aliquo oſſe quo uoluerit componat, illudq; apud ſe habeat: & aërei ſpiritus nullo errore interim illum fatigabunt.

Guttur.

DE DROESLA. CAP. XXXVI.

DROESLA calida eſt. Et homo qui interius in gutture ſuo aliquo modo dolet, ſeu qui raucus eſt: auiculā iſtam in aqua coquat, & lineum pannum in ea intingat: et cum illo totum guttur ſuum uſq; ad aures ſuauiter conſtringat, & de reſiduo eiuſdem aquæ ſorbicium paret, & illud ſorbeat: & hoc ſæpe faciat, & melius habebit.

D

DE LAVDVLA. CAP. XXXVII.

LAVDVLA ualde calida eſt. Et ſi alicui homini guttur tumet: laudulā capite, uiſceribus, & peñis ablatis, ſuper calidum laterem paulatim exſiccet, ſic tamen ne cōburat̄: & ita puluerizet, & huic de puluere tiliæ ad pondus triū nummorū addat, & in pannū liget: & cum eodem paño ſuper guttur ſuū conſtringat, & hoc faciat dum tumor euaneſcat. Quod ſi homo magnū ulcus in corpore ſuo habuerit, eundē puluerē deſup liget, & ulcus molle erit, & rumpet̄. Et ſi homo glandes in ſe habuerit: eas ſaliua ſua primū madefaciat, & prędictū puluerē in panno deſuper liget, & euaneſcent. Si etiā canis inſanus fuerit: caput laudulæ abſcindatur, & furenti cani ad comedendum detur, & manſuetus fiet.

Vlcera.

DE ISENBARDO. CAP. XXXVIII.

ISENBARDVS cal. eſt. Caput aūt, et uiſcera, et peñę auiculę huius abīciant̄, et reliquū corpus folīs de quercu inuoluat̄, et ſup carbones ponatur, uſq; dum eadē folia comburant̄, et ſecunda et tertia uice alīs folīs de quercu inuoluat̄, et ſuper carbones ponat̄, uſq; dū ab igne conſumant̄. Deinde auicula illa in noua olla ſine aqua ponatur, et modice comburatur, et puluerizetur, et modicū minus de puluere nucis muſcatæ addatur, et de puluere garyofyli minus quam nucis muſcatæ. Si quis etiam apoplexiam habuerit, id eſt, quod in uno latere iam moueri nuſquā poterit: de puluere iſto ieiunus in modica aqua quotidie bibat,

& tandem curabitur, si iuuenis est in corpore, nisi eadem infirmitas lon- A
go tempore in eo inueterata sit. Et homo qui dormire non potest: de ossibus auiculæ huius sub caput suum ponat, & dormiet, & horrores eū interim non lædent.

DE VPVPA. CAP. XXXIX.

VPVPA calida est, & cibo hominis non conuenit. Vpupa autem capite, uisceribus, & pennis abiectis, in noua olla ad pul- Scrophulas Ad uermes.
uerem redigatur: & si scrophulæ in aliquo homine ruptæ sunt, aut si uermis carnem hominis comedit, de ipso in uulnera ponatur, & scrofulę siccabuntur, et uermis morietur.

DE LVCINIA. CAP. XL.

LVCINIA calida est. Et homo qui a paralisi fatigatur, lucini- Paralisim.
am coquat, aut asset, et eam sæpe comedat, et melius habebit. Et cuius oculi caligant: luciniam iam ante ortum diei capiat, et fel eius effun- Ad caliginem oculorum.
dat, et huic guttam roris quem super mundum gramen inuenerit addat: et ex hoc palpebras, et cilia oculorum suorum cum se in lectum collocat, illiniat: et si oculos interius modice tetigerit, eos non lædet, et caliginem mirifice aufert.

DE STARA. CAP. XLI.

STARA calida et humida est. Homo autem caput, et uiscera, et B
pennas auferat, et reliquum corpus in noua olla ad puluerem comburat, et puluerē super scrofulas ponat, ubi ruptę sunt, et exsiccabuntur.

DE FRIGELLO. CAP. XLII.

FRIGELLVS calidus est, et sanis in comestione non multum obest, infirmos autem lædit. Auicula autem hæc, capite, uisceribus, et pennis abiectis, super uiuos carbones ponatur, et modice assetur, ita ut tantum incalescat: & ubi infans minuta scabie ulcerosus est, calida superponatur, & iterū calefiat, et alio loco apponatnr: et sic ubiq; in corpore infantis huius fiat, et malos humores extrahit.

DE CARDVELLO. CAP. XLIII.

CARDVCLLVS calidus est. Et homo qui interius in corpore grauē dolorē patitur, seu qui in stomacho, uel aliam quam- cunq; infirmitatē interius habet, carduellū capite, uisceribus, et pennis abiectis, modice asset. Et postquā assauerit, carnes eius distrahat, et ossa cōminuat: et sarinam similæ, et modicum sagiminis accipiat, et his præfatas carnes imponat, et denuo coquat, et sæpe comedat, et eum interius quasi optimum unguentum ungit.

DE LVCILIA. CAP. XLIIII.

LVcilia temperatum calorē in se habet, et sano, et infirmo ad comedendū bona est. Homo aūt cor eius exsiceet, et cū uich aliquem fatigat, idē cor in aquā per modicā horā ponat, et illi ad bibendū detur, et uich cessabit. Sed & guttur eiusdē auiculę exsicceť, et cū aliqs in corde

C dolet, seu a paralisi fatigat: per modicã horã in aquam ponatur, & postea aqua per guttur fundatur, & illi ad bibendum tribuatur, & in corde melius habebit. Et uesica eiusdem auiculæ exsiccetur: & si freislichaz in aliquo homine insurgit: ille cum saluia sua eam modice madidam faciat, & sic eam iuxta, & non supra eundem dolorem ponat, & euanescet. Sed & homo super citherdruse eandem uesicam saliua sua parumper madefacta ponat, & euanescent.

DE BEGESTERTZ. CAP. XLV.

Contra tineas uestium.

BEGESTERTZ calida est & humida. Et si quis homo carnes eius comederit, guttam paralisis in eo excitat. Sed ossa eius in puluerem comminuantur, & in pannum ligentur, & illuc ponantur ubi uestes iacent, & a tineis non lædentur. Quod si etiam tineæ cri-

Capitis. nes hominis lædunt: postquam caput illius lauatur, ad ultimum de puluere isto in lixiuam ponatur, & caput illius cum ea sic perfundatur, & tineæ morientur & cessabunt.

DE HYRVNDINE. CAP. XLVI.

Scrophulas

HYRVNDO calida est, & usui ciborum hominis non ualet. Vbi autem scrophulæ sunt, siue ruptæ, siue integrę sint: cum sanguine hyrundinis inungantur, et sanabuntur. Sed et siccus sanguis ei-

D usdem auiculæ super scrophulas ponatur, & euanescent. Quod si homo in orchah drim dolet: oua hyrundinis integra cum testa comburet, et puluerizet, & pulueri huic modicum plus de sagimine galli addat, & orchahdrim inungat, meliusq; habebit. Si quis autem de gulositate & ebrietate leprosus efficitur: stercus hyrundinum, & quater tantum de herba quæ lappa dicitur, rubeos flores habens, & ex his puluerem faciat: aruinam quoq; ciconiæ, & modicum plus aruinæ uulturis in sartagine frixet, et prædictum pulucrem, et modicum sulphuris huic aruinę intermisceat, et unguentum faciat, et in asso balneo se perungi iubeat, et se in lectũ collocet. Et sic usq; ad quintum, uel ad plures dies faciat.

DE VESPERTILIONE. CAP. XLVII

Regium morbum.

VESPERTILIO calida est. Si quis homo regium morbum habet, uespertilionem modice percutiat, quatenus in quiete maneat, ita tamen ne moriatur: et eam super renes suos ligabit, dorso ad renes uerso: et post pusillum de renibus auferat, et super stomachum liget, et ibi dimittat dum moriatur, et melius habebit.

DE APIBVS. CAP. XLVIII.

APIS uelocem calorem habet. Et si alicui homini in membro suo ũberbein crescit, aut si aliquod membrum de loco suo motũ fuerit, aut si aliqua membra contrita sunt: apes quæ in uasculo suo mortuæ sunt, sufficienter in laneum pannum consuat: et in oleo oliuæ cale-

faciat, & membro in quo dolet superponat, & melius habebit. Quod si uermis carnem hominis comedet: apes in uasculo suo mortuas pulueriset, & loco ulceris sæpe immittat, & uermis morietur. Mel aũt quod apes parant ualde calidũ est. Sed homo qui est pinguis, si sępe mel comederit, liuorẽ & tabem in eo parat: sed aridus et macer si coctum mel comedit, nõ multum ab eo lædetur. Coctum autem mel, & optime despumatum, pingui, & macro, sano & infirmo non multum oberit. Sed si quis fauum cum cera manducauerit, melancholiam in eo excitat. A

Ad uermem.

DE MVSCA. CAP. XLIX.

MVSCA frigida est. Et cum æstas est, si hominẽ aliquis uermiculus, uelut aranea est fixerit: muscam contritam superliget, & uenenum aliquantũ debilitat. In hyeme aũt musca omnino uenenosa est, & homini periculosa, nisi quẽ deus custodit. Si pustula quæ freislichaz dicitur, in homine se inflauerit: muscas, capitibus eorum abiectis, conterat, & circa tumorem illum circulũ cum eis exterius faciat: & uenenosa resistit ne ultra procedat. Deinde rubeam testudinem quæ absq; concha est, terat, & cum ipsa circulũ quem cum musca fecit faciat: & postea succo lilij cutem quæ circa circulum est quem cum testudine fecit, perungat. Deinde folium uehendisteles super eandem pustulam ponat, & deinde de pura farina similæ toetellũ faciens, eum super idem folium, & super totũ tumorem illum cum panno desuper liget, quatenus mollificet, ut per se rumpatur. Quod si per se rupta non fuerit: cum arida & lignea spina, seu alia arida astula dirumpatur: non autem ullo ignito, uel frigido ferro, aut acu. Sed interim dum homo pustulam hanc patitur, ab igne, a frigore, a uento, & ab humido aëre se muniat, et ab omni calido asso, et grosso cibo, et a uino se abstineat, et cruda olera, et cruda poma deuitet. Quod si homo muscam comederit, aut biberit: scarleiam contundat, et de succo illo bono uino infundat, et ad ignem calefaciat, et bibat. Ad puncturas uenenosas

B

DE MVGGA. CAP. L.

MVGGA calida est. Et si quis profundam scabiem in capite suo habet: muggam in aliquod uasculum colligat, et cum stramine superius incendat, et in purgatũ locum super uiuos carbones ponat, ut simul cum carbonibus in cineres uertat. Deinde ex eisdem cineribus lixiuiam paret, et caput suum ubi scabies, uel ubi prauæ maculæ in corpore sunt, cum illa lauet: et hoc sæpe faciat, et sanabitur. Ad scabiem.

DE CICADA. CAP. LI.

CICADA frigida est. Si enim per se mortua fuerit, tunc homo quem diruptæ scrofulæ lædunt, ita mortuam super ignitum lapidem puluerizet, et in locum scrofularum sæpius immittat, et exsiccabuntur. Scrofulas.

DE HVMBELIM. CAP. LII.

C Ad oculos caligantes. HVMBELIM frigida est. Homo autem cuius oculi caligant: ueficulam quæ inter caput et uentrem in humbelim est, tollat, et liquorem qui in ea est, oculis suis cum dormitum se deponit modice immittat. Sed mox oleo oliuæ palpebras, et cilia oculorum liniat. Et sic bis, aut semel in mense faciat, et clarius uidebit. Qui uero immundos ungues habet: eundem liquorem qui in humbelim est, super eos liniat, et ligamine constringat, et sic faciat dum pulchri fiant. Et si quis profundam scabiem in capite habet: prædictum liquorem super caput sæpe liniat, et curabitur. Ad scabiem.

DE VVESPA. CAP. LIII.

Ad nenenum VVESPA calida est, et munda. Homo enim beruurtz pulue rizet, et bis tm̃ de puluere uuespæ addat: et pulueres istos super calidum fumū teneat, ut paulatim et leniter incalescant, et sic calidos super cibum quem comedere uult teneat: & si uenenum in illo est, ita infirmabitur, quod eum lædere non ualebit.

DE GLIMO. CAP. LIIII.

GLIMVM frigidum est. Quod si quis caducum morbum patitur: cum iam cadit, uiuentes glimi quantū poterunt in pannum ligentur, & super umbilicū illius ponantur, & statim uires recipiet.

DE MEGILANA. CAP. LV.

D Ad Scrofulas MEGILANA frigida est. Si aūt scrofulæ in homine sunt: ille uermiculum hunc tollat, et uenenum q̃d in eo est exprimat, & huic minus de puluere megilanæ herbæ addat: & aut in uino, aut in aqua illud ad modicum bibat, & statim uelut sagitta putredinem scrofularum inuadit, & eas consumit.

LIB. IIII. Pars III. De Animantibus terræ.

Animalium terræ, ad hominem comparatio. CAP. I.

ANIMALIA irracionabilia quæ super terram discurrunt, & in terra habitant, de uento qui terram humectat et uegetat, spiramen habent: & cogitationes & præmeditationes quas homo perficit, designant. Et sicut opera cogitationes subsequuntur: sic etiā eam bona uoluntas, & recta desyderia præcedunt: ea fabricator mundi in cœlestibus perficit. Sed quædam, ut leo, & sibi similia, uoluntatem hominis quæ iam opus proferre uult, ostendunt: quædam aūt, ut panthera, & ei similia, ardens desyderium quod iam in incipiente opere est, designant: quædam uero, ut siluestres bestiæ, plenitudinem effluentię, quam homo in possibilitate sua habet, utilia & inutilia opera perficere demonstrant: quædam quoq;, ut mansueta animalia, mansuetudinem hominis, quam

per uias rectas habet, significant. Et ideo rationalitas hoīs inuenit, quod multotiens ad hominem dicit: tu es animal illud, uelut illud, quoniā animalia quædam, naturæ hominis aliqua interdū similia in se fere habent. Sed animalia quæ alia deuorant, et lacerant, et quæ prauis cibarijs nutriuntur, & generando fœtus multiplicant, ut lupus, et canis: uelut inutiles herbæ ad comedendum, naturæ hominis contraria sunt. quia homo sic non facit. Pecora autem quæ mundis escis, ut feno, et simili pastu nutriuntur, et fętus generando nō multiplicant: homini ad comedendum bona sunt, quemadmodū bonæ et utiles herbæ: et in his, et in illis quædam medicamenta inueniuntur. A

DE ELEPHANTE. CAP. II.

ELEPHAS calorem solis, et non carnis habet, et etiam magnum sudorem: qui tam fortis est, quod ossa eius ita excoquit, ut ignis cibum: unde eadem ossa pulchra sunt. Homo aūt cuius cerebrum infrigidatum et euacuatum est: os quod in fronte elephantis est uelut pileum incauatum paret, et ad solem calefaciat, et super caput suum ponat: et hoc sępe faciat, et melius habebit. Sed et qui nasebor, et multum flegma in capite habet, os quod in naribus elephantis est, ad solem calefaciat, et super nares suos sępe ponat, usqꝫ dum ab eo incalescant, et sanabitur. Et homo qui in pectore, aut in corde, aut in splene, aut in stomacho dolet, aut qui regium morbū habet: nucē muscatam, et liquiriciū æquali pondere puluerizet, et de osse elephantis scobet, et bis tm̄ de puluere isto præ B fato pulueri cōmisceat, & satis de melle addat, & electuarium faciat: & ex hoc ieiunus et pransus sæpe comedat, & meliorabit. Sed & qui in pulmone dolet, ita q̄d uix spiramē habet, et q̄d tussitat: idem os ad solē calefaciat, et in uinū scobet, et coquat, et uinū ita tēperatū sępe bibat, et curabit.

Ad cerebrum infrigidatum.

Pulmonem.

DE CAMELO. CAP. III.

CAMELVS præcipitem calorē in se habet, sed tamen aliquantum tepidū, et in uicissitudine instabilium morū est: et in gibbis suis fortitudinem leonis, & pardi, ac equi habet: & in reliquo corpore naturam asini. Homo aūt qui in corde dolet: de osse gibbi qnem de fortitudine leonis habet, in aquā scobet: & ita sæpe bibat. & dolor cordis cessabit. Et qui in splene dolet: de osse gibbi quē de fortitudine pardi habet, in aquā abradat: & illam sæpe bibat, & splen eius sanabitur. Qui aūt scabiem, & diuersas febres in se habet, et qui malum sudorem sæpius emittit: de osse gibbi quem de fortitudine equi habet, in aquam scobet, et sæpe bibat, & sanabitur. Et homo ungulas, & gesuuil pedum eius exsiccet, & in domo, uel in quocunqꝫ loco uoluerit seruet, & ibi aērei spiritus, nec irrisiones suas facient, nec multa certamina ibi parabunt.

Ad cordis dolorem.

Scabiem. Febres.

DE LEONE. CAP. IIII.

LEO VALDE calidus est, & de ui hominis in se habet, & naturam bestiarū: & tantæ fortitudinis est, ut si eum bestialis natura

non domaret, lapides penetrare posset. Si quis autē homo surdus est,
Ad surditatē. dextram aurem eius abscindat, & alius homo eam in aurem illius in qua surdus est ponat, uscp dum ab ea interius incalescat, et nō diutius, et auditum recipiet. Et homo linguā leonis exsiccet, et seruet: et si alicui homini lingua sua ex ulla infirmitate debilitatur, ita quod loqui nō potest: ipsam linguā leonis linguæ illius superponat, uscp dum ab ea incalescat. Et cum linguam hominis modicū moueri uiderit, linguā leonis auferat. Et si homo ille nondum loquitur, secunda die, uel tamdiu sic faciat uscp dum ille humana uerba proferat. Et qui stultus & insipidus est: cor leonis exsiccatū ad prēcordium suū per breuem horam ponat, uscp dum ab eo ibi tantū incalescat, & mox auferat: quia si diutius ibi permiserit iacere, de fortitudine illius uelut amens efficietur. & sic per longam horam
Partas facilitatem. prudens fiet. Mulier quoqp quæ in difficultate partus est: cor leonis super umbilicū suum per breuem horam ponat, & infans se in ipsa soluet, & cito procedet: & mox auferat, ne uiscera mulieris subsequentur. Et cor leonis in domo, uel in alio loco sepeliatur, & quamdiu istic iacuerit, fulgura ibi incendia non facient, nec tonitrua ibi percutient. Sed & iecur eius exsiccet: & si quis comestos cibos digerere nō potest, idem iecur per breuem horam in aquā ponat, ipsamqp aquam bibat, & statim cibos quos comederit digeret. Homo quoqp caput caudę leonis exsiccet, &
D apud se semper habeat: & interim per sibilos aēreorum spirituū, & a magicis facile lædi nō poterit. Ei cū comederit, aut biberit, idem caput iuxta cibum & potum suum teneat, & si uenenum in eis est, in uase in quo sunt mouentur, & etiam uas in quo uenenum est sudat, et hoc modo nocari potest.
Ad uenenum Quod si homo uenenū comederit, aut biberit: idem caput caudæ leonis incalidum uinum per breuem horam ponat, & uinū illud calidum bibat, & statim uenenū quod sumpsit cum digestione per eum transibit. Et homo chalybem in sanguine leonis intingat: & fortis ad ferrū, & ad alia quęlibet in scientia erit. Sed & pellis a collo leonis per caput, & per uerticē eius abstrahatur. Et si aliquis homo in capite frenesim & insaniam incurrit: ipsa pellicula sup caput illius tamdiu ponatur, uscp dum caput de illa incalescat, & ille sensus suos recipiet.

DE PARDO. CAP. V.

PARDVS calidus est, & iocundus, & uelox, & fortis. Homo aūt qui debilis in pectore, et in stomacho est, et defectum in corde sæpius sentit: cor pardi ad solem siccet et puluerizet: et cum defectum sentit, ipsum puluerem loco ubi dolet superponat, et melius habebit. Sed et homo ungulam cum pelle pedis eius apud se habeat, et ubi fuerint magica, ibi ad plenum fieri non possunt.

DE VRSO. CAP. VI.

VRSVS calorem habet fere ut homo, ita quod interdum ardet, et interdum temperatus est. Caro autem ursi homini ad come-

dendum bona non est. quia eum ad libidinem intendit, uelut aqua sitim A
hominis extinguit. Quod etiam & porcina caro, & aliorum quorundã animalium facit, sed non tantum quantum caro ursi. Cum adolescenti homini primum crines cadere incipiunt: de aruina ursi, et modicum fauillarum de triticeo, aut siligineo stramine factarũ cõmisceat: et cum isto totum caput suum intingat, et ibi præcipue ubi crines effluere incipiunt. Postea diu se abstineat, ne caput suum ab ista unctione lauet. Et sic sæpe faciat, et crines eius qui nondum ceciderunt, per istam unctionem ita humectantur, & confortantur, quod per longa tempora non cadent.

Si autem quilibet homo timidus, tremebundus, et anxius est, ita quod semper in pauore est, pelliculam quæ inter aures ursi est, uelut aliud corium purget, & illam super præcordium & cor suum ponat, usq; dum ab ea incalescat, & statim audax erit, & pauor ab eo recedet.

DE VNICORNO. CAP. VII.

VNICORNVS calidus est, sed fortitudo eius maior est quã calor ipsius, & mundas herbas comedit. Iecur unicorni pulue Ad Lepram.
rizetur, & puluis iste sagimini de uitellis ouorũ parato inmittatur, & nul B
la lepra est cuiuscunque generis sit, si cum hoc sæpe perungitur quin homo curetur, aut mors illius est, aut deus eum curare non uult. Et homo Contra pestẽ.
de pelle unicorni cingulum paret, & cum eo ad cutem suam se cingat: & nulla fortis pestis, seu febris eum interim lædet. Sed & homo calceos de pelle animalis huius paret, & eos induat, & semper sanos pedes, & sana crura, & sanos reões interim habebit. Et homo qui timet ueneno se occidi: unguem unicorni sub scutellam in qua cibus est, aut sub cyphum in quo potus est ponat: & si calidi sunt, & uenenum in eis est, eos in uase feruere facit: si autem frigidi sunt, eos fumigare facit, & ita uenenum appositum esse scire poterit.

DE TIGRI. CAP. VIII.

TIGRIS calidus est, & cursum in montibus & in uallibus habet, et naturę ibicis aliquantũ assimilatur. Sed caro eius liuosa est, Lepram.
& homini ad comedendum non ualet. Si autem quispiam homo recentem lepram in corpore suo habet: cor tigridis cum iam occiditur ita calidum super locum lepræ ponat, & lepra in cor illud transit, & homo sanatur. Sed & qui comestos cibos digerere non potest: cum tigris occiditur, iecur eius calidum stomacho suo per breuem horam superponat, scilicet dum calorem amittat: et statim stomachus eius soluetur, et digerit. Et si ulcus, aut slier in corpore hominis est, ita tamen quod non sit quod freislichaz dicitur: tunc pustulæ quæ in tigride sunt ijsdẽ ulceribus superponantur, & rumpentur, & ille sanabitur.

DE HELIM. CAP. IX.

HELIM CALIDVS EST, ET MAGNAE fortitudinis, atq; audax est. Et caro eius prę fortitudine sua cibo ho-

C minis inutilis est. Iecur eius puluerizetur, & huic puluери arui na urfi, uel butyrum uaccarum commisceatur, et ille qui freneticus est, uel quem paralisis in capite lædit, cum eo sæpius inungatur, et melius habebit.

DE DROMEDA. CAP. IX.

DROMEDA ardorem ignis, et temperamentum aquę in se habet, et fortitudinē leonis, et uelocitatem uolatus fortium et magnorum uolucrū retinet. Et si homo, aut aliud animal de carnibus eius comederet, fortitudo ignis, et fortitudo uelocitatis quæ in eo est, omnes uires comedentis destrueret. Contra magica fantasmata Sed si quis de pelle, aut de ungulis pedum eius habet, magica et fantasmata eum fugiunt.

DE EQVO. CAP. X.

EQVVS calidus in temperamento est, & bonam naturā in se habet: & tam magnæ fortitudinis in corpore suo est, quod eam in se esse nescit, & semper desyderium habet in ante procedere: & muuda comedit: & caro eius tenax, & grauis est, & homini ad comedendum contraria. Ad scabiem. Homo autem qui scabiem, quamuis fortem, in corpore suo habet, sanguinem de aure equi emittat, & hircino sepo cōmisceat, & se cum eo ad ignem sæpe perungat, & sanabitur. Sed & homo qui de iracundia lepram contrahit: uadat ubi sanguis modicus equorum in terram defluit, cum sanguis eorum in uena minuitur, & ubi munda animalia occiduntur: & ipsum sanguinē cū terra infecta tollat, & in caldario cum aqua feruere faciat, cauens ne tanta sit aqua q̄d sanguini uires auferat. Postea in balneo isto usq; ad guttur suū sedeat, & de eodē sanguine et terra modico saccello inmittat, quem in faciē suā ponat, si ibi dolet. Qui cum de balneo exierit, in lectū se reclinet, & saccellū cum sanguine et terra super cor suū ponat, ne debilitetur. Et sic quater, uel quinquies, uel ad amplius faciat.

D

DE ASINO. CAP. XI.

ASINVS calidus est, & stultus, et fere cæcus de superfluitate naturæ quam in libidine habet: et acer non est, sed subiectionem tenet. Sed & caro eius homini ad comedendum non ualet. quoniam fœtida est. Lac autem de asino procedens leproso homini prodest, si illud frequenter bibit. Scrophulas. Sed & qui scrophulas in corpore suo habet: si idem lac sæpius bibit, eas plus exurgere prohibet. quia quod inmundum est in mundum expellit. Vermem. Si uermis carnem hominis comedit: de ossibus asini puluerizet, & super locum illum ponat, & uermis morietur.

DE CERVO. CAP. XII.

CERVVS repentinum calorem in se habet, et aliquantū temperatum: et mansuetus est, et munda pabula comedit: et caro eius sanis & infirmis hoibus ad comedendū bona est. Si aūt homo carnes cerui cal. comedit, stomachū eius purgāt. Sed & qui iecur eius sępe comedit, paralisim ab eo cōpescit, stomachū eius purgat, & lenē illū facit. Paralisim. Et si quispiā homo in aliq̄ mēbro a paralisi fatigatur: ceruinū sepū in patella

dissoluat, et ad medietatē eius de hircino sepo, & modicū de pulueriza= A
ta mirrha addat, & cambineum pannū intingat, & calidum super mem
brum in quo paralisis furit constringat & sic sæpe faciat, et paralisis cessa
bit. Et homo de cornu cerui radat et scobat, et minus de thure addat,
et ad ignem simul incendat, et aëreos spiritus fugat.

DE ROECH. CAP. XIII.

ROECH frigida est, et mansuetudinem habet, et mundam na=
turam, et montes libenter ascendit: et bonis ac sanis pascuis utit:
et caro eius sanis, et infirmis ad comedendum bona est. Sed qui inter
scapulas de paralisi fatigatur: cor eius exsiccet, et cum ita dolet, idem cor
oleo oliuæ intingat, & super locū doloris liget, & melius habebit. Qui
autē de uich sępe fatigatur: de iecore eius sępe comedat, & uich in eo com
pescitur. Sed et qui in stomacho dolet, ita quod frigidus, uel induratus, Ad Stoma-
uel liuosus est, & cibos digerere non potest: sepum animalis huius, & chum.
ad eius tertiam partem oleum de fructu hagebuchim, uel de fago addat,
& super cambineum pannum liniat, et super stomachum suum ponat: &
quamuis dolor fortis sit, melius habebit. Sed & homo de pelle eius cin
gulū, et thirothecas, et etiā uelut camisiā de pelle eius faciat, et illā ad cutē,
uelut super lineā camisiam induat, et fortis pestis interim eū non lædet.

DE STEINBOCK. CAP. XIIII. B

STEINBOCK frigidus est, et tortuosus in moribus suis: et caro
eius liuosa est, et infirma, nec sano, nec infirmo ad comedendū ualet:
sed tamen sanus eam comestam superare ualet. De pelle autem eius ho
mo cingulum, et sotulares paret, et induat: et sanitatem corpori suo con=
ferunt. Homo quoq; caudam eius, cum pelle, et cineribus ipsius exsic
cet, et in manu semper ferat, et interim per magica extra uoluntatem suā
duci nō poterit. Quod si uenenū, aut in potu, aut in cibo sumpserit: sta Venenum.
tim eandem caudam aut in uinum, aut in alium quemlibet potum per a=
liquam horam ponat, et bibat: et uenenum aut per nauseam, aut per secess
sum per ipsum transibit, et curabitur. Sed et homo de cornu huius ani
malis manubrium cultelli faciat, et apud se frequenter habeat, et sanitatē
corpori suo conferet.

DE VVISANT. CAP. XV.

VVISANT calidus est, et fere mores cerui habet: et caro eius
sana est, et ad comedendum homini bona. Si autē pestilentia
equos, et asinos, boues et oues, capras, et porcos, et alia quęlibet animalia
fatigat, et occidit: de ossibus, aut de cornibus eiusdem animalis scabendo
in aquam mittat, et per nouem dies illis ad bibendum detur, et pestis ab
eis cessabit.

DE BOVE. CAP. XVI.

BOS FRIGIDVS, in temperamento est, et siccus, et caro
eius frigido homini ad comedendū nō ualet, sed illi qui ex natura

C sua calidus est nõ multum obest. Si quis albuginem in oculis patitur. cum adhuc recens est, recens fel bouis oculis suis in nocte superponat, & liget, ne labatur. Et sic per triduum faciat, sed tamen modice. Post triduum autem, fœnumgręcum rosato oleo inmittat, et oculis superponat.

Ad caliginem oculorum.

Calculum. Sed et qui calculum in se habet: recens fel iuuenis tauri, & bis tantum de sanguine eius exsiccet, & de puluere saxifricæ tantum quantum fellis est addat, & in subtilem pannum simul liget, & in forte, bonum, & purũ uinum ponat, & ieiunus & pransus inde bibat: non autem infra cibum.

Et si aliquis pungentem pestẽ in membris suis habet: induratas plantas pedum bouis coquat, & sæpe & sufficienter ex eis comedat, & curabitur. Et in uaccà eandem naturam homo sentiat. Et si quispiam homo scrophulas in corpore suo habet: matricẽ iuuenculę uaccæ quæ nondum genuit, & ad quam nondum taurus in coitu accessit, super ignitum lapidem exsiccet, & puluerizet, & puluerem iecoris talpæ addat: & de puluere hoc in sorbicio triticea farina parato, et per nouem dies, uel per plures sorbeat, & scrophulæ in eo deficient. Lac autem uaccarum, & aliorum animalium, scilicet ouium, & caprarum, & omne lac in hyeme sanabilius est quam in æstate. Sed qui in æstate lac comedũt, nec sani sunt, eos aliquantum lædit: sed si infirmi et debiles sunt, modicum de ea comedant. Butyrum autem quod de lacte exprimitur, suauem calorem habet: sed butyrum uaccarum melius et sanabilius est, quam ouium, aut capræ. Et homo qui ptisicus est, et in corpore suo aridus: quodlibet butyrum comedat, ei eum interius sanat, et refocillat. Sed et sano homini qui moderatas carnes habet, butyrum bonum et sanum est ad comedendum: si autem pingues carnes habet, moderate comedat: ne plus ingrossescat. Itaqꝫ lac, et butyrum, et caseos qui ex lacte uaccarũ sunt, infirmus et sanus, frigidus et calidus moderate comedere possunt. Caseus autẽ qui de quolibet lacte fit, diuersam naturam, secundum naturam eorundem animalium de quorum lacte paratur, in se habet, et sic comedenti adhæret. Nam hominem qui sanam, et duram, et aridã carnem in corpore suo habet, durus et aridus caseus comestus non multum lædit. Illum autem qui molles, pingues, et humidas carnes habet, mollis et recens caseus nõ lædit. Cum uideris boues, aut de noxio sanguine, aut de forti labore infirmari: accipe de conchis arenarum quę in littore iacent, et eas in puluerem redige, et puluerem istũ cum bathemia in aquã mitte, ita ꝗd de puluere isto plus quã bathemię sit, et da eis in potũ. Nã quia boues aliquantum aquatiles sunt, cũ concha arenarũ quæ de aquoso aëre est, et quæ etiã sicca et calida existit, bathemię quę calida est, et quę etiã multiplices uires habet, in suauitate aquæ contemperantur, et infirmitatem boum minuunt. Puluis enim concharũ prauos humores in eis minuit, bathemia eos per omnia consumit: et aridum fœnum interim ad comedendum dabis, ne de uiridi herba prauí humores in ipsis augmententur.

Scrofulas.

D

Ptisim.

Ad Boum infirmitatem.

DE OVE. CAP. XVII.

A

OVIS, siue aries, siue agna sit, frigida est, sed tamẽ boue calidior: et etiam humida et simplex est, et acerbitatem non habet: et caro eius sanis et infirmis ad comedendum bona est. Sed qui toto corpore defecit, et cuius uenæ debilitatę, et tepidæ sunt, de succo carnium ouium, et de iure in quo coquuntur si uult sæpe sorbeat, et modicũ de carnibus earũ comedat: sed cum conualuerit, sufficienter de eis comedat. Et homo de iecore eius sæpe et sufficienter comedat, et flegma in eo minuit, et fętida stomachi ipsius purgat. Sed & qui in pectore tussitat, & spiramen absq; dolore pulmonis difficulter immittit & emittit: de pulmone eius sæpe comedat, et in pectore melius habebit. Mulier aũt cuius matrix interius frigida, & tenuis est ad concipiendũ prolem: matricẽ agnæ, aut uaccæ cum adhuc mundæ sunt, ita quod nullo fętu grauatæ fuerunt, nec sunt, cum lardo, & alijs pinguibus carnibus coquat, cum in coniunctione mariti esse debet: & huiusmodi carnibus frequenter utatur. Et si deus uoluerit, tanto facilius concipit. quia iudicio DEI multotiens fit, q̃ uirtus generandi hominibus aufertur. Sed & pelles ouium ad indumenta bonæ sunt. quia nec superbiam, nec libidinem, nec pestem ei inferunt. unde & deus Adæ indumentũ de pellibus ouium dedit. Quod si aliquis de quotidianis, seu tertianis, seu quartanis febribus fatigat: uellus absq; pelle, de ariete tantũ tonsum, ea parte ubi ad cutem arietis fuit, cum sepo ouis ad ignem calefacto inungat, et denuo calefaciat: & cũ præ dicta febris eum fatigat, mox ipsum uellus super stomachum & pectus suum, et circa scapulas suas ponat, ut ita incalescat, et modicum dormiat. Et hoc faciat quotiens febris eum inuadit, & cito liberabitur.

Tussim. Concęptum. Febres. B

DE HIRCO. CAP. XVIII.

HIRCVS repentinum calorem habet, & instabiles mores: & caro eius infirmis, & sanis ad comedendum bona est: & si sæpe comeditur, fracta & contrita uiscera sanat, & stomachũ comedentes confortat. Et capra si fortis est, usq; ad augustum comedi potest. Hircus aũt in ipso augusto ad comedendum bonus est. Sed hædi, siue hirci, siue capræ sint, usq; ad autumnum homini ad comedendũ ualent. Et homo qui in stomacho dolet: iecur hirci asset, & ad medium augusti sæpe comedat, et stomachum eius purgat et sanat, uelut bona potio. Sepum quoq; hirci bonum et salubre est, et plurimis medicinis cõaptatur. Et capra eandem naturam habet quam et hircus: excępto, quod hircus fortior capra est. Et si quis in pulmone dolet: lac caprarum frequenter bibat, et curabitur.

Stomachum. Pulmonem.

DE PORCO. CAP. XIX.

PORCVS ardentem naturam in se habet, et liuosus est: quoniã nullũ frigus ipsum purgat: unde caro eius nec sanis, nec infirmis ad comedendum bona est. quoniam nec flegma, nec alias infirmitates

C minuit, sed auget. Et homo qui in defectu corporis est, de iuuenibus porcellis modice, et de cocto iecore porci sufficienter & sæpe comedat, et eum refocilat & confortat. Qui autem leprosus est: porcinas carnes de
Ad paralisim uitet. quia lepram in eo augent. Et homo qui per guttam paralisis fatigatur: lardum per diem & noctem in uinum ponat, ut molle efficiatur, & in uino conteratur, ut succum reddat. Postea aserum terat, & succū istum succo lardi addat, ita ut succus aseri sexies minor sit quam lardi, & modicum de fauillis ex stramine auenæ factis in præfatum succum mittat, & simul feruere faciat: postea per pannum colet, & unguentum faci-
Lepram. at: & quando de prædicta peste dolet, se ungat, et melius habebit. Homo autem qui qualibet lepra, cuiuscunq; generis sit, leprosus est, porcinas carnes pingues, & iam occisas, temperatæ ætatis, in sola aqua, absq; ullo alio condimento tam fortiter coquat, ut aqua illa sagimine tota perfundatur: sed tamen ita coquantur ut deinde edi possint. Quibus coctis, de aqua tollantur: & mox in eandem aquam stercus gallinarum ad sufficientiam ponatur, insuper & aruina cornicum, et bis tantum de aruina coruorum, & ter tantum de sepo ceruorum: & hæc omnia in prædicta aqua coquantur. Quo facto, pinguedo quæ desuper natat reseruetur. Leprosus autem qualicunq; lepra infectus sit, prefata aqua in loco lepre fortiter lauetur, & deinde unguento hoc perungatur: & hoc cum eadem
D aqua non effusa, & cum eodem unguento tam diu fiat dum sanetur. Lenis enim lepra tali modo cito fugabitur: fortis autem per aliquod tempus durat, sed tamen emundabitur: aut deus fieri hoc non uult, aut mors eius succedet. Item si quis leprosus est, sicca cutis porci in qua parte carnes fuerunt, supra lepram ponatur, quatenus incalescat, et sudet: et lepra in cutem hanc transit. Et post sudorem cutis auferatur, & mox infirmus cum hircino sepo inungatur. Deinde idem leprosus cum alia porcina cute simili modo circumdetur, et hircino sepo ungatur: et sic tertia uice fiat, et etiam insuper usq; dum sanetur. Et siluester porcus eandem naturam habet quam et domesticus: excepto q̄ mundior est domestico.

DE LEPORE.

CAP. XX.

LEPVS CALIDVS EST: et caro eius tam sanis quam infirmis ad comedendum bona non est. Homo autem qui leprosus est, simplex fel leporis super lepram suam fundat, et cum eo eam sæpe inungat, et rufæ pustulæ eiusdem lepræ soluentur, et ille sanabitur.

DE LVPO. CAP. XXI.

LVPVS VALDE calidus est, et aliquantum nequitię aēreo-
Ad freneſim. rum spirituum assimilatur. Si quis autem homo præ infirmitate malorum humorum in capite furit, et freneticus est: crines de capite

eius abscindantur, & lupus in aqua coquatur, pelle, & uisceribus ipsius A
abiectis: & caput furentis cum pinguedine eiusdem aquæ lauetur, oculis
& naribus, & ore illius cum panno primum ligatis. quia si de pinguedi-
ne illa corpus illius intraret, magis fureret. quoniam ei uelut uenenum
esset. Et sic per tres dies fiat: & ille ad sensus suos redibit: & cum melius
habuerit, caput illius calido uino lauetur, ut de pinguedine illa munde-
tur. Sed & homo qui a paralisi ualde fatigatur: folia gitboum, & ab- Ad paralisim.
rotanum æquali pondere contundat, & eis plus de sanguine lupi com-
misceat, & cum eo ubi dolet se inungat. Postea uero secunda, aut tertia
die assum balneum intret: & gutta paralisis ex eo sudabit, & fortiter se
abluat. In quacunq; autem domo pellis, seu crines lupi sunt, in illa ho-
mines libenter rixantur.

DE CANE. CAP. XXII.

CANIS VALDE calidus est: & quiddam naturale sibi in moribus hominum habet: et odium, et iram, et perfidiam in ho-
mine cognoscit: et in quo perfidiam scit, in ipsum sæpe frendet: et si odi-
um et iram in domo esse nouit, in ipsa insemetipso silenter submurmur-
at. Et si etiã aliquis homo consilia perfidiæ in se habet, canis in eum fren-
det, quamuis eum diligat. Quod si etiam aliquis in domo est qui uolun-
tatem furandi habet, in eum submurmurat et frendet, et alios motus ad B
ipsum quam ad alium habet, et post illum uadit, et naribus odorem eius
tentat. Et hoc modo fur notari potest. Calor qui in lingua eius est, uul
neribus, et ulceribus sanitatem infert, si ea calore linguæ suæ tetigerit.

DE VVLPE. CAP. XXIII.

VVLPIS VALDE calida est: et caro eius homini ad co-
medendum non ualet: sed pellis eius sana est, et ad uestes bona
est. Homo autem qui scrofulas habet: cum aruina uulpis, et minus de Scrofulas.
sagimine uitellorum ouorum addito eas sæpe inungat. Deinde mettram
in eisdem sagiminibus commixtis calefaciat, et calidam super scrofulas
cum panno liget: et cum illa exsiccatur, aliam hoc modo factam superpo
nat. Et sic cum prædicta herba per tres dies et noctes, uel per plures fiat,
et deinceps cum præfatis sagiminibus cõmixtis scrofulas perungat, met-
tram abiecta, et euanescent.

DE BIBERO. CAP. XXIIII.

BIBER VALDE calidus est, et caro eius sanis et infirmis ad
esum bona est, et hominem confortat, eiq; bonam digestionem
facit. Homo autem qui in splene dolet, linguam eius coctam sæpe co- Splen.
medat, et curabitur. Et qui febrem patitur, iecur eius puluerizet, et Febre.
modicũ ex eo in calido uino sæpe bibat, et melius habebit. Sed et testi-

Cculi eius eodem modo in calido uino bibiti, febrem ab hoīe compescunt.

DE LINCE. CAP. XXV.

LINX calidus est, & glorioſus apparere deſyderat, & uoluntatem ſuam ſequitur: & natura ſua fortis eſt: ideo oculi eius lucent uelut ſtella quæ noctem illuminat. Quod ſi peſtilentia equos & aſinos, boues & porcos deuaſtat & occidit: de ſanguine lincis aquæ commiſceantur, & per tres dies ſemel in die eis ad bibendum detur, & ſtatim conualeſcent. Sed & ouibus & capris ad potandum detur, ſi infirmanē. De urina autem animalis huius ligurius naſcitur.

DE HELO. CAP. XXVI.

Ad paraliſim. HELVS calidus eſt: & tacitam naturam habet: ſed tamen aliquantum nequam eſt. Homo autem iecur eius in aquam tam fortiter coquat, uſq; dum per omnia comminuatur: & poſtea de aruina eiuſdem animalis ei addatur: & etiam de githboum, & minus de abrotano: & ſimul in prædicta aqua coquantur, & ſic unguentū fiat: & hoc optimum eſt contra paraliſim, et diſſoluta membra in nodis membrorum.

Qui etiam infirmas, & nigras, et maculoſas carnes habet, cum hoc unguento ſe inungat, & caro eius pura erit. Sed & homo caligas ex pelle dachſis faciat, & eas induat, & ei ſanum eſt.

DE ERICIO. CAP. XXVII.

DERICIVS, ſcilicet ſchueinygel, frigidus eſt, & inmundæ naturę: ſed inmundicia quæ in carne eius eſſe deberet, in ſpinas tranſit, & ideo porco mundior eſt. Et homo quem vich fatigat, cor ericij huius puluerizet, & in calido uino ſæpe bibat, & ceſſabit.

DE ERICIO CANIS. CAP. XXVIII.

ERICIVS qui canem imitatur, frigidus eſt: & caro eius homini ad comedendum nō ualet, quemadmodū nec canis. Sed ſi in aliquo homine ſcrofulæ diruptę ſunt: uiſcera ericij huius abſciat, & totum corpus cum pelle & ſpinis puluerizet, & ſuper eas ſæpe ponat, et exſiccabuntur.

DE SPIRIOLO. CAP. XXIX.

SPIRIOLVS calidus eſt, et pellis eius ad ueſtes hominis bona eſt, quia ſemper in aëre conuerſari ſolet. Si aūt in iuncturis membrorum hominis horribilis gutta paraliſis iacet, ſpiriolum, capite, uiſceribus et pelle abiectis, ad ignem aſſet, et cum aruina urſi ſuperius modice perungat, ut ſagimen ab eo effluat, et illud excipiat. Et poſtquam id aſſauerit, omnem ſuccum qui in eo eſt per pannum extorqueat, et prædicto ſagimini ſe ubi dolet perungat, et curabitur.

DE HAMESTRA. CAP. XXX.

Scroſulas. HAMESTRA frigida eſt. Homo autē qui ſcrophulas, aut glandes habet: iecur animalis huius puluerizet, et cum pane, aut

in sorbicio comedat,& plus euanescent quam de carne talpæ. Sed & si aliquis inter scapulas de paralisi dolet: dexteram scapulam cum dextero pede inter scapulas liget,et melius habebit.

DE MARTARO. CAP. XXXI.

MARTARVS siluestris calidus est,et mansuetam naturã habet: et pellis eius bona est ad uestes hominum. Quod si quispiam homo scrophulas habet: bestiam excoriet,et aruinam quæ in ea est dissoluat,et capiti et uisceribus abiectis,reliquũ in modica aqua coquat, et sagimẽ quod ex illo habere poterit priori addat,et etiã minus de sagimine uitellorũ ouorũ cõmisceat: er scrophulas cũ eo pungat, et euanescent. Scrofulas.

DE VVAZEMART. CAP. XXXII.

VVAZERMART frigidus est. De sanguine eius,et uitellorum ungnentum fiat. quemadmodum de siluestro martaro præ dictu est: et si quis de paralisi dolet, se cũ eo perungat,et melius habebit. Paralisim.

DE TALPA. CAP. XXXIII.

TALPA frigida est,et in terra quę bona et sana est manet. Nã homo qui interius in corpore suo putrescit,et qui scrophulas habet, talpam cum aqua comedat,aut eum puluerizet, et quomodocunq; possit comedat,et interius sanus erit, et scrophulæ euanescent si nondum ruptæ sunt. Qui autem a caduco morbo fatigatur: sanguinem talpæ, et rostrum anetæ,scilicet fœminæ,et ungues anseris etiam fœmine puluerizet, ita ut puluis rostri anetæ bis tantus sit ut puluis unguis anseris, et sanguis talpæ bis excedat puluerem de rostro anetæ: et hæc simul in panno ligata, in loco ubi talpa terrã nouiter eiecit,per triduum ponat. Post ea inde ablata ubi glacies est ponat, ut congeletur. Et iterum inde ablata in sole siccari faciat. Deinde sumat partem iecorũ cuiusq; animalis et uolucris quæ comeduntur,quantũ de his habere poterit, et ex ipsis cum parua farina similæ tortellos paret,et de prædicto puluere minus addat, et modicum cimini,et sic comedat. Qui autem præfatum morbum patitur,per quinq; dies prædictos tortellos comedat: et si nondum conualuerit,per alios quinq; dies eis utatur: et si nondũ ꝓderit,ita septies eodem numero quinq; dierũ faciat. Panẽ aũt,et carnes hędi interim comedat,cũ apio et petroselino coctas,et etiã agninas edere potest: sed porcinas,et bouinas carnes,et anguillã,et caseos,et oua,et crudapoma, et cruda olera interim deuitet. Vinũ aũt suaue,et aqua permixtũ,et ceruisiam bibat. Morbum caducum. B

DE MVSTELA. CAP. XXXIIII.

MVSTELA calida est. Caput autem mustelæ abscindatur,et reliquũ corpus in duo frusta diuidat, cauda, pedibus, et uisceribus abiectis,et prædicta tria frusta exsiccentur,et in cingulo hois unũ ad umbilicũ ad utrũq; latus unũ consuatur:& cũ ipso ad nudã cutẽ

C suam se homo semper cingat. Ex hoc enim confortatur in eo uirtus, & ro-
Capitis dolorem. bustus reddit, et paralisis eum interim nō fatigat. Sed & cor mustelę te-
nui cera circumponatur, & cum homo in capite dolet, ceram cum corde
in utramq; aurem per breuem horam ponat, & melius habebit. Ho-
mo quoq; pellem eius super balsamū teneat, uel ad muscum, ut odorem
de eis accipiat: & ipsam ad oculos suos, ad aures, ad os, & ad nares suas sæ-
pe ponat, & sanitatem in eis retinebit.

DE MVRE. CAP. XXXV.

Febres. MVS calidus est, & insidiantem naturam, & diabolicas artes ha-
bet. Si quis q̄tidianas, seu tertianas, seu quartanas febres habet,
murem capiat, & eum modice percutiat ne effugere possit: & antequam
moriatur, dorsum eiusdē muris inter scapulas suas ligari faciat, ut ibi mo-
riatur, & homo ille curabitur. Et si quis in stomacho dolet: murem uix
uiuentem super stomachum suum liget, dorso muris ad sto-
machum uerso: & quicquid in ipso est euertitur,
& stomachus eius purgabitur, et me-
lius habebit. Sed & si
Ad morbum caducum. quis caducū
D morbum habet, & super terram cadit, postquā surgit mox
panis quæratur de quo mus comedit, & morsus panis
qui residui sunt in aquam ponantur, & illi ad po-
tandum detur: psaq; aqua frons et pedes il-
lius lauentur: & hoc fiat quotiens ca-
dit, & curabitur. Et quia mus
omnia fugit, ideo & ca-
ducū morbū fugat.

DE FORMICA. CAP. XXXVI.

Paralisim. FORMICA calida est. Homo qui superfluitatem malorum
humorum, idest, guttæ paralisis in se habet: cumulum formicarū
cum ipsis formicis in aqua coquat, & balneū paret, ipsumq; intret, & to-
tum corpus in balneo teneat, capite tantum exposito, & pañiolo cōoper-
to in eadem aqua madefacto: & sic sæpe faciat, et paralisis ab eo cessabit.

Lepram. Et qui lepram in se habet, cuiuscunq; naturæ sit: ille terram hanc ubi
cumulus formicarum est, quantum de ipsis madefacta est, inter ardentes
fauillas de fago factas ponat, quatenus de ipsis fauillis inardescat, ita ut ter-
ra quantitatē earundē fauillarū excedat: et calidā aquā nouies per eandē
calidam terrā uelut lexiuā transire permittat, et roum eiusdē aquæ in uas
excipiat: deinde sepum hirci, et modicū plus de aruina ueteris porci simul
commisceat, et in prædictam aquam lixiuæ ponat: et postquam in illa
conglutinat, ab ea auferat: postea pulueri huic puluerē haberi suā, et mo-
dicū minus de puluere uiolę, et de puluere metræ minus quā uiolæ sit, et
unguentū faciat, et se in loco lepre per nouē menses, uel per plures iuxta

ignem inungat, et sanabit, aut dominus eum sanari nō uult. Homo aut em qui aut glandes, aut scrophulas habet: oua formicarum super uiride folium quercus liniat, et stercus gallinarum in aqua calefaciat, et stercus super ipsum folium ad oua componat: et hæc calida super glandes, et super scrophulas sæpe ponat, et euanescent. Sed et si quis homo iratus est, aut oppressus in mente, aut tristis: iuuenes formicas cum adhuc oua sua ipsis adhęrent, cum ipsis nidulis in quibus iacent, in lineum pannum liget, et postea cum se grauatum senserit, pānum in quo formicę sunt dissoluat, et super cor suum tam diu ponat uscq; dum ab illis sudorem capiat, et suauem mentem habebit, et lętus erit. A Ad Scrofulas

DE PVLICE. CAP. XXXVII.

PVLEX calidus est, et de puluere terrę nascitur. Homo testam figuli ualde calefaciat, et in lectum suum disseminet, et cum pulices ariditatem eius senserint, fugiunt.

DE DRACONE. CAP. XXXVIII.

DRACO quendam siccum calorem in se habet. Nam homo cuius oculi coligant, de sanguine draconis per breuem horam in aquam ponat, et de eadē aqua sanguine ablato, palpebras, et cilia oculorum ad noctem modice inungat, cauens ne oculos interius tangat, et sic tantum ter in mense faciat, et caliginem ab eis fugabit. Et qui calculum in se habet, de sanguine draconis in humidū locum ponet, ut modice humectetur, et postea in modicam aquam per breuem horam ponat, scilicet dum aqua aliquid coloris inde capiat, et sanguine ablato, de aqua illa modice ieiunus bibat, et mox aliquem cibum comedat, et ita per nouem dies moderate faciat, & calculus dirumpitur. Caliginem oculorum. R Calculum.

DE RVBETA. CAP. XXXIX.

RVBETA ex parte magnum calorem, & ex parte magnam acerbitatem in se ostendit. Homo autem qui scrophulas habet: iecur rubetæ in humida terra inuoluat, & tunc cum eadem humida terra in alia qualibet terra per nouem dies sepeliat: sed in decima ipsum iecur abiiciat, et humidam terram in qua iecur inuolutum fuit, in testa calefaciat, & super scrophulas quæ diruptæ non sunt per tres dies ponat, & sine dubio euanescent. Quod si scrophulæ dirruptæ sunt: homo eandem ad ignem calefaciat, & in uetus lineum pannum ponat, qui aliquando sudorem hominis in se recepit, telam araneæ super eadem ulcera prius ponat, & tunc pannum cum calida terra desuper ponat: & hoc ter, aut bis in die faciat per tres dies, et exsiccabuntur. Scrofulas.

DE LACERTA. CAP. XL.

LACERTA cal. et sic. est. Homo aūt qui in capite suo inmundam scabiem habet, lacertā ad puluerē comburat, et puluerē istū in Scabiem. capitis.

C purum & bonum uinum ponat, & huic uino ueterem lardum intingat, & cum eo scabiem capitis perungat, & sanabitur.

DE ARANEA. CAP. XLI.

ARANEA calida est: & est in periculo ueneni sui fere ut scorpio. Et interim dum in cauernula sua iacet, ferox in insidijs tam homini quam alijs animalibus existit. Ipsa uero tela araneæ utilitati non multū conuenit, nisi quod super quædā ulcera hominum uelut suauis sit sentitur.

DE VLVVIRM. CAP. XLII.

Ad splenis dolorem.

VLVVIRM ualde calidi sunt, & in uiriditate illa nascūtur, qua gramina germinare incipiunt. Homo autē qui in splene dolet prædictos uermiculos ordeaceo fumo suffocatos in testeo uase comminuat, & in subtilem lineum pannum positos super splen suum ponat: & super pannum illum triticeos furfures cum aceto distemperatos, & calefactos, extrinsecus ponat, & per noctem & diem circum se habeat, & dolor

Stomachum

splenis cessabit. Si quis etiam in stomacho dolet: stercus eorundē uermiculorum, quod in terra inuenit, in testeo uase ad ignem calefaciat, & in lineum pannum ponat, & calidum super præcordium & stomachum suum ponat: & hoc sæpe faciat, & stomachus eius purgabitur, & lenis erit.

D

Scrophulas.

Homo autem qui scrophulas habet: hora illa cum ad descensum pluuię ijdem uermiculi procedunt, sufficienter de eis in ollam ponat: & cum ordeaceo stramine modice suffumiget, ut moriantur: & postea eis farinā de tritico apponat, & etiam uinum, & acetum æquali mensura addat, et fortiter commisceat, quasi pastam faciendo. Eandem pastam super scrophulas antequam rumpantur per tres dies ponat, et mundicia uermium istorum, inmundiciam illam minuit, nec ibi diutius durare permittit. Quod si scrophulæ ruptæ sunt: præfatam pastam hoc modo paratam, in supereminentia acerbę lixiuię intingat, et super eas ponat, et putredinem earum aufert, et eas sanat. Sed et homo præfatos uermiculos, cum ordeaceo fumo suffocet, et in testeo uase cum ligno quærens comminuat, et ipsis eiusdem mensurę maluam addat, et uelut tertiam partem eorum hircinum sepum commisceat, et plus butyri quam omnium istorum sit addat, et cum eo scrophulas siue integras, siue ruptas inungat, et etiam carnē illam quam uermes corrodūt, et magna ulcera corporis sui, et sanabitur.

Qui autem de hagedrusen, aut de alijs glandibus dolet: stercus præfatorum uermiculorum, quod in terra reperit, in testeo uase calefactum, in lineo panno ponat, et calidum superponat: et dolor cessabit, et glandes euanescēt. Sed et homo qui uulneratus, seu ulcerosus est: prędictos uermiculos in testeo uase cum ordeaceo fumo suffocatos comminuat, et super uulnus, seu ulcus ponat, et liuorem uelut bonū emplastrum extrahit, et sanat.

DE TESTVDINE IN TESTA CAP. XLIII.

TESTVDO quæ in testa est, & quæ super terram incedit, frígida est, & non multum ualet. Attamen si uermis carnem alicuius comedit: testam testudinis huius puluerizet, & super illum ponat, & uermis morietur. Et cum porcus infirmatur: conchas istius, & modicum plus de aneto comminue, & in hartz pone ut comedat, & curabitur. Contra uermem.

DE TESTVDINE SINE TESTA. CAP. XLIIII.

TESTVDO quæ absq; testa est, ad eadem medicamenta ualet, si eam homo ita parauerit quemadmodum de uluürme supra dictum est: excæpto quod medicamentum de uluürme multo melior & fortior est.

PHYSICAE S. HILDEGARDIS FINIS.

DE

1 Priapisco
2 Gentiana
3 Orbiculari
4 Proserpinaca
5 Aristolochia
6 Oxylapatio
7 Centaurea maiore
8 Chamedry
9 Chamelæa
10 Camepyti
11 Camedaphne
12 Ostrizago
13 Britannica
14 Beta
15 Lactuca hortensi
16 Lactuca syluatica
17 Agrimonia
18 Asphodelo 21
19 Affodylo
20 Centaurea minore
21 Personata
22 Fraga
23 Altea
24 Equiseia
25 Malua hortensi
26 Malua erratica
27 Molocinagria
28 Bugloſſa
29 Scylla
30 Cotyledone
31 Gallicrure
32 Marrubio
33 Xifion
34 Callitricho
35 Imolo
36 Heliotropio
37 Intybo
38 Gria
39 Carduo
40 Polytricho
42 Papauere hortulano
43 Papauere agresti
44 Oenante
45 Splenio

DE

46 Polio
47 Victoriola
48 Synfito 118
49 Asterio
50 Dictamno
51 Soli lagine
52 Peonia
53 Peristerio
54 Brionia
55 Nimphça
56 Crisio
57 Isati
58 Scordio
59 Verbasco
60 Chelidonia
61 Solata
62 Senetione
63 Filice
64 Gramine
65 Gladiola
66 Rore marino
67 Pastinaca syluatica
68 Herba Perdicali
69 Herba Mercuriali
70 Radiolo
71 Asparago agresti
72 Sauina
73 Canis cerebro
74 Rusco
75 Millefolio
76 Ruta hortensi
77 Mentastro
78 Ebulo
79 Hedera
80 Serpillo
81 Absinthio
82 Saluia
83 Coriandro
84 Portagla
85 Cerifolio 101
86 Sisymbrio
87 Olusatro
88 Titimallo
89 Lilio

DE

90 Carduo syluatico
91 Lupino montano
92 Lacteride
93 Lactuca leporina
94 Ruta hortensi
95 Ruta syluatica
96 Heptaphyllo
97 Ozimo
98 Apio
99 Cisso
100 Menta
102 Aneto
103 Coriandro
104 Origano
105 Semperuiua
106 Feniculo
107 Panacerace
108 Pastinaca
109 Rapanapi
110 Erisio
111 Rapa
112 Atriplice
113 Blito
115 Petroselino
116 Mandragora
117 Cucurbita
118 Cucumere
119 Pepone
120 Oleribus agrestibus
121 Allio
122 Rafano
123 Cepa
124 Porro
125 Porro sectili
126 Sinapi
127 Eruca
128 Satureia
129 De Antidoto Diacala.
130 De Antidoto Tiriaca
131 De Antidoto Diacodi.
132 De Antidoto Lisipon.
133 De Anti. ad cordis dol.
134 De Antidoto hydropi.
135 De Antidoto diamacer.

in Libros Simplicium suorum
PRAEFATIO.

A

HErbarum & Simplicium uirtutes, quę in usu sunt, & quę Græci ἁπλᾶ uocant, medicum in primis cognoscere oportet, ad custodiam sanitatis: ut dictum est ab Antiquis. Tempus ergo nos hortatur, ut uirtutes exponamus Herbarum uniuersarum, Simpliciumq;, & eorū medicamentorū quæ nos facile inuenire possumus, & quæ singulis passionibus subuenire possunt. Sic & de cibo earū, sic & de simplicibus medicamentis disponimus agere: ut unicuiq; uirtutem, substantiam, & operationes adscribamus. quia facile per agros inueniuntur utiles ad sanandum, quæ unicuiq; passioni, singulari adiutorio subuenire possint.

ORIBASII MEDICI,

De Herbarum, & Simplicium, quæ & Medicis in usu sunt, uirtutibus. LIB. I.

De Herba PRIAPISCO
CAP. I.

HERBAE PRIAPISCI RADICES tunsæ, & impositæ, cicatrices eludent. Item ad lippitudines oculorum. Herbæ Priapisci succo si inunges oculos, lippitudines & dolores tollet sine mora. B

Ad oculorū lippitudines.

De Herba Gentiana. CAP. II.

GEntianæ Herbæ radices siccatas, & in puluerem redactas ʒ i. dabis in uino cyathorum. iij. & proderit.

De Herbæ Orbiculari. CAP. III.

ORbicularis herbæ nomina. A Græcis dicitur Cyclaminos, alias Chiseron, alias Anthemon, alias Cassophyllon, alias Chelonion, alias Chillena, alias Ostenes, uel Aspiei, uel Palalia, alias Orbicularis. Nascitur in locis incultis & montosis. Ad caput depilandum, herba Orbicularis naribus immittitur. Item ad aluum cōcitandam, herbæ Orbicularis collyrio facto, & iniecto, catharticum est. Item ad Splenis dolorem, herbæ orbicularis succum cyathum i. & aceti optimi cochlearia v. diebus continuis viij. potui dabis: miraberis effectum. Item radix eius collo suspensa, ut contra splenem pendeat, efficaciter medetur. Nam & Cyclaminis succo quisquis anum tetigerit, mira celeritate alui solutionem experietur. Leges eam omni tempore.

Splen.

De Herba Proserpinaca. CAP. IIII.

PRoserpinacæ herbæ nomina. A græcis dicitur Polygonos, alias Polygonatus, alias Aspalthion, alias Polycarpon, alias Carthineton, alias Zaclia, alias Thephin, alias Sanguinaria, alias Proserpinaca.

C Nascitur ubicq;,locis cultis, & aggeribus. Legis eã æstiuo tempore. Ad
Ad sputum sanguinis. eos qui sanguinẽ reiiciunt. Herbę Proserpinacæ succum cum uino optimo, austero, sine fumo tepefactum, ieiunus ebibas per dies ix. miras res experieris. Item ad lateris dolorem. Herbæ Proserpinacæ succum, cum oleo rosaceo si se sæpius perunxerit, dolorem tollet. Item ad mammillarum dolorem mulierum quæ lac habent, & tumorem. Herba Proserpinaca tunsa, & cum butyro subacta, imposita, mire discutit dolorem & tumorem. Item ad aurium dolorem. Herbæ Proserpinacæ succus tepefactus, & auribus instillatus, dolorem mirifice discutit, et ulcera quoq; aurium sanat. Dysenteriam. Item ad dysentericos. Herbæ Proserpinacę succum foliorum cum aqua calida potui da quantum tibi uidetur: & sanus efficietur: ipsi experti sumus.

DE HERBA Aristolochia. CAP. V.

ARistolochię herbę nomina. A Græcis dicuntur Aristolochia, alias Melocarpon, alias Hephesia, alias Dardanos, alias Chamemelos, alias Absinthium rusticum. Nascitur locis montuosis & solidis, & cultis. Ad uim ueneni. Herba Aristolochia trita, uel pisata cum mero potui data, uim ueneni uincet. Item ad febres acerrimas. Herba Aristolochia sicca suffumigabis eum, & hilariorem eum facies. Fugat & dæmonia. Fistulas. Item ad fistulas. Herbæ Aristolochiæ radix fistulis inserta, celeriter expurgat, & ad sanitatem perducet. Medici quoq; sine ea nihil perD curare possunt. Item a frigore exustis. Herba Aristolochia ex oleo usq; ad calefactoria uim habet cum axungia porcina. Item cõtra serpentium & hominum morsus. Herbæ Aristolochiæ radicis pondus denarij unius in uini hemina sępius bibit, discutit uenena serpentis. Item si infans cõtristatus fuerit. Herba Aristolochia suffumigabis eum, & hilariorem eum facies. Item ad carcinomata quæ naribus nascuntur. Herba Aristolochia cum cypero, & dracontæa, semen cum melle ei impositum emendat.

DE HERBA Oxylapatio. CAP. VI.

OXylapatij herbæ nomina. A Græcis dicitur Oxylapation, alias Lapatium acutum dicit. Ad duriciam in corpore. Herba Oxylapation cum axungia ueteri suilla pisata, & ex pane domestico facta ut malagma, & imposita, mirifice sanat. Duriciem corporis.

DE HERBA Centaurea Maiore. CAP. VII.

CEntaureæ Maioris herbæ nomina. A Græcis dicitur Nession, alias Maronion, alias Plectronia, alias Polyidos, alias Fel terræ. Epatis dolorẽ Ad epatis dolorẽ. Herba Centaurea maior in uino decocta, & potui data, mirifice auxiliatur. Item ad uulnera, & ulcera, et carcinomata. Herba Centaurea maior cõtrita, et imposita, tumorẽ fieri nõ patitur. Item ad suggillationes et liuores. Herbę centaureæ succo punctos ex aqua, sumẽ facit.

Item ad uulnera recentia. Herba Centanrea ita efficax est ad plagas glu- A
tinandas, ut etiam carnes cohaerescant quæ ex aqua eius coquuntur. Itē Splen.
ad splenēticos. Herba maior centaurea ex uino decocta, et potui data, splenem sanat.

De CHAMAEDRY. CAP. VIII.

CHAMAEDRYS herbæ nomina. A grēcis dicit Chamedrys, alias Drys, aliter Drysites, alias Chamędrops, alias Trixago, alias Trimago. Nascitur locis montuosis, et solidis. Ad conuulsos. Herbam Chamędryn contusam de ligno in lignum, adiecto uino potui datā, Podagram.
etiā ruptos sanare assignat. Item ad uiperæ morsus. Herba Chamædrys in puluerem mollissimum rēdacta, & in ueteri uino potui data, uenenum uehementer discutit. Item ad podagram. Herbam Chamędrym ita da bis, ut supra calidam, mire paragoriā prēstat. Legis tam mense Augusto.

De CHAMELEA. CAP IX.

CHAMELEAE herbæ nomina. A græcis dicitur Chamelea, alias Labrum Veneris, alias Cicer rusticum, alias Murrana, alias Analentidū, alias Sciare, alias Gersoiste Ad epatis dolorē. Herbæ Cha- Epar.
meleę succū potui dato, cum uino, febricitanti cum aqua calida: mire proficit. Item contra uenenum, si quis acceperit. Herba Chamelea siccata, et in puluerem redacta, & in uino potui data, discutit uenenum.

De CHAMEPYTI. CAP. X. B

CHAMEPYTIS herbæ nomen. A græcis dicitur Chamepytis, alias Olocyron, alias Sideritis, alias Spicula, alias Dordila. Ad uulnera. Herba Chamæpytis tunsa, et imposita. Si autem altius fuerit uulnus, succum eius mitte in uulnus, Item ad strophi dolorē, hoc est, Vulnera.
interaneorum. Herba Chamepytis potui data, tollet dolorem strophi.

De Chamædaphni. CAP XI.

CHamędaphnis herbæ nomina. A græcis dicitur Diasinites, alias Mustellago, alias Lactilago. Ad alunm concitandum. Herba Chamędaphnis in puluerem mollissime redacta, et in aqua calida potui data, aluum concitat.

De Ostriago. CAP. XII.

NAscitur circa monumenta, aut in monumentis, aut in parietibus qui sunt circa montum radices. Ad eas res quæ in corpore nascuntur. Herba Ostriago tunsa, et imposita, eas res quæ in corpore nascuntur depellit.

De Britannica. CAP. XIII.

BRitannicæ herbæ nomina. Græci dicunt eam Britannicam, alias Betam plantaginalem. Ad uitia quæ in ore nascuntur. Herba Britannica sumpta uiridis in modum esi lactucæ, sanat. Item ad oscidiem. Herbam britannicam, si uiridem non habueris, recipe aridā contusam cum uino, ut mellis crassitudo fiat: eodē modo sumpta, eundem effec-

ctum habet. Item ad dentium dolorem, & si laxi fuerint. Herba britannica mira quadam potentia succurrit. Reponenda autem est in hyeme. Succum autem eius seruabis in uase arietino: arefacito, & puluerem eius reponito. Nam ad eosdē usus cum uino sumpta, ęque efficaciter prodest.

Ad solutionē uentris. Item ad aluum concitandum. Herbæ Britannicæ succus pro uiribus cuiusq; sumptus potu, per se sine periculo purgat. Item ad paralisim. Herba britannica uiridis cū radicibus contusa, uini meri optimi cyathis duobus, uel tribus potu sumpta, mire proficere creditur. Item ad sanguinem, et quod græci Synanche uocant. Herbæ britannicę flos antecq; tonitruū audiatur, collectus, et deuoratus, per annū totum anguē non experietur.

DE BETA. CAP. XIIII.

BETAE genera duo sunt. Nigra, & Alba. Nigra uentrem stringit, maxime cum lenticula & aceto cocta: Alba commoda uentri

Caput. emolliēdo. Succus radicis eius cū melle mixtus, naribus iniectus, caput purgat. Elixatura eius furfura capitis tollit. Betę succus deducit uentrē: olus ipsius restringit. Succus radicis eius in elixatura fortius deducit.

DE LACTVCA hortensi CAP. XV.

DLACTVCAE genus frigidum est, non tamen noxij frigoris. In cibo sumpta, fastidio languentes iuuat, priusq; habeatur succus: imbecille tamen corpus facit: ex parte sanguinē adquirit: lac plurimū nutrit in fœminis: trita cum sale combustis medetur.

DE LACTVCA syluatica. CAP. XVI.

LACTVCAE SYLuaticæ nomina. A græcis dicitur Tridaxagna, alias Hieration, alias Hespedeion, alias Pirris, alias Hibocistis, alias Lactuca syluatica. Nascit locis cultis, et sabulosis. Dicitur aquilam cum in altum uult uolare, ut prospiciat rerum naturas, lactucæ syluaticæ folium euellere, & succo sibi tangere oculos, et accipere maximā claritatem. Ad Caliginem oculorum, herbę lactucæ syluaticæ succum mixtum cum uino uetere, & melle a canna, qui sine fumo collectus est optimus, succū herbæ & mel in se commiscebis, & teris, & in ampulla uitrea condito, & ex eo utere: summam medicinam experieris.

Ad caliginem oculorum.

DE AGRIMONIA. CAP. XVII.

AGRIMONIAE herbæ nomen. A græcis dicitur Agrimonia uiridis. Ad oculorum dolores. Herba Agrimonia uiridis per se trita, si arida fuerit, in calida aqua intincta ut facilius teri possit, illita, suggillationes & liuores in oculis mature discutit. Ad uentris dolorem. Herbæ Agrimonię radicem bibere dato, mire prodest. Item ad uulnera, & ulcera carcinomata. Herba Agrimonia uiridis contrita, & apposita, ulcera sanare apta est. Si autem arida fuerit: in aqua tepida remissa idem perficere creditur. Item ad morsum serpentis. Herbę Agrimonię

Oculorum dolores.

3.ñ, cum uini cyathis duobus data, discutit uenenum mirifice. Item ad A
luxum. Herba agrimonia contrita, & adposita, mire doloribus, uel tumo
ribus, & luxu concitatis, succurrit. Itē ad percussum ferro, uel sude. Her
ba agrimonia contusa, & imposita, mirifice sanat. Item ad uerrucas tol
lendas. Herba agrimonia cū aceto imposita, tollit uerrucas. Item ad Sple Ad Splen.
nis uitium, uel dolorem. Herba Agrimonia in cibo sumpta, lienem con
sumit. Item ad ea quæ secanda sunt. Herba Agrimonia contrita, & im
posita, aperit & sanat.

DE ASPHODELO. CAP. XVIII.

ASPHODELVS .i. Albucum. Radix ipsius si cum uino tri
ta bibitur, menstrua mulierum mouet, & dolorem laterum miti
gat, & tussim sedat. Contra ictu læsos. Qui interius dolent serpentium
percussu, triti bulbi eius locis dolentium imponantur, & uulnera sordida
expurgant. Succus radicis eius cum thure, melle, & uino tepefactus, auri
um uulnera curat. Succus eius infusus in aurem aliam ubi dolor denti
um non est, mitigat faucium dolorem. Radix eius combusta, super a
lopecias sparsa, capillos nutrit. Oleum autē quod in ipsius herbæ radi
cibus excoquitur, si igni superpositum fuerit, concoctum, combusturis et
pernionibus superlitum prodest. Surdorum quoq; auribus instillatus,
uelocem reddit auditum. Radix eius trita, maculas albas, hoc est, uarie
tates tollit. Flos eius ex uino tritus, potui datus, uenena scorpionum tol
lit. Si & radix eius trita morsui imponatur cum uino, impetigines anti B.
quas extergit.

DE AFFODYLO. CAP. XIX.

AFFODYLI herbæ nomen. A græcis dicitur Affodylos, sed
alia ab hastula regia prædicta. Ad dolorem tibiarum, uel pe
dum. Herbæ Affodyli succus, cum oleo amygdalino uncta quæ dolent,
mirifice sanabuntur. Item si tumores fuerint, ipsam contusam & suba
ctam imponis. Ad Epatis dolorem. Herbam Affodylum, et radicem ei Epatis dolorē
us discoque cum aqua mulsa, & potui da, epatis dolorem mire tollit.

DE CENTAVREA Minore. CAP XX.

CENTAVREAE minoris nomen. A græcis dicitur Ellebori
tes, alias Amaratha, alias Stirsozila, alias Febrifuga, alias Matro
na, alias Multiradix. Chiron centaurus has herbas ferē inuenisse, unde
tenent nomen Centaurea. Nascuntur locis solidis, & fortibus. Ad uipe
rę morsum, uel dolorem. Herbę Centaureę minoris puluis pisatus, & in
uino ueteri potui datus, ualidissime proficit. Ad oculorū uitia uel dolo Oculos.
rem. Herbæ Centaureę minoris succo oculi inuncti, faciē extenuatam sa
nat: adiecto melle idem proficit. Caligantibus quoq; oculis uim clarita
tis restituit, si Centaureæ minoris manipulus in uino coquatur, et per tri
duum maceratum eximitur: inde quotidie heminam mixtam cum melle

C ieiunus bibat. Item ad Auriginem. Herbam centauream minorem decoque in aqua ad tertias, & ex ea dabis bibere quantum potueris: sanabitur. Item ad lumbricos & tineas. Herbã Centaureã minorem simili modo ut supra dabis, lumbricos eijciet, & tineas exterminat. Item uenenũ qui sumpserint. Herbam centauream minorẽ ex aceto tritam dato: bibat, mox discutit uenenum. Similiter Centaureæ minoris radicis pondus denarij unius in tribus cyathis uini bibitur.

Contra uenenum.

DE PERSONATIA. CAP. XXI.

PERSONATIAE herbę nomen. A grecis dicitur Prosopos, alias Bachion, alias Elephantosis, alias Personatia, alias Malisolium, alias Riborasta. Ad uulnera omnia serpentium, uel colubrũ. Herbę personatię succum cum uino ueteri dato potionem, omnes morsus serpentum, uel colubrũ sanat. Item ad febres. Herbæ personatiæ folia cinges febricitanti, statim mirifice effugat febrem. Item ad uulnus si cancera uerit, herbę Personatię aqua foueto: deinde ipsam cum nitro, et axungia, & picula ex aceto tere, & panno indue, & superpone. Item ad intestinorum dolorem, herbę personatię succo cyathum 1. ex melle cyathis ij. ieiunus bibat. Item ad rabidi canis morsum. Herbæ personatiæ radicem, cum sale marino tritam morsui imponito. Item ad uulnera uetera quæ humorem prestant. Herbæ personatiæ radicem, & spinam quæ in siccis locis nascitur, æquali pondere conteris, & imponis. Item ad combustũ. Herbæ Personatiæ succum cyathum 1. & ex melle cyathis duobus bibat.

Febres.

D

DE FRAGA. CAP. XXII.

NASCITVR locis opacis, et mundis, & collibus. Ad splenis dolorem Herbę fragę succus, cum melle potui datus, mire proficit. Itẽ ad suspiriosos, uel colicos. Herbę fragæ succus, cum pipere albo, & melle mixtus, et potui datus, mirificum est.

DE ALTHEA. CAP. XXIII.

NOMEN herbę Alteæ. A grecis dicit Altea, uel Altearíza, alias Sicofyllon, alias Ibiscus. Nascitur locis humidis, et campis. Ad Podagram. Herba ibiscus pisata cum axungia uetere, imposita, tertia die sanabit: ipsius herbę experimentum autores affirmant. Item ad collectiones quę in corpore nascuntur. Herba Ibiscus decocta cum fœnugręco, et lini semen cum polline imposita, duricies omnes discutiunt. Item ad omnes encatimas. Herba ibiscus decocta cum malua erratica, & fœnugręco imponatur. Item Altea, malua asinina, siue ibiscus in mulsa cocta, trita, omnes collectiones & tumores, etiã mammillarum spargit. In uino cocta, fouet ani uitia & duricias. Succus radicis eius in aqua coctus, ad mixto adipe anserino, aut uitulino, & terebentina modica in lanam iniecta, matricis feruorem & præfocationem, & tumorem tollit. Radix eius in uino cocta, & pota, difficultates urinarum soluit: calculosis, & sciati-

Podagram.

Matricis suffocationẽ.

cis,& colicis prodeſt. In puſca radices eius dentium dolorē tollit. Semen eius tritum: cum aceto in ſole illinitum, maculas corporis tollit. In aqua cocta radix eius, per cliſterim iniecta: dyſentericos,& fluxum uentris,& renū mox curat. Semen in uino coctum, apum,& uenenoſorū ictus omnium curat. Item folia eius trita cum oleo, oſturis medentur. A

Folia eius trita cum axungia ueteri, podagrę humorem tollit, uel geniculorum. Item ad ſuffocationes matricis, et dolorem teſtium, uel uerętrorum tumores, uel duriciā, radices eius in aqua cocta foueto: ipſamq; tritam cum axungia impone. Ad podagrā.

De Equiſeia. CAP. XXIIII.

EQVISEIA herba, quæ a gręcis dicitur Hippurin, Itali Equiſeiam dicunt. Ad dyſentericos. Herbæ Equiſeię ſuccus ex uino dulci cyathis duobus potui datus, dyſenteriam ſanare creditur. Item qui ſanguinem per os eijciunt. Herbæ equiſeię ſuccum cum uino auſtero ieiuni bibant, mox reſtringet. Dyſenteriam.

De Malua Hortenſi. CAP. XXV.

MALVA hortenſis uirtutē habet purgatoriam, mollit uentrem, urinam,& ueſicam mouet in cibo ſumpta. Cum roſaceo, apū ictus compeſcit. Folia eius cum axungia attrita, uulnera recentiora curant. Semen cum uino tritum, contra ſerpentium ictus potatur.

De Malua Erratica. CAP. XXVI. B

MALVAE Erraticæ nomen. A Græcis dicitur Malocinagria, alias Acopon, alias Collyris, alias Malua ruſtica, uel Malua erratica. Naſcitur ubiq; in locis cultis. Ad ueſicæ dolorē. Maluę erraticę radices lib. 1. coque in aqua ad dimidias, er per triduum ieiuno da bibere, ſanabitur. Item ad neruorū dolorē,& tumores omnes. Malua erratica piſata cum axungia uetere,& impoſita, neruorū dolorem mirifice ſanat. Neruorum dolorem.

Facit etiam ad omnes enchateſmas, ſi decocta cum ibiſco,& fenugræco. Item ad lateris dolorē. Maluam erraticā coques in oleo: poſtea ſtringes,& folia in mortario teris,& panno inducis,& imponis,& per triduum non ſoluis: emendaſti dolorem. Item ad uulnera recentia. Maluæ erraticæ radices combure,& cineres contere,& impone.

De Molocinagria. CAP. XXVII.

MOLOCINAGRIA, id eſt, Malua agreſtis. In hora quacunq; ſol gyrat, folia eius trita cū modico ſale & melle, collectiones in angulis oculorum ueluti tubera, quæ ægilopę dicuntur, ſpargit.

Succus eius cum oleo illitus, percuſſum apum & ueſparū compeſcit.

Trita cū luteo, acoras capitis tollit. Folia eius cocta,& cum oleo trita, cōbuſturas ſanat. Caldam ubi coxerit, ſuperſedeat mulier, quę ſuffocatur a matrice. Radices eius cum ſale & oleo coctas, et ſuccū ſorbendum da qui uenenum biberit. In cibo ſumpta, lac de mammillis prouocat. Semen eius cum bacca lauri ex uino tritum, ueſicæ dolorem tollit. Matricem.

De Bugloſſa. CAP. XXVIII.

C BVGLOSSAE herbæ nomina. A Græcis dicitur Bugloſſa, alias Lingua bubuli, alias Corrago. Naſcitur locis cultis & ſabulo-

Ad febres. ſis. Ad tertianas, ſiue quartanas. Herba bouis lingua quæ tres tyrſos ſeminis mittit, teris radicem totam, & ex aqua decoques: potum dabis, remedabit. Quæ autem quatuor tyrſos habet, dabis ut ſupra. Item ad ſuſpirationes in corpore. Herba bouis lingua ex melle & pane ſpiſſata, uice malagmatis, mirifice rumpit. Hanc leges menſe Iulio.

De Scylla. CAP. XXIX.

SCYLLITICI bulbi herbæ nomina. A Græcis Scytecas, alias Pancration, alias Tyfonos, alias Sybto, alias Scylla rubra maſcula, alias Bulbus ſcyllites. Ad hydropitiam. Herbæ Scyllæ bulbus torretur, deinde circumpurgatur, medium eius in aqua proiicitur: cum madidum fuerit eximito, & ex eo patienti dato potui ex melle & aceto, & euacuatur per urinam. Item ad perniones. Herbæ ſcyllæ quod eſt in medio eius, hoc eſt, interius, cum oleo feruefactum, ea quæ dolorem exhibent perungito, ſedabuntur. Item ad paranycia. Herbę ſcyllæ radix piſata cum aceto et pane, impoſita, paranycia, id eſt, parotyda mirifice ſa-

D nat. Item hydropicis ſitim extinguendã. Herbæ Scyllæ folium ſubiecta ſub lingua, ſitim compeſcit. Leges eam omni tempore Item de

Acetum Scylliticum. Scylla fit acetum ſcylliticum in multis cauſis utiliſſimum. Bulbum eius tritum imponito omnibus morſibus uenenatorum, canino recenti, ſcorpionum ictui: & ſubinde renouato per ſingulas horas, donec dolor mitеſcat. Succus eius cum melle infuſus, uitia narium, fœtorem, & polypũ tollit: & oculis infuſus, etiam extergit.

De Cotyledone. CAP. XXX.

COTYLEDON herbæ nomen. A Græcis dicitur Cotyledon, alias Phales, alias Stychas, alias Stergetrõ, alias Vmbilicus uenеris. Naſcitur in tectis, aut in monumentis. Ad Strumas diſcutiendas. Herba Cotyledon piſata cum axungia ſuilla, ſem. ſine ſale, æquis ponderibus calidum imponit, ſtrumas diſcutit. Legis eã hyemis tempore.

De Gallicrus. CAP. XXXI.

Morſum canis. GALLICRVS herba naſcit locis ſolidis, circa uias. Ad morſum canis. Herbam gallicrus teris cum axungia, & pane domeſtico, & imponis, & ſanabitur.

De Marrubio. CAP. XXXII.

MARRVBII herbæ nomen. A Græcis dicitur Praſſion, alias Philophes, alij Aſteritam dicunt. Ad tuſſim grauem. Herbam marrubium coque in aqua, & ex ea dabis bibere eis qui grauiter tuſſiunt, mirifice ſanat. Item ad Stomachi dolorẽ. Herbæ Marrubij ſuccum potui da, ſtomachi dolorem tollit. Et ſi febricitat: ex aqua

potum da, satis eleuat se. Item ad lumbricos. Herbæ Marrubij, & absinthij, & lupinorum paria pondera in aqua mulsa cocta, et cum uino bis aut ter in umbilico posita, necat lumbricos. Itẽ ad cõdilomata. Herbã marrubiũ combure, & ex eius cinere infrica, sanabitur. Item si quis uenenum acceperit. Herbæ Marrubij succum dabis ex uino ueteri, discutit uenenum. Item ad scabiem, uel impetigines. Herbę marrubij discocta aqua corpus lauato: scabiem ipsam discutit, & impetigines. Ad Pulmonis extensionem. Herbam Marrubium ex melle coctam sumat, mire curabitur. Item ad omnem duriciam. Marrubium tunsum cum axungia, & impositum, mire sanat. Item si quis ab opere, aut lassitudine languorem inciderit, & habuerit neruorum dolorem & tremorem. Herbæ Marrubij, cum oleo rosaceo succo permixto, perunges eum: sine mora curabitur. A Ad uenenum

De Xifion. CAP. XXXIII.

XIFION herbam, alij Fascanion dicunt. Ad fistulas quæ in corpore nascuntur. Herbæ Xifion radices unc. vi. aceti cyathos ij. adipis uulpini unc. iij. ex uino pisabis, in pannum linis, & imponis: miraberis. Item ad capitis fracturã. Herbæ xifion superior pars eius siccata, contrita æquis ponderibus, mixto uino, capitis ossa fracta extrahit, aut si quid in corpore suppuratũ fuerit. Item si in pedibus calcata sint ossa serpentis, eadem contra uenena efficax est. Capitis fracturam.

De Callitricho. CAP. XXXIIII.

AD STRVMAS unguium, Herba Callitrichon pisata per se, & imposita unguibus, strumas sanat. Item ad capillos ungendos. Herba gallitricho in oleo trito, capilli uncti inficiuntur. B

De Imolo. CAP. XXXV.

IIMOLVM clarissima herbarum est, Homero teste, & inuentione Mercurij adsignata. quia eius succus beneficia demonstrat: & est radice rotunda, nigraq;, & magnitudine cepe. Ad matricis dolorem. Herba Imolum contusa, & imposita, dolorem matricis sedat. Matricem.

De Heliotropio. CAP. XXXVI.

HELIOTROPII nomen. A Græcis dicitur Heliotrophos, alias Teliogerõ, alias Scorpion, alias Heraclia, alias Hæmatites, alias Insene, alias Vertumnum, alias Intibum syluaticum. Nascitur ubiq; in locis cultis & mundis, & pratis. Eius herbæ diuinæ, ad solis cursum floscelli se uertunt, & cum sol occidit flores se claudunt, rursum cum sol oritur, floscelli eius aperiuntur. Facit ad remedia. Ad omne uenenũ. Succus eius cum uino potatus, uarietates corporum tollit. Herbæ Heliotropij puluis mollissimus ex ea factus, aut succus eius cum uino ueteri optimo potui datus, mire uenenum discutit. Item ad luxum. Herbæ Heliotropij folia contusa, & adposita, efficaciter sanare creditur. Item

C Heliotropium, siue Cicoreon, id est. Intyba agrestis in cibo sumpta, uel alias pota, stomachi dolorem tollit. Succus eius cum rosaceo, aurium dolorem tollit. Semen eius tritum, cum uino potatū, tertianas & quartanas tollit. Trita cum axungia, omnes collectiones, strumas, furunculos, condilomata, & parotidas aufert.

De Intybo. CAP. XXXVII.

INTYBORVM genera sunt duo, subamari, & dulciores. Stomacho adcomoda, & uentrem restringunt, trita cum aceto. Cardiacis impone sinistræ mamillæ.

De Gria. CAP. XXXVIII.

NASCITVR in Lucania: marmoris albi colores habet: quatuor rubicundis ornata coliculis. Ad Scyaticos. Herba grias contusa, & imposita, scyaticos tertia die sanat: ut quasi malagmatis genus imponatur. Item ad omnes dolores in corpore. Herbæ griæ radix pista, & imposita, omnes dolores sedat.

De Carduo. CAP. XXXIX.

Ad matricem

CARDVI natura mordax, & submollis: frigidus, indigestus. Ideo succus eius alopetias expellit. Matrici utilissimus est cibus. Folia trita cum pipere & uino potui data, collectiones sanant.

Succus foliorum eius alopetias capillorum prouocat. In iure gallinarum comesti, uentrem solutum nimium reprimunt.

De Polytricho. CAP. XL.

D POLYTRICHI herbæ nomen. A Græcis dicit Adianton, alias Polytrichon, alias Tricomanes, alias Coriandrū agreste, alias Capillus ueneris, alias Terræ capillus, alias Supercilium terræ. Ad coli dolorē. Herbę Polytrichi quę habet ramusculos quasi seta porcina, folia trita cū piperis granis. ix. et coriādro gra. ix. simul in uino optimo dabis bibere introeunti balneū, sanat. Facit etiā ad capillos mulierū nutriendos.

De Hastula regia. CAP. XLI.

Dysenteriam.

HASTVLA regia, a Græcis dicitur Molocinagria. Ad dysentericos. Herbę hastulæ regię radix cum uino trita, potu datur dysentericis, statim sentiunt beneficium. Item ad uentris fluxum ut restringat. Herbæ hastulæ regiæ semen mixtum cum aceto acerrimo, potui datum, uentrem restringit.

De Papauere. CAP. XLII.

PAPAVER stringit quidem, & replet, & est fortissimū: sed fortius est quod nigrum est. Eorum omnium succus magis egeritur q̄p carnes. Coquendo ergo seruabis ita, ut cum uolueris aliquid desiccare, succo prius q̄p recentibus carnibus non utaris: ubi autem mollire, magis succo eorum q̄p carnibus utaris. Nam grana Papaueris multa sunt: et agrestia quidē ad medicinæ usum efficatissima sunt. Papauer albū, quod in hortis serunt, minus efficax, soporiferum est quidem: quoniam minus

frigoris in se continet, quod paulatim coctura decoxerit. Folia eius cũ A
rosaceo trita, tumorem articulorum tollunt. Calda in qua decoxerint capita eius, foueto caput freneticorum, somnum facit.

De Papauere Agresti. CAP XLIII.

PAPAVER syluaticum a græcis dicitur Mœcorias, alias Oxytonon, alias Nemon, alias Papauer albũ, alias Papauer syluaticũ.
Ad epiphoras oculorũ. Herbæ Papaueris syluatici succũ, uel coliculos Ad epipho-
cum suo fructu oculis imponito. Item ad hemigrancã, uel capitis do- ras.
lorem. Herbæ papaueris syluatici semen cum aceto teris & fronti impo-
nis, sedabit dolorem. Item ad somnum qui non dormiunt. Herbæ papaueris succo si quem perungas, somnum ei cum sopore obijcis. Item Codionagrion, idest, papauer agreste: eius duo sunt genera, albũ scilicet, & nigrum. Semen eius teris in aqua, & fronti illinito, capitis dolorem tollit. Et est tertium genus, capite grandi, & oblongo, efficacissimũ somno.

De Oenante. CAP. XLIIII.

AD STRANGVRIAM. Herbæ Oenantis radicẽ in pulueremredactã, dato ad stranguriã in uini cyathis duobus, sumẽ prodest. Item ad tussim. Radicẽ dabis herbæ Oenante, ut supra.

De Splenio. CAP. XLV.

NOMEN herbæ. A grecis dicitur Splenion, alias Herminon, a- B
lias Lenchites, alias Prygia, alias Prigites, alias Imagales. Ad splenis dolorem. Herbæ Splenion radix in puluerẽ molliſſimũ redacta, uino Splen.
bono potui datur: summam rem experieris. Hæc herba sic inuenta est: cum exta super eam proiecta essent, adhæsisse lien, eumq; exinanisse dicunt: propter hoc a quibusdã Splenion uocatur. Narrant, sues qui radicem eius edunt, sine splene inueniri. Quidam eandem dicunt, ramis hyssopi surculosam, foliis fabę, eodẽ nomine adpellantes. Legunt eã dum floret, maxime ex Ciliciæ & Pisidiæ montibus: & hæc laudatissima.

De Polio. CAP. XLVI.

NASCITVR locis asperis herba Polion. Ad lunaticos.
Herbæ Polion succum commisces cum aceto scillitico, & perun- Lunaticos.
ges eos qui patiuntur ante accessum. Item, Herbæ Polion pillulam, & radicem eius linteolo mundo circa collum eius qui patitur ligabis: experimento res facta est.

De Victriola. CAP. XLVII.

VICTORIOLAE herbæ nomen. A græcis dicitur Daphnoides, alias Diglosson alias Eupetalos, alias uictoriæ foliũ, alias Laurus alexandrina, alias Victoriola. Ad flegmata intercidenda. Herbæ uictoriolæ succus cyathos duos dabis cum melle bibere ieiuno; mox flegmata intercidet.

De Symphito. CAP. XLVIII.

CSYMPHITI herbæ nomen. Conſeruam dicunt alij, alias Anagallicū. Naſcitur locis paluſtribus, et campeſtribus, uel pratis. Ad profluuiū mulieris. Herbæ Conſeruæ puluerem molliſſime detritū, potui dabis in uino: mox reſtringet. Item ad conuulſos, uel intus ruptos. Herbæ conſeruæ radicē in cinere tepido coquito, & ex melle ieiuno dabis, ut edat: ſanabitur, & thoracem totum purgabit. Item ad ſtomachi languorem. Herbam Conſeruam ſi quis cum oxycrato edat, magnū beneficium ſentiet. Item ad tuſſim. Herbæ Symphiti radicem de calda coques cum melle, et pipere, & caſtoreo ad quartas, & ieiuno potui uino uę teri dabis. Hæc herba eodem, argumento cum carne bubula conciſa, & in cacabum miſſa, eius radicem ſi miſeris 3. ij. cocta bubula caro in uinum cohęrebit. Item Symphitum. i. Anagallicum facit ad profluuium omne ſanguinis narium, ſiue mulieris, ſeu ſanguinem uomentis, uel ex ictu aliquo, ſiue dyſenteria, uel hemorrhoida, radix eius ex puſca trita, potui data, ſanat.

Ad Stomachum.

De Aſterion. CAP. XLIX.

DNASCITVR in petris et locis aſperis. Hęc herba in nocte tanquam ſtella in cœlo ſic lucet: ut qui uidet ignorans, dicet fantaſma ſe uidere, metu plenus, irridet tamen a paſtoribus pecorū. Ad caducos. Herbę Aſterion baccas, ſi dederis manducare, luna decreſcēte, cū ſolerit in ſigno uirginis, et ipſā herbā in collo habeat ſuſpēſam, remediabit.

De Dictamno. CAP. L.

DICTAMNI herbæ nomina. A græcis dicitur Arthemidion creticon, alias Bubulcos, alias Ephemeron, alias Darcadion, alias Tuſſella ruſtica, alias Dipſacos, alias Labrum Veneris, alias Dictamnum. Ad plagas ſiue a ferro, ſiue ſude, ſiue a ſerpentibus. Herbæ dictamni ſuccum infunde in plagā, & aliquid da ei bibere, & mox ſanus erit. Ad ſerpentium morſus. Succū eius in uino bibat: mox diſcutit uenenum. Item ſi quis uenenum ſumpſerit. Herbæ dictamni ſuccū cum uino potu ſumat. nam tanta uis eſt ipſius dictamni, ut non ſolum interficit, ubicunq; fuerint ſerpentes prędentia ſui, ſed & ſi odor eius a uento ad eos peruenerit, ubicunq; eos tetigerit, mox occidet. Fertur & hoc exemplum. Si caprea in uenatione telo. i. ſagitta percuſſa fuerit: ſtatim ut peruenit ad herbam dictamnum, & paſcitur ex ea, telum a ſe eiiciet, & plaga ſanatur paſcendo dictamnum. Item ad uulnera recentia. Herbam dictamnum, & agrimoniam, & ambroſiam contritas cum butyro impoſito plagæ: miraberis in omnibus dictamni effectum.

Plagas.

Vulnera.

De Solidagine. CAP. LI.

SOLIDAGINEM minorē Heliotropion uocāt. Ad lumbricos necandos. Herba Solidago minor ſiccata, & in puluerē redacta,

redacta, in aqua calida potui data, lumbricos occidit. A

De Peonia. CAP. LII.

INuenta Peonia nomen autoris retinet. Nascitur Cretę. Quam Homerus sacer autor suis in libris inseruit. Inuenitur plurimum a pastoribus in nocte. Ad lunaticos. Herba Peonia si lunatico iacēti imposita fuerit, nunc̄p ei morbus redit. Item ad sciaticos. Herbæ peoniæ radicem partim alligabis lino, & eum qui patitur circumcinges. Ad lunaticos.

De Peristerion. CAP. LIII.

PERISTERION, alias Columbinam uocant. Hęc herba columbis est admodum familiaris, unde & nomen habet. Ad omnia uenena. Herbæ peristerion puluerem si quis potui dederit, omnia uenena discutit. Dicitur, quod & magi ea sua arte utantur: et uerū est (ex parte.

De Brionia. CAP. LIIII.

BRIONIA a gręcis etiam simili nomine dicta. Ad splenem. Herba brionia in cibo data, per urinam splenis uitia digerit. Hæc herba tam laudabilis, ut & in teriacas potiones mittatur.

De Nimphęa. CAP. LV.

NIMPHAEA. Ad dysentericos. Nimpheæ semen cum uino B tritum, potui datur. Item radicem eius radis, & dabis manducare dysenterico diebus decem. Item cum uino austero data fuerit, uentris cursum restringit.

De Crision. CAP. LVI.

CRISION. Ad faucium dolores. Herbæ Crision radicē si quis in collo secum portauerit, fauces ei nunc̄p dolebunt.

De Isatide. CAP. LVII.

AD MORSVM serpentis. Herbæ Isatidis folium contritum cum aqua, plagę impositum, adiuuat, et dolorem tollit.

De Scordion. CAP. LVIII.

SIQVEM serpens percusserit. Herba Scordion coquit̄, et datur ius eius potui cum uino: ipsa aūt contusa, in plaga imponitur. Ad neruorū dolorē. Herba Scordion trita, cum oleo laurino subacta, dolorē tollit. Item ad quotidianas, & tertianas. Herba Scordion alligata circa corpus hominis, tollit quotidianas, uel tertianas. Febres.

De Verbasco. CAP. LIX.

VERBASCVM a græcis dicit̄ Flomus. Nascitur locis sabulosis, & aggeribus. Ad Podagram. Herba Verbascū contusa & imposita, inter paucas horas dolorē adeo efficaciter sedabit, ut etiā ambulare audeat.

De Chelidonia. CAP. LX.

CHELIDONIAM, Itali hyrundininā uocant. Ad Caliginē oculorū, & qui ulcera in oculis, et scabredines habent, et etiā

C albuginem extenuatam. Herbæ Chelidoniæ ſuccum de radice eius teris, cum uino ueteri, & melle attico, & piper albū in ſe bene contritum, inunge deintus. Experti ſunt aliqui de ſucco eius. i. lacte, oculos ſibi inunAd oculos caligantes. gentes contra caliginem. Item caligantibus oculis. Succus eius, uel florū, expreſſus, mixtus cum melle attico, in uaſe æneo, leniter cinere feruente commixtus, decoctuſq; ſingulare remedium contra caliginem oculorum habet. Quidam ſucco tantum utuntur. Item ad Parotidas. Chelidoniam cum axungia tritam impone: ſed ante aqua foueto. Item ad auriginem. Chelidoniam tritam ex aqua bibe, miraberis. Item ad combuſtum. Chelidonia cum ſepo caprino contere, & impone. Item ad capitis dolorem. Chelidoniam ex aceto contritam illinito capiti, & fronti.

Item ad dentium dolorem. Chelidoniæ radicem, & folia cupreſſi trita, & tędam maſculam in aceto decoque, tepefactum gargarizet.

De Solata. CAP. LXI.

SOLATAM Græci dicunt Strignon. Ad ignem ſacrum: Herbæ ſolatæ ſuccus illitus cum aceto, ſumme prodeſt. Ad tumorem corporis. Herbam ſolatam tunſam, cum oleo ſubactā impone, prodeſt. Item ſi qua mulier ab inferiori parte laborat. Herbæ Solatæ ſucD co ſe ſublauet. Iteem ad Auricularum dolorem. Herbæ Solatæ ſuccū Dentes. cum oleo crinino miſce, & tepefactum in aures ſtilla. Item ad dentiū dolorem. Baccas eius commanducet. Item ad ſanguinem de naribus fluentem. Succo eius lintheolum madidum nares obturet, mox reſiſtit.

De Senetione. CAP. LXII.

SENETIONIS herbæ nomen. A grecis dicit Geranthea. Naſcitur in tectis, & circa parietinas. Ad uuulnera quamuis uetuſtiſſima. Herba Senition tunſa, & ſubacta cum axungia ueteri, impoſita, ſanat. Item ſi quis ferro percuſſus fuerit. Si mane herbam ipſam, et ad horam ſextam collectam, & contuſam cum axungia ueteri in plagā impoſuerit, eam aperit & expurgat. Item ſimili modo ſi eam poſt meridiē colligis, & cum axungia pinſis, & miſces, impoſita plagā claudit, et perſanat.

Stomachum. Item ad ſtomachi dolorem. Senetionis floſculi, cum cariota bene ſubacti, ut ſit malagmatis genus, ſuperimpoſitum, ſumme dolorē ſedat. Item ad lumborum, et coxarum dolorē. Senetion per ſe ieiuno potui data, ualidiſſime prodeſſe creditur. Item ad Podagram. Ipſa herba trita cum ſale, ut ſit genus malagmatis, appoſita pedibus, proficere fertur.

De Filice CAP. LXIII.

FILIX, alias Pterineon appellat. Herbæ filicis radix contrita, uulneri appoſita. Argimonitidis unc. duabus, cum uino potui datur, certum eſt remedium. Ad ramicem puerorum. Filicem quam in radice fraxini arboris inueneris, tundes cum axungia, & panno inducis, & imponis, ac faſcia ſurſum uerſa ligabis, quinq; diebus ſanabit. Item

ad dolorem femoris, uel suræ. Ex herba Filice fumigabis loca, & cessabit A
dolor. Item infantem languidū si ex ea fumigaueris, facilime cōualescit.

De Gramine. CAP. LXIIII.

GRAMINIS herbæ nomen, alias Agrostis. Ad splenis dolorē. Herbam graminis decoquis, & eius flores teris, & panno illinis, & imponis, in splene senties beneficium. Item ad epiphoras oculorum. Herbam graminis quod in se summū trifurcum habet (nam & in plura diuiditur) decrescente luna sublatam, plurimum uelis habere repositum: deinde unum ex his ad collum ligato, celeriter impendentem epiphoram discutere creditur. Ad Splen.

De Gladiola. CAP. LXV.

AD VESICAE dolorem, & qui urinam non faciunt. Herbā gladiolam effodies, & siccato: corticem, radices eius contere, addito uino, cyathis duobus, aquæ cyathos iij. coniungis, & sic potabis.

Item ad splenis dolorem. Herba gladiola maturrime lecta, siccata, & pisata, & in puluerē mollissimū redacta, in uino lenissimo mixto puluere potui data, mire dicitur splenem siccare. Item ad dolorem prȩcordiorum. Gladiolę baccas tritas, ex lacte caprino, melius si asinino, tepefactas bibere dato, desinit dolor.

De Roremarino. CAP. LXVI. B

ROSMARINVS. A Græcis dicitur Lybanotis. Nascitus locis marinis, & hortis. Anteq; thus sciretur, hæc herba homines, & deos placabat. Ad dentium dolorem. Herbæ roriſmarini radix commanducata, dentium dolorem sine mora tollit. Succum eius si super dentes tenueris, mox sanantur. Item ad languentes. Rosmarinus tritus cum oleo, languidum perunges, mire sanabit. Item ad pruriginem. Rorem marinum conteris, & succum eius cum uino ueteri, & aqua calida per triduum bibat. Item ad epatis dolorē, aut interaneorū. Roriſmarini fasciculum concidis ex aqua, adijcies illi amomum pusillum, aut spican nardi, et palmulas duas rutæ, & hæc ipsa in se coque: et aquā earum dabis bibere, sanabis. Item ad tussim. Rosmarinus cum pipere, melle facies pastillos, & dabis unum mane, & unum sero, cum dormitum uadis. Item ad interaneorum dolorem. Rorem marinū herbam uiridem, aut aridam dabis ut supra. Item ad album in oculis. Roriſmarini cinerē cōmisces cum melle attico, & inungis. Item ad uulnera recentia. Rosmarinus contusus cum axungia, & imposita, optime facit. Item ad tertianas. Rosmarinus contusus potui detur sub accessione. Dentium dolorem.

De Pastinaca syluatica. CAP. LXVII.

HERBA Pastinaca syluatica nascitur locis saxosis, & aggeribus. Ad mulieres quæ in partu laborant, neq; purgantur. Pastinacam syluaticam coquant, & de aqua eius se fomentent. Item ad purga- Partu laborantibus.

Ctionem mulieris. Pastinacam coctam, & tritam cum eadem aqua ubi cocta est, commisce, & dato bibere: purgabitur.

De Perdicali. CAP. LXVIII.

Ad podagrã. PERDICALEM herbam, Itali Muralem dicunt, alias Paritaliam adpellant. Ad podagram, aut genagram. Herba perdicalis coquitur in aqua, & ex ea aqua fouebis pedes & genua: deinde ipsam tusam cum axungia imponis panno inducto in pedes, uel in genua: mire sanat. Nascitur in parietibus, aut macerijs, uel aggeribus.

De Mercuriali. CAP. LXIX.

MERCVRIALIS herba, a Græcis dicit Lmozostis agria. Ad uentris duriciam. Herbã Mercurialem coquis, & tritam ex passo dabis, statim detrahit, & stomachũ purgabit. Et semen eius tritum, ex passo datum, idem efficit. Item ad Menstrua prouocanda. Herbam Mercurialem admotã cum irino, uel rosaceo oleo, potui dabis, mox prouocat. Item ad oculorum epiphoras. Mercurialis folia cum uino albo & ueteri imponis. Item si aqua in aures introierit, Mercurialis succus tepidus instillatur, mox liberabitur.

De Radiolo. CAP. LXX.

polypodiũ
p Syllium Apuleio

Caput. RADIOLVM alias Filicinam uocant: quia similis est filici. Nascitur in lapidibus, uel in parietibus, habens in foliis singulis binos ordines punctorum aureorum. Ad capitis dolorem. Herba radiolum cõtusa, ante curiose depurgata cum aceto scyllitico, usq; adeo decocta donec nõ pateat: perunctio capite, dolor sedatur. Item ad aluum concitandam. Radioli radicem euulsam, & cultro cortice depurgatam, coctam cum malua, bibe sine labore, uel aliquo tædio, uentrem deducit, & omnes æstus.

De Sparago agresti. CAP. LXXI.

SPARAGVS agrestis, a Græcis dicitur Miacantha. Ad uesicæ dolorem, uel tumorem. Sparagi agrestis radicem coquis in sextario aquæ, in pultario nouo ad quartas, & ieiunus diebus. vij. sumat potu, uel ad plures dies. Balneo utaẽ, in frigida non descendat, neq; frigida bibat: mirificas res experietur. Item ad dentium dolorem. Sparagi succus in ore tentus, iuuat. Item ad elephantiacos. Sparagi radix cocta, trita, imponitur. Item ad renum dolorem. Sparagi radix trita, cum uino potata, mire proficit.

Dentes.

De Sauina. CAP. LXXII.

SAVINAM græci dicunt Antirinon. Ad morbum regium, id est, auruginem. Herba Sauina cum melle & uino potata, auruginẽ discutit: cum uino trita, idem facit. Item ad capitis dolorem. Sauina diligenter trita cum aceto, & oleo roseo mixta, capite & temporibus illita, prodest. Item ad Carbunculos. Herba sauina cum melle illinitur.

Item ad ignem ſacrum. Sauina trita cum melle illinitur. A

De Canis Cerebro. CAP. LXXIII.

CANIS caput a græcis dicitur Antirinon, Itali canis cerebrum, alias Digitum ueneris uocant. Ad Epiphoras oculorum. Herbæ canis cerebri radix cum aqua decocta, de ea aqua ſubinde oculos foue re celeriter emendat. Ad epiphoras oculorū.

De Ruſco. CAP. LXXIIII.

RVSCI herba a græcis dicitur Bathoſſidia, Itali Sintix, alias Rubus, alias Mora ſyluatica. Ad aurium dolorem. Herbæ ruſci cymas teris, & ſucco expreſſo auriculis tepefactum & inſtillatum, aurium dolorem ſedabit. Item ad Hæmorrhoidas reſtringendas. Rubi teneri cymas. ix. & myrti ſyluaticæ cymas. ix. mali granati ſicci corticeș. iij. coquantur in ſe, & in calda eorum fiat encathiſma: & cum iam refrigerauerit, fomentabis anum tibi: hoc triduo facies, mirifice reſtringit, & ſanat. Item ad profluuium mulieris. Rubi cymas tenerrimas ter ſeptenas coque in aqua uſq; ad tertias: & per triduum ieiuno potū dabis, ita ut quotidie renoues potionem. Item ad Cardiacos. Rubi folia per ſe trita imponantur mammillæ ſiniſtræ, ſudorem ſiſtit. Item aduerſus gingiuarum & labiorū uitia. Rubi caliculos teneros in uino decoctos, bibe uinum, ſeu ore concineto. Item ad uuæ remedium. Rubi folia areB fiant in umbra, & crementur in cineres: ipſos cineres per fiſtulam arundineam uuæ inſufflabis. Item ad uulnera recentia. Herba rubi, aut flos, aut mora ſine collectionis periculo ſanant. Item ad Condilomata. Herba rubi in uino decoquitur ad tertias, eoq; uino fouentur condilomata, & omnia uitia ſedis. Item contra ſerpentiū & hominū morſus. Morę folia recentia, trita, imponantur. Cardiacos.

De Millefolio. CAP. LXXV.

MILLEFOLIVM a græcis dicitur Myriophyllon, alias Supercilium ueneris. Hanc herbā Achilles inuenit, unde uulneribus percuſſos ferro ſanabat: & ob id Achillea uocatur: eum hac herba ſanaſſe Telephona dicitur. Ad dentium dolorem. Herbæ milleforij ieiunus radices manducet. Item ad uulnera ferro facta. Millefolium cum axungia piſata, & impoſita, uulnera purgat, & ſanat. Item ad tumores. Millefolium cum butyro impone. Item ad urinæ difficultatē. Millefolij ſuccus ex aceto bibatur, mire ſanat. Dentium dolorem.

De Ruta hortenſi. CAP. LXXVI.

RVTA hortenſis a græcis Eriſion dicitur. Ad ſanguinem fluentem de naribus. Herba ruta, frequentius odorata, reſtringit ſanguinem. Item ad inflationes. Herbam rutam paululum ede, uel in potione ſume. Item ad ſtomachi dolorem. Rutæ ſemen, cum ſulphure uiuo, & cū aceto tere, & ieiunus guſtato. Item ad inguina. Ruta uiridis coquitur ex oleo, dein cōmiſcetur cera: & ut cerotum in linteolo utatur.

C Item ad epiphoras oculorum. Ruta cum polenta bene trita, & impo-
sita, lenit epiphoras. Nam & radix contusa, & lita, emendat. Item ad
Ad oculorū caliginem. oculorum caliginem. Herbæ rutæ rore matutino madente succus collectus, in uasculo seruetur, & ex eo inunges oculos. Item ad Carbunculos. Ruta ex aceto tunsa imponatur. Item ad morsum canis rabidi. Rutæ succus per. xv. dies ex uino bibatur. Plagis imponuntur rutæ folia trita cum melle, sale, & pice. Item ad cardiacos. Rutæ fasciculum cum rosaceo decoquito, adiecta aloe uncia: & olei perunctio, sudorem sistit.

Item ad lethargicos excitandos. Ruta ex aceto infundit frontí. Item ad ignem sacrū. Ruta ex aceto, & oleo illita, sanat. Item ad aciem oculorum. Folia rutæ subinde manducet ieiunus. Ipsa etiam ruta cum uino trita, potui data, antidotum est. Item ad fluens semen nimium. Herba ruta manducatur in balneo cum liquamine. Item ad capitis dolorē. Ruta ex uino potui datur, & trita stillatur capiti cum aceto, & rosaceo.

De Mentastro. CAP. LXXVII.

MENTASTRVM, a Græcis dicitur Calamentū, Itali Men-
Aurium dolorem. tastrum dicunt. Ad aurium uitia, uel dolorem. Herbæ Mentastri succus cum uino austero mixtus. Etiam auriculis iniectus, uermes enatos necare dicitur. Item ad elephantiacos. Mentastri folia adhibentur commanducata.

De Ebulo. CAP. LXXVIII.

D EBVLVS, a Græcis dicitur Casemete, alias Chamæactis. Ad Calculosos. Herba Ebulus tenera, cum foliis trita, ex uino potui data, calculos pellit. Ad colubri morsum. Ebuli radices contritas adponito continuo. Item ad hydropicos. Ebuli radicis succos expressos cyathos. iiij. bibe.

De Hedera. CAP. LXXIX.

AD CAPITIS dolores. Hedera, cum oleo rosaceo, & cum
succo eius, mixto uino, tempora, uel frontem perfricabis. Item
Ad Splen. ad splenis dolorem. Herbæ hederæ nigræ succo primo. iij. secundo. v. tertio. vij. quarto. ix. quinto. xi. sexto. xiij. septimo. xv. octauo. xvij. nono. xix. decimo. xxi. cochlearia in uino bibantur diurnis diebus: si febricitat, in aqua calida: maximum auxilium lienosis erunt. Item ad Phalangiarum morsus. Hederæ succus radicis bibitur. Ad ulcerum remedia. Hedera ex uino decocta imponitur Item ad nares male olentes. Hederæ succus bene colatus infunditur. Item ad Aurium dolorem. Hederę succus mundissimus cum uino instillatus medetur. Item ad caput ne a sole doleat. Hederæ folia mollissime trita, cū aceto, & rosaceo aduersum omnes dolores fronti liniatur.

De Serpillo. CAP. LXXX.

SERPILLVM, alias Cicer erraticū dicunt. Ad capitis dolorē.
Herbæ serpilli succus cum oleo, & sale fricto, & in puluerē redacto,

omnia cõmixta, caput perunctum sanat. Item serpillum decoctum in aceto, linitur temporibus. Item ad combustum. Serpillum, & anchusæ surculum unc. i. spumam argenti unc. iii, rosam: hæc in mortario teris, & cum cera pomica, adipe ursina & ceruina simul decoquis, colabis, & uteris. A Ad Combustum.

De Absynthio. CAP. LXXXI.

ABSYNTIVM, nascitur locis cultis, & montosis, & saxosis. Ad periculum fungorum. Herbæ absynthij succum ex aceto bibe: hoc serotinus uir centenarius euasit, cum fuisset a fungis tentatus. Item ad liuores tollendos. Absynthium in aqua decoctum, & panno inductum, impone: si corpus tenerum fuerit, ex melle impone. Ad lumbricos. Absynthium, & marrubium, & lupinorũ paria pondera, in aqua mulsa cocta, uel in uino, bis aut ter posita in umbilico, necat lumbricos.

De Saluia. CAP. LXXXII.

SALVIA a Græcis dicitur Lelisfagus. Ad ueretri pruriginem. Herba Saluia decoquitur, & aqua eius infrica ueretrum. Item ad pruriginem circa anum. Herba saluia decoquitur, et de ea aqua inferiores partes fomententur, summe sedat pruriginem.

De Coriandro. CAP. LXXXIII B

AD LVMBRICOS. Herba Coriandrum coquitur usque ad tertias in oleo, & in caput mittitur. Item mulier ut cito pariat. Coriandri seminis grana. xi. aut. xiij. in linteolo mundo de tela alligato, puer, aut puella uirgo ad femur sinistrum prope inguen teneat, & mox in ipsa hora ut partus fuerit peractus, remedium cito soluatur: ne in testina sequantur. Item ad pulices. Herbæ Coriandri aquam sparges in domo. Partus facilitatem.

De Poreagla. CAP. LXXXIIII.

POREAGLA a grecis dicitur Alindragnitis, alias Capparus, Itali Poreaglam, alias Porcastrum uocãt. Ad semen nimium profluens. Herba Poreagla sumpta, benefacit, & per se, & cum oxygaro.

De Cerifolio. CAP LXXXV.

CERIFOLIVM alias Macedoniã dicunt. Ad Stomachi dolorẽ. Herbæ Cerifolij uiridis cymas tres colligis, & uiride pulegium in ligno teris, mellis coclearium i. fac bullire cum papauere uiridi, & induc stomacho. Stomachum.

De Sisymbrio. CAP. LXXXVI.

AD VAESICE dolorem, & stranguriam. Herbam Sisymbrium contritum excæpto succo unc. ij. febricitanti, ex aqua calida, non febricitanti ex uino potui datur, remediabitur mirifice.

De Olusatro. CAP. LXXXVII.

CAD VESICAE dolorem & stranguriam. Herba Olusatrum a græcis Smirnion dicta, trita, & ex passo potata, potentissime emendat.

De Titimallo. CAP. LXXXVIII.

HERBA Titimallus nascitur locis humidis, & riguis. Ad interaneorum dolorem, Titimalli fruticem teris, & in uino cyathis tribus, ex eadē herba mittis succos cochlearium ii. ieiunus bibat. Item ad uerrucas. Titimalli lac mixtum cum butraci herbæ succo, superponis: tertio die sanaberis. Item ad fistulas. Titimalli succum cum uino mixtū superexprime, & sic cęteris fomentis obligato. Itē ad licenos, qui & leprosi dicuntur. Titimalli flos cum resina decoctus, illinitur.

Ad uerrucas.

De Lilio. CAP. LXXXIX.

LIlium gręci Crinon uocant. Ad percussum serpentis. Lilij bulbū conterito, & in uino potui dabis, & ipsum bulbum tritum morsui imponis, sanabitur. Ad luxū. Lilij folia tunsa, imposita, sanabunt.

De Carduo syluatico. CAP. XC.

DCARDVVS syluaticus alijs Camerion dicitur. Nascttur in pratis, & secus uias. Ad infirmitatem stomachi. Herba cardui syluatici quod habet in capite in summo, medullam scilicet uiridem dato ex oxygaro.

De Lupino montano. CAP. XCI.

Lumbricos et tineas. LVPINVS montanus a gręcis dicit Thermos. Ad lumbricos et tineas. Lupinū montanū tere cum eruo, & dato ex aceto cyathū i. bibere, sine mora eijciet. Idem infantibus, cum absynthio tritum, in umbilico ponitur.

De Lacteride. CAP. XCII.

LACTERIS a Græcis dicitur Coccus indus, Itali Citocatiam. Nascitur locis cultis & sabulosis. Ad uentris duriciam. Herbæ lacteridis semen, quod est granum, dabis ipsum purgatum potui in aqua calida, mox aluum citat.

De Lactuca leporina. CAP. XCIII.

LACTVCA leporina nascitur locis cultis & sabulosis. Lepus æstate cum animo deficit, esta hac herba se reficit, & ideo lactuca leporina dicitur.

De Ruta hortensi. CAP. XCIIII.

RVTA hortensis omnia uenena expellit cum uino potata. Ad inflationes stomachi. Succus foliorū rutæ cum melle sumptus, inflationes stomachi tollit. Item ad Torsiones uentris. Semen rutæ tritum, & cum uino potatum, torsiones tollit.

De Ruta syluatica. CAP. XCV. A

RVTA syluatica a græcis dicitur Pegamon agrion, Itali dicunt Rutam montanam. Nascitur in montibus, locis asperis. Ad caliginem oculorum, et qui ulcera habent. Herbæ rutæ montanę folia cum rore matutino decocta, & in uasculo uitreo missa: uinum uetus admisce, & sic oculos inunge. Ad caliginem oculorum. Item ad præcordiorum dolorem. Rutam syluaticam siccam contunde in uase ligneo, & de ipso puluere quantum tribus digitis leuari potest, mitte in calicem uini cyathorū II. hęc dabis bibere. Et contineat se a lecto modicum, mox sanus erit. Item ad epatis dolorem. Herbæ rutæ syluaticæ manipulum I. in ollam nouam mitte, & aquæ heminas III. mellis similiter adijcito, exempta ruta: & cum inferbuit aqua cū melle, per triduum dabis bibere, aut plures dies, & poterit sanari. Item ad eos qui urinam emittere non possunt. Herbæ rutæ syluaticæ caliculos. IX. conterito, additis aquę cyathis III. et aceti hemina I. subferueat: et da bibere per dies IX. statim sanus fiet. Item si mulier intrinsecus quid mali habuerit. Herbæ rutæ syluaticæ semen contritum, & ex uino austero potatum iuuat: & si sine partu est. Item si Scorpio quempiam percusserit. Herbæ Rutæ syluaticæ semen contritū ex uino dabis potui: dolorem sedat.

De Heptaphyllo. CAP. XCVI. B

HEPTAPHILLON Itali uocant Septifoliū. Nascitur locis sabulosis, & cultis. Ad pedum dolorē. Herba Septifoliū trita, cum oleo mixta, pedibus inuncta, die tertia sanabit. Item ad arpenas, & quiriadas, & omnes duricias. Herba heptaphyllon in aceto decocta, & trita, et corpori imposita, omnes duricias mire sanat: & si potata fuerit, omnes duricias et aneurismata, hoc est, humores reprimit. Pedum dolorem.

De Ozymo. CAP. XCVII.

OZYMVS stringit, & stomacho prodest: inflationes & ructus discutit. Ad alium fluentem. Ozymus cocta cum aceto, supprimit aluum fluentem. Item ad urinam, & sanguinē reijcientes. Herba Ozymus urinam mouet, sanguinem reijcentibus, cum mulsa frigida prodest. Item ad sternutamentum. Herbæ Ozymi semen tritū, austerum naribus sternutamentum compescit. Item ad capitis dolorem Ozymum tritum cum oleo roseo, aut myrtino, uel aceto fronti imponitur. Caput.

Item ad epiphoras oculorum. Ozymus ex uino optimo trita, oculis illinitur. Item ad renes. Herba Ozymus in mali granati cortice bibitur.

De Apio. CAP. XCVIII.

APIVM mingit magis q̄ egeritur: cuius magis radices egerun-
tur qua ipsum egeratur. Coctum in aqua, & bibitū, stomachi

Cardores, & sitim compescit: urinam mouet. Folia eius trita cum pane et aqua, & rosaceo infuso, tumores & inflammationes tollunt si imponuntur. Ad epiphoras oculorum. Herba apium tritū bene cum pane, oculos tegat: prodest.

De Cisso. CAP. XCIX.

Ad hydropisim.

HEDERA, Chrysantos a græcis dicit, Chrysocantos, uel Cissos. Ad hydropicos. Hedera herba Chrysocātos ideo dicitur, quod grana fert coloris aurei. Hæc grana. xx. in uini sextario trita, ex uino ternis cyathis bibuntur: & per urinam exinaniuntur. Cissos autē, hoc est, herbę hederæ genera multa sunt. Alba efficax est omnis frigidæ uirtutis. Succus eius cum rosaceo fronti illinitus, capitis dolorem tollit. Folia eius trita, & ex mulso potata, calculos expellunt. Grana eius trita cum uino, spleneticis sputum tollunt in splene. Radix eius ex uino potata, phalangiorum morsum tollit. Succus eius infunditur narium fœtori. Succus eius cum uino auribus instillatus, surdiciā emendat. Succus item eius cum rosaceo tritus, dolorem & tumorem tollit. Folia eius cum rosaceo trita & aceto, succum præstant: inunge, ceruicum dolores tollit.

De Menta. CAP. C.

Caliginem oculorum.

DMENTA uirtutem habet refrigeratoriam. Succus eius cum melle agapino. i. recenti quando exit de brisca & felle perdicis, caligines oculorum extergit. Vomicam stringit si succus eius cum mastice catapocia facta glutiatur. Succus eius cum aceto potatus, sanguinem reiicientes stringit. Ad ignem sacrum. Herbæ mentæ succus expressus, adiecto sulphure, & aceto, & de penna inunctus, sine mora dolorem sedat. Item ulceribus in capite manantibus. Herba menta contrita, & imposita, siccat tumores & uulnera.

De Sisymbrio. CAP. CI.

SISYMBRIVM ad uesicæ dolorem facit, & stranguriam. Folia eius trita, si febrit, cum calida: si non febrit, ex uino: miraberis. Ad tumores oculorum. Folia eius trita cum melle modico, cataplasma ad aurium tumores cum rosaceo adhibe. Semen eius ex uino calculos frangit singultum, & torsiones similiter tollit. Succus eius dolorem capitis tollit, fronti illinitus: & ad ictus apum, & uesparum. Succus eius potatus, uomitum restringit.

De Aneto CAP. CII.

ANETVM calefacit, & constringit: prohibet sternutamentum naribus oppositum. Defectum stomachi, capitis dolorem, & uertigines in aqua coctum tollit. Potatum, indigestiones, & acres ructus aufert. In oleo coctum, capite de eodem uncto, somnū facit. Semen eius ex uino potatum, torsiones nentris & intestinorum tollit. Ad

ueretri dolorem. Herbam anetum combures, & cinerem eius commisce cum melle: dein uulnus foue ex aqua: dein ex myrtino calido laues, & sic medicamen imponis. Item ad loca mulierum si dolent. Ex herbæ aneti medicamine suprascripto pessum factum mittatur ab obstetrice: probatum. Item ad capitis dolorem. Aneti flos cum oleo, de eo tempora illinito, & ligato. A Ad caput.

De Coriandro. CAP. CIII.

CORIANDRVM calefacit & stringit, somnum etiam facit. Cum melle, & uua passa contritum, impositum, omnes tumores, collectionesq; compescit. Tritum cum aceto, morsui canino succurrit. Succus eius cũ oleo mixtus, potatus, lumbricos, & tineas tollit.

De Origano. CAP. CIIII.

AD TVSSIM. Herba Origanum commanducata, miraberis effectum.

De Semperuiua. CAP. CV.

AD APOSTEMA. Herbam semperuiuam cum axungia & coriandro simul contritam, uice malagmatis impone. Item ad hemitriteon. Herbæ semperuiuę folia. v. trita in aqua calida potui dant.

De Fœniculo. CAP. CVI.

FOENICVLVM uirtutem habet calidam, & infinitam, non tamen simplicẽ, sed cui etiã austeritas mixta sit: & haustum, ostendit præter eam quam leuandi, & extenuandi, uel etiam exiccandi habet potestatem, oculorum uulnera & cicatrices curat. Succi foliorum eius partes duas, mellis agapini partem unam simul misceto, et tepidum oculis infunde. Radix eius in aqua cocta fouendo caligantibus oculis prodest. Succum eius infunde in aurium uulnera. Radices eius in uino coctæ, hydropicos potatum sanat. Veretrorum causam radices eius in uino coctę fouent. Folia eius cũ uino trita, canino morsui subueniunt. Semen eius tritum, ex uino potatum, urinarũ difficultates, & lac prouocat. Ad tussim. Herbæ fęniculi radicem tunsam in mero ieiunus bibat per dies. ix. Item ad uesicæ dolorẽ. Herbæ fęniculi uiridis fascem 1. & apij uiridis 1. uel radicem sparagi agrestis, in pultario nouo mitte, & aquę sextarium. 1. ut simul ferueat ad quartas: ieiunus bibat per dies. vij, uel plures. Balneo utatur: frigida non bibat. B Caliginem oculorum.

De Panacorace. CAP. CVII.

PANACORAX causticam uirtutẽ habet, id est, calidam. Folia eius in mulso cocta, potatu tussientibus dato. Semen eius tritũ cũ pipere, ex mulso potatũ, uentrẽ & urinã mouet, & calculos in uesica. Tussim.

De Pastinaca. CAP. CVIII.

PASTINACA calida & austera in radice est, & in semine similiter. Radix eius in mulso cocta datur ad dolorem oculorum

Cieiunis, renum, & lumborū. In cibo sæpius sumpta, uentrem stimulat. Semen eius ex uino tritū, menstrua prouocat, & matricū suffocationes.

De Rapanapis. CAP. CIX.

RAPANAPAE calidissimæ sunt, & conturbant corpus: non deducuntur, sed meiuntur. Tritæ cum melle, dysentericis cataplasmato umbilicū, & renes. Semen eius contra uenena ex uino potui datur. Similiter potatum, urinam mouet.

Ad uenenum

De Erision. CAP. CX.

HERBAM Erision Itali Rutam agrestem dicunt. Nascitur in Gallia in monte Soracti. Figuram habet apij, florem purpuræ, similem nasturtij, septem radicibus, totidem ramulis: ipsa autem patula humo, asperaq;. Semen habet tanquam faba. Ad ptisicos. Herba Erision pisata, malagmatis uice imposita, sanat. Succus eius potui datus, miraberis uirtutem.

De Rapa. CAP. CXI.

RAPA si frequenter utatur, stomachi inflatiões facit. Calda ubi coxerint radices eius, podagricos fouet. Semen eius ex uino tritum, contra serpentium morsus prodest.

De Atriplice. CAP. CXII.

DATRIPLEX frigidam & humidam habet uirtutem. In cibo sumpta, uentrem soluit. Trita cum folijs, furunculos curat. Semen tritum cum uino, ictericos curat. Folia eius trita cum melle & nitro, podagricis feruorem tollit.

Ictericiam.

De Blito. CAP. CXIII.

BLITVS uirtutem frigidam & glutinosam habet. In cibo frequenter sumpta, stomachum euertit, choleram mouet. Folia eius trita, in scorpionum ictus imponito. Vel in uino eadem potato.

De Synfito. CAP. CXIIII.

AD profluuium mulieris. Herba Synfitū siccata, pisata, & in puluerem mollissimum redacta, in uino potui data, mox restringet.

De Petroselino. CAP. CXV.

PETROSELINVM tunsum, cribratum unc. i. potatum, cū uino, urinā et menstrua mouet: coli et intestinorū dolorē mitigat.

De Mandragora. CAP. CXVI.

MANDRAGORAE genera sunt duo, Masculus, & Fœmina. Masculus folia albidiora habet, & maiora: mala in magnitudine mali matiani: utrius uis una est. Ad oculorū feruores. Huius folia recentia cum polenta tunsa, oculis superposita, ualidissime proficit. Et uulneribus in feruore. Eadem collectiones, omnesq; duricias soluit, & spargit. Item ad stigmata corporum .vij. diebus leniter infricta, sine ulceratione detegit. Eadem in sale candido reseruata, hanc ipsam uim me-

Oculorum feruores.

dendi in omnibus habet. Ad ignem sacrum. Radix cum aceto trita, et illita, ignem sacrum curat. Item ad morsum serpentis. Radix eius cum oleo, aut melle imposita, morsus serpentium sedat. Item ad quiradas. Cum aqua folia trita, & imposita, quiradas dissoluunt. Item ad articulorum dolores. Cum polenta trita, & imposita, articulorū dolorem sedat. A Ad quiradas.

Mala autem si uel obseruantur, uel edantur, freneticis soporē, torporemq; auferunt. Succum quoq; ex cortice radicis tritæ expressum, in uase fictili, & in sole ignito coque, ita ut assidue agitetur, donec fiat grossitudo mellis: coctus ad medicinæ usus imponatur. Radices etiam si reseruātur, pluribus usibus profuturę sunt. Nam radices eius siccæ, tunsæ, uulneribus omnibus medentur. Semen eius ex uino potatum, arteticos, & nauseantes corrigit. Præterea corticū radicis eius lib. iiij. 5. & in uino musto amphoram mittito, & reponatur ad medicationis usum ut matureſcat: exinde potui dato unc. iiij. mox ut biberit, soporem facit, & incisionem non sentit.

De Cucurbita. CAP. CXVII.

CVCVRBITA frigida est, & humida. Ventrem mollit in cibo sumpta. Rasurum oculorum, & tumores tollit. Trita cum polenta, podagræ tumoribus medetur. Succus earum cum rosaceo mixtus, aurium dolorē cum tumore tollit: quia humectat & deducit, Ad podagrā.

De Cucumere domestico. CAP. CXVIII.

CVCVMERIS natura frigida est. Stomacho incommoda. Radix eius in aqua cocta, sitim arcet. Succus eius adopetias tollit. Semen eius urinam mouet. Aqua uentri & calculosis medetur. B

De Pepone. CAP. CXIX.

PEPONES nimium frigidi, difficile digeruntur: propter naturalem frigoris uirtutem: ideo nunq; ijs ex aceto utimur, sed cum aliqua caliditate, ut hysopi, aut pulegij permiscentur. Carnes eius oculorum feruorem tollunt. Semen eius tritum, cum uino potatum, canino morsui subuenit. Mingitur, & egeritur, & inflat. Morsum canis.

De Oleribus agrestibus. CAP. CXX.

AGRESTE uero olus calefacit, & odorē reddit suauem. Odore gratissimo est, & egeritur. Quod uero uiscidum, & austerum fuerit, restringit. Quod acidū fuerit, suaui odore egeritur. Sed & quod calefacit os, calidum est & siccum. Quod etiam fuerit acidum & frigidū, succus eius urinam mouet.

De Allio. CAP. CXXI.

ALLIVM calidum est, & deducit, & mingitur. Corporibus quidem bonum est, oculis uero pernicioſum. Mouet enim uentrem, & deducit, & q̄d inuenerit id eijcit. Vrinam mouet, sed & oculis caliginem facit. Coctum tamen inualidum. Inflat aūt calore suo, & uentositatem mouet. Et fęminarum secundas prouocat, potatū ex uino,

C Cum pipere tritum, in uino datum, ictericos curat. Stomachum lædit. Spicas.iij. cum lasere, aut pipere quartanarijs dato cum uino, ante accessionē. Tritum cum sale, morsui canino recenti imponitur. Tritum cum uino, tineas uentris, & lumbricos excludit.

De Rafano. CAP. CXXII.

RAFANO calidissimam inesse uirtutem, omnium medicorum opinione compertum est. Humectat, & dispergit flegma, austeritate sua. Folia tamē eius minus austera sunt. Articulis dolentibus contrarius est: supernatat, & uix digeritur. Vnicū in raphano contra uenena subsidium. Succus eius cum modica resina aurium instillatus dolori, graues auditus tollit. Radix eius comesta in lauacris, ictericos curat. In uino cocta, calculos expellit. Trita, & imposita, liuores tollit. Succus eius uermes necat, comestus nauseam prouocat.

Ad uenenum

De Cepe. CAP. CXXIII.

CEPE oculis obsunt, sed & corpori inutiles, propter calorem & acritudinē: quia nec egeruntur, nec nutriunt corpus, ob hoc inutiles. Nam & calefacientes, exiccant corpus. Cepa trita cū aceto, & sale, morsui canino recenti imponat. Cocta cū melle, trita, uulneribus ueterimis, a morsu canino factis cōuenit: & bestiarū omnium plagis. Succus D eius cum rosaceo, aurium surditatē soluit. Succus eius cū lacte muliebri, aurium dolorē tollit. Alopeticis de ipsis cepis fricatis, capilli capitis nu(triuntur.

De Porro. CAP. CXXIIII.

PORRVM minus calefacit. Vrinam tamen mouet, & egeritur. Habet etiam partem purgatorij. Humectat idem, & carbunculos curat stomachi. Post cibū accipiendum est. Tritum cum melle, uulueram sordida purgat.

De Porro sectili. CAP. CXXV.

SECTILE Porrum in cibo sumptum, uocem expurgat. Succus foliorū eius cum rosaceo, uulnera aurium, & tumores, siue percussuras sanat. Succus eius cum gallæ puluere, sanguinem reijcientes curat.

Sanguinem spuentes.

Folia trita cum sale, uulnera recentia curant. Semen eius tritum, cum uino potatum, contra fungorum ualet suffocationes. Coctus stomacho utilis est: crudus uero malus est.

De Sinapi. CAP. CXXVI.

SINAPI calidum est, & egeritur, sed restringit urinā. Semen eius tritum cum melle, & aceto mixtum, & gargarizatum, caput purgat. Somacho crudum est contrariū. Coctum inter holera iuuat stomachum. Semen eius tritum cum aceto, serpentium uulnera curat.

De Eruca. CAP. CXXVII.

ERVCA calidam uim habet, et austeram, nō tamen nimiū austera est. Virtute sua uentrem stimulat. In cibo sumpta, digestionē facit, urinā mouet. Semen eius tritū cū pipere, poratū ex uino, uentrē mouet,

A

De Satureia. CAP. CXXVIII.

SATVREIA calida est, et prope ignita. Ventrem mouet: ideo in utero habentibus dare prohibetur. Semen eius tritum, & cum uino potatum, urinam mouet. Folia eius trita cum aceto fronti illinito, lethargum suscitat. Ad Lethargiam.

Antidotum Diacalamentum. CAP. CXXIX.

FACIT ad digestionem stomachi. Ad cordis dolorem. Guttã thoracis descendentis de capite soluit. Iecoris medetur duriciei. Splen tenuat. Calculos soluit. Vrinam mouet. Mulierem admonet. Hoc antidotum, dicit Galenus tam esse salubre, ut plurimis annis homo possit sanus seruari. Recipe nepitę unc. vi. petroselini unc. vi. siseleos unc. vi. pulegij unc. vi. piperis nigri unc. vi. libistici unc. ij. thymi unc. v. apij sem. unc. 5. mel quod sufficit.

Antidotum Teriacæ. CAP. CXXX.

FACIT ad omnes serpentium, seu omnes morsus uenenosos bestiarum, et tela uenenata. Facit & ad omnes infirmitates corporis, seu qualecunq; uitium, siue capitis, siue aliorum membrorum. Recipe aristolochiæ radicũ siccarũ unc. i. gentianæ radicũ siccarũ unc. i. mirrhæ troglot. unc. i. baccæ lauri purgati unc. i. sem. rutæ sicci unc. i. mel quod B sufficit. Facit ad pustulas malas. Vel si conceptum excutere uolueris, post balneum dabis.

Antidotum Diacodion. CAP. CXXXI.

FACIT pleuriticis, synanticis, dysentericis, & ad omnes intraneos dolores, & ad acutas febres, & ad somnum eis qui non dormiunt. Recipe papaueris agrestis caliculos uirides numero. iii. infundis in aquam cisternę lib. ix. per triduum, postea coquis ad tertias: deinde misces mellis lib. iii. acatiæ rufæ drach. x. hippoquistidos. 3. i. zinziberis 3. i. iris illyricæ 3. i. myrrhæ 3. ij. & iterũ lento igne coquis, ut redeat ad crassitudinem mellis, & postea colas in panno munditer, & reponis, ac uteris.

RANTIDOTVM LESOPON. CAP. CXXXII.

RECIPE Ameos unc. ii. Maratri semen unc. ii. Rutę unc. ii. mel quod sufficit.

Ad cordis doloremt CAP. XXXIII.

PIPERIS albi drach. viij. aloes cacanos drach. iiij. thymi drach. viij. & myrrhę drach. iiij. zinziberis drach. ix. mel quod sufficit.

Antidotum hydropicum. CAP. XXXIIII.

RECIPE ciñamomum, garyofylum, argimoniam, cuminum, spicam, satureiã, draganteæ, radicis, ferulę radices, enulę radices,

C auriculam leporinam, ana unc 1. mel quod sufficit.

Antidotum Diamaces optimum. CAP. XXXV.

FACIT dysentericis, lientericis, idiacis, tenesmosis. Facit omnib. doloribus intraneorũ, & ad omnes distemperantias corporis quę per aliquos humores in fluxũ cadunt. Et ad conationes, et ad eos qui cum rasura sanguinem eiiciunt, in tertia potione sanantur. Multos scio ex una potione sanatos. Audacter dabis: quia certa est medicina. Recipe opium, myrrham, acatiã, storacẽ, hippoquistida. rorem syriacũ, taxũ ana drach. ii. Corallum libanum ana scrup. iii. cicidos macer ana unc. 1. succũ cymæ rubi, mel despumatũ quod sufficit. Conficis, & reponis, & quando opus fuerit, sic dabis. Fac balneum tali. aqua, ubi decoxeris oleastrum, myrtham, lentiscum, laurum, taxum, hippoquistidos, pulegium, plantaginẽ, cynas rubi, agrimoniam, fœniculum, cypressum, flores mali granati, aut scortia ipsius mali: omnia subprascripta ana fasciculum 1. coquis, mittis in tinam, ubi usq; in umbilicum sedeat, dum potuerit: & accipiat de. ſſ. unc ij. in aqua ieiunus per triduum. Miraberis effectum.

ORIB. LIB. I. Finis.

D

¶ CAPITA libri. II. ORIBASII.

DE

1 Ordei uirtute
2 Tritici uirtute
3 Pane Cretino
4 Faba
5 Ormento, Piso, & Fasiolo
6 Cicere
7 Lenticula
8 Milio
9 Orobo
10 Vridia
11 Lini semine
12 Lupino
13 Thremo
14 Brionia
15 Myriphylo
16 Heliodoro
17 Ampelusacrio
18 Cromiophagrio
19 Cynogloſſa
20 Rosa germana
21 Crinoleuco
22 Leucia

DE

23 Cutícia
24 Libanotide.
25 Polypodio
26 Lacteride
27 Titimallo
28 Serpillo
29 Helelisfago
30 Cnidio
31 Staphidosagria
32 Calamosagria
33 Coloquintide
34 Gamellæa
35 Gmilæa
36 Rhododaphnide
37 Scolimbo
38 Camerio
39 Cappareo 40 Nartico
41 Epsilio
42 Elenio
43 Peonia
44 Verme curando
45 Febricitantium cautela.

ORIBASII De Simplicium naturis & effectibus. LIB. II.

De Ordei uirtute. CAP. II.

ORDEI NATVRA EST HVMIDA & frigida. Est & purgatorius succus pultarum. Hoc ut cognoscas, ordeum non frixum coque in aqua, & uidebis defluentẽ succum copiosissimum. Si uero frixeris ordeum, refrigerabitur, & restringetur. Item si adusseris id quod inest humidum, aut purgatorium, perit austeritate ignis: quod uero remanserit, erit frigidum & siccum. Ergo cum refrigerare quodlibet uolueris, facies polentã. Sed & azymatus de polenta quo assidue utimur, eiusmodi habet uirtutem. Farina conspersa, uirtutem quidem non habet magnam, & facilius quippe egeritur: magis tamen nutrit: & partius, si fuerit candida, & egeritur. Conspersum ergo, ut supra dixi, prius adoratum, minusq; madefactum, & digeritur, & refrigerat: refrigerat, quia frigida aqua conspersum est: digeritur autem, quia cito conficitur, Leuissimum est: quia maxima pars cibi una cum uento egeritur. Præcludit enim aditus, per quos procedit cibus, ut alium cibum superuenientem minus ualent suscipere: idcirco quoniam spiritui socia- A
tum, si attenuatum fuerit, uentositatẽ creat, eius pars sursum eructuatur, pars uero inferiores meatus egerit: maxima ergo pars supra memorati cibi consumit ita. Si uero uolueris hoc genus panis conspergere, & ita dare, etiã pars erit sicca uirtute, eatenus: quia polentæ natura cum calida sit, minusq; acceperit aquam, omnem humorem consumit qui in uentre est, & siccitate, & calore suo. Ita enim consueuit calor frigdorem ad se trahere, et rursum frigdor calorem. Consumpto itaq; humore qui in uentre erat, necesse est illum exiccari, simulq; refrigerare partem aquæ quæ cum polentis fuerat ingressa. Omne ergo quod uolueris refrigerare, uel exiccare, siue fluxum uentris, siue aliud quodlibet calore læsum, hoc genere panis medeberis. Polentæ uero siccæ, tritæ minus siccant, ideo: quia densæ sunt: sed nutriunt corpus optime. paulatim enim conficiuntur, et facile penetrant aditum corporis: unde fit, ut tardius egerantur: uenti ideo non crescunt, neq; ructus. Illę quoq; quæ prius tritæ, si postea conspersæ fuerint, minus nutriunt quidem, sed facile egeruntur, & uentositatẽ creant. Sed et Cicon, de quo dicit, quod solitus sit facere panem cum polentis in aqua, refrigerat, et nutrit: in uino uero calefactum, restringit. B

Cum melle etiã calefacit, minus nutrit, sed magis egeritur: nisi affuerit abunde aquę nutrimentum.

De Tritici uirtute. CAP. II.

TRITICI VIRTVS fortior est ordeo, & melius nutrit: sed non egerit, neq; ipsum, neq; succus eius. Panis uero triticeus

C nutrit quidem,& egeritur. Candidus autẽ nutrit magis, sed minus egeritur. Panis fermentatus quidẽ leuis est ex eo: quia austeritas fermenti consumit humorem qui nutrire solet: egeritur autem ideo, quia cito conficitur. Azymus autem .i. sine fermento, tardius quidem egeritur, sed magis nutrit. Is etiam succo farinæ conspersus, leuissimus est, & nutrit copiose, & egeritur. Nutrit, propter candorem: leuis etiam est, propter spumam qua conspersus est. quia succo non solum fermentatur triticum, sed ei adnectitur quę digestio appellatur. Idem ipse panis quo maturior fuerit, habet quidẽ horum succũ, & uomicam constringit. Item panis in furno coctus magis nutrit: ideo, quia minus exuritur ab igne. Clibanitius autẽ & focatius ualde siccus est. Focatius quidem, quia in cinere amittit humorẽ: clinabitius autem in testa. Fortior est tamen ijs omnibus siligineus: sed et is qui de grossa farina fuerit factus, omnibus fortius nutrit, sed non ualde egeritur. Similiter & clibanitius calidus, siccat: frigidus uero non multũ: siccus, ex parte extenuat. Similagineus in lacte coctus cũ aqua, egeritur facilius. Simila in melle & oleo cocta, aut frixa, nutrit, propter pinguedinem: egeritur, propter dulcedinem. Non debent igitur simul coqui in unum mixta. contraria enim sunt. Siligo & farina cocta fortissima sunt: et
D nutriunt, & egeruntur.

De Pane cretino. CAP. III.

PANIS cretinus tritus leuior est furfuribus. nam male egeritur: atq; sanitatem et fructum refrigerat, et humectat. Vetus quidem nutribilem habet calorem: malapatus & tractus, uegetat: ueterior amittit calorẽ, & frigidior est. Ordei natura humida est, & frigida: triticea fortior est, & melius nutrit.

De Faba. CAP. IIII.

FABA nutrit, et stringit: uentos creat, et uenas replet. Replet, quia uenientes non admittit suscipere meatus: restringit autẽ, quia modicas reliquias habet cibi.

De Ormento, Piso, & Fasiolo. CAP. V.

ORMENTVM .i. lomentum fabæ, nutrit, stringit, et ex parte refrigerat. Pisum uero minus inflat: ideo magis egeritẽ. Fasiolus multo magis egeritur, & minus inflat, tamen nutrit optime.

De Cicere. CAP. VI.

CICER album, & nigrum mollit, & urinam prouocat: & nutrit quidem quod in illo fit carnosum. Quod uero dulce fuerit, prouocat urinam, & egeritur etiam per uentrem succus ipse.

DE LENTICVLA. CAP. VII.

LENTICVLA deducit uentrem magis, & urinam.

De Milio. CAP. VIII.

MILIVM torrefactum, cum siccum est, restringit: cum caricis mixtum, fortiter medebitur. Volentes uero ipsum milium comedere, saginant quidem, & nō egeritur, & replet, sed neq; restringit.

De Orobo. CAP. IX.

OROBVM, id est, Eruum, fortissimum est, & restringit: Saginat, & decorum facit hominem.

De Vridia. CAP. X.

VRIDIA constringit uentrem, & tarde egeritur.

De Lini semine. CAP. XI.

LINI semen nutrit, & restringit, & ex parte refrigerat.

De Lupino. CAP. XII.

LVPINVS natura quidē calidus, & fortissimus est, sed coctus leuior & frigidior est: & egeritur. Tritus cum caricis, umbilico impositus, lumbricos & tineas uentris excludit. Elixatura eius, alopitias infantum curat. Ad lumbricos.

De Thremo. CAP. XIII.

THREMVS, hoc est, lupinus agrestis, tritus cum eruo, & datus ex pusca, lumbricos, & tineas uentris eijcit. Tritus cum axungia, umbilico impositus, infantibus lumbricos excludit. In aqua coctus, alopitias infantum lauat. Pulices necat in domo sparsus.

De Brionia. CAP. XIIII.

BRIONIA, uel Nessa, alba, & nigra. Alba efficax. Radix eius ex uino trita, potui data, per urinam spleneticos purgat. Trita cum melle, podagras mitigat, & tumores omnes spargit.

De Myriophyllo. CAP. XV.

MYRIOPHYLLON, quæ & Balaustion, id est, Centifolium, Achilles adinuenit. Omnia uulnera antiqua, & saniosa curat, puluis floris eius. Succus floris eius tritus cum butyro, uulnera oris, & dentium curat. Foliorum flores triti cum lacte muliebri, albores oculorum tollunt. Vulnera.

De Heliodoron. CAP. XVI.

HELIODORON, id est, rosa agrestis. Fructus eius ex calda potatus, præcordiorū & thoracis dolorem tollit. Flos eius tritus cum aqua, spleneticos curat, & per urinam digeritur: et cortex eius tritus cum aceto, super splenem ponitur. Radix eius siccata, & in puluerē redacta, uulnera omnia curat: et canino morsui ueterrimo, siue rabido prodest.

De Ampelusacrio. CAP. XVII.

AMPELVSACRIVS, id est, uitis agrestis, alba, efficax,

candida habet folia. Radix ut Rasani ex calda potata, uentrem & urinam mouet. Trita radix, lentigines et maculas de facie tollit. Ex uino potata cum pipere, comitiales morbos, & morsus omnes tollit. Trita & imposita, ossa fracta glutinat.

De Cromionagrion. CAP. XVIII.

Ad morsum caninum.

CROMIONAGRION, id est, cepa canina, trita ex uino, morbum regium curat. Trita cum melle, morsum caninum antiquum tergit, & curat. Semen eius uentrem mouet, ex uino potatum.

De Cynoglossa. CAP. XIX.

CYNOGLOSSA, id est, canina lingua, trita cum sale, morsui canino imponitur. Succus eius cum rosaceo, aurium dolorē tollit. Folia eius quatuor trita, ex calda potui data, quartanarijs prodest. Ex uino potata, ictum serpentium extinguit.

De Rosa germana. CAP. XX.

ROSAE germanæ folia uiridia trita cum lacte mulieris, oculorū uulnera, & cicatrices curant. Polijs eius siccis in calda foueto oculorum epiphoras. Folia eius sicca in aqua cocta, & potata, stomachi dolorem, uel defectum, ac faucium usturas tollit.

De Crinoleuco. CAP. XXI.

Matricem.

CRINOLEVCOS, id est, lilium album. Radices eius tritæ imponuntur omnibus morsibus serpentium & canum. Folia eius tunsa, luxaturas mire curant. Radices eius in oleo coctas in matricem injce, præfocationem tollit.

De Leucoia. CAP. XXII.

LEVCOIA, id est, Viola. Eius genera sunt tria, purpurea, alba, sub nigra: unam uim habent. Cocta cum radice sua, encathismate uaporato. Turione suo matrices curat. Folia eius trita cū axungia, uulnera antiqua sanat.

De Cuticia. CAP. XXIII.

CVTICIA, hoc est, Felicitas, id est, Sella. Radix eius tunsa uulnera ueterrima curat. Folia eius trita cum axungia, testium tumores tollunt.

De Libanotide. CAP. XXIIII.

De eadem herba uide supra fol. 137. b.

LIBANOTIS, id est, Rosmarinus. Nascitur locis maritimis, & hortensibus. Antecp̄s thus sciret, de hac herba homines, deosq̄ placabant. Radix eius cōmasticata, dentium tumores tollit. In oleo cocta, ungito corpus languentis. Trita cum uino, pruritus, impetigines, & araneas extinguit. In aqua ad tertias cocta, cum spica nardi, epatis dolorē tollit. Tritus puluis, in ouo sorbili datur tussientibus. Trita cum pipere, & melle mixta, uulnera pulmonum sanat. Flos eius tritus cum melle agapino, albores oculorum tollit.

De Polypodio. CAP. XXV.

A

POLYPODION. Radix eius in mulsa cocta, cũ pipere trita, uentrem sine mora deducit, & cholerã purgat, & flegma, urinam mouet: & cum pullo in iuscello coctæ radices super addantur.

De Lacteride. CAP. XXVI.

LACTERIS, id est, Septigrania. Grana eius septẽ in mulsa deluorata, uentrem deducunt, euacuant flegma, & tumores cerebri. Folia eius cum pullo cocta, pro catartico sunt.

De Titimallo. CAP. XXVII.

TITIMALLVS, id est, Lactaria. Lacte asinino uerrucas corporis, uel titimalli lacte ungito. Similiter & impetigines radit. Lac eius cum caricis comestum, uentrem mouet in uino coctum: fistulas in meatu curat. Ad uerrucas.

De Serpillo. CAP. XXVIII.

SERPILLVM, id est, Cicer agreste. Radix eius in aqua cocta, urinarum difficultates, & calculosos, & spleneticos curat.

De Helelisfago. CAP. XXIX.

HELELISFAGVS, id est, Saluia siccat, et restringit. Veretrorum, uel testium causas in aqua ad tertias cocta, foueto.

De Cindice. CAP. XXX.

B

CINDICIS, hoc est, Vrticę genera sunt duo, masculus, et fœmina. Masculus ustulat, fœmina nõ. Cum sale trita, morsui canino succurrit. Et ad ulcera nigra, & carcinomata, & furunculos, pannículos, & parotidas, cum axungia & melle trita, imponitur. Semen eius siccum, tritum cũ aceto, splenis duriciam tollit. Semen eius siccum, tritum in ouo sorbili datũ, tussientibus prodest. Vesicam purgat, et uentrem. Tussim. Semen eius tritum cum nitro, uino, melle, & oleo commixtum, omnem inmundiciam, uel furfures capitis tollit. In lauacro utere.

De Stafidosagria. CAP. XXXI.

STAFIDOSAGRIA, id est, herba quinq; digitorũ. Eius grana. xv. in mulsa trita, & aceto modico, cum puluere masticis, gargarisata, omnem humorem capitis deducit. Grana. vij. trita, ex mulsa potui data, corpus humorib. purgat per uomitum, si post potum prius deambulet q̃ uomat. Post accæptam potionem, oportet mulsæ sorbere guttas, & gargarisare tantum: ne uis ipsa fauces inurat & præfocet. Semen eius tritũ, caput, & totũ corpus in balneo lauat. Semen eius commasticatum, dentium humorem nimium, & capitis deducit. In oxymelle tritum, omnium dentium caussas, & surdos curat. Semen eius tritum cum melle, uulnera oris, & gingiuarum, & faucium curat de penna perunctum.

De Calamoſagria. CAP. XXXII.

CALAMOSAGRIOS, id eſt, Calamus agreſtis. Virgultunſa cum axungia, mammillarū tumores, & omneis collectiones ſpargit. Fructus eius tritus cū urticæ ſemine, & aceto, uulnera curat quæ ex niue, aut nimio frigore exulcerata ſunt.

Ad mãmillas

De Coloquintida. CAP. XXXIII.

COLOQVINTIS agria, id eſt, Cucurbita ſyluatica, hoc eſt, Galla, ab interioribus, id eſt, ſemine ſeparato, & cum mulſa trita, potu data, uentrem purgat, cholerã & flegma deducit. Item cum melle, & nitro, & myrrha trita, catapotia data, catarticum eſt. Ipſæ aũt cucurbitæ ſiccæ conſtringunt, & in aqua coquuntur: ſciaticis & paraliticis per cliſterem datæ, flegmata & cholerã deducunt. Trita, & in umbilico poſita, pregnantiũ fętus diſcutiunt. In ſeipſa uero uinum coctũ, circumlita argilla, aut farina ne ardeat, potui datũ, hydropicos deſiccat.

De Gamellæa. CAP. XXXIIII.

GAMELLAEA, hoc eſt, Turbiſcum. Folia habet ſimilia oleaſtro, ſed amara. Aluum purgat. Folia eius ſimul ſoluta, uentrem ſoluunt, & flegma & fel deducunt. Folia eius cum melle trita, uulnera ſordida curant, & cicatricem ducunt. Semen eius ſiccum, cocogniſdium dicitur: in ouo ſorbili grana. v. dato: catarrum, uel tuſſim antiquã tollit. Grana commaſticata, dentium dolorem tollunt.

Dentes.

De Gmilæa. CAP. XXXV.

GMILAEA, hoc eſt, Cardo ſelonitium. Succus eius epaticos curat, ſi febriunt: ſi non febriunt, ex uino: & hydropicos ſimiliter ſanat.

De Rododaphnide. CAP. XXXVI.

RODODAPHNIS, id eſt, Liblace. Flos eius tritus uiridis, ſuccus eius infuſus, uermes uulnerum necat. Cinis lignorum eius cum melle mixtus, caligines oculorum tollit. Flores in oleo cocti, ſcabiem tollunt, & cutem extinguunt.

De Scolimbo. CAP. XXXVII.

SCOLIMBVS, id eſt, Cardo niger, hoc eſt, Dapoca, trita cum melle, & axungia, oſſa fracta de capite extrahit, & perniones curat.

De Camerion. CAP. XXXVIII.

CAMERION, id eſt, Cardo ſyluaticus. Cardo ipſe ieiunus comeſtus, ſtomachi dolorem tollit.

De Cappareo. CAP. XXXIX.

CAPPAREOS, id eſt, Lappa Herculina. Radix eius trita cum ſale, morſui canino ſuccurrit. Succus radicis eius uermes uulnerum curat. Turiones eius cum radice infuſi, per multos dies comeſti,

stomacho prosunt. Radix eius cum ceroto commixta, spleneticus curat. Radices eius siccæ tunsæ, & ex uino potatæ in balneo, splenis uitia per urinã digerunt, & calculosis, & urinarũ difficultatibus prodest. In oleo cocta, per clisterẽ iniecta, paraliticos, sciaticos, & hydropicos sanat. A

Radix eius in aqua cocta, aurium dolorem tollit.

De Nartico. CAP. XL.

NARTICVS, hoc est, Ferula. Succus eius in uino potatus, aluum mouet, & uenena excludit. Succus eius cum melle attico, caligines oculorum extrahit. Semen eius (acrius dicitur) tritum, ex uino potui datum, in lauacro, morbum regium excludit. Semen eius tritũ cum pipere, & lauri baccis in oleo, dolores ex frigore natos sanat. Ad caliginem oculorum.

De Epsilion. CAP. XLI.

EPSILION, idest, Policaria. Semen eius acetabuli pleni mensura cum aqua trita, ut emplastretur, collectiones omnes, & parotidas sanat. Semen eius tritum cum aceto, umbilicos maiores infantium reprimit. Folia eius trita cum rosaceo, capitis dolorem sedant, fronti illita. Semen eius cum aceto, hemigraneon curat.

De Elenio. CAP. XLII. B

ELENION, hoc est, Emula. Cum melle trita, tussientibus medetur. Commasticata a ieiunis, dolorem dentium tollit. Folia eius cum uino, lumbricos eiiciunt. Radix eius cum axungia, scabiem sanat. Dentes.

De Peonia. CAP. XLIII.

PEONIA, hoc est, Gleucis, siue Noctulucia, Hastula rubra, in modum tursicillæ inuenta. Peoniæ radicis succus, sciaticos curat, omnes tumores marcidat.

Ad Potam, uel Vermem. CAP. XLIIII.

SVME talpam, & excortica eam, & sicca, & fac puluerem & da bibere quantũ cum tribus digitis leuare potes, cum bracisa de brace.

De Febricitantium cautela. CAP. XLV.

QVI FEBRES patitur, nullo modo recentem carnem manducet: de uolatilibus prohibemus, & de piscibus. Similiter & de de hortensibus uitare præcipimus.

ORIB. LIB. II. Finis.

CAPITA libri. III. ORIBASII.

DE

1. Malis dulcibus
2 Malis acidis
3 Piris
4 Citonijs
5 Perſicis
6 Armoniaca
7 Prunis
8 Meſpilis *
9 Sorbis
10 Ficubus
11 Vua
12 Vua paſſa
13 Mori pomis
14 Baſiliſca *
15 Cerui lingua
16 Mixoro
17 Ceraſijs
18 Tubere
19 Auellanæ preneſtinæ nuce
20 Caſtanea
21 Balanorum glandibus
22 Piſcatiorum uirtute
23 Nucibus rotundis
24 Amygdalarum uirtute
25 Amygdalis amaris
26 Malis punicis
27 Balauſtijs
28 Pinorum nucleis
29 Dactylis
30 Piris maturis
31 Pulegio
32 Hyoſcyamo
33 Trifolio
34 Gligano
35 Origano
36 Pegamo
37 Aſparago
38 Abſynthio
39 Lapatio agreſti

DE

40 Mercuriali herba
41 Paſtinaca ſyluatica
42 Gramine
43 Irios
44 Coſtro
45 Thymo
46 Cimino
47 Hyſſopo
48 Samſuco
49 Saxifrica
50 Chamæpyti
51 Dictamno
52 Anagallide
53 Arnogloſſa
54 Hierobotane
55 Centaurea maiore
56 Centaurea minore
57 Poligono
58 Poligonorum generibus
59 Chelidonia hyrundinina
60 Flomo
61 Calamite
62 Teleo
63 Pentaphyllo
64 Platoſio
65 Botrano
66 Artemiſia
67 Satyrione
68 Ariſtolochia
69 Cardomonagrio
70 Triduca agria
71 Bugloſſa. AD
72 Collectiones & tumores
73 Strumas
74 Cardiacos
75 Somnum
76 Morbum regium
77 Carbunculos
76 Ad papulam noxiam

ORIBASII LIB. III. De generibus Pomorum &, Herbarum. A

DE MALIS dulcibus. CAP. II.

MALORVM GENERA SVNT MVLta: tamen boni saporis, quæ sunt dulcia, uix egeruntur: Flegma nutriunt. Fellis ardorem mouent. Et cocta, obuoluta in farina, cinere obruta, trita, oculorum tumores tollunt. Ad oculorũ tumores.

De Malis acidis. CAP II.

MALA acida natura omnibus cõmoda, et bene digeruntur. Si agrestia mala sunt, restringunt. Cocta, bene digeruntur. Succus eorum suspiriosis prodest.

De Piris. CAP. III.

PIRORVM quæ sunt natura stiptica, genera multa. Quædam dulciora: quædam austera: quædam acida. Vnde plæraq; quæ dissoluunt stomachũ, inhærentia flegmata dentibus sedant. Dulcia, quæ sunt aquati & soluti saporis, nihil inde neq; frigidũ, neq; calidũ possunt continere. Ex quibus singulis, pro discrimine, & certis caussis, ordinanda etiam subsidia medullarum. Austera & acida in cibo sumpta, stomacho conueniunt, sitim mouent. Dulcia omnibus contraria, ante cibũ sumpta, uentrem stringunt: post cibum sumpta, uentrem mouent. B

De Citonijs. CAP. IIII.

CITONIA plurimum stomacho commoda sunt. Stiptica, comprimunt urinam, propter austeritatem suam: cruda, austeriora. Cruda, & matura, cœliacis & dysentericis prosunt, & sanguinem reijcientibus in cibo sumpta. Cocta, in cinere calido, obuoluta farina, dantur laborantibus febre. Vrinæ, & stomacho commoda sunt, incisa. Cocta in aqua, dato stomacho dolentibus. Vinũ eorũ dysentericos, cœliacos, nauseantes stringit, & sanguinẽ expuentibus. Cocta in mulsa, trita, stomacho imposita, defectiones tollunt. Febres

De Persicis. CAP. V.

PERSICORVM succus stomacho est inutilis: quoniam cito deficcat: & caro eius indigestionem facit: tamen post cibum utiliter datur. Necnon et cocti in iure, cum pullo gallinacio sumpti, nauseam stringunt. Folia eorum trita, cum calda potata, ualent contra lumbricos. Similiter folia trita, umbilico imponuntur. Nuclei eorũ cum aceto & oleo fronti liniti, capitis dolorem tollunt. Gummi eorũ in pusca solutum, et potatum, sanguinem reijcientibus prodest. Succus foliorum eius cum aceto instillatus, aurium uulnera uermes habentia sanat. Lumbricos

De Armoniaca. CAP. VI.

C ARMONIACA CALIDA & ſtiptica, ſtomacho ualde utilis in cibo ſumpta.

De Prunis. CAP. VII.

PRVNVM pomum recens, uentrē ſoluit, ſtomacho cōtrarium iudicatur: ſiccum non tam moleſtum eſt cꝫ in mulſa coctum.

De Meſpilis. CAP. VIII.

MESPILA hyemalia maiora, deducunt, & uentrem purgant. Aſperior in meſpilis fructus, uentrem fortiter detinet: ſtomachum diſſolutum ſtringit. Viſcida & conſtrictiua ſunt inmatura.

De Sorbis. CAP. IX.

SORBAE, precipuæ poma, uiſcida, et conſtrictiua.

De Ficubus. CAP. X.

FICVVM natura calidiſſima. Ficus aridæ humectant, & deducunt, & calefaciunt. Humectant quidem, quia pingui ſucco ſunt: calefaciunt autem, propter ſuccum. Egeruntur etiam, dulcedine eorum.

D Primi ergo qui fuerint, peſſimi ſunt, propter nimium ſuccum. Sequentes meliores, ſicci & calidi ſunt, ſed egerant̄. Sicci cocti in aqua cum hyſopo, omnia pulmonum uitia cum tuſſi curant. Triti cum melle, carbunculos curant.

Ad Tuſſim.

De Vua. CAP. XI.

VVA calida eſt & humida, & egeritur. Maxime tamen alba quæ fuerit, calefacit fortiter, ideocꝫ multum caloris habet. Quæ autem inmaturior eſt, minus calefacit. Sed muſtum totum purgat.

De Vua paſſa. CAP. XII.

VVA paſſa egeritur quidem, & exurit. Enucleata, & trita cum cimino, omnes indigeſtiones et tumores uerendorum, ſiue carbunculos curat.

De pomis Mori. CAP. XIII.

MORI POMA ad præſens ſtomacho utilia: quod refrigerent. Quod ſi alius cibus non ſuperueniat, inaceſcunt. Fit ex ſuco pomorum mirificium medicamen contra omnia uitia oris, faucium, arteriarum, uel etiā dentium. Succus pomorū maturiſſimorum lento igne coctus, ad mellis craſſitudinē, mittito aluminis ſciſſi ſingulas drachmas: ſimul commiſceto, & de penna ungito.

Oris, fauciū, & dentium uitia.

De Baſiliſca. CAP. XIIII.

AD PVSTVLAS. Herbam Baſiliſcam dabis bibere, & ipſam tunſam ſupraponis.

De Cerui lingua. CAP. XV.

A

AD EASDEM. Herbæ Cerui linguæ radicem manducet. Ad pustulas.

De Mixoro. CAP. XVI.

MIXORI uirtutem frigidissimam suspicamur. Id namq; manifeste stipticum apparet, & frigidum: quamuis plurimũ illi de rigore siccitatis decoquatur. Verum & ardores febricitantium extinguit, ore compressum, ut succus glutiatur. In cibo sumptum, stomachũ erigit, solutioni uentris obsistit. Tritum cum fabæ polline, impositum, collectiones suppurare nõ patitur. Ossa combusta, & trita, cum butyro mixta, combusturis medentur.

De Cerasijs. CAP. XVII.

CERASIVM uiride pomum, uentrem humectat, & prouocat: aridum, siccat & detinet: unde uiride stomacho contrarium est, siccum utile. In hoc pomo tres inesse uirtutes manifestũ est. In quibusdam sapor austerus, sapor in alijs acidus, in quibusdam dulcis. Austerus, uentrem restringit, stomachum confortat. Acidus, iudicatur flegmate abundante stomacho opportunus: nam magis siccat, & crassitudinem densioris humoris incidit. Dulcis, stomacho contrarius, cibus tamẽ per intestina fluit. Gummi eius ore detentum, & glutitum, arterias lenit, uetustissimam tussim compescit: cum mero potatum, calculos in uesica frangit. Tussim. Calculum.

De Tubere. CAP. XVIII.

B

TVBERA uirtutem habent stipticam. Poma ipsa comesta, stomachum nauseantem, & fluxum uentris constringunt. Vtiliter dantur sanguinem reijcientibus.

De Auellanæ Prenestinæ nuce. CAP. XIX.

AVELLANAE Prenestinæ nuces uirides stringunt: coctæ aũt minus. In cibo sumptæ, capiti dolorẽ incutiunt: stomachi inflationes distendunt: corpori sano pinguedinem conferunt. Nucleus earum tritus, cum mulsa potatus, ueterem tussim compescit.

De Castanea. CAP. XX.

CASTANEAE ex omnibus nucibus fortissimę, suauem cibũ, difficilem digestionem faciunt. Virides stringunt, coctæ minus. Coctæ in cinere, uel in fictili uase assatæ, & tritæ cum melle, ieiunis tussientibus datæ, prosunt. Aqua in qua coctæ fuerint, datur cæliacis, dysentericis, & sanguinem conspuentibus.

De Balanorum glandibus. CAP. XXI.

BALANORVM glandes uirides stringunt: coctæ minus. Indigestionem faciunt. Fluxum omnem constringunt.

C

De Pistatiorum uirtute.

CAP. XXII.

PISTATIORVM uirtus austera, stiptica. Stomacho, adcomanda est, & pulmonem purgat in cibo sumpta. Trita cum uino, contra omnes morsus prodest.

De Nucibus rotundis.

CAP. XXIII.

NVCES iuglandes rotundæ, uirides, utpote adhuc aquatioris humoris, stipticæ, & frigidæ uirtutis, stomacho aliquid uigoris adquirunt: uentrem molliunt. Mature nutriunt, & egeruntur. Cum fuerint mundæ, inflant. Cortices uero earum stringunt. Nuces siccæ duę, cum totidem ficubus, &. xx. foliis rutæ, addito salis grano, simul contunturtet a ieiunis comesta, cõtra omnia uenena pugnant. Trita cum corio suo, umbilico imposita, lumbricos excludunt. Folia ex aceto trita, auribus instillata, auditum præbent.

Contra uenenum.

De Amygdalis dulcibus

CAP. XXIIII.

AMYGDALARVM dulcium uirtus calidissima est, & nutrit. Calida est ob pinguedinem: nutriunt quæ carnosæ sunt.

D Amygdalæ recentes stomachum onerant. Siccæ, cum pellicula sua comestę, stomacho utiles, uentrem mouent, ebrietatem marcidant, somnum faciunt. Tritæ cum mentarum succo, sanguinem reijcientes iuuãt. Nuclei tosti, triti, dati cum melle, tussientibus medentur.

De Amygdalis amaris,

CAP. XXV.

AMYGDALAE amaræ fortiores sunt quã dulces. Spleni, iocinori, et morbo regio, nucleus tritus cum mero potui datur. Tritus cum oleo, instillatur auribus, surditias tollit Cum mero potatus, tussim tollit. Tritus cum aceto, uulnera in mento nata, & impetigines tollit. Gummi eius ex pusca datum, sanguinem reijcientibus medetur.

Sanguinem excreantes.

De Malis punicis. CAP. XXVI.

PVNICORVM, hoc est, malorum granatorũ multæ uirtutes sunt. Dulcia, Frigida, Vinolenta, Acerba. Dulcia habent aliquid caloris: & ideo inflationes stomachi commouent: egeruntur, & partim nutriunt. Febricitantibus nõ dantur. Acida frigidiora, stomacho accõmoda, urinã mouent, pulmonem refrigerant, iocinore laborantibus succurrunt. Vinolenta in usu erunt meliora supradictis: quia mediæ uirtutis. Acerba illa sunt, quibus folia curuantur. Frigida, quæ siccant & constringunt, præ his omnibus aparia nominantur. Succus malorum grã-

natorum acidorum, stomachum nauseantem constringit. Mala cum granis suis in duas partes diuisa, in aqua cocta, potui dato cæliacis, & dysentericis. Integra cocta in uino, potantur contra lumbricos, & tineas uentris. Cortices sicci, cum galla æque triti, uitia dentium curant. A

Cocta in uino, ac trita, perniones, & tumores omnes curant, & gingiuarũ tumores. Aqua in qua cocta fuerint, gargarizatur contra uuarum tumores. Flos eius arboris, siccatus in umbra, tritus in pulucrem, omnibus uulneribus medetur. Cum melle tritus, uulnera oris curat. Ad Vuæ tumorem.

De Balaustio. CAP. XXVII.

BALAVSTION, hoc est, Centifolium. Flos eius siccus, tritus, uulnera quę humorem, aut sanguinem nutriunt, siccat. Cocturas oculorum, & faucium cum melle mixtus, tollit.

De Pinorum nucleis. CAP. XXVIII.

PINORVM nuclei calidissimi sunt. Ventrem fortius commouent. Stomachum & renes excalefaciunt, urinam purgant. Ex uino dulci potati, uentrem mouent. Fit ex eisdem oxyporium utile.

Nucleos purgatos, laser, nitrum, ciminum palmulis admisces, cum melle dati, flegmaturas purgant.

De Dactylis. CAP. XXIX. B

PALMARVM Thebaicarum, uel Nicolaorum poma hæc sunt. Dactyli habent aliquid caloris. Cocti in uino, dati, stomachi dolorem tollunt. Palmarum cibi nutriunt corpus. Recentes somnum faciunt: tamẽ capitis dolorem mouent. Qui sunt sicci, stomacho commodi, tussim cum sanguine compescunt, in cibo sumpti: aut eorum decoctionem bibant. Triti cum mastice, stomacho appositi, defectum & sudorem nimium tollunt. Ossa eorũ combusta, trita cum maligranati sicci cortice, sanguinem de naribus fluentem sistunt. Membranæ quæ ossibus inhærent, scissa labia glutinant. Carbonibus fumantes, extrahunt partum. Fit ex eis emplastrum mirificum, quod Finicon appellatur. Cortex eius uiridis, & tener tunsus, resina & cera pari pondere confectus, uulnera in neruis, & podagras desiccat, & claudit, & omnem sordiciem purgat. Sed & poma recentia facilius egeruntur, q̃ illa quæ fuerint sicca. De eorum uirtute dicimus, quod ut mora calefaciant. Stomachi dolorem.

De Piris maturis. CAP. XXX.

PIRA matura calefaciunt: Immatura restringunt. Omnia autem pira acria, digestibilia, approbantur.

De Pulegio. CAP. XXXI.

PVLEGIVM, Galinia, Herbascus, Strignus, id est, Vua canina,

C quæ & Salutaris uocatur, frigida est & retinens. Succus eius ignem sacrum curat. Trita autem in emplastro, tumores tollit omnes. Folia trita cum sale, parotidas discutiunt. Cum ceruſa, & ſpuma argenti ſuccus eius combustus, sanat. Sic & succus eius cocturas in angulis oculorum refrigerat. Succus eius cum rosaceo, aurium tumores & dolorem tollit. Folia eius trita cū pane, in aqua macerata & rosaceo, omnes tumores & rubores mammarum tollunt. Contra stomachum posita, febres tollunt cum ardore. Trita, cum uino potata, seminis lapsum constringunt.

Ad parotidas

De Hyoscyamo. CAP. XXXII.

HYOSCYAMVS, hoc est, Nigar, alij Symphoniacam, uel Calicularem uocant. Folia eius cum farina tritici, & axungia triti, omnes tumores & duricias soluunt. Folia item trita cum butyro, podagræ feruorem compescunt. Folia trita cum caricis, carbunculos sanant.

De Trifolio. CAP. XXXIII.

TRIFOLIORVM succus cum uino mixtus, potui datus, fœtum extrahit. Succus eius aurium dolorem tollit, & uermes necat. Semen eius in uino potatum, cum papaueris semine, tussientibus succurrit. Succo eius ad umbram siccato, collyria facta, oculis dolentibus prosunt, & fistulis. Semen eius carbonibus fumigatum, sanguisugam proijcit. Simili modo & dentium uermes. Radix in uino decocta, os colluendo, dentium tollit dolorem.

Fœtum extrahendum.

D

De Gligano. CAP. XXXIIII.

GLIGANVM, hoc est, Pulegium. Masculus flore rubeo, fœmina flore albo, calefacit, & deducit, extenuat, purgat, & digerit. Decoctio eius potata, menstrua deducit, fœtum & secundas extrahit. Coctum in melle & aceto, gargarizatum, humorem capitis deducit. In uino coctum, potatum, torsiones uentris & intestinorum, & tussim cum flegmate deducit. Ex catarro male habentibus, flore trito cum aceto, nares perungito. Tritus cum polenta, tumores compescit. Folia trita cum sale, splencticos curant.

De Origano. CAP. XXXV.

ORIGANVM, hoc est, Cunila, calidum est: & mingitur: deducit etiam flegma omne: sanguinem & choleram compescit. Elixatura eius in aqua cocta, epaticis, & tussientibus prodest. Ex uino albo coctum, potatum, scorpionum, & araneorum ictus tollit. In oleo, & aceto coctum, in lana succida ponitur, luxata & fracturas sanat.

Epar. Tussim.

De Pegamo. CAP. XXXVI.

PEGAMON, id est, Ruta agrestis, calida est: & mingitur, & deducit flegma. In uino tritum, datum potui, urinam, & menstrua

mouet. Semen eius cum uino datum potui, omnia uenena excludit. A.
Folia uiridia trita, cum ficu in oleo cocta, per cliſterem iniecta, omniũ inteſtinorum do'orẽ tol'unt, & lumbricos expellunt. Folia uiridia cum ficu trita, hydropicos curant. Succus eius cum melle agapino, & felle perdicino, oculorum caligines tollit. In oleo coctus, lanis uaporatus, omnes dolores tollit. Trita folia cũ cimino, & uino potata, ſtomacho proſunt, & matricum, uel calculorum doloribus. Ad caliginem oculorum.

De Aſparago. CAP. XXXVII.

ASPARAGI in cibo ſumpti, ſtomacho proſunt, calidi enim ſunt. Radices eius in aqua coctæ, ueſicę cauſſas omnes curant, & calculum frangunt. In uino cocta radix eius, quartanicis prodeſt, dentium dolores tollit, & agitatos confirmat: renum dolores, urinarum ſuffocationes purgat. Semen earum tritum, cum uino potatum, uentrẽ ſtimulat.

De Abſynthio. CAP. XXXVIII.

ABSYNTHIVM elixatum, cum marrubio, & lupino tritũ, ſimulq; in umbilico poſitũ, lumbricos excludit. Succus ei- Lumbricos.
us potatus, contra fungorũ ſuffocationes prodeſt. Folia eius trita cum melle, percuſſuras tumentes, & liuores compeſcunt, et ſtomachi extenſionem & inflationem. Turiones eius uirides, citoniorũ poma in uino coquito, et in lana ſtomachum uaporato. Semen eius tritum, in puluerẽ redactum, dato potatũ cocleare, id eſt, cum calda, contra ſtomachũ nauſeantem, & tumorem, malefactionemq; uertigines capitis, & ſomnũ, uel oculorum caligines, & dolorem neruorum. In oleo coctum, oleo percolato, totum corpus perungito, corporis reſarcit laborem. B.

De Lapatio agreſti. CAP. XXXIX.

LAPATII genera ſunt quatuor. Agreſte efficaciſſimum. Succus eius cum melle ſcrophas curat. Folia trita, impoſita, collectiones ſpargunt, & faſtidium tollunt. Semen eius tritum cum aqua datum: radix autem ex uino bibitur.

De herba Mercuriali. CAP. XL.

MERCVRIALIS herba, et ozymum cocta cum pullorum carne, uentrem ſoluit. Succus eius cum reſina, aurium dolo- Aures.
rem tollit: et ſi quid in aures introierit, ſtatim expellit.

De Paſtinaca ſylueſtri. CAP. XLI.

SYLVESTRIS paſtinacę radix in aqua mulſa cocta, menſtrua purgat. Radix eius trita, teſticulis adpoſita, eunuchos facit.

De Gramine. CAP. XLII.

GRamen in aqua coctum, tritum, ſpleni cataplaſma impoſitũ, dolorem tollit. Radix eius cocta in aqua, pota, urinam ſoluit.

De Irios. CAP. XLIII.

IRIOS, id est, Gladiolus, quod est Lilium agreste, uel Lilium coeli cium, calefacit: non tamen egeritur. Ad tussim siccam. Radicem in mulsa coctã potui dabis. Item ad tussim cum dolore. Radices eius sic cæ tunsæ puluerẽ cum melle dato cocleare. Puluis radicis eius in mulsa potatus, somnum facit. Similiẽ sic datus, torsiones tollit. Puluis eius ex pusca potatus, seminum lapsus spontaneos curat, hoc est, gonorrheam. Elixatura radicis eius, per clisterem sciaticos curat. Radix eius cocta, trita, parotidas, & paniculos curat, cataplasmata. Puluis radicis eius cum melle, ardorem oculorũ tollunt: lentigines, et maculas e facie prægnantium aufert. Puluis radicis eius in mulsa potui datus, uirgnam soluit.

Ad Sciaticos.

De Costro. CAP. XLIIII.

COSTROS, id est, Betonica, quam quidã Lactariam uocant, tunsa, cribrata, in mulsa potaẽ contra urinarum difficultates, uel calculũ. Puluis eius cum pusca, hæmoptoicos curat. Cum uino et mele, hydropicos desiccat. Folia eius trita cum sale, uulneribus recentibus medentur. Folijs eius in uino tritis, foueto tumores, siue uulnera uetrorum, & puluerem eius imponito.

De Thymo. CAP. XLV.

THYMVS uirtute calida, ut hysopus, caliginem discutit, lumbricos eijcit, urinã compellit, menstrua prouocat. Fœtũ motuum extrahit, & secundas, si puluis eius ex uino potatur. Puluis eius cum melle mixtus, tussim tollit.

Fœtum mortuum extrahendum.

De Cimino. CAP. XLVI.

CIMINVM uirtutem ualidam & desiccatiuam habet. In oleo coctum, clistere iniectum, torsiones intestinorũ tollit. In uino potatum dolores stomacho aufert.

De Hyssopo. CAP. XLVII.

HYSSOPVS calefacit, & flegma deducit.

De Samsuco. CAP. XLVIII.

SAMSVCVS hoc est, Cassa. Decoctio eius potata, principium hydropicorum, urinarum difficultates eijcit, intestinorum tormentis succurrit, menstrua prouocat. Tritus cum sale, ut emplastrum impositus, ictus scorpionum sanat. Cum ceroto mixtus, luxis prodest. Cum polenta tritus, feruoribus oculorũ. Cataplasmatus, difficultates partus, & secundarum tarditates accelerat.

Oculorum feruorem.

De Saxifrica. CAP. XLIX.

SAXIFRICA, hoc est, Titana, nascitur in montibus, & saxis. Tunsa, cum pipere ex uino potata, calculos frangit, urinã soluit,

menstrua prouocat, renum, matricis, & coli dolorem tollit. A

De Chamæpyti. CAP. L.

CHAMAEPYTIS .i. Cucurbitularis. Folia eius cū radice trita, ex uino potata, ictericos, epaticos, urinarum difficultates, torsiones uentris, & intestinorum tollit. Trita, cum mulsa potata, uentrem mouet. Tunsa cum radice sua, somnia, uulnera antiqua & saniosa magnopere curat, & uulnera in tibijs, siue pedibus.

De Dictamno. CAP. LI.

DICTAMNVS .i. Pileus Martis. Succus eius in lana matrici suppositus, mortuos fœtus extrahit. Si qd corpori inhęserit: folia trita imponuntur. Potatum ex uino, partum & secundas ejicit. Folia eius trita, uulnera recentia sanant. Succus eius omniū morsus, & uenena expellit cum uino potatus. Ad fœtus extractionem.

De Anagallide. CAP. LII.

ANAGALLIS, hoc est, Auricula muris. Succus eius cum uino potatus, suspirium tollit. Succus eius cum melle agapino, uulnera oculorum curat, & caligines tollit. Succus eius naribus infusus, dentium dolorem tollit.

De Arnoglossa. CAP. LIII. B

ARNOGLOSSA, id est, Berbicina lingua. Cocta cum lenticula, uentris cursum constringit, & dysentericos curat. Succus eius cum pusca datus, sanguinem expuentes curat. Vulneribus ueteris, trita cum axungia, sine sale imponitur, et parotidis. Succus eius infusus, fistulas uulnerum curat. Tunsa, uulnus recens curat.

De Hierobotane. CAP. LIIII.

HIEROBOTANE, id est, Plantago, siue Neruosa. Folia eius trita cum butyro, uulnera recentia curant. Trita folia cum sale & aceto, omnibus morsibus succurrunt. Radix eius cum pipere trita, ex mulsa potui data, colicos sanat. Folia eius trita cum axungia, strumas, & parotidas curant. Surcus foliorum eius ex uino potatus, epaticos curat. Colicam.

De Centaurea maiore. CAP. LV.

CENTAVREA maior cocta in aqua, potui data, epaticis prodest. Folia eius trita cum axungia, uulnera recētia & chronica curant. In uino cocta, partum excutit, & secundas. Potui data, splenēticis prodest.

De Centaurea minore. CAP. LVI.

SVCCVS eius cum melle agapino commixtus, oculorum caligines extergit. Ad stomachi & epatis dolorem, in aqua ad tertias decocta, potui datur. Ad morbum regium, & quartanas, soluit

C similiter,& suffocationes oculorum curat. In uino cocta,potui data, lumbricos,& tineas uentris sanat.

De Polygono. CAP. LVII.

POLYGONOS, hoc est, Sanguinaria, Centinodia, Sansur. Succus eius ex pusca potatus,sanguinẽ reiciẽtes sanat. Tunsa cum butyro,tumores mammillarum mulierum sanat,& lac prouocat. Succus eius cum rosaceo,aurium dolorẽ, & uulnera sanat. Succus eius cum calda potatus,dysentericos stringit. Radix eius commastica-

Ad dolorem dentium.

ta,dentium dolorem tollit.

De Polygonorum generibus CAP. LVIII.

POLYGONORVM genera sunt quatuor. Primum genus Sansur,quod & Sanguinaria dicitur,fruticosa,serpens terra,stipuca:omnes fluxus uentris,siue sanguinis stringit. Secundũ genus Centinodia,minor,ut gramen,foliis a priore,nigra,et geniculis densior. Semen eius urinam mouet,& uesicæ dolorem tollit. Tertium genus Orion uocatur:in montibus nascitur. Hæc sciaticis commoda. Quartum genus Helielicum,fruticoso,ac lignoso stirpe,similitudine cedri,rubicundo,binorum palmorum. Coctum in uino,gingiuarum uitia,& os colluito,& ulcera oris sanat.

De Chelidonia. CAP. LIX.

D CHELIDONIA hyrundinina. Succus eius cum melle agapino,& uetere uino,& puluere piperis albi,caligines,& albugines oculorum antiquas curat. Experimentũ. Tolle pullum hyrundinis,& acu oculos eius punge: & uidebis matrẽ eius florem huiusmodi herbæ oculis imponere,et statim lumen ei reparabitur. Succus ad umbram siccatus,ut collyrium oculorum impetus sanat. Radix eius cum aneto in uino cocta,ictericos sanat.

Oculorum albugines.

De Flomo CAP. LX.

FLOMOS,id est, Verbascũ. Eius sunt genera duo,album,& nigrum. Masculus habet folia densa,& angustiora. Fœmina, alba, lanuginosa,hirsuta. Folia eius cocta in aqua,& trita, tumores omnes & dolores tollunt. In uino & melle cocta,uulnera eunuchorũ curant: uel cum aceto trita,uulnera recentia curant.

De Calamite. CAP. LXI.

CALAMITES, hoc est,Nepeta,uel Menta agrestis. Folia eius trita cum calda,potui dãtur ante horã accessionis, quotidianis,siue tertianis. Folia eius ex uino potata, contra omnes morsus uenenosorum,uel serpentium prosunt. Et folia eius trita,uulneri impo-

Morsus uenenificos.

nito. Folia trita cum sale,ad percussuras,& liuores, & sanguinolentos prosunt. Folia itẽ eius trita cum uua passa,tumores testium tollũt: primo foliis in uino coctis foueto. Nepeta calidissimæ uirtutis est: unde

ex ea fit antidotum, quod diacalamites uocatur. Vrinam citat, menstrua mouet. Succus eius aurium uulnera curat. Succus eius potatus, sanguinem reijcientes curat. A

De Teleo. CAP. LXII.

TELEOS, id est, Fenum. Semen eius in puluerem redactum, furfures capitis radit cum uino & nitro. Seminis eius decoctio in aqua potata, difficultates partus excludit. Semen eius in aqua ad tertias coctum, adiecto melle, potui datũ ad raucum in balneo: mox incipiet sudare. Et contra tussim uetustissimam datur. Semen eius, & lini semen ex æquo trita, in mulso cocta, stomacho imposita, febres acutas compescit. Ad partus difficultatem.

De Pentaphyllo. CAP. LXIII.

PENTAPHYLLON, id est, Quinq; digitorum, uel Quinq; folium. Succus eius cyathis tribus, strangul. suffocationes curat. Succus eius cum uino, serpentium morsus tollit. Folia eius trita cum uino & adipe, sine sale, cancri uulneri imposita, exsecant. Folia eius trita cum axungia, articulorum uitia & laxaturas sanant.

De Platofio. CAP. LXIIII.

PLATOFION, id est, Guldubbal, quæ & Pteleonis dicitur. Frutices. vij. sine radicib. coquito in aqua nymphali, luna crescente, & fumigabis de radice eius domum, contra illusiones & maleficas, & qui maleficijs abutuntur. B

De Botratio. CAP. LXV.

ἀγριοκίχορον

BOTRATION, id est, Apium agreste, alij Apium risum dicunt. Ad collectiones omnes, uel si quid uolueris sine ferro incidere. Radices eius tritas in corio nucis impone. Folia eius trita cum axungia sine sale, uulnera ueterrima curant. Folia eius cum melle modico, strumas & parotidas curant. Radix eius commasticata, dentium dolorem tollit. Radicem eius tunsam in corio nucis, sciaticis, & arteticis impone de pannatio, & tumorem deducit. Ideo aliqui Sideritim uocant: & sic carnem incidit, ut ferrum. Dentium dolorem.

De Artemesia. CAP. LXVI.

μονόγλωσσον

ARTEMESIA, hoc est, Gibber, genera habet tria. Monoglossam, Tragantem, Leptaphyllon. Monogloſſæ folia tunsa cum axungia, pedum dolorẽ tollunt, & podagram mitigãt. Trita, ex mulsa potata, contra intestinorum tormenta prodest. Tacantes trita cum folijs, datur ad uesicæ dolorem: si febrit, ex calda: si non febricitat, ex uino. In oleo coctam inungito, contra neruorum & coxarum dolores. Lepthaphyllos trita cum uino, potui data, matricis dolorem tollit.

Cocta in aqua, cum absinthio, uapore eius matricis caussas, ac partus dolorem tollis, encathisma factum.

De Satyrione. CAP. LXVII.

C SATYRION, quæ & Tentaticon dicitur, id est, Magicinon. Si quis uenerem non poterit adire: testiculum dextrum, qui maior est, teres cum piperis granis. xlvij. melle ÷ tribus, uini ÷ 1. simul tere, & potui dato per triduum. Legis eam mense Iulio. Radix eius trita, cicatrices nigras tollit.

De Aristolochia. CAP. LXVIII.

ARISTOLOCHIAE, id est, Raiæ, genera sunt tria, Nodosa, Longa, & Rotunda. Radix eius trita cum mero, potui data, si quis uenenum biberit, liberat. Et contra omnium uenenorũ morsus, radix eius sicca in puluerem redacta, uulnera omnina sinuosa curat.

Contra uenenum bibitũ.

Ad infantum pauores, uel ægritudines. Radicem eius in carbonibus fumigato. Ad fistulas. Radices eius siccas, tritas adijcito. Ad carcinomata, & polypum in naribus. Radicem eius cum cypero, & draconteæ semine, ex melle canniæ mixtam injcito.

De Cardamonagrion. CAP. LXIX.

CARDAMONAGRION, id est, Nasturtium agreste. Folia eius cũ lomento trita, strumas, & parotidas discutiunt. Semen eius tritum cum aqua in charta inductum, duriciam pannicu-

D lorum spargit. Semen eius tritum cum aqua, prodest. Succus colatus, naribus iniectus, sanguisugas ejcit.

De Triduca agria. CAP. LXX.

TRIDVCA agria, id est, Lactuca syluatica. Succus eius cum melle agapino, & uino uetere mixtus, & fellę uulturis, omnes caligines & suffocationes oculorum curat.

De Buglossa. CAP. LXXI.

BVGLOSSA, id est, Lingua bouina. Si uis nosse tertianas, siue quartanas: quæ habet tres ramos, ad tertianas ex mulso potata: quæ quatuor habet ramos, quartanarijs similiter. Folia trita, tu-

Tumores. mores tollunt. In uino potata, hilaritatem bibentium prouocant.

Ad Collectiones & tumores. CAP. LXXII.

ALLIVM cum adipe mixtum, impositũ, omnes tumores suspectos soluit. Item, Cerisolium tritum cum axungia, tæra resoluta impositũ, bene facit. Item, Menta cum lomento fabæ, pulegio, ac sale, pari portione aqua consperſum & impositum, collectiones quaslibet facillime soluit. Item farina ordeacea in aceto discocta, cũ fumo columbino, & ficu sicca, simul trita, et cocta, imposita, discutit.

Ad Strumas. CAP. LXXIII.

VRTICAE radices in aceto coctæ, & tritæ in modũ ceroti, positæ, discutiunt, maturas aperunt, & omnes radices extrahunt.

atq; ad certissimam sanitatem perducunt. A

Ad Cardiacos, id est, malum sudorem.

CAP. LXXIIII.

RVTA ex aceto, & melle, cum farina ordeacea mixta, et pectori imposita emendat. Item caprini cornu, & ceruini cinis, oleum myrtinum cõmiscis, omne corpus perungito. Item Ruta decocta, adiecto allio, cum oleo peruncto, sistit sudorem.

Ad Somnum. CAP. LXXV.

MYRRHAE, thuris, hyssopi, spicæ, piperis longi, mellis spumatiana cõmisces: hæc omnia trita, naribus, auribus, & fronti illinas. Item myrrham, & thus, & ceram mixtam umbilico imponas.

Ad morbum regium. CAP. LXXVI.

SALSAMENTVM in cibo ex pipere sumitur, seruata carnis abstinentia.

Ad Carbunculos. CAP. LXXVII.

CVCVMERIS agrestis, uel syluatici succum superinfusum, & alligatum. Item mel cum lomento fabæ mixtum imponitur, & folium lactucæ desuper, hoc ad sanitatem usq; perducit. Item Nasturcium fermento mixtum, utiliter medetur. Item acerrimę cepæ sub cinere bene coctę, melli miscentur, & in locum ad modum emplastri B admouentur. Item nitrum cum oleo tritum, & impositum, carbunculos ardentes sanat. Item porri succum cum cinere mixtum, imponito. Item guttam ammoniacam ex aceto teris, infundis, frequenter rumpit, & foras pertrahit.

Ad Papulam noxiam. CAP. LXXVIII.

PAPVLA noxia est, quæ die tertia occidit. Bulbos crudos teris mollissime, addis coriandrum uiride, mel atticum, simul teris & imponis. Item fel porcinum siccas in fumo, & inde tantam partem incidis quantum spaciȝ ipsa pustula tenet in capite: quam calefactam ad focum, in modum ceroti inducis, & sic ponis: cum hæserit, non dimittas nisi secum papulam extrahat. Signum autem morituri est, si medicamentum non hæreat. Item Galbanum per se imponitur, & aperit, atq; extrahit: postea uulnus factum curatur alio medicamento. Hæc omnia certa sunt.

ORIBASII LIB. III. FINIS.

DE

1 Agno
2 Agrosteo. i. gramine
3 Agarico
4 Adianto. i. capillari
5 Aegilope
6 Aizo. i. Iouis barba
7 Aegiro, id est, populo
8 Acatia
9 Agalisi, id est, enido
10 Acanthe leuki. i. spina alba
11 Acero
12 Acti, id est, Sambuco
13 Aloe
14 Ali, id est, sale
15 Alosanto
16 Ameu
17 Amurca
18 Ampelo leuki; quæ & brionia.
19 Amygdalis
20 Ammoniaco
21 Amomo
22 Anagalli
23 Andragni
24 Animone
25 Anito
26 Antemi. i. cannimula
27 Anesо
28 Aristolochia
29 Arnoglossa
30 Aro
31 Arsenico
32 Artemisia
33 Arspalatino
34 Asparago
35 Argimonia
36 Astasisemero, id est, ua domestica.
37 Affodillo
38 Artafaxi. i. a triplice
39 Afronitro

DE

40 Absinthio
41 Abrotano
42 Amaraco
43 Apio
44 Asplenio
45 Ambrosia
46 Ampelopraso
47 Ampelonagria
48 Balsamo
49 Balaustia
50 Bato, id est, rubo
51 Bdellio
52 Bleto
53 Bulbo
54 Butyro
55 Buphthalmo
56 Bratea, id est, sauina
57 Bromo, id est, auena
58 Calamite
59 Calamo fragmito
60 Canabe
61 Capneo
62 Cappare
63 Cardamo
64 Cardamomo
65 Cassia
66 Caria, id est, nuce
67 Castoreo
68 Cedro
69 Centaurea maiore
70 Centaurea minore
71 Cursumfacitis, id est, galla asiana
72 Cera
73 Cisso, id est, hedera
74 Coloquintide
75 Comi, id est, gummi
76 Coliandro
77 Copro
78 Costo
79 Cotilidone
80 Carambria. i. brassica

DE

81 Creti, id est, hordeo
82 Crino, id est, lilio
83 Croco
84 Cromeo, id est, cepa
85 Ciamo, id est, faba
86 Cunino
87 Cypresso
88 Cypero
89 Ciclamine
90 Cytiso
91 Conocarpo, puni. nuce
92 Dauco
93 Daphni, id est, lauro
94 Dermata, id est, corio ueteri.
95 Defrige
96 Dictamno
97 Dracontea
98 Dryo, id est, robore
99 Euisco
100 Elea, id est, oliua
101 Eleo, id est, oleo
102 Elleboro
103 Elxine, id est, intragi.
104 Elino, siue meleno
105 Erebintho. i. cicere
106 Erpelio
107 Eria, id est, lana
108 Eupatorio
109 Euforbio
110 Echnide, id est, serpẽte
111 Facu. i. lenticula
112 Finico, id est, dactylo
113 Ficu
114 Gala, id est, lacte
115 Geresere
116 Gepasa
117 Gigarta. i. semine uuæ
118 Gleuco. i. musto
119 Gligonio. i. pulegio
120 Gliciryza
121 Gleuci, id est, peonia

DE

122 Gonnilido. i. rapio
123 Gypso
124 Galbano
125 Gemi. i. fermento
126 Hydiosmo. i. menta
127 Hirigeronto, qui et Senetion
128 Hyringio
129 Hera, id est, colio
130 Hippure. i. cauda caballina
131 Ixo, id est, cuisco
132 Iu, id est Viola
133 Iuscalco. i. squama æris
134 Isatide
135 Itea. i. salis arbore
136 Lapatio
137 Leucoio. i. Viola alba
138 Lybano thure
139 Lybanotide. i. rorem.
140 Lithosematide
141 Lapidibus q in spongia inueniuntur.
142 Litargyro
143 Lini semine
144 Litro
145 Lice
146 Loto, id est trifolio
147 Lotho arbore
148 Licia
149 Malaci. i. malua agresti
150 Mandragora
151 Maratro. i. fœniculo
152 Mastice
153 Melantio
154 Melle
155 Meliloto
156 Mespila
157 Micono. i. Papauere
158 Melia, id est, persico
159 Mela

DE

160 Melipelo. i. plumbo
161 Moro arbore
162 Medulla
163 Myrsino. i. myrto
164 Melanteria
165 Nardostatio. i. spica nardi
166 Nymphæa
167 Oxo, id est, aceto
168 Oxyacantho
169 Opopanace
170 Opio cineraico
171 Origano
172 Orobo
173 Osteri
174 Oo. i. ouo
175 Paliuro
176 Pentaphyllo
177 Pipere
178 Petroselino
179 Pegano, id est, ruta
180 Pessa, id est, pice sicca
181 Pini filio. i. pini cor.
182 Platano arbore
183 Pomfilice
184 Prasso, id est, Porro
185 Propoleo
186 Pteleo, id est, ulmo
187 Pterio, id est, filice
188 Piretro
189 Pane triticeo
190 Pythia, id est, coagulo
191 Psimitio
192 Raphano
193 Reupontico
194 Resina
195 Rosa
196 Ripo
197 Sandaraca
198 Satyrione
199 Seleno, id est, apio

DE

200 Seri
201 Siseleo
202 Sisamo
203 Sici, id est, cucumere
204 Siciagrio, id est, cucumere agresti.
205 Sillio
206 Spongia
207 Spondilio
208 Stear. i. adipe porcina
209 Scandice
210 Stella
211 Scolimbo, id est, cardo syluatico
212 Scordio, id est, allio
213 Scorodo
214 Smirna, id est, myrrha
215 Smirmo. i. olusatro
216 Siderite
217 Stibi
218 Storaote
219 Sycaxyra, id est, ficu
220 Scinu
221 Squinanto
222 Strigno
223 Tapsia
224 Thermo. i. lupino
225 Thiu, id est, sulphure
226 Thlaspeo
227 Tridace, id est, lactuca
228 Thymbra. i. satureia
229 Termento
230 Theutotne. i. beta
231 Tili, id est, fœnugræco
232 Titimallo
233 Tytano
234 Tragaganto
235 Tribulo
236 Hidropipere
237 Hyoscyamo
238 Hyssopo

C ORIBASII DE SIMPLICIVM DESCRIPTIONIBVS, NATVRIS, & EFFECTIBVS. LIB. IIII.

DE AGNO. CAP. I.

AGNVS, ALIAS, LIGVS. MAGNI parui stirpes sunt. Cuius folia, & flores, & semen calida & sicca sunt uirtute: & in ipsa substantia subtiliandi humorũ qualitates, habet facultatem. Eius uirgulta non cito franguntur. Et folia eius sunt uel ut oliuę, sed molliora. Flores albi sunt. Sementa similia piperi. Dictus autem Agnus: quod dum calida sit uirtute, castitatem conseruat membrorũ. Ligus aũt uocatur: qa uirgulta eius ligant, & non facile umpunt. Hęc libidinem reprimit, cum sola in cibo est sumpta. Sed et potata castitatem corporis præstat. Sic & in lecto strata. Ad epar autem, & splenis crimi constipationem magis semen eius iuuat quam ruta.

Ad epar, & splen.

De Agrosteo. CAP. II.

AGROSTEVS, dicitur Gramen. Cuius radix mediocriter est sicca & frigida: & propterea glutinat ulcera, & plagas recentes, & cruentas. Eius quoq; folia in modum cataplasmatis imposita, non quidem fortiter sunt sicca & humida, sed media.

De Agarico. CAP. III.

D AGARICVS digerit, & pingues extenuat: humores purgat, etiam in uisceribus constipationes. Propter quod et ictericos curat, qui ex constipatione, uel infraxi epatis consistunt. Iuuat autem epilepticos, et rigmata. Sed et cipus, qui ex spisso, et pingui, uel glutinoso fiunt * humore, cum mulsa potatus, aut cum oleo fricțus, & totum ex eo corpus perfricatũ, iuuat: & eos qui ex frigore lęduntur. Ad serpentium uero morsus, extrinsecus super plagas impositus, æquabit uulnera: & potata potione uino temperata, resoluit. Catarticum est enim.

De Adianto. CAP. IIII.

ADIANTOS, quam latini herbam Capillarem uocant, desiccat, extenuat, & digerit humores, et intima capitis purgat: densat capillos, & ciradas digerit: & apostemata, ita ut ad pus non perueniant: & lapides in uesica comminuit. E thorace, & pulmone, quibus glutinosi & pingues oumores sunt constituti, educit per ora. Et reuma uentris reprimit. Media est enim inter calidam, & frigidam distemperantiam.

De Aegilope. CAP. V.

AEGILOPS diaphoreticam habet uirtutem. Facit ad eos qui duras habent inflammationes. Et ægylopas & tineas capitis sanat.

De Aizo. CAP. VI.

AIZON, quam latini louis barbam adpellant, et maior, & minor deſiccat quidem intus, continetur enim in ea magis aquoſa ſubſtantia, & infrigidat nimis. Hæc ad heriſypelas, & herpetas, & ad eos qui ex flegmatico humore inflammationem patiuntur iuuat. Ad heriſypelam.

De Agiro. CAP. VII.

AGIRVS, ideſt, Populus, calefacit nimis, & pene proxima eſt acredini, humectat autem mediocriter. Eſt autem & liptomeris. Reſina ex eo, adhuc calidior eſt uirtute.

De Acacia. CAP. VIII.

ACACIA deſiccat fortiter, infrigidat abundanter, ſi fuerit lota: non lota autem, mediocriter. Nam lauata, iam acredinem in lauatura deponit. Et ſi de acacia inungat aliqua pars corporis, animus mox totus ſentit & intenſior inuenitur. Et caloris ſenſibilitatem nunc infert. Frigore enim manente, æſtum non ualde nimium oſtendit. Manifeſtum eſt ergo, quia frigida eſt, & terreſtris naturæ, admixtam habens aliquantum aquoſam ſubſtantiam primo gradu, ſecundo uero gradu eſt frigida lauata, non lauata autem tertio gradu.

De Agaliſi. CAP. IX.

AGALISIS, id eſt, Cnidion. Folia eius & ſemen diaphoretica ſunt, & liptomeris ualde uirtutis eſt, abſq; calefactione nimia. Curat igit phymata, et parotidas, et de thorace & pulmone educit humores pingues & glutinoſos. Habet autem in ſe aliquam naturaliter inflationem ad uenereos motus excitandos, et maxime quando cum ſapa potui datur ſemen.

De Acantha leuki. CAP. X.

ACANTHA leuki, id eſt ægyptia, uel arabica, id eſt, Spina alba. Radix eius deſiccat mediocriter, & ſtiptica eſt: propter quod et cæliacos, & ſtomaticos iuuat: & ſanguinem iactantibus reprimit data. Et in tumoribus ut cataplaſma ſuperpoſita, reprimit tumores. Et dentium dolorem iuuat, ſi quis apozima eius in ore contineat. Semen autem eius extenuat & calefacit. Menſtrua mouet. Radix item eius decocta iuuat uuam.

De Acoro. CAP. XI.

ACORVM, id eſt, Aphrodyſia. Quam Romani Veneream uocant. Radix eius calida eſt, & ſicca uirtute eſt nimis, & extenuandi habet uirtutem. Et inde urinas, et ſplenis ſciron iuuat proiciētes: & ſubtiliat pingues, uelut cornu duros humores extenuat et educit relaxando. Succus autem ipſius deſiccat omnino poſita, tertio gradu.

C

De Acti. CAP. XII.

ACTIS, & Chamæactis. Actis dicitur Sambucus, Chamæactis autem uocatur Ebulus. Deſiccatiua autẽ ſuut uirtute, & glutinatoria, et mediocriter diaphoretica. Hydropicos eñ de ſucco ſambuci, aut ebuli cyathis duobus, aut tribus ut ſatis, aut certe uno cyatho, ſi uirtus deſit, potui data, aquam deducit. Folia igitur eorum ſi terantur, & exprimantur, ac extrinſecus illiniantur, tumores deſiccant, & inſidentes humores ebibunt, & tumores repellunt. Facis autẽ de Sambuco purgatoriũ ſimplex, ad omnes humores depellendos. Sambuci radices effodis, & earum radicum primum corticem deradis, & quod eſt inter primum corticem & lignum tundis in pila, et exprimis. Succum autẽ ipſum in patellam mittis, & ad ſolem ponis, ut ſiccetur. Et cum ſe cœperit colligere, facis catapotias in modum baccę lauri: & cum opus fuerit, ternas in aqua calida tritas, ieiunus bibere debet. Quod ſi febricitat, & conſtrictionem uentris patitur, unam catapotiam in calida aqua potui dabis.

Ad hydropiſim.

De Aloe. CAP. XIII.

ALOE calefacit mediocriter, deſiccat autem uehementer. Aptũ igitur eſt ſtomacho medicamen hoc ſuper omnibus medicamentis. Sanĩ item unlnerũ glutinat. Sanat etiam ea quæ non facile cicatrizãtur uulnera, & maxime quæ circa anum & ueretrum generant. Iuuat etiam eos qui in locis ipſis inflammationes patiuntur, aqua reſoluta: & glutinat plagas hoc modo impoſita. Iuuat autem ſimiliter utentes in os, uel nares, aut oculos inflammatos. Adhibita, omnino reprimit, & digerit, & paulatim ulcus purgatur, & ſine moleſtia ſanatur.

D

De Ali. CAP. XIIII.

ALES, hoc eſt, Sal. Similem habent omnes ſales uirtutem, ſiue aritius, ſiue maritinus: et ex duabus conſtãt qualitatibus, purgatiuis, & ſtipticis: quoniã utriq; deſiccant in corpore humores omnes. Sterię autem corporis, id eſt, quę ſunt fortia in corpore, conducuntur, uel deſiccantur, ideo quod ſtiptici ſint. Propter quod ſalitæ carnes inputribiles ſeruantur. Vſti autem diaphoretici ſuns magit quam ſiccatiui.

De Aloſanto. CAP. XV.

ALOSANTVS autem, ideſt, flos ſalis, ſubtiliorem uirtutẽ habet, quam ſal is qui uſtus eſt, & aredinis qualitatem nimiã habet.

De Ameu: CAP. XVI.

AMEVS. Semen eius calefacit, & deſiccat uehementer, & extenuat, & urinas mouet, ac diaphoreticus eſt.

De Amorgia. CAP. XVII.

AMORGIA, quam nos Amurcam, quę ex oliuis exprimitur, dicimus, calefacit, non aperte quidem. Facit ad mordicationem. Nam ſi coquitur, fit uirtute calida, & ſiccat fortiter.

De Ampeloleuki. CAP. XVIII.

A

AMPELOLEVKIS, quæ & Brionia uocatur, quã ruſtici Cucurbitam ſyluaticam appellant. Cymę eius ſi edantur, urinam mouent mediocriter. Radix aũt eius purgatoriam, ſiccatoriã, & extenuatoriam habet uirtutem: ſed mediocriter ſiccat: propter quod & ſplen releuat, & ſciromina, potui data. Extrinſecus appoſita cum fęcibus, & Ad ſcabiem. ſcabies, & liuore ſanat. Nigra autem ſimilis eſt ad hæc omnia, præter qꝫ imbecillior eſt.

De Amygdalis. CAP. XIX.

AAMYGDALAE autem amaræ manifeſte extenuandi habent uirtutem, & fellis purgandi. Et ex thorace, uel pulmone per ſputum glutinoſos et pingues humores abundanter ſine labore educũt. Sed & conſtipat loca epatis, & ſplenis, & renum: at colum ad aperit & purgat. Et ipſa arbor eadem præſtat omnino. Et radices eius coctæ, ac cataplaſmataæ, fel purgant. Amygdalæ autem dulces amaris amygdalis ſunt inbecilliores.

De Ammoniaco. CAP. XX.

AMMONIACVM malagtica eſt uirtute, ut etiã in articulo poros diſſoluat, & ſplenis ſcromina ſanat, & ceradas digerendo curat.

De Amomo. CAP. XXI.

AMOMVM ſimilem habet uirtutem acori: propter quod ſicB cius eſt: digeſtibilius autem, præſertim cum uiride eſt.

De Anagallide. CAP. XXII.

ANAGALIDES, ambę æque purpureos flores habent, ſiue dactylicos. Purgatoria ſunt uirtute, habentes in ſe aliquid ſubcalidum, et ad ſe trahentem uirtutem: ita ut ſurculos, et ſpinas infixas extrahant. Succus autem eorum de naribus purgat humores ex capite. Et Vulnera. omnino ſiccandi habent uirtutem ſine mordicatione: unde & uulnera glutinant, & putridis ſubueniunt.

De Andragne. CAP. XXIII.

ANDRAGNES, uel Porcada, quam græci Andragonem appellant, frigida eſt nimis, & humida abundanter. Modicũ quiddam habet auſterum: propter quod reprimit reumata, & maxime cholerica, & calida: & poſt modicum tranſmutat, & digerit, in ſua qualitate minus infrigidans. Hac ergo cauſa febricitantes iuuat plus quam aliæ quæ infrigidare ualent materiæ. In ſtomacho poſita, uel in præcordijs, & ad ſtuporem dentium propria eſt ſanitas. Succus autem eius ſimile pręſtat, & non ſolum extrinſecus adpoſitus, ſed & potatus infrigidat. Hæc autem ſi comedatur, perficit ſimul omnia: propter quod in ſe habet ſtipticam uirtutem. Dyſentericis utiliſſimus eſt cibus, & fluxui ſanguinis mulierum, uel hæmoptoicis ſatis utilis. Sic & ipſius herbæ ſuccus,

De Animone. CAP. XXIIII.

CANIMONIS omnis acri, proiectiua, & apertiua est uirtute. Vnde radix eius masticata, flegma per os educit. Et succus eius in naribus missus, similiter purgat. Et in oculis cicatrices extenuat. Et uulnera sordida, superimposita purgat. Lepras abstergit, menstrua prouocat apposita, & lac multiplicat.

Ad oculorū cicatrices.

De Anito. CAP. XXV.

ANITOS multum calefacit & desiccat, propter quod merito decoctus in oleo diaphoreticus est, & digestibilis, ita ut crudū & indigestum tumorem euacuet, & digerat. Vsta uero fortius calefacit, & desiccat: & ideo humidis uulneribus superspersa prodest, & maxime quæ in ueretro generata fuerint. Nam et in testiculis diuturna sanat, et cicatrisat bene humidiora. At minus calida est quanto plus uiridior fuerit, et digestibilis minus.

De Antemi. CAP. XXVI.

DANTEMIS, id est, Carnimula, quam Romani Leneolentiam uocant, calefacit et desiccat mediocriter. Est autem et extenuatoria, et idcirco diaphoretica, et calastiça uirtute. Vnde oleum ex ea factū, rarefacit corpus. Propter quod doloribus subuenit plus alijs herbis, et mitigat, et laxat tensuras, et mollit mediocriter dura. Et febres quasi lenis, absq; uiscerum inflammatione molestas soluit: et maxime si ex cholerico humore, aut ex spissitudine occlusi pori cutis fuerit generata. Est autem et hypocondrijs plus apta quàm aliquid aliud. Exantima igitur a febribus facta in capite, Cannimula herba uiridis cocta in oleo, et exinde uncta, sanat. Si uero sicca, in aceto infusa, et trita, utilis est etiā in quibus non perfecte durata pausant: anaphoras consistentes in capite digerit, et alias non attrahit: propter quod nullo alio medicamine soluit. Et apozima eius ad epatis inflammationem potui data, multum iuuat.

De Anesо. CAP. XXVII.

ANESVS calefacit et desiccat nimis. Hæc uticq; et urinas mouet, et diaphoretica est, ita, ut uentositatem circa uentrem et stomachum natam, componat, et amputet.

De Aristolochia. CAP. XXVIII.

ARISTOLOCHIA longa, extrahit, et carnes nutrit. Et in fomentatione adhibita, ad matricem utilissima est. Vbi autem pingues humores sunt, et fortiter opus habet ut extenuentur, optime facit rotunda aristolochia. Et si ex constipatione pinguiū humorū, aut spissa, indigestaq; uentositate dolores fuerint generati, magis et plus rotunda sanat. Surculos infixos, aut spinas extrahit: et putrida curat, et sordida ulcera purgat.

Matricem.

Dentes, & gingiuas clarificat. Iuuat autem & asthmaticos, & sin- A
gultus tollit. Et epilepticos, ex acris humoribus, & epitagricos, uel ar-
teticos cum aqua potui data. Ad rigmata & spasmata quam alia me-
dicamenta utilior est, potata.

De Arnoglossa. CAP. XXIX.

ARNOGLOSSA, quam Romani Plantaginem uocant, suffi-
cienter infrigidat & desiccat, stiptica est: propter quod & ulcera
pessima & rigmata, & putrida iuuat. Propterea & dysentericos curat,
& hæmorroidas reprimit, & quicquid exardescere potest, refrigerat &
glutinat. Est autem & aliorum uulnerum recentium, simul & uiscerum
sanabilis. Desiccat enim absq; aliqua mordicatione quæ nondum stupi-
da sunt. Nam & semen, & radix simili sunt uirtute: propter quod sic-
ciores sunt, & minus frigidæ: quamq; semẽ eius plus extenuat, radix ue-
re impinguat amplius. Folia autem eius siccata, extenuatoria sunt, &
minus frigidę uirtutis. Eius itaq; radicibus ad dentium dolores utun- Ad dentes.
tur masticatis, aut decoctione earum gargarisata. Ad epatis aũt, & renũ
infraxin, & radices, & folia, & adhuc magis plus & semen potui datur.

De Aro. CAP. XXX.

ARON in Syria nascitur, & Syro uocatur uocabulo. Proiiciendi
habet uirtutem, non tamen nimiam, sicut dragontea. Desiccat B
autem abundantius, & calefacit. Radix autem eius extenuat pingues
humores mediocriter, si edatur: ut ex thorace per ora expuant spissos hu
mores, utilius.

De Arsenico. CAP. XXXI.

ARSENICON causticum est uirtute, ustum, uel non ustum.
Vtuntur autem hoc in psilotris: & si diu super cutem fuerit, in
ipsa cute aquificatur.

De Artemisia. CAP. XXXII.

ARTEMISIA calefacit, & desiccat nimis. Est aũt & extenua-
toria mediocriter. Et hęc, si in renibus lapides generantur, iu Renu lapides.
uat mediocriter. Sic & in fomentationibus matricem.

De Aspalatino. CAP. XXXIII.

ASPALATINON ex dissimilibus partibus est compositum,
ex acredine, & stiptica uirtute. Acredine quidem, eo q; calefa-
cit austere: stiptica pro eo, quia infrigidat & desiccat utraq;: & propter-
ea ad putrida, & reumata utilis est.

De Asparago. CAP. XXXIIII.

ASPARAGVS, id est, Marantinus, proiectoriam, uel purgato-
riam habet uirtutem, neq; enim nimis calefacit, neq; infrigidat.
Hæc ergo & epar, & renes constipatos adaperit, & proiicit inde hu-

C mores: et maxime radices eius, aut semen eius. Sic et dentium dolorem amputat: quia absq; calefactione desiccat.

De Argimonia. CAP. XXXV.

ARGIMONIA, quam rustici Lappam inuersam appellant. Radix eius sicca, cum uino ut cataplasma imposita, et uiridis trita, et potata, antraces, et serpentium morsus, et carcinomata, et omnes passiones liberat.

De Astafisemero. CAP. XXXVI.

ASTAFISEMEROS, quam latini Vuam domesticam dicunt, digestibilis est mediocriter. Syluestris autē acris fortiter. Si quis apoflegmatizetur, proijcit fortiter: et scabiem iuuat. Participat autem aliqua uirtute caustica.

Ad scabiem, & flegma.

De Affodillo. CAP. XXXVII.

AFFODILLVS, quam Romani Hastulam uocant regiam. Radix eius uirtutis est quemadmodū aros, et dragontea, proiectoriam habens uirtutē. Vsta aūt, et cinis ex ea factus, calidior et siccior est, et liptomeristera, et diaphoretica est: propterea hac alopitias sanant.

De Artafaxi. CAP. XXXVIII.

DARTAFAXIS, quam latini Atriplicem uocant, humida quidem est multum, frigida autem mediocriter. Stipticam in se autem nullā admixtam habet partem, sed est aquosa, similis maluæ. Est quidem humidior de hortis, multū autem frigidior syluestris: propter quod et inflam̄ationibus in inito utilissima est. Instante uero declinatione, syluestris expeditior est. Semen autē eius proiectoriæ est uirtutis, et ictericis, qui ex parte infraxin patiuntur, utilissima est.

De Afronitro. CAP. XXXIX.

AFFRONITROS proiectoriam habet uirtutem, ut non solum educat, uerum etiam diaphoresin faciendo, humida quæ fuerint consumat.

De Absynthio. CAP. XL.

ABSYNTHIVM calidum quidem mediocriter: siccum aūt nimium. Succus uero eius multū ab ipsa herba est calidus. Proijcit aūt humores, et confortat: propterea et in uentre cholericos ad inferiora per uentris usum deducit: et magis qui in uenis est cholericus humor purgatur per urinas. Propter hoc ipsum, et flegma quod in uentre collectum sedatur, nihil iuuat. Stiptica igitur existens uirtute, amaritudines habet fortissimas, simul et acredines aliquas. Et plus calida est, quam frigida. Calida enim est primo, sicca autem secundo gradu. Succus autem herbæ ipsius multo calidior est.

De Abrotano. CAP. XLI.

ABrotanū. De herba hac, neq; pprietates eius scribere oportet, apud tātos et tales uiros dispositas, neq; particularitatis officia. Illi

utiq; nihil inconsyderatū dereliquerunt, sed manifeste scripserūt. Et a nobis sunt inuentę usq; quaq; de his in confectione librorū medicaminum qualitates. Nunc igit opere isto de uniuscuiusq; uirtute, omniū herbarū consyderatione habita, nobis dicendum est. In uirtute Abrotanū tertio quidem gradu calidum, aut siccum ponitur. Contemplandum est id in gustu. quia amara est nimis. Succus autem eius gliodes est, & subcalidus. Extenuat autem abundantius, & calefacit, et desiccat, non tamen fortiter. Cuius si tundis comā, & flores eius, & supspargas ulceribus, mordicationem facit, & irritat. Quod si infundas in oleo, & fomentare uoluēris caput & uentrem, manifeste calefacit. Et qui per peryodos comprehenduntur rigoribus, si de hoc confricentur antecq; fiat accessio, minus patiuntur rigoris. Sed & nec ipsam sentiunt accessionem interdum. Et quia lumbricos occidit, merito est amarum. Nam & si simul cum cocto melle cotonio cataplasma ex eo flat, aut cum pane mixtū sit, inflammationes oculorum sanat. Et digerit flegmata cum ordei farina tritū, coctum & impositum. Vstum uero abrotanum, calida et sicca uirtute est, et plusq; cucurbita sicca et usta, et radices aneti ustæ. Hæc enim uulneribus humidis simul, et sine inflammatione existentibus iuuant. Abrotani autem cinis mordicationem facit in omni uulnere: et propterea in capite adhibitus, cum oleo subtili, aut cicino, aut sicionio, uel ueteri, uel sabino, et hoc maxime iuuat. Et in capite pilos cadentes restituit, cum supradictis oleis: et melius hoc, si cum sicionio oleo infusus imponatur. A B

De Amaraco. CAP. XLII.

AMARACVS calefacit, non tamen fortiter: et siccat, non tamen satis. Nam calidus tertio gradu est, siccus secundo.

De Apio. CAP. XLIII.

APIVM, Folia eius, et extremę cymæ austeræ sunt. Fructus autem ipsius habet aliquam dulcedinē aquosam: ex qua causa temperantiam ostendit inæqualem. Habet etiam in se & terrenum aliquid, & frigidum: & propterea manducantibus apta est stomacho: & sine siti est. Cataplasma autem ex his impositum, desiccat, & mediocriter infrigidat. Vnde & ego glutinare ex eis uidi plagas, nullo alio medicamine superposito. Acria autem, id est, inmatura plus stiptica sunt quam matura, & sicciora: propterea plagas maiores glutināt, & reuma reprimunt.

De Asplenio. CAP. XLIIII.

ASPLENIVS liptomeris est quidē, non tamen calida uirtute. Hæc ergo & lapides frangit, & splen soluit.

De Ambrosia. CAP. XLV.

AMBROSIA in cataplasmatis uirtutem habet stipticam, & repressoriam.

De Ampelopraso. CAP. XLVI.

C AMPELOPRASON inter porri & allij existimant uirtutem. Est enim syluaticus porrus: unde & acrior est, sed siccior: sic ut et alia omnia quæ syluatica, sunt domesticis acriora: & propterea cacostismata sunt. Et pingues humores & glutinosos compurat, & constipata adaperit uiscera. Hæc etiam menstrua, & urinam multam effundendo cauet: quando & frigido & pingui, & spisso humore constipatio fuerit facta. Quarto enim gradu est calida.

Ad urinam & menstrua.

De Ampelonagria. CAP. XLVII.

AMPELONAGRIA, iactatoria est uirtute, echelas, spilos, & his similia tollit, & in cutis summitate amputat.

De Balsamo. CAP. XLVIII.

BALSAMVM calidum est, & siccum in secundo ponitur gradu. Est autem & liptomerum, et aromatizat. Succus autem eius extenuandi habet uirtutem: secundū quod in tantū est calidius, inquantum possibile est ut ab ipsa subtilitate tangatur. Semen autem eius similiter quidem secundum quod in ipsius est uirtute, minus est longe, secundum balsami subtilitatem.

De Balaustia. CAP. XLIX.

D BALAVSTIAE flores sunt de malogranatis syluestribus, seu domesticis arboribus. Fortiter autem stiptica est, uirtute in gustu de siccatiua, & frigida. Caloris autem nullam habet qualitatem: & propterea infrigidandi, & siccandi habet difficultatem. Quod si ad scorticatura ulcera superspargas, cito ducit cicatricem: & propterea si ijs adhibeatur qui sanguinem expuuunt, aut dysenteriam patiuntur, aut per uentrē reuma, aut matricis profluuium patiuntur, iuuantur puluere. ieiunis potui dato.

De Bato. CAP. L.

BATVS, latine Rubus dicitur. Folia eius, aut cymæ masticatæ, apta sunt, et omnia oris ulcera sanant. Sed et uulnera facta glutinant. Fructus autem, quem mora uocant, si fuerit maturus, habet in se caloris medietatem. Quod si adhuc cruda fuerint, subfrigida sunt et eandem substantiam possident, ideoq; & minus desiccantia sunt. Quod si inmatura colligantur, & siccentur, & puluis ex eis reponatur, similiter & flos eius siccus repositus, ubi opus fuerit ad dysentericos, & ad reuma uentris, uel ad defectionem ipsius datur. Ad eos qui sanguinem expuunt: puluis ex ijs potui datus, fortiter iuuat. Radix autem rubi non solum stiptica est, adhuc insuper & extenuandi humores habet uirtutem: propter quod in renibus lapides creatos comminuit.

Dysenteriam

Lapidem.

A

De Bdellio. CAP. LI.

BDELLIVM scyticum. Bdellium malacticum, minus est operatiuę uirtutis. Alterum autem quod est arabicū, lucidius est, & magis desiccat quam malaxet. Quantum est ergo adhuc nouellum, mollit facilius, & utilius est quam scyticum. inquantum enim uetustius est, amarius satis in gustu, et acre, & siccum est. Vtuntur autem quidam, et maxime Arabici ad branchocælicos, id est, gutturosos, et hydrocęlicos, cum ieiuni hominis sputo malaxatur, aut in emplastri modum fit impositum. Sed indigestam uentositatem currenti homini generat. Sanat et dolores laterum, et rigmata. In renibus lapides frangit, & urinam prouocat potatum. Ad renum lapides.

De Blito. CAP. LII.

BLITVS manducabilis est: et olera eius humida sunt, & frigidæ temperantiæ. In secundo enim sunt posita gradu.

De Bulbo. CAP. LIII.

BVLBVS, id est, Lappa Iouis. Bulbus inflat, & luxuriam excitat, & siccus uirtute est.

B

De Butyro. CAP. LIIII.

BVTYRVM digestibilis est uirtutis, habens in se modice diaphoreticam uirtutem. Et parotidas, & inguina, sed & oris inflam̃ationes, uel omniū locorum sępius ipsum solum sanabit, puerilis ætatis frequentius, & mulierum, sed et de nascentibus infantes unctos. Nihilominus extenuat gingiuas. Et si inglutiatur recens, iuuat nimis de pulmone sputantes, ut facilius egerant et proijciant. Et inflammationes pulmonis iuuat. Pulmonem

De Buphthalmo. CAP. LV.

BVPHTHALMVS herba acris est, & propterea diaphoretica est, quod duricias sanet admixto ceroto.

De Brateo. CAP. LVI.

BRATEVS, id est, herba Sauina, calefacit & desiccat nimis, et diaphoretica est. Vnde liptomeris, & mulierum menstrua plusquam aliæ species educit: & per urinam sanguinem extrahit superfluum: et uiuum in utero corrumpit fœtum pota, & mortuum extrahit. Aliqui etiam pro ciñamomo duplum eam in confectionibus mittunt.

De Bromo. CAP. LVII.

BROMVS Auena dicit̃. est enim inter legumina Bromus, quæ inter medicamēta similes hordei habet uirtutes, si ex eo cataplasma fiat. desiccat enim & digerit mediocriter, & sine mordicationibus. Est autem & frigidior, non satis stipticus. Iuuat diarrias uentris.

De Calamente. CAP. LVIII.

C CALAMENTIS, id est, Mentastrum, extenuatoria est, substantia cal. et sic. temperantia tertio posita est gradu, secd'm utrasq; qualitates. Manifesta est autem eius cognitio per gustum apparens, & experimentis agnita. Gustu igitur acris est, & calida, & modice subamara. In calefactione quidem extrinsecus corpori adducta, uel imposita, nimis calefacit et mordicat, et ruborem inducit cuti: et nouissime ulcera facit per se ipsam, sicca, trita. Et in mulsa data, calida est manifeste, & sudores mouet per omne corpus. Propterea ergo ea aliqui utuntur ad periodicas febres in rigoribus positi, coquentes cum oleo, & totum corpus perungentes cum fricatione forti. Intrinsecus autem, ut dictum est, potui datur. Sed & scia laborantibus, cataplasma ex ea imponẽtibus fortissimũ adiutorium est. etenim extrahit de profundo humores foras in cute, & calefacit atticulum omnem, et superurit pellem. Sed & menstrua educit potata: & apposita, nimium hæc adperitiua est. Optima aũt est elephantiosis. Hęc ergo herba non solum quia digerit humorem, et extenuat fortiter pingues humores, & proijcit qui ipsam generant passionem, sed etiam cicatrices magnas, claras, & suo colori reddit, & hypopia digerit. Magnifica autẽ est in his passionibus, cocta in uino, & cataplasmata: & magis uiridis quam sicca. Fortius enim desiccatiua est, & incendit ipsa loca. Ascarides autem, & lumbricos succus eius per clisterem D iniectus, & potui datus, occidit, & proijcit. Hæc herba ad serpentium morsus, uel uenenum prodest, accæpta sit ut cauterium, & quæcunq; acria sunt, & calida medicamenta, facile de profundo imposita ad se ipsam omnia extrahens Iuuat autem et asthmaticos, et ictericos. proijcit enim & purgat epatis infraxin. Est autem in his plus omnibus operatiua, quæ in montibus fuerit collecta.

Ad sciaticos

De Calamo fragmito. CAP. LIX.

CALAMI fragmiti radix proijcientem participat uirtutem, & non modice minoris est acredinis. Folia autem eius uiridia mediocriter infrigidando participant. Et hæc stiptica sunt uirtute. Cortex autem eius ustus, liptomeris est nimis, & diaphoresin facit. Virtutem item habet proiectoriam, sic & desiccatiuam, & nimium est calefaciens.

De Canabe. CAP. LX.

CANABIS semen sine inflammatione est: & desiccatiuum in tantum est, ut si satis manducetur, desiccet generandi facultatem, & ita, ut nec semen remaneat.

De Capneo. CAP. LXI.

CAPNEVS acres simul & amaras participat qualitates, non amittens autem omnino stipticam qualitatem. Pro quare urinam cholericã producit multã, & epatis infraxin, & atonias sanat.

Malaxat autem & uentrem, ſicca, trita, & in mulſo data. A

De Cappare. CAP. LXII.

CAPPARIS radicis cortex proiſcere poteſt, purgare, & extenuare, digerere acredine ſua: ſimul autem conducere quæ ſtricta ſunt, & inflata relaxare: & propterea ſplenis ſciroſin plus alijs ſpeciebus poterit extenuare medicaminum. Iuuat autem, ſi extrinſecus imponatur cataplaſma, competentibus mixta rebus. Intrinſecus autem, cocta in aceto, aut in oxymelle, ſiccata, trita, & admixta. Euacuant enim ambo uiſcoſos, aut pingues humores, ſi accipiantur, non ſolum per uentrem, ſed & per urinam. Sæpius autem & qui ſanguinolentum per uentrem depo nunt, & qui ſplenē dolēt, iuuat etiā ſi bibatur acceptus, & qui ſciaticū patitur dolorē. Sed & catamenia, id eſt, menſtrua mouet: & apoflegmatizat. Aſperſus autem puluis, malicioſis ulceribus optimum medicamen eſt. Dolores dentium iuuat interdum quidem cum aceto coctus, interdum cum cimino. Habet autem in ſe primo amaritudinis qualitatem: ſecundo autem acredinem: deinde eſt & ſtiptica. Et rigmata, & ſpaſmos ſanat. Sæpius autem ipſe ſolus maſticando dolorem dentium amputauit. Alſos aūt cum aceto digerit, & cheradas, & duros humores digerit: utilibus ad hęc medicamentis admixtis, nihil eſt de eo mirandum. Si in aure uermes fiant: ſucci ipſius amaritudo in aure occidit ipſos. Ad dentes.

De Cardamo. CAP. LXIII.

CARDAMI ſemen cauſticā participat uirtutem, quemadmodum & ſinapi: & propterea ſciaticis, & cephalicis, & ubicumq; eſt rubor oportet imponere. calefacit enim ut ſinapi. Quando adponendum eſt, cum pane poni oportet. B

De Cardamomo. CAP. LXIIII.

CARDAMOMVS calidus ſatis uirtute eſt, & incendit ſuperpoſitus ſicut ſol. Habet autem aliquantum & amaritudinis: & ideo datus, lumbricos occidit, & ſcabies fortes. Cinerem tere cum aceto, purgat & ſanat.

De Caſſia. CAP. LXV.

CASSIA calefacit uehementer, eſt aūt & liptomeris abundanter, & acris eſt, & modice aliquid ſtipticitatis habet. Extenuat enim et digerit in corpore ſuperfluitates, et uirtutem imponit uiſceribus. Vtiliſſimum autem ad eas, quibus menſtrua proueniunt ex plenitudine: & pinguiſſimam ſuperfluitatem prohibet. Menſtrua.

De Carijs. CAP. LXVI.

CARIAE, id eſt, Nuces, habent aliquā in foljs ſtipticam uirtutem, ac in corticibus nucum uiridium. Exprimitur enim & ſucceus eorum ſimilis ut ſuccus de moris, aut de moris rubi. Coctum cum

C. melle, ad os optimum medicamen est. Cortex autem ipse nucis siccus & ustus, liptomeris fit & siccatiuus, & sine mordicatione medicamentum. Nuces autem, quas greci liptocarion uocant, nos auellanas appellamus, frigidiores, & austeriores sunt: aliæ aũt similes sunt maioribus nucibus.

De Castoreo. CAP. LXVII.

CASTOREVM calidum est & siccum, & nimium liptomeris status. Et his qui ex plenitudine spasmos patiuntur, aut tremorem incurrunt membrorum, utilissimum est. Quibus autem de inanitione fiunt spasmi, contrarium est. Iam autem eis qui ex plenitudine spasmos patiuntur, & intrinsecus potui datum in mulsa cocleari uno, & extrinsecus cum oleo sicionio, aut uetere oleo, & impositum, & illitum, prodest. Qui autem amplius calefactione opus habent, confrictione peruncti iuuantur. Iuuat etiam si super carbones impositum suffumigetur cum tractorio, ita ut ad se trahat fumum per os, pulmonibus prodest. Et cerebri infusionem, & frigidam ibidem passionem incurrentibus, & maxime lithargicam, et cataphoricas omnes passiones, cum febribus si sit, melius: si non, cum supradictis oleis adhibeatur, sed cum roseo magis inliniatur: uel imponatur capiti & collo cum lanis.

Ad pulmonẽ

D

De Cedro. CAP. LXVIII.

CEDRVS calefacit & desiccat ualde. Ex ea uero oleum ualde liptomere est. Molles igitur carnes habentibus paratũ est morẽ gerere: dura autẽ corpora, in multo tempore, & maxime mortua corpora desiccat, & non permittit putrescere. Non est enim mirandum, q̃ pediculos, & lendines, & ascaridas, & in auribus uermes occidere solet.

Pecus de utero mortuum extrahit, & uiuum occidit, & educit. Illitus uero ueretro, sterilem facit mulierem, hoc utentem. In cauis etiam dentibus si mittatur, dolorem tollit, & dentem minuat.

De Centaurea maiore. CAP. LXIX.

CENTAVREAE maioris radices acres sunt: et calida et stiptica cum terrea austeritate est. Quod enim acris est, menstrua mouet, et pecus mortuũ extrahit, et uiuum corrumpit et educit. Quod autem stiptica est, plagas glutinat, et sanguinem expuentes iuuat. Dandum est autem eius pensum febrientibus cum aqua: sine febribus cum uino. Iuuat autem et rigmata, et spasmata, et suspirioso, et ueteres, uel antiquas tusses.

De Centaurea minore. CAP. LXX.

CENTAVREA minor fortiter desiccat sine mordicatione, et grandes plagas glutinat. Cataplasma impositũ, recentia si sint, et quæ antiqua sunt, et difficile cicatrizantur ulcera secat, et ad cicatricem ducit. Aqua uero qua centaurea minor decocta fuerit, si iniiciatur sciaticis, educit cholericos et pingues humores. Et quando uehementi

clistere utuntur, etiam si sanguinolentum deponant humorem, magis iu- A
uantur. Succus aũt ex ea similem habet uirtutem, & quæcunq; prædi-
cta sunt, operatur: & menstrua appositus educit, & pecus extrahit.

DE CVRSVMFACITIS. CAP. LXXI.

CVRSVMFACITIS, id est, Galla asiana, stiptica est ni-
mium, inter medicaminum substantias, terrenum in se frigdo-
rem quam plurimũ habens. Vtimur autem ea ubi nimis infrigidare ne-
cesse est. Altera autem galla Xantis, & Cauni. Desiccat autem galla san-
guinem & hæc, sed minus ab illa. Vsta autem, fluentem habent repri-
mendi uirtutem. Oportet autem super carbones positas, incendere, &
ustas cum aceti, aut uini extinguere substantia.

De Cera. CAP. LXXII.

CERA MEDIA est inter calida et frigida, humida et sicca.
Vnde et materia est aliorum medicaminũ. Sic autem ex ea ipsa
constringitur, uel colligitur epithima.

De Cisso. CAP. LXXIII.

CISSOS, id est, Hedera, ex contrarijs composita uirtutibus, et
stiptica, et frigida, et acris et calida est. Aquosam autem substan B
tiam participat tepidam. Folia igitur uiridia cocta cum uino, imposita Ad uulnera.
plagis, magna uulnera glutinant, et malicioſa uulnera sanãt. Cicatrizat
autem de igne ulcera facta. In aceto autem folia eius cocta, splenèticos
iuuant. Flores uero ipsius fortes sunt: sed cum ceroto triti, ac igne usti,
impositi, sanant. Succus autem eius si in aures missus fuerit, diuturna
reumata sanat, et ulcera antiqua in auribus, et in naribus, quia acrior est,
cum oleo ros. mixtus, et adhibitus, curat. Lachrymæ autem eius pe-
diculos occidunt, et capillos nutriunt.

De Coloquintida. CAP. LXXIIII.

COLOQVINTIDAE, id est, Cucurbitę, humectant et in-
frigidant nimium. Vnde rasuræ ipsarum, aurium dolorem
qui de calidis inflammationibus fiunt, mirifice amputant. Cum oleo
ros. instillatæ, et hoc modo in omni inflammatione calida infrigidãt, et
curant.

De Comi. CAP. LXXV.

COMI, id est, Gummi, desiccatiuum est, et in cauſtica uirtute et
aspera sanantiuum, cauſtica est et calida, et liptomeris substan-
tia, et sine dolore incidit, calefacit, et siccat. Cocta igitur in oleo, a peryo
dicis rigoribus humida liberat perunctos. Flos autem eius cum folijs
cum uino tritus & potatus, menstrua purgat.

De Coriandro. CAP. LXXVI.

CORIANDRVM, quod et Corion, contrarijs uirtutibus in se est

C compositum: multum quidem habens amaram substantiam, aut aliquã liptomerian. Alijs autem non modice est aquosa, humida, tepida, secunda uirtute. Habet enim et aliquid stipticæ uirtutis modice, ex quibus etiam iuuat uarie.

De Copro. CAP. LXXVII.

Stercus caprinum.

COPRI, id est, stercora. Stercus caprinum acre, et diaphoreticæ est uirtutis. Chironijs igitur tumoribus expediens est: nõ tantum in splenecticis solis, sed et in alijs membris. Ego ergo in genibus habentes tumores diuturnos hoc usus sum, cum pusca factum cataplasma, cum farina hordei superponere iussi, et sanatus est homo. Et in alijs locis hoc modo iuuare potest. Acrius autem est, ita, ut in mulieribus ex hoc, et pueris non adhibeatur curatio, nec eis qui mollibus sunt carnibus. Si autem ustum fuerit, et tundis, tetrum quidem, et non iam acre manifeste fit: propter quod ad alopitias bene facit, et ad omnia quæcunq; proijcienda sunt medicaminibus, lepras, et impetigines, et scabies, et ijs similia. Boum stercus desiccatiuæ uirtutis est. Habet autem abstractoriam partem manifeste. Iuuat autem ad apum, grafonum, et uesparum ictus. Hydropicum autem si quis illinit cum eo, et in sole facit eum iacere, multum desiccatur. Columbarum autem stercore ad calefaciendum aliquod membrum, frequenter in multis usi sumus, cum cardami semine, pro sinapi, ad ardorem corporibus faciendum. Pullino autem stercore utuntur aliqui ad eos, qui fungos malos comederunt, et suffocantur, potum dantes: liberauerunt et uomentes hos qui accæperunt flegmata spissa, et mox pausauerunt. Oportet autem tritum superspargere cyathis tribus, aut quatuor in pusca, aut oxymelle. Est autem a columbino stercore minus calidum. Crocodyli autem stercus effalas, et alsos, et impetigines curat.

Bouinum.

Columbinũ.

D

Pullinum.

De Costo. CAP. LXXVIII.

COSTVM MORDICAM quidem habet amaritudinẽ, amplius autem acredinem, et calidam participat qualitatem, ut etiam trahat. Vnde extrinsecus cum oleo tritum, fricat corpus omne, ante accessionem in peryodicis rigoribus. Hoc autem et paraliticis, et sciaticis, in quibus aut calefieri aliquod membrum opus est, aut de profundo in cutem trahere aliquem humorem, expetit. Est autem et diureticum, et menstrua educit, et ad rigmata et spasmata, et dolores laterum iuuat: et lumbricos occidit. Ad epilepsiam utuntur, cum aqua trito, aut cum mulsa. Facit etiam ad inflammationes humidas: pro qua re et luxuriam excitat, cum uino et melle potatum.

De Cotilidone. CAP. LXXIX.

COTILIDON mixta est uirtute, humida et frigida, et aliquam non claram stipticam habet uirtutem, et modicã amaritudinem.

Vnde infrigidat,& reprimit,proijcit,& digerit inflammationes. Ergo A
herisypelatodes,et herisypelata,et flegmonodas curat:et in stomacho cau
son habentibus utilissimum est cataplasma.

De Carambria. CAP. LXXX.

CARAMBRIA ,id est,Brassica,desiccatiua est uirtute. Non quidem in ea manifesta est acredo. Nam & plagas glutinat,& malicioſa uulnera sanat:& inflammationes iam induratas,& quę difficile soluuntur,herisypelas induratas simul,& herpetas sanat. Habet autem aliquam in se proijcientem uirtutem,per quam & lepras curat. Semen autem eius potatum,& lumbricos curat: & effalas,& lentigines iuuat. Caules autem eius usti,pro quantitate desiccant: sic & cineres: ut etiam aliquid causticę in se habeat uirtutis. Mixtus cinis brassicæ, cum adipis ueteris porcini quarta parte, aut laterum percussura, aut ex alijs caussis dolentes diaphoreticos,fortes efficit.

De Creti. CAP. LXXXI.

CRETI, id est Hordeũ,desiccat,& infrigidat mediocriter. Habet autem aliquid quod proijcere possit modicum. Alsita autem multum ab hordeo,plus desiccatiua est.

De Crino. CAP. LXXXII. B

CRINOS ,id est,Lilij flos. Lsiptomeris est,oleũ uero ex eo diaphoreticum sine mordicatione,& malactica est uirtute:& utilissimum est ad duriciam matricis. Radix autem eius,& folia per se ipsa trita desiccant,& proijciunt,& digerunt mediocriter: hæc ergo usturas sanat. Radix ergo eius sub prunis cocta, & trita, simul cum oleo roseo superposita,prodest usturis,donec cicatrizet.Est em̃ & illud medicamen omnibus uulneribus,& ad cicatricem ducendã optimum. Sed & uentrem malaxat,& menstrua prouocat. Et folia ergo lilij ante cocta cum aqua,& trita si fuerint, superposita ad hæc ualent usq; adeo donec cicatrizet ulcus:& non menstruis solum,sed etiam ulceribus. Si autẽ aliquis de folijs eius factum succum coquat cum aceto et melle,ita ut quinq; partes sint succi,utraq; mittens:probatũ habebit medicamen in omnibus, quæ nimium desiccare fuerit opus sine mordicatione:quemadmodum et quęcunq; sunt plagę maiores, &maxime,in capite factę,uel in musculis,& quæcunq; sunt infusa,& diuturna,et uix ad cicatricem ulcera uenientia.

Ad uentrem laxandum, & menstrua.

De Croco. CAP. LXXXIII.

CROCVS calefacit quidem nimis,desiccat autem mediocriter: & propterea ad digerendum habetur aliquis consensus in hoc: & modicum in se habet stipticum.

C

De Chromeo. CAP. LXXXIIII.

CHROMEON, id est, Cepa, nimium est calida. liptomeris autem est substantia. Vnde & hæmorrhoidas adaperit apposita: & cum aceto illita in sole, alsos purgat. Et contrita, alopitias cito cum alcionio purgat capillorum.

Ad hæmorrhoidas.

De Ciamo. CAP. LXXXV.

CIAMVS, id est, Faba, mediæ proximata est temperantiç: participat aliqua in parte proiectoriam uirtutem, & stipticam: & extrinsecus superposita, sine molestia desiccat. Podagricis igitur cum aqua cocta, & sic admixta adipi recenti anserino, aut porcino, illinis ulcera cum oxymelle, farina fabæ cocta, & superponis cataplasma. Sin aũt ex percussio iam inflammatio est facta, cum alfua facis cataplasma. Et istud ad testiculos & mammillas optimum est. Amant enim hæc loca ipsa mediocriter infrigidari quæ sunt inflammata: & maxime quando de lacte mammillæ coagulato fuerint inflammatæ. Etenim lac extinguitur ex hoc cataplasmate. Quemadmodum & puer ephœbus cataplasmatur farina fabæ, donec sanus permaneat.

De Cimino. CAP. LXXXVI.

CIMINI semen calidissimum est uirtute: sed inflammationem tollit, ac urinas mouet.

D

De Cypresso. CAP. LXXXVII.

CYPRESSI folia, & cymæ & pilæ ipsius teneræ & molles, grandis plagæ in duris corporibus sunt glutinatoriç: ex quo manifestum est, desiccatiuam eorum esse uirtutem. Nihil aperit in se, ut acredinem habeat: plurimam autem habet amaritudinem, & amplius adhuc stipticam, & ad hæc est amara: propterea de profundo humectationem infusionis in putredines uulnerũ, absq; molestia simul et cautela depascitur, & alios non permittit accedere humores, sed intro halitus iuuat, desiccando & confortando loca, quæ per humectationem laxant corpus, ut ipsa stiptica uirtus in profundum penetret, admixto calore.

De Cypero. CAP. LXXXVIII.

CYPERVM. Cyperi utiliores maxime sunt eius radices. calefaciunt enim, et desiccant sine mordicatiõe. Vnde infusum, multũ, ulcera quæ difficile cicatrizantur mirabiliter iuuat. habet enim aliquid stipticum: & propter hoc quç in ore ulcera fiunt, utilissimum est ad detergendum. Aliquam uirtutem habet, per quam & lapides in renibus habentes iuuat: & urinam, ac menstrua mouet.

Vlcera.

De Ciclamine. CAP. LXXXIX.

CIclamen, Terræ malum, Ciclaminus proïcit, & incidendo extenuat, et diaphoresin facit, et adaperit, et extrahit. Succus aũt eius hæmorrhoidas aperit, et relaxata prouocat uiolenter: & ad difficultatem

uentris, eius succus introcedit. Idem in flocco lanę susceptus, et ano impositus, stercora deducit. Vehemens autem est eius uirtus, ita ut si ex ipso succo subuentralis totus fuerit illitus, uentrem relaxet, & educat. A

Et pecus mulierum in utero corrumpit in pesso adpositus. Radicis autem eius succus est imbecillior. Vehemens autem et ipsa est. Menstrua enim mouet, potata, & adposita, et ictericos potata iuuat. Non solum uim habet purgandi uiscera intrinsecus per sudorem, sed & de toto corpore choleram purgat. Oportet autē esse in potione pensum ÷ iij. cum sapa, aut mulsa. Proijcit autē, et purgat optime philidas, & alopitias, & omnia exantimata curat. Iuuat autē & eos qui duriciam splenis habent, potata, & cataplasma de uiridi, aut sicca superpositum. Ad splen.

De Cytiso. CAP. XC.

CYTISI FOLIA diaphoretica sunt uirtute, admixto magno tepore.

De Conocarpo. CAP. XCI.

CONOCARPVM. Conon, pinum appellant: Carpos autem, nucleos, seu fructus. Nuclei pini ergo uirides, habent aliquã cum humectatione amaritudinem, & acredinem: & propterea qui empyci sunt, eos opus habent accipere: & maxime qui in thorace & pulmone habent uulnera, ut facilius per ora reddendo spuant, utilissimum est.

De Dauco. CAP. XCII. B

DAVCVS, qui & Istafilinus, quod latine Pastinacę semen uocant, calida est uirtute, & liptomeris, id est, extenuatoria. Radix autem eius inflat, & uenereos actus excitat. Semen autem eius, & pastinacæ domesticę habet aliquam partem ad commouendam libidinem. Syluaticę autem pastinacæ semen omnino absq; inflammatione est: & propterea diureticum est, & menstrua educit.

De Daphni. CAP. XCIII.

DAPHNE, id est, Laurus arbor, cuius folia & baceę deficcant, & calefaciunt nimis: & magis baccæ ipsius. Succus autem de eius radicibus minus est acris, sed magis amarus, & aliquam partem stipticam habet in se: propter quod lapides minuit, & epar iuuat. Siccatus quidem bibitur cum uini obolis. iij. Lapidem,

De Dermata. CAP. XCIIII.

DERMATA, id est, Palea corij ueteris dicitur. Catimata autem, uocant calciariū. Vetera igitur calciamēta usta, ulcera post inflammationes etiam mitigata sanant: uel etiam ea quæ sine inflammatione sunt. desiccatiuus enim est eius cinis: & merito ab igne usto, ulcera postea, quæ uocantur paratrigmata, id est, coxas, de itinere scilicet scorticaturas & fissuras factas, sanat.

De Defrige. CAP. XCV.

C DEFRIGIS. Mixta est qualitas eius, stiptica, & aeri uirtute: propter quod ad malicioſa, ſi defrigis confricetur, uulnera, optimi est medicamenti actio. Et non est unius generis defrigis, sed mixta, & ex quatuor metallicis speciebus fit. Conficitur autem hoc modo. Calcar* tum, calcitricum, calcuce, caumenu, et misium, ſi çquali pondere pensata, & sigillatim trita cum aceto siccauerint: commisces simul pulueres in uno mortario totas. iiij. species, & teris cum uino, donec glutinoſę sint pingue dine mellis, quã græci gliodes adpellant: & colligis de mortario, & in ollam nouam mittis, et cooperculum superponis, & de creta molli circumlinis, & in furnum aredentem mittis, & assas, donec intra ollam carbones fiant. Tollis de furno, & iterum cum uino teris, & facis mandalea. Et iterum secunda uice ut supra in ollam missa, uris in furno: & sic postea trito puluere uteris.

De Dictamno. CAP. XCVI.

DICTAMNVS est liptomeris. Substantia uero eius secundũ pulegium est, & per omnia similis ei. Qui autẽ uocatur pseudodictamnus, imbecillior est in omnibus.

De Dragontea. CAP. XCVII.

D DRagontęa acrior est Aro, et amarior, & calidior, & liptomeristera. Habet autem in se et stipticam aliquam qualitatem paruam, cum acredine & amaritudine. Plus enim operatiua est radix eius ad purgandum. Extenuat enim pingues & glutinoſos, uel uiſcoſos humores: & ad malicioſa uulnera optimum est medicamen. Purgat, & mundat fortiter uulnera quæ purgari opus habent. Sed & alfos, cum aceto trita et illita tollit. Folia autem eius uulneribus et plagis habent decenter exerceri.

Ad uulnera.

De Dryo. CAP. XCVIII.

DRYOS, Robur. Dryus roboris arbor, totam in se stipticam habet uirtutem: sed amplius interior cortex ipsius, quæ pars glandem tegit subtilior. Hęc ergo ad fluxum sanguinis mulierum, et ad eos qui sanguinem expuunt, et ad dysentericos, et ad reuma uentrisdiutur num utilis est. Et probatur fortior esse et stipticior succus et primus esse roboris. Igitur si ut cataplasma folia imponanẽ circa locum, in omnibus inciſuris plagas recentes glutinant.

De Euisco. CAP. XCIX.

EVISCVS est quam græci Althæam appellant. Est enim Malua syluatica, diaphoretica, calastica, ad flegmones mitigatiua, & digestoria ad omnia fimata indigesta. Radix autem eius, & semen simul omnia iuuant. Sunt enim & liptomera, et deſiccatiuam possident uirtutem

ut & alfos tollant. Semen autem eius in renibus lapides rumpit, & pro- A
ijcit. Radices uero eius si decoquantur in aqua, & potui dentur, ad dy
sentericos, & dyarriam patientes, & ad sanguinem reijcientes datæ, mul
tum iuuant: habentes in se quandam stipticam uirtutem. Cicatrisant aũt
chironia ulcera, cum melle tritæ his qui mollibus sunt carnibus, id est,
pueris, mulieribus, & eunuchis.

De Elea. CAP. C.

ELEAS, id est, Olea arbor. tales sunt uero tenerę oliuę. Cymæ tan
tum participant frigore, quantum et stipticæ sunt. Fructus aũt eius
maturus calidus est mediocriter: crudus aũt, stipticior & frigidior est.

De Eleo. CAP. CI.

ELEON, id est, oleum ex oliuis factum, humectat mediocriter: ca
lefacit quod ex maturis fit oliuis, & dulce dicit̃ oleum. Quod aũt
de semicrudis oliuis fit oleum, quod græci Omoteribos uocant, hoc con
densat cutem: & quantum stipticum est, intantum & frigidum est. Ve
tus autem oleum, quod ex dulci inueterauerit, calidius est, & diaphoreti
coteron. Quod autem de omoteribos oleum fuerit inueteratum, admit
tit perfectius stipticam uirtutem, & simile fit illi. Hoc ipsum tenue est, q̃d
bonum, pellucidum est, quod penetrat amplius cutem.

De Elleboro. CAP. CII.

ELLEBORVS uterq; proiectorias simul & calidas habet uir- B
tutes: propter quod & alfos, & scabies, & lepras, & impetigines sa
nat: callositatem in duas, aut tres partes fissus, & impositus aufert. Et
ad dentium dolores facit, cum aceto coctus singulus: exinde in parte ipsa Ad dentes.
in ore tentus aufert dolorem, calefaciendo, & desiccando.

De Elxine. CAP. CIII.

ELXINE, id est, Artraginis, Alij Perdiciadon, Romani uero Pa
ritariam, alij Vitraginum uocant: uirtute est proiectoria, cum hu
mectatione subfrigida. Propterea sanat omnes inflammationes in initio,
& in augmento imposita, usq; ad statum, & maxime q̃m calidæ sunt, ut
cataplasma impositum. Succus autem cum oleo roseo mixtus, ad auri
um dolores, qui cum inflammatione sunt, facit mediocriter.

De Elino. CAP. CIIII.

ELINVS, seu Meline, desiccatiua uirtute est. Reprimit igitur reu
mata uentris. Quod si extrinsecus ut cataplasma imponatur, desic
cat & infrigidat.

De Erebintho. CAP. CV.

EREBINTHVS dicitur Cicer. Hoc lactis & sementis generat
multum. Producit autẽ & menstrua. Est autem & genus quod
uocatur græce Crios, hoc est, latine Cicer arietinum: hoc ab omni cicere
plus diureticum est. Cuius decoctio ex aqua, lapides rumpit in renibus,

C & maxime qui nigri. Aliud uero genus ciceris, quod uocatur Orobus. uirtute ſtipticum eſt. calidum eſt ẽ, & mediocriter humidum. Participant aliquantũ et amaritudinẽ: propter quod et ſplen, & epar, et renes purgant, & ſcabies & impetigines ſanant, & parotidas, & teſticulos de his induratos: diaphoreſin, & mala uulnera ſanant cum melle impoſita.

De Erpelione. CAP. CVI.

ERPELION, quod Romani Cicer erraticum uocant, calida in tantum eſt, ut menſtrua & urinas moueat.

De Eria. CAP. CVII.

ERIA. Græci eam uocant Lanam. Lana igitur cum ſucco ſuo, id eſt, cum lana ſuccida impoſita, rupta et cõtrita loca iuuat in embrocis adhibita. Lauata autem, & uſta lana munda, uirtutem habet acrem & calidam: ſimul extenuatoria eſt, ita, ut infuſas carnes in uulneribus deſiccet uelociter. Vſtulatur aũt quemadmodũ & alia plurima in olla rudi impleta, cooperculo ſuppoſito, foramina plurima habente: itaq; utunt.

De Eupatorio. CAP. CVIII.

EVPATORIVM herba extenuatoria, uel amputatoria eſt, uirtute proiectoria, abſcq; calore manifeſto. Vnde infraxin epatis,
D id eſt, conſtipationem in eo factam purgat. Participat autem & ſtiptica paruam partem, per quam corroborat uiſcera, & maxime epar.

De Euforbio. CAP. CIX.

EVFORBIVM cauſticum eſt, & liptomere uirtute.

De Echnide. CAP. CX.

ECHNIS, de ſerpentibus dicitur. Carnes ergo Echnidis, id eſt, ſerpentum condiuntur, ſicut anguillæ, oleo & ſale, & aneto, & poro, & aqua mediocriter. Quæ commixta ſi comedantur, omne purgant corpus: ſiccant ita, ut elephantiaſos ſanent. Et quia aliqui ex manducantibus accenduntẽ ſiti nimia: ideo tales ſerpentes fugere oportet eos, qui ſe eos maritima loca ex ſalſamentis nutriuntur. quia ſalſas habent carnes, et
Caro ſerpentum. uocantur Dipſaci. Eſt ergo caro ſerpentium deſiccatiua nimium, & diaphoretica uirtute, cum calefactione mediocri. Propterea euacuat de corporibus ſuperfluos humores corruptos, et de ipſa cute aufert, & proiicit quemadmodũ quaſdam ſquamulas, quib. melancholici & ſpiſſi humores ſunt generati, ex quibus ſcabies, & lepræ, elephantięq; efficiuntur.

De Faco. CAP. CXI.

FACVS, id eſt, Lenticula, ſtiptica quidem non fortiter, ſicca autem & calida, & humida in medio conſiſtit, ſicca autem nimis. Vnde ipſorum qui ſicci ſunt natura conſtringit uentrem: aqua uero in qua cocta eſt, prouocat uentrem. Facus autem, uel Lenticula quæ in ſtagno ſuper aquam eſt, humida eſt nimis, & frigida temperantia.

De Finico. CAP. CXII.

A

FINICOS, Dactylos dicunt. Dactyli ergo dulces, non modicum participant calore. Non solũ enim extrinsecus impositi corroborant & desiccant, uerum etiam et conducunt, & obdurant, & condensant, quæ ijs opus habent.

De Ficu. CAP. CXIII.

FICVS humida adhuc & uiridis, leuata de mari, satis infrigidat & desiccat, habet etenim aliquam stipticam mediocritatem.

De Gala. CAP. CXIIII.

GALAM græci Lac dicunt. Est autem acida multum, et contra acres & mordicantes reumatismos aptissima, et ad nutriendum magnifica: & maxime quando continetur in ea calida uirtus, id est, mox ut mulgetur, de præsenti accipiatur. Et magis mulierum lac quæ fuerit mediæ ætatis, et bene, uel bonis cibis nutrita. Post hæc serosinum, aut caprinum, aut equinum, aut uaccinum, aut asininum. Omne lac ad oculorum reumata acre expedit, et ad hyposagmata, et ad hypopia. Etenim si extrinsecus apponatur cum oleo roseo, et oui uitello, somnum facit, et inflam̃ationes mitigat. Muliebre lac recens mox mulgetur, injici tur intra matricem ulceratam, et ad omnes inflammationes. Qui paragorizare opus habet, adhibetur.

De Gereſere. CAP. CXV.

B

GERESERES purgatoriam habet uirtutẽ, et ducit per uentrem humores. Per clysterem injcitur: mordicationem in intestinis facit ex acredine: et ulceratis locis altera adhibetur cura. Habentibus delauat dysenterias, et in omni uentre acredinis reuma consistens, prius cocta cum ignitis lapidibus, et sic data, ita ut omnis ex ea consumatur subtilitas. Si quis etiam cum laminis ferreis decoquat, meliori efficitur uirtute.

Ad dysenteriam.

De Gepasa. CAP. CXVI.

GEPASA, id est, Terra omnis, græci Terram dicunt, disiccatiuam habet uirtutem: et quando pura, aut igni de furno ignita sine commixtionis substantia, sine mordicatione desiccat. Consentit em̃ his, si lauata fuerit ea quę ab operarijs colligitur terra, et lippara et mollis.

Omnis terra utilis in curatione est omnib. quos desiccare opus est. Vnde ea quæ in Alexandria, uel in Aegypto est, hydropicos, et splenet icos iuuat. Aliquos usos fuisse Aegyptios dicunt terra ad liniendũ loca ipsa quæ dura et tumida sunt. Et secundum ipsum modum, antiquas inflammationes, et extorsiones tumorum factas iuuat, multo luto ex ea facto. Aliquos scio et homorrhoidas sanguinis fluentes, dũ euacuarent̃, de præsenti fuisse liberatos. Alios uero diuturnos dolores habentes, luto hoc inlito perfectius fuisse sanatos. Lemnia aũt terra, ex alia humoris specie resoluta, utilissima fit ad uulnerum glutinationem, et diuturna

C uulnera, et quæ uix cicatrizantur, et quæ mala sunt, et quæ uix sanantur, optime facit. Terra aũt quæ Gissanea uocatur, et magis quæ Samia dicitur, utilius facit ad eos qui sanguinem expuunt, uel uomunt, sic datæ quemadmodũ et Lemnia. Iuuant etiam fluxum sanguinis ex matrice, si dentur, et ad dysentericos, & ad ulcerationes, præsertim si absq; putredine sunt. Samia aũt terra mitigat inflãmationes, maxime in mammillis generatas mulierũ, et in testiculis uirorũ, et in omnibus uenenosis locis. Oportet autẽ eam soluere cum aqua, et sic postea admiscere oleum roseũ tantum quantũ nõ permittat medicamen siccari. magnificũ em̃ est. Hoc modo cõfecta, ubi mediocriter infrigidare uolumus ad mitigandum dolores, uidetur samia terra esse utilis. Chia autem est terra alba. Eam aliquæ mulieres ad faciem illuminandam inducunt.

De Gigarta. CAP. CXVII.

GIGARTA dicitur semen uuæ: desiccat quidem abundanter, frigida mediocriter. Stiptica aũt nimium est. Propterea omnibus passionibus uentris commoda, fluxum quoq; multum iuuat.

De Gleuco. CAP. CXVIII.

GLEVCON, id est, Muscum, frigida et stiptica est uirtute manifeste. Herisypelas curat quæ non sunt multum fortes.

De Gligonio. CAP. CXIX.

DE GLIGONION quod Pulegium dicunt, calefacit quidẽ, sed extenuat multum. E thorace et pulmonibus humores pingues et uiscosos facile per os spuere facit, et mulierum menstrua extrahit.

De Gliciryza. CAP. CXX.

GLICIRYZAE succus, asperos, efferosq; humores reddere solet. Nõ in arteriã solum traiicitur, sed et scabiosam uesicam sanat. Et ergo omnis temperantia eius tepida, et ideo humida, et sitim amputat.

De Gleuci. CAP. CXXI.

GLEVCIS idem quæ et Peonia. Radix eius menstrua mouet multũ. Cum amygdalis uero in mulsa potata, purgat epar constipatum, et renes. Et quia stiptica est, reuma uentris retinet, cum uino austero cocta, et potata. Hæc aũt herba desiccatiua uirtute est fortiter, ita ut suspensa pueris ad collum radix eius, epilepticos sanet. est enim uĩrtus eius liptomeris, et desiccatiua: calida autem non manifeste.

De Gonnilido. CAP. CXXII.

GONNILIDOS, id est, Rapa. Semen eius libidinem excitat, inflammationes mouendo. Radix uero eius, id est, rapæ, infanti semen generat.

De Gypso. CAP. CXXIII.

GYPSVS desiccatiuus est, et emplausticus uirtute. Virtus eius emplausticen non solum habet, sed et liptomeristera, et desicca-

tiua efficitur, et reprimit, maxime quando cum pusca teritur. A

De Galbano. CAP. CXXIIII.

GALBANVM malactica est, & diaphorerica uirtute: desiccat autem nimis, & calefacit fortiter.

De Gemi. CAP. CXXV.

GEMI, id est, fermentum, liptomeris est, & mediocriter calefacit: propterea igitur sine mordicatione, et sine molestia iuuat, extrahit de profundo, & digerit.

De Hydiosmo. CAP. CXXVI.

HYDIOSMON, id est, Menta. Calida est uirtute uehementer. Hortulana quidem humidior est. Ad libidinem excitandã mediocris est. Habet autem in se aliquam amaritudinem, per quã lumbricos occidit potata. Est etiam & stiptica: propter quod cum pusca potata, recentis sanguinis sputum reprimit. Et liptomeris est substantia plus quam aliæ species. Ad lumbricos.

De Hirigeronto. CAP. CXXVII.

HIRIGERONTVS, qui & latine Senetion dicitur. Folia eius uirtute sunt frigida, cum floribus suis. Cataplasma cum uino dulci confectum, et impositum, inflamationes tollit: et in ano factas inflammationes. Similiter autem cum manna plagas sanat, ac ueruorũ incisiones. Et si cum aceto fiat cataplasma, similiter operatur. nam ipsa herba potui data, suffocationem facit. B

De Hyringio. CAP. CXXVIII.

HYRINGIVS calida est natura. Propterea mẽstrua educit, & urinas prouocat, & scrophas, & uentositates soluit. Epaticos, & a serpentibus percussos, & uenenum accæptum iuuat, cum uino potui data.

De Hera. CAP. CXXIX.

HERA, id est, Loliũ herba siccat, calefacit: & actiua est, ita ut proxima sit herios acredini, non est autem sicut illa liptomeris. In tertio gradu ponitur calor ipsius: in quarto gradu siccitas eius.

De Hippure. CAP. CXXX.

HIPPVRIS, id est, Cauda caballina, stipticam habet uirtutẽ, & cum amaritudine qualitatẽ, & ideo desiccatiua fortiter, simul & sine mordicatione. Plagis etiã magnis si cataplasma ex ea imponit, glutinat. Neruos incisos, & introcellicos iuuat. Sed & ad eos qui sanguinem uomunt, ad sanguinis fluxum mulierum, & maxime qui rubrũ sanguinem infundunt, & adhuc etiam ad dysentericos, & ad omne reuma uentris fortissimum est adiutorium, herba ipsa potata cum aqua, aut cum uino. Succus autem herbę huius prẽsentaneo remedio, sanguinis Nota.

C fluxum de naribus iuuat. Sed & uentris fluxum constringit, cum uino austero potatus. i. stiptico. Febrientibus uero cū aqua dandus est.

De Ixo. CAP. CXXXI.

IXOS, id est, Euiscus, putridos de profundo extrahit uehementer humores, non subtiles tantum, sed & pingues: & eos effundit, & digerit. Est autē non mox calefaciens medicamen, sed et tempore opus habens diuturno, quemadmodum et Tapsia.

De Iu. CAP. CXXXII.

IV, ID EST, Viola. Folia eius aquosa, & subfrigida sunt substantia: & propterea & per se, & cum alfita cataplasma impositū, calidas inflammationes mitigat.

De Iuscalco. CAP. CXXXIII.

IVSCALCVM, quod Squamam æris adpellamus, aerem in se habet, et diaphoreticam, & purgatiuam uirtutē absq; mordicatione.

De Isatide. CAP. CXXXIIII.

ISATIS domestica, est qua in tincturis utunt̄, & uocant eam herbam uitri, desiccatiuam habet nimium uirtutem, non tñ mordicantē. Ad uulnera. Est autem amara, simul est stiptica. Hæc ergo grauida uulnera in fortissimo corpore glutinat: & in musculis capitis facta si sint, sanguinis fluxum iuuat mirabiliter. Cataplasma superpositum, inflatos tumores ualde fortiter desiccat, & digerit, & reprimit. Et ad omnia malicioſa uulnera mirabiliter ualet et sanat.

De Itea. CAP. CXXXV.

ITEAS, Salix arbor dicitur. Cuius folijs utuntur medici ad uulnera cruenta, ut glutinentur. Est autem ipsa, et flos eius sine mordicatione, desiccatiua uero, & modice stiptica. Interdum etiā & succus ex ea factus, desiccatiuus est, similiter ad multa utilissimus. Sed & cortex arboris ipsius similis, præter desiccationem. Quem si intercidas, & cinerem ipsius cum aceto inducas, tollit callos pedū impositus, & alfos. Simul et uerrucis imposita, tollit et emundat locae. xpertum est.

De Lapatio. CAP. CXXXVI.

PAPATIVM diaphoreticam habet mediocriter uirtutem. Oxylapatium autem & diaphoretica est uirtute, & participat reprimentis uirtutem. Vtriusq; autem semen habet in se manifestam stipticam uirtutem, ita ut dysenterias, & diarriam sanet, et maxime si oxylapatium fuerit.

De Leucoio. CAP. CXXXVII.

LEVCOIOS, id est, Viola alba, tota herba proiectoriam et extenuatoriam habet uirtutem. Adhuc autem & magis participat

flos de ea, et siccior est magis:ita, ut decoctio eius prouocet menstrua, & A
post partum si decedant secundinas educit. Aut si in utero pecus mortuū
sit, expellit. Sed & uiuum corrumpit & educit. Istius ergo decoctio in
matrice flegmones sanat, si ex ea fomentetur, & maxime hijs quæ fortes
sunt adhibita. Semen eius, si potui dentur ʒ. ij. uel in pessario imponat,
menstrua mouet, pecus occidit, & mortuum extrahit.

De Libani thure. CAP. CXXXVIII.

LIBANI thus, calefacit quidem multum, desiccat autem mediocriter: habet autem & substipticam modicam qualitatem, & magis quod album est. Cortex autem eius stipticam manifeste possidet uirtutem: propter quod desiccat fortiter. Est autem & pacimeris, minus participans acredinem.

De Libanotide. CAP. CXXXIX.

LIBANOTIDIS tria sunt genera. Romanis Rosmarinus, et semen eius cacri dicitur, similiter habens uirtutē malacticam. Cuius succus, seu de radicibus, seu de foljs eius cum melle mixtus, caligines Ad oculos caligantes.
oculorum quæ de pinguibus humoribus fiunt, sanant.

De lapide Hæmatite. CAP. CXL.

LITHOS Hæmatites inquantum frigus participat, in tantum & stipticus est. Solo ergo usi eo sumus ad asperas factas palpebras. B
Quod si simul & inflammatio in oculis fuerit facta, cum oui albore in cote resoluimus, et ungimus: aut cum fœnugræci succo. Si autem sine inflammatione oculorum asperitas fuerit palpebrarum, cum aqua resoluta cum spatomeli inungitur, uel infunditur. Quod si fuerit uirtute medicaminis qui curatur spissus factus, inungis, & adhuc melius magis operatur: et postea ex eo pinguorem inungis leniter: aut retorques palpebras, & sic illinis. Ipsum autem lapidem simul cum aqua in cote ocularia fricatum, das qui sanguinem expuunt bibere, satis iuuat. Et omne ulcus superillitus sanat. Puluis autem ex eo subtiliter tritus, reprimit supercrescentes uulnera carnes. Secundum hæc & in oculis uulnera cicatrizat solus ipse incinatizatus, ut supra, cum cote in aqua resolutus: aut certe cum spatomeli inunctus.

DE LAPIDIBVS QVI IN SPONGIA INVENIVNTVR. CAP. CXLI.

LAPIDES qui in spongia inueniuntur, proiectoria uirtute sunt, ut etiam in uesica lapides rumpant & proȝciant.

De Lithargyro. CAP. CXLII.

LITHARGYRVM, quemadmodū & omnia metallica, quæ in terris crescunt, lapidosum est, sed mediocriter, & secūm alteras

C qualitates uirtutis. Media ergo est uirtute, neq; infrigidãs manifeste, neq; calefaciens: & proiectoriam et stipticam uirtutem participat mediocriter. Propter quod & ipso utimur, admiscentes quæ forti sunt uirtute, mordicantia, & stiptica.

De Lini semine. CAP. CXLIII.

LINI semen calefacit quidẽ mediocriter, humectatione autem & siccitate melius est.

De Litro. CAP. CXLIIII.

LITRON, quod & Nitrum, desiccat, & diaphoresin facit: & si intra corpus per os accipiat̃, minutat & extenuat pingues humores & glutiuosos: plus magis ab affronitro siccitate existens utile: sed est cacostomaticum, & ideo magis est nitro amputatorium. quia contra fungos usus est eo aliquis rusticus, & probauit, & mox sanus factus est. Nitro autem usto, & non usto nos usi sumus.

De Lice. CAP. CXLV.

LICEN, quod in petris est, proiectoriam simul & mediocriter infrigidantẽ, stipticamq; habet uirtutẽ, & siccam. Nihil est ergo mirandum, quod aflegmaton sit.

D

De Loto. CAP. CXLVI.

LOTOS domestica, quam Trifoliũ nominant, stiptica est mediocriter uirtute, & desiccatiua, media secundum calefactionem & infrigidationem.

De Loto arbore. CAP. CXLVII.

LOTOS est quædam arbor, quam caligarij Rorem marinũ uocant: stiptica quidem est mediocriter. Est autem liptomeris, et desiccatiua. Semen autem eius uellitur maturum ab ipso ligno. Ad fluxũ sanguinis mulie. ũ, ad dysentericos, & cæliacos decocta in aqua, aut in uino ubi usus exigit, non solũ ad iniciendũ, sed & potui data sanat. Nam & cadentes capillos proiicit, si ex eo lauas.

Ad menstrua & dysenteriã.

De Licio. CAP. CXLVIII.

LICIVM desiccatiua est uirtute, et aliis generibus duobus cocta contraria est composita. Vna quidem pars liptomeris est, & diaphoretica uirtute, & calida fortiter. Alia autem terrestrem, frigidam modicum habet, & stipticam uirtutem: propter quod ad diaphoresin faciendam utendum est hoc medicamine, ut proiiciat, aut purget. Datur aũt cæliacis, & dysentericis, & ad fluxum sanguinis mulierũ. Vtimur autẽ eo ad oppopia, & ani oris inflammationes, & ad ulcera, et ad herpetas, et putrida ulcera, & ad malicioſa uulnera, & ad aures purulentas, & ad paratrimata, & paronitia, id est, in digitis urbicalos. Indicũ autem licii fortius est omnibus.

De Malaci. CAP. CXLIX.

A

MALACIS, id est, syluatica Malua, diaphoreticam modice participat uirtutem. Hortulana uero imbecillior est. Semẽ aũt eius intantum fortius est, inquantum & siccius. Anadendron autem malacis, id est, quę in arboribus crescit, quam Euiscum uocamus, ipsius etiã genus est, sed diaphoreticatera est plus ab istis.

De Mandragora. CAP. CL.

MANDRAGORA infrigidat quidem fortiter, participat autem & caloris aliquid. Mala autem eius humida sunt: unde et somnum ministrant. Radicis autem eius cortex fortiter desiccat. Interiora autem imbecilliora sunt.

De Maratro. CAP. CLI.

MARATRON, id est, Feniculum, calefacit quidem manifeste, desiccat autem mediocriter: propterea & lac generat, & urinas prouocat, & menstrua educit.

De Mastice. CAP. CLII.

MASTIX contrarie sibi est composita. Eius uirtus stiptica est, & malactica: & stomacho, uentri, intestinis, & epatis inflammationibus expediens est, calefaciendi uirtute.

De Melantio. CAP. CLIII.

MELANTION, id est, Gith, calefacit quidem, & desiccat uehementer. Liptomeris est: quod & catarros sanat calefaciendo. In lintheo ligatus puluis, & naribus applicitus, ut frequenter odoret, inflationes tollit patientibus. Occidit autem lumbricos comestus: sed & extrinsecus uentri appositus, similiter operatur. Lepras autem, & hylas, & myrmetias amputat, & menstrua educit, et pingues humores, et glutinosos constipat.

B

Ad lumbricos.

De Melle. CAP. CLIIII.

MEL calefacit, et desiccat abundanter. Est ei una et maxima uirtus proiectoria. Coctum autem minus est acre, et repticum, id est, proiectorium: unde et saniosa uulnera glutinat.

De Meliloto. CAP. CLV.

MELILOTVM mixta est uirtute. Habet enim aliquid in se digestorium, et diaphoreticum, et multa est in ea caloris substantia quam frigdoris.

De Mespilis. CAP. CLVI.

MESPILA multum frigida sunt, et comesta uix egeruntur, et uentres constringunt.

De Miconio. CAP. CLVII.

MICONIVM, id est, Papauer, omnino satis est frigida uirtute. Habet aũt semen album: hoc uticꝫ in panem superspargunt,

C & cum melle infundentes, digitis manducant. Flores autem eius frigidiores suis sementibus sunt, ita, ut non aliquis solis utatur sine molestia, quemadmodum hortensibus.

De Melia. CAP. CLVIII.

MELIAS, id est, Persicus. Folia eius, & cymæ amaram possident qualitatem. Propter quod & lumbricos occidunt, trita, & in umbilico posita. Totum diaphoreticum est medicamen. Poma autem eius humida sunt, & frigida.

Ad lumbricos.

De Mela. CAP. CLIX.

MELA calefaciunt quidem, sed nō nimis: desiccant aūt abunduanter: propterea urinam mouent, & menstrua. Cephalargicos, & inflammationes facit.

De Melipolo. CAP. CLX.

MELIPOLVS, id est, Plumbū, humectationem habet multā, subfrigidam. Si ergo aliquis plumbeum mortarium cum tritorio suo faciat, & mittat in illud oleum omphacinū, aut oleum roseum, aut aquam, aut aliquam aliam humidam speciem, multo melius est medicamen. Sed stipticus herbarum succus fiet, qualia sunt spuma, cotilidon, intyba, lactucæ, psilium, & omphacus. Quod si uis ut multum colligat de plumbi materia: contra ignem, aut solem ardentem teris. Facit autē hoc medicamen ad ani ulcera, aut illi uitia ex inflammatione facta, & inflammationes ueretri, et testiculos, cum ulceribus pectoris, uel mammillarum, inguinum, & omnibus articulosis uulneribus, seu ulceribus malignis, ita, ut ad carcinomata mirabiliter operetur. Lamina plumbi facta, & bene superposita super ganglia, perfectius sanat.

D Plumbi medicamen.

De Moro. CAP. CLXI.

MORVS arbor est. Mora matura deducunt uentrem, immatura uero constringunt multum: ita, ut ad dysentericos, & cęliacos expediant, si siccata, & contusa, & cibis si fuerint ministrata. Cortex autem ex radicibus ipsius arboris, purgatoriam participat uirtutem. cum quadam amaritudine: ut etiam latos lumbricos data occidat in potione.

De Medulla. CAP. CLXII.

MEDVLLA malacticam habet uirtutem. Facit aūt & duris, & scirominis corporibus. Vtilior aūt probatur esse omnibus medullis, ceruina. Secunda uero de bubus iuuenibus. De thauris & hircis acrior est, desiccatiua, ut possit dissoluere duricias scirodis.

De Myrsina. CAP. CLXIII.

MYRSINON, id est, Myrtus, cōtraria sibi constat esse substantia. Dominatur autem in ea terrestris frigor. Habet autem extenuatoriam calefactionē: unde fortiter desiccat. Sunt aūt folia, & semē, &

cymę ipsius, uel succi non multum aliquid differentes ab stiptica substan A
tia. Faciunt ex ea trocis. terentes cum uino. Sunt autem & sicca folia uiridibus sicciora.

De Melanteria. CAP. CLXIIII.

MELANTERIA proxima uirtute est ad glutinandas plagas ma iores, aut si etiam in musculis tendones incidantur. Habet etiam aliquã proiectoriam & tractoriam uirtutem.

De Nardostatio. CAP. CLXV.

NARDOSTATIVS, id est, Spica nardi, calefacit mediocri ter, desiccat aũt sufficienter. Composita est igitur ex stiptica suf ficiente substantia, & acredine. Calorem non multũ, sub aliqua modica amaritudine habet in se. Rationabiliter ergo ad epar, & stomachum Ad Epar, Stomachum.
expedit, potata, & extrinsecus apposita. Sed & urinas, & mordicationes sanat stomachi: & uentris reuma desiccat, & adhuc capitis & thoracis. Melior est autem qui Nardus indicus appellatur.

De Nymphæa. CAP. CLXVI.

NYMPHEAE radix, & semen uirtutem habent desiccatiuam sine mordicatione. Reprimit enim et uentris reuma. Semen uero eius potatum, reprimit seminis fluxum. Iuuat etiam et dysenteri= cos. Quæ autem albam habet radicem, fortior est uirtute. Potatur aũt B
cum uino nigro, stiptico. Participat aũt aliquantum profjcientem uir= tutem, ita ut alsos sanet, infusa aqua: alopitias autem cum pice liquida.

De Oxo. CAP. CLXVII.

OXOS, id est, Acetum, mixtæ substantiæ est, frigidæ, et calidæ: utraq; liptomeris. Obtinetur aũt calor a frigore. Desiccatiuum autem est nimium, quando fortiter acre est acetum.

De Oxyacantho. CAP. CLXVIII.

OXYACANTHVS, id est, Carpus, commixtus, aut potatus, Ventris flu= xum.
utilissimus est ad omnem uentris fluxum.

De Opopanace CAP. CLXIX.

OPOPANAX malaxat, digerit, et calefacit nimium, desiccat quoq; uehementer.

De Opio. CAP. CLXX.

OPIVM cyrenaicum est omnibus calidius et subtiliatius, et pro= pterea diaphoreticum. Nam alia. s. Indicum, ex Syriacum, sunt calida multum, et per pneumatica.

De Origano. CAP. CLXXI.

ORIGANA omnia amputatoria, et extenuatoria, et calefacto= ria, et desiccatoria nimium uirtute sunt. Tragoriganum autem participat et stipticam uirtutem.

De Orobo. CAP. CLXXII.

OROBVS desiccat quidem abundanter: calefacit aũt mediocriter.

C & incidit, et proijcit, et adaperit. Amplius enim acceptus, sanguinem per urinam deducit.

De Ostreis. CAP. CLXXIII.

OSTREAE, uariæ sunt, et Ostreorum testæ. Ostreæ autem ustæ, desiccatiua sunt uirtute. Sed et ostreorum testæ ustæ simili sunt uirtute. Ego aũt usus sum ad reumaticos, et diuturna, ac quæ difficile carnantur uulnera, et quæ caua et fungiosa sunt, et profunda in alto. Apponis extrinsecus cum ueteri adipe porcino, et similiter quæ carnem nutriũt. Huic similis est scincus, proiectoriam habens uirtutem. Addas substantiã quidẽ quæ est aspera, qualis pumex est. In tali ergo usu nõ satis teri necesse est. Ipsa aũt usta, uulneríb. malicioſis superaspergitur diligenter trita, et eas quę in uulnere crescũt carnes reprimit. Cum sapa autẽ hæc oĩa usta et mixta facit. Is puluis ustus nimium ad dentes utilissimus est, ita ut infusiones gingiuarũ desiccet et sedet. Putrida uulnera curat.

De Oo. CAP. CLXXIIII.

OON, id est, ouum. Albumine ex eo quod est tenue, ad oculos utimur sine mordicatione est medicamen nobile. Est autem recens temperantia frigida modice. Vtendum est aũt hoc non solum ad oculos, sed et in alijs omnibus, ubi sine mordicatiõe opus est medicamine. ut est in ano, in ueretro ulceratis, et ad malicioſa omnia uulnera. Est aũt et
D uitellus ouorum sine mordicatione elixus, aut assus. Toto aũt utimur, admixto oleo roseo, ad palpebras, et aures, et ad mãmillas inflatas, et quę cunq; percussa sunt loca: aut cum alio modo fiunt flegmones in neruosis locis, qualia sunt cubitus, uel circa digitos tenontes: ad articulos in pedibus et manibus: et ad usturas, confestim crudus superpositus utilissimus est. Siue ergo cum lana molli ponatur albumen, aut solum, siue cum uitello, mixto albumine infusas lanas, uel intinctas adhibeas, etenim infrigidat mediocriter, & sine mordicatione desiccat.

De Paliuro. CAP. CLXXV.

PALIVRVM, alĩ succum Paliuri, alĩ Cicer doronicum uocant. Folia eius, et radix stiptica sunt uirtute, ita ut fluentem stringant uentrem. Diaphoreticam aũt intantũ participat uirtutem, ut in uesica lapides constringat, et ex thorace & pulmonibus sputamina educat.

De Pentaphyllo. CAP. CLXXVI.

PENTAPHYLLON, Quinq; foliũ dicitur. Radix eius calida quidem abundanter est, minus autem acris: propter quod utilissima.

De Pipere. CAP. CLXXVII.

PIPER quod initio emergit, floreſcit. Piper longum dicitur eo, q; humidius. Quod autem non permaturum colligitur, album piper uocatur. Id uero quod maturum colligitur, piper nigrum uocatur. Nigrum piper albo acrius est. Istud enim uelut assatum est ad solem, & exiccatum. Ambo fortiter calefaciunt, & desiccant.

De Petroselino. CAP. CLXXVIII.

A

PETROSELINVM. Semen eius acre cũ amaritudine est: propterea & menstrua mouet, & urinam prouocat abundanter. Est em̃ & aschmon. i. inflationes minuit, calefaciẽdo & desicãcdo fortiter.

Ad menstrua & urinam.

De Pegano. CAP. CLXXIX.

PEGANON, Ruta dicitur. Sed ruta syluestris fortiter calefacit, & extenuat, & diaphoresin facit: & desiccat plus quã domestica. Est autem non acris solũ, sed & amara. Exteuuat, & digerit pingues humores, et glutinosos, & per urinam euacuat. Est autem & non inflans, et extenuans: ideoq; et ad inflationes expediens est: et libidinem infrænat et reprimit, et consumit semen et desiccat fortiter.

De Pessa. CAP. CLXXX.

PESSA, id est, Pix ficca, calefacit. Humida autem pix, id est, liquida, calorem habet, et aliquantulum liptomeris est. Et propterea asthmaticos, & empyicos iuuat, uno cocleari cum mellis cyatho uno mixta, & sic data. Sed & proiectoriam habet aliquam uirtutem, & digestoriam, et diaphoreticam. Hæc ergo propterea et unguium scabiem excorticat, mixta ceræ: & impetigines expurgat, & digerit duros & indigestos humores, superposita. Fortior est in omnibus liquida pix.

De Pini filio. CAP. CLXXXI.

B

PINI filius, id est, Pini cortex. Pitius dicitur arbor, filius uero cortex. Pini ergo cortex abundantius habet in se stipticam uirtutem: ut in patina siccatus, cataplasma sit: impositusq; sanat magnifice. Et uentrẽ constringit potui datus: & usturas in cicatricẽ ducit. Picę autem cortex tollitur similiter, & ipse mediocris est secundum uirtutem. In foliis aũt ambarũ arborum uirtus est glutinatoria plagarum. Si autẽ ex tęda usta sub testa, & de fumo ipso attramentum collectum reponatur: ex puluere ipso tangantur palpebrę, in quibus pili non sunt, uel medisis angulorum, qui commixtus est angulis, uel scabies: et lachrymantibus oculis est utilissimus.

De Platano. CAP. CLXXXII.

PLATANVS arbor est humida & frigida substantia: & propterea folia eius uiridia trita, et ut cataplasma imposita, in genicu lis inflammationes iuuant. Cortex autem eius, & pilæ ipsius cum sepo, aut adipe usta, ulcera sanat.

De Pomfilice. CAP. CLXXXIII.

POMFILIX si lauata fuerit, pene omnibus prima est ad ea quæ siccanda sunt uulnera. Vnde ad carcinomata ulcera est ultilissima, & ad omnia ulcera pessima.

De Prasso. CAP. CLXXXIIII.

PRASSON, id est, Porrus, calesacit & desiccat ualde. Epar &

C splen adaperit quæ sunt constipata, & thoracem & pulmones purgat, & mouet menstrua. Et cataplasma ex eo impositū, proijcit, & digerit, & per nares ictericos purgat, & ad aurium dolores diuturnos facit.

De Propoleo. CAP. CLXXXV.

PROPOleus calefacit nimis. Reptica, & liptomeris est substantia.

De Pteleo. CAP. CLXXXVI.

PTELEVS, credo quia Vlmus sit. Folia eius recentes plagas glutinant. Stipticam & proiectoriam habet uirtutem. Cortex autem eius adhuc plus, ita ut & lepram sanet cum aceto. Sed & radices eius ipsam habent uirtutem, ut si ex decoctione eius fomententur, fracturas sanent.

De Ptereo. CAP. CLXXXVII.

Ad lumbricos. PTEREVS est, quam latini Filicem dicunt. Radix eius occidit latos lumbricos, si 3. iiij. in mulsa bibātur: & conceptus mulierum uiuos occidit, mortuos proijcere facit, tam mascula uirtus ei inest.

De Piretro. CAP. CLXXXVIII.

PIRETRI radix causticam habet uirtutem, pro qua re dentes ex dolore frigoris sanat. Et in typicis febribus quando rigores patiuntur, si cum allio trita fricetur, rigorem tollit: & membrorum stupo
D rem tollit: ac paraliticos iuuat.

De Pane triticeo. CAP. CLXXXIX.

DE PANE triticeo cataplasma factū, diaphoreticon est uirtute plus q̄ triticum. Fermentum autem de passo sublatum, & factum, acedonica, epispastica, & diaphoretica est uirtute. Pyrus est Triticum. Extrinsecus adhibitum, mediocriter calefaeit: neq; enim humidare, neq; desiccare aperte solet. Habet autem aliquid in se glutinosum et inflacticium. Amilū autem ex eo factum, frigidius est, & desiccatiuum:

Amili confectio. & ex eo quodammodo conficitur. Infundis triticum diebus tribus, ita ut per singulos dies mane et sero fiat, mutata aqua mūda donec perfundat: & cum bene fuerit infusum, sublata aquatriticum, manibus malaxas, & premis, succum eius ad solem siccas, & eo uteris.

De Pythia. CAP. CXC.

PYTHIA dicitur cōagulum. Omne cōagulū acre est, & diaphoreticam, ac extenuantem habet uirtutem, & desiccatiuam. Lac igitur in uentre cōagulatum soluit: sed cōagulatum, uel congelatum sanguinem in uētre, uel in uesica, similiter potata facit. Magis pene omnibus cōagulum, leporis etiam si fumigetur facit.

De Psimitio. CAP. CXCI.

PSIMITION emplastrum est, & infrigidat. Ficus autem frigidior est psimitio.

De Raphano. CAP. CXCII.

A

RAPHANVS calefacit nimis, & desiccat ualde. Semen eius plus est ab ipso operatiuum. Diaphoretica in his est uirtus, ita ut & hypopia, & omnes liuores tollat, si imponatur.

De Reupontico. CAP CXCIII.

REV PONTICVM, seu barbaricum, mixtam habet temperantiam. Habet enim in se quidem altius terrestrem frigdorē: simul etiam est ei calor. Participat autem & liptomeras. Spasamata ergo, & rigmata, & optemia iuuat, potatū: & liuores, & impetigines sanat, cum aceto illinitum: & emptoicos, & cæliacos, & dysentericos iuuat. Ad spasmū.

De Resina. CAP. CXCIIII.

RESINA omnis desiccat & calefacit, ac diaphoretica est: alia quidem plus, alia autem minus. Præcidit autem merito omnes cinifes. Mastichen autem eam nominant propter hoc, quod media stiptica est, ut & stomachum, & uentrem, & epatis defectum sanet. Et flegmonas desiccat sine molestia. Aliquantum etiam acredinis habet, & pro hoc liptomeris est. Alias uero omnes terebinthina præcellit. Diaphoretica est, & magis plus domestica: ita ut proijciat, & scabiem sanet, & profundas plagas, & uulnera magis ab alijs repleat, & purget.

De Rosa. CAP. CXCV.

B

ROSA aquosa calore mixta est. Duę igitur in ea alterne qualitates sunt, stiptica, & amara. Flores autē rosæ magis sunt repticij manifeste. Et propter hoc desiccatiui sunt.

De Ripo. CAP. CXCVI.

RIPVS. i. sordes quę statuis tollitur. Diaphoreticus est, et malacticus, ut indigesta fimata digerat. De palestra autē ripus qui tollitur, optime sanat flegmonas. Mammillarum etiam ruborē extinguit, & quod supercurrit reprimit, & quod iam intus continet digerit. Mammillas.

De Sandaraca. CAP. CXCVII.

SANDARACA caustica est uirtute, quemadmodum & arsenicum, & auripigmentū. Merito ergo diaphoretica uirtus eius mixta est, reptica, & eadem proiectoria.

De Satyrione. CAP. CXCVIII.

SATYRION humida est, & calida temperantia: libidinem excitat, & maxime radix eius.

De Selino. CAP. CXCIX.

SELINON, Apium dicitur, intantum calidū est, ut urinā & menstrua moueat, et inflationes stomachi tollat: & magis ipsa aqua sementis.

De Seri. CAP. CC.

SERIS, quæ dicit Intyba, sicca & frigida est, temperata mediocriter.

De Siſeleo. CAP. CCI.

C SIſeleos.i. Sili. Semen eius calidũ eſt intantũ, ut ualde ſit liptomeris, id eſt, extenuans humores: pro qua re epilepticos, & orthopnoicos iuuat.

De Siſamo. CAP. CCII.

SISAMVS emplaſticus eſt, ſimul & malacticus, mediocriter calidus. Virtus autem eius, et oleum ex ipſo factum, uel decoctio herbæ ipſius una eſt.

De Sici. CAP. CCIII.

SICIS, id eſt, Cucumis maturus, liptomeriſtera ſubſtantia eſt, & proiectoriam & amputatoriam habet uirtutem. Vnde et diuturnus eſt, & clarificat membra. Et magis ſi ſiccatum fuerit ſemen eius. Et radix deſiccatiua eſt: quia non eſt humida natura, ſed mediocriter ſiccatiua.

De Sitiagrio. CAP. CCIIII.

SITIAGRIVM, & Cucumer ſyluaticus eſt: de cucumere illo fit Elaterium. Non minus radix, aut folia eius utilia ſunt ad ſanandum.

Elaterij uis. Elaterium enim menſtrua prouocat, & partus corrumpit, adpoſitum. Optimum eſt autem & ictericis, in nare cum lacte inmiſſum. Sicetiam utentibus, & capitis dolores diuturnos ſanat. De radice ipſius ſuc

D cus, uel folijs, imbecillior elaterio eſt. Radix autem eius reptica, diaphoretica, malactica uirtute eſt. Siccior autem in eo eſt cortex uirtute.

De Silfio. CAP. CCV.

SILFIVS calidiſſimus eſt: & non ſolum ſuccus ipſius, ſed & folia & fructus eius, et radix calefaciunt fortiter. Sunt enim inflatiuæ ſubſtantiæ omnia iſta. Propter hoc indigeſtis, cocta & potata cum modico mellis, et urinas difficile facientibus ſubuenit. Succus autẽ eius cum lacte reſolutus, et in aurẽ infuſus, hemicraneon curat. Extrinſecus autem herba adpoſita, plus actiua eſt. Et maxime omnium opus ipſius elicticã ualde habet uirtutem, & purgatiuã: propter prædictã eius temperantiã.

De Spongia. CAP. CCVI.

SPONGIA uſta, acri & diaphoretica eſt uirtute. Facit emorrhoidis fluxum ex uulneribus, admixta aſpalto ſicco: quod ſi non adſit pix noua, ſpongia per ſeipſam manifeſte deſiccat. Si quis autem utatur ea ſuper uulnera, ea ſola cum aqua, aut puſca, aut uino, glutinat ea. Similiter autem cruentis medicamen ſubuenit.

De Spondilione. CAP. CCVII.

SPONDILIONIS ſemen acri uirtute eſt. Facit aũt ad ſtomachos, & ad epilepticos optimum medicamen eſt: iuuat & ictericos. Radix item eius ſimilem habet uirtutem, & ad hæc omnia facit: ex ſyringia calloſitatẽ aufert. Oportet autem radere eam, & ſic imponere.

De Stear. CAP. CCVIII.

A

STEAR, dicitur Adeps porcinus: propter hoc proximum est adiuuamen: quia de oleo malacticoteros est, & digestibilior. Propterea ad inflam̃ationes in cataplasmate admixtus, expeditior est. Quibus aũt mordicationes in ano sunt, aut intestino coli, inijcimus caprinum magis adipem: propter quod densat facile pinguedine sua. Quod si nõ fit propter caprinum, simili eo oleo utimur. Paragorizat mordicationes dysentericis, & tenasmon patientibus. Si autẽ in profundo sunt mordicationes ex tenui factę humore: adipem anserinum inijcimus, aut certe pullorum inijcimus adipes. Omnes ergo adipes uirtute sunt humida & calida: sed adeps porcinus mediocriter est calidus. Seuum thaurinum multum calidius et siccius est. Vitulinum uero minus calidum est thaurino. Hædorum uero, & caprarum, & hircorũ post thaurorum calidiora & diaphoreticotera sunt. Leonis autem omnibus quadrupedibus calidius est, & liptomeristatos, & diaphoreticoteros.

Adipum uis.

De Scandice. CAP. CCIX.

SCANDIX calefacit, & deficcat uehemencer, & diureticus est. Merito ergo, quod uiscidior & purgatior.

De Stella. CAP. CCX.

STELLA medicis amputatiua nimis est uirtute, non autem est fortiter calida. Melior est autem assa, aut elixata: resoluitur igitur fortis quæ in ipsa est uirtus.

De Scolimbo. CAP. CCXI.

B

SCOLIMBVS Cardo creticus, syluaticus. Radix eius calida est nimium, & abundantius educit urinas male olentes, si quis in uino eam coctam bibat. Et ubicunq; in corpore malus odor fuerit, sanat, sub ascellis sint, uel in alio quolibet membro.

De Scordion. CAP. CCXII.

SCORDION dicitur Albium, et ex diuersorum est uirtute compositum. Etenim amarum habet in se aliquantum, & stipticum, & acre. Purgat etiam simul, et calefacit uiscera: et mẽstrua, et urinas mouet, et spasmata, et rigmata quæ cum infraxi fiunt iuuat. Et magna cruenta uuluera imposita ex uiridi allio, cataplasmate glutinat. Purgat etiam et sordida ulcera uulnerum: et ad cicatricem ducit malicioſa uulnera, siccus puluis supersparsus.

De Scorodone. CAP. CCXIII.

SCORODON calefacit et siccat fortiter, et sanguisugas proijcit, ut alio meliori nihil opus sit.

De Smyrna. CAP. CCXIIII.

SMYRNA, Myrrha dicitur. Calefacit multũ, et siccat. Superspersa igitur super plagas in capite factas, glutinat, id est, unit, et sanat. Occidit autem et lumbricos, et pecus in uentre occidit, et educit mor-

C tuum. Habet enim in se proiectoriam uirtutem.

De Smyrnio. CAP. CCXV.

SMYRNION, id est, Olusatrum, ualde calidum et siccum est, ac diureticum: & menstrua educit.

De Siderite. CAP. CCXVI.

SIDERITIS, quæ & Myriophyllos, Iparinon, Romani uero Ferrariam uocant, diuturna, & quæ uix ad cacatricē ueniunt uulnera sanat.

De Stibio. CAP. CCXVII.

STIBII semen, & folia, stipticam habent uirtutem absq; mordicatione, & siccatiuam satis. Propter quod eius decoctiones dysentericis injciuntur: & de auribus manans pus sanat inmissa: et glutinaria est magis uulneribus cruentis. Vtiliter autem plagas glutinat, si cum uino coquatur nigro, austero, uel stiptico. Deficcat enim fortiter omnia quæ contra naturam sunt humida. Folia autem eius uiridia trita, & pro cataplasmate imposita, hæmorroidas reprimunt. Et ex percusso oculis incisiones factas, superpositа iuuant.

De Storace. CAP. CCXVIII.

STORAX calefacit, malaxat, digerit: propter quod tussim, & catarrum, & corizas, & branchos iuuat. Menstrua extrahit potata.

D De Sycaxira. CAP. CCXIX.

SYCAXIRA, id est, Ficus sicca, calefacit mediocriter. Habet aūt et liptomeriam, et extenuandi, uel subtiliandi partem aliquam, ex quibus abundanter digestibilis est ad duros tumores: et mox eis diapho resin facit. Ficus autem hæ quæ sylues tres appellantur, acres sunt, et diaphoretica uirtute, sicut illę quæ Caprisyci dicuntur.

De Scino. CAP. CCXX.

SCINVS, ex aquosa substantia paulatim calida est, et terrestri frigore nō multū composita est. Deficcat igitur satis, et secundū calorem suum, uel frigus, differentia media est. Similiter aūt et omnes partes ipsius habent partē stipticam: et si ex uiridibus foljs succū exprimas, simili est uirtute. Vnde potata, sanat dysenterias, & cœliacas passiones, & sanguinem exsputantibus, et ex matrice fluxum sanguinis patientibus: et anum foras prorumpentem, uel matricem utilissima est.

Ad dysenteriam.

De Squinanto. CAP. CCXXI.

SQVINANTVM calefacit mediocriter, & stiptica est nō satis, nō separatum a liptomeri natura: propterea & diureticum est, & menstrua educit. Iuuat autem ad epatis, & uentris, & stomachi inflammationes.

De Strigno. CAP. CCXXII.

STRIGNVM, id est, Vua canina, uel Cuculus, qui comedit, et nascit in hortis, oēs sciunt, et utunt. Facit ad ea quæ infrigidatione opus hnt.

De Tapsia. CAP. CCXXIII.

TAPSIA acerrima est fortiter, & calidissima uirtute, cum humecta-

tione. Extrahit ergo de profundo uiolenter humores. Sic diaphoresin A
facit. Quod extrahit, diu tempore operatur hæc.

De Thermo. CAP. CCXXIIII.

THERMVS, Lupinus dicitur: cõmixtus ergo, plasticum est medicamen. Habet aũt innatam in se amaritudinem, proiectoriam, & diaphoreticam. Occidit aũt lumbricos, si ut cataplasma imponatur, & per os cum melle in electuarij modum detur: aut cum pusca potatum. Non solum aũt hoc, sed et decoctio eius lumbricos educit. Sed & fomentatione adhibita ex ea extrinsecus, iuuat alphos, achoras, exantimata, scabies, gangrenas, ulcera pessima. desiccat enim sine mordicatione. Purgat aũt et epar, & splen, cum ruta, & pipere potui datus. Extrahit autem et menstrua, & pecus de matrice cum myrto & melle matrici appositus. Sine mordicatiõe est diaphoreticus. Farina aũt ex eo facta, apostemata diaphoretica, ut cataplasma coctum cum oxymelle sanat. Etiam grandes plagas, sed & uulnera non solum liuida, item chiradas, et fimata dura curat. In aceto aũt coquenda est, aut aceto et melle, aut pusca. Diaphoresin facit, non solum quæ limpida sunt, sed & omnia quæ supradicta sunt, decoctio ipsius, uel farina operari solent.

De Thiu. CAP. CCXXV.

THIV, sulphur dicit̃. Omne ergo sulphur uirtute est calida, et liptomeri, ut etiã ad plurima resistat uenena. Et scabies, et lepras, et impetigines sanat cũ resina et terebinthina mixtũ: purgat etiã tales passiones oẽs. B

De Thlaspo. CAP. CCXXVI.

THLASPVS calidam habet uirtutem, et quæ intrinsecus nascunt̃ uulnera, id est, apostemata rumpit potata: et menstrua educit, et pecus in utero corrumpit et expellit: et in anum iniecta per clisterem, sciaticos sanat: sanguinolentum educit humerem.

De Tridace. CAP. CCXXVII.

TRIDAX, Lactuca dicitur. Humida et frigida est, non quidem nouissime. Propterea ad calidas inflãmationes iuuat, et ad modicas ac leues herisypelas facit. Comesta sitim tollit. Semen aũt eius potatũ, reprimit gomorrheã. Vnde et eis qui per somnũ semen proijciunt, datur bibere.

De Thymbra. CAP. CCXXVIII.

THYMBRA, Satureia dicitur. Calefacit, et desiccat satis, et extenuat manifeste. Propterea et urinas, et menstrua mouet, et pecus extrahit, et uiscera purgat, si potui detur: et thoracem, et pulmonem per sputum purgat.

De Termento. CAP. CCXXIX.

TERMENTVM. Cortex, et folia, et fructus habent aliquid in se stipticũ: sed et calefaciunt satis. Desiccat quidẽ radix, humectat aũt mediocriter, et adhuc magis fructus eius: et diaphoreticus est, et splen iuuat.

De Theutone. CAP. CCXXX.

THEVTON, Beta dicit̃. Nitrodis in se aliquas participat uirtutes.

C Propter qd digerit, & proijcit, et per nares purgat. Elixatū uero, quod in se nitrosum habet, amittit. Fit aūt apoflegmatos. Virtus eius modice diaphoretica est: fortissima aūt fit ad proijciendum. Est em̄ et alba Beta, & nigra. Habet aliquid stipticæ uirtutis, & magis in radicibus.

De Tili. CAP. CCXXXI.

TILIS, dicitur Fenumgræcum. Calidum est nimium, siccū mediocriter. Et propterea ignitas inflammationes exacerbat, minus autem callida: et est scirodistera, diaphoretica.

De Titimallo. CAP. CCXXXII.

TITIMALLVS omnis abundantem continet in se acredinem, & calidam uirtutem. Est aūt in eo & amaritudo fortissima. Est & in eo opos, id est, succus eius, deinde sementis, & folia. Participat aūt & radix prædictas uirtutes. Quæ acta cum aceto, dentium dolorem tollit: & maxime comesta, uel minuta, ad dentes adhibita, mire ualet.

Opos aūt eius capillos aufert, si illiniatur. Nam fortior oleo mixta fit: si sæpius hoc fiat, perfectius radices capillorum dep ereunt, & nudus efficietur locus. Secundum autē ipsam uirtutē acroco rdones, & myrmetias, et ptyrigia, et tineas aufert. Purgat aūt & impeti gines, & scabies.

De Titano. CAP. CCXXXIII.

TITANVS, qui & Asbestus latine dicitur. Calx uiua, id est, non
D extincta, mox scaram facit: extincta autem, confestim quidem non scarā facit, sed post unam diem, aut alteram. Post autem multum tempus nullo modo calefacit: leuiter aūt amittit mordicationem in aqua, et fit quę uocatur coman, et disiccat fortiter.

De Tragaganto. CAP. CCXXXIIII.

TRAGAGANTVM similem habet uirtutem emplasticem aliquam, et acredinem stuporosam. Hæc sim iliter desiccat.

De Tribulo. CAP. CCXXXV.

TRIBVLVS, Cerseos, infrigidat: & stipticus est, et desiccatiuus, nitrode acutior: utriqs ad nascentes inflammationes, et ad ea quæ supercurrunt expediunt. Cerseos autem liptomeris est: cuius semen lapides de renibus expellit potatum.

De Hydropipere. CAP. CCXXXVI.

HYDROPIPER calefacit, sed nō æqualiter quomodo piper: quoniam et uiridis ipsa herba, simul et sementes, cataplasma ex ea factum, et impositum, hypopia tollit, et duros tumores digerit.

De Hyoscyamo. CAP. CCXXXVII.

HYOSCYAMVM utile est ad sanitatem, quod semen, et flores albos habet, et frigidum nimis est. Dicitur autem latine, herba Dentauria.

De Hysopo. CAP. CCXXXVIII.

HYSOPVS calefacit, et siccat nimis. Est enim et liptomeris, id est, extenuatoriam habens in se partem.

CAPITA LIB. V. ORIBASII. 218

DB

1 Aere uſto
2 Agatia
3 Aerugine
4 Ammoniaco
5 Aloe
6 Amilo
7 Alumine
8 Auripigmento
9 Afronitro
10 Aloſanto
11 Alcyonio
12 Aſpalto
13 Aphroſelino
14 Agrimonia
15 Apio
16 Aniſo
17 Agarico
18 Abſynthio
19 Amurca
20 Ariſtolochia
21 Atramento
22 Aconito
23 Artemiſia
24 Aſparago
25 Amygdalis
26 Anagallide
27 Amei ſemine
28 Adarce
29 Amomo
30 Aſaro
31 Acoro
32 Auena
33 Andragne
34 Affodillo
35 Abrotano
36 Aneto
37 Agreſta
38 Arminio
39 Aloſacine
40 Bdellio
41 Balauſtia
42 Butyro

DE

43 Butracio
44 Brionia
45 Croco
46 Cadmia
47 Ceruſa
48 Gumi
49 Calcite
50 Conio
51 Caſtoreo
52 Calchanto
53 Crocomagmate
54 Coloquintide
55 Centaurea
56 Chelidonia
57 Cetro
58 Cinnabare
59 Cera
60 Careo
61 Cypero
62 Coccognidio
63 Cyclamine
64 Coſto
65 Cantharidibus
66 Chryſocolla
67 Calce uiua
68 Coliandro
69 Comino
70 Chamęlæa
71 Cardamomo
72 Chamæmilo
73 Calamo aromatico
74 Chamedry
75 Caſſia fiſtula
76 Cifi
77 Cinnamomo
78 Cucumere erratico
79 Coniza
80 Colcioni
81 Cumati
82 Cnico
83 Corallo
84 Cuculo

DE

85 Calchanto
86 Crano
87 Cornu ceruino
88 Cöagulo
89 Diptamno
90 Diffrigi
91 Driorteri
92 Dauco
93 Dorgnio
94 Elidro
95 Euforbio
96 Eueno
97 Elea drachi
98 Elaterio
99 Erificio
100 Elenio
101 Eruca
102 Edera
103 Eleliſphaco
104 Epithimo
105 Erpillo
106 Eritrodano
107 Elatine
108 Ebulo
109 Erice
110 Ficu
111 Fœniculo
112 Folio
113 Fecula
114 Filice
115 Fu
116 Fimo
117 Fæce
118 Glaucio
119 Galbana
120 Gith
121 Galla
122 Gliciryza
123 Gentiana
124 Gladiolo
125 Geſſamia
126 Gypſo

CAPITA LIB. V. ORIBASII.

DE

127 Gyampelone
128 Gyeretria
129 Gichia
130 Giremlosa
131 Græco fenu
132 Gimilia
133 Gichimolia
134 Herba
135 Herba Sauina
136 Indico
137 Iuscolli
138 Irio, et irio illyrico
139 Iuisco
140 Iunipero
141 Ichtiocolla
142 Inante
143 Chamæpythi
144 Chamædaphni
145 Chamomilla
146 Lepida
147 Licio
148 Lasere
149 Leuistico
150 Lauro
151 Lixiuia

DE

152 Lentisco
153 Lenticula
154 Lupino
155 Lapatio
156 Lilio
157 Ladano
158 Loncite
159 Lauare
160 Lactosa
161 Linozote
162 Lapide hæmatite
163 Lapide scisto
164 Lapide asio
165 Lapide pyriti
166 Lapide magnete
167 Lapide gagate
168 Lapide trachio
169 Lapide quadrato
170 Lapide phrygio
171 Lapipe galactite
172 Lapide militino
173 Lapide morochio
174 Lapide foligino
175 Lapide Crystallo
176 Lapide iulapi

DE

177 Lapide batrachite
178 Lapide cimeritis
179 Melle
180 Myrrha
181 Mandragora
182 Melibdena
183 Malogranato
184 Medulla
185 Menta
186 Mastiche
187 Marrubio
188 Myrto
189 Meu
190 Malobatro
191 Marrubiastro
192 Millefolio
193 Myrica
194 Moro
195 Nepula
196 Narcisso
197 Nascatimo
198 Opio
199 Omphacio
200 Opobalsamo
201 Opoponace

ORIBASII DE SIMPLICIVM Descriptionibus et Cognitione.

LIB. V.

DE AERE usto. CAP. I.

ES VSTVM FIT MAXIME de clauis cupreis et uetustis, qui in olla fictili cruda missi, in furno incenduntur, & aspersо sulfure, uel sale, uel alumine coquuntur. Probamus autem æs quod est optime ustum, strictum in cute, rubrico colore, capitula in se habens combusta. Virtus et efficacia Aeris usti simile Lepidę: sed tamen fortior est.

De Agatia. CAP. II.

AGATIA fructus est arboris spinosæ, qui maxime in Aegypto nascitur. Hic igitur fructus uelut oliuę premitur, et succus eius in sole siccatur. Erit ergo optima agatia, quæ est penitus leuis, leuiter subrubra, suauitate odoris sui subacida, & gustu ualde stiptica. Hæc maxime de inmaturo fructu præmitur: coctura tamen eius inbecillior est. Omnis tamen agatia uiscide stringere potest.

De Aerugine. CAP. III.

AERVGO, quemadmodũ notũ, aliquantisper alba, in quibusdam speleis lente & uelut stillicidium manare dicit. Confici- B
tur hac ratione. Granula interiora uuæ, quæ græce sunt nuncupata gigarta, substernuntur in uase operto, et asperguntur salemoria, & aceto: deinde supponitur lamina ærea lata, & iterum oportet ijsdem gigartis similiter aspersis lamina alia superponi & hoc alternis uicibus, sitq; hoc tam diu uas capit. Deinde opilatur diligenter, ne aliquid habeat spiramenti: et sic die septimo aperitur: et prolatis laminis ærugo quã traxerint leuiter abraditur: & rursum intinguuntur, & hoc fit usq; quo totum consumatur. Alij super acetum acerrimõ has ipsas laminas suspendunt, & diebus. x. relinquunt: deinde proferunt, & ærugine quantum inueniunt abradunt. Alij massulas ex ea quasi limenta decidunt, & in acetum mittunt: & quotidie bis, aut ter cõmouent, usq; quo ærugo euadat. Est ergo optima ærugo, quæ est leuis attactu, nullam asperitudinem habens. Vires autem habet quas æs ustum, uel lepida, & maxime acutiores.

DE AMMONIACO. CAP. IIII.

AMMONIACVS est quasi lachrymum herbæ quæ græce Asiaos appellat, similis allio, sed uiscidior, & foljs uelut pinguioribus, quibus contritis tam glutinosa est ut gumi. Nascit aũt in terris Amõniæ, Colligitur Amõniacus sic. Maximis æstibus, huius herbę radix & thyrsus inciditur, & lachrymum fundit: & postea in terram cadit, unde & sordem capit. Optimum autem est amõniacum, quod est permundissimũ,

C & recentissimum, colore candidū, & quasi pingue, et penetrans, spissum, et splendidum apparet, odore subsimile castoreo. Potest igitur efficaciter mollire, et relaxare.

De Aloe. CAP. V.

ALOE, succus est herbæ quæ est similis scillæ: cuius incisa radice, hic ipse promanat succus: et colligitur uel tota herba, & contusa exprimitur, & siccatur. Aliqui dicunt de petris colligi tam in India, q̄ Asia. Qui in India, optimum iudicamus: qui est fragilis, mundus, pinguis, splēdidus, et subrufus, odore pene subuiscoso, et gusto amarissimo.

Virtus Alōe. Effectum autem habet duplicem. Si enim bibatur, & deglutiatur, uentrem soluit & purgat, putredinem, et choleram, & flegma educit. In oxymelle datus, stomaticis, & epaticis magnum est adiutorium. Alij post cœnā, bina, uel terna grana, ciceris magnitudine, deuorant: quoniā corpus procurat, escas non corrumpit: et si sitis fuerit, extinguit. Conteris cum succo culiculi, & facis ad ciceris magnitudinē: misces coloquintid. interior. et scamoneam, et dabis ad typos, uel uarias infirmitates. Si uero corpori extrinsecus illiniatur, efficaciter stringit.

De Amylo CAP. VI.

D AMYLVM est omnibus notum. est enim quasi medulla frumenti: quod infunditur et tunditur donec furfur suum dimittat. Deinde cum aqua mittitur in sportellas, & cum pressura percolatur: & tunc in imo ipsū uelut fæx descendens, aqua infusa, in sole siccatur, et Amylum cognominatur. Cuius est optimum quod est recentissimū et candidū, & leue, sine ullo acore, sine aliquo inquinoso odore. Potest autem leniter stringere. Propter quod collyrijs ad lachrymum facientibus miscetur: et ad profluuium uentris prodesse probatur.

De Alumine. CAP. VII.

ALVMEN dicitur Rotundū, dicitur & Scissum, dicitur & Liquidum. Inuenitur autem omne Alumen in Insula quæ dicitur Melos: sed & in Aegypto, & in Macedonia, et pluribus locis. Verum est optimum Scissum alumen, quod illius Rotundi ueluti flos est. Hoc ergo adsimile est albis capillis uexatis, et quodammodo carpinatis. Liquidum deinde, quod est leue, perlucidum, & aliquid in summo in modum florū lateris habet, hoc ipsum probamus, succidum, et liquorosum. Syncerum autem si sit, non perficitur ab illo. Rotundum quoq; quod est subalbidum, aliquo pallore uelut pinguinatum, fragile, mundum, et colore mutatur asperso succo quem diximus. Potest autem omne alumen uehementer stringere.

De Auripigmento. CAP. VIII.

AVRIPIGMENTVM, quod aliqui Arsenicon dicunt, extrinsecus calore est aurosum: tenuissime funditur, & in modū

auri fulget. Inuenitur in montibus Asiæ, & Armeniæ, Ponti, & Cappa- A
dociæ. Verum est quod in Amista, et Ciclis e Ponto affertur. Hoc enim est optimum, sinceríssimum, ex aurigino colore limpidíssimum. Vires quoq; habet quæ similiter ut ignis deurere possunt, & alienationes consumere. Si cum calce uiua commistum corpori fuerit, illitum pilos tollit. Vnde Græcis hæc ipsa mixtura Psylotrum dicitur.

De Afronitro. CAP. IX.

AFRONITRVM optimum est leuíssimum, & candidíssimum, latum, & fragile. Potest enim calefacere cum aliqua mordicatione, relaxare, & omnem sordem de corpore abstergere.

De Alosanto. CAP. X.

ALOSANTVS est ueluti pinguamen quod aquam supernatat. Cuius quod optimum est, in Nilo flumine colligit̃. Hoc em̃ & coloratíssimum est, et cum aliqua pinguedine aquosum, et bene putridum. Potest igitur acriter et uiscide excalefacere, et quasi sal aliena consumere. Item collyriorum, et malagmatum usui prodesse.

De Alcyonio. CAP. XI.

ALCYONIVM species habet duas. Videtur autem et siccũ, et liquidum. Aliqui dicunt utrumq; lachrymũ esse arboris, quæ in Italia et alijs locis nascitur. Aliqui, quod est certius, ueluti pinguius, unctuosum esse dicunt, ualde glutinosum, aquis paludestribus supernatare. Hoc igitur scafulis imponi, et impletis muscarijs recondi: in terra B
positum siccat̃: et maxime in Iudæa, sed et in alijs locis fieri dicunt. Colligitur et in Babylonia.

De Aspalto. CAP. XII.

SICCVM Aspaltum, quod est optimum, fragilíssimũ, et colore rufum, ueluti purpura splendens. Quod nigrescit, pice adulteratur liquida. Deinde quod est lucidũ, et glutinosum. Vtrumq; odore grauíssimo. Vires autem habet uiscidas, et efficaciter relaxantes.

De Aroselino. CAP. XIII.

AFROSELINON in Aegypto tantummodo inueniť. Quod ita creatur. Ros cœlestis positus, a lunæ claritate in speciem lapidis, quem spiclarem uocamus, cõagulatus constringitur. Vnde nomen sumpsisse uidetur. Eius color ceruleus, et lucidus. Potest autem omnia uitia capitis potatum emendare, et cephalargijs, et epilepticis unice prodest.

De Agrimonia. CAP. XIIII.

AGRIMONIA herba est pluribus nota. Cuius uires faciunt contra uenena, et diuersas compositiones. Huius igitur radicem Græci Eupatorium dicunt: et est diaphoretica ualde.

C

De Apio. CAP. XV.

APIVM herba est quæ in hortis inuenitur, omnibus notum, & eius semen facile nouerunt: magis tamē usibus medicinæ ipsum semen aptum est. Mittitur & in purgatorium, & in antidotum. Est autē uiribus acre, & excalfactorium, & diaphoreticum.

De Aniso. CAP. XVI.

ANISVM optimum est Creticum, deinde Aegyptium: Gallicū nouissimum. Veruntamen uires habet acriter excalfactorias & diaphoreticas, & ad usum medicinæ idoneas. Semen aūt eius simile est cicutæ. Si a nutricibus bibatur, lac prouocat: & magis odore est suaue.

De Agarico. CAP. XVII.

AGARICVM ab arboribus excrescit, prout tubera, uel bolitus: & est tactu leue, & quasi uanum, ac frigidum ualde, aspectu subrubrum, penitius albedini non dissimile: furfuris gustu: in initio uidetur dulce, sed ex lento euadit amarissimum. Quod autem est optimū, in Ponto maxime inuenitur. Verum quod alijs locis nascitur, multo est inertius. Vires habet, acriter relaxare, & uenenosis morsibus, & putentibus resistere. Sic & uentrem purgat aliquatenus, & choleram, & flegmā deponit. Ideo neq; dolorem, neq; uomitum facit.

DE ABSINTHIO. CAP. XVIII.

D

ABSINTHIVM omnibus notum est, tam Santonicum, q; Gallicum, et Marinum, quod et Ponticū: quod ipsum ex omnibus optimum est, et in succo. Contusa tota herba, et succus eius expressus, et siccatus, uel in aqua usq; ad tertias decoctus, et sic ipsa aqua recocta ad mellis spissitudinem: usui reseruat ad lumbricos expellendos, quod nemo ignorat.

De Amurca. CAP. XIX.

AMVRCA fex est olei cum premitur, nigra, et aquosa. Coqui solet ad mellis spissitudinem. Cuius est optima, quæ de recenti coquitur, et sic uetustatem accipit. Vires habet stipticas ualde: propter quod in emplastra mittitur, et in alias multas compositiones.

De Aristolochia. CAP. XX.

ARISTOLOCHIA rotunda est, et longa. Magis tamen ad usum medicinæ eligitur rotunda: & hæc ipsa quæ non est uetusta, grauis, sicca, et quodammodo spissa, et gustu amara. Hæc igitur in emplastris mittitur, et caua uulnera replet: et ad uiperarum morsus, et ad alia uenen a intrinsecus facit.

De Atramento. CAP. XXI.

ATRAMENTVM sutorium est quod foditur in metallis, et quod quasi adglutinatur circa foueas in quibus æs inuenitur: et

est quod in summa terra metallorum colligitur. Aliqui & parari ipsum A
dicũt de ferro rubiginosissimo, quod in aceto acerrimo multo tẽpore ma
ceratur: & sic fęculentum quod subsederit, siccatur. Optimum uero est,
quod est colore quasi sulphureo, et aliquatenus subuiridigans, et optime
denigrans, si aqua spargatur. Vires autem habet acriter et uiscide strin
gentes, et refrigerantes, et inficientes, unde lanas cito, et alia denigrat.

De Aconito. CAP. XXII.

ACONITVM herba est quę folia habet a sua radice duo, uel tria, similia cucumeris: et thyrsum non altum, radicem oblongã, et ad ima magis tenuiorem et minutiorem. Speciem autẽ habet et colo rem ad similitudinem scorpionis pusilli in pedibus. Vires autem habet quasi tapsia, et ualde uenenosa esse dicitur.

De Artemisia. CAP. XXIII.

ARTEMISIA est subsimilis absinthio, foliis latior, ramis al tior et fortior, sed aspectu et colore fere talis, et odore et gustu quoq; ac ipsa amara. Nascitur locis humidis. Potest acriter relaxare menstrua, et urinam prouocare, et partum expellere.

De Asparago. CAP. XXIIII.

ASPARAGI et semen, et radix urinam prouocat. Potest aut em duriciam relaxare. Vires autem habet aliquatenus calefacto B
rias, et diureticas.

De Amygdalis. CAP. XXV.

AMYGDALAE et suaues sunt, et amaræ. Vtræq; habent ui res stipticas. Magis tamen sunt in usu, et medicinę aptiores ama ræ: eo quod stringunt magis.

DE ANAGALLIDE. CAP. XXVI.

ANAGALLIS nascitur locis humidis: et ipsa species habet du as. Est enim una ceruleo flore: altera quasi roseo. Verum utræq; herbæ sunt thyrso humili, et foliis mollib. et pusillis, quasi rotundis, ha bentes circa ramulos suos radiculas minutas, et subdulces. Stringen tis efficaciam quidem habet cerulea, quæ in emplastris mittitur. Et suc cus illarum cum melle attico, ad oculorum claritatem facit.

DE AMEI SEMINE. CAP. XXVII.

AMEI semen est pene Aethiopicum Cuminum, minutius quidẽ et exalbidum, et quodammodo spissius. Cuius est optimum quod est recens, et non furfurosum. Vires habet acres, et excalfacto rias, et relaxantes: unde prorsus inflationes sedat, et urinas, ac menstrua prouocat.

C

De Adarce. CAP. XXVIII.

ADARCIS nascitur locis humidis, circa calamos, quibus adhæret: & est spuma quæ habet speciem spongiæ ad similitudinem alcyonij, sed asperior, & siccior, & leuis ualde. Est acris ad modum ignis, & calefaciens: & si corpus fricatur de ea, cum magno calore punctiones densitate natas facit.

De Amomo. CAP. XXIX.

AMOMVM est genus herbæ odoratissimę, quæ habet ramulos siccos & duros, uirgulis colore subrufo, circa quas foliola uincta & copiosa, & in speciem racemorum implecta. Floscellum quasi uiolam, gustu acri, et calefacientẽ. Cuius optimum dicitur Armenum: sequens Ponticũ: quod ipsum asperius est, et durius. Nam Medum omnium inertissimum: eo ꝙ locis humidis nascitur. Vires aũt habet omne Amomum calefacientis et stringentis. Eligere tamen debemus, quod ab una radicula omnes ramulos suos excrescentes et integros habet, foliis et floribus ut diximus. Reprobare debemus, quod glutinatur ut gumi inunctum cum amomo herba quæ est similis, sed caret odore, et florem habet Origano similem.

De Asaro. CAP. XXX.

D ASARVM radicula est minuta, et nodosa, quasi transuersa, suauiter olens: quæ et in Gallia, et in Phrygia inuenit̃. Verum optimum est Asarum Ponticum, et huius quod est recentissimum. Vires autem habet calefacientes, et cum arrimonia relaxantes: unde et urinam, et menstrua prouocat, et totum corpus excalfacit, cum oleo et uino inunctum, attamen leuigatum.

De Acoro. CAP. XXXI.

ACORVM, HERBA EST quæ thyrsum emittit, et folia lata et oblonga, et exalbida, in summo tensa et acuta quasi gladiolus. Flos aurosus. Radice quoq; implicata, nigriore, nodosa, et gustu acri, et aliquatenus odorata Semen plenum, spissum, integrum ad ipsum odorem: et stringit ut et Meu, et per omnia est efficacius, et magis calefacit. Et extrahere splenem uidetur, sumptum et potatum. Succus radicis illius claritatem oculis præstat mirifice.

De Auena. CAP. XXXII.

AVENA CRESCIT in segetibus, et est tota similis foliis et culmo frumenti. Hæc igitur uires habet leniter, sed efficaciter relaxantes. Et ad omnem tumorem facit.

De Andragne. CAP. XXXIII.

ANDRAGNE omnibus nota est, & uiscide stringit. Proprie tamen masticata, dentibus offensa: quæ ab immaturis pomis fit quam Græci limodiam dicunt, sanat.

De Asfodillo. CAP. XXXIIII.

ASFODILLVS nascitur in molli terra, & habet folia simi= lia Porro, capita circa terram diffusa: thytsum lenem, rotundum, & oblongum, in summo ramulos excrescentes, habentes florem exalbi= dum: fructiculum nigrũ: radices quoq; oblongas, & rotundas, quæ sunt potentiores. Combustę enim, & in cinerem redactę, alopitias emen= dant, & albidas maculas. Decocta, & in aqua ipsa bibita, ad renum do lorem prodest. Vrinam, & menstrua prouocat: & ad tussim ueterem facit. Nam tunsæ et impositæ, radices duricias emolliunt. A

De Abrotano. CAP. XXXV.

ABROTANVM omnibus notum est, et amaritudine & acri= tate sua ut absinthium proficit: sic & lumbricos occidit.

De Aneto. CAP. XXXVI.

ANETVM uires habet acres, & calefactorias, & diureticas, a= ptas & idoneas ad omnes inflammationes intestinorum.

De Agrosti. CAP. XXXVII.

AGROSTIS herba est quæ in campis nascitur, & habet folia quasi auena, pusilla, & ueluti uiticulas in terra repentes, nodo= sas. Radiculas quoq; longas, spissas, nodosas. Faucium uulnera glu= tinat: & potata urinam prouocat. Canes etiam cum uolunt purgari, B hanc herbam manducant.

De Arminio. CAP. XXXVIII.

ARMINIVM optimum dicimus, quod est leue, cæruleum, fragile, sine lapillis. Vires habet chrysocollæ, etsi ineritores, proprie tamen genas siccat.

De Alosacine. CAP. XXXIX.

ALOSACINE est ueluti spuma maris, quæ in petris insidet & remanet. Vires habet quas & sal, & omne nitrum.

De Bdellio. CAP. XL.

BDELLIVM lachrymum est arboris quæ in Arabia nascitur in modum resinæ. Optimum quod est pellucidum, cum aliqua pinguedine pro ut chrysocolla: & gustu est amarum, mundũ, & nihil in se stercorosum, aut alienum habet, ad ignem odorem suauem emittens. Potest autem, eo quod penitus excalefacit, duricias neruorum remollire, & stricturas relaxare, et ea quæ collectiones habent euaporare. Sed adul= teratur gumi. Quod ipso gustu, saporeq; deprehendimus: amittit autẽ su am mordicationem.

De Balaustio. CAP. XLI.

BALAVSTIVM flos est syluatici malogranati. Cuius floris aliquot sunt species. Inuenit enim album: & purpureum simile rosæ: quod & ipsum uires easdem habet.

C De Butyro. CAP. XLII.

BVTYRVM fit ex lacte bubulino, & ouili. Est autem optimū ouile: quia & calore subrufo, & amplius est pinguius. Quod ita conficitur. Mittitur in cuppā longam, & cum uirga quæ habet in capite rotulam, quæ intra cuppam capere possit, agitatur diutissime: hoc ipsum lac, sicut quod est illius pinguissimum, superne colligitur, & in uasculum reponitur. Optimum ergo est butyrum, quod est pinguissimum, & ex ouili lacte æstate factum. Vires autem habet leniter relaxantes: unde ad uulnæ tumorem, et loca neruosissima, & deligata: prodest & siccitatem pulmonū proprie uidetur iuuare.

DE BVTRACIO. CAP. XLIII.

BVTRACIVM herba est in modum cicutę, similis apio, crescens ueluti ferula: & in summo florem habet aurosum, & splendidum ualde: radices subalbidas, et longas. Nascitur in locis humidis. Vires habet causticas, & exulcerantes.

D De Brionia. CAP. XLIIII.

BRIONIA herba est. Radix eius plærumq; habet uastitudinē prope & longitudinem pastinacæ, Viribus autem acribus, & excalfactorijs: propter quod oleum in quo cocta est, ad acopia & malagmata facit.

De Croco. CAP. XLV.

CROCVM nascitur pluribus locis: flos mire odoratus. Cuius est optimum, quod cum bona longitudine, æqualem habet uastitudinem, & in summo ueluti apicem albientem, recens, & aspectu ipso prout succinum, perlucens, & ad tactum non humidum, & ad linguam gustum submordens, & saliuam diu, multumq; inficiens. Huiusmodi enim erit optimum. Vires habet omne crocum leniter stipticas: mitigat omnem dolorem, commixtum collyrijs, antidotis, alijsq; pluribus corporibus. Adulteratur uero oleo rosaceo perunctum, atque de fructu leuigato, coneo, spuma argenti, aut malabosiena, aut lapide pasto: sed dinoscuntur ista.

DE CADMIA. CAP. XLVI.

CADMIA FIT IN METALLIS VBI EST cuprum, & argentum. Est ergo optima Cadmia & quasi prima, quā græci Butricen appellant, quæ extrinsecus quasi ramulos habet, & intrinsecus subuiridicant. Secunda, quam Moniticem appellant, os erraticū, quæ est tenuissima & aspectu testæ assimilis. Omnis autem Cadmia stiptica est, et uehementer stringit propter quod ad collectionem ad-

miſcetur: & uulnera ſordida expurgat, & munda ad cicatricē perducit. A

De Ceruſa. CAP. XLVII.

CERVSA ſic fit. Acetum acerrimum fundito in amphoram ut impleat quaſi dimidiam. Deinde plumbum delatum & extenuatorum ſuper acetum ſuſpenditur: & ſic ipſum ui aceti remiſſum, in amphora ueluti fæx ſubſidet. Qua fæce delimpidata, aceto leuigamus, & in ſole ſiccatā terimus, & ex aqua tamdiu lauamus ut nihil habeat aſperū: & leuigatam aquā in ſole ſiccamus. Cuius eſt optima quę eſt candidiſſima, & non grauiſſima, & quæ lingua guſtata non denigratur. Vires habet ſtipticas, ſed ex aqua, uel uino potata, uenenoſa eſſe dicitur.

De Gumi. CAP. XLVIII.

GVMI lachrymum eſt plurimarum arborum, omnibus notū. Cuius quaſi optimum eligimus, quod eſt candidum et mundū, & glutinoſum. Præſtat autem quod Tragagantum dicimus

De Calciti. CAP. XLIX.

CAlcitis gleba eſt naturalis, quæ in Cypro inſula inuenitur, colore ſubauroſa, intus uenas habens deſiſſas, ut alumen ſciſſum, & in modum ſtellarum fulgentes. Cuius eſt optimum quod recentiſſimum, & mundiſſimum, et æqualiter fragile. Poteſt igitur ſine mora uehementer ſtringere. Ad profluuium ſanguinis, & uenarum habetur utiliſſima. B

De Conio. CAP. L.

CONIVM herba eſt nota. Cuius ſemen eſt ſimile aniſi: & in uſus medicinales colligitur. Refrigerat autem, & ſtringit. Sed & ſuccus illius expreſſus ſeruatur. Nam & ipſe eadem præſtat. Verum optimum conium quod habetur, id eſt Creticum.

De Caſtoreo. CAP. LI.

CASTOREVM animalculi quadrupedis eſt, quod Caſtor appelllatur. Teſticulos huius animalis Caſtoreū uocant. Circa flumina capitur. Optimum eſt Caſtoreum Ponticum. hoc enim plurimum inuenitur, cohęrentibus ſuis teſticulis, penitus ſiccū, colore, renio, odore grauiſſimo. Poteſt igitur firmiter excalfacere, & relaxare, et ſimiliter limare longa uitia neruorum, quæ nimis dolentibus contrahuntur.

DE CALCHANTO. CAP. LII.

CHALCHANTVM IN METALLIS INVENITUR: cuius quod foditur optimum dicimus, quod eſt colore cæruleo potius quam pallido. Eſt & aliud quod ex hoc quidem fit, admixta aqua, q̄d coquit in plumbino uaſe ſatis amplo, in quo & Calchantū inuenitur in glebas diſperitū, & adglutinantum. Verū optimum, quod eſt

C colore, prout diximus, cœruleo, graue, mundum, perlucidum: & uiscide stringere potest.

De Crocomagmate. CAP. LIII.

CRocomagma fit expressis aromatis crocinis unguenti, et est quasi globata, & oblonga. Cuius optimum dicimus, quod croceum habet colorem, & siniliter redolet ut myyrha, & gustatum linguam submordet, dentes quoq;, & saliuas, & manus inficit, graue & minime assuloſum. Vires quoq; ut ipsum crocum representat stipticas. nam et hoc leniter stringit. Plures autem in compositiones mittit̃, propter precij distantiam pro croco, crocomagmate utentes.

De Coloquintide. CAP. LIIII.

COloquintis est Cucurbita syluatica. Nascitur maxime in Aegypto, magnitudine infantilis pedis: gustu amarissima, notaq; pluribus. Hæc igitur amaritudine & acredine sua, uiscide, & conuexatione totum corpus cõmouet. Sic & uentrẽ purgat, et in antidotis cõmiscetur.

De Centaurea. CAP. LV.

CEntaurea herba est origano similis, alia maior, alia minor. Verum folia habet magis sublonga, & rotunda, incisa quasi ferula,
D Ramulos ab ipsa radice longos, & plures: in quorũ summo est floscellus purpurascer. Vires habet cum aliqua exasperatione relaxãtes: unde totum uentrem purgat, & nigram bilem prouocat, & menstrua admouet, & partũ expellit. Radix eius est candens uelut ignis, mollis, fragillis. Succus acris cum magna amaritudine, colore subrufo: & prodest suspiriosis, tussientibus.

De Chelidonia. CAP. LVI.

CHelidonia herba est omnibus nota, quæ succum quasi crocatum emittit: qui collyrio admixtus, ad caliginem oculorum facit.

De Cetro. CAP. LVII.

CEtrum lachrymum est arboris eiusdem nominis, solidum, uiscide, efficaciter, & cum uexatione refrigerans, et stringens: propter quod maxime catosiricis admiscetur.

De Cinnabare. CAP. LVIII.

CInnnabar non est sanguis draconis, sicut aliqui putant. Optimũ est quod in Hispania fit. Hoc enim splendidissimum est, & coloratissimum, colore sanguinis, ueluti coccinum. Potest igitur leniter stringere: quapropter collyrio adhibetur, sed & coloris gratia. Inficit enim et colorea adhuc magis quam hæmatites. Aliqui dtcunt idem esse Miniũ, cum Cinnabare.

De Cera. CAP. LIX.

CEra omnibus in locis inueniť. Sed optimã dicimus, quæ aliquatenus pinguis est, munda, odore suaui, & quasi melleo. Verũ

omnis cera molliter relaxat duricias: propter quod in emplastris mitti- A
tur, & acopa, & malagmata.

De Cicere. CAP. LX.

CICER semen est omnibus notum. Cuius efficacia fere talis est, qualis & apŋ: hoc tamen aliquatenus uenosius inuenitur esse, & magis ad cõpositionem idoneum: uerũ in antidotia, et purgatoria mittit.

De Cypero. CAP. LXI.

CYPERI radiculi sunt pusilli, nõ dissimiles longis oliuis. Quarum eligimus quæ sunt grauiores & pleniores, sed & duriores, & ueluti lanuginem habentes similem spicæ, ac colorẽ fortiorem habentes, redolentes suauiter, & gustu acri, & subamaro. Viribus excalfacientibus, & aliquatenus stringentibus.

De Cocognidio. CAP. LXII.

COCOGNIDIVM fructus herbæ, quæ in montuosis locis crescit: hic uero colligitur, ac in sole siccatur. Et duos habet ueluti cortices, unum extrinsecus rubrum, alterum quasi nucleum habet album. Purgat uehementer, & si sincerus glutiat, nimio suo calore urit ut ignis ore, & fauces calefacit.

De Cyclamine. CAP. LXIII.

CYCLAMEN herba est quæ radicem habet nigram, corticẽ in specie rapæ: habens thyrsulum pusillum: circa quem folia similia hederæ, sed nigriora, tria, uel quatuor: & floscellũ roseum in spe- B
cie uiolæ. Hæc igitur radix quo tempore tota herba florescit conciditur, et in pilam mittitur, et sic pressuriolo succus eius exprimitur, et in patella fictili siccatur: uel etiam coquitur, usqꝫdum mellis habeat spissitudinem.
Vires habet acres, et excalfactorias: unde et uentrem purgat, ipse succus potatus, et caput. Cõmixtus cum lacte, aut melle, aut cum aceto, et per nares infusus, suffusiones super oculos inunctus dissipat.

De Costo. CAP. LXIIII.

COSTVM. Radiculæ sunt non ignoratæ, subalbidæ, planulæ, spissæ, et siccę, non uermiculosæ. Tale est enim optimum Costum. Sed et gustu submordet, et excalfacit. Hæc omnia in se habet q̃d ex Aegypto adfertur. Sequens est Arabicum. hoc enim leuius est, et odore suauius. Deinde Indicum, quod est uastum, et nigrum, & leue ueluti ferula, infirmissimum. Est et aliud colore buxeo, et graue ualde, et odore acre. Verum omne Costum uires habet acres, stringentes, et excalfacientes.

De Cantharidibus. CAP. LXV.

CANTHARIDES animalcula sunt. Quorum sunt efficacissimæ quæ in specie frumenti adhuc florentis inueniuntur, uariolę, et quasi strictę circa pennulas suas, uiolaceo colore, oblongæ, et ua-

C ſtæ. Inertiores em̃ ſunt, et minores, et latiores, quæ circa roſas colliguntur, et adhuc infirmiores, quæ unius coloris ſunt. Hæc aũt animalcula uapore acuto ſuffocantur, et in uas non picatum reponuntur. Faciunt in aliqua antidota, et in aliqua cauſtica: ſed uenenoſa eſſe dicuntur.

De Chryſocolla. CAP. LXVI.

CHRYSOCOLLA eſt quaſi puluis uiridis ualde. Cuius optimam dicimus Armeniam. eſt enim leuis, et ſine ulla aſperitudine, et omnium uiridiſſima. Sequens eſt Macedonica. Poſt quas Cypria, ærugini ſimilis. Verum omnis Chryſocolla uires habet acres, et ſtipticas: unde et collyriis ad lachrymam facientibus miſcetur: et in cæteris carnes laxantes reſtringit, et ſiccat.

De Calce uiua. CAP. LXVII.

CALX uiua fit ex lapide, et eſt uiſcidiſſima quæ eſt recens uſta. Mittitur autem in emplaſtris, et eſt cauſtica. Vires habet acerrimas.

De Coliandro. CAP. LXVIII.

COLIANDRVM notiſſimum eſt omnibus. Huius igitur ſuccus uiſcidæ uirtutis eſt, refrigerat, et ſtringit. Propter quod ad ignem ſacrum proprie facit, ſi ipſa folia trita, et impoſita. Item ſemen eius tritum, et potatum cum oleo, lumbricos occidit.

D De Comino. CAP. LXIX.

COMINVM, id eſt, Ciminum. Veriſſimum uidetur Ethiopicum: ſequens Aphricum. Verum omne ciminum leniter relaxare, et calefacere poteſt. Sic et inflationibus, et torſionibus prodeſt.

Chamæleonte. CAP. LXX.

CHAMAELEON herba eſt. Inuenitur aũt nigra, et alba. Verum alba folia habet circa radicem in terra, uaria, denſa, aſpera, quaſi ſpinoſa, et in medio quaſi acute furculata. Florem purpureũ, denſum, et minutum, qui et ipſe albeſcit. Semen eius quaſi Cnici. Radicem albam, et uaſtam, mollem, grauiter redolentem, guſtu ſubdulcem, quæ cum paſſo urinam mouet, hydropicos ſiccat, lumbricos occidit. Nigra deinde quæ eſt, folia habet teneriora et pauciora, et ſubrubicunda. Thyrſulum oblongum, ad craſſitudinem digiti, et ipſum rufum: in quo ſummus culmus et flos ſpinoſus, hyacinthino colore. Radicem uaſtam, et nigram, et uariam, ſpiſſam, ſubrufam, mox ſubmordentem ſi maſticetur. Quæ facit ad maligna uulnera quę Græci cacoẽte dicunt. Item maculas et lentigines cum alijs commixta rebus tollit. Vtræq; tamen in quibuſdã locis circa folia ſua dicuntur uiſcum emittere.

De Cardamomo. CAP. LXXI.

CARDAMOMVM ſemen eſt quod naſcitur in Arabia, & in alijs locis. Optimum quod eſt flauum, plenum, graue, durum, & quaſi lentum, nõ rugoſum, & totum concluſum: & ſi frangatur,

pulneroſum, guſtu ſubamarum, & excalfaciens, odore graui. Vires habet acres, & calefactorias, & relaxantes: unde torſiones, & inflammationes uentris ſanat, & urinam & menſtrua prouocat, & partum expellit, & ad tumores uentris facit. A

De Chamæmilon. CAP LXXII.

CHAMAEMILON herba eſt omnibus nota. Cuius uirtus et efficacia eſt cum ſuauitate calefactoria, & cum omni dulcedine temperata, ſudorem prouocans.

De Calamo aromatico. CAP. LXXIII.

CALAMVS aromaticus optimus eſt qui in India creſcit, ſubrufus, & nodoſus, maxime iuxta radicē, intus exalbidus, & quaſi aranea, habens cum frangit, plurima feſtacia ſicca & minuta, odore ſuauiſſima: guſtu et uiribus ſtipticus et glutinoſus, acris, et excalfaciens. Reprobamus autem qui aut exalbidus eſt, aut nigricans: et nodos raros et paucos habet.

De Chamædry. CAP. LXXIIII.

CHAMAEDRYS herba eſt oblonga: cuius folia ſunt ſimilia quercui, ſed minora, guſtu amara: thyrſulum & florem ex parte habet rubicundium. Naſcitur locis aſperis. Vires autem habet acres, et relaxantes: propterea ad tuſſim ueterem facit, et menſtrua. Et urinam prouocat. Sed et partum expellit: et hydropicis prodeſt. B

De Caſſia fiſtula. CAP. LXXV.

CASSIA FISTVLA plures habet ſpecies, et uarijs locis colligitur. Optima eſt, quæ in Arabia colligitur. Eſt enim aſpectu gratiſſima, colore rufo, tenuis, leuis, longa, fiſtula maior, attactu leuiſſima. Huic cortex eſt uirgularum tenuis, quæ ſibi creſcunt tenues et oblongæ. Qui cortex tempore certo à uirgulis ſuis recedit, et quaſi tabulas abducit, prout dracones ſquamis exui dicuntur. Verum omnes caſſiæ fiſtulæ uires habent acriter excalfacientes, et ſtringentes: unde ad omnia uitia thoracis facit: et in antidotis mittitur, aliquando pro cinnamomo, duplicatis ponderibus eius.

De Ciſi. CAP. LXXVI.

CIFI EST quaſi ſuffimenti genus. Quod ex his rebus conficitur. Calami aromatici cymas, aſpalti ana lib. 1. ſmyrnis lib. 1. cyperi, uini ueteris, et uuæ elapidatæ pulueres, qui ut poſſunt tundantur, et cribrantur, et ſiccum relinquis: in uino macerantur uno die: deinde aſpaltum comburitur, et leuigatum aſpergitur, et tūc mellis decoctio admiſcetur: et ſic omnia diligenter in unum commouentur, et in uaſe fictili reponuntur. Hoc antiqui ad eos utebantur, qui a peſtilentioſis cauſis laborabant. Medici autem illud in aliquam compoſitionem mittunt. Poteſt autem acriter relaxare.

C

De Cinnamomo. CAP. LXXVII.

CINNAMOMVM. Sunt quasi ramuli & uirgulæ, quæ habent radices plures, et crescunt rectę, minutæ, longæ, colore subrufo & extenso, cortice succoso, qui cortex ungue non facile abraditur, nodulos plures ex interuallo habentes: & in medio leues: & si frangantur, quasi puluerem emittant, odore omnia uincentes. Fere enim hæc maxima probatio est, qp est omnium rerum odoratissimū. Gustu quoqꝫ et uiribus est acre, et excalfactorium, et extensum: stringit, et submordet: propter q̄d in multis compositionib. mittitur: tum in antidoto preciosa.

De Cucumere erratico. CAP. LXXVIII.

CVCVMER erraticus nascitur locis maxime fabulosis, & est per omnia dulcis, cucumeri similis, sed illo longe asperior, et multo breuior, & minor. Radice igitur uastissima, iamqꝫ leuigata, et pro fomento imposita, ad olitanas, duricias neruorum, et podagram facit. Eadem tunsa, et tribrata, omnes maculas de corpore tollit.

De Coniza. CAP. LXXIX.

CONIZA omnibus nota est. Cuius folia pro acrimonia sua uiperas, et serpentes fugant: et ad morsus earum faciunt: sed et uulnæ uitia remediant.

De Colciconi. CAP. LXXX.

D

COLCICONIS hisseſphemeris est. Hanc ipsam herbā aliqui Bulbum erraticum dicunt. Effert autem florem album. Deinde folium emittit quasi bulbi fructum, thyrsum rubrum. Radicem subrufam et nigricantem, intrinsecus albam et mollem, dulcem, lacte plenam: quæ dicitur molestæ et graui strangulationi occurrere, et præcisos ferro sanare.

De Clematide. CAP. LXXXI.

CLEMATIS. Aliqui hanc Vitem dicunt. Habet autem flexibilia, subrufa, et quasi circumplexe folia acria, et exulcerantia: fructumqꝫ similem. Hæc flegmata deducit: et purgat.

De Cnico. CAP. LXXXII.

CNICVM thyrsulos habet bene longos et spinosos: capitula et folia habens oblonga, aspera, et incisa, et ipsa spinosa. Flos quasi crocum: semen oblongum, et quasi arnoglossæ, rubrum, et album. Quod totum uentrem purgat, flegma et choleram deponit, sed mediocriter. Tunditur ergo semen eius, et exprimitur succus eius, datur in ptisana, aut in iuscello pulli. Alij mel, uel anisum, et amygdala miscent: et faciunt dysentericis magnum adiutorium.

De Corallio. CAP. LXXXIII.

CORALLIVM est colore rubrum, et quasi arborosum. Vires habet stipticas: unde sanguinem exscreantibus mire prodest.

De Cuculo. CAP. LXXXIIII.

CVCVLVS græce Croconon dicitur. Alij Strignum uocant. Est herba facile nota. Nascitur & in hortis, ramulos habet plurimos, & diffusos: folia maiora & latiora: fructum fert rotundum: qui uiridis primum similis uuæ, deinde cum maturuerit, niger efficitur & dicitur Vua lupina. Vires igitur stringentis, & bene refrigerantis habet. A

De Calchanto. CAP. LXXXV.

CALCHANTVS in metallis fit. Optimum est quod est rotundum, graue, & aliquatenus splendidum, siccum, fragile si leui gatur. Adulterat uelut scuua æris quæ frangitur. Verum æris floris uires habet uiscidas, et stringentes. Sic enim cicatrices deducit, & factas in oculis extenuat.

De Ciano. CAP. LXXXVI.

CIANVM optimum habetur, quod et ualidissimũ est, cæruleum. Inuenitur autẽ in metallis in quibus æs conflatur, et quibusdam littoribus maris. Habet uires acriter stringentes, & quodammodo causticas.

De Cornu ceruino. CAP. LXXXVII.

CORNV ceruinum uires habet stringentes. Vnde ad omne profluuiũ facit. Sed & limatur, & raditur, & in ouo in potum datur, lumbricos expellit. Itẽ suffumigatũ, uiperas & serpentes fugat. B

De Cõagulo. CAP. LXXXVIII.

OMNE Cõagulum stringere potest: unde ad omne profluuium & aptissimum & utilissimum habetur.

De Diptamo. CAP. LXXXIX.

DIPTAMVM herba est mollis, quæ quasi ramulos emittit rotundos, & exalbidos, & oblõgos, nodulos copiosos habentes: circa quos folia excrescunt similia mentæ, sed exalbidiora, & angustiora, & in sumõ ramulo floscellum roseum. In hoc ipso uelut semen nigrum producit odore pene artemisiæ, sed suauiore, & gustu lente excalefaciens, & leniter stringens. Proprie tamen urinas mouet, & menstrua prouocat: sed & partũ moriuũ expellit. Et odore suo uipeeas, et serpentes interficit.

De Diffrigi. CAP. XC.

DIFFRIGIS est ueluti fæx aquæ: conficitur et in uino, et aqua extinguntur: aut de lapide pyrite conficitur similiter ut calx uiua. Virtus quoq; eius robusta est, & quod naturaliter in metallis lutosum & liquidum inuenitur, primum in sole siccatur, deinde coquitur. Potest igitur uiscidissime stringere, & in modum niuis refrigerare. Vnde optimam dicimus, quæ gustu ualidissima, & stiptica est.

De Driopteri. CAP. XCI.

DRiocteris Filix est quæ in arbore crescit, quam græci Polypodion uocant, Aluũ mollit, Per omnia illius terrestris species.

C

De Dauco. CAP. XCII.

DAVCVM optimum est Creticum. Hoc igitur radiculam habet longam, grossitudine digiti: thyrsulum eadem longitudine, in cuius summo floscellum exalbidum, in medio quasi semen pelorũ magnitudine mellei. Et est aliud, cuius semen oblongum uidetur, & cimino similatur. Tertium uero quod cumulum habet quasi coliandrum. Verum omne daucũ uires habet acres, & excalfactorias. Sic protinus ad gustum linguam remordet, & excalefacit. Vrinam quoq; & menstrua prouocat, & partum deducit. Et ad tussim ueterem, et omnia uitia thoracis quæcunq; fuerint idoneum est.

De Dorigano. CAP. XCIII.

DORIGANVM, quod Alicacabũ aliqui dicunt. Folia habet colore similia oliuæ, longiora tamen, & asperiora: florem albũ, semen quasi orobi in folliculis: quod aliqui quasi amatorium deferibunt. Verum tota herba uenenosa est.

De Elidro. CAP. XCIIII.

ELIDRVM radicula est magnitudĩe digiti: cuius eligimus quod est spissum, et siccũ, non uermiculosum, gustu excalfaciens. Vires habet acriter relaxantes: & maxime ad oculorum claritatem facit.

D

De Euforbio. CAP. XCV.

EVFORBIVM lachrymũ arboris est quæ in Mauritania nascitur: & ut aliqui uolunt, in partibus Italiæ quæ Galliæ iungitur. Optimum Euforbium quod est recens, subalbidum, et glutinosum ad similitudinem minuti thuris, gustu lento, linguam uehementer mordens, & excalefaciens. Potest autem purgando humores stringere, & excalfacere aquatos humores, prout sinapi alexandrinum, quia est nimis acutum, & igneum, maxime hydropicis datũ, & colicis, & omnibus qui frigidi sunt uentris. At cholericos turbat, & sitim grauem facit: quia nimis exsiccat. Commiscet autem ei petroselinum, aut anisum, aut ciminum.

De Ebeno. CAP. XCVI.

EBENVM genus est ligni quod in Ethiopia nascitur. Cuius optimum, quod est nigrum, et æqualiter leue, simile sua leuitate corni. Est & aliud in India subrufum, uerum melius est ad usum medicinæ quod prius diximus. Vires habet gustu acres, & aliquatenũ stipticas. Vnde in collyriũ miscetur, & ad uulnerum olitana facit.

De Eleadrachi. CAP. XCVII.

ELEADRACHI. Oliuæ lachrymum est, et gummi assimilatur. Similiter ab ipsa matrice oliuę manat, maximeq; in Ethiopia inuenitur. Cuius optimum quod recens, mundum pingue, rufum, gustu submordens. Vires habet nõ leuiter excalefactorias, & ad oculorũ caliginẽ facit.

De Elaterio. CAP. XCVIII.

ELATERIVM succus est erratici Cucumeris, qui hac ratiõe con-

ficitur. Collectis pluribus cucumeribus prius quam ad plenam maturi= A
tatem ueniant, ipsos omnes incidimus, & in colum mittimus, supponen=
tes aliud uas, quod succum excipiat illorum: & sic mittimus illos, & sub=
primimus: ut non solum humorem exprimamus, sed etiam ipsius cucu=
meris, qcquid est carnosum. Deinde sicut fieri potest siccamus in patella
fictili, atque paulatim delimpidamus. Si quid uero aquosum superna=
tat, et quod est inmundum, quasi fæculentum, in mortario leuigamus, et
in pastillos redigimus. Aliqui & aquam admiscent pluuialem, aut mari=
nam, & rursum delimpidant, deinceps cætera similiter faciunt. Optimū
est Elaterium quirinaicū. hoc enim candidissimū est, & leuissimū, & ma=
ximam habet amaritudinē: & gustu aliquatenus excalefacit, & saliuā eji=
cit in modū ueratri. Quod aūt quasi pallidū, & fuscius, & asperū, & gran
de, uilius est. Vires habet similes. Elleboro, uel etiā uastiores, totū enim
corpus permouet. Sic & uentrē uiscide purgat, & uomitū suscitat. Et si
plus sumatur, uenenosum esse dicimus. Sed et adulteratur amilo: propter
candorem, & leuitatem, & ipsius pollinem. Item orobi farina, uel succo
ipsius radicis. Hæc tamen intelliguntur, eo quod amaritudinis & cando=
ris quem diximus aliquid admittit, & aliquid grauedinis assumit, nec ad
gustum sic excalefacit.

De Erificio. CAP. XCIX.

ERIFICIVM herba est quę in summis montibus inuenitur, quę= B
qꝫ folia similia habet apio: & thyrsulū oblongum, in cuius sumo flosce=
lus quasi uiolaceus. Habet & semen in medio. Radicē quoqꝫ et magnitu=
dine, & uastitudine in specie cepæ oblongæ. Quæ radix alias radiculas
minutas e lateribus mittit nigras, cortice clausas. Viribus est aconito &
capsiæ similis: propter quod gustu omnes illas probare deuitant.

De Elenio. CAP. C.

ELENION est herba omnibus nota. Nam & in hortis nascitur;
& est similis Lapatio syluatico. Folia ꝫsdem asperiora & latiora ha
bet, thyrsum albidum, in cuius summo florem aurosum. Alij sine thyrso
describunt. Radicem bene olentem, uastam, subrufam, amaram. Hu=
ius igitur folia ex uino cocta, et imposita, renium uitia emendant. Item
succus ipsius cum ruta, tussientibus & ruptis prodest. Vrinam quoqꝫ,
& menstrua, & partum expellit.

De Eruca. CAP. CI.

ERVCA omnibus nota est. Vires habet excalfactorias & diureti=
cas: & ob id pro sua uirtute ad uenerem proritat.

De Edera. CAP. CII.

EDERA nascitur diuersis arboribus, parietibus, petris, & terra: o=
mnibus nota. Huius folia potata, dysentericos remediant. Bene
trita, & pro fomento imposita, ad cōbusta, & uulnera cancrosa faciunt.

C De Elelisfaco. CAP. CIII.

ELELISFACVS herba est exalbida, et oblonga: habet uasta, & quadrata folia, aliquatenus aspera: odorem suauem, fructum in summis ramis quasi orminij gerentē. Nascitur locis asperis. Potest autem acriter stringere, propter quod ad dysenteriam facit. Et succus foliorum eius capillos generat, & urinam prouocat.

De Epithimo. CAP. CIIII.

EPITHIMVM flos est herbæ subuiridis, nauseam prouocans: quod & uentrem temperat, & uomitum facit. Sed thymi flos exalbidus est, & asper, & plurimum in Pamphilia inuenitur. Ambo igitur æquali uirtute purgant per os flegma, & per aluum choleram nigrā.

Fortiter tritum, & cum uino dulci, aut cum mellicrato misce, & modico salis, dabis quibus præcordia ab inflatione uexantur, & epaticis, & qui suspirium patiuntur.

De Erpillo. CAP. CV.

ERPILLVM herba est quæ in hortis seritur, & campis sabulosis et lapidosis crescit. lacet, serpens ramulis tenuibus, & oblongis: foliis, densis, pusillis, odore suaui in modum samsuci. Flosculum habet
D in summo rubicundum. Inuenitur autem aliquando et stans. Potest autem urinam, et menstrua prouocare. Et in fomentationē capitis phreneticorum, & lethargicorum aliqui illo utuntur.

De Eritrodano. CAP. VI.

ERITRODANVM ramulos habet tenues, et quasi nodosos, & folia ex interuallo, & iuxta singula ueluti stillulas. Fructum rotundum, uiridis rubicundum, & in maturitate nigrum. Radiculam tenuem, pusillam, rubicundā. Est aūt diureticum, cuius usus ad eadem prosicit, ad quod & alia diuretica dixlmus.

De Elatine. CAP. VII.

ELatine herba ramulos quinq; habet, uel sex, tenues et oblongos: folia quasi elxine pilosa, & stiptica. Vnde pro fomentis impo[illegible] lachrymam oculorum stringit. Cocta deinde, & manducata, ad dysenthericos facit.

De Ebulo. CAP. CVIII.

EBVLVS, & sambucus uidentur quasi magnitudine differre, similitudinem & foliorum & granorū habent, & fere easdem uirtutes. Proprie tamen ebuli radix hydropicos exinanit & purgat. Sed & ipsa folia cocta & manducata, uentrem purgant.

De Erice. CAP. CIX.

ERICE ACRIS est ualde, propter quod & serpentes & uiperas fugat.

De Ficu. CAP. CX.

A

FICVS fructus eiusdem arboris. Qui nimium comestus, stomachum conturbat, uentrem deponit, feruorem nutrit, sudorem prouocat, sitim prohibet. Siccæ uero, quæ caricæ uocantur, stomacho utiles sunt, sitim operantẽ, & uentrẽ malaxant: faucibus, arterijs, renibus, uesicæ utiliter prosunt: & eos qui tarde spiritũ recipiunt, iuuant. Hydropicis prosunt: thoracis sordiciẽ purgant. Decoctæ uero cum hysopo, & cornu ceruino potui datæ, tussibus antiquis prosunt, et pulmonũ uitia emendant. Cum aqua uero mulsa decoctæ, arterijs, & pulsellis tumentibus optimum gargarisma est. Duricias, parotidas, & feruores soluunt, si cum irio, & nitro decoctæ imponuntur. Crudæ similiter nitro & calce permixto, duricias, & omnem reumatismum emendant. Si cum fenugræco in aceto coquantur, & cum eodem succo permixtæ imponantur: impetigini, & maculis utile est. Caricæ.

De Fœniculo. CAP. CXI.

FOENICVLVM est omnibus notum: de cuius radicibus cõtusis in pila lignea, lintheo succus exprimitur. Idoneum est ad multam medicinam.

AD Lectorem.

Ne tibi Lector optime, imponat, quisquis ille sit, qui Autoris nostri hucusq; fragmenta mordicus tenet, dum omni conatu, operaq; id laboris impendimus, ut integrum Oribasij opus habeas, ecce in plæriscq; hic mutilus & detruncatus apparet, si Capitum seriem præscriptam suspexeris. Vnde tu boni consulas, ijs saltem quæ ob oculos posita sunt, deliciari. Reliqua uel ex Simplicium descriptoribus uenari facile liceat: hæc uero non delituisse pulueribus obsita, longe pulcrius uisum. Vale.

C

DE

Hordei natura
Tritici natura
Lacte diuerso
Leguminibus uarijs
Fabæ natura
Animalibus uarijs
Volatilibus
Piscibus diuersis
Pigmentorum, et Herbarũ aliquot uirtute
Oleribus diuersis
Caſei natura
Vini uarij natura
Aceto, et Oleo
Aquæ natura
Pomis uarijs, Nymphæa, Medullis. &c.
Dulcibus
Lauacro
Vomitu
Exercitio
Potione admirabili.

IN DIETAM Theodori Medici, Præfatio.

NE fruſtra mortalium deficiat genus, ad regendam noſtrorũ corporum ſanitatem, officia ciborum ſcientiam noſtram nõ lateant: ut & ſalubria appetere, contraria cautius uitare poſſimus: hac monitione diligenti, quam ſemper ſaluti humanæ debui, nunc etiam Dietam uitæ præſcribere libuit, bona ualetudinis conſcientia, ut delectet in ea ratio, per quam ſani eſſe poſſimus.

D

De Hordei natura, & ijs quæ ex illo parantur. CAP. I.

HORDEVM natura frigidum eſt, & humectum. Succus eius ſi candidus fuerit, uentrẽ purgat, corpus infundit, & infrigidat. Ptiſana pinguis & matura, nutrit, & infundit, & uentrẽ procurat: ſed ipſa ptiſana frigida eſt, & infrigidat, & uentrem conſtringit. Succus ex cantabro & lenis eſt, & uentrem procurat. Succus polentæ, quam græci alfitam appellant, infrigidat, & uentrem conſtringit, & uires acquirit. Succus alicæ, infundit, & nutrit, & uentrem procurat. Succus hordei omnis infundit, & uentrem ſtringit, & uires acquirit ac nutrit.

De Tritici uirtute, & uarijs generibus Panis. CAP. II.

TRITICI uirtus ſolidior eſt cẽteris Hordei, plus nutrit, ſed uentrẽ ſtringit: ſimiliter & ſuccus eius. Panis qui mundus ſiccat, & uentrem procurat. Panis ex fermento leuior eſt, & uentrem ſatis procurat.

Panis azymus, id eſt, ſine fermento, plus nutrit, & minus uentrem deducit. Panis de hordeo ſtringit, et uires continet. Panis de alfita plus nutrit cẽteri, & minus uentrem procurat. Panis de adore, id eſt, frumento, fortis eſt, nutrit, & uentrem minus procurat. Omnis panis qui minus coquitur, plus nutrit. Panis calidus corpus exiccat. Buccellatus exiccat, & corpora extenuat. Panis frigidus minus deſiccat.

Pultes ex farina cõmuni, plus nutriunt, & uentrem ſtringunt. Pultes ex farina candida, plus nutriunt, & uentrẽ plus procurant. Pultes ex lacte coctæ plus nutriunt, & plus uentrem procurant: multo magis ſi ex ſero fiant. Pultes ex melle & oleo coctæ, nutriunt quidẽ, ſed lædunt,

& uentrem non procurant. Siligo alicæ fortiter cocta, nutrit simul, & A
uentrem procurat: succus eius infundit & infrigidat. Tritici farina recens siccior est, & minus uentrem procurat.

De Lacte diuerso. CAP. III.

LAC omne quidem nutritorium est, excæpto bubulo: quoniam graue est ad digestionem, & uentrem stringit fortiter. Lac caprinum recens leue est, & uentrem procurat. Lac ouillinum similiter. Lac equinum magis utilius est. Lac asinæ plus omnibus superioribus nutrit, & uentrem purgat: sed & uires multum acquirit.

Lac caninum infantibus magnum est tutamentum, maxime si ab infante ipse canis sugatur.

DE LEGVMINIBVS uarijs. CAP. IIII.

LVPINI calefaciunt, & nutriunt, & sunt digestibiles, & uentrē deducunt. Cicer uentrem & urinam procurat. Pisum uentrem procurat. Sisamū siccat, inflationem facit, & uentrem stringit, membra impinguat. Sisamū infusum non tantū uentrem stringit, sed inflationem & pinguedinem corporum facit. Fasiolum uentrem & urinam procurat. Lenticula stomachum mouet, & uentrem stringit.

Cicercula uentrem procurat, & stomacho inflationem facit. Papauer nigrum uentrem stringit. Papauer album nutrit, & uentrem procurat. B

De Fabæ natura. CAP. V.

FABA integra nutrit corpus, & uentrem stringit. Inflationem facit, & flegma desiccat. Faba fracta nutrit, & uentrem procurat: tumoribus oculorum magnum remedium est.

DE ANIMLIBVS uarijs. CAP. VI.

OMNIA animalia, diuersa, agrestia et syluestria, sicciora sunt his, quæ in domibus nutriuntur. Cætera uero quæ uino condiuntur, & siccant, & nutriunt, & calefaciunt. Oxyzoma uero nutriunt cōpetenter, sed minus calefaciunt. Carnes sale conditæ & coctæ, minus corpora nutriunt, & desiccant, et tenuant, ventrē sufficienter procurant.

Bubula fortis est, et nimium uentrem stringit, et stomachi humores superfluos abstergit et consumit, fortitudine et grauedine sua. Vitulina minus quidē, sed tamen similiter. Caprina leuior est, et minus uentrem procurat. Porcina plus nutrit, et minus uentrem procurat.

Porcellina minus nutrit, et plus uentrē procurat. Veruecina, Ouillina, et Agnina digestibiles sunt, plus uentrem procurant. Hædina similiter, ut Caprina. Porcellina garimatia minus nutrit, et uentrem et urinam prouocat. Caprearum agrestium caro, siccior est domesticis, et uentrem stringit. Ceruina similiter, sed uentrem stringit.

C Aprina plus nutrit, et plus siccat. Leporina plus stringit uentrem, membra desiccat, et urinam mouet.

DE VOLATILIBVS. CAP. VII.

OMNIA Volatilia natura sicciora sunt quadrupedibus: eo q̄ neq̄ uesicas ad urinas segregandas concessas habeant, neq̄ saliuas emittant. Fasianus siccæ naturæ est, uentrem stringit. Parix similiter. Perdix, et Turtur sicciores sunt, urinam mouent. Palumbus mansuetus, uentrem stringit, plus nutrit. Galli, Gallinæ, Pulli minus sunt sicci, uentrem procurant, nutriunt competenter. Gallinæ rusticæ & Anseres humidiores sunt, & uentrem procurant. Turdus similiter ut Perdix. Ficedula minus siccat, uentrem procurat. Anates, circicula, fulica, uel butiones, humidæ sunt, & uentrem procurant.

Strutio minus infundit, & uentrem procurat.

DE PISCIBVS diuersis. CAP. VIII.

PISCES aliqui natura sicciores sunt: ut est scorpius, conchilia, draco glaucus. Omnes asperi semper leuiores sunt, & delicati: quia ociosi sunt. Omnes qui fluctibus & tempestatibus cæduntur, so-
D lidiores carnes habent, & sunt digestibiles. Pulpus, & Sepia uidenter esse leues, neq̄ nutriunt, neq̄ uentrem procurant: et oculis obscuritatem adijciunt: sed iuscella eorum uentrem deducunt. Anguilla grauior est omnibus. Tinnus siccat mediocriter, uentrem deducit. Lupus uentrem, & urinã procurat, Mugila & Solia similiter. Mullus siccior est, & urinam procurat. Asellus leuior est, et uentrem deducit. Aurata siccior est, uentrem stringit, sed interiora eius uentrem deducunt. Murena humidior est, et uentrem procurat. Locusta et Rombus sicci sunt.

Sardinia corpus et dentes siccat, et urinam prouocat. Vmbra humectat, et uentrem procurat. Higynus similiter uentrem soluit. Acerina siccior est, et urinã procurat. Scaurus et Torpedo similiter. Cancri siccant, et urinam procurant. Ostrea humida sunt, leniter uentrem et urinam procurant.

De uirtute Pigmentorum, et Herbarum. CAP. IX.

CASTOREVM calidum est, et diureticum. Dragantum frigidum est. Crocum frigidum est, et scalticum. Melilotum æquale est. Sampsucum calidum et calasticum est. Adarce calidum est. Liquiricia frigida est, et dulcis. Spica nardi calida est, et diuretica. Spica celtica, et cassia æqualis est, et stiptica. Alöe calidum est, et diaphoreticum, intus catarticum. Myrrha calida et glutinosa, et scaltica est. Piper calidum est, et catarticum.

Meu æquale, & diureticum est. Gutta ammoniaca calida, & diure- A
tica est. Thus calidum, et glutinosum est. Mastix intus catartica, so-
ris tonetica. Hysopus æqualis est, sed plus est calidus. Zinziber ca-
lidum, & catarticū est. Foliū frig. & toneticū est. Costum cal. est, &
catarticū. Agaricū cal. est, foras purgationi æquale est. Ros syriacus
frigidus, & scalticus est. Galbanum calidum & calasticū est. Saga-
pinum calidū est. Petroselinum calidum est & diureticum. Dau-
cus creticus calidus & diureticus est. Squinantū calidū et thermanticū
est. Iris æqualis omnibus est. Semen balsami calidū est, & aromati
cum. Euforbiū igneū, & catarticū est. Cardamomum calidum est.
Garyophyllum calidum est. Panaci radix calida est. Opium
frigidum est. Iris illyrica amara & purgatoria uulnerum est. Storax
æqualis est. Opobalsamum calidum est. Spuma argenti frigida
est. Chamepitys herba est cal. & diuretica. Tripsaca herba calida,
& diuretica est. Aristolochia herba calida est. Hedios mus
herba est calida. Centaurea herba est amarotica. Peuce-
donum herba est calida. Betonica herba est
plus omnibus habens uirtutem. Resi-
na terebintina calida est. Resina pi-
cuina cal. est. Resina colopho
nia calida atq; frigida est.

DE HOLERIBVS diuersis. CAP. X. B

QVAECVNQVE genera holerum in ore ueluti calidi & bo-
ni odoris sensum habent, ut est apium, sinapi, uel eruca, calefaci-
unt, & urinam procurant, Ruta calida est, uentrem & uri
nam procurat: Pingurs & uiscosos humores per urinam ea deducit: et
non inflat, sed extenuat. Ideoq; ad inflationes expediens est: Nam et libi-
dines infrenat, & reprimit, & consumit semen, & siccat omnino. Alli-
um calidum est, flegma & uentrem deponit, inflationem prouocat, & o-
culis contrariū est: & odor eius pro filacteriis est collo suspensus. Ce-
pe calida sunt, & oculis utilia sunt, uirtus earum liptinctica & uiscida: co-
mesta inflationem prestant, fastidium tollunt, uentrē molliunt, sitim pro-
uocant, & fœtorem oris tollunt, caligines oculorum detergunt: sinanticis
utiliter adhibentur. Radices utiles sunt, flegma dissoluunt, & inflatio-
nem procurant. Folia uero earum omnibus articulis dolentibus impos-
ta proderunt. Quæ radix a ieiuno, uel post balneum si fuerit comesta a
quocunq;, a nullo ueneno potest noceri. Nasturtium calidum est: cor
pora extenuat, & urinæ difficultatem facit. Anetum calidum est, et ca-
lefacit, & desiccat, & urinam prouocat. Ozymum calidum est, infla-
tionem uentris commouet, & diureticum est. Percussum scorpij, & dra-
conis maritimi mitigat, cum uino bibitum: dolorem oculorum tollit;

C ſuccus eius inunctus, caliginem oculis detergit, reuma prohibet.
Semen eius bibitum, melancholicis maxime prodeſt: naribus appli-
catum, ſternutamenta prouocat. Beta frigida eſt, uentrem procurat, &
iuuat contra ueneni ſuſpicionem: propter quod & egerit, et per nares pur
gat frigidum humorem: Elixata uero, quod in ſe nitroſum habet
emittit, & fit flegmatica: modice diaphoretica eſt: ſed fortiſſima fit, aut
ad proficiendum, aut digerendum. Eſt alba Beta, eſt et Nigra: hæc ha-
bet aliquid ſtipticę uirtutis, & magis in radicibus quæ nigra eſt. Bli-
tum calefacit, & uentrem procurat. Bulbi, id eſt, lampadones, inflatio-
nem faciunt, & uentrem citant, & deſiccatiui ſunt. Caules calefaciunt,
et uentrem procurant: radices uero eorũ nimis uentrẽ procurant. Cu-
curbita calefacit, infundit, et uentrem deducit. Rapa corpori uaporem
mouet, & uentrem inflat. Elixatura eius fomentum eſt podagricis, et per-
nionibus opitulatur. Cyma eius elixa & comeſta diuretica eſt, uenenoſis
potionibus occurrit, uentrem ſtimulat. Inciſa partibus, & in aqua ſalſa &
aceto compoſita & comeſta, digeſtionem & orexin faciunt. Puleium
calefacit: uentrem, et urinam procurat, partum expellit, et nauſeam prohi
bet. Origanum calefacit, & uentrem procurat. eſt autem amputatori-
um, & ſiccatorium: et extenuatoriam, & calefactoriam nimiam uirtutem
habet. Origanum itẽ participat aliquantum ſtipticę uirtuti. Satureia
D calefacit, et deſiccat nimis et extenuat manifeſte, pro qua re urinas mouet
in potu data, et thoracem, et pulmonẽ purgat, et ore ſputa expellit. Thy-
mus calefacit, uentrem & urinam procurat, & flegma deponit. Malua
humida eſt, & uentrem procurat. Cardus calefacit, & urinam procu-
rat. Intyba minus calefaciunt, et epaticis proſunt. Porrus calefacit, et
deſiccat nimis: epar et ſplen curat, quæ in eis ſunt conſtipata mouet: tho-
racem et pulmonem purgat, & per nares ictericos purgat: & ad aurium
dolores diuturnos facit. Porri ſectiui leniter uentrem procurant. Lactu
ca comeſta multam habet uirtutem: euſtomacha eſt, ſomnũ præſtat, uen-
trem mollit, lac mulierib. prouocat. Elixa comeſta plus euſtomacha eſt.
Non lota comeſta, ſtomachis medetur. Semen eius ſi bibitur, ſuperflua
ſomnia prohibet, uentrem abſtinet. Ipſa uero frequenter comeſta, caligi-
nes oculis infert. Sparagus uentrem & urinam procurat, ſciaticis ſub-
uenit, ictericis prodeſt, percuſſos a phalangionibus compeſcit. In uino e-
lixa, ore diu retenta, dolores dentium compeſcit. Semen eius ad hæc o-
mnia facere perhibetur. Vrtica ſimiliter ut ſparagus: ſed calore ſuo ni-
mis flegma deducit, et diſſoluit. Portulaca fortiter nauſeam ſtringit,
et dentium obligationes diſſoluit. Portulaca frigida quidem nimis eſt,
humida autẽ abundanter, modicũ aliquid auſteri habens. Propter quod
reprimit reuma, et maxime cholerica et calida tranſmutat et alienat, ſe-
cundum qualitatem ſuam nimis infrigidando. Propter quam cauſſam
febrientes iuuat plus ab omnibus ſtomacho impoſita, uel in totis hy-
pocondrijs: etiam ſtuporem dentium ſanat ipſa maſticata, et ſuccus illius

similiter. Et non, si extrinsecus apposita sit, expurgat, infrigidat. Hoc autē A
ipsi herbæ contingit, atq; datur. Per hoc autem quod stiptica est, dysente
ricis prodest cibo, et ad mulieris fluxum sanguinis, et sanguinē reijcien=
tibus solis. Ergo oportet multum uti ipsius succo. Bulbi calefaciunt,
et flegma per uentrem deponunt. Anisus calefacit & desiccat nimis.
Hic enim diureticus est: eo quod uentositatem in uentre amputat, et sine
dolore esse facit. Ameos semen calefacit, et desiccat nimis, & extenuat:
diureticum est, & diaphoreticum. Acori radix calidam & siccam ha=
bet uirtutem nimis, & leptomericam. mouet enim urinam, et scyrosin
splenis habentes curat. Absinthium quidem calidum est mediocriter,
siccum autem nimis. Succus eius ipsa herba calidior est. proijcit enim &
corroborat. Pro qua re & in uentre cholericos humores si in uino infusus
fuerit, purgat per urinas: propter quod in uentre flegmate existente nihil
iuuat. Habet etenim stipticam uirtutem, quæ in eo est amara. Virtus est
fortior, quę acredini quandoq; participat multo tempore. Plus calida est
quam frigida. Actis, et Chamæactis. Actis dicitur Sambucus, & Cha=
mæactis Ebulus, desiccatiuæ uirtutis sunt, et glutinatoriæ, et mediocriter
diaphoreticæ. Cardamomū calidum est uirtute. Habet aliquid et ama
ritudine: quare lumbricos occidit, & scabiem fortiter sanat, et expur=
gat cum aceto. Cassia calefacit & desiccat uehementer. Est autem & li=
ptomeris satis. Hæc extenuatoriam habet partem, & dura est, et modice C
aliquid in se habet stipticum: et extenuat simul et dtgerit quæ in corpore
superflua inueniuntur, et robur imponit uisceribus. Coliandrum in B
uirtutibus est contrarium, et in se compositnm. Multā quidē in se habet
substantiam, et aliquas tenuitates. Modice autem est acri, humida, et tepi=
da uirtute. habet enim aliquantū modice de stiptica uirtute. Hediosma,
id est, Menta, calida est uirtute uehementer. Hortulana quidem humidi=
or est, et ad libidinem excitandam mediocris est. Habet aliquam autem
in se amaritudinem, per quam lumbricos occidit potata: est autem stipti=
ca. Propter quod cum pusca potata, reijcientem et exspuentem sangui=
nem reprimit. Substātia uero eius liptomeris est plus ab alijs quibuslibet
speciebus. Maratrum calefacit quidem, et siccat mediocriter: propter=
ea et nrinas prouocat. Eruca calefactoria est et diuretica, et obiter per
suam uirtutem uentri prodest. Daucus creticus uires habet acres, et ca=
lefactorias. Hic et ad gustum linguæ remordet, et menstrua prouocat, et
partum deducit: et ad tussim ueterem, et ad omne uitium stomachi, quod
cunq; fuerit, idoneus est. Butyrum habet uires leniter relaxantes. Vn=
de ad uuluæ tumores, et loca neruosissima, uel delicata, et siccitatem pul=
monum proprie uidetur iuuare.

Ouum natura humidum et forte est. Humidum est eo, quod lenem De Ouis.
uicē habeat. Nutrit eo, quod forte ex natura sit animantis. Oua sorbi=
lia nutriunt et infundunt, et uentrem procurant, sed inflationem faciunt.
Ouum molle plus est eustomachū q̄; sorbile. Oua dura, id est, per=

C cocta, minus nutriunt, & non infundunt, sed uentrē stringunt. Oua cru=
da plus infundunt. Crudi etiam oui uitellus assus, ad dolorem oculo=
rum, mixto cerotario, & oleo roseo medetur. Medicaminibus recte misce
tur, ac dolores, uel condilomata ani ad sanitatē perducit. Frixus cū galla
aut rore syriaco, abstinet uentrem, & si solus frequenter recte adhibetur.

Albor etiam oui, oculorum dolorem & tumorem compescit, & fauci=
bus prodest, & ad uoces clarificandas: eo quod lene sit. Oui uitellus cru=
dus efficaciter refrigerare et stringere potest illitus.

De Casei natura. CAP. XI.

CASEVS nutrit, & ardorem facit, et uentrem stringit: eo quod
cum cōagulo constringatur. Cōagulatus plus nutrit, & minus
uentrem stringit. Cōagulatum lac bubulum, omnibus tumoribus me=
detur superimpositum, maxime oculis. Sic et uentrem stringit. Caseus
caprinus similiter stringit, ut bubulus, & plus ardorem facit: quia siccus
est. Caseus ouillinus plus nutrit, & minus uentrem stringit: eo quod
pinguis sit.

De Vini natura. CAP. XII.

VINVM OMNE natura calidū est. Vina recentia uetustis
calidiora sunt: plus nutriunt, & uentrem procuraut. Vina al=
D ba & dulcia, nutriunt, & urinam procurant. Vina nigra, sanguinem
nutriunt, & neq; uentrem, neq; urinam procurant, sed & capiti & oculis
contraria sunt. Vina nimis uetusta, corpora siccant, & choleram nu=
triunt, & uentrem stringunt. Vinum, maxime si cum modica aqua bi=
batur, saluti corporis maximum auxilium præstat, & urinam procurat.

Defrutum uinum, id est, sapa quæ de musto coquitur, calefacit, infun=
dit, & uentrem procurat. Carenum similiter ut defrutum assum, cale=
facit, siccat, et urinam procurat, et faucibus medetur. Conditū ex mel=
le, calefacit, et uentrem procurat. Conditum ex passo similiter: plus
tamen humectat, et stomachum iuuat, Conditum ex mastice, stoma=
chum corroborat, et refrigerat. Sambucatum, & Rosatum, refrigerat,
et uentrem et urinam procurat. Absinthiatū stomacho utile est, et uen=
trem procurat, et choleram emundat. Violaceum urinam procurat,
umbricos excludit, et stomachum corroborat. Vuæ passæ uirtus est
stiptica, maxime albę. Tussientibus subuenit, et uesicę. Dysentericis sub=
uenit, maxime cum nucleo suo comesta. Clauos corporis tollit, uulnera
humorosa siccat, uulnera item in nodis nata ad sanitatē perducit. Vi=
num uetus de nimietate uirtutis suæ plus bibitum, neruis et sensibus
contrarium est. Pro suauitate modice bibitum, bonum est: unde ægro=
tis dandum non est. Mustum recens factū, uentrem inflat, digestibile
est, somnia nugatia inducit. Medium uero uinum, musti et ueteris
excedit uirtutem: unde causis et usui nostro necessarium est. Album
uero uinum et lene eustomachum est, et digestibile, ac sanguine citius di=

geritur. Nigrum uero & ſpiſſum, indigeſtibile eſt, citius inebriat, & ardorem addit. A Rufum uero uinum medium eſt, cuius uirtus media eſt, ſanitati, & ægritudini utile eſt. Dulce uero uinum citius aceſcit, ſtomachum inflat, inteſtina & uentrē ſimiliter, uelocius ebrium facit, ueſicæ fertilitatem procurat. Auſterum uero, id eſt, forte, urinā prouocat, citius inebriat, caput tenens. Stipticum uero digeſtibile eſt, citius eſcam coquendo uentrem ſtringit, & omnia reumata inteſtinorū. Molle uero uinum nimis eſt neruis contrarium, urinam mediocriter procurat.

Salſum uinum caput ſcotomat, ſitim incitat, uentrem mollit, neruis contrarium eſt, humores deſiccans. Multi uero uuas ipſas in uitibus ſeruant, ex quibus ſeruatis uinum exprimunt, & uinum dulce faciunt: quod & Creticum appellatur. Multi uero muſtum coquunt, & faciunt dulcores. Quod ſi nigrum exit & ſpiſſum, bonum ad uſum ſanitatis, & male habentibus neceſſario datur. Virtus eſt illi ſtiptica, incitans pulſum uenarum. Quammaxime cauſticis cum oleo dandum eſt, uti acetetur: conio & miconio accæpto occurrit, lac cōagulatum ſoluit. Veſicæ, & renum morſus uulnerationis tollit, inflationes facit. Cacoſtomachum eſt, reuma uentris prohibet. Album uero uentrem mollit ſine læſione melius omnibus. Gypſo accæpto, uinum neruis contrarium eſt, caput & omne corpus ſimiliter grauat, & calidum eſt, ueſicæ inutile, uenis omnibus contrarium.

Vinum Pituinum, quod reſinam pituinam habet, admodum calidū B eſt, & digeſtibile. Vomitibus & hæmoptoicis contrarium eſt.

Vinum Paracitum quod dicitur dulcorem ſibi cōmiſtum habere, calefacit, & caput grauat, ſimiliter & omne corpus, citius hominē inebrians, inflationem præſtat.

Vinum Nitalum, Falernū, dicitur utilius eſſe, maxime uetus: digeſtibile eſt, pulſum incitans, uentrem abſtinēs. Euſtomachū eſt, ueſicæ contrarium, caliginē oculis inducit: multum bibitū omne corpus lędere poteſt.

Vinum Albanum fortius eſt Falerno, guſtatu dulce, uentrem & ſtomachum inflans, uentrē mollit, digeſtionibus utile, neruis omnibus contrariū eſt, maxime capiti. Quod cum ueterauerit, auſterum ualde efficit.

Vinum Quibium Albano fortius eſt, & carnes, & colorem bonum præſtat, digeſtioni contrarium eſt, caput grauat inflando.

Vinum Surrentinum auſterum eſt ualde: unde ſtomachi et inteſtinorum reumatiſmum abſtinet. Caput non ualde tangit: quia ſatis leue eſt. Quod cum ueterauerit, ſuaue & euſtomachum efficitur.

Vinum Adrianum, & Mamertinum in Sicilia naſcuntur. Non ualde ſtipticam uirtutem habēt, citius ueteraſcunt, & bona fiunt, minus caput grauant.

Vinum Prætumtianum in his locis naſcitur ubi & Adrianum. Odoratum eſt, & ualde lene. Quod multi bibentes, non ſe dicunt uinum bibere pro lenitate ipſa: nimie tamen bibitum ebrium facit.

C Vinum Strium simile est Prætumtiano: sed hoc bibitū diureticū est.
Vinum Chium, & Salutiū molliora sunt omnibus suprascriptis & leuiora: carnes corpori addunt, & cum in suauitate sunt, non ualde ebrios faciunt. Reuma stomachi bibita abstinent. Vtilia uero in confectionibus collyriorum.

Vino Lesbitano citius sanguis miscetur, & lemoratius uentrē mollit.
Vinum Asianum quod epithymi loco deponitur, bibitum caput grauat, neruis contrarium est.

Vinum Chōacum & Glandiomenium, aqua marina admixta accipiunt. Quæ uina citius acescunt, uentrem inflant, neruis contraria sunt.
Vinum uitis agrestis nigrum est, uirtutem habet stapticam. Vtile est & reumatismo uentris, & stomachi. Et omnibus cauſſis, quibus stiptica & scaltica medicamina necessaria sunt, utiliter adhibetur.

De Aceto & oleo. CAP. XIII.

ACETVM natura frigidum est: uentrem stringit, eo q̄ acidum sit: & non nutrit. Oleum calidum est, & nutritorium: & uentrem procurat, sed accæpta rosa refrigerans, & stipticum inuenitur.

De Aquæ natura. CAP. XIIII.

D AQVA omnis natura frigida est, & humecta. Aqua quæ de lapide emanat, leuior & limpidior est, & uentrem & urinam procurat. Aqua quæ de paludibus argillosis emanat, grauior est. Aqua cocta saluti corporis medetur multum. Aqua maritima uirtutem habet uiscidam, & thermanticam, & cacostomacha est, uentrem turbat, flegma deponit. Calefacta uero, fomento adhibita, de alto apostema adducit, & matureſcit duriciam, spargit omnem diaphoresin, cauſſas neruorū componit, Pernionibus non uulneratis opitulatur. Cataplasmatibus necessarie miscetur, malagmatibus, & medicaminibus nobilibus adhibetur. Diaphoreticis, quammaxime impetiginibus adhibetur. Tepida ad loturam turbonibus accæpta præstolatur. Scabies, pernas, & prurigines fomento adhibita tollit, capita purgat, tumorem amarum compescit. Liuores corporis fomento adhibita, emendat: morsibus uenenatis occurrit, frigoribus opitulatur. Phalangionum & scorpionum ictus, uel aspidum uenenum curat, in calda adhibita. Corpus attenuatum efficit, lauacrum utiliter adiectum. Quod lauacrum hydropicis, & cephalargicis, & surdis opitulatur. Multi uero coquunt, & sic reponunt, ad purgationem dantes solam, & cum pusca, & cum musto, & cum oxymelle: & post purgationem datur ius gallinę, aut piscium, uel temperet uicissitudine eius.

DE POMIS uarijs, Nymphea, Medullis, Nardostatio. &c. CAP. XV.

POMA omnia quæ cum seminibus sunt, uentrem procurant. Citonia immatura indigestionem faciunt stomacho, uires ad-

ducunt,& nutriunt. Succus uero eorum ſtomachi euerſiones procurat, A
& nauſeam inhibet. Meſpila,ſorba,pira, & his ſimilia, uentrem ſtrin=
gunt, & humorem corporis ſiccant, maxime ſi immatura accipiantur.
Meſpila dilatant,multum frigida ſunt,& comeſta uix digeruntur,& uen
trem cõſtringunt. Mela perſica,folia,& cymæ amaram poſſident qua=
litatem : propterea & lumbricos occidunt,trita,in umbilico impoſita.Et
hoc totum eſt diaphoreticũ medicamen. Virtus autem eis humida & fri
gida eſt. Mela,nos Mala uocamus,calefaciunt quidem,& non nimis:
deſiccant autẽ abundanter,propter quod urinam mouent, & menſtrua.
cephalargicis inflationem faciunt.

Morus eſt arbor. Mora matura deſiccant, uentrem molliunt. Imma=
tura uero conſtringunt multum,ita ut dyſentericos & cœliacos expenſe
deſiccent. Pulueres ex eis fiunt,et cum cibo et cum potu ſumuntur. Cor
tex uero, aut radix ipſius arboris, participat eandem uirtutem. Purgat
urinã cum quadam amaritudine,ut etiam ſublatis doloribus,et lumbri=
cos occidat. Nimphęæ radix,et ſemen eius uirtutem habet deſiccatiuã
ſine mordicatione,reprimit enim reuma uentris. Semen uero eius pota=
tum,reprimit ſeminis fluxum,uel ſi plus a ratione fluat,rebibat. Et dy=
ſentericis quæ albam radicẽ habet,fortem uirtutem preſtat. Potatur aũt
cum uino nigro,et ſtiptico. Participat aliquantum proiectoriam uirtutẽ,
ita ut alfos ſanet infuſa aqua. Alopetias uero cum pice liquida curat.

Medulla uero malacticam habet uirtutem, facit ad duriciam et ſciro=
minas in corpore conſiſtentes. Vtilior omnibus probatur ceruina. Se= B
cunda bouina, et maxime de iuuenibus. Nam tauri iuuenis acrior, et
plus deſiccatiua eſt,ut poſſit diſſoluere duriciam ſcirodis. Nardoſta=
chius,ſpica nardi dicitur. Calefacit enim mediocriter,deſiccat autem abun
danter. Compoſita igitur de ſtiptica abundanter ſubſtantia, et acredine
caloris non multa, quandam amaritudinem,ſed modicã habet in ſe : et
ad epar et ſtomachum potio bona eſt,et extrinſecus appoſita facit. Nam
et urinam mouet, mordicationem ſtomachi ſanat, et reuma uentris de=
ſiccat,& humorem capitis & thoracis ſimiliter cõercet. Melior autem eſt
Nardus indica,ſyriaca.

Amygdalę amarę natura manifeſte extenuatoriam habẽt uirtutem,et
fel purgant,& de thorace et pulmone per tuſſim iactare faciũt, et citius
purgãt. Succus earũ pinguis et glutinoſus eſt,ſed et aperit conſtipata et
purgat epar,et ſplenem,et renes et colum. Et ipſa arbor per totum ſimi=
lem habet uirtutẽ,ut etiam eius radices coctæ,cataplaſmatæ,purgent fel.
Amygdalæ aũt dulces imbecilliores ſunt amaris. Dactylus Phœni=
cius dulcis, non modico participat calori : et non ſolum extrinſecus im=
poſitus corroborat, et deſiccat,uerum etiam adducit et obdurat et con=
denſat. Huius in Chio eſt fructus accæptus.

Amygdalæ uirides nutriunt,et uentrem procurant. Siccæ uero ſimi=
liter, ſed non uentrem procurant.

C Timnicus humida ac uiridis leuata de mari, satis infrigidat, et desiccat, & habet aliqua stiptica mediocriter.

Mala granata aphra uentrem stringunt, & oculis prosunt.

Botrus uuarum calidus est, infundit, et uentrem procurat, maxime si albus sit. Immaturus nimis calefacit, et uentrem stringit.

Vua passa ardorem facit, siccat, & uentrem procurat.

Ficus uirides infundunt, & uentrem procurant.

Ficus siccæ siccant, & urinam mouent.

Nuces uirides & siccæ similes sunt amygdalis.

Castaneæ uentrem purgant, sed inflationem faciunt. Coctæ inflationem minus faciunt.

Nuclei nutriunt, ardorem faciunt, uentrem purgant.

Duracina infundunt, & uentrem procurant.

Pistacia nutriunt, & uentrem stringunt.

Damascena similiter uentrem stringunt.

Vinacia infundunt, sed uentrem non procurant.

Cerasa uiridia uentrem procurant, sicca uero uentrem stringunt.

Acrimia similia damascenis.

De Dulcibus. CAP. XVI.

D DVLCIA omnia cum lacte mixta, plus nutriunt, & uentrem procurant, sed capiti contraria sunt, stomacho frequentius insuauia sunt. Dulcia omnia ex oleo cocta, nutriunt, & uentrem & urinam procurant. Dulcia omnia quidem inflationem præstant, & indigestionem procurant: ieiuno stomacho, & post cibum non exhibeantur: mediis uero cibis debent ministrari. Dactyli nutriunt, uentrem stringunt, sed stomacho contrarij sunt. Similiter & de omnibus alijs rebus ordinauimus præcepta sanitatis ita disposita: quæ si quis forte sanus et sapiēs obseruare uoluerit, minores imbecillitatis molestias sustinebit.

De Lauacro. CAP. XVII.

LAVACRVM cum fluuio, corpus infundit, & infrigidat. Lauacrum maris salsum, aut aquarū sulphurearum, aut aluminosarum, siccat corpus & calefacit. Lauacrum uero balnei calidi ieiunū, infundit, & infrigidat. Nimis uero calidum, & neruos subuertit, & oculis nocet. Lauacrum solū in recente, corpora siccare consueuit. Lauacris oleum adhibitum calefacit, infundit, & uentrem procurat, maxime si oleo aqua misceatur.

De Vomitu. CAP. XVIII.

VOMITVS aliquando corpora infundit & relaxat, aliquando stringit & desiccat. Si quis relaxare corpus, aut mollire uentrem uoluerit, post cibum unius uel duarum horarū interstitium dimittatur, ut totum corpus infundat, acceptis dulcibus, & humidioribus ci-

bis: deinde uomitū exerceat competenter. Si quis uero desiccare corpus, A
& stringere uentrem uoluerit, statim post cibos iactare se non differat,
priusq; eorum succus ad interiora uentris descendat, ita ut tunc uiscidio=
res & salsiores prius cibos cogatur accipere.

De Exercitio. CAP. XIX.

EXERCITIVM omne, uel labor naturaliter corpora siccat, et
fortia facit. Similiter etiam animæ prodest, & sensus auget.
Exercitium lene post cibū, uel deambulatio, corpora desiccat, & uen=
trem pingueſcere non permittit. Matutinum exercitium, uel deambu=
latio corpora temperat, & infundit, capiti multum prodest & oculis, &
sensibus omnibus, sed & uentrem facilem facit. Post exercitium uero
uel laborem mollis deambulatio multum iuuat. Laboris etenim uexa=
tione siccitatē sui, uel molli, uel blanda iniectione retēperat. Exercitiū
in puluere corpus infrigidat, & tumorem nudis pedibus tollit. Puluis ete
nim frigidus est. Exercitium cum oleo calefacit corpus, natura enim
olei calida est. Hyemis tempore oleo peruncti corpus nutritorium
rst. Arcendo enim cum frigore, corpus crescere & pingueſcere facit.

Potio mirabilis. CAP. XX.

POTIONEM hanc optimam & saluberrimam parato, to= B
tum enim corpus saluum reddit, caput deniq; & pectus, & omnia
interiora illæsa per se custodit. Per omne etiam tempus suum opprimit
& detergit humorē. Cuius compositio isto modo conficit. Primitus
in mense Martio mittis herbę saluię ÷ 15. piper 3. ij. cinamomi 3. ij. garyo
phylli 3 1 5. mellis optimi despumati fialas. iij. uini fortis quantum plus
opus fialas. xxx. conficis ut mos est, ut prædara & suauida sit po=
tio ad bibendum: & die inter diem ieiunus bibe, uel post ci=
bum multam salutem operatur in corpore. In toto men=
se Martio fic peragis. In mense autem Aprili
mittis in hanc potionem herbam quæ no=
minatur absinthium, sicut superius
ponderatam, & pigmentum &
mel, siue uinum addis,
ut supra

FINIS.

COSMAS. DAMIANVS.

A

MENSE Ianuario, Zinziber, et rheuponticum bibat sanitati studens. Sangninem non minuat, & potionem contra frigora bibat. Electuarium ad calefaciendum stomachum sumat. Mense Februario semen apij eum condito bibat, & de pollice sanguinem minuat.

Mense Martio ceruisiam bibat, & conditum dulce. Acrimoniam, radices confectas, & carnes assas manducet. Balneum uisitet, sanguinē minuat. Solutionem uentris non accipiat. quia frigora generat ipsa solutio.

Mense Aprili betonicam, & pimpinellam bibat. Sanguinem minuat, & solutionem uentris accipiat. Carnes recentes manducet. Calida uisitet: et propter dolorem stomachi, unguentis calasticis purgetur. Mense Maio, absinthium, et semen maratri bibat: uenam epaticam incidat, potionem ad soluendum accipiat, cataplasmata capiti imponat, et oculos a turbulento sanet, urinam curet. Oleribus frigidis utatur primo: post calida bibat. Consuetis autē frigidis, licet nec de ullo animali capere, nec pedes manducare. Mense Iunio de aqua frigida bibat ieiunus calicem plenum: propter cholera reprimenda. Ceruisiā non bibat, aquam coctā uisitet. Lactucas nō manducet, saliuā et sauinā bibere debet. Mense Iulio apium bibat, longe sit a Veneris actu: quia a cerebro humorem B producit. Sanguinem non minuat, nec potionem ad uentrem soluendū accipiat. Saluia, ruta, & apio utatur. Mense Augusto puleium bibat et acetum. Selinū, maluas, & caules non manducet quia cholera nigra nutriunt. Mense Septembri costum et masticem, lac caprinū, uel ouillinum ieiunus bibat: propter sanguinem dulcorandum, & pulmonem curandum. Mense Octobri conditum garyophylli bibat. Racemis & musto utatur, quia per solurionem corpus sanat. Mense Nouembri cinnamomum bibat. Balneo non lauetur: quia tunc sanguis cōagulatus est, et de calore humoris mouetur. Venam epaticam incidat, Ventosarum generibus utatur. Mense Decembri spicatum conditum bibat, et studia bona corpori adhibeat, ut omnes escæ eo tempore confectæ sint.

*

CAPITA LIB. ESCVLAPII.

DE		DB	
1	Cephalica	25	Trombis
2	Scotomia	26	Catalepticis
3	Epilepsia	27	Bolimo
4	Mania	28	Tyriasi
5	Melancholia	29	Lumbricis
6	Enthusiasmone	30	Tenesmone
7	Ephialte	31	Dysenteria
8	Vocis amputatione	32	Lienteria
9	Arteriacis	33	Epaticis
10	Dentium uitijs	34	Spleneticis
11	Aurium uitijs	35	Ictericis
12	Quid sit Podagricis sequendum	36	Cacexia
		37	Hydropicis
13	Catarro	38	Diabite
14	Vua	39	Elephantiasis
15	De tussicula	40	Renum caussis, & Nephreticis
16	Hæmoptoicis		
17	Phtisicis	41	Vesicæ caussa
18	Tysicis	42	Veretri caussa
19	Empycis	43	Veretri caussa in orificio ani.
20	Anhelitu		
21	Stomachi caussa	44	Sciaticis
22	Paralisi	45	Scialgis
23	Cœliacis	46	Artriticis
24	Colicis	47	Podagricis.

SOLI DEO GLORIA I.

ESCVLAPII MEDICI A VETVSTISS. De Morborum, Infirmitatum, Passionumq; corporis humani origine, descriptionibus, & cura, LIB. unus.

DE CEPHALIA, CAP. I.

EPHALIA, id est, capitis dolor, commoti cum cerebro & temporibus. Vnde eum apprehendis? Extat dolor capitis cum temporibus & fronte, quam Græci tritasion uocant. Quod si medium caput dolet, hæmigranium dicunt. Aliquoties fit magnus dolor, aliquando autē paruus, aliquoties per calorem solis calefactum, aut ex nimio frigore, aut ex clamore turboris, aut uini plenitudine, aut ex uigilijs multis in magnos dolores ueniet. Mulie. ibus autem opertiones capillorum, si diligentiam nō habuerint, & sordes illis dolores præstant. Quando aūt totum caput dolore mouetur: tunc & oculi concauantur, quando radices oculorum transeunt ad platoneuron post ceruicem. Nam aliquoties uertigo, & caligo nascitur, aliquoties sponte dolor transit, aliquoties subitō: & admodum magnus est capitis dolor, quando uertigo, uel caligo nascuntur. Malfactio ex narium, siue in initio ex stomachi collectione, frequenter fit. Isti perconantur uomitum, & per magnitudinem caussæ rubescunt, & pene exeunt oculi, & supprimuntur palpebris: uisus subtorquetur, lachrymantur, uel caligi- B nem præstant. Aures ingraueſcunt, uigilias patiuntur, aliquoties & dentes dolent. Quando impetus maiores ueniunt, sanguis eis de naribus currit: tunc dolore releuantur. Iacent autem supini. Alij præ dolore iacere non possunt. Quando autē causſa per impetum uenit, facies illis torquetur sine sensu. Quando autem febris eos dimiserit, citius ad sanitatem ueniunt. Quando uero sine febribus comouentur, ipsa est chronica passio, & diuturna, quæ multis temporibus remoratur. Tunc scimus, si ex stomacho anatimasis, hoc est, uentositas est in cerebro, repercussisse miningas per membranarū caluariæ ciuitatem. Cognoscimus tunc eam passionē in statu esse. Nam si febris fuerit cum dolore capitis: requirendum erit, ne forte uentrem non purgent. quia & is cephalum stomachi opprimit, & dolorē capitis nimiū præstat, & uenter eius subito euacuat.

Caussæ cephaliæ.

Curationi eorum medebimur sic. Iacere debent in cubiculo mediocriter temperato, obscuro, capite obuoluto. Silentiū habeant, ut iracundiam nō patiantur usq; ad diem tertium. Quod si cū febre fuerint ardor & dolor capitis: oleo rosaceo, aut uiridi caput infundi iubemus. Si hyemis fuerit tempus, cum calida: si æstas, cum frigida. Si cum uigilijs, cum aceto, et mulsa calida gargarizent. Quod si et temporibus et fronte simul cōdolescunt: cimolia, aut agatia trita cum calda, de penna linito frontem

Cura.

C et tempora. Quod si sine febribus dolor fuerit magnus, et in ambobus cornibus capitis, & hyems fuerit, & ex frigore natus fuerit, succurri debet sic. Oleum Anetinum, aut Chamæmelinon, aut rutaceum calidum, ad mansionē infundi iubemus. Quod si dolor in summo fuerit: saccellamus loca dolentia, ex farina triticea, cum furfuribus suis cocta in uino: et uaporamus: & in nares ambas iniici iubemus piper tritum in oleo, aut euforbium. Si uires permiserint, balneis uti debent, & fomento capitis, ex decoctione papaueris, aut hederæ in aqua ad tertias coctæ, aut puleij, uel aneti, uel rutæ. Quod si ex stomacho fuerit anatimasis in cerebro, cum calefactione & uertigine capitis, & dolore graui, & sonus, uel auricum tinnitus: oxyrhodinum infundi placet capiti, uel ptarmicum: nares ungi ex nasturcio, & pipere: dato potu absinthij pontici cum aceto.

Quod si intercedit & sitis: apium cum radice ammisci placet, uel oxymelle, aut pigræ, aut oxyporium diamilon. Quod si pars una capitis in dolorem acutum uenerit, quod nupathiam Græci dicunt: & si oculū simul cōmouerit, hæmigranium dicitur: si hyemis tempus fuerit, piper, aut euforbium, aut laser unius oboli, modice tritum cum oleo modico in aliam regionem auris ubi dolor nō est, infundi iubemus. Ad ipsam partem ubi dolor pulsat, adhiberi piperis grana. x. gesasteras nouem, simul trita: & locum dolentem linito: aut sinapi seminis coclear unum, piperis
D grana. xx. Columbino simo albo, siccoq; trito, & ex aceto conspersō, frontem et tempora linito. Quod si maior fuerit dolor, saccellato locum, ut diximus superius. Quod si diuturnus, uel magnus remoratus fuerit dolor, & oculi partes euerterit, & uires, uel ætas permiserit, ex alia parte flebotomare iubemus: & trociscaria adhibeto locis dolentibns quæ hemigrania dicuntur, ex peucedano, opio cyrenaico, lasere, euforbio, et opio mæconis, id est, papaueris: ex æquo cum aceto confecta: et alia similia (ut scriptum est) et antidotum hiera dari iubemus: et arterias, tum et uentrem, uel caput purgent. A uino, uel balneo abstineant usq; in dimissionem. Et cauterizetur uena, quæ ipsam regionem frequenter dolore molestat. Quod si ambas partes capitis dolor pulsauerit cum oculorum molestia, et dolore temporū, uel aurium, uel frontis tensione, cum nimio pruritu, et dentes doluerint, et feruor sit in facie: inter utrasq; scapulas scarificationem cucurbitæ cum emissione sanguinis fieri placet: et postea caput purgent, ex gargarismate, stafisagria, piretro, et pipere. Origanum Lucanum ex æquo tritum, cum oxymelle gargarizent canicularibus diebus. Quod si ambo cornua capitis dolebunt, et ceruicis dolor est cum tensione, et grauedine posteriorum partium capitis: ex uena quæ in fronte est erecta, flebotomari iubemus: et balneis utantur: et accipiat potum elixaturam aneti et apij. Quod si ex recenti potu bibito, aut indigestione ciborum fuerint: ex oleo rutaceo, aut chamæmilino caput infundatur: et potum accipere debent e lixatura aneti, uel absinthij, aut oxymelle ex calda: et cibo leuiter utantur. Quod si ex sole caput

dolet, oxyrhodino caput infundi iubemꝰ, aut ſtrichni ſucco curatio fiet. A

De Scotomia. CAP. II.

SCOTOMATICORVM paſſio naſcitur in uinoſis hominibus, & qui frequenter caput ad ſolem purgant, & per ipſam calefactionem uenæ capitis aperiuntur: et poſtq̄ uinum biberint, chronica ualitudine capitis onerantur hæmorroidæ quæ in capite ſunt. Et ut cauſſa agnoſcatur, ſigna nos dare oportebit. Oculorum enim caligines cum capitis uertigine conſpiciuntur, ut omnia ſecum moueri ſentiant: & ante oculos tranſitus quaſi lanę, uel aranearum texta ſimiliter tranſire putant: & ea quæ uident, duplicia ab illis fiunt. Frequenter ſe collidunt, murmurant quaſi fabulentur: cum torſione oculorum grauedinem capitis patiuntur: aliquoties ſedent, aliquoties iacent: frequenter ſe uertunt: ſudant, ſubito expaueſcunt, exurgunt, aut cadunt: aliquoties febriunt. In ipſo timore repentino, omnia ſecum putant impelli, magis cum ſe inclinauerint, aut ex alto aſpexerint, aut circulatim ambulauerint, ueluti rotæ figuli uertiginem conſpiciunt. Dolor eſt in capite, ſubglutiunt, & circium patiuntur, & oculi eorum obtenebreſcunt. Ideo et nomen accæperunt Scotomatici, quoniam Græcæ σκότος, tenebra dicitur: quoniam ex ſtomacho in cerebrum fumoſitas aſcendit, et conſentiunt partes miningarum, ac cerebro uexantur. Aliquoties fędę ſubitant, et ſe attrahunt cū gra uedine capitis. In dimiſſione cauſſæ lumen eis tollitur, ſolum tenebras B cernnnt: et poſt quicquid uiderint, in rotundo ante eos uoluitur, in modum curſus rotæ. Quicquid reſpiciunt, uel ſi ad aquam attendant, ſimilis uertigo ante eos appareſcit cum ſonitu aurium. Aliquoties eis ſanguis de naribus currit ſua ſponte, et nihil eos iuuat. Ex ſtomacho (ut ſæpe diximus) fiet eis conluſio cholerum, non exeuntium in medianas partes uiſcerum, cum uentoſitate. Tunc intelligimus, quando uomitus naſcitur, aut cibos uomunt, aut choleram reiȷciunt. Et triſticiam patiuntur, et difficiles reſpirationes cum iracundia ex melancholia illis ueniunt, & tabeſcunt corpore, & faſtidiunt. Primo ad hæc ſigna ſtomachum oportet curare, uel omnia ſtomachi adiutoria adhibere. Quod ſi non curati fuerint, ad maniam, aut epilepſiam ueniunt. Curam eorum diligentiſſime proſequi debemus. Acceſſionis tempore quando ſubito cadunt, ut ad ſenſum ueniant, fricare oportebit, aures, mentū, labia, nares: & circa frontem capillos euellere; & fomentare faciem, hyeme calidis, æſtate uero frigidis. Mulieri autem mammillas fricato, & odores naribus oppone, puleium cū aceto, thymū, aut piper, aut ſinapi, & alia ſimilia, quæ eam poſſint commouere. Et pro dolore capitis, infuſiones holerum capiti infundantur: uel inductiones frontis, quas iam ſuperius ſcripſimus in capitis cura. Cibari autē debent leuibus cibis. Si ſine febribus fuerint, ſanguinem de fronte oportet tollere uſq; ad libras u. Nam ſi plus tulerint, malfiunt. Et poſt hoc antidoto, hiera: et cuſis in ſtomacho: ad quæ

Signa ſcotomiæ.

Cura Scotomiæ.

C accipiant & ligationes articulorum: & ptarmico nares ungito, et ſternutamentis prouocetur. Et naribus infundi iubemus mentę ſuccū, aut anagallidos, aut cyclaminos: & purgentur de catartico diaelleboron. Succurri debet in paſſionibus ipſis ſecundum tempus, aut ætatem, & uirtutem. Semoti debent eſſe de uoce. Quod ſi inueterauerit paſſio: dropace utantur, & ſinapiſmo: & a lauacro abſtineant, uſq; dies. xo. & in dimiſſionis tempore, cibos leues accipiant, & poma: ſimiliter & uinum album, & leue, aues, ſiue uenationes: & poſt cibum dormiant, ſiue ſilentium habeant.

De Epilepſia. CAP. III.

EPILEPTICORVM genera ſunt tria, Analepſia, Epilepſia, & Anatemia, ipſa eſt analepſia. Hoc initium epilepticorum creatur (ut diximus) ex analepſia ſtomachi in cerebri ſuperiores partes, qua omnes regiones capitis, cerebri, & miningarum, membra uexantur.

Analepſia. Analepſia dicta eſt, eo q; ſciſſa, una parte capitis ſenſum præbet. Et uel naſcitur ex negligentia ſtomachi, aut ex nimio cibo, aut potus frigidos bibendo, aut ex luxuria, aut nimium cogitando, uel ex indigeſtione ciborum. Primo caput dolent, uertigines capitis patiuntur, cum malfactionibus, ut in cephalargicis, uel ſtomaticis expoſuimus: & non curantes in principio ſtomachū, ad epilepſiam ueniunt: aut ſi ſe non abſtinent a cibo uel potu, uel eis quæ ſuperius memorauimus non temperauerint. Epilepſia uero dicta eſt, a ſenſus atq; mentis oppreſſione. Quibus ſi occupatis etiam corpus poſſidetur, eſt paſſio grauis & tarda. Græci enim epilepſiam, appræhenſionem uocauerunt. Hanc paſſionem alij morbum Comitialem dixerunt, alij Sacram paſſionē. Quam ſignificationē magnā, referunt Græci, latius exprimentes, hieram noſon uocauerūt, ut Democritus. Siue quod diuinū morbum comitialē dicunt, ſiue q; animę miſceatur, ſiue q; ex capitis fiat cauſſa, quod templū animi, ac ſacras partes corporis ueteres narrauerunt: alij autem puerilem morbum dixerunt, q; in ipſis abundet ætatibus. Alij Caducum appellauerunt, q; ſubito cadant.

Epilepſia unde dicta.

D Naſcitur hæc paſſio ex nimietate ciborum, uel uinolentia, uel ex feruore nimio, uel ex cerebri commotione. Veteres aiunt ex aëris infuſione fieri, aut iracundia immitti. Ideo (ut ſuperius memorauimus) hieran noſon, hoc eſt, ſacrum, ſeu ſacerdotalem morbum uocant. Catalepſia paſſio eſt epilepticorum, cum uno ſigno epilepticorum, & febre. Quoniam epilepticis febris non eſt, ſed ſpumas per os & per nares digerunt. Cataleptici uero non ſpumant, ſed paſſio ipſorum a pedibus & tibijs inchoat: quando greſſum, uel tibiarum dolore, uel frigdore & grauedine, non reddunt. Fit autem uel ex nimio ſanguine, uel cholerum feruore, concluſo in ſtomacho: unde non habentes exitus naturales, caput grauant, & ſenſu priuant. Ex quibus epilepticos appræhendimus? Ex acceſſione quæ eos ita conturbat, ut homines ſenſu priuet, & omnem motum adimat, ueluti alto ſomno compræhenſos:

Signa epilepſiæ.

cum pallore, atq; oris laxamento, ut mentum laxum uideatur, cum respi- A
ratione tarda, & pulsu magis palpitantibus membris, ut pulsum cerebri
& motum magis conuertat. Vultu, atq; oculis tortis, uel stupore uultus,
uisu stridorem pectoris, singultum, ruborem per membra paulatim insi-
nuat. Palpebrarum suspectionem, & respectus stupidos, & stridorem
dentium, & linguam procidentem, hebetudinem membrorum, cum fre-
quenti raptu præcordiorum, suspensa ductione, uocis amputatio sonat,
cum extensione experimentorum atq; pulsus. In ultimo per os, atque
nares spumarū emissio consequit. Post accessionis aūtterminum, nihil
se passum reminiscit ægrotans, sed mœsticia confusus, pigro motu con-
surgit, oculis rubentibus: atque pulsus perseuerante turbore, cum pro-
minentibus uenis, & fronte, & oscillatione frequenti. Epilepticō-
rum genera sunt duo. Vnum genus cum tremore & somno: uel stertunt. Epilepticorū genera.
Aliud genus sine tremore, & sine somno. Qui cum spasmo sunt, hoc est,
tremore, non curantur: qui sine tremore sunt, curantur. Subitat eos hæc
passio aut in balneo, aut in foro, aut tecto, aut in itinere, & subito cadūt si-
ne sensu, & sine noce, & nō uident, neq; audiūt: torquent oculos, ut albor
tantum oculorum uideatur, & spumas per os agunt, squibala non red-
dunt, qui cum tremore totius corporis, dæmonem dicuntur apprehen-
dere. At eorum inmissa passione, difficilis exclusio fit, quod eius causa
sit chronica, hoc est, ueterana. Fit autem ex uentositate, occlusione ue- B
narum omnium, corporis suffocatione. Ex crasso humore uentositatis,
foramina conspissantur, a naturalium exclusione, ex pulmonibus & sto-
macho: in cerebro miningarum non habentium rectam concursionem,
purgantem exitus uentositatis organis primis, cum tremorem facit ex ui-
ni liquore, & ex indigestione, & ardore. Exinde solent incitari in acutas
passiones. In infantibus solet inmutari usq; ad annos uicesimum quintū,
uel uicesimum octauum passio: & tum recessionem facere, quia omnis
feruor ætatis usq; ad hoc spacium temporis sæpe fit. Quod si non recesse
rit, cum eodem remorantē curæ passionis, uel ibidem moriuntur. Cu-
rari autem debent sic. Mox ut cadunt, spumas quæ per os, & per nares Cura.
currunt, spongia iubemus extergere, expurgato ore, uel gutture, flegma
item crassum depurgare, tincto in ea laneo fune cum laxatiuo. Post hoc
ptarmicum, hoc est, sternutatorium adiutorium naribus apponimus: id
est, ex pipere, siluio, castoreo, sulphure uiuo, piretro, & his similibus. Et
clistere fortiori uti debent. Et si uires, uel ætas permiserint, flebotomari
in ipsa accessione, & contineri tremebundæ partes ligaturis, & diu frica-
ri & perungi. Et ex sabano limpido fortiter fricato, ut sentiant fricatio-
nem musculi, uel manus, aut pedes, ubi tremor fuerit. Ex penna un-
gis interius intra os ex oleo, aut ex nitro intra faucium partes, ut uo-
mitum prouoces: aut post cibum reiciant, ut flegma magnum, uel spis-
sum, quod uertit, uel concludit omnia uiscera, purgetur. Vel aquam
salsam, cum oleo mixtam bibat, & sic uomitum prouocet, & fleg-

Cma, uel melancholiã. Inundato ſaccello calido, & farina in uino cocta, ſtomachum uaporari dicimus. Et fricatio articulorum adhibeatur ex oleo ſicionio. Et tertio, uel quarto die, quando digeſtus fuerit cibus, leui, uel digeſtibili cibato, & ex aqua potaro. Abſtineat & a balneo, a uenere, a clamore, ſiue ab iracundia: & potum dato elixaturam abſyntbij pontici, uel oxymelle, caſtoreum, & pigrã. Quod ſi paſſio tardauerit, de antidoto pigra purgẽtur, & in ſcapulas cuſas impone, et uentoſitas a pulmone fugetur. Et ſi ætas permiſerit, ſcarificentur, aut flebotoment. Et in declinatione, uomitus ex radicibus prouocetur. Et poſt cibum exercitentur leuiter, & ſinapiſmum in potu, uel toto corpore diureticas potiones accipiant, et ſtomachi quoq; cibos digeſtibiles et leues. Et capita uel chirurgia pertundes, uel cauterizabis, ſicut ueteres chirurgici ſcripſerunt. Et purgentur ex elleboro catartico: & potiones accipiant, epilepticorũ quæ ſcriptæ ſunt: uel antidotum adrianum. Maxime ſollicite curare debent infantes. Quos hæc paſſio frequentauerit, celerius moriuntur. Infantibus lac caprinum cum melle poſt acceſſionem dari debet. Iuuenes autem oxymelle, cum caſtoreo cum calda potentur, & caput, collũ, mentum, uel articuli manus, uel pedes perungantur de acopo, uel myracopo. Si hyemis tempus fuerit, ex calidis adiutorijs ungentur: æſtiuo uero tempore, refrigeratoria padiutoria, uel unguenta adhibeantur,

De Mania. CAP. IIII.

DHAEC EST inſania, mentis alienatio, ſine febribus, uelut hilaritatem, aut bonitatem, aut timorem, aut ab antecedẽtibus furorem nuncians, aut capitis dolorẽ, grauedinem, ſonitum, atq; aurium tiñitum. Vnde inſania dicta eſt? Græci quidem nominum argumẽta dicentes, uarias opiniones indicant. Maniam enim uocauerunt, ex quo nomine multæ poſſunt ſignificationes oſtendi. Nos autem a mentis turbata ſanitate, cuius ſub dominio corpus agens ſanũ dici minime poteſt, Inſaniam nuncupamus. Multæ enim ſpecies ſunt maniacorũ. ut ſubito rideant, iraſcantur, plangant, timeant, cantent, ſaltent: fiunt & multum literis ſtudentes: cum rhetoricis, philoſophis, multum legentes, uel multũ nimium cogitantes: grammaticis, geometricis, cauſſatoribus ſe tradẽtes, memoria multa congregantes, lectiones diuinas requirentes. Inde et maniaici dicti ſunt, quod diuina requirant. quia diuinatio græce μαντικὴ dicitur. Subitat eos autem in exercitio cum operantibus, aut in balneo, aut in foro ſaltantibus. Ex his omnibus conditionibus memoria perit, ut neſciant quid faciant, uel qd loquanť. Per multa tempora hæc paſſio eos exagitat. Hæc paſſio ſine febribus fit: ideo in illis magna eſt. Multum loquuntur extra rationem, & delyrant ut frenetici. Frenetici febriunt fortius, iſti maniatici ſine febribus ſunt, ex corporali conditione. Fit autem ex nimio calore ſanguinis, ſiue cholerum: aut ex nimio frigdore,

Mania unde dicta.

aut indigestione ciborum, siue potus, unde sanguinis plenitudo fit: siue ex nimijs uigilijs. Subito arripiuntur, quasi qui a dæmone irritentur, aut quasi qui uenenum biberint. Frequenter hoc patiuntur qui sanguinem de capite multū detrahunt, aut quibus sanguis de naribus multum fluit, aut de hæmorrhoidis: cum multæ eruptiones, aut subito reuelant̃, in sensu suo, uel in corpore. Aliqui uexant̃ ut qui hyoscyami succū, uel opium, uel mandragoræ succū biberint, uel alias similes species, unde multi autores scripserunt. Cerebrū item, & cor, pulmonē quoq; extra suam naturam plus noueris, aut stomachū oppressum ex melancholia: unde turbantur omnes spiritales motus, inclusa uentositatis copia: exinde uertigo in cerebro fit. Inquietatur passio autumni tempore, uel hyeme, æstate raro. Debriantur ex calore stomachi, uel sanguinis, uel cholerum abundantia, aut ex uini liquore: & inde irritantur in audacia (ut dixi) sicut ebrius nescit quid faciat. Fit & infantibus. Mulieribus, ex matrice plerumq; Fit in ætate iuuenili, plus habentibus feruorem sanguinis, Caussa ista si in senibus fiat, difficile curantur. Pueri autem usq; ad feruorem ætatis inmutantur. Nam fortius exagitantur. Curæ diligentes, & obseruationes his impendi debent, sicut in freneticis de ligatura, uel de iacentia (sicut superius scripsimus) & sic curentur leniter sicut in acutis passionibus. In accessione eorum leues curæ adhibendæ: in chronicis uero in dimissione fortia adiutoria adhibeantur. Saccellus calidus ex farina cocta in uino, ubi coxeris absynthium, imponatur capiti, stomacho, pectori, & cordi, Hæc diu uaporamus, ut diu loca sudent. Et clystere uti debemus. Et si uires, uel ætas permiserint, uel cibos bene accæperint, flebotomentur cum multis aposerisibus, pro uentositatis egestione: ut multus sanguis tollatur usq; ad libotomiam. Et post tertium diem caput infundi debet ex oleo rosaceo, & aceto, aut hedera, aut polygonio, aut peucedano, quæ in oleo roseo & aceto excoquuntur. Et ex multis suprascriptis herbis coqui debent, & exinde caput infundi, & anodinis potionibus, uel trociscis potari debent, ex calida aqua. Aut in napticis unctionibus nares unganť, quę somnū eis faciant. Accipiant opiū męconium, sicut in freneticis admonuimus: & uomitū prouocet ex raphano, ut flegma, uel melācholia, quæ est interius, digerať, Cibū leuē dato, quādo est accessionis tempus: forbilia, aut aliquē succū, et panē coctū modice dato: et postea aut forbilia, et olera quę uentrē soluāt. In dimissiōis tpe modice fortiores cibos accipiāt, et cooperianť de lana tincta in oleo anetino cal. et silentiū habeant. Et cusas in stomacho accipiant, & clistere prouocenť, & post. 12. dies purgentur cartarico de antidoto hiera. Et caput pressum tondant & radant, et anterito mia caput inscidāt. Et sinapismo, et ptarmatico medicamine nares ungito, et sinapi cum elleboro, et ex cedrina ungito stomachum, et hedera caput ungatur, et ex cantharid. ut cutē capitis rumpat, et humor egeratur, Potum accipiant lactis. & elleborum in cibo dato ʒ. ij. nō plus. Et ne plus paueant, aut insaniāt, semoti iaceant a cōfabulatione, in domo tenebrosa,

A

B

Cura.

C & silentium habeant. Non legant, non fabulentur. Quod si iuueteraue-
rint in eis causſæ, iubemus caput pertundi, aut cauterizari in occipitij lo-
co. Ante omnia omnes rationes quas ſæpe docuimus intueri debemus,
ut ſi fluxus ineſt conſtringatur, conſtrictiora relaxentur, frigdor calefaci-
atur, calor temperetur, impetus mitigetur. Cerebri partes ex acopis ſer-
uenẽt: ſi malfactionẽ ſentiant, ſatis eos iuuat. Plus inſaniunt quando mi-
ningæ eis infrigidantur. Curentur cycli curſu, in canicularibus diebus,
donec Iulium menſem compleant, ita ut bis ordine innouent tempus cu-
rę. Acopo, diaſamſuco, uel myracopo caput, uel ſtomachũ perungant: ut
hominis inquieta ualetudo in perpetuum expellatur, uel miningæ, quæ
ſunt in cauſſa, ad ſtatum ſulum reſtituantur.

De Melancholia. CAP. V.

Signa melancholiæ.

MELANCHOLIA dicta eſt ab eo, quod fel in nigredinem
uertat: & eſt ex maniacorum ſpecie. Cognoſcitur autem ex cre-
bra inmutatione ſenſus, ex ordine uitæ, atq; cõuerſatione humanæ men-
tis, cum uultu mœſtiſſimo, taciturnitate, ac pœna inſidiarum ſibi para-
tarum, cum fletu irrationabili: & nunc mortis, nunc uitæ cupiditate, in-
flatione præcordiorum, articulorum, frigido corpore, cum leui ſudore,
atq; cholerico, uel uiridi, cum corporis macie, leuitate cibi acceꝑti, corru-
ptionibus fumoſis, ac ſpumoſis, uel acido uomitu, fellium nigrorum,
D aut eorundem per uentres effuſione, cum inteſtinorũ tormento. Hanc
paſſionem atrã bilem uocauerũt latini. Melancholicos dicimus, eo quod
fel nigrum nomunt. In uiris frequenter, apud fœminas raro in añis con-
ſtitutis. 20. in ætate iuuenili. Ita eos apprehendimus. Ex mentis uarietate
euenit aliquoties cum febribus leuibus, plærumq; ſine febribus. Iracun-
dia irritantur, cum mentis peruerſitate inſaniunt, ut maniaci: in uocifera-
tione ſolũ differunt, Ariſtotele philoſopho teſtante. Defecerat hac paſſio
ne inaudita uirtute Metellus, offenſus ex fellis nigri abundantia, frigidã
uim habente. Alij dicunt, ſanguinem nigrum, qui dicitur melancholia,
ſpleni deſeruire. Ipſe humor accipit ſubſtantiã ex flegmatum cerebri in-
fuſione: unde plus infrigidantur, & graueſcunt, et fiunt inde guſtu acres
& frigidi, atq; iracundiã acrem habent. Nam fel rubeum, ſanguine tem-
peratur: ideo eſt amarum, & igneum. Melancholia uero nigri coloris, fri-
gida, et ſpiſſa, uel grauis (ut diximus) ex humor cerebri in ipſa melancho
lia uenit. Et plus accidit hyeme. Autumni etiam tempore plus mouetur.
Nam æſtate, & uerno minus: ubi ſanguis & fel calefiunt. In acceſſionis
tempore prẽcordia eorum inflantur, frequenter indigeſtionem ciborum
patiuntur, et ideo frequenter cibum uomunt, cum ormiphagia, tanquam
qui uenenũ biberint, aut qui a cane rabido morſi fuerint. Talia ſigna
aliquoties etiã patiuntur melancholici, ut homines fugiant, ſoli exercen-
tur ſine aliqua animi offenſione. Eſt quando mortuos in mente habent,
& exinde cogitant: per iracundiam oculi eorum nihil uident. Aliquibus

aures ſonant, cum capitis grauedine. Corpus eius aliquoties infrigidat. A
Poſt cibum inflationē patiuntur in præcordijs. Infrigidant illis brachia,
et manus. Frigidum ſudant. Morſum patiuntur ſtomachi, et inter ſcapu
las grauantur cum capite. Colorem habent in facie uiridem, aut nigrum,
aut liuidum: aut corruptelam patiuntur. Corpus ipſorum non nutritur,
ſed marceſcit. Ructant frequenter calidū, brumoſum, fumoſum, ut odor
eſt piſcium crudorum. Torquetur illis uenter, et uentoſitatem inteſtino=
rum cōmouent, uel aſſellantur. Nigrum eſt in dimiſſione, ſi uenter eius
ſoluatur. Melancholicis initio paſſionis ſtomachus dolet, cum uigilia= Melancholici.
rum inquietudine, et faſtidio. Maniaci uero initio paſſionis caput dolēt, Maniaci.
cum mentis hebetudine. Si plus ſoluuntur, cōſtringi debent. Si conſtri=
ctione laborant, ſoluantur: ut ipſa melancholia quæ in uiſceribus eſt, fo=
ras deſcendat. Curari debent ſic. Pro conſtrictione uentris, lactis ca= Cura.
prini accipiant potum calidum ieiuni. Si autem uenter ſoluatur, potum
accipiant elixaturam abſinthij pontici in aqua cocti. Melancholici ſi
non curantur, ad Maniam ueniunt. quoniā ex iſto humore mania creat,
quæ eſt paſſio grauis & tarda. Initio corū cibum accipiant leuem, ſorbi=
lem & digeſtibilem. In cubiculo iaceant, non ſatis lucido. Et cliſteri for=
tiori uenter ſubducatur ex calda, ubi coxerint coloquintidarum ſperulæ
cum oleo & melle: ut ſquibala de alto prouocent. Si ætas permiſerit, uel
uires, flebotoment: ut extenſio paſſionis ſoluatur. Vt in multis appræ=
hendimus, ſecundum uires ſingulas curare debet ſtomachum, & præcor
dia ex embrocis. Si uentris conſtrictio fuerit, accipiant elixaturam abſin= B
thij pontici, et poſt iera antidoto purgentur 3. iiij. aut ſecundū uires ac=
cipiant, ter in menſe, intermiſſis ſingulis uicibus. x. diebus, uerno & au=
tumni tempore. Poſt diem inter ſcapulas utraſq; cum ſcarificatione cu=
curbitent, ut ſanguis tollatur, non multum, ut ÷ 1. amplius non. Et inci=
ſuras ipſas coōperito linteolo intincto in oleo, & ſuper loca carpinata po
nito (ut dixi) ſuper plagas. Quod ſi inueterata fuerit paſſio: confecti=
onem iſtam dabis. Ellebori nigri 3. ij. infundis per triduum in mulſa.
quarto die elleborum proijcis, & mittis ibi colloquintidæ interiores ſic=
cos nucl. 3. ij. ſcammoniam tritam 3. ij. epithimum 3. ij. Contra has paſ=
ſiones magnum medicamē. Omnem melancholiam purgat, aut ex iera
(ut ſuperius diximus) 3. 1. Poſt potionem accipiant, ſuccum ptiſanæ,
triduo intermiſſo, ita ut alia die balneis utantur: et fricari corpus debet ex
adarce, aut euforbio. In dimiſſione cauſſæ, epithimata fortiora in pla=
gas ponito, uel malagmata, quæ præcordia extenſa, uel dura relaxent. Et
uomitum prouocare debent poſt cœnam: ita ut primū raphanum come
dant intinctum in oxymelle, & caldam bibant, & ſic uomitum prouo=
cent. Interuallum omnis tridui in admiſſis diebus adhibeto, ut corpus
uti poſſit cōtra uirtutem adiutorio, aut ſecundum temporis qualitatem,
aut ſecundum ætates, uel nires. Quod ſi paſſio per multa tempora uete=
rata fuerit, dato de antidoto tyriacæ, diçchidnes, hoc eſt, quæ conficitur

C ex uiperarum carnibus, aut antitodo mitridatis, aut iera dialoë. Quod si nimia solutio uentris fuerit, arnoglossæ seminis cochlearia tria per triduum potionem dato, cum calida aqua, tria per tridua ieiuno. In dimissionis tempore cibos sapidos accipiant, & carnes minores: ut auium, aut gallorum, aut columborum, perdicum, & atagen, & aliarum similium: & agrestes uenationes, ungularum, uel interaneorum, capreolorum, hædinas, & uolatilium agrestium carnes. Pisces maritimos, aspratiles, albos, aut rubellos, epusucos, sarcellos, solias, marmoriola, parcas, gabiones, ostreas, & cinomusculos, & alios his similes qui stomacho commoto fastidium tollant. Vinum accipere debent anniculum, album & leue, & bene temperatum. Holera uero, spargos, atriplices, sinapi, apia, lactucas, porros, omnia uiscellata. Poma finice, thebaicas nuces, amygdalas amaras, tostas et humectas ex aqua marina, ut amaritudine careant, nucleos pisteos, persica, cidonia. Dimittat uero salsum, raphanum, cepulas, allium. Et post exercitium equi deambulare: uenere uti in maio, erit aliquantum utile: exinde hoc morbo carent.

DE Enthusiasmone.

CAP. VI.

ENTHVSIASMON species est Maniæ periculosa nimium. Irritantur ut maniaci, & in se manus iniiciunt. Isti subito arripiuntur, cum saltatione pedum, uel manuum, ut audiant sibi intra aurium ca-
D uernas uoces decentes diuinorum cantantium, tympanorum, aut cymbalorum percutientium sonos, et cum nimia delectatione resonant eis: sicuti uaccæ ad aram sacrificiorum solebant diuersitatem sonoram parare: aut sacerdotes quando libamina exhibebant, tunc istis sonis mouebantur. Sic istos sonos in cerebro repercutientes sibi audiunt, & auditos cõtestati, socij saltantium fiunt. Vel in cursu ueloci seduli sunt, ut subito rapiant gladium, uel macheram, & se percutiunt, et non sentiunt: aut morsibus se attrectant, uel in alijs hominibus, nescientes quid faciant: quos latini Causarios uocant. Inmissione, uel iracundia aliquoties se in cursum uelocem dirigunt cum uociferatione. Alij dicunt dæmonis angeli legionem esse: ut dum eos arripuerit, aliquã partem corporis nexent, uel uulnerent. Diligentia eis impendi debet. Quando supra scriptos sonos audierint, includantur diligenter. Et post accessionem cum audierint, flebotoment: & uenter eis moueatur. Cibum accipiant leuem, cum calida aqua: ut omnes uentositates quæ in cerebro sonos faciunt, diuertantur. In ipsa accessione silentium habeant. Quod si spumã per se egererint, aut ex cane rabido morsi fuerint, intra septem dies moriuntur.

Cura.

De Ephialte. CAP. VII.

EX QVIBVS EOS apprehendimus? Cum in cibo uexantur, et difficili motu corporis, atq; somno, et iam soluto, graui, quo-

tles ſuper ipſis grauantur: aut ſe præfocari dormientes putant: aut aliquē A
ſibi putant irruiſſe, qui eos premendo exanimare contendat. Vnde In= Incubi.
cubi dicti ſunt, a mentis, atq; ſenſus incubatione. Alij aūt Incubos dixe=
runt q̄ ex indigeſtiōe cibi euenit Ephialtes, tanquam aſcendiſſet aliquis
ſupra dormientē. Fit hæc paſſio ex multo cibo. Ex indigerie item fre=
quenter, ex alto nimioq̄, hoc eſt, malo humore, aut ex abundantia ſan=
guinis, per ſomni fantaſiam. Cum graui em̄ ſomno opprimuntur, dum
dormiunt, plus ſuffocantur, ut loqui non poſſint. Aliquoties per ſomnū
fabulantur, & quaſi per diem diſputent, ſic ſermo illorum proſequitur,
dum quaſi cum aliquot hominibus fabulentur, aut uarietatem ſomnio=
rum diuerſorum, uel fantaſiam uideant, uel paueant, uel in ſomno cla=
ment. Fit plærumq̄ (ut ſuperius memorauimus) aut ex multo cibo, uel
uino plurimo, uel ex paruo cibo, uel potu: hoc eſt, fit uel ex plenitudine,
uel inanitate: ſicut et ſingultꝰ, uel oſcellatio, uel tremor, fit ex plenitudine,
uel inanitate cibi, uel potus. Sic ergo emendantur, ut ille cui ex nimio po
tu hoc contingit. Quibus euenit a nimio cibo uel potu, leuiter accipi=
ant: hi autem qui ex inanitate hoc patiuntur, cibari debent, ſicut ueteres
dixerunt: iuxta quod corpus nimium, uel exiguum fuerit, eo plus, uel
minus hac paſſione læduntur. Nam ſi pallidi fuerint, & pallido uultu,
periculoſum eſt illis: & ſi patiant̄ hoc frequenter per uigilias ſine ſomno B
ut cadant & ſuffocentur: pernicioſa eis hæc ſigna ſunt: aut ubi oppreſſio=
nem paſſi fuerint ſupini, ualde ſuffocantur. Et poſt acceſſionis horas, ad=
hibe omnem oppreſſionem, uel pondus capiti. Experrectis ad primum
ſenſum, corpus omne tremit, ſudor frigidus in ſtomacho uel in capite, &
pulſatio nimia cordis. Ventoſitas ſpiritus quæ ſolet in pulmonibus, &
cerebri partibus habitare, concluditur ex calore cibi, uel uini, uel ſangui=
nis, uel cholerum abundantia, non habens exitum naturalem per nares,
uel per os: & præcluſis in pulmonibus fiſtulis, uel in ſtomacho conclu=
ſis, per uiſcera diſcurrens hanc cauſſam facit. Curari autem debent ſic, Cura.
quando admoniti fuerint. Si habuerint prę̄focationem, corpus moueā=
tur, uel fabula excitentur, uel capillis capitis attrahantur, aut guttizen=
tur: aut facies eorum de aqua leuiter aſpergatur, ut corpus, uel ſenſus eo=
rum ad priſtinum ſenſum reuocetur. Quod ſi ætas, uel uires permiſe=
rint, flebotomari debent, ita ut ante flebotomum primum ſtomachum
curent. Et potum accipiant elixaturam abſinthij, & ſic flebotomum ad=
hibendum: & poſt pigrę potionem accipiant. Et poſt hæc omnia pur=
gentur, ex iera diacoloquintid. ut omnis humor malus, craſſus exinde
purgetur. Cibum accipiant leuem, & digeſtibilem, & exercitationes, &
ſomniferas confectiones. Nares ungamus ad manſionem ex dro=
pace, ducentes. In dimiſſione cum uidemus ueniſſe ſecurita=
tem animo, præparandum, ut non iracundiam patian=
tur: quia ex hoc inquietantur.

C

De Vocis amputatione.

CAP. VIII.

DEBILITATVR Vox aut per clamorem, aut per frigdorem, aut per æstum nimium, aut per ardorem febrium fauces inasperantur. Exinde feruores patiuntur & anhelitum. Vox inraucat aliquibus ex catarro, & ex pulmone solutio fit uocis, hoc est, raucedo. Si ergo sinochus & raucedo fuerit, tarde digerunt, ut clara uox reddatur.

Cura. Aliquibus & recenter frigida bibendo contingit. Vti debent cibis leuibus, & sorbilibus, & infusione capitis ex oleo anetiuo, & lana coöperto: & uaporationis fomento ex aqua calida cum spongijs. Et thoracem faccellabis, & de lana coöperies. Si tussis non fuerit, balneis utantur, & dragagantum sub lingua tenere debent, & humorem ipsum glutire, aut libanum, aut liquiriciæ succum. Et similiter gargarismatium intra fauces gargarizent: & ex mulsa, ubi coxerint palmulæ, aut caricę pingues, albę, cantabrum, rosa, hysopus, & liquiritiam (ut dixi) in mulsa coctam, tepidam mane uel sero triduum gargarizanto: ut saliua intra os foras projciatur. Odoribus uero bene olentibus naribus apponentes, uel ptarmico uti debent. Quod si febres non fuerint, & suffocatio maior fuerit, flebotomentur: & postea accipiant electuarium ex semine lini, siseleos, amygdalas tostas, uuam passam: nucleatum, tritum, mixtum cum melle.

D Et uomitum cum raphano prouocent, & purgentur ex diacoloquintidis, iera. Accipiant antidotum beica, aut catapotias confectas.

De Arteriacis. CAP. IX.

ARTERIACI SVNT, quibus fauces reumatizant, uel dentes, cum asperitate gutturis interius: aut quando exscreant, asperitatē faucium sentiunt, aut quasi aliquid in gutture acre: & uox eorum secundum naturam clara fit. Sequitur modica tussis, cum coctura faucium interiorum. Aliquoties exscreant flegma spissum, & tarde redditur: aliquoties solutum projcicur. Sequitur modica febris cum macie

Cura. corporis. Fit autem ex humore capitis. Curari debent sic. Si sine febribus sunt, cibos accipiant leues, sorbiles cum melle coctos, cum farina similæ tenuissima. Lac caprinum sorbeāt cum melle ieiuni. Cerebella, carnes minores manducent coctas in uino dulci: & granatū uinum bibant. Ieiuni gargarizent tepidum, aut diamoron, uel diacareon, aut diacadion confectiones. Vnum de istis gargarizent: aut de penna fauces ungant. Item post arteriarum asperitates, rosarum flores siccos, aut citonia matura in aqua cocta gargarizent: aut sapam, ubi coxerit puleium. Item dragagantum in melle infusum, tritum cum nucleis, addito melle despumato quod sufficit, datum coclear unum, transglutiendū mane, & ad mansionem per triduum. Quod si cum febribus os reumatizauerit, capiti diligentia est adhibenda. Caput condatur ad pressum, & pectinet, &

omne reuma siccatur: & oxyrhodino caput iusundi iubemus, in æstate A
frigido, in hyeme calido: aut asperum infundendum, secundum qualitatem temporũ: in hyeme thermatica, æstate refrigerioſa, ſicut de his ſæpe docuimus.

DE DENTIVM VITIIS. CAP. X.

DENTIVM uitia ſunt multa. Aut dolor unius partis, aut ambarum, aut molarũ, aut agitationes, aut frigidationes, aut tineæ, id eſt, denudationes gingiuarum, putredines, ſiue tumores, aut ſanguinis emiſſio: dentium ſiue molarum dolor, ſiue cancellatio. Si obuenerit hoc ex reumate frigido capitis, deſcendit in radices dentium, & oſſium naturalia loca commouet, quia humor eſt nequiſſimus capitis, & dentes uitiat, ſicut comparationẽ ipſius legendo didicimus. Stillicidia guttando petram excauant, aſſiduo lapſu: ſic humida gutta non pondere, ſed ſæpe cadendo diſrumpit. Diſtillans humor frigidus capitis, dentes uitiat, hoc eſt, commouet, pertundit, priuat, depannat. Quibus ſubuenire debemus ſic. Pro dolore dentium, uel molarum, ſi ulla cõmotio eſt, uel putredo, ſaccellum facito ex ſale toſto, ut regiones dentium, hoc eſt, tonſillę uaporentur: aut humor frigidus, qui ineſt oſſibus, ipſe calefactus temperetur. Et intra os collutionem adhibeant, uinum album ubi cocta fuerit roſa, intra dentes calidum teneant, uel colluant: aforis autem uapores ſac- B
celli ſupra ſcripti. Item in puſca coctas radices hyoſcyami, aut ſtrigni, aut ſparagi, aut oleum calidum in ore teneant, ut omnis humor frigidus temperetur. quia & dolores mitigat, & agitatos dentes confirmat. Item ad frangendum, tolle hyoſcyami ſemen, aut radicis piretri non uetuſti, cuforbij, hederæ, gummi ana ſcrup. i. lacde celſa quod ſufficit, & in gyrum caſulam facis. Item ad dentium dolorem, ſuccum hederæ terraneæ in aurem mittis in ea parte quæ dolet, & miraberis effectum eius. Sane ſi commotus fuerit plurimum unus dens, ſiue mola cum tumore: primo radices eius ſcarificentur, ut humor, ſiue ſanguis egeratur. Si cõmotio nulla fuerit, adiutoria ſupraſcripta adhibeas. Nam ſi potuerit ſcarificationes operari, & multum commotus fuerit, ferramento dens, ſiue mola, euellatur, & poſt de puſca locum colluat. Quod ſi commotio non fuerit, non debet cum ferramento euelli. Quia contigit in inſula quadam philoſophum molam dolere, & ſine ulla commotione ab imperito medico euulſa eſt, & ſtatim mortuus eſt. quia præ nimio niſu eripuit medullam quæ illi intus eſt, quæ de cerebro principatum habens, recurſu humoris ſui in pulmonem deſcendit, & ſtatim eum occidit. Nota.
Quod ſi fricatio, uel putredo in oſſibus dentium, uel gingiuarum fuerit: ex mulſa calida os abluendum, & hoc puluere ſpargendum, et antheræ confectione, aut thymi, aut origani, aut ſatureiæ ſeminis, cum uino melantio ex æquo tunſa, & cribrata, utraq; loca ſuperius memorata ſpargenda ſunt, & os

C aperiendum, ut humor foras egeratur. Aut ex diamoron medicamento ungantur radices dentiũ. Quod ſi antiqua fuerit putredo, radices dentium ex carbonibus calefacto origano cauterizamus. Quod ſi gingiua tumuerit, & ſanguine fluxerit, in puſca interius lentiſci decoctionẽ in ore teneat, et puluerem in ore ſimiliter ponat ex anthera, uel uſq; in diem quartum. Item admirabilẽ confectionem, quæ gingiuas ſordidas, uel liuidas ſplendeſcat, & ſanguinem conſtringat. Lentiſci corticis radice ſicca tunſa, & ſale toſto ex æquo trito puluere utatur. Quod ſi ex gingiuis nimiũ fluxerit ſanguis, inter utraſq; ſcapulas ſcarificatiõe ſanguis tollatur. Quod ſi uulnus intra os natum fuerit, aut buccam, aut circa uuam, roſa, & croco ex æquo tritis, cum melle de penna linito locũ: aut puluere antherę curato, diamoron mixto cum melle ſimiliter (ut ſuperius diximus) de penna linito.

DE AVRIVM VITIIS. CAP. XI.

AVRIVM uitia ſunt multa. Dolores graues auditus, & ſoni, uulneratiões, percuſſiones, humoris diſcuſſiones, ſanguinis eruptiones, uermes, aut ſi aliquid intus irruerit, aut ſurditas, aut pruritus. Hæc omnia uitia in auribus fiunt. Dolor aurium fit aliquoties in una, aliquoties in ambabus per frigdorem, aut ex uento frigido. Periclitatur interius in ipſa cauerna auditus aut ex lauacro frigido, aut aqua interius recepta, aut ex reumatiſmo capitis ſubitaneo ſine aliquo tumore dolorem ſuſtinet uehementer. Quibus curam adhibere iubemus. Saccello cocto in uino calido uaporamus, et oleum nardinum tepidum, et piper tritum cum oleo, aut ruta, aut cum aneto: aut amygdalinum, aut cepam marinam quaſſatam, in oleo coctam, tepidam in aures ſtillamus. Si tardauerit, & febris non fuerit, neq; tuſſis, balneis utatur. Quod ſi dolor fuerit cum grauí auditu, uaporationes fiant ex calda, ubi coxerit abſinthium uiride in uaſe fictili: aures uaporabis, & interius raphani radices excauas, & oleum ibi mittens ſuperiactas, bulliat, tepidum auribus inſtillato, & de molli lana nares obturato. Item ad aurium dolores unguentum. Medulla ceruina, cæra, oleo de nucella, ſucco polygoniæ herbæ æquis ponderibus utere: & ungito deforis aures in gyro, & miraberis. Quod ſi tarditas fuerit antiqua, ſine ullo dolore: ſaccellentur, & uentrem purgent ex catapotijs catarticis diacoloquintidis, & ſcammonia, aloe, maſtice, & ſucco caulium. Et poſtea caput purgent ex gargariſmo, ſtafiſagria, pipere, ſinapi, hyſopo, origano, puleio, nitro, ex eo in oxymelle mixta ſapa, ad calidum ſolem, aut prope caniculares dies, aut poſt ſupinato capite gargarizent, ut omne reuma capitis fluat. Et auribus inſtillato oleum, ubi tritaueris amygdalas amaras Oleum laurinum cum pipere tritum, oleũ cedrinum, aut

Dolor auriũ.

balsamum, aut ceparum, uel raphani succum cum rosaceo, & piper, aut A
euforbium cum pipere ex æquo tritum cum rosaceo, aut afronitrū cum
rosaceo, & succum porri. Hæc ubi, adiecto acri aceto tepida instillas
auribus, si fueris non habens exitum uentositatis, sine grauedine & sine
dolore stomachi anatimasis in his fit. Potum accipiant elixaturam absin-
thij pontici: & stomachum curent, et auribus instillet nitrum tritum cum
rosaceo. Aliud etiam. Fœniculi, aut marrubij uiridis succum, cum rosa-
ceo & aceto mixtum, instillato, aut granati sicci corium tritum, cum rosa-
ceo, aut oleo laurino, aut ptarmico nares ungito, ut sternutent. Quod
si tumor fuerit cum dolore ex reumate capitis, aut ex catarro, aut ex san-
guinis impletura: uaporationes ex spongijs in calda tinctis, infundito in
terius porri succum, & ibi cum rosaceo, & melle, & lacte mulieris quæ
masculum nutrit, instillato. Quod si uulnus fuerit cum sanierū squa-
lore, uel fœtore: infusio est ex alto humoris, aut sanguinis per clisterem
tenuem syringæ. Colluantur ex mulsa tepida, & sic extergantur ex lana
molli melodida. Et de præsenti infundi iubemus porri sectiui succū, aut
coriandri, aut strigni cum rosaceo tepidum auribus instillato ad mansio-
nem. Quod si uulnus fuerit longi temporis: curato ex trociseo andronio,
aut musano: aut crocum des tritum cum rosaceo & melle. Id autē anteq̄s
medicamentum inijcias, prima die lana molli in melodida uulnus exter-
gas. Aliquibus uulneratio aurium plus crescit & claudit auditus fora-
mina. Infundi iubemus raphani succum cum rosaceo, & puluere oxycro, B
in ipsas cauernas superfluas: aut ea comedat. Aut puluerizа staphisagri-
am, piper, & elleborum, trita: & ex hoc puluere impones. Semotus esse
debet a fabulis, a sonis. Cibis debet uti leuibus, sorbilibus. Et si percussa
auris fuerit: & intumuerit cum dolore: butyrum recens, aut sine sale,
cum melle mixtū super calda tepefactū, instillato tepidū: aut adipes anse-
rinos, aut gallinaceos super calda tepefactos, instillato tepidos: adiecto si-
mul lacte mulieris, quæ masculū nutrit. Item porri sectiui succum, aut o-
zymi aut coliandri, aut strigni cum rosaceo, aut crocum sine rosa uiride,
infusum in lacte mulieris quæ masculum nutrit, tritum, bene tepidum
auribus instillato. Et pro tumore deforis cataplasmare debes sit. Panem
mundum in uino infusum, tritum cum melle cataplasmato. Quod si du-
ricia adfuerit, lenticulam coctam in aqua, tritam cum melle tepidam cata-
plasmato. Quod si humor nimius ex auribus fluxerit aliquoties ut lo-
tura carnium, ex musculorū tonsilla manat, cum grauem dolorem iuuent,
temperari debet, ne multum fluat, nec constringatur. Multus si egeritur
humor sine ullo dolore, uinum granati coctum, & spissum, cum colofo-
niæ puluere, tepidum infundito: aut absinthij uiridis succum, gallæ pul-
uerem, aut andromacum cum melle, aut cum succo porri sectiui, aut sic-
cum hederæ cum rosaceo colluere debent, ex mulsa tepida, aut elixatura
de lenticula in aqua cocta. Quod si ex auribus sanguinis eruptio fue-
rit, siue uulnerū caussa, sine ullo dolore, siue alias cum ferro tunsum: cri-

C bratum pnluerem per fistulam flato: aut colofoniæ puluerem, aut celticæ folia, granati sicci corticem, nitrum, ex æquo tritum, flato: aut gallarum puluerem. Sed & si antiquis, hæc est cura. Si fuerit sanguinis eruptio, & ætas permiserit: circitent ex utraq; parte scapulas. Quod si intra ætatem fuerit, incidi iubemus capitis partes, id est, ambo cornua, hoc est, super utrasq; partes capitis, quemadmodū supra dictū est, ut multus sanguis egeratur. Quod si uermes in aurium cauernis nati fuerint, absynthij pontici, aut cucumeris agrestis radicis succum, aut capparis radicis succum, persicorum foliorum succum cum aceto instillato. Quod si nulla res eos iuuat: sulphur uiuum, cum calce uiua, trita cum melle instillato, aut sinapi semen, tritum cum hyoscyami succo. Quod si casu intra aures aliquid ceciderit, aut granū frumēti, aut stipula, aut arista, aut aliquid tale: sternutamentū subinde prouocet: aut butyrū, aut adipem anserinū, aut gallinaceū tepidū frequenter auri instillato: & balneis utatur. Quod si ex ordeo aures clausæ fuerint, & fuerit sanguinis eruptio, facito ut supra hic dicitur. Item si sordibus aures clausæ fuerint: oleum calidum frequenter instillato, aut nitrum, uel sale tostum, tritum, & rosaceum calidum instillato: aut in lana tinctum auribus iniiciatur, & sic de melotida sordes ipsæ ex auribus tollantur. Quod si pruritus aurium fuerit plurimus acetum, & oleum rosaceum tepidum instillato, aut fœniculi succū, aut liliaceos flores tundis, & succum eius cum aceto & rosaceo tepidum
D instillato.

QVID Podagricis conducat, uel non.
CAP. XII.

RAMOS betonicæ, & ramos centaureæ qui plus ponderis habebunt, radices agrimoniæ, radices pentaphyllon, radices cannæ, radices sandicis, radices centūcapitum, uenæ citr. paragoriæ colliges mense Augusto, & sicca cum sole, & diligenter trita adseruabis. Quando uero bibendum est, ieiunandum est per dies. 15. Aut si non potuerit ieiunare, tota die quoad potuerit ieiunet, parcescat et potui, edenda necessaria sunt, facto balneo asso. Dum egreditur de caldaria, accipiat puluerem supra memoratos in aqua tepefactos, & obuolutus sabano iacebit usq; ad sudorē. Et die ipso comedat pullos gallinaceos, aut anserinos, aut maluas rodat. Hinc per dies. 20. ipsum puluerem omni mane accipiat in potū sicut supra, & post dies. 20. in septimana bis, aut ter usq; ad annum potabit quemadmodū supra. A quibus uero abstinebis usq; ad annū: De carnibus uaccinis, carnibus ceruinis, porcinis, leporinis, cum hædinis. Piscibus qui squamā non habent, id est, sepia, & uliginibus (quos comedunt multi) abstinebit. Olera quæ non sunt utenda, id est, bletas, olorstordes, & betas. Legumen omne comedat, excepto lectigolas, quas cauebit, uel lactucas, intyba, cucumeres, uel opiopinos, & ficus usq; ad annum non comedat. Tamen mente retinebit, quod de mense septembri, prædictos

pulueres in aqua bis potabit usq; ad mensem aprilem: & quando meli= A
us habet, tunc primum incipiat bibere Præter ficus, pomis omnibus, & balneo utendum.

De Catarro. CAP. XIII.

CATARRI genera sunt tria, Catarrus, Coriza, & Catasti= gnos. Catarrus fluens a naribus, aut una, aut ambabus, aut uno oculo, aut una aure, humor fluens capitis, in diuersas partes discurrit, & distillationem, ut superius diximus, per nares facit & pulmonem: unde catarrus dictus est. Fluorem enim græci Catarron uocauerunt. Qui= bus alijs speciebus nominabimus Catarrum? Catarrus nominatur a na ribus factus, Coriza, a faucibus, Branchos, a raucedine pulmonum, un= de & Tisis fit. Ex quibus appræhendis a naribus catarrum? Ex gra= Coriza. uedine atq; constrictione narium, & frontis pruritu, cum iugi fluore, hu more tenui, & crasso, & uiridi, cum sternutationibus continuis: neq; an= helitum inde reddunt nisi per os tantum, & nares pręcluduntur: deiecti o nem frequenter conantur, & nihil emungunt. Aliquoties aquam per na res digerunt, quasi qui sinapi, aut cepulam acrem comedunt, ut lachry= mas per oculos emittant. Aliquoties emungunt spissum, & colore sul= phureum, uiride, aut fellitum, cum narium præclusione. Aliquoties una pars capitis aurium per ipsum impetum condolescit, aliquoties partes capitis, siue temporum: et per nares mucilenta in modum sanierum ege= sta digerunt: ita ut capiti dolenti, & circumdolenti, sanies per nares sol= uitur. Aliquibus suffocatione capitis aures crepant, & humorem dige= B
runt. Cura eorũ diligentiæ capitis adhibenda. Caput ungatur ex oleo Cura catarri. irino, aut daphnino, hoc est, laurino, aut melino, aut cyprino, aut aneti= no, aut rutaceo. Plantas ungãt de pice liquida, & de acopo therm ãtico. Vngant thoracem, & collum eorum. Lanam lotam capiti eorum appo= nito, conuenientia auribus instillato. Ptarmico nares unganť. Piper tri= tum, & euforbium melantium, iris illyricæ radices, rutam, cuminum, to= stum, puleium, ex his unum tritum in linteolum ligato: & moderato, ut sternutamentũ prouocent. Cibos sorbiles dato. Corizam faucibus ca= tarron aduenisse inde cognoscimꝰ. Pruritum quidẽ faciunt cũ titillatu, et uoce obscura. Est & sternutatio assidua, cũ sensus prouocatione, & trans= uorandi difficultate. His diligentia capitis adhibenda, ut superius in ca= Coriza cura. tarro diximus. Vel gargarismum dico adhibendum, ut in arteriacis dixi= mus: uel electuaria quæ fauces asperas leniunt. Catastignos ut catarrus interius uiscerum distillationes, uel percussiones in stomacho, tussim cũ nausea prouocat. Si pulmonibus obuenerit, grauedinem thoracis uehe= mentem facit cũ sputis spumosis, aliquib. cum raucedine: & si sanguinẽ exspuerint, ad tisim ueniunt, & tabidi moriuntur. Aliquoties exspuunt, uel exscreant ut pinguem saniem. Quod si tussis dura fuerit sine exterio= rum fluore: ex mero calido dare debemus. Si item non febrit, in ficus siccum mittis puleium, & piper tritum: assas tres comedendum dabis,

C aut oxymelle, aut elixaturā fenugræci in mulſa coctam, aut hyſopi. Item in uino & melle coquere debes rutam, piretrum, & piper: potui dato: & gargariſmatium fiat, ut reuma foras prouocetur: & iríos radices ſiccas, hyſopum, aut thymum ex æquo tritum, cum melle mixtum dato bibere coclear unum, ieiuno, & uinum poſtea. Et ptarmico nares ungito. Edat oua ſorbilia. Aliquoties totæ tres cauſæ ſimul ueniunt. Aliquoties ſingulæ: ſic & eis ſuccurri debet, ut dictum eſt.

De Vua. CAP. XIIII.

VVA aliquoties ex catarro tumeſcit, aut inflatur: aliquoties ex ſanguine, & humore laxatur. Et in faucibus iacet plus ad naturam ſuam, quæ humorem præſtat, uel ſaporem ciborum lubricatione deuorandum: dum multa ſunt in illa foramina: ſicut ex māmilla mulieris emanat lac de foramine tenuiſſimo: uel uti acus punctura perfricatione facta, foraminum obſtructione opitulante, grauata nimijs humoribus, malefacto iacere cogetur. Quæ primo deſtillando uua, tuſſiculam generāt. Deinde *negligentia ſæpius facta, ſuper pulmonem deſtillatio ruit.*

Cura tunc periculum ubi tumet, & rubet, deſiccare debet. Quæ autē *eſt pannoſa, tenuis, liuida, longa in capite, acumine incidi debet, et inſtrumento apte teneri primo,* & ſic incidi, & puſca frigida gargarizari. Nam ſi eam ex radicibus non inciderit, nec cicatricem fortem facit, nec bene pa*ragorizat, ut foramina naturalia pacta fiant, deriuationē in pulmone fa*D *cit*: & tiſici, uel tabidi *moriuntur: aut ſi frequenter deſtillauerint,* ad perniciem deducunt. Quod ſi uua tumuerit, & laxata iacuerit intra fau*cium ſpacia, et fauces uſtulauerit, uel linguam: totum hoc ſic emendabit.* Palmulas, uel caricas pingues coctas in mulſa gargarizent. Quod ſi os *omne reumatizauerit,* & *tuſſierit: caricas, roſas, furfura triticea, hyſopū,* aut thymum, fenugræcum, puleium, lenticulas, ex æquo in linteolo ligatas, *in mulſa* coctas, colatas gargarizent, uel exinde ieiuni bibant tepidū.

Quod ſi uua iacuerit: de antheræ puluere eam leuato: aut hunc puluerem conficis, & eam leuabis. Corio granati ſicci, balauſtia, ſale toſto, ex æquo trito, cribrato utere. Nam in coctura faucium, uel uuæ eis puluéres non conueniunt.

De Tuſſicula. CAP. XV.

TVSSICVLA aliquibus ſicca uenit: aliquibus humectata, et cum plurimis flegmatibus: aliquibus cum anhelitu & ſuſpirio: aliquibus ex nimio ſputo, uel reiectatione: quæ a tiſi ſi uenerit, tabidi moriuntur. Quammaxime tiſis excitat̄ peripleumonicis, pleureticis, ſmanticis, & empyicis. Solita tiſis his euenit humecto ex capitis humore, aut de catarro, aut ex faucium reumatiſmo in pulmonem, aut guttur. Sicca uero tuſſis fit in pleureticis, peripleumonicis, ſtomaticis, ex diafragmate, uel epatis tenſura, uel duricia ex faucium reumatiſmo, ex ciborum acredine, & ſalſa commixtione: uel ex frigido potu, aut ex puluere, aut ex

fumo, aut odore non bono irritantur, & ex sanguinis abundantia, intus A
crepunt, aut ex proclusione epatis. Curantur autem sic tussientes. La-
cere debent in domo lucida, & bene olente. Et si soluta fuerit tussis, ele-
ctuarium accipiant quod eos cõstringat, hoc est, lini seminis tosti scrup.
viij. cumini tosti scrup. xvi. sinapi seminis scrup. i. puleij sine fumo
scrup. iiij. nucleos tostos scrup. iij. amygdalas tostas scrup. xxx. uuæ
passę albæ enucleatæ grana. c. mel despumatum quod sufficit, datum se-
cundum uires. Item piperis grana 30. baccarum lauri grana. 15. ireos ra-
dices siccas scrup. iiij. thymi. ʒ. i. tundis, cum melle mixto, dato cocle-
ar unum. Quod si flegma plus fuerit cum tussi: oxymelle accipiat, aut
oxyporium, diacidoniten: ut flegmata frigida incidant, & calefaciant, et
dimifragia comedant, uel salsamenta, & poma merata, uel cibos thermã-
ticos, uel conditum. Item contra solutam tussim, mel diutissime coctũ,
pastillicato, admixto gummi, ut unum corpus fiant: & ad oliuæ magnitudi
nem dato, ad omnes duricias constrictiuas: aut trociscum diaspermaton,
aut catapotias becicon. Quod si longa fuerit tussis, & ꝓmiscua, hoc est,
subito soluta, et subito sicca: dato antidon uesocon asclepiadeũ. Aut hoc.
Piper, rutam siccã, ireon, hysopũ, sinon, uel ultimũ opium, & myrrhã ex
æquo tritam cum melle mixtam, dato ad mansionem, aut mane secundũ
uires. *Quod si sicca fuerit tussis, et uiscera siunt sine sputo sanguinis: sto* B
machum curent, et accipiant apozima, *hoc est, elixaturas: aut origanum*,
hysopum, aut radices de iri illyrica, aut rutam: unum ex his in mulsa co-
ctum potui dato. *Quod si cum uomitu*, oxymelle accipiant. Quod
si cum anhelitu, fenu græcum aqua coctum adiecto melle dabis. *Quod*
si cum dolore, uel tonsura: ireon et hysopum ex æquo tunsum, cum mel-
le mixtũ, dabis cocleare i. singulo mane, uel sero. Cibos *sorbiles, ut oua*,
piper tritum, aut rosmarinum tostum, aut ptisanæ succum cum melle.
Quod si antiqua fuerit tussis: saccellare debemus thoracẽ ubi pulmo-
nes sunt, & ungere thoracem ex acopis thermanticis. Et ficus siccas assas
comedant *ieiuni, & catapotias, ueciconiden*, myrrham, castoreum, gal-
banum, opium, piper, storacem, ex æquo tritum cum aqua: & facies ca-
tapotias in erui magnitudinem, dabis ternas post cœnam in calda gutti-
re. Cibis uti debent humidis, & digestibilibus. Electuarium diapraſſi-
on, aut diascylles, castoreum, prasium, cardamomum, & piper ex æquo
tritum, cum melle mixtum, dato secundum uires: & his similia.

De Hæmoptoicis. CAP. XVI.

HAEMOPTOICI, hoc est, sanguinẽ exspuentes sunt. Horũ
significationes plures. ut sanguinis de propria, & abusiua. Pro-
pria est, quæ ex supernis partibus labitur, sicut fluor significatur de capi
te per sensuales uibras. Abusiua est, quæ etiam ex inferioribus acceden-
te fluore significatur, aut ex pulmone, uel stomacho: nausea, tussicula ex-
clusis. In propria est enim fluorem uocare, id quod ascensu quodam

C non lapſum fertur. Sed græci uerſa uice poſuerunt, deriuationem nominis intuentes, id enim hæmagogam uocauerunt, quæ magis ex inferioribus affluere ſignificat: quod fluor ſanguinis ſputum dici priprie poteſt. Paruam enim ſignificationem ſputum refert, fluor plurimam. Neq; ſputum ſanguinis eſt fluor, ſupradicta ratione. Parua enim materia ſanguinis ex gingiuis, uel faucibus emiſſa, ſputum magis quã fluor recte nuncupatur. Hyptiſicũ eſt quod ſpuitur: quod exſcreatur hæmagoga, id eſt, quod reiicitur. Quot ſunt differentiæ ſanguinis? Tres: Eruptio, Vulneratio, Reſudatio. Eruptio fit fluor ex fluente, repentino, atq; limpido ſanguinis fluxu, nulla antecedente querela uulneris effectu. Vulneratio ex humecta materia humoris purulenti, cum ſanguine non limpido, & tuſſicula plurimorum dierum. Reſudatio uero ex nullo ſenſu uulneris, ſed quod magis ex accæpto cibo uel potu, acriore liquore comprobatur.

Sanguinis Eruptio.

Vulneratio.

Reſudatio.

Qui ſunt loci ex quibus fluor ſanguinis efficitur? Ex ſupernis faucibus, hoc eſt, brancho, quod guttur: ex faucibus, pulmone, thorace, diafragmate: ex ſtomacho, & proximis locis, de capite, ex iecore, ſplene: & uena maiore quæ ſpleni coniuncta eſt.

Ex quibus apprehendo eas, quæ in ſupernis ſunt faucibus partes, quod eſt branchus, quod ad guttur ſanguinem proiiciat? Ex ſputo ſanguinis, cum quadã manatione aquæ paruę, et aſperitate linguæ, atq; imaD gine uenulæ ex loco de quo ſanguis ipſe fertur, apparet. Quæ apprehenditur ac ſi liquoris acrioris gargariſmum accæperint ægrotantes, mordicationeſq; eius loci ſentiunt.

Ex quibus eos qui de faucibus ſanguinem proiiciunt? Ex paruo fluore ſanguinis, cum humore retinaci, & leui tuſſicula. Ex quibus excluſos? Ex quibus eos ſupra dixi, qui de pulmone ſanguinẽ proiiciunt plurimum, atq; cõaceruatum ſanguine fluorem, & ipſum uti ſpumoſum, rufum ac feruentem, ſine dolore, cũ uehementi tuſſicula, ex thoracis grauedine expulſum: aliquando cum ſtridore pectoris, & uocis in articulo obtunſione, & raucedine, genarum rubore.

Ex quibus eos qui de thorace proiiciunt? Ex ſupra dictis ſignis, & paulo mitioribus, cum dolore lateris, aut pectoris, aliquando etiã ſpinæ mediæ utrarumq; palarum, quod græci metafremon uocant, per multum fluorem uti ſpumoſum ſanguinem, ex quibus & diafragma ſanguinem proiicit.

Ex quibus qui ex ſtomacho ſanguinem proiiciunt? Ex uomitu pluri mo, ſanguis niger, uel cõagulatus, aliquando autem cum cibo atteſtante animi defectus, cum corporis iactatione, atq; faſtidio, ſaliuarum fluentia, membrorum in frigido corpore pulſu paruo, dolore utrarumq; palarum, magis ſi acrem liquorem biberint in ſiti, morſum in ſtomacho patiuntur, malfiunt, infrigidantur.

Ex quibus qui de uentre ſanguinem proiiciunt? Ex his quæ de ſto-

macho memorauimus, sed paulo uehementioribus. Nam plęrumq; etiam per uentrem quidem sanguinem emittunt, ægrotantes cum dolore, atq; tormento, & mordicatione medijs præcordiorum. A

Ex quibus qui de proximis locis exspuunt? Ex inspectione oris parotidæ uenam apprehendimus, aut ex tonsilla uulnerata, aut ex gingiuis.

Ex quibus qui de capite per sensuales fibras sanguis exspuit? Ex antecedente feruore faciei, aut capitis grauedine, uel dolore, & extensione, uel narium, cum titillatu quodam eius partis qua sanguis effluit per nares, atq; ad eas deducendum ducunt. Hæc ut plærisq; dormientibus in quietudine accidit, ut ore impleto, atq; faucibus occupatis, cum quodam exscreatu putido excludantur. Et si ad stomachum, uel uentrem defluxerint, permitte ægrotantem donec per uomitum excludantur, accæpto, uel transuorato acriore liquore, nulla mordicatione loci sequente. Arteria ascendit, tussicula excluditur, qua neq; ante fuerat uexatus ægrotus, nec post exclusionem sanguis interpolatus. Quod de pulmone proijcientium signum est? Ex quibus de iecore sanguis proijcitur. Ex tumore capitis, cum dextera parte præcordiorum, ex colore uiridi, uel aquato simili. Ex quibus ex splene dolor? Sinistris pratibus capitis, uel præcordiorum, colore plumbeo, simili lingua.

Ex quibus ex uena maiore, quæ spleni iuncta est sanguis proijcitur? Crepat ex multis uocibus, aut ex multo uino, aut cibo, aut ex usu uenereo, aut ex nimio pondere, aut ex catarro, uel nimia tussi crepant ut sanguinem uomant. Hæc si in cibo uenerit, cum spinæ dolore, uultu, lingua pallida uel nigra. Quod si crepuerit in septimo uertebro spinę, in stomachum fluit, & per os uomitur, ueluti cibus. Si in pede, uel manu, aut in capite uenerit, aut in renibus: paralisin facit. Nam si in pulmonibus uenerit, statim eum occidit. Supra scriptas caussas hæmoptoicas uocant, id est, sanguinẽ exspuentes, Sed tamen de his omnibus malignis sputis quidam curari non possunt, ut ex pulmonibus, ex uenis, ex uulueribus, ex iecore. Omnia enim sputa sanguinolenta, maligna. Cura autem eorũ, medebitur sic. Iacere debent in domo lucida, refrigerato loco: inmobili lecto ideo, ne petra, uel sub diuo aut corpus uexetur, aut moueatur. nam si moti fuerint, statim sanguinem proijciunt: uel si irascant̃, aut clament. Iuxta tempus adhibere debent flabella, & folia pampini, myrti, aut calami, cum aspersione: ut omnia frigida habeantur. Similiter coöpertoria leuiatissima, quæ eos non calefaciant: ne per calefactionẽ sanguis plus proijciatur. Quod si ætas permiserit, uel uires, initio pus sanguinis fleboto=ment, quammaxime in omnibus doloribus, uel pleureticis, cum sanguinem exspuentibus, ubicunq; tumor inde apparuerit. Post flebotomiam mulsam decoctam accipere debent, interuallo remedij loco potius quam potionis. Sanguine cũ sputis sordidis ex uulneribus emisso, medicaminibus purgent̃ sine corruptura uenę alicuius sanguinis. Puscã frigidam assiduę bibere debent. Item ad saniẽ, Bolum (est aũt species terræ candida B Cura.

C & glutinosa, quæ ualde huiusmodi curis debetur) adiuncto amilo, ex æ-
quo tritum, datum cum pusca frigida, aut cum succo arnoglossæ, quæ la-
tine plantago dicitur: aut succo cum pusca mixto, sanguinē mire stringit.
Aut ipsam quoq; herbā coctā, et oleo et muria adiecta ad hoc comedant,
symphiti succo ex pusca frigida potato, aut hippoquistidos: et omphacio
& draganto, & alumine, et amilo, & alijs constrictiuis potionibus. Si ex
pulmonibus fuerit, arnoglossæ succo cum hippoquistidos, & gummi, et
amilo, & infusionib. thoracis, & oxyrhodino in lana succida utantē. Ci-
bos accipere debent constrictiuos, alicam coctam frigidam, & panem sic-
cum ex uino stiptico frigido, & ptisanæ succum cum amilo, & arnoglos-
sæ succum cum siseleo: & similium succorum sorbitiones, adiunctis specie
bus supra scriptis in ouis sorbilibus. Accipiant cerebella, & ungulas co-
ctas, et rostrum ex porcello minore. Et potum accipiant ieiuni, ex aqua
ubi coxerint citonia: aut palmulas, aut turiones rutę, uel rubi turiones co-
medendum dato, ieiunis: maxime uero citonia cocta, aut assa, aut grana-
ti durí grana. Et epithima conficis sic. Ex citonijs, amilo, thure, aloe,
cum ceroto myrtino attollatur: & ex lemnijs fragitidos, aut ex trociscis
diacoralli, aut dialectri confectis, & ex alijs antidotis quæ scripta sunt ad
hæmoptoicos: et cucurbitam cum scarificatione sanguinis oportet detra-
here. Obseruent se a balneis hæmoptoici in locis refrigerosis, a clamo-
re, ab iracundia, a uenere, a uomitu, a uino et salsamentis, et puluere, et fu-
D mo. Et mulieribus fit hæc passio, quæ menstruis non purgantur. Cu-
rentur & ipsæ sicut in uiris scribentes docuimus.

De Phthisicis, hoc est, Spuentibus.
CAP. XVII.

Sic phthisicos apprehēdis. Ex febre cum tussicula, ex screationibus
uarijs, sanguinolentis, uel liuidis, aut purulentis, aut pro quantitate exclu
sæ arteriæ, cum corporis macie, & uitæ, attestante uirium debilitate par-
ua, aliquoties sicca tussi, aliquoties soluta cum flegmate, aliquoties cum
catarro. Curentur electuarijs ex ireos, & hysopo, aut thymo, contusis
ex æquo, mixtis cum melle: cochlearibus singulis mane & sero. Et uuā
desiccent ex anthera: & succum ptisanæ accipiant, & butyrum cum mel-
le. Et curentur sicuti in sanguinis fluore diximus.

De Tisi. CAP. XVIII.

Tisis vitium fit ex reumatismo gutturis, aut ex uua,
& distillatione assidua, ex catarro distillāte multo tempore, pul-
mones uitiante: sicut in dentium caussa supra diximus. Hæc passio
pulmonum periculosa, et maligna ualde, sine ulla sputatione sanguinis.
Fit autem in ætatibus in decem et octo annis, usq; in tricesimum et quin-
tum. Sequitur autem tussis cum sputaminibus uarijs, aut tenuibus, ali-
quoties similibus sanioſis, aut spumosis. Sequitur et sonus respirationis,
anhelitus pulmonum, febres leues, hebetudo corporis, et fœtor, an-
helitus oris. Si inueterauerit annum, et si non curati fuerint, moriuntur.

Plurimis modis cum facti uirtute diligentia est eis adhibenda: ut ante A
accessionem febrium cibentur, aut post dimissionem. Solent enim ali-
quibus & typicas accessiones facere. Aut die inter diem cibari debent, ex
sorbitionibus. Ante accessionis tempus fortissimos dato cibos, polentas,
oua, cerebella, uolatilia, gallinatia, carnē, capita, pedes porcellorū, aut hę-
dorum in ptisana coctā, & allia cocta cum aneto & oleo ex aqua condita,
& gallorum testiculos, ascellas columborum, anatum, columborum,
& conchilia petrosa tincta in aceto, condita, ex pipere, libistico, costo, me
liloto, & his similibus si sine febre fuerint. Et lac comedant, uel bibant.
maxime asininum statim mulctum, ne infrigidet, potum dato, ieiunoq;
manente, non de pastu ueniente. Melius dare lac de animalibus ieiunis:
quoniam lac ipsorum constrictiuum est, & desiccat dura natura. Conue-
nit his ex dimifragia, & fricationibus totius corporis, plurimum capitis
ad collum & thoracem, & omnem actionem eorum. Cura desiccatiua fi-
at pro reumate, electuaria, et potiones multis utiles probatas. In nocte ad
potionem danda confectio ex duobus, pipere, aut diaprasio, & alijs quæ
calefaciant & desiccant: aut hysopum in mulsa coctum potum dato: aut
irim illyricam. Et deambulatione mediocriter utatur, & odore bono.
Habitatione conuenienti uti debent. In obscura domo iaceant. Circa ca
put & thoracem et collū unctiones mordaces, quæ cum tensione possent B
fieri ex ulcere. Vel epithimo utantē, quo reuma calefaciant, uel desiccent.
Et si permiserint uires, hicarotiçis medicaminibus, aut cauteribus caute-
rizent circa thorscem, nouissima cura ipsorum.

De Empyicis. CAP. XIX.

EMPYICI sunt sanioſi. Eos apprehendimus ex antecedentibus
signis quę in interioribus collectionē denunciauerunt, dolore ma-
gno, cum febribus & horroribus inordinatis, & consequentia repentina,
& sanierum effusionem soluunt cum pulsus erectione. Item Empyici
fiunt ab hæmoptoico ex uaporatione singulorum. de alternis passioni-
bus: & proprie sic noscuntur. Nam tisicus fit non repentina effusione sa-
nierum, febres etiam cremento temporis, accessionesq; efficiuntur pulsu
crebro, cum iliorum dolore. Empyicus autem repentina effusione sanie-
rum cum febrium accessione, apostematum collectiones fiunt, interius in
medio latere, aut in thorace, & in pulmone. Collectio & scissura sanierū,
fit cum febre et tussi, et corporis macie, et sine uirtute empyici sunt. nam
& quæ uisceribus eminent, collectiones uocantur. In alio latere fiunt col-
lectiones, quæ si eruperint, empyici erunt, & spuendo saniem digerunt.

Fiunt autem empyici plurimum ex pleureticis: aliquoties aut ex ægri-
tudine acuta non bene discutiente, aliquoties autem & febribus antiquis
uix carente, & usq; huc deducentes. In tempore commouentur, aut fri-
gores, aut plagis, aut ponderibus aurium, & humoris plenitudine acerri-
ma, aut ex uini liquore: quibus signa cōmunia sunt ab omnibus. Tumor

C est in collectione regionis. Sequitur autem (ut diximus) febris lenis, & frigdor inordinatus, & dolor pulsans eruptionem. Aliquoties autem super pulmones fertur ex thorace: aliquoties autem per intestina collectiones & digestiones fiunt. Aliquibus autem in uesicam, plenitudine ex renibus facta, apostema cadit. Aliquoties in eodem loco ubi nascitur maturatur, & crepat. Significantia futura hæc signa, cum tussi, & super impositionibus anhelitus obseruabimus. Omnes empyicos spissum habentes pulsum, neq; dimissiones humorum, neq; a febribus desinentes, circumuenit passio. De his ergo conamur nunc in cura: sicut multoties diximus. Empyicis adiutorio utimur sicut in pleureticis. In acuta passione hoc non aliquando necessarium: aliquoties adbreuiat, aliquoties prolongat initium. Cura eorum. Detractione sanguinis utendū ex cubito contrariq; partis dolentis lateris, contra plenitudinis grauedinem. Si autem uires permiserint, multoties in locis ipsis dolentibus. Imponere debent cōopertorium factum ex lana, eum infusionibus glaucini, aut sicionij, aut ueteris olei, ubi coxerit ruta, aut anetum, & circum ligetur. Si febris fuerit & nimius dolor, acetum & oleum imponitur, adiuncto nitro. Post infusiones adhibere debent cataplasmata, & uaporationes. Luuat autem panis in mulsa coctus, & semen lini, & uaporationes ex milio, & ex sale tosto, aut ex cantabro: per saccellum calidum uaporato loca dolentia, ut multum sudent: aut ex oleo calido in uesicam fuso, obuoluto in

Cura empyicorum.

D linteo, locum circum calefacito, uel cucurbitato, raptum, ut diu constringat locum dolentis: & post infusionibus: & postea cerotarijs ex cyprino & rutaceo oleo confectis, & emplastro malactico Serap. et diamnasse, uel malagmate diasabato, quæ adductionem faciant. Quod si duricia fuerit in superficie, uel interius, & adhuc non crepuerit, neq; ruptionem sanierum fecerit, ut maturet & deponat, hoc adhibeatur. Fœnugræcum, semen lini, resina, manna, et libanum insimul cocta: aut thymum, & alteæ radices inductas imponito. Item folia abrotani, fimum columbinum, nitrum, cacrios, piretrum: Quod si eruptio sanierum fuerit: oxymelle dato potū: & fiat cataplasma in oxymelle coctū: imponito & adiutoria quæ prouocent sanierum squalorem. Et cibos mellicos accipiant, uel potum, qui stomachum calefaciat, cibos coctos cum sale & aneto. Sorbitiones faciant, commixto aut puleio, aut hysopo. Quod si eruptio sanierum creuerit, ut bene expurgetur, hoc accipiant. Amygdalas amaras, nucleos, urticæ semen, lupinorum farinam, tunsa, in melle mixto, dato cibos ptisanę, ubi coxerit faba frixa, si febres non fuerint, & sinape comedant. Et si melius habuerint, carnes comedant hædinas, pedes porcellorum, rostrum, aures, coctorum succos, & maxime procellorum minorum lactentium, ut non sint durę: ne indigestionem faciant: unde & piper addant. Aliquibus autem & cepulas, & allium dabimus ieiuno comedere: ut orificium apostematis aperiat, & non claudat. Olera autem, betas, maluas, lapatium probauerunt bene purgata, quia & intestina mouent, &

purgant. Pastinacas autem, & porros, & sparagos coquito: ut urinam A
moueant: sed stomachū grauant, & fastidium faciunt. Et post accæptos
cibos poma accipiant, mala cidonia cocta, & grauata, & acinos modicos
digestibiles non multum: ut uulnus purgent, & claudant sinum eius.

Dandum erit eruum coctum sicut cicer: succus eius, aut lac potatū. Et
cauteridiare thoracem debebunt, in dimissione: ne collectio iterum fi-
at. quia ista causa fit de nimio potu & uino: ideo pro indigerie ciborum
uel potus, aquam cum nitro, aut aquam salsam bibant, & uomitum pro-
uocent: & malagma thoraci per stipticia, sulphur, & bitumē imponant,
& malactica: & electuaria diuersarum uirtutum quæ eos purgent, uel sa-
nies exiccent. In dimissione dimifragia, & exercitationes, & cepulas,
allium & sinapi accipiant, & bulbos coctos cum melle tritos, & commi-
xtos: & uulnus cōglutinent interius. In multis locis apostemata fiunt:
quorum præ omnibus periculosa erunt quæ in pulmonibus fiunt: &
dicunt peripleumoniaci. Acuta est hęc passio: quia & cito occidit. Nam Peripleu-
pulmo semel uiciatus, uel incisus, aut ruptus, curari nō potest: quia die et monia.
nocte incessanter a spiritu mouet. Exinde aūt cognoscimus de pulmoni
bus esse: quando sanies & spumas proijciunt: ex saniebus diuerse appa-
rescentibus, liquidis, & fętidis: ex raucedine uocis, cum tussi forti: genua
sunt rubicunda, et albores oculorū lucidi fiunt, uel albidi, et in circumitu B
palpebrarum extensio, & pro dolore pondus est in thorace. Sed leue iu-
dicamus, quando saniem proijciunt, & pondere leuantur. Vti ergo de-
bemus in thorace cataplasmate de hysopo, & abrotano, & ficorum elixa
tura. Potum dato mulsam ubi coxerit puleium, aut hysopus, aut origa-
num: & mel coctum dato: & pultes, & sorbitiones ex melle confectas, &
coctum melle puluerem de ireos dato. Et pro purgando uulnere, iubeo
accipere lini semen tostum, ustum, tritum, & nucleos: & terbintinam cū
melle, oliuæ magnitudinis ad mansionem glutiendum dabis. Iuuat autē
eos ex duobus pipereorum antidotis. Desiccat reuma & diaorobum, &
crocum ex melle, & alia secundum uires quæ scripta sunt in dinamidijs
ad empyicorum curas, uel diligentiam. Et cibis uti debent empyici sicuti
& tisicos scribendo docuimus.

De Anhelitu. CAP. XX.

ANHELITVS, & Orthopnoia aliquibus uocatur commu-
niter. Quam passionem sic deprehendis. Ex difficili respiratio-
ne, cum præfocatione sensus, atq; thoracis grauatione, cum febre pluri-
ma, laterum cōductione ad superiores partes, cum uocis debilitate, uultu
rubeo, & extensione, tussicula cū sputo. Humores eius tenues, aut crassi:
supini iacent cum difficultate. Sudore etiā frequenti, pulsu magno, no-
cturnarum accessione interpellante. Quid differt a Peripleumonia?
Celerior passio est, cum febribus. Dicere autem debemus diuersitatem
esse inter Anhelitum, Orthopnoiam, & Dispniam. Orthopnoia enim

C anhelitus rectus, ut quantum proijcit foris, tantum anhelet. Diſpnia aũt ſemper interius ad ſe trahit anhelitũ. Inuenitur aũt & aliud genus anhelitus in ægrotis, in acceſſionibus multis, uel in febribus creticis, q̃d multi medici anhelitũ dixerũt, fętide anhelantes, calidi, ſeu frigidi, maligni. Cõmuniter omnes anhelitus dicuntur in acutis paſſionibus ſęuiſſimi. Nam iſti qui ex pulmonibus ueniunt, prolongant ualetudinem. Patiuntur iſti quando pulmo et thorax concluduntur, inuicem alterutrum ſe miſcentes, et ægre conualeſcunt. Et quando pulmo patitur, manifeſte cum ſtridore proijcit ſpumoſas ſaliuas, cum rubore genarũ in facie, alboreſq; oculorũ ſplendeſcunt maxime. Quibus inueterauerit hęc paſſio, multoties cõtorquentur in thorace: pulmo de alio in alium locum, cum extenſione præcordiorum mouetur. Euenit autem iſta paſſio raro mulieribus, uiris frequenter, in accedentibus ætatibus, & inſtanter uſq; ad ſenectam ducentibus. Quibus autem in ætatibus puerilibus creſcunt, immutantur ſecundum ætates, et ſoluuntur a paſſione. Quibus uero in iuuentute fuerint, ibi ſeneſcunt. Loci autem hærent aut frigidi, aut humidi. Hi ergo commouebuntur tempore hyemis, quod eſt frigidum & humidum. Aliquoties coinquietantur aut ex aere frigido, & frequenter infuſiones conſtringunt. Hæc paſſio his qui metallica operantur, aut ex purulentia, aut odorum fœtore, aut gipſi, aut aliorũ euenit. Item ex multis humoribus craſſis, plenitudine ſanguinis, & ex hæmorroidarum con

D tinentia fit: mulieribus maxime quæ non purgantur. Contingit hæc paſſio temporibus frigidis, uel humidis, aliquoties etiam et ſuffocatio ſequitur cum anhelitu. Signa ſunt uitalium, uentus temperatus, non multum frigidus, neq; calidus, ſed humectus, ſicuti diximus. Sequitur autem initio grauedo thoracis, & immobilitas totius corporis, & pigricia, & ſtupor paruus conſtrictionis per ſpiritum, hoc eſt, anhelitum, & uariæ iactationes, iacendo in lecto eminenti, uel humilium graduum ſcalis. In ſomno fantaſiam patiuntur, & uentris difficultatem. In omni aũt acceſſione Diſpniæ difficili anhelitus fortior fit, & anhelitu laborantibus tardus fit pulſus. Infrigidantur articuli omnes: & uicinitate pulmonum & thoracis, recedente anhelitu, ex ſuffocatione ipſa rubeſcit facies multum, cũmaxime genæ, quaſi qui ad uaporem ſederit. Et oculos motos a regionibus ſuis, infeſtiſſimo anhelitu, & pectoris feruore cõuocatos eſſe, cõtingit: & collum, & oculi eius obtumeſcunt, ac diuturna ſede ſtertunt, & ſcabunt nares, ut non ſufferant uulnerationem: & in ſtrato frequenter ſedent, nec eis placet iacere. Tuſſis ſequitur: prefocatione modica & ſpumoſa, cum multo labore. Aliquoties ſolent in acceſſione proijcere ſputũ narium. Aliquibus aũt contingit circa initium appoſitionis, ut tumidi fiant. In ſenſu incerti quando febrierint. Non alleuiant uigilijs, ſed omni tempore patiuntur. Aliquoties paulatim dormientes, pereunt ſubito in ipſa ſuffocatione acceſſionis: aliquibus cura fit, et ſecundum circuli tempus occupantur. Aliquibus flegma ducitur ex uomitu, aut egeſtione

uentris, aut similiter ex usu uesicæ. Difficile iacent supini, in altum caput A
cupiunt gerere, uel frequenter sedere desyderant. In somno sonus guttu=
ris, diuersis sonis ex pulmonibus uenientibus auditur. Curam aliquoti=
es ex accessione faciũt, & sponte ad dimissionem ueniunt, quando ab ac=
cessione anhelitus occupatur. Cura eorum. Silentij habeant obserua= Cura.
tionem, fricationem pedum & corporis. Coöperiant thoracem ex lana
molli: uentrem non soluant. Quod si accessio anhelitus eos suffocauerit,
& uirtus permiserit, uel ætas, flebotoment ex cubito cum mensura. Et ef=
fusiones thoracis fiant ex rutaceo oleo, aut sicionio, aut gleucino, aut ama
racino, uno ex præsentibus. Et ligationibus articulorum ligentur, & un=
guentis thermanticis bene olentibus ungi debent. Vnguentis, uel cata=
plasmatibus uti debent post flebotomum Post secunda die, uel tertia ca=
taplasmari, uel lanarum embroco: cum uaporatione stomachi liniantur,
uel saccellis triticeis coctis in uino diu uaporitato thoracẽ, & inter utrasq;
scapulas, ubi pulmonis regiones sunt: & cucurbitas, uel cusas in thoracẽ
& in præcordia imponant. Quod si transacti fuerint dies xl. & passio
nõ declinauerit: inter utrasq; scapulas scarificentur, & cum mensura san=
guis trahatur. Et post paucos dies purgentur ex iera, per singulos an=
nos cum flebotomo & secundum iera: aut humorum, aut sanguinis eua
cuatio fiat. Ex superiore ratiõe adiutorium, et fortiores clisteres maxime
uentri adhibeantur, ex coloquintidæ decoctione, aut centaureæ, aut ab=
sinthij. Si passio tarda fuerit, sinapizentur circa thoracem: & potiones ac B
cipiant elixaturam hysopi, aut origani, aut marrubij, & ireos triti. Pul=
uis cum mulsa potatus, multum iuuat. Multi probauerũt raphani radi=
ces, tunsum corticem, et radicem colatam in mulsa potauerunt: et trocis=
cum anodinum, et diacidnon antidotum, et ammoniacum spleni tritum
ex mulsa potatum. Lecto pensili iaceant. Cibis uti debent secundum ui=
res, simplicibus, calida, ex alica facta sorbitione, et aneto, et puleio. Dan=
da mellita, uel ptisanę succus utilissimũ fuerit, si coctę fuerint in eo amyg=
dalæ amarę, et tusæ. Et cibi qui uentrem molliant, et moueant, ut maluæ,
betæ, coctæ in aqua puteana: in accessionis tempore his cibis utantur. In
dimissionis tempore flebotoment: et si uires creuerint, uel ętas, diureticis
utantur adiutorijs. Hæc sunt fortiora. Et si nimius feruor fuerit, dropa=
cem habeant in thorace. Maxime ex medicamine bitumen, nitrum, ani=
sum, adarcem: admisce resinam. Et post dimissionem, in thorace cauteri=
zentur. Et per multum tempus uectationibus uti debent: non multum se
fatigent, aut cõmoueant. Supra mare, aut circa mare gestentur secundũ
tempus. Et potum dato aceti squillitici coclear 1. ieiunis, aut cyathos
duos. Fumigationes naribus bene olentes apponantur. In dimissionis
tempore balneas ingrediantur: & uinum optimum, album, bibant. Car
nes molles, agrestes, uel gallorũ, & alicã, & palmulas thebaicas, & amyg=
dalas amaras, et granata matura, lini sperma, amilum, et urticam, et piper
cum melle mixtum dato post cœnam. In cubiculo iaceant bene lucido,

C & lucernæ eorum ſint ad carbones. A puluere ſemoti debent eſſe. Et uomitus ex radicibus fiant. Et acopo utantur, & pipere, ſagapino, & opopanace, abrotano, hyſopo, coſto, mixto nardo. Cibos leues, ſorbiles, & oua, panem, et mulſam calidam, maluas, & piſces aſpratiles, & oxymelle accipiant cum pipere et gingibere: et uinū, et mel, et diureticas potiones, et antidota ſomnifera.

DE STOMACHI cauſſa.

CAP. XXI.

Cauſſæ ſtomachi.

IDEO Stomachi cauſſa nomen accæpit, ꝙ in ipſo ſtomacho ipſæ cauſſæ fiunt, ſcilicet dolor, debilitationes, anathimia, lipothimia, anairophia, catatrophia, diarria, itora, defectus, tumor, duricia, uentoſitates, reumatiſmus, frigdor, uocis amputationes, faſtidium, indigeſtio, uel malus ructus, uomitus, uapor, flegmatum infuſio, ſingultus, ſudor, ardor, collectio, uulnus, carbunculus, paraliſis. Hæ omnes cauſſæ ex ſtomacho ueniunt. Oportet nos dare ſignum eorum, et curam.

Stomachi dolor.

Dolor ex ſtomacho fit, ex cholera, uel flegmate: quæ ſi in ſtomacho procludantur, nō habentes exitum, neq; per os, neq; per uentrem, maximum dolorem faciunt ſtomachi, ut æger nec loqui poſſit. Cui uaporationes adhibere debes. xe farina triticea, cocta in uino, & in ſaccello ſtomachū uaporato, & potu dato. Si febrit, elixaturam de roſa coctā in aqua, aut in lacte bouino, aut ciminum toſtum, aut apij ſemen ex æquo tritum cum calda potatum dato. Quod ſi dolor eſt ſine febribus, potum accipiant elixaturam

D abſinthij pontici, aut centauream: & ungantur ex nardo, aut pentamyron. Quod ſi antiquus fuerit dolor, pigra accipiant, & epithimo utantur diaſtoracis.

Anathimia.

Debilitationem ſtomachi, quam græci anathimiam uocant, ſic agnoſcimus. Ex appetitu cibi ceſſante, quem græci anarexiam uocant, pulſu paruo, cum animi & membrorum defectione, atq; poſt cibum ſtomachi grauatione, cum accæptorum defectione, tardo ſenſu illius, ructationibus, aut ſonitu uentris, atteſtantibus priuſq; cibus digeri cœperit: aut ſi peſſime corruptus, uaria qualitate tranſierit, quæ eructuationibus acidis ut brumoſi ſignificantur. Hic ſi cibo abſtinuerit, ægrotat. Os uentris ſibi quaſi cucurbita rupta uacuum ſentit, atteſtante ſudore, cum pulſu paruo, & oculorum caligine, & interdum uiſum obſcurari ſentit, aut defectionem interpellat. Cibum quærit, & cum paruum cœperit, deſinit, aut uirium atteſtante debilitate, aut corporis nutrimento ceſſante: & ipſius cibi membris non proficiunt, & officium uiarum deficiente nutrimento corporis detrahunt. Inde coloratus ægrotans efficitur: ex parua occaſione, facilis in febre, atq; iracundia. Cui medebimur, ut ſequitur. Fomentum erit adhibendum ſtomachi ſic. Celticæ ʒ. i. maſticis ʒ. ij. roſa. ʒ. iij. apij ſeminis, ʒ. ij. abſinthij communis ſicci. ʒ. ij. ſi habuerit citonia matura, uno partibus inciſo

3.ij.si non,uel turionis citoniati articulū:omnia in linteolum ligas,infun- A
dens in uino ueteri, optimo, albo,pridie mane coques ad medias. Lanā
carpinatam,lotam intingis,exprimis,& super stomachum ponis. Hæc si
foris adhibita fuerit, aliam spheram calidam intinctam in ipso uino re-
nouabis,necesse est per triduum: prima die nouem, secunda undecim,
tertia quatuordecim spheras,ut diximus dabis:aut ubi numerū suprascri
ptum impleuerit,ambas super pari imponis, & de fascia ligabis: aut ubi
fuerit lana leuis,& de calido sabano extergis. Et potui dabis si febrit, eli-
xaturam apij et aneti. Si febris non fuerit, accipiant elixaturam absinthij
pontici. Quod si solutio uentris fuerit:accipiant oua cum melle, aut e-
lixaturam de citonijs. Quod si cum digestione, oxymelle. Quod si anti-
qua fuerit caussa: epithima dialoes ÷ iiij.mastices ÷ viij. absinthij com-
munis & florum ÷ ij.omnia teris diligenter,& cōmisces cum ceroti con-
fectione. Si febrit,ex nardo,id est,cæra ÷ vi.& oleo ÷ vi.simul diu teris,
in linteolo grosso inducis,& imponis:& leuas hora tertia diei:et facis per
triduum. Et potum dabis oxymelle,aut oxyporium, diamilon, & pigra
dabis. Et autumno cibos offerimus leues,& digestibiles,& uarios, qui &
fastidium tollant,& stomachum non euertant. Quod si febres non fue-
rint,balneo utantur. Sed & anathimiā in stomacho sic apprehendimus.
Caput dolet, uel aures sonant, oculi parum cernunt: stomacho dolent, B
aut grauantur, aut cibum reijciunt,tarda digestio: uertigo, ut subito ca-
dant cum tremore stomachi. Lipothimia stomachi,hoc est, malfacto, Lipothimia.
fit ex nimietate,aut ex sanguinis, uel ex uentris euacuatione, aut ex hæ-
morroidarum fluxu,siue narium, aut mulierum menstruarum fluento,
aut ex plenitudine sanguinis & cholerum. Naribus odorem bonum
opponimus,ut puleium,mentā,thymum,& absinthium, laterem perfu-
sum aceto:& sternutatorium naribus apponimus, & uomitum prouo-
camus:& fomentationes stomachi adhibendæ in hyeme,calidæ,in estate
frigidæ. Et potum dato elixaturam de rosa,& malorum citoniorum, aut
origanum,uel puleium,aut hysopū in mulsa coctū. Quod si frequens
fuerit lipothimia:stomachum foueant ex oxymelle & pigra,& epithima
dialoe ei impones. Et absinthij pontici elixaturam bibat. Anatrophia Anatrophia.
stomachi,hoc est,sursum euertens.Si ex uomitu,aut quem acceperint ci-
bum siue potum,de præsenti uomunt,cum defectus fit ex frigdore, unge
stomachum ex oleo nardino,aut chamæmilino,aut anetino tepido,et su-
perspargis puluerem de mastice,et super lanam carpinatam lotam,ad tu-
tamentum corporis imponis,aut alicam,aut similam cum ouorum albu-
mine tritam in charta inducis,stomachoq; imponis. Et omphacium cum
melle accipiant in calidum potum. Quod si intra stomachum foueant:
saccellamus, aut cuphas imponāt. Aut potū accipiāt elixaturā absinthiū
ponticū,aut granatū uinū. Cibum accipiant desiccatiuū,et panē ex pusca
frigida,pultes,et oua assa. Catatrophia stomachi,hoc est,subuersiones. Catatrophia.
Quid est Diarria? Solutio uentris solum, ut qui cibum accæperint Diarria.

Cinoperatum, non coctum digerunt. Fit ex nimietate ciborum. Si febres nõ fuerint, lauent̃: & potum accipiant oua cum melle, uel oxymelle cum elixatura apĳ, & elixatura aneti. Et cibis ſtipticis utantur qui uentrẽ non ſoluunt. Corruptela ſtomachi. Itora ſtomachi, hoc eſt, corruptela. Fit item ex nimio potu, uel cibo manducato, ita ut uomitum & uentrem ſimul ſoluant. Defectus. Defectus ſtomachi maxime fit ex uini putredine, & nimia recẽtia bibendi. Aliquibus contingit ex corruptela ſtomachi ſine cibo, & ſine potu, ut frequenter cibos reĳciant. ut dyſentericis, uel lientericis. Quibus hæc eſt adhibenda potio magna & probata. Cidoniæ radicis corticem album in uini myrtini ſextarĳs tribus coques ad tertias, & ſuper addis mellis lib. & iterum coques lento igne: & ſubinde moues, ut ad mellis figuram uenerat: colas, & das coclear 1. ieiuno, per tridua ſingula. Item granati duri grana, & uinum auſterum ex eis cõmixtum coque: & tolle ab igne ubi bullire cœperint: agitas, et mittis mel, & coquis ut ſpiſſum fiat: & da ut ſuperius. Tumor. Tumorem ſtomachi ſic apprehendimus. Ex nimia ſiti, atq; oris ſiccitate, et iactatione animi, atq; corporis laxamento, uigiliarum inquietudine, & tumentium partium feruore, pulſu crebro articulorum, & frigido corpore. Si ergo digeſtio difficile conſequitur, cum grauatione tumentium partium, aut accæptorum corruptione, ex quo inflatio præcordiorum fit, ac ſi totus ſtomachus in tumore fuerit conſtitutus, omnes ſupra memoratæ partes tenduntur. Conſequenter fomentum ſupra ſcriptum fiat, adiecto oleo hiſpano. Et poſtea cataplaſmetur, ex hordei farina, & ſeminis lini, & fœnugræci, in uino & melle cocta: uaporentur. Item abſinthĳ uiridis turiones teres, cum axungiæ ueteri cataplaſmato: aut citonia matura, aut dactylos, aut caricas pigues coctas in uino teres cum axungia, & melilotum, & abſinthium cataplaſmato: & accæpto epithimo dialoes, & adiecto nardo exturbent̃: & cuphas de cucurbitis accipiant. Et pro indigeſtione eorum, accipiant oxyporium, & piper cum ruta tritum, cum melle mixtum: ſecundum uires dato. Quod ſi inueterauerit, impone epithimum diamelilotum. Et potum accipiant elixaturam abſinthĳ pontici. Duricia. Duriciam ſtomaehi ita apprehendimus. Ex recentibus ſignis tranſactis horis: hoc eſt, feruore et dolore tumentibus, duricia ſignificatur, initio ueluti igneo ſenſu atteſtante grauedinem, atq; ſub pectore tactu os reſiſtit duricia. Ex tranſuoratione difficili, cum præfocatione ſenſus. Fit aũt ex frigdore potus, uel uinolenta, & nimio coitu. Curantur autem ſic. Primum fomento ſupraſcripto cum oleo: & poſt cataplaſmato ex hordei farina, lini ſemine, fœnugręci. Caricas in uino coctas, panem ſiccum, tritos abſynthĳ flores, tritas alteæ radices coques in uino: adĳcis mel, & caricas, & ſupraſcriptos puluercs mittis in ſtomachum: uaporabis, & ſpargis puluerem de aloe, & maſtice: cataplaſmabis mane per triduum. Quod ſi antiqua fuerit duricia: hoc utaris remedio. Myrrham, ammoniacum, & thus excoctum, ſuccos caulium in charta inducis donee ſponte cadat, & imponis epithima diamilon, aut po-

lyàricion. Item aliud epithima ad duriciam ſtomachi. Cuminum, lau- A
ri baccas, puleiũ, abſinthij ſicci flores, rutę lib. 1. olei ueteris lib. 1. Ven- Ventoſitas
toſitatem, uel inflationem ſtomachi, quam græci pneumatoſin uocant, ſtomachi.
uel extinctionẽ, quam ſub pectore ægrotantis tactu noſtro ſentimus, ma-
gis poſt cibum: inflationem cum ructatione continua, ac difficilem cum
dolore, & cum faſtidio cibi atq; potus conſenſum, de interuenientibus
laxamentorum ructationibus ſic apprehendimus. Inteſtinis inflatis, eti-
am ſonitus eorundem ſequitur, uentoſitas, uentris emiſſio conſequitur,
& pondus in ſtomacho ſentiunt, & cum ſonitu uentris digerunt, uel ue-
ſicæ. Hi cuſas primum accipiant: ſtomachum curent oxymelle: bibant
cum elixatura aneti. Quod ſi ætas permiſerit, uel uires, flebotoment. Ex
his tantum potiones accipiant. Aneti ſemen, dauci ſemen, abſinthium &
caſtoreum ex æquo tritum, ſi febrit ex calda: ſi non febrit, ex uino. Ali-
ud. Calamiten teres cum pipere, ex calda potato. Item Aneti ſemen, cu-
minum, puleium ex æquo trita, cum melle mixta, dato coclear 1. ex calda.

Quod ſi antiqua fuerit paſſio: impone epithima dialoe, aut diaſperma
ton, aut oxyporium diacitoniten accipiant. Reumatiſmum ſtomachi Reumatiſ-
apprehendimus ex humiditate oris, & ſputi fluentia, & nauſea. Cum mus ſtoma-
faſtidium, ac uomitum, & acceptis cibis corruptionẽ patiuntur: os, item chi.
lingua, labia, & bucca coctionem ueluti ſcabiem ſentiunt, ut difficile cibũ B
uel potum accipiant. Gargarizent caldam ubi coxerit roſa ſicca, et os col-
luant: aut diamoron medicamen accipiant potum: aut oua cum melle &
calda potum: aut elixaturam aneti ſicci, & apij uiridis in aqua cocti, &
granatum uinum, aut citonia matura, tunſa, expreſſa cum calda potũ ac-
cipiant. Frigdorem ſtomachi ſic apprehendimus. Ex dolore et frigdo- Frigdor ſto-
re totius corporis, cum uomitu frequenti. Si ſine ullo humore fit, ex frigi- machi.
da recenti bibendum, Si ſine febribus: ſtomachum curent, & potum acci
piant elixaturam aneti ſicci: & caſtoreum cum pipere ex æquo tritũ cum
calda potum accipiant. Quod ſi ex recente bibendo ſtomachus dolue
rit: ſaccello uaporidient, et potum accipiant piperis ʒ. ij. aneti ſeminis ʒ. i
cumini ʒ. 1. tundis, ex mero calido potum dato. Vocis amputatio ex ſto- Vocis ampu
macho fit, & ex cholerũ infuſione, aut ex ſanguine, aut ex catarro. Quod tatio.
eo apprehendimus. Ex ſpiritus obtuſo ſonitu, atque ex ſtomachi nimio
dolore: aliquibus ex faucibus, aut uuę, aut linguę manifeſta ratiõe. Si ex
choleribus, uel ex ſanguine uomant, flebotoment: ſi ex catarro, curentur
ijs quę in catarro ſcripſimus. Anarexiam, hoc eſt, faſtidiũ, atrofiã, uel Anarexia.
ſiccaſmon, ita apprehendimus. Fit ex febribus, uel cholerum feruore.
Et ſi ſine febribus fit, moleſtum eſt, cõmune in omnibus ægritudinibus.
Nam in febribus ſi plus comederit, inutile: faſtidium autem utile quam-
maxime in creticis paſſionibus. Qui in ægritudine faſtidiuerit, in di-
miſſione melius habebit, & bene curabitur. Nam qui in ægritudine co-
medunt, in dimiſſione faſtidiunt. Fit autem faſtidium ex febribus cum
uapore, aut choleribus. Fumoſitas enim eorum pertranſiens, ſi ad fauces

Ce ſtomacho uenerit, uel ructuationes, uel ærugines faucium, uel oris fiunt: ut quicquid cibi uel potus acceperint, malum ſaporem generet, aut amarum, aut brumoſum, ex ſtomacho uenientem cum nauſea. Hi iacere debent in domo ſplendida & lucida, et odorem bene olentem opponamus cum exercitatione: & oxymelle accipiant, aut abſinthium uinum cum calda, & cibos utiles, bene olentes, quę delectationem afferant comedendi, & qui bene digerantur. Deinde agrimoniam, et ſalſamentum, quę ærugines oris & faucium extergant: aut finapi cum aceto ſquillitico ſoluant, & ſcaria, uel raphano. Et quicquid deſyderant, cibum accipiant, etiamſi cibi contrarij fuerint. Parum per ſingula accipiant: ut ex uapore cibi modici faſtidium repellant, oxyporium accipiāt, diacitonitem, aut diaciminum. Et balneis utantur.

Orexia.

Orexia, hoc eſt, multum comeſtionis deſyderium, qui ultra naturam, uel conſuetudinem comedunt, poſt autē ualitudine corripiunt. Sic eos agnoſcimus. Cum a ſomno experrecti fuerint, frigido ſudore perfunduntur, plus accipiunt, plus dormiunt, & graues corpore fiunt, cum indigeſtione. Hi non comedant præter unum cibum ſemel: ac detur eis cibus leuis, ut oua, uel pedes: & uinum calidū ieiunis dandum erit per triduum. Indigeſtionem, uel acres ructus, & multam comeſtionē, uel aſſiduam dimiſragiam, uel flegmata in ſtomachum infuſa, ſeu humores ſtomachi, uomitu prouocent ex cōmixtione raphani: & oxymelle potum accipiant, & uentrem purgent.

Vomitus.

Vomitus fit in ſtomacho frequenter, ut cibum uomant cum flegmate, & os humectum habeant. Fit ex frigdore, uel flegmatis abundantia, aut ex cholerum, ut nihil intra ſtomachum teneant, cum grauedine corporis, uel macie. Stomachum curent, uel uaporidient. Cibos ſiccos dabis, aſſos, teneros, conſtrictiuos: maxime paruum potum accipiant. Cibum diligentia & cura adhibeant, quem in frigdore ſtomachi ſcripſimus. Ventrem moueant, & lauacro utantur, & unctionibus thermaticis, ex oleo nardino, uel pentamyron: aut abſinthij elixaturam bibant, & granatorum uinum, & omfacium cum melle. In dimiſſione puſca, uel potiones amaræ dandę quę uomitum compeſcant, ex collectiuo maſtices, ex oleo nardino, aut pigano, oxymelle, oxyporio.

Vapor.

Vapor ſtomachi fit ex inflammatione febrium, uel cholerum, ut os ſemper aſperum ſentiant & ſiccū, ſine ullo humore. Emendantur autem ſic. Maſticis 3. ij. mentę uiridis 3. i. addis ſuccum arnogloſſæ: & dato fabæ magnitudinē cum calda.

Flegmatum infuſio in ſtomachum,

Flegmatū infuſio in ſtomachū fit cum tuſſi & nauſea. Quæ flegmatum eſt infuſio, craſſa & frigida eſt: ut ſemper ſtomachum, uel articulos manuum, uel pedum frigidos ſentiant ægrotantes, cum indigeſtione. Quibus medicamentum hoc confici debet, quod flegmata ipſa calefaciat, & incidat. Fœniculi radicis 3. iij. aceti 3, i. coques ad mediam: colas, & mittis mel: potionem illam iterū coques lento igne, ut ſpiſſum fiat, dato potu cochlearia iij. cū calda ieiunis per triduum. Et oxyporium, diacuminū, aut citoniten accipiant.

Sin gultus ex ſtomacho fit aut ex frigdore, aut ex frigida bibēdo, aut ex mul-

to cibo uel potu, aut ex paruo cibo. Curentur autem sic, ut frigdorem ca= A
lefaciant, exinanita cibentur: si ex plenitudine, ieiunium accipiãt, et oxy=
melle, & oxyporium. Quod si tardauerit, trociscos crudos accipiant. Si
febriunt, ex calda: si non febriunt, ex uino. In dimissione lauacris utan=
tur. Sudor frigidus ex stomacho fit per longam ægritudinem. Si fri= Sudor
gidus semper manauerit, longam ægritudinem significat: si calidus, bre= frigidus.
uem. Isti curandi ex cura stomachi. Fomententur epithimo: omfaciũ, &
oxymelle accipiant. Ardor stomachi fit aliquoties sine febribus, situs Ardor sto=
nimia cum siccitate oris ex choleribus. Potum accipiant elixaturam apij machi.
uiridis, cũ omfacio, aut oxymelle. Item cucumeris hortulani seminis ÷ 1.
draganti ÷ 5. Dragantum infundis in aqua ubi recens est, & ubi solu=
tum fuerit, addis puluerem de semine cucumeris: simul teris ut unum cor
pus fiant, & facies catapotias fabæ magnitudine: & dato unã sub lingua
tenendam, & humorem glutiat ad mansionem. Item apij semen, cucu=
meris semen, coliandri semen, maluarũ semen ex æquo tritum cum uuæ
passę enucleatæ carnibus, addis mel & butyrum, sine sale tritum bene, ut
unum corpus fiant: dato coclear 1. sorbiendum. Item apium uiride, cum
semine cucumeris in aqua coctum, potandum dato. Collectio in sto= Collectio.
macho fit. Quam sic agnoscimus. Ex humore stomachi, & signis his, cõ
currentibus febribus, & frigore, & horroribus, & pulsibus, cũ sensu sto=
machi iacente. Ex unctione olei cocti tumorem cataplasmabis. Vapo= B
rentur donec ad eruptionem sanierum ueniant. Aliquoties & per uen=
trem digestionem sanierum proijciunt. Quod si eruptio sanierum fętida
fuerit in stomacho, humores curentur. Potum mulsæ, ubi coxerit rutæ
& ptisanæ succus, adiuncto melle, & alias sorbitiones similes, ut ptisana
confectas dato: aforis cerotaria quæ constringunt, uel comedant, eligma
tia purgatoria, aut antidotum diasinicon. Vulnus in stomacho, uel car= Vulnus sto=
bunculus si fuerit, in uicinis partibus dolor magnus, maxime quando machi.
glutiunt sputũ, sanguinolentum cõmiscetur cum saniebus. Vti debent
isti cibis utilibus, sorbilibus, ex lacte, & amilo: & confectionem diacodi=
on, aut carenum, aut dragantũ: & electuaria facta ex lenticula cum melle
comedendum dato, & ptisanæ succum cum granato uino sorbeant, &
mel coctum, et de coctione ficuum siccarum pinguium: & aristolochiam
coctam in melle, dato ipsam cocturam: & adriani antidotum cum mulsæ
potu. Et cataplasma deforis, in stomachum imponimus diadabnion, &
citonia, & alia similia stomacho cõuementia. Cibos tenues & erupticos,
qui expurgent, & uulnus curent. Paralisis stomachũ si tentauerit. nulli Paralisis
cibi, neq; potus eis sapiunt, neq; desyderant, neq; aliquam digestionem stomachi.
faciunt. Quam passionem incurabilem relinquimus: quia celerius mor=
tis periculum, uel perniciem infert.

De Paralisi. CAP. XXII.

PARALISIS fit aliquoties in toto corpore, aliquoties cum sen
su, aliquoties sine sensu. Cum sensu, Apoplexiam dicimus: sine

C sensu Epilepsiam, uel Maniam. Paralisin apprehendimus ex amisso sen
su tactus, uel motus eius partis quæ passa est. Nam ex frigidis, aut calidis
rebus nihil sentiunt ægrotantes, neq; mouentur, attestante eius grauedi
ne cum frigido corpore, & totius corporis labore, & defectu partis quæ
passa est, extensione, aut contractione totius etiam corporis. Quæ est
Paralisis quæ Paradoxon appellat? Quæ ambulantes detinet. Fit pa-
ralisis iuxta senes, qui nimium frigidi sunt corpore, & flegmatum infu-
sione. At in iuuenibus qui ætatem nimium calidam habent, ex infusione
sanguinis, aut ex uini feruore, aut ex frigdore, aut indigestione ciborum,
aut ex labore: aliquoties cum sensu, aliquoties sine sensu. Quando com-
motionem cognoscimus, & cum superuenerit, ut subito sicuti formicæ
iuxta partes corporis moueant, & aliquando aliqua pars uelut ignis ar-
deat, aut infrigidetur una pars articuli, paralisis fit. Quod si in toto corpo
re fuerit, apoplexia uocatur. Aliquoties cum adductione patitur quis si-
ne ullo dolore, et subito nascitur in dimidia parte corporis: aliquoties ali-
qua pars corporis soluitur, & difficile mouetur, & infrigidata stupescit.
Virtutem si nõ habent permanentem, in eo causam frigdoris patiuntur:
& membra mouere non possunt, nihilq; sentiunt. Pulsus in eis nõ inue-
nitur, & colorem pallidum habent, & fastidium fit ex frigdore. In mul-
tis etiã partibus corporis fit paralisis. In parte dextera manus uel pedis:
siue in sinistra parte. Aliquando lingua soluitur, & implere non potest
articulationem uocis: et angustias, & odorem nõ sentiunt. Caput aliqui-
D bus & nares, & labia, & buccæ, & supercilia palpebrarũ oculorum: ali-
quibus cum sensu fit, & dolorem sentiunt motus. Quibus sine sensu, nec
motum sentiunt. Aliquibus ex plagis, aliquibus crura. Aliquibus lumbi
cum spina, aliquibus uesica ex frigdore, aut ex humore frigido paraliti-
cantur. Paralisis item fit in hyeme, et in æstate, contractione locorũ cum
Cura. nimio dolore & grauedine. Curationes earum adhibendæ, ut partes
ipsæ quę compessæ sunt, multum fricentur ut uaporationibus in sole cali
do. Odorificentur unguentis ex pice, resina, pipere, euforbio, adarce, &
his similibus confectionib. utantur. Fortissimę frications, et cõmotionis
uentris exercitationibus mediocriter utantur. Et in locis ipsis superficie-
tenus ungantur, cũ mordicãtibus unguentis, ex squilla assa, euforbio, pi-
pere, piretro, sinapi, adarce. Si in ipsa passione paralisis cibum nõ appe-
tierint, accipiant potum. In ipsa parte cucurbitarum raptus apponantur:
& post cibũ dropaces, post tractum & lauacra. Et partes quæ contractæ
fuerint, aut extensæ, aut cũ uulneratæ fuerint, iuuari debent mollioribus
frications: & extensiones ex medullis ceruorum, & adipibus compo-
sitis, unguentis, & cibis humidis. Quod si ex sanguine paralisis uene-
rit, fit tempore uernali, et autumni & æstiuo: in ætate iuuenili, & uinolen
tis. Cumq; patiuntur, exsoluuntur, ut eos trahat: & sine dolore formidi-
nem & stuporem habent ueluti ligneum sensum. Iuter initia eorum fle-
botoment ex brachio contrariæ partis. Quod si uires nõ permiserint: de

superficie articulorum. Post tertium diem, partes extensæ, uel solutæ ex A
acopo, diacoitnio, & uaporationibus acinorũ ualidissime obruantur, &
ad solem dropace partes ungantur: & sic lauacris utantur, & uomitu, &
purgatione ex elleboro. Omnes paralitici, si in dextra parte corporis,
aut in manu paralisis, aut in pede fuerit, aut in quacũcp regione capitis, ex
brachio sinistro flebotoment. Quod si in sinistro latere fuerit, aut in re-
gione capitis, ex dextero latere flebotomẽt: et emissio sanguinis fiat secũ-
dum ætatem, aut secundum mutationem sanguinis. Quod si lingna
paralisi fuerit uitiata, aliquoties pars una linguæ, aliquoties ambæ partes
attrahuntur, aliquoties soluuntur articulatione neruorũ, aliquoties im-
pediuntur ut nullum gustum sentiant, & ad bibendum impediuntur, &
odorem non sentiunt. Vti debent dimisragia, et colluitione oris ex oxy-
melle. Piper, sinapi, origanũ, et hysopum, et omnem acrimoniam come-
dant: et castoreum sub lingua teneant, aut laser tritum cum oxymelle mi-
xtum. De penna lingua ungatur: et os aperiant, ut humor digeratẽ. Ca-
put si paralisis tentauerit: regiones eius omnes subuertentur, scilicet buc-
cæ, labia, oculi, cilia, lingua, nares. Ista agnoscimus sic. Caput eorũ tre-
met: aliquoties exagitantur buccæ, labia. Si sanus, dissoluitur, uel cadit:
insanus autem torquetur locis. Secundum naturam non possunt conti-
nere humorem intra os. Maxillæ autem laxationem patiuntur, et secun-
dum naturam mutationem habere non possunt. Cibum accipere non
possunt. Cilia palpebrarum dissoluuntur, uel laxantur, et mouere ea nõ B
possunt. Oculi eis subtorquentẽ. Et quando in uno oculo est, aut qñ in
ambobus, facies eis torquetur quasi cincinum faciant. Est quando unũ
sermonem rectum loquuntur, aliũ blesum. Istę omnes suprascriptę causæ
ex commotione cerebri eueniunt. Similiter & odoratum narium non
sentiunt, necp odoris boni, necp putidi. Curantur sic. Si ætas permi- Cura.
serit, inter initia flebotomentur: et capita uaporizentur ex saccello cocto
in uino, farina triticea. Sed post uaporationẽ ungatur caput ex oleo nar-
dino, anetino, aut rosaceo: & lana carminata, lota, caput coöperiant, &
postea occiput thermanticis ungatur. Potum accipiat oxymelle cum ca-
storeo: & gargarismatia quæ flegma incidant, piper, sinapi, piretrum, sta
phisagriam, origanum, gliconum, hysopum, thymum, & nitrum ex æ-
quo trita cum oxymelle gargarizent ad solem calidum. Quod si sol non
fuerit, saccellum calidum in caput ponant, & sic gargarizent ieiuni, ut
humor omnis per os digeratur.

Propter laxationem labiorum oportet masticare piretrum, aut piper:
aut castoreum sub lingua teneant, & in bucca nucem integram: & ad
carbones lentiscinos sufflent, ut uel labia, uel cilia, uel oculi ad naturã su-
am ueniant, & odorem in naribus accipiant ptarmicum. Adhibenda
erunt & sternutatoria: ueluti piretrum, euforbium ex æquo tritum cum
aceto: quo cum nares ungantur. Quod si memoriam sensus perdide-
rint, aut alienatur: stomachum curent, & inter scapulas scarificentur, &

C aput ungant ex acopis thermanticis: & purgentur ex elleboro: & gargarizent oxymelle de puluere cocognidio, & staphisagria. Naribus autem infundi iubemus de succo radicis betarum partes duas, & mellis partem 1. Et exerceantur fabulis, ut sermones componant, & ad sensum pristinum ueniant. Et purgentur ex ihera. Partes autem manuum, siue pedum, si aliquem sensum perdiderint naturalem, neq; frigidum, neq; naturalem sentiant, uel motu careant, & singultus frangitur ut non sentiant: fricari oportet uel radice asari, aut ex licio: aut unguento utantur mordaci, hoc est, oxymelle squilla, sinapi, piretro, pipere, calce, lauri baccis ex oleo, & aceto. Quod si stupor in ipsis partibus permanserit: in balneo sinapismo utantur, aut ad solem dropace ungantur: ut omnis humor de his locis depellatur. Quammaxime ei spina dorsi, uel ceruix ungi diligenter debet ex acopis, uel myracopis. quia omnes iuncturæ corporis nostri sibi coniunctæ sunt. Quod si ex plaga corporis paralisis obuenerit: statim flebotoment, & illis adiutorijs, uel unguentis ungantur quæ proxime superius diximus.

Quod si crura, uel pedes, uel manus paralisin passæ fuerint: primum capitis erit diligentia, ut ungatur & fricetur: & cucurbitis inter utrasq; scapulas ponantur: & ptarmico utantur, et flegmagogo: & gargarizent. Spinam, uel loca uicina ungant ex acopis, uel cerotarijs thermanticis, & malagmate diaspermaton, & fricationibus locorum ante cibum. Et post
D cibos coöperiantur loca ex lana molli, carminata, lota, calida. Vngantur ex unguento quod ad proprium faciat, ut est euforbiū, piretrum, piper, adarce, lauri baccæ, cacrios, & his similia: ut sentiant loca tepida cōmunitionem. Vel uini medicamina, et exercitationes adhibendæ mediocriter. Quod si lumbos paralisis tentauerit, pedes gressus negant, unde ambulare non possunt. Quibus utendum erit enemis ex oleo rutaceo, aut anserino adipe, ex oleo laurino: tamen primum enema simplici ex oleo rutaceo: & tum confectionibus uarijs, ex bitumine, piretro, & auripigmento, adarce, castoreo, & his similibus utantur. Et dropace & malagmate utantur diaspermaton, aut diasinapi, aut diaphnidon. Et potum accipiant piper, castoreum, aut radices de prassio ex uino: & alia adiutoria adhibeantur, quæ paraliticis præscripta sunt. Guttur autem difficilem paralisin patitur: quia assidue mouetur. Aliquoties fit cum modica tussi, ut secundum consuetudinem non possit moueri. impeditur enim a radicibus linguæ: & stomachus aliquoties compatitur, ut cibos non accipiat: prouocantur calido, frigido tonsillæ, nec cibo, nec potu nutriuntur cum lenitate. Febriunt. Cibus in stomacho nō digeritur, sed in præcordijs remanet: & torpescunt illis femora: fugglutiunt, reijciuntq; si aquam acceperint: uentrem tenere non possunt. Squibala proijciuntur, excæpto humore fœtido. Assellantur cum magno labore, ut subito soluuntur, & subito stringuntur. Curationes stomachorum adhibendæ.

Vesicam autem si paralisis tentauerit; lotium sine dolore dimittunt,

& nesciunt, dum eis ueretrum tenditur, & cum arenis e uesica egreditur. A
Gonorrhiam patiuntur, ac semen frequenter proijciunt, et nesciunt. Fre=
quenter in pulmonibus, & in corde inflationem sentiunt. Paralisis incu=
rabilis in senibus, cum febribus. Facies foueatur. Et medulla ceruina to=
tam spinã dorsi unge. Et cibũ accipiant succũ alicę, uel panẽ in mulsa. Pri=
mo tamen stomachũ curent: et post flebotoment, et sic alia adiutoria adhi
beant.

De Cœliacis. CAP. XXIIII.

COeliacorũ multę sunt passiones uẽtri cõpatientes. Græci eã κοιλίαν uen
trẽ dicũt. Sunt aũt caussę uẽtris dolor, solutio, tumor, collectio, uulnus, ex
tensio. Solutio uentris fit frequenẽ cũ tumore & malfactiõe & frigdore
articulorũ, et sudore frigido cũ defectu multo: sequiẽ insomnietas, et pul=
sus erectus. Fit aũt ex corruptione ciborũ acerrimorũ, ex frigdore, unde
dolor in uentre nascit. Si ex feruore ciborę uel potus fuerit, aquã purã,
nõ satis frig. nec tep. sed medię temperatã dandã iubeo. Q; si ex frigd.
fuerit: uaporationib. omnib. uti debẽt, & fricationes adhibere: & iterũ a=
qua cal. forbiendũ da: & cataplasmatibus quæ nõ soluãt, utanẽ, & balne=
is. Et cataplasmata, & cucurbitarũ tenacitates sine scarificatione appona=
mus. Et cibos leues, et potiões ad mãsionẽ dato quę cœliacis scripta sunt,
et cuminũ, piper, rutã ex calda. Tumore aũt uentris factus dolor, sit cũ
resistentia partis mediæ quæ iecur atq; splenẽ determinat, cũ dolore atq; B
feruore, & accæpti cibi grauatione, uel corruptione, & duricia. Et tumor
inuentus præcordiorũ, & supradictorũ uiscerũ propter inspectionẽ, ma=
gis tactu nostro probaẽ. Et iecoris & splenis dolor erit, unitate, uel lõgitu
dine, nulla uicinarũ partiũ cõmunione. Præcordiorũ aũt tumores, ten
siones, atq; sine ulla declinatione determinatę partes, apprehendunẽ sic.
Tumorẽ ex præcordiorũ extantia patiunẽ, quæ a confinio pectoris, uel
cordis, uel umbilici terminanẽ. Tensiones dolorum ex feruore dexteræ,
aut sinistrę partis. Itẽ saltũ uentris appẽhendimus partibus palpitant.bus.
Item inflationẽ uẽtris appẽhendimus ex eius partis extãtia, quæ tactui no=
stro facile cedit, attestante feruore: & sonũ reddũt, si palma percussi fue=
rint. Tumores, uel duriciã, uel extensiões uentris, uel prẽcordiorũ, si oẽs
in uno fiunt, oĩa supradicta signa patiunẽ: et linguarũ asperitas, & articu=
lorũ infrigidatio, cũ extensiõe et dol. Curari oportet stomachorũ curis,
fomentis, cataplasmatib. de cerotarijs: uel epithimo utanẽ, q̃d ad tumo=
rem stomachi diximus, id est, dyaloes, & polyarcion, malagmate diasper=
maton. Et cibi leues adhibeantẽ: & non bibant recentia. Maxime si colle=
ctio in uentre sit, sic cognoscit. nam dolor similit et duricia ex tumore nas=
cit circa præcordia. Cataplasmari eos oportet, & operari, ut ad amaritu=
dinẽ eruptionis ueniant: tñ primo uaporent cataplasmate. Quod si eru=
ptio facta fuerit uẽtris interius: aut uomunt per os humores, aut nasum,
& per intestina discutiunt: sic cognoscitur. Quod si eruptio sanierum
fuerit facta cum prẽcordiorũ incisione: recta addimus pro discussione sa=
nierum, uel humore sordido, et adiutorijs utimur ad deductionẽ ruptio=

C nis. Per diligentiam curetur ipsa incisio sicut in chirurgica docuimus.

Quod si uulnus in uentre natum fuerit, morsus fit circa descensum potus & cibi: sequuntur nausea, fœtores & febres: & circa uentris egestionem digeruntur sanies aliquantæ, sicut ex uulneribus solent manare, sicut pro indigestionibus proijcientes simulant. His conuenit accipere sorbitiones ex careno & ex melle despumato confectas, et ex medijs ouorum, & nucleis confecta eligmata, ex melle & butyro: & polentam cum melle, & lenticulam similiter confectam. Et aforis utantur cerotario ex oleo cyprino, aut rosaceo. Et fricatio & resolutio corporis conuenit, ut humor digeratur. In his color mutatur. Panem, similam, & uinum dulce, aut carenum accipiant. Si ergo his cibis utuntur, sine periculo curantur, neq; in ipsa passione tardantur. Et si extensio uentris flando fuerit, fricari eos oportet: et encathismo utantur ex oleo et calda, & aquis mollibus, et epithimo diasamsuco, et quod dicimus ileon, et ijs similibus: et cibis sorbilibus, qui uentositatem non præstant, neque extensionem mouent, tenuibus: & post cibum deambulent. Cœliacorum dispositioni, uentris solutio sit frequenter per corruptelã ciborum, uel per crapulam, uel ex frequenti solutione, & potuum plenitudine, & maxime medicaminum frequenti purgatione, & colicorũ accessione contingit. Tempore frigido in uentre uentositas extra naturam concluditur, & non digerunt operationes. Consumitur in hac passione maxime crescentiũ ætas infantium. Et quiD bus est naturaliter solutio uentris, si cœliaci sunt, ibi moriuntur. In iuuenibus raro fit. His maxime contingit tempore æstiuo, raro autem alijs temporibus. Ventris solutio uiridis frequenter eruptionem habet gracilem, & solutam, ut similis sit urinæ rubeæ, spumoſę, uiridi. Est quando emittunt sanguinolentum & putridum, cum macilagine intestinorum. Est quando assellantur die ac nocte. Est quando cum inflatione intestinorum, & dolore uentris fugglutiunt, sitiunt, & uigilias patiuntur. Exardescit illis uenter, fastidiunt, indigestionem patiuntur, & morsum uentris cum dolore. Aliquoties multo cibo delectantur. Pallescunt, colore uiridi. Est quando febricitant. Dysenteriam patiuntur, & difficile continentur a solutione, aliquoties intestino exeunte per colamentum, a frequenti solutione, & ntraq; passione uexantur: hoc est, aliquoties sponte soluuntur, uel constringuntur. Aliquoties in medio uentre fit, aliquo-

Cura. ties in parte uicina nentris, et in ipso loco sentiunt grauedinem. Curantur autem sic, ut reumata constringantur: ne sic3 ad febres ueniant, aut multum soluantur. Quod si cum tumore & duricia fuerit, sicut superius diximus, loca durissima, uel tumida, uel dolentia infundi debent ex oleo rosaceo, aut maxime græco, dulci, mixto cum rhodino, appositalana succida, & superligata fortissime. Quod si plus fuerit reuma: infundi debent ex oleo lentiscino, aut anetino, aut myrtino, aut melino: adiuncto illis ciclaminis succo, et agatia, et omphacio, aut cataplasmate stiptico, hoc est constrictiuo.

Quod si fluxus & dolor multus non est, sed multū fuerit reuma: ther= A
mantica adhibeant cataplasmata ex fœnugreco, semine lini, & hordei fari
na: & pro stringendo reumate in uino primo coqui debent dactyli, & ci
tonia: quæ teruntur, & sic in ipso uino soluantur, quo puluere spargantur,
& uaporentur leuiter, & sic cataplasmentur epithimantur dysintericorū,
& hydropicorum modo: & accipiant potiones simplices, & semen arno=
glossæ, tritum cum uua passa enucleata. Trocisci fiant magnitudine nu=
cis, & siccentur ad umbram. Quando opus fuerit, dato uinum ex calda
potum. Quod si inueterata fuerit passio: dato ex antidoto diacitonion,
aut trociscum anodinon, aut crocodes, aut dianactis ægiptiacæ. Et uomi
tum post cœnam prouocent ex raphano. Cibandi constrictiuis, & bene
digestibilib. ubi coquantur aliquæ herbæ, ut ozymum, aut origanum, ser
pillum, & similem uirtutē habentes. Obseruent se a uectatione, ab iracun
dia, a frigidis, & post somnum modice deambulent, & sic sedeant. In di
missione balneis utantur siccis, sed ut in solium non descendant: et ompha=
cium mellis accipiant cum calda, ubi coxerint citonia, et uinum, et grana
ta, aut succum orizæ, aut lenticulas ex aceto, et ouorum assorum media
na tincta in aceto modicum comedant: et lac caprinum, ubi extincti fue
rint lapides candentes: poma, malogranata, mespila, et cibos ubi coquun
tur citonia, aut pruna. Quod si anus doluerit, uel intumuerit, enemā ac
cipiant leuem.

B

DE COLICIS. CAP. XXIIII.

EX QVIBVS apprehendimus Colicum? Ex dolore sub um
bilico ad sinistram pedente, et nunc in splene perseuerante et parti
bus uicinis, nunc iecore, nunc in colo, nunc in uentre: unde Colici dicti
sunt a parte quæ patitur: Colus enim ex ipsa passione uocatur. Fortissi=
mus dolor fit, et per multa tempora durat. Passio uocatur colica. His con
tingit hæc passio, ex corruptela, aut multa esca, aut ex frigdore, aut luxu
ra, aut ex meraca potione, maxime frigida bibendo, ex labore, et totius
corporis fatigatione, ex frigdore sudoris a labore, et ex medicamine ali=
quantorum potissimorum neruos nocentium, aliquoties ex clistere for=
tissimo frequenter utentibus, et his similibus quam maxime commoue=
tur hæc passio, et frigdore uiscerum, uentositate concluſa. Aetate autem
iuuenibus multoties fit hæc passio: uiris et mulieribus raro. Est autē hæc
passio grauis. Curatio eorum talis est. Quum in accessione obtorque= Cura colico=
tur et extenditur non solum intestinum, sed et renes et uesica compatiun= rum.
tur, deducentes eos usq; ad nouissima, necessario aliquib. in sinistra parte
fit, ut alterā partē attrahant, et rene set membranarū impetu condolent,
hoc quoq; ipsum intestinū quod colon dicitur, procudit. Hic multi me=
dici errauerunt, non scientes signa colicorum manifesta, et dixerunt pe=
riculosam passionem. Nos autem uerifice signa monstrabimus.

C Incipiens dolor ab umbilico, & totum ilium tenens dexterum, & præcordia dextera, fit extendens usq; ad siniſtrum ilium, per uentrẽ usq; ad ſplenem: et extendens inguen ſiniſtrũ, perueniens aliquoties usq; ad ſtomachum: & dolor ſub umbilico a dextera parte lateris eius cum ſummo dolore, ueniet uiolenter, acerrimus, ualidiſſimus, cũ contractione ipſius inteſtini, cum grauedine, & uocis amputatione. Aliquocies eos procludit, ut nec urinam, nec uentrem, nec ſquibalam faciant, cum proclusione ani ut nec uentoſitatem digerant. Extenſio fit præcordiorum, cum tremore & rugitu, & pondere ani, & uomitu. Aliquocies fit eruptio inteſtini. Aliquoties ex toto nihil reddunt, nec ſquibala, niſi ſolum delectationẽ uentris. Aliquoties egerunt modicũ cũ grauiolentia & pondere, ut diximus. Faſtidiunt grauiter. Cibum digerunt uentoſa egeſtione, aliquoties cum frigdore, & nihil alleuiantur. Quando tranſierit acceſſio, omnis extenſio præcordiorũ, uel uentoſitas tranſit, & eruptio digeritur, et dolor paulatim minuitur, & uentoſitas ani cum tormento digeriẽ, & ueſicæ & uentris digeſtiones, & urina & uenter ſolutus redditur. Cura. Curantur autem ſic. Ad omnes dolores colicorum ſtatim uaporationibus omnibus, et faccello farinarum in uino cocto, et cataplaſmate utimur: admiſcentes in cataplaſmate ſulphur uiuum, cuminum tritum, cum uua paſſa enucleata, D omnia ex æquo in unũ trita, in linteolo appone in pectine, umbilico, & in cruribus: & cuſę & cucurbitę in his locis apponendæ. Quod ſi pondus ani fuerit cũ dolore, cataplaſma adhibeant ex calda et oleo, aut aqua ubi coxerint cypreſſi comæ, aut lauri, et abſinthij, aut puleij: calda ipſa ſedat. Quod ſi uentrem et urinam non ſoluerint, et præluſi fuerint, iniectionem accipiant. Si febricitant, inmittis: ſi non febriunt, rutæ articulũ, cumini cochlearia tria in linteolo ligas, et coquis in olei dulcis partibus ij. aquæ parte una, lento igni, ut ad oleum redeat: colas, ipſum oleum tepidum mittis, butyrum ſine ſale cochlearia ij. ad adipes anſerinos, aut porcinos recentes: et his tepidum inijcies ad manſiones per triduum, Quod ſi ex frigdore commota fuerit paſſio, aut in dimiſſione febrium: in ipſa oleum anetinum, aut rutaceum dato: aut addis therebinthinam, aut caſtoreum tritum. Quod ſi impetus maior fuerit cum euerſione ſtomachi: de antidoto philonio ſemunciam ſoluis in uino ueteri: in concluſione oleum rutaceum inijcies. Cerotaria thermantica adhibenda circa ſumen, et acopum, piretrum, euforbium, nitrum, et piper cum ceroto, et ex oleo rutaceo ſumen ungito. Et potum dato trociſcum anodinum: aut colicus cum ſit, trociſcum diacaſtoreum ad manſionem potato: ſi febrit, ex aqua calida: ſi nõ febrit, ex uino potato. Cibos leues, et digeſtibiles offerimus.

Quando acceſſio doloris non eſt, catartico purgentur pro indigerie: oxymelle quoq; accipiant cum puluere de nitro. Rutam, anetũ, ſemen apij cum oxymelle coctum dato cochlearia ij. aut cum calda in acceſſione: et ungantur loca dolentia præcordiorum, et ſpina dorſi ex oleorum infuſionibus, rutacij, ſamſucini, aut laurini. Quod ſi cum parte unius lateris, et

cum tussi acerrimus steterit dolor, ex alia parte ubi dolor nõ est. Cibum A
accipiant alicę, uel panem in mulsa, primum: post flebotoment, & sic ca-
lida adiutoria adhibeant. De brachio sanguinem emittere debent, cum
opopherisi ante omnia, si ætas, uel & uires permiserint. Si in uno loco
fluxus manserit & dolor, cataplasmetur ex fenugræco, & lini semine, &
polline hordei in mulsa cocto. Quod si infrigidauerit, loca dolentia
saccellamus sale tosto: & post uaporationem saccelli, oleo rutaceo loca
unge: & semper loca calenter coõperito &, superligato. In declinatione
balneis utantur. Et post balneum potũ accipiant bethonicæ puluerem,
cum pipere et lauri baccis in mulsa: et ungantur loca ex oleo cum nitro,
myrrha et cimino: et ungatur anus ex pice liquida et oleo. Quod si tu-
mor ani fuerit: ungere, aut inijcere debemus ex butyro, aut ex adipe an-
serino. Quod si inueterata fuerit caussa, stomachum curent: aut accipiant
antidotum quod accipit papauer, aut mandragorã. Et malagmate utan-
tur diaspermaton, aut diadaphnidon, aut polyarcion. Quod si pondus
uenter fuerit passus sine febribus, in encathisma sedeat de fęnugręco, lini
semine, et alteæ radicibus in aqua et oleo coctis. In accessionis tempore
hoc acopo uti debent, omnibus meliore. Piper, nitrum, calcem, piretrũ,
acrios, sinapi, pumices uini combustos, adarce, euforbium ex æquo te-
ris cum olei uetere, et unges. Et uomitum prouocabit post cœnam ex ra-
phano. Purgentur exhinc elleboro. Cibos accipiant leues, cum uino di
gestibiles: uel poma, modice ut delectent, nec multum dulcia, nec ematu B
rata, ut sunt palmulæ thebaicæ, & nuces, amygdalæ dulces, & nuclei dige
stibiles. Lac Colicis inimicum est. Sed si delectauerit, coctum in cibo se-
mel aliquantum uteris. Istam potionem Colici probauerunt. Cochle- Potio pro
as cum testis suis crudas. vij. tritas cum piperis granis x. luna prima ex colicis.
uino potu in solio balnearum dederunt. Interim probatum remediũ.
Qui lupum in sylua occidit, lana sublata, & sine ferro a duabus sororĩ-
bus fascia terna interius uentrem ligent: non ad eas colus accedit. Item
potio alia. Masticem, amomũ, semen apij ex æquo tritum, coclear unum
si febrit, ex calida aqua: si non febrit, ex uino potato. Ipsa loca ubi dolor
est unge de pice liquida, & spargis puluerem de sulphure, & super lanã
imponis & ligas.

De Trombo. CAP. XXV.

TROMBVS, tremor est membrorũ solutus ex differentia mo- Trombus.
tus. Spasmus autẽ tensione atq; coniunctione efficitur. Tremor Spasmus.
crebro, hoc est, frequenti uibratiõe fit, membrorũ saltu, extensione palpi Tremor.
tantium. Periculosus est hic tremor membrorũ, propter neruorum debi
litationem. Quammaxime mouentur, uel plus contremiscunt a frigdo-
re, cum pallore uultus. Aliquoties fit ex uapore sanguinis, in intima &
altas uiscerum partes concurrens. Fit autem ex contractione & tremo-
re neruorum, aliquoties in una parte, aliquoties in toto corpore. Quan-
do sine sensu hæc passio fit, uidemus eos tremere quasi a timore, aut frig-

C dore tremant. Stomachum primum curent: quia ipſe cõpatitur, ſicut ſcriptum eſt. In ſtomacho noſtro medius neruus eſt, dextra leuaq; ſanguinis uena. Curentur ſecundum naturam, & ſecundum ætatem, uel ſecundũ tempus. Et ſi hyemis tempus fuerit, potum accipiant uinũ uetuſtum, calidũ: aut conditum piperatũ bibant. Si ætas p̃miſerit, & tempus, ante omnia flebotoment: & poſtea uentrẽ purgent cum fricatione omnium articulorũ, cum unguentis thermanticis, & exercitationibus uarijs, depoſitione uentoſitatis, & lauatione cum aqua calida, uel marina. Iuuenibus ex medietatibus uomitus prouocetur: & purgentur ex elleboro. Nam ſenibus ſi hoc uenerit, difficilis curatio relinquitur.

De Catalepſia. CAP. XXVI.

EX QVIBVS Catalepticum appræhendimus? Ex febre, atq; uocis emiſſione, cum mentis tarda intelligentia, pulſu magno atq; uehementi, oculis patentibus, atq; in motibus palpebrarum, uiſu obtuſo, in augmento febrium: atq; in declinatione motu deficiunt oculorum. Nam cum eis manus ſuſpenſas ante oculos tranſferimus, eaſdẽ obtutus ſequitur, aut digitorum obumbrationẽ expauitantes palpebræ contendunt. Si etiam clamati fuerint, nõ reſpondent ad oculorum reſpectionẽ, atq; conuerſi audiſſe noſcuntur, & lachrymantur. Odoramentis, aut aliquo ciborum guſtu commoti, ingemiſcunt, rubore perfuſi: & declinantes, calido ſudore laxantur, atq; ſinceritate proximi afficiuntur, frequen-
D ter anhelantes fœtidum. Et ſi linguæ eorum, aut labia ex dulci, aut amaro ungantur, non ſentiunt, & pruritum ſiccum aliquis ſudor calidus ſequitur. In dimiſſione febri carent, & item acceſſio illis fit. Malignus eſt autem in hac paſſione feruor, multus in ſuperficie, & uelox anhelitus, & obtorſiones oculorum, & inflationes manuum, & feruor in aquoſum ſudorem diſcurrit, cũ puſtulis circa thoracem: & in facie puſtillatura. Inalbeſcit eis frequenter facies. Stuporem patiuntur, & lethargicum: oculos claudunt, & odores, uel ſapores nõ ſentiunt. Hæc paſſio ex ſtoma-
Cura. cho fit, ut in ipſo ſtomacho aliquoties tumor inuenitur: ideo omnes curæ ſtomachorũ adhibendę illis erunt. Muti ſunt, ſugglutiũt. Fouere ſtomachum debent uel oxymelle, uel epithimo, uel oĩbus adiutorijs ſtomachi.

De Bolimis. CAP. XXVII.

EX QVIBVS Bolimos appræhendimus? Ex animi, atq; membrorum defectione, frigido corpore, cum neruorum tremore, ſtomachi atq; uocis debilitatione, pulſu tardo, humilicq;, cum tremore. Cibum accipiunt multum, & nõ ſatiato corpore craſſantur, et tabidi efficiuntur. Fit maxime iter agentibus. Genæ ſoluuntur, laſſi fiunt, & ſubito cadunt, infrigidantur, & uix anhelant. Quod ſi non cito iuuati fuerint, celerius pereunt, per ciborum grauedinem. Odores bonos odorent, atq; frigidis ſpargantur, & ſorbitiones offerantur, et fricationibus pectoris, & calefactionibus foueantur. Cibos uero & potum accipiant, caſto-

reum cum elixatura de ruta, & iera: mane iuuentur, & uomitum semper prouocent: & cibos indigestibiles accipiant, ut nõ subinde eos delectet. Isti fastidiunt ex nimio appetitu ciborum plurimorum, atq; non præmasticatos, properant transglutire, consequente grauatione, & tensione, atq; accæptorum uomitu. A

De Ptyriasi. CAP. XXVIII.

PTYRIASIS est pediculorum quantitas, aliquando in capillo, aliquando in toto corpore emergentium: nunc solutæ quantitatis, nunc non solutæ, bellatores ac duriores, & mordaces nascunt̃. Hos græci agrios uocauerunt. Fit ex corruptelæ plenitudine, frequenter in toto corpore. Aliquibus consuetudine, aliquibus ægritudine. Exinde se discutiunt, ut plurimi nascantur, fortes. Aliquibus cũ prurigine nimia corporis, uel capitis aduenit uigilia, morsus, pallor, fastidium. Macri fiunt, q̃p soluta est caussa per accessionem quam patiuntur. Cura eorum. Vt elephantiosi curentur. Et primo psylotrum faciant, & rasuram capillorum in aqua marina lauent: & defricentur corpore, & bulbis nigris & oleo simul trito, ut mellis crassitudinem habeant utantur, hoc & corpus ungatur, & staphisagria trita cum sale & oleo. Quod si autem pruritus nimius fuerit, sulphuris uiui pars. 1. staphisagriæ partes ij. salis pars. 1. cum aceto & oleo pingui, fiat unguentum. In balneo diu fricentur, & caput lauent ex abrotano & papauere in aqua cocto: aut elixatura turbisci: & dropace mixto utantur ad solem, propter salsum humorẽ. Item utantur asso lapide, pipere, stafisagria, nitro, sulphure, libano ex æquo, bitumine, pice, resina, cæra alba: singulis ad solem totum corpus ungatur, ut bene siccentur. Item sulphure, stafisagria, nitro, pipere ex æquo trito, cum aceto & melle mixto in balneo totum corpus perungat̃. Item aliud mirum. Elleborũ album, cum axungia porcina uetere tere, & ungito ad ignem, uel in balneo sicco, & non lauetur usq; diem tertium. Cura. B

De Lumbricis. CAP. XXIX.

LVMBRICORVM genera sunt tria, Rotundi, Longi, & Lati. Nascuntur in modum seminis cucurbitæ, quod græci ascarides uocant. Tertium genus ut uermib. minutis similes. Et quia in plurimis partibus corporis nascuntur, signa eorũ oportet nos dare. Ex quibus apprehendimus eos, qui latis lumbricis uexantur: Egestionibus per uentrem, orificium corpusculi mouentibus, semini cucurbitarum per quam similibus, aut paulo maioribus, cum appetitu cibi uehementi, & pallore corporis, aut uirium debilitate: quod græci atropham uocant, attestantib. mordicationis partibus, quæ umbilico subiacent, & magis ante cibum. Ex quibus apprehendimus eos qui rotundis uexantur Lumbricis. Ex mordicatione cum dolore pungente, ac tormento uentris & intestinorum, nausea cum tensione, ueluti currentibus animalibus supra stomachum, ita quod sentiunt: attestante aliquando uentris feruore cum Lumbrici lati. Rotundi.

C fastidio, ac debilitatione uirium, pallore faciei, ac gustus, tussicula parua, sicca. Animi defectus, quem græci lipodomiam uocant. Cum sonu turbantur pessimo. Pressi ingemiscunt, aut dentes stringunt: aut proni iacebunt stramentis infixi, ac propter consuetudinem dormiunt: aut repente clamantes, repentino casu demersi, conquiescunt: aut uario motu cõducti, torquentur cum pulsu paruo, crebro, inæquali deficient. Ex quibus apprehendimus eos qui Ascaridibus uexantur. Prurítu longãonis, atq; frequenti libidine uentris egerendi. Nam plærumq; cõaceruando in sextarij qualitate effundunt animalia. Vsu, ac uirium debilitate, ac solutione membrorum. Etenim parui uermiculi inueniuntur, & donec egerantur grauedinẽ claudunt. A puluere ægrotantes afficiuntur. Dehinc exclusо morbo, denuo renascuntur. Hanc passionem in palledine ægrotantis suggeri, ueteres nostri meminerunt. Quomodo cernimus ab eo, qui ex lumbricis alienatur? Proprietatem signorum intuentes, quæ cuiq; passioni peculiariter tribuuntur. Nam in sanis querela capitis primo occurrit, quæ futurã passionem denunciat, sequentibus cæteris, quæ ab insanis aliena sunt. Ex pulsu deficiente, aut prona iactatione passionis.

Quomodo phreneticum ex lumbricis appræhendimus? Etiam hunc ex capitis antecedente querela, ac sequente iugi pseuerantia. Ex lumbricis autem debilitantur, neq; trocidismus sequitur, neq; necessario febris: aut si fuerit, non cum eius accessione mentis alienatione sparguntur, aut
D dimissione releuantur, sed iugiter plærumq; perseuerant. Quomodo cernimus lethargos? Designat febris acuta, pulsus maior, rarus, inanis, & supini iacentes passione, uultus attestante pallore, et plumbeo colore.

Ex lumbricis autem appræhensum alijs agnoscimus signis. Nam non necessario febres eos sequuntur. Pulsus etiam creber, atq; paruus, & inordinatus occurrit, rubro attestante colore, atq; pronis data potione. Item lethargum silere nõ necesse est, lumbricorum oppressione interualatum. Quomodo cernimus epilepticos? Ab eo, q; ex lumbricis obmutescunt. Epilepticus diuersa patit: cui turisma augere necesse est. Lumbricis aũt compræhensus non agit spumas, tamen sic patitur sicut cætera signa quæ diximus. Quomodo catalepticum? Cum febre silere necesse est, pulsu attestante magno, ac ueluti percusso. Ex lumbricis aũt oppressos necessario febris sequitur, similiter obmutescunt: pulsus autem parui atq; breues assistunt. Quomodo apoplectici lumbricos discernis? Ex antecedente querela in apoplectici capite, lumbricorũ oppressione, intestinorum, uel uentris: dehinc ex consequentibus signis. Apoplecticos cũ omnibus sensibus probari necesse est, supinos sæpius iacere: lumbricis silentibus per interualla exclamare, ad pronũ iacere sæpius occurrit.

Quomodo præfocationem matricis discernis ad lumbricorũ oppressionem? Ex antecedente querela intestinorum, uel uentris, aut diuerso motu matricis: dehinc ex consequentibus signis. Nam matricis raptu ex superioribus partibus effecto, obtumescunt: ex ipsa parte uexantur

quæ etiam ex lumbricis in matrice quærelas supraſcriptas patiuntur. A

Quomodo diſcernis Cœliacum ab eo qui lumbricorum uexatione torquetur? Ex occurrentibus ſignis, quæ lumbricorum tormento tribuuntur, ut inſpiratio difficilis, uel propter conſuetudinem prona iectatio, diſpoſitione gemitus, & uana exclamatione, cum cæteris, quæ Cæliacum ſignificantes docuimus. Quomodo ſtomachum diſcernis ab eo qui lumbricorū uexatione torquet̃? Ex multo tumore ſtomachi, conſequentia inteſtinorum, perſeuerantia tormentorum. Quomodo dyſenteri cum diſcernis ab eo qui ex lumbricorum uexatione torquetur? Ex occurrentibus ſignis, querela inteſtinorum, uel uentris, quæ lumbricorum uexationem ſignificat, manentibus cęteris quę dyſentericorum ſigna docuimus. Quomodo diſcernis eos qui naturaliter, aut per plurimum ſomnū ſtrident, atq; repentino & inaniter exclamant, ab his q lumbricorū uexationem patiunt̃? Singula conſyderans quæ ſpecialiter tribuuntur. Nam quod grauatione cibi hoc patiunt̃, detractione releuant̃: aut ſi lumbricorum fuerit uexatio, detracto cibo magis grauantur. Qui autem patiuntur, neq; tormentum hac paſſione uentris, uel inteſtinorum ſentiunt, neq; decolorantur. Fiunt autē lumbrici, ſed peſſimi in infantibus, quibus creſcunt, & his ſemper occupari ſolent, uſq; ad iuuentutem. Apparent autem morſus aliquoties in locis quibus naſcuntur: & febres fiunt, et B
proprie cum fricatione aſſidua, ut eos ſubito mordeant, & clament cum corruptela, ſine cibo, & faſtidio. Aliquibus in ſtomachū cadunt. Tunc eos per os ,pijciunt, et per nares quāmaxime. Sæpius naſcuntur ſenib. longi, & rotundi, ex indigeſtione ciborū, & corruptela, & ex malis cibis, & malis humoribns. In infantibus aūt ſæpiſſime nutriuntur ex dulcibus cibis, ex pane calido, aut non fermentato, aut non ſatis cocto.

Curantur autem ſic. Cataplaſmen̄ ex luplnorū farina, in careno conſperſa, admixto abſinthio, ſiue melantino, abrotano, cardamomo ſimul coctis. Comedere iubemus lupinos amaros, et crocū modicū, quē cōmiſces cum caricis: & rores ſyriacos comedendū dato. Elixaturā de melantio in mulſa coctam potui dato. Fortiores autem naſturtiū cum melle comedant, & rephanū, ſimiliter & ſuccos eorū bibant, aut diamoron, aut ipſa mora: & ſinapi tritum modicum cum oleo mixtum, & ptiſanæ ſuccos bibant, ubi coxerint radices polypodij tunſi. Aut cornu ceruini combuſti, triti, coclear plenum in mulſa dato potui, lumbricos mire curat. Paraliſim curabis ſenibus cum febre: epilepſiam ſimiliter. Et medulla ceruina totam ſpinam dorſi ungito, & umbilicum, & plantas cum modico croco. Hoc adiutorium eis adhibe. Abſinthium uiride tritum, & abſinthij pontici elixaturam bibant. Similiter et elixatura centaureæ potentur, et folia perſicorum contuſa uentri et umbilico apponantur: et medullam offium perſicorum comedant ieiuni, aut trita cum careno bibant. Similiter et amygdalas amaras. Et exercitationes et fricationes habeant; et cibos digeſtibiles comedant. Cura.

C In dimissione conuenit ad latos lumbricos, ut aquam salsam meratam bibant: & allium comedant, uel omnia acrimonia, & sic uomitum prouocent. Et post catartico exagitentur, ex scammonea, lacteride, cocognidio, nitro, pipere, & his similibus. Et mulsam bibant, & elixaturam centaureæ cum modico melle: & sic ex stomacho eos proiciunt. Per os iactantur, ut euersio uentris sursum ad stomachum reuocet. Oportet intra os salem tenere, & conquassare, & glutire. Sic enim cõmoti discutiuntur.

DE TENESMONE.
CAP. XXX.

TENESMON passio est intestini recti quod Longãonem, uel Exalem dicimus: desyderium uentris, cum frequenti assellatione, hoc est, spissa. Mucilẽta aũt, sanguineaq; stercora reddũt: atq; ex hoc magnus dolor habetur ponderis intestini. Catamodica redduntur aliquoties, aliquoties ex unlneratione longãonis cum dolore: & uoluntaria delectantur sessione, cum pondere paruo, cum flegmatibus, uel cum rasuris spumosis. Contingit autem maxime ex frigdore nimio, aut ex indigestione, uel frigidis potibus. Fit dolor, cum extensione clunium, et lumborum & pondere ani. Curentur autem ex uaporatione encathismatum. Elixatura fœnugræci, & alteæ, & rosarum supponatur. Et pro ipsius intestini uulneratione, uel ruptura, butyro sine sale, & adipe anserino
Cura. D & rosaceo, cum modica cæra alba, soluta ad prunas lenes anum ungito, & pro pondere eius intestini, pice bricia fuffumigato residentem in lecto frequenter, ut fumum ipsum, uel nidorẽ intestinum recipiat. Quoties delectauerit sedere, apponatur ex iniectione. Accipiant ex oleo roseo, aut myrtino & foris ungantur. Ex oleo laurino ungãtur pectine, umbilico: ilio, & renibus: & loca uncta coöperiantẽ ex lana molli lota, carminata: & fascia ligato. Et lemniscum ungito ex tetrapharmaco medicamine, aut ex uaporato iniicito: aut fimum palumbinum cum rosaceo & modica cæra alba unge leniscum uel inclunium: & iniice intestino longãoni per aniũ: & cataplasmate calido circa pectinem utendum est, aut uaporatione. Si sine febribus fuerint, balneis utantur, & mox ut ingressi fuerint in saxis calidis anum primum ex oleo perungant, & sic in pauimento sedeant, perfuso loco de calda, & diu sudent: exinde in solio diu fricentur, & foueantur. Et post balneum oleo calido perungantur ex oleo anetino, aut ruteceo, aut laurino, aut ex acopis thermanticis, ac suprascriptis ungantur loca: & supra calidis lanis coöperiantur, ut dictum est. Cibis digestilibus utantur, et leuibus, et potibus calidis. Quod si pondus fuerit sine aliquo liquore: encathisma facis ex caricis coctis in pusca, in qua fœnugręcum infundis, ut calda exeat, et ipsam calidã calefaciat. De muricis cõoperis, et superfedeant, aut super saccellum ex cantabro in uino cocto. Et clisterem accipiant ex decoctione rosarum, myrti, et corio granatorum, adiecto butyro, aut oleo rosino. Et potum accipiant elixaturam de myrto uiridi. Si

febriunt, in aqua coquito. Si non febriunt, in uino potui dato. Et collyri= A
um in anum iniiciant ex myrrha, libano, agatia, galla, & ſucco hordei.

De Dyſenteria. CAP. XXXI.

DYSENTERIA dicta eſt a paſſione inteſtinorum. Græci enim dyſenteriam uulnus inteſtinorum uocant. Hac paſſione in teſtini uulnera naſcunt, ex alto, ex epate, & proximis locis, ex groſſis in teſtinis, & gracilioribus, et ex longãone. Dyſenteria item ex ſtomacho, & uentris egeſtione, per inteſtinorum diſterſionem ſanguinatur ſine ullo uulnere, quæ fordido liquore impedimento egeſtionis uentris fit: & ſicut ſuperius de catatrophia ſtomachi, uel cęliacorũ expoſuimus, ex corruptela ſtomachi, uel uẽtris & epatis dyſenteria fit ex frigido potu. Inciſuram epaticorum ſic intelligimus. Ex ſtercorum qualitate, & mucilentia aliquoties, ſanguiniſq; uſu, uel commixtura. Sequitur auerſio ſtomachi, hoc eſt, uomitus, ſitis, ardor, uigilia: aliquoties & febres, merore liuido, iactatio corpis hucatq; illuc: aliquãdo & ſomnus turbidus atq; rumoriſſimus, diſſenſio, inflatio, mingendi difficultas: palpitans lingua fit aſpera, & cinericij coloris, præcordiorum extenſiones, articulorũ frigdor, ciborũq; frequens corruptio, aquæ recentis uoluntas: dehinc animi ſubductio, & morſus inteſtinorum omnium, uicinarumq; partium. Quando autem ex alta uulneratione inteſtinorum uenerit, ſic intelligimus: ut primo ſtercora reddantur: & tum uarij liquores egerunt. Quando ue= B
ro ex proximis locis inteſtinorum, uel ex longãone uulnerationes fiunt, primo uarij liquores exeunt. Dyſenteriã cognoſcimus ex doloris ſenſu ſupra umbilicũ, & ſtercorũ qualitate muccoſa, uaria, ſanguinolenta, cum carnis egeſtione, egeſtis quibuſdam membranulis inteſtinorum. quia ſunt inteſtina ex triplicibus commixta membranulis, quæ quammaxime egerunt ex groſſioribus inteſtinis quæ ſunt fere circa uentrem.

Omnia autem uulnera inteſtinorum frigidiora redduntur, quum aliquore ſupraſcripto & punctilibus ſupra umbilicum craſſa redduntur, & aliquantum carnoſa, fruſta ſtercoris in ſe cocta proiicientia. Ex gracilioribus inteſtinis uulneratio ſi fuerit facta, ſic agnoſcimus. Dolor ſub umbilico circa pectinem ſequitur, uel ibi ſentitur: ſtercorũ tenuitas ſpumoſa, et flegmattea. Exinde fluxum ſentiunt deſcendere ægri, cum parua urina, et obtorſione ueſicæ, cũ dolore et pondere. Vrina parua ex longãone digeritur. Item inteſtini uulnerationem ita intelligimus. Ad reddendam digeſtionem, ſtercorum pondus, uel dolor ſentitur in orificio ani uel interius intra longãonis collum, guttæq; ſanguineæ ſequuntur, uel mucilenta parua ex ano egerunt, cum quadã uoluntate et pondere et dolore. Tunc ſpinæ, et cluniũ tenſiones, et in pectine quoq; quidam fit ſenſus, quaſi aliquid ſit ibi quod urgeat. Quæ autem redduntur parua ſunt, mucilenta, flegmaticoſa, et tota cum pinguedine primum, poſt quaſi ſanguinolentũ ſtercus ipſum cõagulatũ, in modũ fruſti alicuius eiicitur: quod græci tenaſmon dicunt, nos autẽ portionẽ dyſenteriç eſſe dicimus,

C id est, ex uulnere intestinorum: quoniam ipsum intestinum uulneratur: sicut in crassis, & gracilioribus intestinis superius diximus. Simul autem in utroq; nunc̄; fit. Et si tardauerit hæc passio, & non curata fuerit, moriuntur. Oportet autem & nos differentiam uulnerum respicere in hac ualitudine. Fit enim uulnus in impetu, hoc est, in tumore commixtū passione, idest, in strictura et fluxu simul, siue proscindēs & depascens uicina loca, siue uulnus inmundū & sordidum, siue mundum, sanabile, siue insanabile. Ergo intelligimus in impetu esse uulnus, id est, in tumore, cū in dolore uenerit, cum quodam impulsu, cum feruidū & liuidosum redditur, & spumosum, & flegmaticum, sanguinolentum, siccum, & egestione uentris cū fœtore, & dolore, sine ullo liquoris fluxu. Vulnus quod in coliacis iam superius diximus, per intestinorum aditus, fluore uentris incessanter redditur, sine ullo uulneris liquore commixtum, ut subito soluatur, subito constringat̄, cum pondere ani proscindens & depascens uicina loca. Vulnus sic intelligimus: quando cum grandi sensu, & doloribus uarijs stercora uaria, fœculenta, & nigra, & carnosa cum membranulis, & cum fœtore quodam grandi egeruntur. Vulnus inmundum, hoc est, sordidum, sic intelligimus. Quando cessante dolore, in ilio uomicationem, & feruorem animaduertimus: fæculenta reddunt̄, & nigra, &
D baltheosa stercora, nullamq; ęgro releuationē afferentia. Vulnus mundum sic intelligimus, si quando laborat, redditione releuatur. Illud autem fit, quum stercora transient cum uulnerū egestionibus limpidis, sine dolore & facili transitu. Sanabilia autem uulnera, munda, contraria sunt uicinis quæ sunt sordida & calloſa. Nullum est odoris signum ex inspectione egestionum, sine ullo sanguine: cibi appetitio, & bona digestio, sine pondere, & sine ullo dolore. Insanabile autē uulnus intelligitur & callosum ex eo, quod sæpe nihil supradictorū cum stercoribus reddunt: aliquoties simul funduntur, aliquoties cessant. Qui hoc genus uulneris habent, per aliquos dies quasi iam cicatrices in uulnere ductæ sint, & incursu sanguinolenta redduntur & purulenta, hoc est, sanioſa: eodē modo ut uulnera quæ sub oculis nostris sunt in exterioribus partibus corporis, quæ cicatricem quandā deducere uidentur, rursumq; post aliquos dies soluuntur: ea curabilia fiunt. Interiorum autem uiscerum uulnera facta, incurabilia adprobauimus. De dysentericorum curā nos oportet intimare, quod eorū genera sunt tria. Ex stomacho, & sursum usq; ad stomachum dolorcs qui fiunt, ex potionibus curentur. Qui uero ab umbilico et in anum, per iniectionem, uel encathismata curentur. Ex stomacho, epate, uentre, et in grossis intestinis uulnera dysentericorum, ex potionibus curentur: et per os ex trociscis anotericis, ide st, ex trociscorū confectionibus uarijs, diacrocodes, aut diacorallium, aut omphacio. Si febrit, cum calida aqua: si nō febrit, ex uino myrtino, et epithimo, ex citonijs et palmulis, et hippoquistide, et agatia, et gallis, strigno, et rosato, et arnogloſſa, et azo, confectis cum cerotario et rosaceo. Cibos accipiant

Dysentericorum tria genera.

panem,ex omphacomelle, & uino auſtero temperatum comedant: & A
ipſum liquorem bibant. Et potum accipiant aquam calidam, ubi coxe-
ris myrrham uiridem, turiones pampineos, aut dactylorũ, aut citoniorũ
maturorum carnes, ut dixi, unum ex iſtis in aqua calida coctum tepidũ
bibant: & lac caprinum. Lapidem fluuialem magnũ album, & ex aqua
calida ſalſa, ſicut marina, in modum nucium undecim in carbonibus ni-
mium calefactum, in ipſo lacte extinctũ, dato calidum, potet ieiunus per
triduum, ſi febris non fuerit ualidiſſima. Quod ſi febriunt, omfacomel
accipiant, uel uinum de citonijs, uel uinum ſtipticum. Cibos qui eos cõ-
ſtringant, accipiant: pultes uel ex ordeo, aut ex lenticulis, ſuccũ coctum
puleio, & cimino, & rore ſyriaco. Holera aũt, caulem coctum cum aqua
cœleſti, aceto & oleo, et cimino, conditum comedendum iubeo: & lactu-
cas, ſiue intuba, ꝙmaxime agreſtia, & coliandrum, unum ex his come-
dant coctum, uel cõditum, ut de caulibus diximus. Oua in aceto elixata
comedant, aut aſſa in carbonibus, media eorum ieiuni comedant. Fenu-
græci elixaturam bibant ex puſca. Item agatiam, ex aqua cęleſti tritam,
ſicuti collyrium: & catapotias factas in modum fabæ ad umbram ſic-
catas tres accipiant glutitu in ouo ſorbili, aut in calda, poſt cœnã ad man
ſionem: aut tritũ unum, aut dimidiũ oui unius aſſi, ſimul tritum ex aqua
cœleſti modico, potum dato, ſi febriunt, ex calida aqua: ſi non febriunt,
ex uino potui dato ieiunis per triduum. Rorem ſyriacum infuſum in ui-
no, aut in ſucco arnogloſſæ potui dato, cum ſucco hordei, aut lenticulæ. B
Vrticæ ſemen, uel arnogloſſæ tritum ex calda bibant. Pumicem toſtum,
piculam toſtam, corium granati ſicci, hordeum ſiccum crudum, omnia
exæquo tunſa, cribellata, colata: ſi febriunt, ex calda, ſi nõ febriunt, ex ui-
no. Et ſi non curantur, ad lienteriam ueniunt, & ibi moriuntur. Quod
ſi in gracilioribus inteſtinis, uel in longaõne uulneratio fuerit, cum liquo
ribus purulentis, uel ſanguinolentis, uel diuerſis coloribus, ſic curantur
ex indigeſtionibus. Trociſcos diachartõ, cõtra omnes uulnerationes in-
teſtinorum: qui trociſci conficiuntur ex ſandaraca, calce, charta combu-
ſta, et cæra: aut trociſcum fauſtinianum per iniectionem inĳcito, cum eli-
xatura de myrto uiridi, ita ut primo deiectiones accipiant leues. Et lac ca
prinum tepidum, aut elixaturam cantabri, aut ptiſanæ ſuccum, aut liciũ
tritum inĳcito cum ouorum albumine. Pro longaõnis uulnere encathiſ-
ma adhibendum ex myrto uiridi, abſinthio, lauro, corio granatorũ, ſen-
ticis turionibus, galla, ſtrigno, turionibus pampini, & alia adiutoria, quæ
in teneſmone ſuperius ſcripſimus. Et amilum cum lacte bibant.

De Lienteria. CAP. XXXII.

EX QVIBVS Lienteriacum apprẽhendimus? Ex eo, ꝙ cibum
mox accipiant, aqualia multum egerunt, humecta, & ſpumoſa uel
alba, & urinæ ſimilia, aut paulatim, aut cõaceruata, cum dolore & rugitu
interaneorum, atq; ilium pondere. Vnde Lienteria dicta eſt? Ab in-

C testinorum lenitate: ꝙ facilius cibi labendo ea pertranseunt. Lion enim lienteriam intestini græci uocauerunt: aut quoties qualemcumq; cibū accæperint coctum, uel inoperatum per anum digerunt: præter semina pomorum, quæ difficile digerunt. Fit aliquoties & cum dysenteria lienteria, aut post dysenteriam, a uulnere, uel a cicatrice ueniente mala: ne fiat in intestino sicut in superficie. Sic interiora intestinorum cibum quem accæperint, nō coctum statim per anum digerunt, ut uuam, uel particulas panis, & alios cibos crudos proijciunt statim: quoniam eos continere non possunt. Fit lienteria post longam dysenteriam. transeunte enim humore frequenti, lanugo fit in ore uentris, hoc est, stomachi intestino. Sicut per lapidem aqua frequens discurrens, lanuginem facit: similiter fit ex lienteria. Cura. Diligentia huic passioni adhibenda. Enemæ fortiores, & catarticum dato lene, & polypodium, quod ipsam lanuginem abluat & extergat. Et cibos fortiores apponimus. Ex holerib. radices, cauli cymas, allia, cepas, & salsamenta dato, sinapi cum ptisanæ succo coctum: coloquintidas sorbendum dato. Et ambulatio, & exercitatio, & fricatio uentris adhibenda: & cerotū ex oleo cyprino, aut tilino, rutam & ciminum, & alijs similibus horum utendum. Ex unguento acopi totum corpus ungito. Et malagmate diaspermaton, aut polyarcion, aut napeos utendum: & omnes potiones dysentericis prescriptæ, & his conueniunt.

D

DE EPATICIS.

CAP. XXXIII.

IN EPATE multæ fiunt passiones, et acutæ, & ueteres. Fiunt ergo in epate dolor, collectio, eruptio, uulnus, tumor, duricia, & extensio nimium dura, quam græci syrosin uocant. Dolor epatis, id est, iecoris, ita cognoscimus. Extat a parte dextera præcordiorum, uelut rotunda eleuatio, quæ sub costa reponitur, & pectoris partim cum dolore contingit, cum grauedine, repulsans usq; ad ilium, pars ipsius ex scapula: & tussis arida, & pondus intestini, & urina fellei coloris cum fastidio, & pallor in facie, & febris uel frigdor exinde crescit. Dolor epatis Tumor. Tumor epatis, sicut diximus, fit ex stomachi indignatione, uel ex longa infirmitate, uel ex frigido potu, uel ex frigdore, uel sanguine. Collectio epatis fit in superficie cutis. Nascuntur habentes humorem, quem cum stercoribus digerunt, aut per urinas post cibos. Aliquibus ualde sub sumine, cum pulsatione quadam & grauedine: ac si aliquid in ipso latere ponderis sentiat ægrotans: tumor fit longi temporis, sentitur cum grauedine, cum extensione diafragmatis: sitiunt: & malus odor, color, & fastidium sequitur, & duricia totius epatis. Et quando non celerius eruptionem fecerit, uentrem aquosum, aut nigrum, aut sanguinem purum, aut fructum coagulatum, uel nigrum, aut liquores habent quos de dysentericis scripsimus. In ipsa passione moriuntur. Eruptio. Quod si eruptio facta fuerit cum uulneratione, humor redditur multus cum stercoribus uentris, ut lotura

carnium: & circa uicina loca dolor, & ipsa loca manifestantur interius esse. Graciliantur corpore: & uarietate ciborum delectantur, & eos uomunt, aut eos non digerunt. Hos syntenticos uocant, hoc est, tabidos: quia toto corpore tabescunt. Contingit hæc passio & uiris, sed maxime mulieribus. Fit ex multis cibis, & assiduis corruptionibus, & ex plurimis recentibus frigidis potionib. et ex multo uino, et ex multis dulcibus. Fit in ægritudine longa, quæ in autumni tempore fit, aut in hyeme. Et tumor & duricia fit, & scyrosis, quod infraxis epatis dicitur, id est, præclusio epatis: ut concludat intra se pennas epatis, cum omnium uiscerum extensione, & stomachi inflatione. Quod si nō curantur, ad hydropem ueniunt. Ideoq; oportet nos curas eorum ad singula adhibere. A

Scyrosis. Iufraxis.

Curatio. Quod si tumor fuerit epatis cum nimio dolore & tussi, & uires permiserint, flebotoment ex alio latere, & ex sinistro brachio: & infusio olei rutacei adhibenda, & elixatura papaueris, & aneti seminis, & semen lini, & fenugræci farina cocta in uino, & dactylis, & citonijs, & caricis, & capparis radicibus: cataplasmet̄, & stomachum curent. Et potum accipiant elixaturam origani cum oxymelle. Et epithimo utantur dialoen. aut ceroto ex oleo cyprino, aut irino, adiecta ruta: & malagmate diaspermaton utantur circa omnem uentrem & collectionem oris. Et cibos leues & sorbiles dato: & potionem accipiant elixaturam absinthij, aut centaureæ, rutæ agrestis seminis, & petroselini, si febrit, ex calda: si non febrit, ex uino. Collectio si fuerit epatis, cataplasmentur, ut superius diximus, ex semine lini, & fenugræci farina. Et potiones accipiant quæ eruptiones faciant apostematum, aut per urinas digerant. Diuretic̄as potiones accipiant, uel cassiam, cinnamomum, nadostaceos, phu, meu, asarum, adianthum, & his similes decoctiones: ut per intestina digerantur per uentrem. Et medicaminibus & cibis quibus caussæ digerantur: maxime lactis ceruini hemina, aut caprini, si uires permiserint. Quod si membrani, uel eruptio fuerit intestinorum cum dolore & extensione inguinum: lac eis inijciatur, uel eo potentur. Quod si febris nō adfuerit, nec tussis, nec dolor: balneis utantur, aut in mari natent. Cibi dandi fortes de oleribus, caules, & radices. Pisces teneros quos asprates uocant. Carnes teneras similiter. Conuenit autem, ut comedant oliuas albas, quas columbiadas dicūt, & capparim in aceto conditā, & salsamenta primum accipiant. In dimissione dimifragia adhibenda. Vinum austerum bibant, & lene. Cataplasmentur ex caricis pinguibus, & absinthio, & centaurea, et nitro confecto. Et potiones dato odoriferorum decoctiones: et diuretica antidota, ut digestionem faciant. B

Cura.

Quod si eruptio facta fuerit in uulnere epatis: oportet in his inspicere liquorem, et egestionem, an maligni fuerint, an boni: sicut in dysentericis exposuimus. Potum accipiant lac asininum, aut caprinum bibendum dato: et lac comedant. In dimissione accipiant antidoton diaquilon admirabile et maximū, aut mithridatis. Cataplasmate utanť ex seminibus

C lini, et fenugræci farina, fimo columbino, ſale, nitro, coctis primum in aqua, alteæ radicibus, centaureæ et abſinthij. Poſt malagmate utantur ex pice et reſina, cæra libani, manna: et thermantica malagmata adhibenda ſunt, quæ tumorem calefaciant, prouocent, et uaporationes ex oleo calido in ueſica, aut ſaccellum cum ſale toſtum. Quod ſi multum manauerit ſanguis, abſtinendum erit a uaporationibus. Quod ſi innata fuerit collectio, uel in ſuperficie: potiones dandæ thermanticæ, eligmata ex myrrha et pipermelle cõfecta, et ſimilia quæ eruptiones purgent, et emũdent. Et quia quando fuerit purgatio uulneris huius, non poſſunt niſi uicina loca tumeſcere inteſtinorum, uel præcordiorum, uel inteſtinorum groſſorum, uel graciliorum, uel renum cum ſcyphalorum duricia, et urinam reddũt multa ſedimina habentẽ, et craſſa ſiquitur et fęculenta, cum graui odore, cum nauſea ſtomachi, uel fellinea et per uentrem & per urinam: ideo quando cibanť, primo os lauare debent ex mulſa: et cibi dandi leues qui ſtomachum non grauent: et uinum leue, odoriferum: et eligmata danda ieiunis ex pini nucleis confecta: et elixatura origani, aut hyſopi, et abſinthij ſuccus: ſed elixatura danda ſtomacho nõ ſæpius, propter faſtidium. Et epithimo utendum, quod ſtomachum confortet, et cicatricem iungat. Confectio epithimi ex palmulis, agatia, & œnante: & ſtipticia imponemus. Ante omnes curas epaticorum, in cibis diſciplina-
D tio maior ſit, ut dentur quæ corruptelam non faciant corporis, uel a frigidis potibus: ne corruptio corporis, id eſt, ſolutio irritetur, et ibi pereãt: & obſeruent adiutorium, & omnium ordinationem experimentorum ſecundum potiones, uel epithimata epaticorum. Quod ſi tumor, & duricia, & extenſio nimium dura fuerit, quod græci ſciroſim uocant, & nullum ſenſerint adiutoriũ beneficium, ad hydropem ueniunt: ideo collectioni adhibendæ potiones, uel epythima hydropicorum.

DE SPLENETICIS.

CAP. XXXIIII.

EX QVIBVS Spleneticum appræhendimus? Stans in parte ſiniſtra præcordiorum, et ſub coſtis mollibus replens pectoris partes, cum dolore uexatur: qui ſicut indurat epar, ſimiliter ſplenẽ uulnerat. Nam ſæpius indureſcit duricia, uel extenſio cum dolore ſiniſtri præcordij, cum tenſura, pondere, faſtidio, & aſperitate linguę, cum horrore, hoc eſt, frigdore: & febres ſequuntur poſt cibos cum contractione quadam: et dura efficitur ut lapis, et cum tumore magno. Curantur aũt cum labore, hoc eſt, impediuntur. Ad currendum cum anhelitu grauantur, & cum dolore uiolento, cum grauedine corporis, et malo colore ſubliuido, uel nigro. Quando inueterauerit, hydropicum facit, ꝙmaxime ſi epar intumuerit, aut doluerit. Aliquoties et in ſplene ſi fuerit collectio, liquorem reddunt per uentrem nigrum ut fęcem: mox exinde feruntur cum occupationibus, ſicut ſupra diximus ex epate fieri, cum delatione

uentris,& nauſea inflationib. Quando plus intumuerit pars ſplenis, A
uſq; ad ſiniſtrū ing uen,& præcordia ipſa uſq; ad iugulum dolent, & ex
uicinitate aliud lati s dolet cum colore pallido & liuido: exinde tumeſ=
cit totū corpus,cum oris fœtore in capite. Ante omnia difficultas pedū:
& ſquibala ſemper reddunt. Exinde tabidi fiunt, uel hydropici ex longa
infirmitate,ſicuti ex quartanis manifeſtauimus,ex multo cibo, & pluri=
mo frigdore potus. Quammaxime mulieres autumno ex corruptela ta=
beſcunt,ex frigdore & uentoſitate patiuntur cum immobilitate. Et aliqui
frequenter infantes in ipſa paſſione conſumuntur, & iuuenes, & ſenes,
& maiores homines ſpleneticis tumoribus. Curæ adhibenda diligen= Cura.
tia in initio. Si uires & ætas permiſerint,flebotoment:& cucurbita utan=
tur,cum infuſione ex aceto,oleo roſino,in lana ſuccida ex ſpongia et puſ=
ca tenera præcluſa ſpleni apponenda: & lapides candentes ſuper puſca
aſpera obuoluti apponendi,& cataplaſmata ex hordei farina, & cappa=
ris radice,& ammoniacum,& mirabolanum ex aceto tritū. Abſtinendū
ab omni dulcore cibi uel potus: quoniam uentoſitatem faciunt. In puſca
frigida ferrum candens intingitur,in uaſe æneo, & potū dato ieiuno fre=
quenter,iuuat. Commouentur autem elixatura tamaricis radicis potata.
Et emplaſtrū ex ſinapi,& nitro,& dropaces:& natationes in aqua mari=
na:& ieiuno uomitū prouocare ex raphano:et cibus diureticus,et acer= B
rima malagmata:et acopus pariter tunſus,et ſinapiſmi. Quod ſi poſt ca=
taplaſmata, et omnia adiutoria tumor inmanſerit: ſaccellentur, et liba=
num nimium ferueat. Et de preſenti ex cucurbita ſcarificentur,et ſanguis
ipſe niger de ipſo ſplene tollatur. Quod ſi uires,uel ætas permiſerint, fle=
botoment ſanguinem:et poſt illum,et circa medium digitum extenſa ue=
na,aut poſt aurem ſiniſtram:et ſanguinis multum inde tollatur. Maiori=
bus autem utendū cauterio in eodem ſplene apponendo in tribus locis,
in dextera parte ſplenis,in ſiniſtra,et in medio. Et potiones dandæ. Ana=
gallici ſuccus ſemucia, cum puſca, magni facit. Et ſquilla,et lapatium a=
greſte,et chamædryos,et chamæpithyos et capparis radices ʒ.i. ex puſca
potatæ,hederæ grana.x.et tamariſci folia,et fructus ex puſca, et trociſcos
crocudes ex puſca potui dato. Ad duriciā ſplenis. Amoniacum, liba=
num,myrrham, aloe ex æquo tritum,cum ſucco caulium pridie in aceto
infuſum,tritum ut ſpiſſum ſit, in charta inductum,ſuper ſplenen durum
imponito:et tamdiu ibi ſit, quouſq; ſponte cadat.

Epithyma ſpleneticis,quod oēs duricies eius,uel extenſiones ſoluit. A=
luminis rotundi aſiani ÷ i. picis duræ colatæ ÷ iiij. ceræ ÷ ij. olei com=
munis ÷ ſ. alumen cum aceto acri in mortario teris, cerotum lentum ad
ignem ſoluis:et ubi tepuerit, in mortarium infundis, ubi alumen tritum
eſt,et manibus diu malaxas dum indureſcat:et linteolum groſſum indu=
cis,et ſi per ſplenem ponis.

Aliquoties ambæ partes tumeſcunt,& epatis,& ſplenis, cum uentris,
aut ſplenis,aut præcordiorum dolore atq; feruore,ſeu quorum partici=

C pes extant ſentiunt aduenientia his. Durata exinde ſcyroſis fit, dura nimium ut ſaxum ſolidatum, atq; corporis totius habitudo in peius mutatur, quam græci cacexiam uocant.

De Icterico, quem aliqui Arcuaticum uocant. CAP. XXXV.

SIC ENIM cognoſcimus. Ex colore totius corporis, in fellis qualitatem conuerſo: quod magis in alboribus oculorum, uel plantarum apparet cauis: & uenæ quæ ſub lingua ſunt nigreſcunt. Vnde etiam arcuaticus dictus eſt, a colore arcus cœleſtis. Fit ex infuſione fellis in totum corpus: fellineo colore totum corpus perfunditur, & pallido, & ſubliuido, quod græci melancron dicunt. Et albor oculorum ſimilis eſt ac ſi de croco tingantur, & urinæ colore fellis roſei. Plenitudo infuſionis fellis & ſanguinis quammaxime in urinis apparet, cum abundantia urinarū, aut ſanguine diffunditur ſicut aqua: aut cum utilis uideat, aſſellatio uentris ſubalbida & dura eſt. Faſtidium autem magnum aliquoties, & laſſitudo, et pruritus totius corporis cum mordicatione et malfactione ſequitur. Aliquibus & febres fiunt, aliquoties et extenſio prȩcordiorum, et dolor epatis cum duricia. Hi periclitantur quando epar eius plus intumeſcit. Aliquotes multi icterici facti ſunt ex ſplene, & ſtomacho, & uentre.

D Similiter & mulierib. fit ex matrice. Contingit hȩc paſſio ex corruptela, & frigdore, & uomitu frequenti, & ex longa infirmitate, & ex diſcuſſione ſanguinis cum felle, & uentoſitatis abundantia. Et ex multo cibo: qui cadens in uentrem ſub epate, non ſolū ſub illo, ſed in toto q̄q; corpore quando operatur natura in hoc ægrotat, aut infrigidat, aut deſiccat: exinde diſſoluitur fel, & totas partes corporis tingit, & icterícum dolorem facit: & urina ante omnia choleram manat de proprietate epatis, & renum qui adiacent. Maxime manifeſtantur in albore oculorum infuſiones fellis, ſicut iam dictū eſt. Sitiunt, ſiccant illi ora. Nominata eſt autem hæc paſſio, quod ea affecti, ex melino colore fellinū habent. Vocatur itē hæc paſſio ab alijs agreſtis muſtela: quod auratos habent, oculos icterici: lingua eorū liuida, & extenſa et colore ut mediū oui. Similit et genæ apparent ut oui mediū, et totū corpus aſperū et fellineū. Sequit eos pallor, uel pigricia ad omne opus, et imobilitas, cum pruritu nimio, et torpulatione unguiū. Contorquent ut comedant, ſed amarum ut dulce, et econtra. Aſſequit aūt eos uentris cū tortura anguſtia, et urinā multā ſoluētes, redditur ut colore croceo. Aliquoties in ſomno preſſuram patiunt, uel fantaſmantur. Aiquoties inmutantur in duos colores, aut croconeum, uel mediȷ ouorum, infuſione fellis. Subalbidi apparent. Aliquoties colore nigro, pernicioſo, ex melino, ſimili melancholicorum colore nigro, ſubuiridi. Tabidi moriuntur. Et uentrem uitrei coloris, uelut æris flos reddunt, quibus interitū nunciat. Contingit hæc paſſio in iuuenibus, et creſcentibus: et mulieres ſimiliter aliq̄ties impugnat: impugnat et infan

Muſtela agreſtis.

tes. Seniores raro icterici fiunt, quia difficile incenduntur ab eo humore. A
Contingit autem in febribus peryodicis fieri ictericos.

Quod si in cretica febre ante septem dies morbi regij, mox iecur durũ mali loco hæc causſa inueterauerit, cacexiam faciunt, aut hydropicum, aut tabidi facti sic moriuntur. Cura eorum diligenter erit ordinanda Curà.
sic. Quando febriunt, & præcordia extensa habent, & epar doluerit, flebotomentur ex sinistro brachio: & post stomachum curent, & cibos tenues accipiant. Quod si febres non fuerint, uentrem purgari conuenit ex catarticis, cholagogis, hoc est, choleram deducentibus, id est, euforbio, epithimo, aloe, petroselino, pipere, diagridio ex æquo tritis dato ʒ. iij. ex calida aqua potum, aut secundum uires: magnifice ictericos purgat. Ita purgẽtur. Sammonea, aloe, coloquintide, coccognidio epithimo, ut superius diximus, & his similibus. Quod si uentrem purgare non sustinuerint, neq; uires habent: comedant radices intinctas oxymelle post cibum, hoc est, post cœnam: et sic uomitum prouocent. Præcordijs adhibendæ et infusiones: & cataplasma, absinthium, rosmarinus, ruta, nasturcium, centaurea. Hæc omnia & urinam mouent, & tumorem epatis uel splenis compescunt. Vti debent cerotario ex oleo cyprino, habente resinam, melilotum, & ireos. Potio autem danda, elixatura absinthij pontici, in aqua cocta, aut aristolochia, et sulphur uiuum, dragantum. In ouo glutiendæ hæ potiones quæ ictericis scriptæ sunt, quę pateem etiam familias non lædant, hoc est, stomachum. Cibi sint sorbiles, bene digestibiles.

Conuenit autem his & dimisragiæ potus: & nitri cum oleo ammoniato B
unguentum: et in naribus eorum aut ciclamini dico succum infundendum, aut anagallidos, aut betarum in balneo naribus, et lac mulieris. Tamen initio ictericorum, post septem dies ante omnia adiutoria flebotomũ adhibendum iubemus: quia fel ex sanguine euacuãt de omni tumore, & relaxat: & post flebotomum decem diebus ex hiera antidoto purgentur. Quod si tensura manserit, epithimo utendum diameliloto, et diaquilon, & potione diuretica, & elixatura seminis apij, et raphani, radicis succo ex uino potato. Similiter autem absinthij succo in balneo.

Itẽ lapathij radices elixę in aqua, aut uini heminis iij. radices manu plena coquis usq; ad tertias, & potu dabis. quia & sudorem & digestionem prouocant: & infusiones narium: & lacteridæ succus cum lacte mulieris quæ masculum lactat mixtus, maxime in solio infundendus naribus. Radices herbæ sabinæ, & rutam cum pipere ex uino potato: aut albæ spicis. ix. piperis grana. xxi. trita ex uino: potato singulas potiones: aut afronitri ÷ i. piperis grana numero. xv. ex uino potui dato in balneo.

De Cacexia. CAP. XXXVI.

MVltis nominibus uocatur Cacexia. Sunt em̃ et Syntetici, Marasmon, & Atrophij. Cacexiã apprehendimus, ex uiridi, atq; pallido, uel plũbeo colore, corpisq; cessante nutrimẽto, hoc est, fastidio cibi,

C uiriũ atteſtante debilitatione, ſolitiq; motus extardatione: ægrotant cum inflatione corporis, & uentris fluore, pulſu crebro, paruo, cum faſtidio, et minuta uiridi urina, ſublatente febricula cum ſtridore ſpiſſo. Ex quibus ſyntheticum apprehendis? Ex nimia macie, atq; corporis conuerſione, pulſu debili, paruo: oculorum concauitate, præcordiorum tumore, ac ſplenis, & faſtidio cibi atteſtante, ac uehementi epatis dein corruptione. quia acuiſſe accæpta ſentit, in ualido egeſtionis officio: cum febricula, & uentris ordine turbantur, ut nec poſt multos dies ſquibala pauca, atq; dura excludant, non diſſoluta frequẽtius una die, arq; corrupta. Quomodo diſcernis eum ſynteticũ ex proprijs ſuis ſignis? Nam ut tyſicũ, in tuſſicula eum cum ſanioſis ſputis conſequit. Ex quibus apprehendis maraxmon, uel atrophiũ? Quia oculi caui, humecti, cum pituitis pinguibus, pulſu paruo, crebro, cum feruore inflammato, magis articulorũ: & corpore rubro, tenui timpore, atteſtante cauitatem, & aliquando linguæ aſperitatem, cum faſtidio cibi. Cacecticos, ex mala cauſſa multi medici uocauerunt: quoniam fiunt per multam infirmitatem. Et habitudo corporis ſine cibo, quam græci atrofiam uocauerunt, fit ex nimia frigiditate: extenditur corpus, aut infrigidatur, aut caleſcit: debilitatur ex ſolutione antiqua et corruptela nimia, ſicut in paſſionibus ſcriptum eſt, aut ex ſplene, & epate, aut ex hæmorroidis, aut ex ſanguine, aut uomitu frequenti, aut ex dyſenteria: & ex multo ſanguine diffuſo conſumuntur.

D *Cholericis ſenioribus familiaris eſt hæc paſſio, & uix inde effugiunt.*

In infantibus autem ſæpiſſime contingit: & ſi non adiutorijs alleuiantur ſecundum unamquamq; cauſſam, in peius exacerbantur: ideo exercitare corpus debent deambulatione, uel uectatione. Fit plærumq; in corporibus graciliorum uirorum, ſiue mulierum. Sequitur autem pallor totius corporis cum albore quodam: concauitas uultus apparet, maxime a ſomno: tumores crurum, ut diu ſtare non poſſint: & tumor manifeſtatur in coxis, quod in una parte ſtare nõ poſſint, præ tumore: & ambulare deſyderant, & non poſſunt. Aliquoties plus comedunt, & bene digerunt, & tabidi corpus excutiunt, in nouiſſimo laborãt. Venter eis ſoluitur cum anhelitu impulſu magno, & cum reſpiratione difficili: & cum laſſitudine deſiccantur: & periculũ eis affert, & ſic marcidi pereunt.

Cura. Cura eorum ita adhibenda eſt: ut primum cognoſcamus unde facta ſit, an ne uiſcera tumeſcant, aut inflentur, aut extendantur, aut dura ſint, aut ſcyroſin patiant, nimium dura ut ſaxum, aut epati iungat ſplenem. Ideoq; pro omnibus cauſſis uaporationes eſſe debent, quibus locis ſuccurras: ut præ omnibus duricia epatis, uel ſplenis ſoluatur, et reſumptiua adiutoria cacecticis adhibeantur: ut quæ nimiũ ſoluuntur conſtringantur, quę conſtricta ſunt ſoluantur: & quę a dolore pulſantur, mitigentur: quæ frigida ſunt, calefiant, humecta deſiccentur. Et omnia quæ ſingulis ægritudinibus edocuimus adhibenda: ut ſi plus cibos accæperint, & corpori oberit, non plus comedant: quod ſi minus comederint, ut cibũ præ-

centur talem qui corruptelam non faciat: et somnum cum mensura uel la A
bore, similiter et uigilias: et ne graui somno in lecto cubent, fomentum fa
cies eis adhibendum: et acre adhibeãt, licitum secundum tempus, ut nec
frigdorem patiantur, nec calorẽ. Secundum tempus item si uires permi=
serint, et febres non fuerint, nec solutio uentris, nec fames, lauacris utan=
tur, et unguento, in balneo oleo dulci cum nitro: aut cum sale fricetur cor
pus secundum uires, sed non diu: in calda autem non diu foueantur re=
cente. Secundum tempus potum, cibumq; accipiant digestibilem, panẽ
maturum, et caricas, et oua ante prandium: et unctio adhibenda. Ali=
quoties ad hydropem ueniunt per uetustatem cacexiæ: ideoq; hydropi=
corum curæ adhibendę sunt cacecticis, quod utilissimum approbamus.

De Hydropicis. CAP. XXXVII.

QVID EST Hydropisis? Extensio uentris innaturalis, aquo= Hydropisis.
sa, atq; corrupta humoris defectio. Inde hydropisis dicta est, ab
accidentibus, hoc est, ab humoris pfusione aquatica. Græci
enim hydor, aquam uocauerunt. Quot, uel quæ sunt species hydro=
pisis? Duæ, totius corporis, & uentris. Quarum prima leucoflegman=
tia, uel hypoſarcha appellat̃. Secunda, in duas fere similes diuiditur spe=
cies: in humores, atq; spiritũ, commixta materia. Leucoflegmantia est Leucofle=
totius corporis mollis inflatio, cum colore subliuido, & grauedine, atq; gmantia.
impressis digitis tumore recedente. Hypoſarcha, est carnium resistentiũ Hypoſarcha.
solutioni duricia, cum aliqua doloris respiratione. Diuiduntur autem in B
Ascliten, & Tympaniten. Ex quibus Ascliten appræhendimus? Ex Asclites.
inflatione uentris, & sonitu fluitantis humoris: uel si palma pulsantur,
in aures simul plenissimos sonos reddent. Ex quibus Tympaniten ap= Tympanites.
præhendimus? Ex rotunda uentris inflatione, cũ tensione plurima: quæ
palma percussa tympanorum respirationem fingit, unde nomen accępit.
Hydropisis autem est solutio carnium, infusio humoris in toto corpore,
quæ uentrem cæperit & intestina. Leucoflegmantia, id est, albi tumores,
& solutiones carnium: qui humor aquosus ominmodo soluitur, abun=
dans & discurrens per omnes partes corporis, simulans infusionẽ spon=
giarum, cum feruore. Et fit tumor per totum corpus, subinflatus circa fa
ciem: & primo in uentris locum se infundit: per multa tempora tumes=
cunt, sicuti eclypsis coloris fit: & impresso digito in tumorem, statim mer
git, & paulatim resurgit. Leucoflegmantia nomen accæpit ab albo tu=
more & humore albi & limpidi coloris. Hypoſarcha autem est tumor
pallidus, appareſcens & constringens: quando diffunditur humor si=
mul, & soluitur ab aqua, & sic ipse tumor soluit carnes. Ideo nuncupatur
Hypoſarcha, q; sub carnes se ipse humor diffundat. Signa eorum hæc
sunt. Tumor in facie, cum cauitate & tensura uentris, cum tumore lum=
borum, et iliroum, et præcordiorũ, et lassitudine et fastidio, et anhelitu et
tussi. Ascliten autẽ sequitur tumor in uentre solum, et procluſiones cum

C sonitu,& cum grauatione pigra, a simili,sicut utres semine pleni,sonitum reddunt, ꝯmaxime quãdo assellantur cum extensione & inflatione uentris. Aliquoties intumescunt expletura humoris femora sua : pedes,crura,omnia tenduntur, & ueretro subinflato torquentur,& supernæ partes corporis tabescunt, hoc est,thorax brachia,ceruices,& uultus. Sequitur eos anhelitus,fastidium,pallor,difficiles motus corporis. Sitiunt incessanter: quantum autem plus biberint,tantum plus sitiunt : & urinam digerunt. Tympanitis autem hæc signa in eis apparent. Tumescunt, plus inflatur uenter, extenditur : & procluditur. Cum autem percussus fuerit palma,sonum ut tympanum reddit : ideo & nomen accepit tympanites, eo ꝙ sic extendatur, uel talem sonum reddat uentositate sua ut tympanum. Attenuantur cum anhelitu & fastidio,sitiunt non ualde,cũ sudore paruo, & pallore. Quod si in hydropicis leucoflegmantici,& hyposarchici exagitantur a tussi,cum febre,periclitantur,& mortem eis inferunt. Corpora autem consumunt Ascliti, & Tympaniti per multa tempora,quæ ex aqua marcida fiunt, & sic pereunt. Catasarcha, discurrens per pulpas,fit plærumq; in infantibus qui crescunt. Mulieribus autem non ualde fit sicut uiris. Hydropici fiunt ex longa infirmitate,prȩcordiorum extensione, per multa tempora ex epate & splene dolentes, & podagra. Item ex longis febribus peryodicis, id est, ex quo-
D tidianis,& ex quartanis,in ipsis accessionibus aquam multam bibentes, uel salsa,aut ex uini liquore multum potantes. Quammaxime aquam plurimã in febrium ardore multum bibentes,uenter illis impletur: & ex multa extensione descendens per os uentris, hoc est, stomachum, intumescunt et renes et collum,et uesica,et diafragma. Apud mulieres autem ex matrice fiunt,ex dysenteria longa,et ex hæmorroidarum fluxu.

Cura. Curam eorum cum diligentia nos scribere oportet. quoniam periculosa est hæc passio apud omnes medicos. Ideoq; succurrendum erit adiutorio,ordinatione,et dieta,unde possit hæc ualitudo excludi,uel medicinarum operatione, uel medicorum sollicitudine. Necessariũ ante omnia,ut cõstanter exercitentur. Hydropes qui sine febribus,et sine solutione uentris sunt,et bene cibantur, et marcidi nõ sunt,ipsi possunt ad sanitatẽ uenire : quia emissiones habent,et omnia adiutoria sunt coctionis adhibenda, & cibi leues ijs dandi. Quod si febres eos excitauerit, prouidendum erit tempus,ut in dimissione febrium cibentur,uel adiutoria adhibeatur. Sine febribus autem fricatio multa adhibenda,cum exercitationibus. Et sint lauacra balnearum tantum ut sudent:in solium nõ descendant,sed uaporationibus siccis utantur,spargentes per omne corpus,ꝯmaxime uentrẽ, aut ubi tumor fuerit,nitrum tritum,aut salem,cũ fricatione corporis,maxime in æstate. Post fricationem in sole diu stent, & tum in mari natent : & acria omnia comedant, & salsamenta, & allium proferendum : & panem cum cibo sicco & asso comedant : & post uinum accipiant austerum, nigrum mediocriter, & parum bibant. Et

in dimissione radices comedant multum: & sub umbilico ubi tensuram A
magnam senserint, uaporatione utendum ex saccello, & sale tosto. Iuuat eos murena calida, si obruantur, in sole in canicularibus diebus: & acetū squilliticū sorbeant, & diureticas potiones. Similiter & hydrogoga medicamina adhibenda, & malagmata desiccatiua, id est, diaspermaton, aut diadaphnidon, aut diameliloton, & alia epithimata ex caricis, granati sorbis, lenticulæ farina, & his similibus. Quod si adhuc inter initia hydropicorum epar, uel splen intumuerit, epithimantia in ipsis locis imponenda, hoc est, ad epar epithima dialoe, ad splenem epithima stipticia strongilos, hoc est, ex alumine rotundo: ut in passione spleneticorum scripsimus. Ambo simul ponantur in suis locis. Aliquibus faciendæ rectæ incisiones, hoc est, scarificationes super plantas.

Ad uiscera dolentia, uel extensa, adhibendę infusiões, et cataplasmata, cucurbitarum raptus, & sanguisugæ adhibendæ, & malagmata hydropicorum. Cataplasma adhibendum ex hordei farina, eruo, cimino, sale, & absinthij flore, omnia tunsa, in oxymelle cocta: & absinthium uiride tritum cum caricis & cimino: nitrum cum sale & melle quod sufficit: inductum in uentrem. Apponendus & cucurbitarum raptus. Et potum accipiant cyclamini succum uiridem, et epithima ex caprino fimo. Si sine febre sunt, est spes curæ. Et unguento utantur ex nitro, aut ex sale, aut ex lauri baccis cum oleo uetere, aut modica cæra. Quod si cum febribus fue B
rint, & cum solutione uentris: diureticas potiones accipiant, quæ stomachum non lædant. Vbi est spes salutis, potionem hanc parato. Apij semen, & radices eius, & dauci semen, adiantos, petroselinū, cassiam, cinnamomum, phu, meu, nardum, strutium, iringium, intyba, aspargi radices, cucumeris semen, corium granati, ebuli summitates, ex æquo omnia in aqua cocta dulci, & inde secundum uires potui dato. Quod si ætas parua fuerit, diuretica simplicia accipiant. Apij radices, sparagi radices, cucumeris semen, similiter in aqua cocta potentur. Quod si sine febribus & sine solutione uentris fuerint, hydrogoga adhibenda sunt, non diuretica, id est, titimali turiones cum semine suo, & strutium, polypodij radices, simul coctas in aqua dulci ad tertias, colas, & bibendum dabis secundum uires, & mensuram dierum. Et si plus eos soluerit, semel dandum: si mediocriter, secundo, si parum tertio die, ut diximus secundum uires. Quod si stomachū doluerint, uel aliquantū sanguinem exspuerint, aut solutio uentris est: hydrogogo abstinendum, & diuretica adhibenda, uel alia cætera. Cibos accipiant leues qui stomachum digestibilē nō lædant, maxime in asclitis hydrope. Adhibendę chirurgię humori, ut patientes sedeant recti, & extensi, pressi, uel contracti a multis, ut se nō moueant, cubitis rectis contra latera, ut recta incisio fiat, ex flebotomo puncta, ab umbilico in uisum digitis quatuor: atq; id q̄maxime faciendū quibus umbilici tument multū, uel dolent mediocriter. Incisura autem recta facienda, & spongia molli orificium incisurę claudendum, quæ hu-

C mectetur ex calida, aut tepida aqua, & cõoperiant uentrem totũ ex uillo lanarum: & delatis fasciolis ligent̃ per septem dies: ut humor ipse deficetur, & tumor recedat. Diligentia plagarum adhibenda, ut in omni chirurgia monstrauimus: et in cataſarcha hydrope hoc adhibendum, ut aliquoties cutis eorũ scarificetur in sanis partib. super plantas, et circa inguina, & femora rectis incisionibus. In cataſarcha hydrope omnes medici uomitũ prouocare iusserũt, ex radicibus: & post ihera antitodo purgentur. Cibi aũt adhibendi utiles, unde omnis spes salutis componitur, sicut multoties diximus. Panis nõ azymus, bene coctus, oua, pultes. Potiones aũt quæ sitim compescant: aquam dulcẽ bibant, non salsam, neq; grauis ponderis: & appræhendere debent quod sitim ualde cõmoueat: similiter ex uino, sicuti de aqua diximus: ne frigidũ multũ præsumant: ne percussa uiscera plus tumescãt. Post cibos deambulent mediocriter, uel post cœnam: & simplici unctione unganť: & cibos uarios accipiant, & pisces teneros, sardos, mullos, turdos, parcas, gobiones, ostrea, mordica, locustas marinas. Ex uolatilibus attagenas, anates, perdices, ficedulas. Ex omnibus uenationibus lepores, capreolas, & alia agrestia. Et herbarum siue holerum accipiant, porros, apia, sparagos, atriplicem, sinapi, omnia in iuscello. Omnibus aũt dulciatis in cibo q̃s in potu abstinendum. In dimissionis tempore accipiant ficus, dactylos, cibos digestibiles, & granata
D parũ, propter desyderium: ne solutione uentris irritentur: amygdalas uero pistatas, quantũ delectauerint comedant. Post cœnam modicũ deambulent: & ungantur, ut celerius somnũ accipiant. Lauacrum utilissimũ est illis, aqua marina, uel salsa aqua: quoniã eos deficcat, ita ut in balneo ex aqua salsa lauentur. In uapore aspergantur per totũ corpus, uel uentrem, puluere de nitro cũ sulphure: ut sudor excitetur. In caldam nõ descendant: sed siccum lauacrũ, hoc est, in uaporẽ: fimo bubulo recente totum corpus perungatur, ut cum illo diutius sudent. Die intermisso, una hebdomada iterũ adhibendũ, multis utilissimũ adiutoriũ probauimus. Non cõtemnas: quia multũ est necessariũ. Tumori item uentris hoc erit adhibendũ. Vuæ passæ pinguis enucleatæ lib. 1. cimini triti ℥ vi. tundis primũ uuam passam, et sic cimin̄ũ addis primũ in unum, et teris, inducũ in linteolo tundes, & cataplasmabis. Quod si uulnera illis in superficie nascunť: ciminũ puluerisatũ imponendũ, quod siccatiuũ est hydropicis.

De Diabiti. CAP. XXXVIII.

SEQVITVR Diabites sitis multa, & fortissima. Patiuntur ex stomacho, & epate, aliqui ex renibus. Appareſcent autẽ ex hydropisi fortificata. Fiunt ex aduersitate grauidarum. Plærumq; contingunt et ex purgatione frequenti medicaminũ. Commouentur aũt in hac passione, et in frigdore soluunť, et sic exinde discutiunť. Et quãdo admoniti fuerint, in passione iuuari debent ut hydropici: quoniã prope una est illis passio, ut et ipsi ab siti nuncupentur. Et multis comestio fit ex illcatione stomachi sub acredine, et secundum humorẽ quo potanť, uel discutiuntur, sicuti foris apparent. Sequitur eos et hebetudo totius corporis,

quam maxime nolunt. Vrgentur autē in superficie: & uenæ nigrescunt, ex gelatione sanguinis non currentis ex matrice, aut ex aliqua parte corporis, cum febre & grauedine, per totum uentrem cum rigore male iactantur. Circa pectinum loca tumescunt. Multum bibunt, & parū comedunt. Ideoq; paruo potent, & aliquanto plus cibent, propt uires. Quando exercitantur, uigilias patiuntur, & sitiunt, ac somno paruo dormiunt, & fantasmantur in somno a flumine, uel cisterna, quasi inde bibant, aut ibi natent. Consumuntur autem ab hac passione crescentes iuuenes, maxime senes: et infantes tabescunt, quammaxime in medicaminum potionibus assidue, et maxime desiccatiuis potionibus. Oportet ergo curare hanc passionem, ut dictum est, pro siti, confectionibus quę sitim arceant. Et epithimo refrigeratorio utendum, & non humectiuo: cibis similiter & potionibus, & uino non forti, nec uetere. Et aquam accipiant, ubi coxerit aliqua herba desiccatiua, ut apium, aut sparagus, aut tyriaca. Antidotum accipiant quammaxime pro somno, & ex parte hydropicorum utantur, ut de hydropicis scriptum est. A

De Elephantiasi. CAP. XXXIX.

ELEPHANtiasim ita apprehendis. Primo ex maculis quę in initio impetigini similes nascunt, & flauæ, sine pruritu, atq; sine ulla curatione adhibita, & sponte transeunt, & rursus nascunt, et eminentes perseuerant. Exhinc transgressæ, extensiones solidæ efficiuntur & nigræ, quibus uulneratę partes putrescunt, attestante uocis asperitate et tussicula, & uentris solutione. Vnde elephantiasis dicta est, ab omniū animaliū maiore: quia color eorū in superficie corporis supradictis similat animalibus in asperitate, & nigredine oculorū. Dicta est aūt elephantria hæc passio a magnitudine quadrupedis agrestis, quod grande est inter omnes elephantes: & simile coriū habet ut elephas, et magnam uirtutem: ideo & maior est omnibus passionibus: & maligna passio est. Initio nascunt maculæ in superficie et facie nigra siue rubicūda, sine pruritu, ut diximus: & cutis illis ingrossatur, quasi cochleæ exurgunt nigræ. Quando in ipsa commotione adducuntur eis cilia, & palpebræ, et nares illis clauduntur, & odorem non sentiunt, & sanguinem emungunt: oculi rubescunt: fit illis & uox rauca & aspera: et temporis qualitate et uetustate cacumina pedum uel manus pinguescunt: & aurium, & nariū, et labiorū partes marcescunt, uel putrescunt, et fœtescunt: et uiscera extenduntur, et suffocati pereunt, si non iuuantur a medicis. Fit autem hæc passio magna ex melancholico humore: exinde pascunt, uel exacerbant. Initiante passiōe, color faciei fit rubeus, aliqties liuidus ut melancholia: et in rubore ipso eriguntē cum ciborū grauedine, et tumore q̄dam apprehenduntur, et asperitate uel solutione totius corporis cū sanguinea facie. Initio causſæ huius si apparuerint supradicta signa, flebotomari oportet: et clystere purgare uisum, hoc est, deorsum, et excitari catartico sursum uomitum. B

Elephantiasis unde dicta.

Cimolia ex libano cum aceto trita faciem perungimus ad mansionem.

C Ad omnem ſuperficiem: mirabolanum, ex rhodino, cū myrtino oleo, & aceto ſimiliter, ſtipteriam, & ammoniacum, et alia quæ conſtringere poſſunt, et deſiccant, adiutoria his adhibēda: & argilla alba cum aceto conſperſa, perungi debent in ſole, ut deſiccari poſſint. Fricatio & lauatio eos iuuat, aut in marina, aut in ſalſa aqua. Quod ſi aqua fuerit dulcis, eos non deſiccat. Et multo unguento ex nitro, bitumine, ſtipteria, ſulphure ex æquo trito cum oleo ad craſſitudinem mellis perunges faciem. Obſeruent oculos ne irruant medicamina. Purgari autem uentrem oportet ex hac confectione. Coloquintide pulparum ʒ. iij. nardi ʒ. i. ſalis ammoniaci ʒ. ij. myrrhę ʒ i. epithymi ʒ. i. teres diligenter cum aqua cœleſti, & dabis ſecundum uires: cibos dando leues. Obſeruent ſe a ſalſamentis, cochleis, leguminibus, & ab omni mala carne, a bubula, & ab omni malorum humorem cibo. Holera autem accipiant apia, & porcadas cum aceto: & panem, et piſces aſpratiles, & non meratā potionem. Vomitum ante omnia prouocent ex radicibus poſt cibos.

Purgentur ex elleboro: & antidotum diæchidnes accipiant, hoc eſt, ex carnibus uiperarum confectum, ſic ſecundum curationem coctum, neſciēti in cibo dandum. Magna iſta cauſſa apud medicos de uipera. Inciditur poſt caput & caudam quatuor digitorum menſura, et medium eius exenteratum, et excoriatum deforis diligenter, lauetur munde, &
D aſpergatur ſale: deinde perfundatur aceto, & ſic in aqua dulci, cum aneto & ſale modico cum oleo coquitur ſimul cum aqua diligenter, ſicut mos eſt anguillarum: & de eis dandum erit. Si initium cauſſæ fuerit, ſic accipiant, & in perpetuum curabuntur. Quibus autem hæc paſſio inueterauerit, uulnerantur & depannantur uulnera eorum, et putreſcunt ut tineæ. Fœnugræci farina cruda aſpergendi, et litargyro, et ex ceruſſa: aut cimolia trita cum aqua modica: et roſaceo perungendi, et loca tuberoſa cauteriſamus. Ante omnia uulneribus eorum malignis puluerē hunc adhibemus. Calcitum aſſum, cimoliam aſſam, et ſimilam triticeam ex æquo omnia tunſa, et cribrata. Puluere utendum, et in labijs et in ore, et in auribus ubi fuerint tineæ. Tere puluerem cum melle mixto. Vtendum hoc eſt ad perungēda loca, et adhibēda adiutoria quę ſupra ſcripſimus. Ante omnia per ſingulos annos euacuentur a ſanguine, et a uentris ſolutione, uel omnibus quæ ſuperius ſcripſimus, ante acceſſionis tēpus, hoc eſt, uerno tempore: ne humor ipſe eos penetret, uel occidat.

De Renum cauſſis. CAP. XL.

ASſidue in renibus paſſiōes uariæ, et longę. Fiunt ergo tumores, collectiōes, uulnera, ſanguinis eruptio, et calculus. Contingit aūt ex corrupte la, multo coitu, multa equitatiōe, uel uiarū frequēti ambulatione, ex ponderе, multū currēdo, ex uētoſitate, ex frigdore, et frigidū bibēdo. Tumor aūt efficitur in renibus, aliquoties in una parte renū, aliq̄ties in ambabus. Quando multū extendit̄, tunc fortius periclitant̄. Quando præcludunt̄ et ano, et ueſica, tunc ſubito moriunt̄: et cū dolore magno nec uentrē, nec

urinam reddunt, quia a lapide clauduntur: dolent illis utręq; partes ilio= A
rum, cum mingendi difficultate, intus atteſtãte urina aquata, & mucilen=
ta qualitate, uel flaua, uiridi uel ſanioſa, aliquoties ſanguinolenta. Poſt
hanc conſequitur & tumor membrorum. & interaneorum tormentum,
cum inflatione ex corruptionibus, atq; cum faſtidio cibi ac potus, & arti=
culorũ frigido torpore, cum grauedine & febre leni, cum frigoribus mo=
dicis, & difficili reſpiratione, & uertigine, & cholerum uel flegmatũ uo=
mitu. Quam maxime fit iuuenibus creſcentibus, & in peryodicis paſſio=
nibus. Collectio fit in renibus, quod apoſtema, uel apotaſin græci di=
cunt. Primo tumeſcunt: & omnia ſigna in eis apparent quæ in tumore ſu=
perius diximus. Quando ex tumore ad collectionẽ ueniunt, tunc & ſto=
machus euertitur cum febribus acutis et nauſea, fiunt et cholera et flegma
cum ſudoribus. Multoties tarda fit paſſio, quando in collectione, & a la=
pide clauduntur, et tarde urinam digerunt. Prę tumore collectionum in=
mutat collectio, uel tumor, et ut ſanies erumpit. Tunc omnes dolores fi=
unt, ut aliquoties ſanguinem ex renibus mittant: atq; hinc cognoſcimus
maturum apoſtema crepuiſſe, quando dolore ſupraſcripto paulatim in=
tumeſcunt, & cum urinæ humor digeritur craſſus, ut mellis figura aliquo
ties emittitur, cum ex urinis uulneratio renum fit. Poſt eruptionem col=
lectiones uariæ medicamine aliquo corroduntur, & urinam digerunt ca=
tamodicam, cum ſanierum fluore uelut fęces: eſt liuida urina, & in ipſis re
nibus morſum ſentiunt cum frequenti delectatione urinæ. In ano pri=
mum morſum doloris patiuntur, et reumatiſmum aliquod fit: & frequen B
ter triſtantur, & circa peryodicas paſſiones fiunt ſine aliquo ſenſu: pruri=
tu, & dolore acutiſſimo occupantur, & periclitantur ualde: & ipſa occa=
ſione contractionem neruorum, patiunt, & muſculorum duricia uexant:
quando uelocius & plus exercebantur, aut ex equitatione acerba, aut
ex labore plurimo, aut ex uaporatione, uel ſanguinis feruore, et urinæ.

Sunt autem ſigna communia colicis et nephriticis, ut tarde urinã di=
mittant, cum dolore ac tumore: tamen colicis quando digeſtiones urina=
rum uel uentris habuerint, dimiſſiones efficiuntur a doloribus: nephriti=
ci uero egeſtiones & egreſſiones habent, et dolore non releuantur: quo=
niam coniunctiones oſſiũ dorſo uicinę ſuut: ideo eſt paſſio grauis, et tar=
da. quoniã renes natura muſculoſi ſunt, et nerui ſe ibi iniecerũt in cauer=
nam eorũ quę genitale ſemen cõtinet. Colica paſſio acceſſionẽ habet, et di
miſſionẽ, et nõ periculoſam paſſionẽ, niſi ſolũ inteſtinorũ obtorſione et
extenſione et dolore. Nephriticis uero nerui attrahunt, quam maxime in
opere uenereo, ſanguinis eruptione. Et in ſenib. ſimili modo fit. Et apoſte
matũ eruptione, fit eruptio uenarũ: ut in ſanguinis anagogi, et hęmopto=
icorũ cauſſis ſupra ſcripſimus. Eruptio renũ ex uno loco, eſt emanatio
ſanguinis, et uenarũ renũ eruptura. Senibus aũt ex locis dolentibus de=
ducitur, ut ſanguinem per ueſicã digerant abundanter, et quantitate cal=
culorũ urinæ in renibus creantur. Primo arenæ in eiſdem creantur, et

C dum non purgatæ fuerint, lapides faciunt magnos. Aliquoties fiunt urinæ lenes & molles & subsolutæ, aut arenarum, quæ rubicundæ fiunt: et hæ multis temporibus digeruntur. Quod si non commoti fuerint a potionibus thermanticis, uel conditis, obdurantur non soluendo, & aspe ræ efficiuntur, & uariæ figuræ inueniuntur, triangulæ, & quinq; angulæ, aliquoties pertusæ: magis autem quando per nimium dolorem crepant, sicut in figura baccarum. Aliquanti dixerunt in renibus non nocere lapides, sed in ueretro, hoc est, in uirga. Quod manifeste probaui uerum, quoniam nõ fiunt in uirga, sed in renibus sibi cohærent, & suffocant uirgam angustia: ac si homini cuidam aliquid in faucibus inhęreat. Nam in renibus creantur, & ibi crescunt, et digeruntur per urinam: & nisi præcesserint urinam, lati efficiuntur, meatũ non habentes de renibus. Aliqui ex uapore renum, & stomacho calido, uel coitu, sine labore eos proijciunt per multa tempora. Significatur autem in renibus factos calculos ex dolore lumborum in costis minoribus, uel in iliorum locis: & infrigidant loca lumborum, uel uerendorum, et curationem spinæ, et iuncturas lumborum usq; ad clunes: & digerunt urinę tenues & aquosæ: aut cum multo desyderio sedimina non habentes, crassæ & spissæ deducuntur ex renibus, sicque concluduntur, & ex uentositate non egeruntur. Cura-

Cura. tiones singulorum oportet nos dicere. Humores autem diligenter sic cu-

D rare oportet. Primum si ætas permiserit, & uires, sanguinem ex contrario cubito satis auferamus, cõoperientes loca dolentia ex lana, & oleo calido. Quod si febres acutę non fuerint, purgari debent ex ihera, quãmaxime post flebotomi euacuationem: & post infusiones cataplasmatibns talibus. Rore marino, samsuco, & his similibus. Quod si ista omnia non iuuant, cucurbitarũ cuphas imponimus: et sic scarificentur et infundantur: et iterum cataplasma, et uaporationes, et post hoc cerotaria et emplastra malactica, hoc est, mollitiua: et in nouissimo malagma: et ne ad collectionem ueniant, sed ut tumor spargatur, cataplasmandus erit ex limi semine, et fœnugræci, et hordei polline, adiuncto pollio, ita ut primũ alteæ radices sole coquantur, et abrotanum, et columbinus fimus, fęces resinæ, cum libano, galbano, et oleo rutaceo quantum sufficit: et genus epithimi conficis, et imponis. Quod si magnus fuerit impetus doloris in uesica, oleum calidũ infunde, et uaporiza loca dolentia. Quod si non fuerit necesse ut infuudantur, anodinos trociscos accipiant, et in accessionis tempore antidotum Mithridatis, aut tyriacam, aut de duobus piperibus, et theostinum: quod dicimus his solis frequentius utendũ. Cibis utilibus utendũ mediocriter: et recentes obseruent. Et calidis potionibus utendum, diureticis, qui omnem dolorem uel tumorem soluant et apostemata. Propinandum ex sparagi radicibus, fœniculi, graminis, cucumeris semen, in aqua ad tertias cocti, et conditi. Nephritica collectio fit ex tumoribus, ut diximus, qui eruptionem fecerunt, et uulnus inuenerunt. In ipsas partes quæ dolent, uaporationes adhibendæ, infusiones, et cata-

plasmata: leues et diureticæ potiones, quæ exacerbent uulnus, quæ & ca A
lefaciant reuma & desiccent. Cibentur autem ex sorbitione succorum, &
lacte. In dimissione si ad melius uenerint, fricationes totius corporis ad=
hibendę, & his locis dolentibus leues raptus cucurbitæ: & minores car=
nes & recentes accipiant: & imponant malagma diaspermaton, aut po=
lyarcion, aut diadaphnion, diastorace, galbanum, & uuam passam enu=
cleatam simul tunsam apponant. Et in hac potione diureticis utendum
quæ uulnus et urinam extergãt, dauci sperma, petroselinum, myrrham,
crocum, amygdalas amaras, et alias potiones nefriticorum. Trociſci cro=
codes dandi, cũ elixatura de myrto uiridi in aqua coctæ. Bethonicam ex
mulsa dato, et lac caprinum. Sanguinis eruptio ex renibus fit, quando Sanguinis eruptio.
aliqua uena ex renibus crepuerit, sanguis in uesicam fundit, et uelut uri=
na mingitur sanguis purus cum dolore renum. Adiutoria adhibenda,
collectio carnium, et ammoniacum cum libano et myrrha, et aceto tritũ,
in charta inductũ, renibus apponendum: et tamdiu ibi sit, donec sponte
cadat. Et potum accipiant ex trociſcis qui sanguinem cõstringant, uel de
adiutorijs hæmoptoicorum. Et his adhibendi aut trosci diacorallion,
aut dialectrum, aut diachordon, aut succus arnoglossæ ex pusca. Cal=
culi uero quando in renibus nascuntur, omnem uesicam subtorquent, et
procludunt cum dolore magno. Vtendum embroce, hoc est, adinfusio=
ne renum, et uaporationibus, et cucurbitarum raptu cum scarificatione:
et præparandum antidotum dissolutiuum, hoc est, pertundens lapidẽ, B
hoc. Phu 3. ij. saxifragiæ 3. iij. meu, 3. ij. bethonicæ 3. iij. asari 3. i. pe= Contra la-
troselini 3. ij. piperis tunsi cum melle mixti, dato coclear 1. cum apozi= pidem.
ma alicuius herbæ diureticæ, ut radices spargi, aut apij.

DE VESICAE causſa. CAP. XLI.

OMNES causſæ Vesicæ ex renum indignatione fiunt multæ et uariæ: quarum nos oportet singularum causſarum signa do=
cere, uel curarum earum uocabula, sicut & de renibus scribentes docui=
mus. Vesicæ ergo causſę sunt, tumor, duricia, collectiones, hæmorrogia,
tromboſis, uulneratio, ptiriasis, striciasis, atonia, almodes, lithiasis, disu=
ria, reumatismus, diabne, stranguiria, scuria. Tumorem uesicæ cogno Vesicæ Tumor.
scimus ex dolore renum atcp genitalium, iliorum, uel clunium, et magis
in fine, aut in initio mingitur, attestante etiam earundem partium fer=
uore, et strictura atcp inflatione, cum frequenti libidine mictus, et ipsi=
us urinæ mutata qualitate, ut nõ tenuis, sed cũ sedimine mucilenta exclu=
datur. Peiorante passione, supradictis augmentis etiam sitis et ugiliæ ac=
cedunt, aliquoties ista demingunt, aliquoties catamodicum instillant, ali
quoties et collum ipsius uesicæ tumescit. Sic agnoscimus ex omnibus su=
pradictis signis, quæ in nefriticis memorauimus, cum dolore nimio uir=
gæ et intestinorum conclusione, ut nulla uentositas excludatur: uicina

C loca contumescant concurrentibus febribus ualidissimis, stomachi euersione, & uentositate uentris, & uomitu, cum perfricatione & uigilijs.

Duricia uesicę Duriciam in uesica agnoscimus ex feruore atq; dolore, aucta duricia, & perseuerante impedimento mictus, cum inflatione, et tactui nostro resistente, præ tumore uesicæ, uel colli, uel fundi, uel duricia cum difficultate intus, & dolore ualidissimo. Ex cubito sanguis emittendus erit secundum uires: uel si ætas permiserit, utendum clistere qui uentrem deducat. Et ne forte squibala procludãtur urinæ per exitũ, aut intestina de uicino tumescant, mulsa calida & cum oleo quod sufficit injiciendum: ut squibala prouocent, & uentrem deponant. Et pro dolore compescendo, adhibeatur oleum ubi coxerit ruta in calida lana tincta. Coöperiãtur ueretrum & coxæ, aut infusionibus oleorum amaracini, aut samsucini: aut ex crocino in lana limpida infundenda loca: & cataplasmata cõmunia adhibenda ex meliloti floribus, admixto papaueris semine tunso cũ palmulis: ut primo uaporetur ex pectine, & sic cataplasmetur, ut diximus. Si creuerit dolor, oleum calidum in uesicam fundendum, uaporandi pecten & renes: & encathismus adhibendus in calda & oleo ubi coxerit melilisfagus, & melilotũ. Quod si per multũ tempus manserit dolor, aut tumor: cucurbita utendum cum scarificatione, in renibus sanguis tollatur mediocriter: & cum fasciola in pectine, & ilibus, & coxis, & in uicinis locis apponendum. Quod si uesica & anus simul intumuerint, et totam urinam non dimittant: uaporationes assiduæ adhiben

D dæ, & cataplasmata circa pectinem: aut spongiarum uaporationes ex calda ubi nitrum mittatur, & encathismo hydrolei calidi diu sudent, donec urinam prouocent. Quando in sanitatem uenerint, cauterismum adhibendum, sicut in chirurgia scriptum est. In dimissione urinæ cum cataplasmatibus, & cerotarijs, & emplastris, & malagmatibus desiccatiuis, diaspermaton, aut diameliloto, & alijs similibus quæ conueniunt medicaminibus. Aliquoties non resistente tumore, ex igni sacro occupatur pecten usq; ad ilia. Adhibenda adiutoria calida, & uaria instanter quæ maturent, & eruptionem faciant, ut distillatio sanierum fiat, & ad uulnus ueniant, & sic curari possint. Et potiones diureticæ dandæ, quas in nefriticis diximus.

Collectio Vesicæ. Collectio autem in uestica fit post tumorem, fitq; in uesica ex arenarũ differentia, secundum colorum urinæ qualitates per uesicam manantes: aut per calculi colores, ut diximus, digeruntur, aut urinæ, cum asperitate lapidum, uel arenarum. Aliquoties sub sanguinolenta urina & sanioſa: unde sequitur eos uulneratio. Sic eam agnoscimus. Ex urinarum liquo-

Hæmorrogia ribus, et mellis lotura humores cum urina digerunt. Hæmorrogia uesicæ, hoc est, sanguinis fluxus, fit ex ruptione uenarum, uel collectione, aut ex nimio coitu, ut per urinam sanguinem mingunt, aliquoties parum, aliquoties ut loturam carnium, cum grauedine lumborum, cum uicinis locis uesicę, et modicum urinæ difficultatis, aut cata modicum reddit

tur, aut ex toto neget ur, aut cum urina guttæ ſanguinis cadant, aut ſuper= A
natent, ex fricatione corporali. Aliquoties carcerantur, & ſanguis plus
prouocatur. Quando præ dolore & iracundia clamant, tunc fit urina
acerrima et calida, & hinc trombus proijcitur, hoc eſt, gelatio ſanguinis. Trombus.
Pro ſanguinis fluxu diligentia adhibenda, ne plus ſanguis irritetur. Sed
iſtud iuuat, ut cõoperiãtur pecten, & renes ex ſpongia in puſca, & ibi fa=
ſciantur, ubi pus ipſum remanet, et extenſio fit uenarum, uel neruorum.
Poſt ſpongiam adhibenda erit lana ſuccida, ut intingatur in uino & o=
leo roſeo, & ſuperfaſciando utiliſſimum: & ſi ætas permiſerit, ſanguis ex
brachio tollendus eſt: & collectica adhibenda, quæ ſanguinem conſtrin=
gant in renibus: ſicut in nefriticis iam diximus: & cucurbitarum raptus
circa uicina loca, & in cruribus, & in coxis ponendi. Potanda autẽ erunt
ſimpliciter compoſita, quæ in ſanguinis ſputo, uel uomitu ſupra ſcripſi=
mus. Conuenit & epithima, & enema, et encathiſma conſtrictiua, quæ in
dyſentericis ſcripſimus: ut conſtringantur.

Tromboſis ueſicæ fit poſt ſanguinis eruptionem, ut ſanguinis fru= Tromboſis.
ſta proijciant, cum impedimento mictus. Iacere debent immobiles: et
ſilentium habeant, ut non corpora moueant, et non cancellent. Et ſi ætas
permiſerit, uel uires, flebotoment: et cuſæ circa uicina loca, circa perito=
neon pectinem et renes: et lana ſuccida cum puſca in ea loca ponenda.
Quod ſi trombi aliquid humoris in ueſica manſerit, puſcam bibendum
dato, et radices coctas comedant, et ſalſamenta cum oxymelle: et foris ca
taplaſmata adhibenda, quæ reuma, hoc eſt, humorẽ abundantem ex ue= B
ſica prouocent. Et uaporationes pectini, et peritoneo apponant, et in a=
lia loca quæ condolent, atq; ad renes: quammaxime, quando eos urina
delectauerit, in ipſo impetu adhibendæ: et diligenter curentur ex embro=
cis, hoc eſt, infuſionibus olei roſei, cum uino calido, intincta lana ſucci=
da, et alia infuſione de ſpongia intincta in uino calido uaporandum, et
oxyrhodinum calidum ſpinali intinctum, imponendum frequenter.

Vulneratio ueſicæ fit poſt ſanguinis emiſſionem, uel tromboſim. Vri Vulneratio.
nam reddunt ſanguinolentam et ſanioſam, cum uarijs liquoribus et fœ=
toribus, aut uelut loturam narium: et uulnera procedunt. Signa in eis ſic
apparent. In exitu urinæ ſentiunt morſum, in ipſo meatu etiam urinæ,
quæ ſignificant uulnus eſſe cum dolore uicinarum partium. Quibus fo=
ris epithymata erunt imponenda, et encathiſma ad uulnus expurgandũ.
Cibi utiliſſimi dandi, dulces, conſtrictiui, et potiones ſimiliter, et inducti=
ones aforis ueretrorum. Et inijciendum per ueretri collum, lac, aut om=
facinum, aut diaquilon ſolutum, et roſaceum multum, aut tetrapharma=
cum, diacaſmias cum roſaceo ſolutum, ut liquidum fiat, ut celerius per=
tranſeat ueretrum, aut uirgam. Et fomentum, uel uaporationes adhiben=
dæ ex mali coriorum decoctione, et folijs oliuarum coctis ſimul, et ſpon=
giæ uaporatio. Et poſt hoc oxymelle ex uino inijciendum tepidum, ut
diximus per ueretrum, propter cicatricem iungendam: & foris cataplaſ=

C matibus utendum constrictiuis, uel desiccatiuis: ut est, caricæ coctæ in mulsa tunsæ apponendæ pectini, et ad loca dolentia: et simplicis uirtutis medicamẽ iniciendum. Quod si in uulneratione sanguis se iterum emiserit, cataplasmate utendum ex corio granatorum. Tamaricis turiones, uel myrti coctos in aqua proicis, & addis in ipsam elixaturam, dactylos tunsos cum polenta. Cataplasmato pectinem, & renes, aut in pusca cocta similia. Et iniicienda per anum constrictiua: ut rubi succus, aut gallarum decoctio, aut balaustium, aut hippoquistidos. Similiter & potiones ex eorum substantia adhibendæ frigidarum uirtutium, ut sunt dactylorum, & citoniorũ. Apozima quoq; potandũ, & potio danda ad omnia uulnera uesicæ. Nucleos. xxx. amygdalarum, aut dactylorũ xv. draganti 3. iiij. tundis simul, & das 3. ij. cum calda ubi coxerit myrtus uiridis: & trocisca rijs potato ad uesicæ, uel renum caussas ptinentibus. His q̃ abun

Ptiriasis. de & ptiriasis efficitur, hoc est, furfura in urinis. Id cognoscimus ex urinæ densitate, cũ pondere, ueluti uesiculis sordidis, & sedimine muccilento a corpusculis auro similibus, attestante dolore cum quadam suauitate pruritus in uulua, ac folliculo, uel proximis locis. Mulieribus autem cõtingit in pube pudendorũ, quod hyflerigomata dicunt, hoc est, pennas. Fiunt ex his cauearum uesicę uulnerationes, modico cum dolore, & pru

D ritu, & tensione uerendorum. Vaporationes renum, uel pectinis adhibendæ, & potiones catarticæ quæ eos extergant. In cibis, uel potionibus utantur dulcioribus, ut uesicam extergant, & lac bibant, uel eo cibentur. Et antidotum diureticum, & cucumeris semẽ, & amygdalas amaras coctas in mulsa potum dato, & elixaturas diureticas de herbarũ radicibus, & condita nefritica in accessionis tempore. Quando urinã faciunt, pruritum patiuntur in acumine, & pectine, & in orificio ani. Dulcia ut diximus, comedant, & adiecto in uino dulce coctum propinato: & uirgæ iniicienda initio fici elixatura, aut apij, aut melanthij, aut siseleos, aut cum melle, aut oleo modico mixtum iniice. Holera autem comedant, et pisces aspratiles, carnes molles, uolatilia: exercitatione, & deambulatione secundum tempus, frictionibus, & cibis resumptiuis utantur: & ab iracundia & a uocibus se obseruent.

Striciasis. Striciasis est, quibus capilli in uesica fiunt, et neruorum frigdores, uel humorũ infusiones rumpuntur, et capillos faciunt. Hos cognoscimus. Cum dolore fiunt punctiones ex alto uenientes, cum capillorũ micitu, et tensione inguinum, uel genitaliũ, cum grauedine, et morsu in uesica. Vaporationibus, encathismatibus, & epithymatibus utendum, & exercitationibus plurimis, & frictionibus multũ utendum, & natatic nibus in aquis naturalibus: & potionibus ex bitumine & myrrha. In dimissione

Atonia. similium potionibus. Atoniam agnoscimus, ex micitu difficili, atq; co natu ægrotantis: sine dolore urinam reddunt, aut præter uoluntatem dormiunt. Renes & pectines ungantur ex acopis thermanticis, & oxymele: aut omfacomelle bibant, cum apozimo de myrto uiridi.

Almodes in uesica sunt arenę, quas agnoscimus ex mictus difficultate, A
& semine rubicundo: & cum eā urinam colauerimus per linteum, in fun=
do arenosa sedimina inuenimus, aut lapides minutos, cum dolore &
grauedine renū, & uesicæ difficultate: quæ magno conatu & pruritu ue=
retri exeunt, ut id manibus attrectent. Nascuntur ex indigestione ci=
borum, quam maxime ex aqua turbida & sediminosa bibita. Quæ si non
purgata fuerit, ut per urinam ipsæ arenæ digerantur, calculum faciunt.
Curationes autem ut calculosis adhibendæ, sicuti supra docuimus. Li= Lithiriasis.
thiriases, id est, calculosos in uesica sic agnoscimus. Lapis generat in uesi=
ca cum grauedine eiusdem & pruritu, mictus item difficultate, aut in to=
to abstinentia, cum uehementis doloris interpellatione testium, aut ni=
mia tensione, plærisq; longāonis, cum frequenti uentositate: ac si supini
iacuerint ægrotantes. Ipsa quoq; urina uaria, cum sedimine emittitur,
nunc carnosa, nunc frustis subliuidioribus aut sanguinolentis confusam e=
gerūt. Lapides in uesica sentiunt, quando testes dolēt, uel infrigidant, ut
uirgā quoq; differant. Lapis hic per chirurgię rationē extrahēdus, quo
urinæ denegatum officium aperiatur, seu mictus difficultas. Quæ inter se
differunt. Nam negatum officium urinæ in totum abstinentiam signifi=
cat: Difficultas autem mictus, ex qua ratione sui impedimentum fecerit. B
Et quia diuersa fit generatio lapidum, ideo non uno genere egeruntur.
Sunt rotundi, diuersæ magnitudinis, aut longi, rubei, subalbidi, liuidi, an
guloſi, sunt & asperi & lenes. Quotquot ergo diuersitates habent, tot &
tam diuersas egestiones per uesicam.

Mictus difficultatem medebimur sic. In ipsa accessione doloris uapora
tionibus utendum: ex furfuribus in pusca coctis, saccellamus pectinem
& renes, & cum fricatione acopi thermantici. Si febres nou fuerint, bal=
neis utantur.

Quod si fibrescunt, fricatione utendum ex acopis, & uinū dulce pro=
pinandum mediocriter: & nucleos conditos comedant, & cucumeris se=
men & papaueris semen: aut piper tritum, ex mulsa potui dato, ut per u=
rinam lapides digerant: & uaporationibus utendum, & saccellis cum sa=
le. Encathisinate, hydrolea, & cerotarijs thermanticis, & malagmatis &
uaporatione circa pectinem, peritoneum, & renes, ex oleo anetino, & in=
iectione ex oleo dulci, ubi coxerit anetum, fœnugræcum, semen lini, et
altea inijcienda. Et cibis diureticis utendum.

Quando uenerint lapi des in uesicæ collum, aut in uirgam: tunc plu=
rimum ab urina suffocantur, quoniam occluditur collum foraminis uesi=
cę, et urinam non dimittūt. Quibus chirurgia adhibēda erit, ut ex inciso=
nis opera urinæ et lapides exeant. Quibus danda erit mulsa primum:
et clistere inijciatur, propter squibalas per singulos dies. Et quia squi=
balarum duricia, & uesicæ collum suffocantur, & urinam non di=
mittunt, et lapides et arenas continent, et exasperationes accipiunt,
eis diuretica, melanthij elixaturam, flomum, silfium, aristolochiam,

C petroſelini ſemen, et meu: uinum ex his in aqua coctum dato potandum. Omnibus tunſis, ex eis in unum cum melle mixtis, dato coclear unum ex condito: ſi febrit, ex mulſa: ſi non febrit, ex condito in balneo dabis in ſolio: & diu ibi ſedeat ut ſudet. Poſt uaporationes omnes, diureticæ potiones calculoſis dandæ, quæ & calculos frangant, & arenam minuant, ac per urinas digerant. Quammaxime ex cirenaico opio, hoc eſt, laſere conſtrictum cum condito dandum, ut ſuperius diximus: aut cum mulſa ſoluant. Ac potione ex duorum lapidum confectione utantur, quæ conficitur ex lapide qui inuenitur unus in ueſica porcina maſculi, & alius in ueſica porcina feminæ, ſi adiungatur cum hac confectione quæ dicitur lapidem pertundens, quæ in unum conficitur ſic. Herba betonica, petroſelinum, phu, meu, nardoſtatios, daucum creticum, aſarum, acorum, ana ÷ ij. ſaxifragiæ ÷ iij. piper ÷ ij. ſic & lapides ſupradicti, aut ſimiliter lapides qui per ueſicam hominum cum urina prouocantur ex uiris & ex mulieribus: ſimul omnia tunſa, adiecto melle reponuntur, in dolio plumbeo, & quando opus fuerit potum dato 3.i. ſi febrit ex mulſa, ſi nõ febrit, ex condito nephritico, uel diuretico omnia dato, cum elixatura de radicibus herbarum diureticarum, aut ſparagorum, aut apij, fœniculi, graminis, & aliarum ſimilium.

Ad calculum.

Diſuria.

D Diſuria ueſicæ, eſt tarda urinarum digeſtio, quæ operoſe ſequit. Conſtringitur ueſica aut ex frigdore, aut ex tumore aliquo, aut ex arenæ collectione. Et concluditur orificium ueſicæ ex calculis minoribus, ut urinam de præſenti non digerant, ſed per multas horas.

Stranguria.

Stranguria, eſt proclusio ueſicæ, ut catamodica deſtillatione urinã non dimittat. Fit ex ſupradictis cauſſis, calculorum proclusione cum dolore magno, & cum pruritu, & grauedine uerendorum.

Scuria.

Scuria autẽ eſt ſuffocatio ueſicæ, ut omnino urina denegetur, uel uentris officium, ut et ipſa ueſica contorqueatur, ominum uenarum partium dolore: & tumor in pectine reperitur, & periculum infert. Hos iubemus flebotomari, & omnia adiutoria illis adhiberi, quæ in calculis ſcribentes docuimus adhibendum, & dyſenteriæ.

Reumatiſmus.

Reumatiſmus ueſicæ fit ex frigido potu, uel ex frigdore, cum frequenti mictu, & prurigine: & urinam frigidam digerunt cum frigdore uerendorum & clunium. Curentur ex thermanticis unctionibus: id eſt, ex betonica: & piper, & mulſa dandum in balneo.

Diabne.

Diabne eſt ueſicę, & urinarum frequens dimiſſio: ut quantum accæperint, facile per urinam labatur. In quantitate ciborum inſatiabilium uexantur, & mox accæptum potum ſtatim per urinam reddunt, tor-

poris atteſtante macie, atq; pallore. Thermanticis curandi unctionibus, uel potionibus, ſicut iam in reumatiſmo ueſicæ ſcripſimus: & cum coſto in calda bibant.

Cancros fluuiales tritos, & cum uino potui dato ieiuno, aut ueſicam ſcrofinã aſſam, tritam, ſimpliciter dato.

DE VERETRI cauſſis. A
CAP. XLII.

GONORHIA eſt paſſio ueſicæ, cum ueretrum ſeminis lapſu uexatur creberrime ſine ulla tinctione, ueſica quoq; atteſtante, cum pallore corporis ac macie. Hæc paſſio maxime fit uiris, & mulieribus ſequiſſime & turpe ualde, ut neſciant quomodo genitale ſemen dimittant. Cum enim patitur ſeminalis meatus, non poſſunt continere ſubſtantiam ſeminis præ debilitatione: & diffundunt urinam tenuem, rubicundam et acerrimam, et aquoſum ſemen, et humorem multum frequenter. Tempore incerto ſponte proſiciunt, non tardantes poſt unam diffuſionem cum morſu factam. Aliquoties autem purgatur corpus: & expurgati debiles fiunt ad uſum uenereum: uel corporis ſequitur laſſitudo, faſtidium, malfactio, gracilitas, et imobilitas corporis. Quod ſi diligentiã non adhibeant, morientur: aliquanti ſilentio utentes, & per negligentiã præoccupati paſſione, & non adhibentes curas, deficiunt in paſſione. Quando exagitati fuerint a frigdore, & a labore circa coxarum loca, et laboribus ſuper laborem itineris, aut ex coitu, aut ex uinolentia multa, aut ex ſatyriaſi, aut ex ueſicæ frigdore, aut urinarum multa concluſione, uentoſitatẽ non egerentes per exitum, ſeminis foramina obcluduntur. Cura aũt B eorum inuenitur ſicut reumatizantibus. Circa coxas, & in pectine cooperiantur ex lana ſuccida, infuſa in oleo roſeo, aut lentiſcino, aut anetino, aut aliis ſimilibus: & epithymo utendum ſimili ſubſtantia facto. Poſt horas proiectionis molliter facto hydropace utantur, & deductione totius corporis. Abſtineant ſe ab iracundia, a uocibus: & confectionibus epithymatum utendum, quammaxime quæ conſtringant: ut eſt epithymũ diaurantes. Iuuant poſt hoc inductiones paruę: in nouiſſimo diadaphnidon ex lauro uiridi, quo refrigeſcat corpus. Quod ſi uires permanſerint, infrigidandi natent in aquis naturalibus, in alueolis tiliæ. Et potiones dandæ ſimplices, confectæ ex caſtoreo. ſolum potatum probatiſſimũ eſt. Aliquanti autem erucam bibant, ad manſionem, & quieſcant: & coitum exerceant cum fœmina, aut cum ipſa primo coniaceãt, ut nullus ibi uirorum aliquis, ſit præter uerecundiam. Et bibant medicamina mithridatis cum confectione eſcarũ. Quod ſi febrierint, de lenibus adiutorijs, uel cibis iuuentur. Oleribus, & carnibus leuioribus et digeſtibilioribus utantur, & encathiſmatibus ſtipticis: ſicut in reumatiſmo ueſicæ dixi-mus. Perungi debet autem ueretrum, & lumbi, & pectines, ex agatia, hippoquiſtide, papauere: & purificatione puriſſima circa lumbos utendum: & cibis conſtrictibilibus ex aceto confectis, & lecto duriſſime ſtrato. Et lana lota circa renes, hoc eſt, in lumbos, apponenda, ut ex frigdore lumbi frigeſcãt, et glutineẽt digeſtio ſeminis: et hi ſicut athletę opus exerceant, et ſic cõeant. nam lædunt quãdo ſe molliter agent. Et exercitationẽ omnẽ iubeo adhibendã, cibis teneris utẽdo, unguentis aromaticis, hoc eſt, odoriferis: et mulieres ualde pulchras inſpiciãt, qui uenerem interritent

C suauissime. Cibis ideo utendum deſiccatiuis, ut diximus, ex nimia pudendorum tenſione cum dolore atq; feruore & pruritu, cum modica uentris appetentia, ac pulſu cerebri & anhelitu, cum creberrima reſpiratione. Hæc paſſio turpiſſima & periculoſa. Satyriaſis aũt eſt appetitus ad res uenereas inceſſanter, cum erectione ueretri fortiſſima & turpiſſima. Aliquoties accidit cum iactu ſeminis, cum tenſione neruorum & tremore, et quando explicant, ſperma dare uix poſſunt, eum defectu et periculo. Curentur ſic, ut inſanæ partes fricentur, cum frequenti exercitatione, & alijs quæ in gonorhria diximus. Abſtineant a cibis calidis, & odoriferis, & pinguibus carnibus, & a uino multo, & a lacte, & ab ouis ſimiliter omnibus. Vnde ſatyriaſis dicta eſt, quod ſint deorum ſatyrorum ſimiles, quos nimium pronos in uenerem fama uulgauit. Priapiſmus eſt pudẽdorum erectio cum ſenſu nimio, plurimo tempore perſeuerans, nulloque ſatis aucta periculo, ueluti in ſatyriaſi: unde eſt paſſio. Sed habent in ſe diſtãtias: quod ſatyriaſis eſt perfecta res uenerea, et fit uirga marcida: in priapiſmo & ante operationem & poſt rem ueneream erecta uirga permanet. Cura autem, uel obſeruatio eorum adhibenda eſt ut in ſatyriaſi diximus, de operatione earum partium, quæ impoſſibiles in rebus uenereis fiunt, ex debilitate neruorum. Eos apprehendimus ex ſoluto motu corporis pigreſcendi atq; exercitandi facillima fatigatione, atteſtante grauedine omnium membrorum, cum impedimento digeſtionis, D & faſtidio cibi, atq; parua iracundia, ſudoris facili laxamento, et aquæ potandæ incommoditate: ac ſi aliquis ſe motui uehementi ægrotans dederit, cremari interius ſentit, et omnium ſenſuum obtunſione confundi tur. In uſu etiam uenereo difficilis eſt in ipſo uſu, atq; ſeminis iactu non facile celebris. Non affectantes, neq; perficientes opus uenereum. nam dum patiuntur, aliquoties impetũ faciunt, et debiles ibi fiunt, et deficiunt ſine operatione ſeminis. Quammaxime contingit ſenioribus, qui cupiunt adire mulieres, & ſi ætatem uideant, non poſſunt cõmiſceri, quammaxime puellis. impoſſibilis enim eſt illis uirtus ad operandum coitum. Sicut infantes, ſic tædent, & deficiunt. Exercitari autem debent, & fricari inſanæ partes, & ungi: et lumbi unguento ungantur, quod morſum præſtet & titillationem. Ex pipere, nitro, & euforbio fricentur loca fortius. Eſcas autem accipiant calidæ naturæ, et uinum odoriferum, & mulſam. Et olus comedendum conuenit, porri, erucæ, bulbi, portulacæ. Et bibendum dato piper, & erucæ ſemen, ex æquo tritum, cum uino confectum, & ſimiles uirtutes quæ uiros ad ueneris prouocent deſyderium: et dormentes ſomnient, et complectantur pulchras mulieres, ut primo eas aſpiciant: et lectionem legant amorum, ſicut inſcripſerunt Amphipolitus, Philippus, et Aciſtidos, et ſimiles fabulæ dandæ. Vtiliſſimũ lac bubulum bibendum, et ad maſtionem calidis unguentis ungantur: id eſt, lauri baccis, rutæ ſemine, ſulphure uiuo, naſturcij ſemine, fimo columbino, pipere, ſale, cæra, terebintina, ſingulis olei ueteris lib. ij, omni

bus mixtis, ungantur loca supraſcripta: et trociſcos, et potiones ſumat ad id conuenientes. A

De Veretri cauſſa in orificio ani.

CAP. XLIII.

IN ANO multę fiunt cauſſæ. Aut condilomata, hoc eſt, glandulæ: acrocordines, id eſt, uerrucæ, uel potius diuerſorũ generum, magnitudine granorum, uel piſæ, aut fabæ. Aliquoties & nuci ſimiles fiunt ragadiæ: aliquoties tumor eminens, ut ipſum orificium claudere uideatur. Pro his omnibus tumoribus adhibendũ erit hoc. Mortariolum facis ex molli cum piſtillo ſuo, et mittis ibi olei roſei partes. ij. et uini boni partem 1. ſimul diu terantur, ut unum corpus fiant in modũ ceroti ſpiſſum: et loca tuberoſa, uel granorum ſimilia, uel condilomata ad manſionem perunges, ita ut primo uaporationem adhibeas ex calda, ubi coxerit aut lini ſemen, aut fenugræcũ, aut altea. Primo uaporabis orificiũ, et ſpongia cum calda ſupraſcripta extergis: et dum calet, de ipſo mortariolo perunges ad manſionem. Quod ſi magnus fuerit tumor in orificio, ut id claudat cum feruore: oui aſſi medium durum teres cum roſaceo, et uino modico, ut ſpiſſum fiat: unges ad manſionem. Quod ſi ragadia, uel ſcabies ani fuerit, oleo roſeo cum oui albumine ex æquo trito, hoc eſt, bene commixto, ungito loca. Quod ſi collectio fuerit ibi, et excrepuerit: emplaſtrum diabſimitium apponendum. Quod ſi fiſtulauerit: inſibilandum erit, aut injiciendum ſicut in chirrurgicis ſcripſimus. Cauſſæ ani, indecoro, hoc eſt, turpiſſimo cũ dolore, uel põdere, longo tempore, uel frigdore non curatæ procedunt: et non ſolum ipſe tumeſcit, uerum etiam et uicina loca compatiuntur, et ueretri uulnera exinde fiunt maligna, et inmunda ut feces: tales ſordes, et ipſas immundicias non curantibus, uel non extergentibus, necꝫ ſollicitudine medici diligentius fouendo uel extergendo, nõ curando, uel inſpiciendo, uel nõ uocando ueteres medicos inciſores ut incidant: uel nõ cõmonentibus inſpicere ſtercorum fimos, uel fœtores diligentiſſime in paſſione ani. Curantur autem per ſtercorum eiectiones, uel urinarum ſedimina, ſimiliter & uulnerum graues liquores, humorum, ſanierum uel ſanguinum, operationes ut habeantur. Vnde & nos ſupradictas has colorum, uel uulnerum ſordes inſpicere, palpare, uel extergere non pigeat: quoniam & eorum ſordes, uel per urinam immundicias tractantes, uel operantes, ad ſalutis portũ cum magna uictoria pertingemus, ut cum laborantibus uere ad ſalutis palmæ uictoriam curramus. Quod ſi negligentes, aut turpia ſupradicta cõtemnamus, uel diligentiam nõ adhibeamus, diffamationis locũ incurrimus, ut læſus infirmus & uulneratus pereat. Ergo uti diligentia debent pro cauſſa ani operatione medicinæ, & uaporationẽ ſpongiarum apponendo ad caſum, uel tumorem eius: ut ſupini irceant in lectulo patientes: ex ſpongia tenera, uel lana molli, poſt uaporationem ex calda ubi coxerit aut malua, aut lini ſemen, aut fenugræci uaporando, ut dixi: & poſt

Cauſſæ ani. B

Cura.

C hoc apponendo ut dixi ſpongiam teneram, uel lanam mollem, & ſuper ligando. Quod ſi ſæpius procedit: cyclamini elixatura, aut ellebori fomentandus, & granati ſucco, aut ſenticis perungendus: & cochleis cum teſtis ſuis combuſtis & tunſis, cinis earum ſpargitur ſuper anum cadentem. Item ſenticis turiones, granatorum coria, arnogloſſæ folia, turiones pampini, lenticulæ modicum, omnia in unum cocta in uino auſtero, fouendus anus, & eo puluere ſpargendus. Baulauſtiam, hoc eſt, centifoliũ, & corium granati tundis ſimul: aluminis ſciſſi, agatiæ, croci modice tuſa, in unum cõmixta, puluis apponendus, ita ut primo fomentetur ex uino ubi coxerint herbæ ſupraſcriptę, & ſic puluere ſpargendus. Curantur etiam ex encathiſmatibus & epithymatibus conſtrictiuæ ſubſtantiæ, ſicut multoties iam diximus. Cibis autem conſtrictiuis utantur, & potionibus ſimiliter, cum iis quæ non prouocent, & iniectionibus conſtrictiuis, et fricatione lumborum et coxarum fortiſſima, cum quadam lenitate unguenti. Exercitentur ſecundum uires, ex lauatione aquarum. Cibis qui uentrem non conſtringant, aut iniectionibus ſimiliter, & omnibus alijs æqualem habentibus uirtutem utantur.

De Sciaticis. CAP. XLIIII.

EX QVIBVS Sciaticum apprehendis? Primum ex ipſo dolore oſſium: eo cp de coſtis deſcendat uertebra ex ueſicæ compagine, atteſtante formidabili corpore, cum grauedine, difficultatecp motus. De his uehemens dolor, cum punctione & feruore, deſcendens ex inguine, & ſura, uel tibia ad talium, cum ueſtigijs pedũ. Quæ etiam nutrimento eius clunis tenuitas conſequit, incipiens a coxa, uſcp ad femur, ad genu, & tibiam, & ſuram, & plantam. Si inueterauerit per tempora, claudi efficiuntur, & læſi turpes fiunt. Diligentia patientibus adhibenda, & primum infuſiones, & calidæ uaporationes & fricationes miniſtrandæ. Cataplaſmatibus, & cucurbitis circa coxas utantur, & cliſtere acerrimo, & non parum deponant. Sudent multum. Iuuant & uaporationes ſpongiarum, aut ſaccelli ex ſalibus, & ueſica oleo calido plena, & aliarum ſimilium uirtutum. Poſt uaporationes ungantur ex acopis acerrimis: in ſole diu multum fricentur. Vtendum exercitatione. Dein ſcarificationibus acerrimis. Fricatio autem fiat diutiſſima ex pice liquida cum oleo ſicionio, aloë, &, caſſia: oppopanace & adarce ſimiliter ungatur. Aliquoties ſecundũ tempus curari debent. Quammaxime quando paſſio inueterauerit, utendum hydropace, & ſinapiſmo, & mordacibus medicaminibus. Et cauterio ſecundum loca utamur in eadem coxa ubi uertitur. Curare autem oportet ex acopis & malagmatibus acerrimis, & emplaſtris deſiccatiuis, quæ probata experti ſumus.

Cura.

Experimentum auctoris.

De Scialgicis. CAP. XLV.

SCIALGICI ſunt qui in lumbis dolent. Ex utracp coxa ſurgit dolor uſcp ad femora, & genua, & tibias. Aliquanti coxas uocant: quã

signa dolorū per coxas discurrunt, & ex coxa lumbi dolent. Quammaxime infixus morabitur dolor, ubi uertebras incidit, uel residet secundū naturam. A

Curantur isti ex infusionibus, & uaporationibus, & cataplasmatibus quæ prodesse sciaticis diximus. Quammaxime uertigiorū uenæ incidendæ circa digitū pusillum pedis. Et unctiones ex acopis lumbis adhibendæ ex sale, nitro, sulphure, & simili substantia utendum: & fricatione ad solem & in balneo circa loca sciaticis prescripta. Scialgicos item apprehendimus ex clunium difficultate, ut uix se incuruent, atq; tardius, cum uehementi dolore: ita ut uix erigere se possit ægrotans. Plærosq; etiam earum partium contractus sequitur. Cura.

Cusæ in utrisq; partibus coxarū imponendæ, uel unguenta, uel omnia adiutoria quæ de sciaticis diximus.

De Artriticis. CAP. XLVI.

FIVNT Artritici in omni corporis parte, scilicet articulorū, digitorū siue manuū, siue pedū, siue omnium cōmissurarū, siue nodorum spinæ, siue iugulorū, siue iuncturæ ossiū, siue ex longa podagra. Fit ex humorib. frigidis. Aliquoties & uulnera faciunt cū lapidib. Quammaxime irritantur loca dolentia ex temporum qualitate, scilicet ueruo; autumno, & hyeme. Silentium & his adhibendum usq; in tertium diem, usq; quo uires permanserint. Spongia tenera in pusca tincta secundū uires, si est æstas, in frigida, si hyems, in calida his ponenda. Sed primo apponenda est sicca locis dolentibus. Primo mittis adiutoria, quæ comedant, hoc est, morsum præstent, ut acetum: & oleo fricanda loca ex uino, quod absumat. Aut hi sæpius cū aqua frigida soluto pane cataplasmandi, aut strigno, aut arnoglossa, aut polygano, aut uitis turionibus, aut coliandro, aut pulicaria, aut semperuiua, aut papaueris foliis, aut intybo cū medulla panis: & horum similibus utendum. Ad iungendum, constrictiuum oleum rosinum, aut lentiscinum, aut citonium apponendum locis dolentibus: & cum papauere & polenta cataplasmato, & lenticula multa, & bulbis, cū melle & hyoscyami foliis, aut radicibus eius cum storace, & lilij radicibus, & hyacintho, & marrubio cum sale & caseo recente, & asbesto, et nitro cum porcino adipe uetere, et rosaceo, & similē uirtutem habentium. In accessionis tempore, coōperienda loca ex munda lana, & infundendum ex oleo dulci calidum, ubi coxerit in aqua altea, fenugræcum, lini semē, & calamite. Quod si fortissimus increpuerit dolor, flebotomia adhibenda, si tempus & ætas permiserit, ad partem brachij ubi paruus est dolor, inde sanguis emittendus est. Et fricationibus calasticis utendū. Et cibo humaniore, molli, simplici, digestibili, calido. Et per uentrem deducendum ex solutione confecta: & in locis ubi cucurbitarum scarificatio operari non potest, sanguisugæ apponendæ. Sed tamen scarificentur in locis dolentibus. Quod si morsum fecerint sanguisugæ, uaporationes adhibito: & post hoc fomentationes ex aqua calida solutiua, & oleo, ubi coxerit fenugræcum, lini semen, maluæ agrestes: &

B

C sic cataplasma paragoritam habens uirtutem: quo uis doloris & tumoris marcescat. Item panem infusum cum rosaceo tritum, cum simplicium radicibus, aut altea cocta bene, & alias similes uirtutes & uaporationes. Si id melioraverit, balneis utantur, & uaporibus, cibis & potibus aquatis, cum auersione morbi, & cerotarijs, & dulci oleo, & cyprino: & ex adipibus: & malagmate diaquilon, fenugræco, aut ex oleo. Agitetur uectationib. uel deambulationib. nudis pedibus, et obseruatiõibus a uino multo, & ab indigestione, & a uenere: quoniam exinde irritantur nerui, acerrimãtur, & reumatizãtur. In hac passione in initio mediocria adhibenda adiutoria, mordacia circa accessionem, in statu mollitiua: in dimissionibus fortissima, & diutissimæ uirtutis. Circa frigidissima, mordacia, & igne acerrima inducta fiant diuersa. Sapientissimus sermo hoc iussit, in omnibus tumoribus frigidis, contra frigida calidis, contra humida sicNot. cis, contra sicca humidis uti. Mirabile contra podagricos dixerunt, pedũ porcinorum adipes. Si ragadias habuerint, caprinas aluos, cerotaria, & cinerem mustelarum facere attestantur. Similiter & podagricos ungi iubemus ex adipe genæ lupi, cum cerotura. His contra omnium articulorum, uel podagricorum cerotaria, utendum diafricon emplastro, quod ex bulbis conficitur, per singulos annos necessarium medicamentũ: confícis & antidotum artriticeum. Contra omnes articulorum, uel podagricorum causas hoc unguentum, siue emplastrum diligenter adhibeto.

D In dimissione fortissimum adiutorium deambulatio, cum exercitatione. Sed in ipsa accessione fricatio adhibenda: & lauacris utantur. Adhibendi in dimissione & cibi uarij, mediocres, uinum paruum & lene. Post cibos dropacem simplicem, & medicamentum paroptesum, & uaporationes solis, & pullorum calidorum circa maris arenas, & simpasmata, & nitrum, adarces, euforbium, & his similia adhibere sæpius diximus: & unguenta, uel acopa ex squilla, & cucumeris agrestis radices, & euforbium, adarces, et malagma dialoen, aut diarcina, aut diadaphnidon, aut diastacte, & similium confectionum: & ex radicibus uomitum, & ex elleboro purgationes: & decoctiones artemisiæ herbæ. Et in aqua marina calida natent, aut in salsa naturali aqua calida, aut frigida in æstate. Quales sunt aquæ in Italia: in ipsis reficiantur. Quando exacerbata fuerit passio, leniora adiutoria adhiberi ex acerbatione doloris poterunt.

DE PODAGRA.

CAP. XLVII.

A PEDVM dolore nomẽ accæpit Podagra: quemadmodum Artriticus ab articulorum dolore nomen accæpit. Podagricos apprehendimus, ex tardo dolore pedum, inchoante a maiore digito, id est, a pollice, aut uestigio, aut capite plantæ. Aliquando cum immutatione a naturali colore: aliquando cum rubore, & inflammatione, attestante dolore, aut frigido turbore. Podagrarum genera sunt duo, calida,

& frigida: quæ sic cognoscimus. Calida podagra est, quæ cum tumore, A
& rubore uenit. Frigida podagra est sine tumore, seruans naturalem
colorem cum uehementi dolore. Quibus medebimur sic. Contra cali=
dam Podagram frigidis adiutorijs medemur, contra frigidam calidis.

A pedū dolore (ut dixi) nomen accæpit podagra, sicut ab articulis ar=
tritica, hoc est, commissura totius corporis. Nam uicinam passionem
hac suspitione credimus curari, cum hæ passiones senescunt. Possunt em̄
medelæ adiutorium habere, amputari autem nō possunt. quoniā omni=
um passionum plus chronica, hoc est, multum longa, quammaxime peri
culosa et grauis est frig. quæ & uulnera, et lapides: creat: et maximis do=
loribus irritati podagrici lassi fiunt, uel exacerbantur: & ne diutius fati=
gentur, calidis in ætatibus inuenimus iuuenibus factum beneficium, &
adiutorium sentiunt. Oportet ergo cognoscere dolorum loca: quoniam
incipit dolor a maiore digito, & planta, & calcaneo. Ab uno pede in=
cipiens dolor, aliquoties sua sponte recedit, aliquoties in anno semel, ali=
quoties secundo exacerbatur, non solum uno mēbro, uerū etiam & per
totum corpus. Vnde a uino, ab usu uenereo, a carnibus & leguminibus
uetustioribus cessent, ab iracundia, tristicia, & indigestione omnium.
Ante omnia habeant exercitationem tenuissimam. Vtendum tenuibus
cibis. Et in dimissione uomitus prouocetur. Radicibus utendum, & fri=
catione, exercitatione, & deambulationibus pedum in arena calida.

Quod si in pede uno fuerit dolor magnus cū tumore & rubore, si ui= B
res uel ætas permiserint et tempus, ex alio brachio ubi dolor nō est, flebo
toment: & post sex dies uentrem purgent, & dropace utantur, & sinapis=
mo, & unguento ex oleo sicionio, & alijs similibus. Puluere deficcatiuo
commixto soluendum. Lauacro item utendum in sole, & aceto ungen=
dum. Initio passionis podagricorum adhibenda bene digestibilis, &
parua commixtio, & aquosæ potiones. A uenere abstinendum conue=
nit, & ab unctionibus acerrimis, & a manuum operationibus. Fricentur
quantum ferre possunt, & nudis pedibus gradiantur: & uentres illis sol=
uantur, & urinæ prouocentur. Et similiter uomitum ex radicibus, ut di=
ximus, tertio in mense prouocando per decem dies interuallent. Et pro
doloribus mitigandis, cataplasmatibus, & embrocis, hoc est, infusioni=
bus, uel unguentis & emplastris, ac diuersa potione utendum. Con=
uenit ergo purgari uentrem secundo in anno. Temperantia corporis fi=
at, ut non exacerbetur passio podagræ. Et adiutoria adhibenda, sicut
docuimus, ut contraria contrarijs adhibeantur. Quammaxime seniori=
bus utendum est calidis adiutorijs: quoniam corpora eorum calida non
sunt. Vbi plenitudo est, ibi euacuatione opus. Omnis nempe salus hu=
mani generis regitur secundum genera causarum, signa impetus dolo=
ris, & circa regionis competentiam. Podagra, pedum dolor nominatur, Podagra.
sicut chiragra a manuum dolore: quando uero simul genua, & cubiti, & Chiragia.
articuli omnium membrorum condolescunt, Artriticus uocatur. Tunc Artritica.

C sæuissima ac molesta est illius passio, & tarda recessio. Si fuerit poda-
Podagra calida. gra calida, cum tumore et feruore, quæ fit ex sanguine & choleribus ru-
beis: frigidis adiutorijs curentur. Fouenda loca ex pusca frigida, & spon-
gijs teneris, aut uino aut oleo roseo: & cataplasmandi ex herbis, aut stri-
gno, aut coliandro, aut arnoglossa, aut polygano, aut apio, aut petrosseli-
no, aut aizon, hoc est, semperuiua, aut turionibus uitis, aut papaueris fo-
liorū man. 1. aut intybo cum panis polline, infusa ęstate in aqua, hyeme in
uino, adiūcto oleo roseo, aut lentiscino, aut melino: et cataplasmabis. Q̄
si feruor grādis fuerit cū tumore: lenticulę puluere coctę in mulsa & oleo
roseo cataplasmentur, aut apij folijs, coctis in aqua tritis, adiuncto acetis-
mo, uel ouorum assorum uitellis duobus, uel tribus: addito rosaceo oleo:
cataplasmabis loca illa cum adiutorijs frigidis quæ in artriticis scripsi-
mus: & post dies. xl. utantur cerotario diaquilon cum rosaceo. Quod
Podagra frigida. si frigida podagra fuerit, sine tumore, & sine rubore: fit cum uehementi
dolure, & uulnera faciens. Vaporationibus omnibus utantur, et saccello
ex sale tosto: et postea cōperiantur loca ex lana intincta in oleo dulci, ue-
tere, & calido. Postea foueantur ex calda ubi coxerit malua agrestis, cum
fœnugræco, & lini semine, & diacalamenti. Quod si magnus accre-
uerit dolor, post ea adhibendæ sunt purgationes. Secundum tempus &
ætatem flebotomia conuenit: & fomentationes ex aqua marina: & uen-
ter eis cum aqua marina, aut ex aqua uaturali salsa calida foueat̄, ut com-
moueatur: & ex acopis calidis ungantur, aut ex oleo laurino. Et post dies
D xl. ceroto utantur quod est diafinicon, et malagmate osquiron, aut diaop
poponace, aut diaspermaton. Et in dimissione balneis utant̄: & super lo-
ca dolentia puluere ex nitro, euforbio, adarce, & pipere aspergantur, &
baccis lauri. Et post lauacra unguento simplici uti debent. Itē unguen-
tum ad hanc passionem. Squilla, ruta, cucumeris agrestis radices coctę in
oleo uetere partes. ij. aquæ pars 1. & tamdiu coquatur donec purum o-
leum remaneat: & herbas proijcies, & addis ibidem cæram modicam, &
spargis super puluerē de nitro, & euforbio, adarces, pipere, & baccis lau-
ri: hoc acopo in balneis utantur, et purgentur ex iera Archilenis ex ellebo
ro. Quod si tumor fuerit cum sciros: panis candidi medulla in uino in-
fusa, trita, in linteolum inducta superimponatur, er sæpissime renouetur,
Et cataplasmabis ex fœnugræci polline, & lini semine, in mulsa coctis.
Quod si uulnera lapidosa fecerit, emplastrum fenicen adhibeas: aut
hanc confectionem mirificam. Ceræ ÷ vi. olei ueteris ÷ xxi. terebintinæ
÷ vi. afronitri ÷ vi. lixiuiæ de saponarijs primæ ÷ xxx. Coquis simul,
& oleum & lixiuiam & afronitrum, ut spissum fiat. Deinde mittis ceram
& terebintinam, ut pastilli genus fiat. Inducis in alutam, & superimpo-
nis. Quod si in acopum facere uolueris, plus de oleo uetere addis, et inun-
gis: Quod si duricia remanserit: malagma diaquilon durum in calda
molliatur, et in alutam inductum impones super neruorū contractiones.

Abstineant ab omnib. maiorib. carnibus, maxime a bubula: et a legu-

minibus, uel a salsamentis, & ab acrimonia: adiutoria adhibeant: uel sic se obseruent, sicut in artriticis superius diximus. In omnibus uero supradictis cautis utendum est medico ad uirtutem eius qui patitur, ut non lædat potius quam iuuet. Ille est itaq; rectus medicus, qui cognouerit quæ fuerint præterita, & quę sunt præsentia, et quæ sunt futura. Hæc igitur ei reddenda sunt magis, quæ humanis corporibus ad operandum sanitatem conducunt.

FINIS.

¶ INDEX uniuersalis omniũ Contentorũ totius Operis.

ABIES
Abrotanum 80
Absinthiũ 51. 165. 141. 180. 218
Acantaleuci 175
Acatia eo.
Accipiter 99
Aceti uis 242
Acitula 21
Acoleia 60
Aconitum 219
Acorus 175. 210
Actis 176
Adarce 220
Adiantos 174
Aer 5
Aegilops 174
Aerugo 215
Aes ustum eo.
Affodillus 180. 221
Affodylus 117
Afronitrum 180. 217
Afroselinos 217
Agalis 175
Agaricus 174. 218
Agatia 215
Agiros 175
Agnus 174
Agresta 221
Agrimonia 92
Agrosteos 128
Aizon 216
Alcyonium 191
Alentidium eo.
Allec 176
Allium 216
Ales 219
Alnus 216
Aloe 177 215
Alosantus 176. 216
Alosacine 176. 217
Alropa 221
Altea 92
Alumen 128
Amaracus 216
Ambrosia 191
Ameos eo.
Amei semen 176
Amilum 219
Ammoniacum 216
Amomum 177 215
Ampelopraſus 177 210
Ampelusarius eo.
Ampelonagria 35. 126. 217
Ampeloleuki 174
Anisla 175
Amurca 219
Amygdalus 38. 126. 217
Amygdalæ 174
Anagallis 175
Anemis 217
Andragne 67
Aneta 91
Anetum 30. 147
Anguilla 176
Animaliũ uariorũ esus 82
Animone 176. 216
Anisum 176. 217
Anser 221
Antidotum diacalamentũ 92
Antidotum diacodion 128
Antidotum hisopon 216
Antidotum hydropium 191
Antidotum diamaces eo.
Apiago 176
Apis 219
Apium 216
Aqua 177 215
Aquila 177 210
eo.

Aranea 110
Ardua 95
Argentum 8
Agrimonia 180
Ariſtolochia 64 124 170 123 213
Arminium 221
Armoniaca 169
Arnogloſſa 167 179
Arona 44 179
Arſenicum 179
Arſpalatinus CO.
Artafaxis 180
Artemetia 169
Artemiſia 57 219 179
Aſarum 220
Aſcalonia 50
Aſerum 50
Aſinus 110
Aſparagus 165 179 219
Aſpaltum 217
Aſphodelus 127
Aſplenion 181
Aſtafiſemeron 180
Aſterion 134
Atramentum 218
Atriplex 50 146
Auellana 161
Auena 11 220
Aurichalcum 10
Auripigmentum 216
Aurum 8
BACH minza 29
Balauſtium 163 182 221
Balſamita 29
Balſamum 70 182
Baſilicon 59
Baſiliſca 160
Batus 182
Bdellium 183 221
Begeſteritz 104
Benedicta 65
Beruuurtz 60
Beta 126
Biber. Caſtor 115
Bibinella 60
Birchuon 97
Birchuuurtz 66
Blandonia 57
Blitus 146 183
Boncitherim 74
Borith 37
Bos 111
Botration 169
Brambere 68
Bratea 138
Breſma 90
Brionia 41 155 153 222
Britannica 125
Bromus 183
Bugloſſa 130 170
Bulbus 183
Buphthalmus CO.
Butracium 222
Butyrum CO. 183
Buxus 79
Cadmia 222
Calamites 168 184
Calamus agreſtis 156
Calamus fragmitus 164
Calchantum 213 229
Calcite CO.
Calamentum 62
Calamus aromaticus 227
Calx uiua 226
Callytrichum 131
Camelus 207
Camerion 156.
Camphora 71
Canabus 85 184
Cancer 92
Canis 115
Canis cerebrum 139
Cantharides 225
Capneus 184
Capparis 185
Cappareos 156
Carambria 189
Cardamum 185
Cardamomum 185 226
Cardamonagrion 170
Cardo 48
Carduellus 103
Cardus unus 45 68 131
Cardus ſyluaticus 142
Caria 185
Carpenus 83
Carpo 90
Caſei natura 240
Caſſia 185 227
Caſtanea 72 161
Caſtoreum 186 223
Caulis 31
Cedrus 71 186
Centaurea 224 57
Centaurea maior 124 186
Centaurea minor 127 186
Centaurea utraq; 167
Cepe 31 148
Cera 187 224
Ceraſium 162
Ceraſus 77
Cerifolium 36 141
Ceruſa 213
Cerui lingua 161
Ceruus 210
Cete 88
Cetrus 204
Chalybs 11
Chamædaphne 135
Chamædrys CO 8 227
Chamælea CO. 226
Chamæmilon 227
Chamæpytis CO. 167
Chelidonia 61 168 224 135 226
Chryſocolla 226
Ciamum 150 229
Chromeum 150
Cicada 105
Cicer 24 152 225
Ciclamen 150
Ciconia 98
Cicuta 41 64
Cifi 227
Ciminum 89 166 190
Cindix 155
Cinnabar 224
Cinnamomum 70 228
Ciſſos 187
Citteruuurtz 59
Citocatia 60
Citonia 159
Cityſus 91 101
Clematis 228
Cnicus 228
Coagulum 229
Coccognidium 225
Coloquintis 156 187 224
Coliandrum 141 145 187 226
Colcionium 228
Columba 98
Comi 187
Cominum 226
Conchilia 98
Conocarpum 191
Conium 233
Coniza 228
Conſolida 62
Coprus 188
Corallium 222
Cornu ceruinum 229
Cornus 89
Corylus 79
Coſtum 188 225
Coſtros 166
Cotyledon 180 168
Craſſus 98
Creti 139
Crinos CO.
Crimoleucos 154
Criſion 117
Criſtiana 31
Crocus 222 188
Crocomagma 224
Cromion agrion 154
Cubebe 60

Oculus 101 229
Cucumer domesticus 147
Cucumer erraticus 228
Cuprum 9
Cutícia 154
Cursumfacitis 187
Cucurbita 31
Cyclamen 225
Cygnus 95
Cynogloſſa 154
Cyperus 190 225
Cypreſſus 72 190
DACTYLI 165
Dactyloſa 57
Danubius 6
Daphne 191
Daucus 191 230
Defrigis 192
Denemarcha 62
Derma 191
Deuuurtz 45
Dictamnus 54 134 187 192 219
Dieta Hippocratis 247
Diffrigis 229
Doriganum 230
Dornella 64
Dorth 67
Draco 119
Dracontæa 192
Dreſla 202
Drioteris 229
Dromeda 110
Dryos 192
Dulcia 244
EBECH 61
Ebulus 96 140 232
Echinus 89
Echnis 194
Elaterium 230
Elatine 232
Elea 191
Eleon 60.
Ellebórus 60.
Elea drachis 230
Eleliſphagus 232 155
Elenion 157
Elephas 107
Elidrum 230
Elinon 195
Elna 90
Elxine 191
Oenante 133
Epithymum 212
Epſilion 157
Equiſeta 129
Equus 110
Erdpfeffer 66
Erebintius 195
Eria 94
Erice 251
Ericius 116
Eriſicium 211
Eriſion 146
Eritrodanum 232
Erpelium 194
Erpi lum 232
Eruca 231
Eſch 91
Eſculus 78
Eſox 90
Eſula 45
Euenum 270
Euforbium 194 110
Euiſcus 192
Eupatorium 194
Exercitium 245
FABA 84 152 235
Facus 194
Fagus 81
Faſiolus 152
Febriſuga 55
Fœniculum 134 145 233
Fœnugræcum 40
Ferrum 10
Ficaria 65
Ficus 73 180 195 233
Filix 43 136
Finicum 195
Flomos 168
Formica 118
Forna 91
Fraga 128
Fragaria 68
Fraſica 42
Frigellus 81
Fuſarius 103
GALA 83
Galanga 195
Galbanum 16
Gallina 197
Gallus 96
Galli crus 60.
Gamellæa 230
Garyophyllon 156
Geliſia 20
Gemi 63
Gentiana 197
Gepaſa 40 123
Gereſeres 195
Gerla 60.
Gigarta 33
Gith 196
Gladiola 63
Glan 85 137
Glandes balanæ 7
Gleucon 161
Gleucis 196
Gliganum, onſum 60.
Gliciryza 164 198
Glimum 211
Gmilæa 196
Gonnilidon 222
Gramen 194
Grandula 232
Grias 231
Griſo 51
Grus 78
Gumi 90
Gypſus 45
HAMESTRA 270
Harrbaum 194 110
Haſeluuurtz 192
Haſtula ragia 194
Hedera 345
Helim 84 152 235
Heliodoron 194
Heliotropium 81
Helus 152
Heptaphyllon 55
Hera 124 145 233
Herbarum uſus 40
Hermodactylus 10
Herodius 65
Hierobotane 73 180 195 233
Hippuris 43 136
Hircus 195
Hirigeron 168
Holderbaum 118
Humbelim 91
Humela 128
Humulus 68
Hünerdarm 42
Hüſſlathedra 81
Hybiſcus 103
Hydioſmus 83
Hymmelſchlüſſela 195
Hyringius 16
Hyrundo 197
Hyoſcyamus 96
Hyſſopus 60.
IFFA 130
Imolum 156
Intybus 20
Iſatis 63
Irios 197
Iſenbardus 40 123
Iteas 195
Iu, id eſt, uiola 60.
Iuniperus 33
Iuſcalcus 196
Ixos 63
Kranchſchnabel 85 137
LAC 7
Lacerta 161
Lacteris 196
60.

Lactuca 31 126
Lactuca ſylueſtris 34 126
Lactuca leporina 155
Lapatium 198
Lapatium agreſte 165
Lappa 43
Lapides ſpongiarum 199
Larus 99
Lauendula 40
Laudula 102
Laurus 73
Lauacra 244
Leo 107
Legumina uaria 138
Lens 14
Lenticula 112
Lepus 114
Leucoia 154 198
Leuiſticum 27
Libanotis 154 199
Libani thus 199
Licen 200
Licium 60.
Lilium 38 142
Lini ſemen 25 153 200
Liquiricium 20
Lithargyrum 200
Litron 60.
Lotos 200
Lucinia 103
Lucilia 60.
Lucius 90
Lunguurtz 39
Lupinus 151
Lupinus montanus 142
Lupus 114
Lylim 47
Lynx 26
MAGGA 105
Mala dulcia 159
Mala acida 60.
Mala punica 162
Malua 47
Malua utraq; 129
Malus 75
Mandragora 45 129 146 201
Maratrum 201
Marè 5
Marrubium 40 130
Martarus 117
Maſtix 201
Mechefiſch 91
Medullæ uirtutes 246 202
Megilana 63 106
Mel 201
Melias 202
Mela 60.
Melanteria 205
Melantion 201
Melipolus 202
Melilotum 201
Melißbaum 84
Menta 244
Mentæ ſpecies 29
Mentaſtrum 140
Mercurialis 138 165
Meſpila 160 201
Miconium 201
Milleſolium 53 139
Milium 25 153
Miluus 99
Mixorus 161
Mogus 6
Morus 202
Mora 160
Mörſchwein 89
Moſella 6
Mulbörbaum 99
Mus 118
Muſca 205
Muniuua 91
Muſtela 117
Myrica 85
Myriophyllon 153
Myrſinon 202
Myrtus 83
NA 6
Nardoſtachys 28
Narticus 157
Naſturtium 28
Neſpelbaum 73
Nilus 99
Nuces rotundæ 161
Nux 76
Nux muſcata 69
Nymphæa 135 203
Olei uirtus 242
Olera agreſtia 147
Olerum uirtutes 237
Oliua 74
Oluſatrum 142
Ooh 204
Opium cirenaicum 203
Oppoponax 60.
Orbicularis 125
Ordeum 23 151 214
Origanum 53 145 164 203
Orobus 153 203
Ormentum 152
Oſtrea 203
Oſtriago 124
Ouis 113
Oxyacanthum 203
Oxylapatium 124
Oxos 60.
Ozymum 149
PALIurus 204
Palma 72
Panacrax 145
Pandonia 58
Panis cretinus 152
Panis triticeus 206
Papauer 38 132
Papauer agreſte 133
Pardus 108
Parix 104
Paſtinaca 35 145
Paſtinaca ſyluatica 137 169
Pauo 94
Pegamon 164 205
Pfeffertruch 28
Pellicanus 109
Pentaphyllon 169 204
Peonia 135 157
Pepones 82 147
Perdicialis 138
Perdix 97
Periſterion 135
Perſica 159
Perſica 76
Perſicus 128
Perſonata 117
Petroſelinum 26 146 205
Peſſa 205
Pica 100
Picea 80
Picus 102
Pigmentorum uirtutes 238
Piloſella 55
Pini filius 207
Pinei nuclei 165
Piper 70 204
Pira 119
Pira matura 165
Pirus 75
Piretrum 80 206
Piſa 33 152
Piſcium uarietas 86
Piſcium eſus 236
Piſcatia 162
Plantago 49
Platanus 82 205
Platoſion 169
Plionia 67
Plumbum 8
Polion 139
Polygonos 108
Polygonorum genera 60.
Polypodium 43 137
Polytrichum 138
Poma uaria 243
Pomphilix 205
Poreagla 142
Porca 91
Porcus 115
Portulaca 28
Porrum 30 143
Porrum cauum 141
Porrum ſectile 143

Potio mirabilis ad sanitatē 245
Prassum 205
Priapiscus 133
Propoleus 206
Pruna 160
Prunus 78
Psillium 39
Psimitium 206
Pteleus €0.
Pterion €0.
Puleium 363 35
Pulex 119
Pungo 28
Pythia 206
QVERCVS 81
Quinquefolium 45 169
Quotanus 76
RADIX 52
Radiolum 138
Rapa 52 146 207
Rapanapæ 146
Raphanus 52 148 207
Razola 67
Rœsch 111
Resina 207
Reuponticum €0.
Rhenus 6
Rhododaphnis 156
Ringella 56
Rombus 89
Rosa 58 207
Rosa germana 154
Rosmarinus 137
Rubea 65
Rubeta 119
Rubus 100
Ruscus 139
Ruta 22
Ruta hortensis 139 142
Ruta syluatica 143
SAL 4
Salmo 89
Saluia 21 141
Samsucus 166
Sandaraca 207
Sanicula 42
Satureia 63 149
Satyrion 170 207
Sauina 79 138
Saxifrica 60 166
Scamphonia 67
Scandix 209
Scinus 210
Schnepfa 101
Scolimbus 156 209
Scollus 91
Scolopendria 59
Scordion 135 209
Scorodon 209
Scylla 150
Seh 5
Selenum 207
Semperuiua 41 145
Senetion 136
Seri 207
Serpillum 40 140 155
Sideritis 210
Sicis 208
Siciagrium €0.
Silfium €0.
Siligo 12
Siliurus 90
Simez 68
Sinapis herba 54 142
Sinapis granum €0.
Siseleos 208
Sisamum €0.
Sisymbrium 141 144
Smyrna 209
Smyrnium 210
Solata 136
Solatrum 56
Solidago 134
Solsequium 47
Sorbæ 160
Sparagus agrestis 138
Spelta 13
Spica 39
Spina 85
Spiriolus 116
Splenium 133
Spongia 202
Spondilium €0.
Squinantum 210
Stannum 10
Stafidofagria 155
Stara 105
Steinbiza 92
Steinbock 111
Stella 279
Stibium 210
Storax €0.
Storckenschnabel 64
Strignum 44 210
Strutio 94
Stur 52
Stutgras 51
Symphitum 154 146
Sycaxyra 210
TALPA 117
Tanacetum 56
Tapsia 210
Taxus 82
Teleos 169
Termentum 211
Terra 7
Terra Calamina 8
Terra creta €0.

FINIS.

Testudo 122
Thermus 153 211
Teuton 211
Thiu €0 6
Thlaspus €0.
Thymbra €0.
Thymus 68 166
Thus 72
Tigris 109
Tilis 212
Tilia 82
Titimallus 143 155 212
Tragagantum 212
Tremulus 82 212
Tribulus 85
Triduca agria 170
Trifolium 164
Triticum 206 11 151 154
Tubera 161
Tytanus 212
VEH dystel 48
Venich 15
Verbascum 135
Verbena 63
Vespertilio 104
Vibex 82
Vichbona 4
Victriola 153
Viola 49
Vini natura, & uaria eius ge-nera. 240
Visela 4
Vitis 85
Vlula 100
Volatilium esus 236
Vomitus 244
Vlwürm 110
Vnicornu 109
Vpupa 103
Vrhuon 97
Vrsus 108
Vrtica 65
Vua 180
Vua passa €0.
Vulpis 115
WAL here 68
Wazermart 117
Weggras 31
Weich 65
Wdza 89
Wespa 106
Wchim 14
Wichdewalde 161
Wisant 111
Wynda 46
Xlsion 131
Zinziber 17
Zittuar €0.
Zizania 58

ELIMITHAR
Tacuini Sanitat
ALKINDI & HILD
Paradis Pinc. sic.

1531

ACAD
ETVGD